

Daan a Tulag

Pagbasaan ti Mannursuro iti Doktrina ti Ebanghelio

Daan a Tulag

Pagbasaan ti Mannursuro iti Doktrina ti Ebanghelio

Impablaak ti
Ti Simbaan ni Jesucristo dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw
Siudad ti Salt Lake, Utah

Akkub: *Ni Ana a Mangyaw-awat iti Anakna a ni Samuel ken ni Eli*, Robert T. Barrett

© 2001 ti Intellectual Reserve, Inc.

Nailatang amin a karbengan

Naimaldit iti Estados Unidos ti America

Pannakaanamongna iti Ingles: 9/95

Pannakaanamongna a maipatarus: 9/95

Pannakaipatarus ti *Old Testament: Gospel Doctrine Teacher's Manual*

Ilokano

Dagiti Linaonna

Numero ti Adalen ken Paulo	Panid
Dagiti Tulong para iti Mannursuro	v
1 “Daytoy ti Aramidko ken Gloriak” (Moises 1)	1
2 “Napilikan Sakbay pay ti Pannakaipasngaymo” (Abraham 3; Moises 4:1–4)	6
3 Ti Panagparsua (Moises 1:27–42; 2–3)	10
4 “Gapu iti Panaglabsingko, Nalukatan dagiti Matak” (Moises 4; 5:1–15; 6:48–62)	14
5 “No Agaramidka iti Nasayaat, Maawatkanto” (Moises 5–7)	20
6 “Ni Noe. . .Nangisagana iti Maysa a Daong a Pangisalakan iti Balayna” (Moises 8:19–30; Genesis 6–9; 11:1–9)	27
7 Ti Katulagan ni Abraham (Abraham 1:1–4; 2:1–11; Genesis 12:1–8; 17:1–9)	32
8 Panagbiag a Sililinteg iti Nadangkes a Lubong (Genesis 13–14; 18–19)	37
9 “Ti Dios ti Mangisagananto iti Kordero” (Abraham 1; Genesis 15–17; 21–22)	42
10 Dagiti Bendision ti Kinainauna; Panagkallaysa iti Katulagan (Genesis 24–29)	47
11 “Kasano Ngarud ti Panangaramidko itoy Naindaklan a Kinadakes?” (Genesis 34; 37–39)	54
12 “Pinarang-aynak iti Daga a Tuokko” (Genesis 40–45)	59
13 Pannakaadipen, Paskua, ken Exodo (Exodo 1–3; 5–6; 11–14)	64
14 “Dakayonto ti Ipangpangrunak” (Exodo 15–20; 32–34)	71
15 “Kumita iti Dios ket Agbiag” (Dagiti Numero 11–14; 21:1–9)	78
16 “Diak Mabalin a Labsingen ti Sao ni Jehova (Apo)” (Dagiti Numero 22–24; 31:1–16)	84
17 “Agaluadka Ngarud Di La ket ta Malipatam” (Deuteronomio 6; 8; 11; 32)	89
18 “Bumilegka ket Umingelka” (Josue 1–6; 23–24)	95
19 Ti Panagturay dagiti Ukom (Uk-ukom 2; 4; 6–7; 13–16)	101
20 “Amin ti Ili. . .Ammona a Sika ti Maysa a Maikari a Babai” (Ruth; 1 Samuel 1)	107
21 Dayawen ti Dios Dagidiay Mangdaydayaw Kenkuana (1 Samuel 2–3; 8)	112
22 “Ni Jehova Kitaenna ti Puso” (1 Samuel 9–11; 13; 15–17)	118

23	“Ni Jehova Adda iti Nagbaetanta iti Agnanayon” (1 Samuel 18–20; 23–24)	126
24	“Parsuaem Kaniak ti Nadalus a Puso” (2 Samuel 11–12; Salmo 51)	131
25	“Amin nga Adda Angesna Idaydayawda Koma ni Jehova” (Dagiti Salmo)	138
26	Ari Solomon: Lalaki a Masirib, Lalaki a Maag (1 Ar-ari 3; 5–11)	144
27	Ti Pangaring dagiti Nadangkes ken Nalinteg a Dadaulo (1 Ar-ari 12–14; 2 Cronicas 17; 20)	150
28	“Kalpasan ti Apuy Maysa a Bassit a Naalumanay a Timek” (1 Ar-ari 17–19)	156
29	“Pinidutna. . .ti Kagay ni Elias” (2 Ar-ari 2; 5–6)	162
30	“Umay[kayo] iti Balay ni Jehova” (2 Cronicas 29–30; 32; 34)	167
31	“Naragsak ti Tao a Makasarak iti Sirib” (Dagiti Proverbio ken Ecclesiastes)	175
32	“Ammok a ti Mannubbotko Sibibiag” (Job 1–2; 13; 19; 27; 42)	182
33	Panangibinglay iti Ebanghelio iti Lubong (Jonas 1–4; Mikias 2; 4–7)	187
34	“Makiaasawaakto Kenka iti Kinalinteg” (Oseas 1–3; 11; 13–14)	192
35	Ipalgak ti Dios dagiti Palimedna kadagiti Propetana (Amos 3; 7–9; Joel 2–3)	196
36	Ti Gloria ti Sion Agbalinto a Salakan (Isaias 1–6)	202
37	“Nagaramidka kadagiti Nakaskasdaaw a Bambanag” (Isaias 22; 24–26; 28–30)	207
38	“No Saan a Siak Awan ti Mangisalakan” (Isaias 40–49)	211
39	“Naglibnosen kadagidiay Bambantay” (Isaias 50–53)	216
40	“Padakkelem ti Disso ti Toldam” (Isaias 54–56; 63–65)	220
41	“Ipasdekko iti Daytoy nga Aldaw. . .a Kasla Adigi a Landok” (Jeremias 1–2; 15; 20; 26; 36–38)	225
42	“Isuratkonto iti Pusoda” (Jeremias 16; 23; 29; 31)	230
43	Dagiti Pastor ti Israel (Ezekiel 18; 34; 37)	234
44	“Amin a Banag Agbiagto iti Sadino man a Danonan ti Karayan” (Ezekiel 43–44; 47)	241
45	“No Mapukawak, Mapukawak” (Daniel 1; 3; 6; Ester 3–5; 7–8)	245
46	“Maysa a Pagarian a Kaano man Dinto Madadael” (Daniel 2)	251
47	“Tumakdertayo ket Bangonentayo” (Esdras 1–8; Nehemias 1–2; 4; 6; 8)	256
48	“Dakkel ken Nakakikigtot nga Aldaw ni Jehova” (Zacarias 10–14; Malakias)	262

Dagiti Tulong para iti Mannursuro

Kinuna ni Presidente Gordon B.Hinckley: “Namnamaek a dakayo [iti panagadal kadagiti nasantuan a kasuratan] ket agbalin a maysa a banag a makaay-ayo ngem iti pagrebbengan; tapno makatulong daytoy kadakayo a mangpadur-as iti nalaus a panagayatyo iti balikas ti Dios. Ikarik kadakayo a bayat panagbasayo, malawlawaganto ti panunoty ken maitag-ay ti espirituyo” (“The Light Within You,” *Ensign*, Mayo 1995, 99).

Kas mannursuro ti Doktrina ti Ebanghelio, addaankayo iti gundaway a mangtulong kadagiti kameng ti klaseyo nga agsursuro a mangipateg iti Daan a Tulag ken mangsapul iti pannakalawlawag nga inkari ni Presidente Hinckley. Bayat ti panangisuroyo, sursurotenyo ti pagwadan ti Mangisalakan, a nangipateg kadagiti nasantuan a kasuratan ken nangaramat kadagitoy a mangisuro kadagiti disipulona.

Kalpasan laeng ti panagungar ni Jesus, inaramatna dagiti nasantuan a kasuratan tapno isuro ti dua a disipulo kadagiti nabileg a kinapudno. Magmagna iti dalan nga agpa-Emaus ti maysa a disipulo nga agnagan iti Cleopas ken ti kaduana a mangilawlawag iti damag a nangngeganda laeng nga awanen ti bangkay ni Jesus iti tanem. . . . Bayat ti pannagnada, kinadua ida ni Jesus ngem dida nailasin. Sinaludsodna no ania ti pagsarsaritaanda ken no apay a nalidayda, ket imbagada kenkuana maipapan ti Pannakailansa iti krus ken Panagungar. Idi nangngegan ni Jesus daytoy, “impalawagna kadakuada dagiti amin a sursurat a mangsarita ti maipapan kenkuana” (Lucas 24:27).

Indawat ni Cleopas ken ti kaduana iti Mangisalakan a kaduaenna ida, ket bayat ti panagtugawda tapno mangan nailasinda isuna a kas ti nagungar nga Apo. Nagpukaw ngarud Isuna iti imatangda, ket kinunada iti tunggal maysa, “Saan aya a rumayrayray ti pusota iti unegta, itay madama nga agsasao iti dalan, ken itay ilawlawagna kadata dagiti sursurat?” (Lucas 24:32).

Dagiti nasantuan a kasuratan a nakaigapuan ti panagrayray iti puspuso dagiti disipulo ket naggapu kadagiti libro ni Moises ken kadagiti propeta—dagiti nasantuan a kasuratan nga ammotayo a kas iti Daan a Tulag. Bayat ti panangisuroyo kadagitoy isu met la a sagrado a kinapudno, ipaneknekto ti Espiritu Santo maipapan iti kinapudnoda iti klaseyo kas iti inaramidna ken ni Cleopas ken ti kaduana.

Ti panagadal iti Daan a Tulag ket nasken a mangpapigsa kadagiti pammaneknek dagiti kameng ti klase maipapan iti Mangisalakan ken ti panagkumitda nga agtungpal iti ebanghelio. No tarabayen ida ti Espiritu iti panagadalda, nasken a kabaelan dagiti kameng ti klase nga agpaneknek a kadua ni Job, “Ammok a ti Mannubbotko sibibiag, ket iti kamaudianan isu agtakderto iti rabaw ti daga” (Job 19:25).

Panangisuro

babaen ti Espiritu

No agsagsaganakayo a mangisuro iti klase ti Doktrina ti Ebanghelio, napateg a kalikagumanyo ti pammaregta ken pannarabay manipud iti Espiritu ti Apo. “Ket maitedto kadakayo ti Espiritu babaen ti kararag ti pammati,” kinuna ti Apo, ket no diyo maawat ti Espiritu saankayo a mangisuro” (DkK 42:14). Laglagipenyo a ti Espiritu Santo ti mannursuro iti klaseyo.

Ti wagas a panagkalikagumyo a manggun-od iti Espiritu ket babaen ti panagkararag, panagayuno, inaldaw a panagadal kadagiti nasantuan a kasuratan, ken panagtungpal kadagiti bilin. Bayat ti panangisaganayo iti klase, agkararagkayo para iti Espiritu a tumulong kadakayo a mangawat kadagiti nasantuan a kasuratan ken kasapulan dagiti kameng ti klase. Makatulong pay ti Espiritu kadakayo nga agplano kadagiti napateg a wagas a pangilawlawag kadagiti nasantuan a kasuratan ken mangyaramat kadagitoy iti biagtayo ita (1 Nephi 19:23). Babaen ti tulong ti Espiritu, agbalinkayo a nasamay a ramit iti ima ti Apo tapno isuro ti balikasna kadagiti annakna.

Naited iti baba ti sumagmamano a singasing no kasano ti panangawis iti Espiritu iti klaseyo:

1. Awisen dagiti kameng ti klase a mangidaton kadagiti kararag sakbay ken kalpasan ti adalen. Bayat ti klase, agkararagkayo iti pusoyo tapno tarabayennakayo ti Espiritu, tapno maisagana ti puspuso dagiti kameng ti klase, ken tapno mamaneknek ken mangparegta (kadagiti kameng ti klase).
2. Aramatenyo dagiti nasantuan a kasuratan (kitaen ti “Panangipamaysa kadagiti Nasantuan a Kasuratan” iti baba).
3. Iburayyo ti pammaneknekyo no tignayennakayo ti Espiritu, saan laeng nga iti gibus ti adalen. Iburayyo ti pammaneknekyo maipapan iti Mangisalakan. Masansan nga awisenyo dagiti kameng ti klase a mangiburay iti pammaneknekda.
4. Aramatenyo dagiti himno, kanta iti Primaria, ken dadduma pay a sagrado a musika tapno mangisagana kadagiti kameng ti klase a makarikna iti Espiritu.
5. Yebkasyo ti ayatyo kadagiti kameng ti klase, kadagiti dadduma, ken iti Nailangitan nga Ama ken ni Jesucristo.
6. Ibinglayyo dagiti nalawag a pannakaawat, rikna, ken padpadasyo a mainaig kadagiti pagbatayan iti adalen. Awisenyo dagiti kameng nga aramidenda met ti kasta. Mabalín pay nga isalaysay dagiti kameng no kasano nga inyaramat wenno insuroda no ania ti napaglilinnawagan kadagiti kallabes nga adalen.

Panangipamaysa kadagiti Nasantuan a Kasuratan

Ti panangisagana para iti klase ti Doktrina ti Ebanghelio kasapulanna ti napasnek, nainkararagan a panagadal kadagiti nasantuan a kasuratan. Imbilin ti Apo, “Dimo gamgamen nga ipakdaar ti balikasko, ngem umuna a gamgamem a magun-odmo ti balikasko.” Bayat ti pananggun-odyo iti balikasna babaen ti panagadal iti nasantuan a kasuratan, inkari ti Apo a “lumukayton ti dilam; samonto, no tarigagayam, magun-odmo ti Espirituk ken ti balikasko, wen, ti bileg ti Dios a mangallukoy kadagiti tao” (DkK 11:21).

Maysa a ramit daytoy a pagbasaan a mangtulong kadakayo a mangisuro kadagiti nasantuan a kasuratan. Allukoyenyo dagiti kameng ti klase a mangitugot kadagiti nasantuan a kasuratanda iti klase iti linawas. No mabalin, nasken a maaramat ti edision ti Biblia iti Ud-udina nga Aldaw. Agibatay kadagiti adaw manipud iti Patarus ni Joseph Smith iti Biblia nga adda iti Pangiwanwan iti Nasantuan a Kasuratan.

Bayat ti klase, pagtalinaeden dagiti panaglilinnawag a maipamaysa kadagiti nasantuan a kasuratan. Aramatenyo ti sirib ken nasayaat a pangngeddeng iti panangaramatyo kadagiti komentario ken dadduma pay a pagadawan iti impormasion a saan a mainaig iti nasantuan a kasuratan. Nasken a masursuruan dagiti kameng ti klase a mangsapul iti pannakaammo ken pammaregta manipud kadagiti nasantuan a kasuratan ken dagiti balikas dagiti propeta iti ud-udina nga aldaw.

Nasken a maikkan ti tunggal kameng ti klase iti kopia ti *Pangiwanwan iti Panagadal ti Kameng ti Klase iti Daan a Tulag [Old Testament Class Member Study Guide]* (34592 864). Mangted daytoy a buklet kadagiti pakagupgopan ken saludsod a mangtulong kadagiti kameng ti klase a makaawat kadagiti nasantuan a kasuratan, utoben no kasano ti mangyaramat kadagitoy, ken agsagana para iti panaglilinnawag iti klase. Allukoyenyo dagiti nagannak a mangaramat iti pangiwanwan iti panagadal iti nasantuan a kasuratan iti kaamaan.

Pormat ti Adalen

Naisurat daytoy a pagbasaan nga agpaay kadagiti klase iti Doktrina ti Ebanghelio a para kadagiti agtutubo ken nataengan ken maaramat iti tunggal uppat a tawen. Naisangrat dagitoy nga adalen a manglaon iti ad-adu pay nga impormasion ngem iti kabaelanyo nga isuro iti maysa a panagklase. Kalikagumanyo a gun-oden ti Espiritu ti Apo iti panangpili kadagiti pakaammuan iti nasantuan a kasuratan, saludsod, ken aramiden a kasayaatan a mangipaay iti kasapulan dagiti kameng ti klase.

Iraman ti tunggal adalen dagiti sumaganad a benneg:

1. *Panggep*. Mangted kadakayo ti palawag a panggep iti kangrunaan a kapanunotan a pangipamaysaan bayat ti panangisagana ken panangisuroyo iti adalen.
2. *Panagsagana*. Ti umuna a paset daytoy a benneg ti manggupgop kadagiti pakaammuan ti nasantuan a kasuratan iti balabala ti adalen. Isingasing ti sumagmamano nga adalen ti nayon a basaen a mangted kadakayo iti dakdakkal a pannakaawat. Iti adu nga adalen iraman pay daytoy a benneg dagiti naisingasing a panagsagana, kas kadagiti aramaten a kasapulan a mabalin a kayatyo nga itugot iti klase.
3. *Aramiden a pangawis iti panagdengngeg*. Naglaon daytoy a benneg iti simple nga aramiden, adalen a banag, wenno saludsod a mangtulong kadagiti kameng ti klase nga agsagana, makiraman, ken mangrikna iti pangaring ti Espiritu. Aramatenyo man ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg iti pagbasaan wenno maysa a bukodyo, napateg nga ipamaysa ti panagdengngeg dagiti kameng ti klase iti rugi ti adalen. Masapul nga ababa ti aramiden.
4. *Panaglilinnawag ken panangyaramat iti nasantuan a kasuratan*. Daytoy ti kangrunaan a paset ti adalen. Sikakararag a mangadal kadagiti pakaammuan iti nasantuan a kasuratan tapno maisuro ken mailawlawagyo dagitoy a sisasamay.

Aramatenyo dagiti singasing iti “Dagiti Tulong para iti Panangisuro kadagiti Nasantuan a Kasuratan” (iti baba) tapno mapagdudumayo ti wagas a panangisuroyo ken tapno mapagtalinaedyo ti pasnek dagiti kameng ti klase.

5. *Panangigibus*. Tumulong kadakayo daytoy a benneg a manggupgop iti adalen ken mangallukoy kadagiti kameng ti klase nga agtungpal kadagiti pagbatayan a napaglilinnawaganyo. Daytoy pay ti mangipalagip kadakayo a mangiburay iti pammaneknekyo. Penkenyo a mangilatang iti umdas nga oras a pangigibus iti tunggal adalen.
6. *Dagiti mainayon a kapanunotan iti panangisuro*. Iraman daytoy a benneg dagiti nayon a kinapudno manipud kadagiti pakaammuan iti nasantuan a kasuratan, panagsisinnukat kadagiti pamuspusan iti panangisuro, aramiden, ken dadduma pay a singasing a mangnayon iti balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumagmamano kadagitoy a kapanunotan kas paset ti adalen.

Dagiti Tulong para iti Panangisuro kadagiti Nasantuan a Kasuratan

Aramaten dagiti sumaganad a singasing iti panangisuro kadagiti pakaammuan iti nasantuan a kasuratan a nasamsamay ken addaan iti dakdakkell a pagdudumaan:

1. Tulongan dagiti kameng ti klase a makaawat no ania ti isursuro dagiti nasantuan a kasuratan maipapan ken ni Jesucristo, ti Jehova ti Daan a Tulag, a ti pannakayanakna, ti misionna itoy a biag, maikadua a yaay, ken panagturayna iti milenio ket naipadto iti Daan a Tulag.
2. Idawat kadagiti kameng ti klase a panunoten ken isalaysayda ti maipapan kadagiti nalawag a wagas a ti binatang iti nasantuan a kasuratan ket mayaramatda iti biagda.
3. Kas nayon iti doktrina, mangted iti pangyunay-unay kadagiti estoria iti Daan a Tulag, nangnangruna kadagiti estoria maipapan iti pammati, a mangipanamna a maawatan dagiti kameng ti klase daytoy ken paglilinnawaganyo kadagiti kameng ti klase dagiti wagas a panangyaramat kadagitoy.
4. Pasapul kadagiti kameng ti klase dagiti balikas, ragup ti balikas, wenno kapanunotan a masansan a maulit iti binatang iti nasantuan a kasuratan wenno dagiti adda naisangsangayan a kaipapanan para kadakuada.
5. Isurat iti pisarra ti sumagmamano a ragup dagiti balikas, napateg a balikas, wenno saludsod a mainaig iti pakaammuan iti nasantuan a kasuratan. Kalpasanna basaen wenno gupgopen ti pakaammuan. Bayat ti idedengngeg dagiti kameng ti klase kadagiti ragup ti balikas, napateg a balikas, wenno sungbat kadagiti saludsod, agsardeng ket paglilinnawaganyo dagitoy.
6. Iti intero a Libro ni Mormon, ti ragup ti balikas a “kas nakitami” ket maaramat a pangyam-ammo iti pakagupgopan dagiti maisuro a pagbatayan. Kalpasan ti panangilawlawag iti binatang ti nasantuan a kasuratan, idawat a leppasen dagiti kameng ti klase ti binatang a “ket nakitami” tapno mailawlawag ti pagbatayan ti ebanghelio a maisursuro.

7. Saraken ken paglilinnawagan dagiti simbolo a naaramat iti unos ti Daan a Tulag. Kas pagarigan, ti nobia ken ti nobio ti mangibagi iti Israel ken ti Mangisalikan.
8. Kitaen no kasano a maipada ti tunggal maysa dagiti tattao wenno pasamak iti nasantuan a kasuratan. Kas pagarigan, maidiligyo ni Cain kada Abel ken Enoc (Moises 5-7); da David ken Batseba (2 Samuel 11); kada Jose ti Ehipto ken ti asawa ni Potifar (Genesis 39:7-13); wenno ni propeta Elias iti nadakes nga Ari Ahab (1 Ar-ari 16:29-33; 17-19).
9. Mangiturong iti panagbasa iti drama (reader's theater) babaen ti panangpabasa kadagiti kameng ti klase iti balikas ti nadumaduma a tattao kadagiti nasantuan a kasuratan.
10. Bingayen ti klase iti dua wenno ad-adu pay iti babassit a grupo. Kalpasan ti panangsubli a panagadal iti pakaammuan iti nasantuan a kasuratan, pasurat iti tunggal grupo dagiti pagbatayan a maisursuro iti pakaammuan. Kalpasanna pagsisinnublaten dagiti grupo a mangilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy a pagbatayan iti biagda.
11. Awisen dagiti kameng ti klase a mangitugot iti lapis a pangmarka kadagiti napapateg a bersikulo iti kopiada a nasantuan a kasuratan bayat ti panangilawlawagyo iti klase.

**Panangyallukoy iti
Panaglilinnawag
iti Klase**

Gagangay a masapul a dikayo mangted iti lektura ngem masapul nga ikarigatanyo a tulongan dagiti kameng ti klase a makiraman a sipapateg iti panangilawlawag kadagiti nasantuan a kasuratan. Bayat ti pannakiraman dagiti kameng ti klase, nasamsamay a masursuroda ti maipapan kadagiti nasantuan a kasuratan ken ad-adda a maawatanda no kasano ti mangyaramat kadagiti pagbatayan ti ebanghelio. Kalikaguman a gun-odenyoy ti pannarabay ti Espiritu iti panangikeddeng no ania dagiti saludsod a madamag, no kasano ti panangurnos kadagitoy, ken no kasano ti panangpadur-as kadagitoy. Nasken a maipamaysa dagiti paglilinnawagan iti klase dagiti banag a makatulong kadagiti kameng nga umasideg ken ni Cristo ken agbiag a kas disipulona. Iturong manen dagiti panaglilinnawag a saan a makaipatungpal kadagitoy a panggep.

Maited dagiti pagadawan a nasantuan a kasuratan a mangtulog kadakayo ken kadagiti kameng ti klase a mangsarak kadagiti sungbat iti kaaduan a saludsod kadagiti nasantuan a kasuratan. Aggapu kadagiti padas dagiti kameng ti klase dagiti sungbat iti sumagmamano a saludsod.

Saan unay a napateg ti panangilawlawag wenno panangisarita iti amin a banag a nairaman iti adalen no di ti panangtulog kadagiti kameng ti klase nga ad-adda a maawatanda dagiti nasantuan a kasuratan ken mangikumit iti bagbagida nga agbiag nga ad-adda a kas disipulo ni Cristo. No makasursuro dagiti kameng ti klase manipud iti napintas a panaglilinnawag, masansan a makatulong a bay-an a maituloy imbes a mangpadas a mangilawlawag wenno mangisarita iti amin a nairaman iti adalen.

Aramaten dagiti sumaganad a pangiwawan tapno mayallukoy ti panaglilinnawag iti klase:

1. Agdamag iti saludsod ket kalpasanna mangted iti pagadawan a nasantuan a kasuratan tapno masarakan dagiti kameng ti klase ti sungbat.
2. Agdamag kadagiti saludsod nga agkasapulan iti panagpanunot ken panaglilinnawag, imbes a dagiti sungbat a wen wenno saan. Gagangay a dagiti saludsod a mangrugi iti *apay, kasano, asino, ania, kaano*, ken *sadino* ti kasamayan para iti panangyallukoy iti panaglilinnawag.
3. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangyebkas iti riknada maipapan no ania ti nasursuroda manipud kadagiti nasantuan a kasuratan. Kasta met nga allukoyen ida a mangisalaysay ti maipapan iti padasda a mangipakita no kasano a mayaramat dagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan iti biagda. Mangted iti napintas a komentario maipapan kadagiti imbinglayda.
4. Ibilang dagiti kasapulan ti tunggal kameng ti klase. Nupay nasken a maallukoy ti amin a kameng ti klase a makiraman kadagiti paglilinnawagan ti klase, adda dagiti agkedked a sumungbat. Mabalín a kayatyo a kasarita ida a saggaysa tapno maammuan no ania ti mariknada maipapan iti panagbasada iti napigsa wenno pannakiramanda iti klase. Agannad a saan a mangawag kadagiti kameng ti klase a mabalín a mabainan.
5. Allukoyen dagiti kameng ti klase nga agsagana para iti klase babaen ti panagadalda iti naituding a pakaammuan iti nasantuan a kasuratan ken iti Pangiwanwan iti Panagadal ti Kameng ti Klase iti Daan a Tulag (34592 864). Nasaysayaat a makaramanda kadagiti panaglilinnawag no nakasaganada. Isingasing a paglilinnawagan dagiti kameng ti klase dagiti pakaammuan iti nasantuan a kasuratan ken adalen a kadua ti kaamaanda.

“Daytoy ti Aramidko ken Gloriak”

Adalen
1

Moises 1

Panggep Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a mangawat nga (1) annaknatayo ti Dios, (2) mapagkedkedantayo dagiti pannulisog ni Satanas, ken (3) aramid ken gloria ti Dios ti mangipatungpal iti saan nga ipapatay ken agnanayon a biag.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan manipud iti Perlas a Kapatgan:
 - a. Moises 1:1–11. Makita ni Moises ti Dios ket makisarita kenkuana iti sangonsango. Naammuan ni Moises nga isu ket anak ti Dios a kaasping ti Bugbugtong nga Anak ti Ama. Palagip: Masapul a maawatan dagiti kameng ti klase a ni Jehova, saan a ti Nailangitan nga Ama, ti nagparang ken ni Moises iti daytoy a parmata. Ni Jehova ti Jesucristo sakbay ti yaay iti daytoy a biag ken ti Dios ti Daan a Tulag. Isu ket nakikaysa iti Amana iti panggep ken mangibagi kenkuana iti bileg ken turay. Balikasna dagiti balikas ti Ama, ken no dadduma, kas iti Moises 1:6, agsasao iti umuna a tao para iti Ama. (Kitaen ti James E. Talmage, *The Articles of Faith*, maika-12 nga edision [1924], 470–71.)
 - b. Moises 1:12–23. Sinango ni Satanas ni Moises; pinapanaw ni Moises daytoy.
 - c. Moises 1:24–39. Nagpakita manen ti Dios ket insurona maipapan ti aramid ken gloriana.
2. Adalenyoy ti adalen ken ikeddengyo no kasano ti panangisuro kadagiti pakaammuan iti nasantuan a kasuratan. Gapu ta narigat a damagen ti amin a saludsod wenno isuro ti tunggal punto iti adalen, sikakararag a pilienyoy dagiti kasayaatan a mangipaay iti kasapulan dagiti kameng ti klase. Mabalina a kasapulanyo nga ibagay ti sumagmamano a saludsod tapno mayannatup iti kasasaad dagiti kameng ti klase.
3. Mangala iti kopia ti *Pangiwanwan iti Panagadal ti Kameng ti Klase iti Daan a Tulag* (34592 864) para iti tunggal tao iti klaseyo. (Masapul koman a kiniddawen ti purok dagitoy a pangiwanwan iti panagadal a kas paset ti tinawen a panagkiddaw iti kurikulum; nasken nga ited ti kameng ti pagobispuan dagitoy iti panguluen ti Pagadalan iti Domingo.)
4. No aramatenyo ti maikadua nga aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangala iti papel wenno supot a lupot ket ikabil ditoy ti sumagmamano nga aramaten a banag iti aginaldaw kas iti bato, sagaysay, ken lapis.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Pakauna iti Daan a Tulag Ti Daan a Tulag ket pakaammuan maipapan kadagiti pannakilangan ti Dios kadagiti taona iti katulagan manipud iti panawen ti Panagparsua iti sumagmamano a ginasut a tawen sakbay ti pannakayanak ti Mangisalahan.

Mangted ti Daan a Tulag kadagiti nabileg a pagwadan ti pammati ken panagtungpal. Mangipakita pay daytoy kadagiti bunga ti panaglipat, panagsukir, wenno panagsuppiat iti Dios. Ipampaneknek dagiti pammadtona maipapan iti pannakayanak ti Mesias, ti panangsubbot a sakripisio, ti maikadua a yaay, ken ti panagturay iti milenio.

Mainayon pay iti Daan a Tulag, iraman pay daytoy a kurso dagiti libro da Moises ken Abraham manipud iti Perlas a Kapatgan. Mangted dagitoy a libro iti napapateg a nayon ken pannakalawlawag iti sumagmamano a material iti libro ti Genesis. Ti libro ni Moises ket maysa a naadaw manipud iti Patarus ni Joseph Smith ti Biblia. Ti libro ni Abraham ket patarus nga inaramid ni Propeta Joseph Smith manipud iti sumagmamano a papirus iti Ehipto. Para iti nayon nga impormasion maipapan iti Patarus ni Joseph Smith, kitaen ti “Patarus ni Joseph Smith,” ‘Pangiwanwan iti Nasantuan a Kasuratan.’ Kitaen met a mairaman dagiti napili manipud iti Patarus ni Joseph Smith a sumaruno ti ‘Pangiwanwan iti Nasantuan a Kasuratan.’

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa kadagiti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen. Mangpilikayo iti aramiden a kangrunaan a mayannatup para iti klase.

1. Idawat kadagiti kameng ti klase a kitaenda iti Moises 1:6, 20–22, ken 39 tapno lasinenda dagiti napapateg a kinapudno a naipalgak. Mabalin nga agduduma dagiti sungbat. Ilawlawag nga ipamaysa daytoy nga adalen dagiti tallo a kinapudno a nailista iti babaen ti “Panggep” iti panid 1.
2. Mangpili iti dua a kameng ti klase ket ipaiggem kadakuada ti bag a naglaon kadagiti sumagmamano nga aramaten a banag iti inaldaw (kitaen ti “Panagsagana,” panid 1). Ibaga kadagiti makiraman nga agay-ayamda iti maysa nga ay-ayam, ngem saankayo a mangted iti pangiturong wenno ilawlawag ti panggep ti ay-ayam. Idawat kadagiti makiraman a lukatanda ti bag ket rugian ti agay-ayam. Namnamaenda dagiti naguneg ti bag a mangilawlawag iti ay-ayam. Nupay kasta, saan a mangted dagiti naguneg iti daytoy nga impormasion, ket agsiddaawto dagiti makiraman no ania ti masapul nga aramidenda.

Ilawlawag a tapno maawatan ti ay-ayam, nasken a maawatantayo ti gandat wenno panggep daytoy. Kasta met a, tapno maawatan ti biagtayo iti daga, nasken a maawatantayo ti gandat ken panggep ti biagtayo. Makatulong ti Moises 1 a mangipaawat kadatayo babaen ti panangsungbat iti tallo a napapateg a saludsod:

Asinotayo?

Kasano a maparmektayo ti pangaring ti kabusor?

Ania ti aramid ken gloria ti Dios?

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan. Iti maikanatad nga oras bayat ti klase, ibunong ti *Pangiwanwan iti Panagadal ti Kameng ti Klase iti Daan a Tulag* (34592 864) ken allukoyen dagiti kameng ti klase nga aramaten daytoy tapno makatulong iti bukod ken sangaamaan a panagadalda.

1. Insuro ti Dios nga Anak ti Dios ni Moises.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 1:1–11.

- Ania ti nasursuro ni Moises maipapan iti Dios manipud kadagiti padas a nailadawan iti Moises 1:1–7? Ania ti nasursuro ni Moises maipapan iti bagina? (Mabalin a kayatyo a pakita kadagiti kameng ti klase no mano a gundaway a dinakamat ti Dios ken ni Moises a kas “anakko” kadagito a bersikulo.)
- Ania ti kayatna a sawen a ni Moises ket naparsua “a kaasping” ti Mangisalikan? (Moises 1:6). Ania ti kaipapanan daytoy iti biagtayo a maammuan nga annaknatayo ti Dios, naparsua a kaasping ti Anakna?

Insuro ni Elder Dallin H. Oaks: “Ibilang ti bileg ti kapanunotan a naisuro iti paggugustotayo a kanta a ‘Siak nga Anak ti Dios.’ . . . Daytoy ti sungbat iti maysa kadagiti adu a saludsod maipapan iti biag, ‘Asinoak?’ Anaknak ti Dios nga addaan iti kapupuon ti espiritu kadagiti nailangitan a nagannak. Dayta a puli ti mangted kaipapanan iti agnanayon a kabaellantayo. Dayta nabileg a kapanunotan ti mannakabalin a pangparmek iti panagladingit. Mapapigsana ti tunggal maysa kadatayo tapno makaaramiditayo kadagiti nalinteg a pili ken tapno makagun-od iti kasayaatan nga adda iti kaunggantayo. Pagtalinaeden iti panunot ti maysa a . . . tao ti nabileg a kapanunotan nga isu ket anak ti Dios ket naikkankayo iti bukod a panagdayaw ken panangparegta tapno agtignay a maibusor kadagiti parikut ti biag” (iti Conference Report, Okt. 1995, 31; wenno *Ensign*, Nob. 1995, 25).

- Babaen ti panangulit a panangawag ken ni Moises iti “anakko” ken babaen ti panagkunana nga isu ket naparsua “a kaasping ti Bugbugtongko,” inikkan ti Dios ni Moises ti panagtalek ken pannakaawat iti pategna. Kasano a makatulong kadatayo kas nagannak ti panangsurottayo iti daytoy a pagbatayan? Kasano a mapapigsana dagiti kallaysa? Kasano a mapapigsana dagiti panaggagayem?

Isingasing nga iti lubong a kasla ti panagdillaw ken negatibo, mangibaba iti dayaw wenno pateg a masao ti mangituray, nasken a tuladentayo ti pagwadan ti Apo ket sawentayo dagiti banag a makatulong kadagiti dadduma a kumita iti bagbagida kas annak ti Dios nga addaan dayaw ken pateg.

- Nayunay-unay ti pateg ken agnanayon a kabaellan ni Moises iti Moises 1:1–7. Nupay kasta, kalpasan a pimmanaw ti Dios iti sidongna, kinuna ni Moises, “Ita, gapu iti daytoy mariknak nga awan ti kaipasangan ti tao” (Moises 1:10). Iti ania a kaipapanan a pudno ti agpada a konsepto? (Awan patinggana a nasirsirib ken nabilbileg ti Dios ngem kadagiti mortal a lallaki ken babbai. Awantayo no awan isuna. Nupay kasta, kas annakna adda kabaellantayo nga agbalin a kas kenkuana.)

2. Sinango ni Satanas ni Moises; Pinapanaw isuna ni Moises.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 1:12–23.

- Idi immay ni Satanas, ania ti imbilinna nga aramiden ni Moises? (Kitaen ti Moises 1:12.) Apay iti panagkunayo nga inawagan ni Satanas ni Moises iti “anak ti tao”? (Kayat ni Satanas a mamati ni Moises a *saan* nga isu ti anak ti Dios.) Apay a kayat ni Satanas nga agduaduatayo wenno di ikankano nga annaknatayo ti Dios? Kasano ti panangpadasna a mangaramid iti daytoy?

- Kasano a simmungbat ni Moises idi inawagan ni Satanas isuna nga “anak ti tao”? (Kitaen ti Moises 1:13.) Kasano a makatulong kadatayo nga agkedked iti sulisog ti napigsa a pammaneknek a lallaki ken babbaitayo nga annak ti Dios?
- Mano a gundaway nga imbaga ni Moises ken ni Satanas a pumanaw? (Kitaen ti Moises 1:16, 18, 20, ken 21.) Ania ti isuro daytoy kadatayo maipapan iti panangkedkedtayo kadagiti gandat ni Satanas a mangyadayo kadatayo iti Dios?
- Kasano nga immawat ni Moises iti pigsa nga agkedked kadagiti pannulisog ni Satanas? (Kitaen ti Moises 1:18, 20–21.) Kasano a napapanaw ni Moises ni Satanas? Kasano a mapapigsanatayo ti kararag tapno mapagkedkedantayo ti sulisog? Ania pay ti maaramidtayo tapno magun-od daytoy a pigsa?

3. Nagparang manen ti Dios ket insurona ti maipapan iti aramid ken gloriana.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 1:24–39.

- Kalpasan a pimmanaw ni Satanas, nakita manen ni Moises ti gloria ti Dios ken naipakita kenkuana ti sabali pay a parmata maipapan iti daga ken dagiti agindeg ditoy (Moises 1:24–28). Ania dagiti dua a saludsod a dinamag ni Moises idi maipakita kenkuana daytoy a parmata? (Kitaen ti Moises 1:30.) Ania dagiti sungbat nga inted ti Dios? (Kitaen ti Moises 1:31–32, 39.)
- Nupay pinarsua ti Dios dagiti lubong ken tattao a ditayo mabilang, impanamnamana ken ni Moises nga am-ammona amin dagitoy (Moises 1:35). Kasano a mariknayo nga am-ammodakayo a saggaysa ti Nailangitan nga Ama ken ni Jesucristo ken ay-ayatendakayo? (Mabalin a kayatyo nga iburay ti pammaneknekyo maipapan iti panawen a nariknayo ti ayat ken pannakaseknanda kadakayo.)
- Aramid ti Dios ti “mangipatungpal iti saan nga ipapatay ken ti agnanayon a biag ti tao” (Moises 1:39). Ania ti saan nga ipapatay? Asino ti umawat iti saan nga ipapatay? Ania ti agnanayon a biag? Asino ti umawat iti agnanayon a biag?

Kinuna ni Elder James E. Faust: “Adda paggidiatan iti saan nga ipapatay wenno agnanayon a kaadda iti biag, ken agnanayon a biag, a daytoy ti kaadda iti lugar iti sidong ti Dios. Babaen ti parabur ni Jesucristo, sumangbay iti amin ti saan nga ipapatay. . . , dagiti nalinteg ken killo, dagiti nasingpet ken nadangkes. Nupay kasta, ti agnanayon a biag ‘ti kapatgan ti amin a sagut ti Dios’ (DkK 14:7). Magun-odtayo daytoy naindaklan a sagut, segun iti Apo, ‘no tungpalem dagiti bilinko ket agibturka agingga iti panungpalan.’ No agiburtayo, daytoy ti kari, ‘maaddaanka iti agnanayon a biag’ (DkK 14:7)” (iti Conference Report, Okt. 1988, 14; wenno *Ensign*, Nob. 1988, 12).

- Apay a napateg a maammuantayo no ania ti aramid ken gloria ti Dios? Ania ti sumagmamano a nalawag a wagas a pakatulongantayo kenkuana iti daytoy naindaklan nga aramid?

Kinuna ni Presidente Gordon B. Hinckley: “Adtoytayo a tumulong iti Amatayo iti aramid ken gloriana, ‘a mangipatungpal iti saan nga ipapatay ken agnanayon a biag ti tao’ (Moises 1:39). Ti sakup ti pagrebbenganyo ket kas iti kadagsen ti sakup ti pagrebbengak. Awan bassit nga akem iti daytoy a simbaan wenno bassit ti pagbanaganna. Bayat ti panangipatungpaltayo iti pagrebbengantayo, maaringantayo amin ti biag dagiti dadduma. Iti tunggal maysa kadatayo iti

bukodtayo a pagrebbengan kinuna ti Apo: . . . 'Iti panangaramidmo kadagitoy a banag aramidemto ti kasayaatan kadagiti padam a nabia, ken itandudom ti dayagna nga isu ti Apom' (DkK 81:4)" (iti Conference Report, Abr. 1995, 94; wenno *Ensign*, Mayo 1995, 71; kitaen met ti DkK 81:5–6).

Panangigibus

Isuro ti Moises 1 ti nabileg a doktrina a datayo dagiti lallaki ken babbai nga annak ti Dios. Awisen dagiti kameng ti klase tapno utobenda ti dakkel a kaipapanan daytoy a kinapudno. Paneknekan nga ammo ken ay-ayaten ti Nailangitan nga Amatayo ti tunggal maysa kadatayo. Allukoyen dagiti kameng ti klase a yebkasda iti kaamaanda dagiti riknada maipapan no ania ti nasursuroda manipud iti Moises 1.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. "Nabati a maymaysa ni Moises" (Moises 1:9)

- Mabalina nga adda dagiti kanito a datayo ket "mabati a [datdatayo]" kas ken ni Moises—kanito a ditayo marikna ti Espiritu a sipipigsa wenno aduantayo iti pannubok. Ania ti masursurotayo manipud iti Moises 1 a mangtulog kadatayo a mangsango kadagitoy a kanito? (Mabalina nga iraman a sungbat: Mabalina dagiti kasta a pakarikutan ken saan a gapu ti nagbiddutantayo; dinatayo naan-anay a baybay-an ti Dios, kas ti naipakita iti bersikulo 15; ket masansan a magun-odtayo daytoy dakkel a pigsa babaen ti panangsangotayo kadagiti pannuboktayo, panangawag iti Dios, ken panangpadur-as iti pammatitayo.)

2. Annak ti Dios ti amin

- Naawat ni Moises ti parmata a naisurat iti Moises 1 sakbay ti panangiturongna kadagiti annak ti Israel a rummuar iti Ehipto. Kasano iti panagkunayo a nakatulog daytoy a parmata kenkuana iti daytoy nga aramid, nangnangruna idi napukawan iti namnama gapu iti masansan a yaalsa ken kurang ti pammati dagiti tao? Kasano a makatulog iti mannursuro wenno dadaulo ti panangammo nga annaknatayo amin ti Dios? Kasano a makatulog kadatayo daytoy a pannakaammo kadagiti pannakilangen kadagiti kameng ti kaamaan, gagayyem, ken dadduma?

3. Ti Patarus ni Joseph Smith iti Biblia

No adda magun-od nga *Old Testament Video Presentations* (53224), mabalina kayatyo nga ipabuya ti "The Power of the Joseph Smith Translation," lima a minuto a paset, kas paset ti adalen. Palagipan dagiti kameng ti klase a ti libro ni Moises ket inadaw manipud iti Patarus ni Joseph Smith iti Biblia.

“Napilikan Sakbay pay ti Pannakaipasngaymo”

Abraham 3; Moises 4:1–4

Panggep

Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a mangawat iti doktrina ti pannakapili idin ken ti bukodda a pagrebbengan a tumulong iti panangbangon iti pagarian ti Dios ken panangyeg kadagiti kararua ken Cristo.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan manipud iti Perlas a Kapatgan ken iti Doktrina ken Katulagan:
 - a. Abraham 3:11–12, 22–23; Doktrina ken Katulagan 138:53–57. Nakisao ni Abraham iti Apo iti rupanrupa ket naammuanna nga iti biag sakbay daytoy a biag adu a “natakngeng ken naindaklan” nga espiritu ti napilin idin kadagiti misionda itoy a biag (Abraham 3:11–12, 22–23). Nasursuro ni Presidente Joseph F. Smith ti ad-adu pay maipapan kadagiti “natakngeng ken naindaklan” iti parmata maipapan iti isasarungkar ti Mangisalahan iti lubong dagiti espiritu sakbay ti Panagungarna (DkK 138:53–57).
 - b. Abraham 3:24–28; Moises 4:1–4. Naipakita kada Abraham ken Moises iti parmata a ni Jesucristo ket napili iti Konseho iti Langit tapno agbalin a Mangisalakantayo ken pinilitayo ti sumurot kenkuana. Naipakita pay kadakuada a napapanaw iti langit ni Lucifer (Satanas) ken dagiti espiritu a simmurot kenkuana.
2. Mainayon a basaen: Isaias 14:12–15; Apocalipsis 12:7–9; Alma 13:3–5; Doktrina ken Katulagan 29:36–39; ken ti nabati pay nga Abraham 3 ken Doktrina ken Katulagan 138.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramiden ti maysa kadagiti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen. Mangpili iti aramiden a kangrunaan a mayannatup para iti klase.

1. Ilawlawag nga agbalin a napatpateg kadaytoy dagiti nasantuan a kasuratan no yaramattayo dagiti pannursuroda iti biagtayo. Tapno maaramid daytoy, masansan nga ilugartayo ti bagbagitayo iti lugar dagiti nagkauna a propeta ken dagiti pasurotda. Nupay kasta, iti Abraham 3:22–28 ditayo nasken nga ilugar ti bagbagitayo iti lugar ti maysa a tao gapu ta dagitoy a bersikulo ket maipapan kadagiti napapateg a pasamak a nakiramanantayo. Napasamak dagitoy bayat ti biagtayo sakbay ti yaaytayo iti daga.
2. Mangidrowing iti uppat a blangko nga espasio iti pisarra a mangibagi iti 15 a letra iti balikas a *pannakapili idin*. Ilawlawag a ti naibagian a balikas ket mainaig iti biag sakbay ti yaay iti daga.

Ikkam dagiti kameng ti klase iti 15 a gundaway a mangpugto no ania dagiti letra a mangbukel iti balikas. No mapugtuanda ti umisu a letra, isurat daytoy iti maikanatad nga espasio. No mapugtuanda ti maysa a letra a saan a maar-aramat iti balikas, isurat iti sabali a lugar iti pisarra tapno maliklikan dagiti pugto.

No napunnuanen dagiti kameng ti klase ti amin a blangko nga espasio wenna napugtuandan ti balikas, tulongan ida a mangilawlawag iti kaipapananna. (Ti panangpili idin ket panangorden ti Dios sakbay ti yaay iti daga dagiti espiritu nga annakna tapno ipatungpal dagiti sumagmamano a mision bayat ti panagbiagda ditoy daga.) Ilawlawag a maipapan daytoy nga adalen iti biag sakbay ti yaay iti daga, idi napili idin dagiti adu nga espiritu a mangaramid kadagiti napateg a banag para iti Nailangitan nga Ama.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat daytoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padasda a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Nasursuro ni Abraham nga iti biag sakbay ti yaay ti daga adu nga espiritu ti napili idin iti misionda iti daytoy a biag.

Isuro ken paglilinnawagan ti Abraham 3:11–12, 22–23, ken ti Doktrina ken Katulagan 138:53–57.

- Iti parmata a naisurat iti Abraham 3, impakita ti Apo ken Abraham ti Konseho iti Langit a naangay sakbay a naparsua ti daga. (Laglagipen nga insuro dagiti propeta iti ud-udina nga aldaw a ti Konseho ti Langit ket maysa a panagsasaganad dagiti taripnong imbes a maymaysa a taripnong.) Asino ti dimmar-ay iti daytoy a taripnong? (Ti Nailangitan nga Ama ken dagiti espiritu nga annakna.) Ania ti masursurotayo maipapan iti daytoy a konseho manipud iti Abraham 3:22–23?
- Asino dagiti “natakneng ken naindaklan” a nailadawan iti Abraham 3:22–23? (Dagiti propeta ken dadduma pay a dadaulo ti Simbaan.) Ilawlawag nga idi 1918, nakita ni Presidente Joseph F. Smith ti sumagmamano kadagitoy a “natakneng ken naindaklan” iti parmata maipapan iti lubong dagiti espiritu. Asino ti nakita ni Presidente Smith? (Kitaen ti DkK 138:53; kitaen met ti maikadua a mainayon a kapanunotan iti panangisuro.)
- Ania ti kayatna a sawen a ni Abraham ket “napilin sakbay pay ti pannakaipasngay[na]”? (Kitaen ti Abraham 3:23. Napili isuna idin tapno agbalin a maysa a propeta.) Ania ti kayat a sawen ti napili idin? (Kitaen ti kaipapananna iti maikadua nga aramiden a pangawis iti panagdengngeg.) Ania ti napili idin nga aramiden dagiti tao a nadakamat iti Doktrina ken Katulagan 138:53? (Kitaen ti DkK 138:53–56.)
- Impatalged kadi ti pannakapili idin nga agbalin a propeta da Abraham, Joseph Smith, ken dadduma pay? Ania ti pagnaigan ti pannakapili idin ken kinawaya nga agpili? (Nupay napili idin ti maysa a tao iti maysa nga akem, agpannuray dayta nga akem iti pannakaikari ti tao ken ti kinatallugodna nga umawat iti daytoy.)

- Kas pangnayon iti pannakapili idin dagiti propeta kadagiti akemda, pinilin ti Dios ti adu a “sabsabali pay a napili nga espiritu” a tumulong a mangbangon iti pagarianna iti nadumaduma a wagas. Ania ngata ti pannakapilitayo idin nga aramiden? (Kitaen ti DkK 138:56.)

Insuro ni Presidente Ezra Taft Benson:

“Inlatangnakayon ti Dios tapno agparangkayo kadagiti maudi nga aldaw sakbay ti maikadua a yaay ti Apo. Sumagmamano a tattao ti kumalilis; ngem agtalinaedto a natibker ti pagarian ti Dios tapno mangpasangbay iti isusubli ti dadaulona—a kas ken ni Jesucristo. Idinto ta maidilig ti kaputotantayo iti kinadakes kadagiti aldaw ni Noe, idi dinalusan ti Apo ti daga babaen ti layus, adda dakkel a pagdumaan iti daytoy a panawen. Dayta ti panangisalakan ti Dios para iti maudi a panangpasangbay iti sumagmamano kadagiti kapigsaan nga annakna, a tumulongto a mangibaklay a sibaballigi iti pagarian. . . .

“. . .Dikayo agbiddut maipapan iti daytoy—dakayo dagiti natandaan a kaputotan. Awanen ti ad-adda pay a manamnama kadagiti napudno iti kasta nga ababa a panawen no di ti adda kadatayo” (*The Teachings of Ezra Taft Benson* [1988], 104–5).

- Kasano a masinunuotayo nga ipatpatungpaltayon dagiti napili idin nga akemtayo? (Mabalin nga iraman a sungbat kas iti babaen ti panagtungpal iti ebanghelio, panangadal iti bendisiontayo iti kinapatriarka, ken panagkalikagum a manggun-od iti bukod a paltiing. Ipalagip kadagiti kameng ti klase a tapno maipatungpal dagitoy nga akem, nasken a natallugod ken maikaritayo. Kitaen met ti DkK 58:27–28.)

2. Napili ni Jesucristo iti Konseho ti Langit tapno agbalin a Mangisalakantayo; pinilitayo ti sumurot kenkuana. Napapanaw iti langit ni Lucifer (Satanas) ken dagiti espiritu a nangsurot kenkuana.

Isuro ken paglilinnawagan ti Abraham 3:24–28 ken Moises 4:1–4.

- Ilawlawag nga iti Konseho ti Langit, indatag ti Nailangitan nga Ama ti planona iti pannakaisalakan ket nangpili ti maysa a Mangisalakan para kadatayo. Asino dagiti dua nga espiritu a nangidiaya nga agbalin a Mangisalakantayo? (Kitaen ti Abraham 3:27; Moises 4:1–2.) Kasano a naggidiat dagiti diayada? (Tinarigagayan ni Jesus a suroten ti plano ti Nailangitan nga Ama ken ited kenkuana ti gloria. Tinarigagayan ni Lucifer a suroten ti bukodna a plano ket alaenna ti gloria nga agpaay iti bagina.) Apay a pinili ti Nailangitan nga Ama ni Jesucristo tapno agbalin a Mannubbottayo? (Kitaen ti Moises 4:2–3.)
- Asino ti pinilitayo a suroten iti Konseho ti Langit? Kasano ti panangammotayo a pilientayo a suroten ni Jesucristo? (Nayanaktayon iti daga tapno umawat iti naindagaan a bagi.)
- Ania ti kaipapanan ti *immuna a kasasaad* ken *maikadua a kasasaad* iti Abraham 3:26? (Ti *immuna a kasasaad* ket maibatay iti biag sakbay ti yaay iti daga, ken ti *maikadua a kasasaad* ket maibatay iti biagtayo iti daga. Mapagtalinaedtayo ti *immuna a kasasaadtayo* babaen ti panangpilitayo ken ni Jesucristo imbes a ni Lucifer.) Ania ti bendision nga inawat ti tunggal maysa kadatayo gapu ta pinagtalinaedtayo ti *immuna a kasasaadtayo*? (Ti gundaway a mayanak iti daga.) Ania dagiti bendision a maawattayonto no pagtalinaedtayo ti maikadua a kasasaadtayo? (Kitaen ti Abraham 3:26). Kasano a mapagtalinaedtayo ti maikadua a kasasaadtayo?

- Ania ti napasamak ken ni Lucifer (Satanas) ken dagiti nangpili a sumurot kenkuana? (Napapanawda iti langit ket napaidamanda iti gundaway a maaddaan iti naindagaan a bagi. Kitaen ti Moises 4:3; Abraham 3:28; Apocalipsis 12:7–9; DkK 29:36–37.)
- Ania ti ar-aramiden ni Satanans ken dagiti pasurotna ita? (Kalkalikagumanda pay laeng a dadaelen ti kinawaya a panagpilitayo. Addada ita iti daga kas dakes nga espiritu a mangsulsulisog kadatayo nga agbasol. Kitaen ti Moises 4:4.) Ania ti sumagmamano a wagas a panagkalikagum ni Satanans ken dagiti pasurotna a mangikkat wenno mangdadael ti kinawaya a panagpilitayo? Ania ti maaramidtayo tapno mailasintayo ken mapagkedkedantayo dagiti banag nga ar-aramidenda?
- Kasano a makatulong kadakayo a mangammo a piniliyo a suroten ni Jesucristo iti Konseho ti Langit? Allukoyen dagiti kameng ti klase nga ituloyda ti agaramid kadagiti pangngeddeng a sumurot ken ni Cristo, a kas iti inaramidda iti kaaddada iti biag sakbay ti yaay iti daga.

Panangigibus

Iburayyo ti pammaneknekyo maipapan ken ni Jesucristo ken ti akemna a kas napili idin a Mangisalakantayo. Yebkasyo ti panagtalekyo iti kabaelan dagiti kameng ti klase a mangipatungpal iti napili idin a misionda tapno makatulong a mangbangon iti pagarian ti Dios.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. “Ket ipaneknektayo kadakuada daytoy”

- Ilawlawag ti Abraham 3:24–25 ti maysa kadagiti kangrunaan a panggep a nangparsuaan ni Jesucristo iti daga babaen ti panangiturong ti Nailangitan nga Ama. Apay a naparsua ti daga? Kasano a makatulong daytoy kadakayo a mangammo a piniliyo ti umay iti daga uray no ammoyo a masubokkayo ditoy?

2. “Dagiti naindaklan ken maingel”

- Iti parmatana a naisurat iti Doktrina ken Katulagan 138, nakita met ni Presidente Joseph F. Smith ti sumagmamano a “naindaklan ken maingel” a nagbiag iti daga sakbay a naipasngay ni Cristo. Asino ti nakita ni Presidente Smith? (Kitaen ti DkK 138:39–49. Mabalina a kayatyo nga ilista dagitoy a nagnagan iti pisarra. Ilawlawag a masursuronto dagiti kameng ti klase maipapan iti kaaduan dagitoy a tattao bayat ti umay a tawen iti Pagadalan iti Domingo.)

Moises 1:27–42; 2–3

Panggep	Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a mangrikna iti panagyaman a pinarsua ti Dios ti amin a banag para iti pagsayaatantayo ken naparsuatayo a kalanglangana.
----------------	--

Panagsagana	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan manipud iti Perlas a Kapatgan: <ol style="list-style-type: none"> a. Moises 1:27–42. Nakita ni Moises ti parmata maipapan kadagiti pinarsua ti Dios ken nabilin a mangisurat iti pakaammo maipapan iti pannakaparsua ti daga. b. Moises 2:1–25; 3:1–14. Nasursuro ni Moises a ti Dios ti nangparsua iti amin a banag. c. Moises 2:26–31; 3:7, 15–25. Nasursuro ni Moises a naparsua dagiti lallaki ken babbai a kalanglanga ti Dios. 2. Mainayon a basaen: Abraham 4–5; Genesis 1–2. 3. No aramatenyo ti maikadua nga aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangitugot iti <i>modelling clay</i> wenna tisa. 4. No adda a magun-od dagiti sumaganad a material iti audiovisual, mabalina kayatyo nga aramaten ti sumagmamano kadagitoy a kas paset ti adalen: <ol style="list-style-type: none"> a. “In the Image of God,” tallo-a-minuto a paset manipud iti <i>Old Testament Video Presentations</i> (53224). b. Ti ladawan a Panagparsua—Dagiti Sibibiag a Parsua (62483 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 100).
--------------------	---

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg	<p>Mabalina kayatyo nga aramaten ti maysa kadagiti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen. Mangpili iti aramiden a kangrunaan a mayannatup para iti klase.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Idawat kadagiti kameng ti klase nga ibilangda no mano nga impormasion ti maitedda no padpadasenda a sungbatan ti maysa kadagiti sumaganad a saludsod para iti maysa nga ubing a di pay nangrugi nga ageskuela. Kasano ti panagtalinaed ti eroplano iti tangatang? Kasano nga agandar ti maysa a television? Kasano ti panagdakkel dagiti mulmula? Kaaduan kadayo ti mangibilang iti pannakaawat ti maysa nga ubing a di pay nangrugi nga ageskuela ket mangted laeng kadagiti gagangay a kapanunotan, nga agtalinaed a di masungbatan dagiti detalye agingga a di naan-anay nga adda nakem ti maysa nga ubing. <ul style="list-style-type: none"> • Kasano a maipada dagitoy a pagarigan kadagiti paltiing ti Apo maipapan iti Panagparsua? (Impalgak laeng ti Apo dayta a paset ti agnanayon a
---------------------------------------	--

kinapudno a maawatan dagiti panunottayo kas tao ken kasapulantayo a maammuan tapno magun-od ti pannakaisalakan.)

Ilawlawag daytoy nga adalen dagiti kinapudno nga impalgak ti Apo maipapan iti Panagparsua.

2. Idawat iti maysa a kameng ti klase nga agtallugod a mangaramid wenno mangdrowing iti bassit nga ayup nga aramaten ti *modelling clay* wenno tisa (mangted laeng iti maysa wenno dua a minuto). Kalpasanna ilawlawag ti kinapudno nga idinto ta makapartuattayo iti maysa a modelo ti nabiag a banag, ti laeng Dios ti makabael nga agparsua iti biag. Ilawlawag daytoy nga adalen ti dakkal a milagro maipapan iti panagparsua ti Dios iti daga ken amin a banag nga agindeg iti rabawna.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Nakita ni Moises ti parmata maipapan kadagiti parsua ti Dios.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 1:27–42.

- Asino ti nangisurat iti pakaammuan maipapan iti Panagparsua iti Genesis? (Kitaen ti Moises 1:40; 2:1.) Apay nga insurat ni Moises daytoy a pakaammo? (Kitaen ti Moises 1:40–41.) Ania ti nasursurotayo manipud iti Moises 1:27–39 maipapan iti bileg ti Dios? Ania ti masursurotayo maipapan iti ayat ti Dios para kadagiti annakna?
- Kasano a maigiddiat iti tunggal maysa dagiti pakaammo maipapan iti Panagparsua iti Genesis, Moises, ken Abraham? (Nakita da Abraham ken Moises iti parmata ti pannakabukel iti daytoy a daga ket kalpasanna naisurat dagiti parmatada. Iraman ti tunggal maysa ti nadumaduma a detalye a di unay madlaw. Immuna nga insurat ni Moises ti pakaammo iti Genesis, ngem napukaw ti sumagmamano a pakabuklan ti pakaammona. Naisubli daytoy a pakabuklan iti libro ni Moises.)

2. Nasursuro ni Moises a pinarsua ti Dios ti amin a banag.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 2:1–25; 3:1–14.

- Asino ti nangparsua iti daga? (Kitaen ti Moises 1:32; 2:1; kitaen met ti Juan 1:1–3, 14; Hebreo 1:1–2; Mosiah 3:8; DkK 14:9.) Apay a nasken nga ammuentayo no asino ti Namarsua?
- Ania ti impalgak ti Dios maipapan iti panggep ti Panagparsua? (Kitaen ti Moises 1:39; Abraham 3:24–25; kitaen met ti 1 Nephi 17:36; 2 Nephi 2:11–15. Panggep ti Panagparsua ti mangted iti maysa a lugar a pakaumayan dagiti espiritu nga annak ti Nailangitan nga Ama tapno gun-odenda ti naindagaan a bagi ken masubok wenno mapadas tapno mapennek no agtungpaldanto kenkuana inton mayadayoda iti sidongna. Makaawatto iti agnanayon a biag dagitay napudno. Mabalina a kayatyo nga ilawlawag a nupay mairaman ti pakaammuan iti Panagparsua iti libro ti Genesis, nailawlawag laeng dagiti panggep ken pateg ti Panagparsua iti paltiing iti ud-udina nga aldaw.)

- Iti ania a wagwagas nga isaganatayo ti biag iti daga para iti agnanayon a biag? (Mabalin nga iraman a sungbat: Umawattayo iti naindagaan a bagi, masursurotayo nga aramaten ti kinawayatayo nga agpili, makagun-od iti pannakaammo, maaddaan iti kaamaan, umawat kadagiti ordinansa, ken agaramid kadagiti ordinansa.)
- Ania ti kinuna ti Dios maipapan kadagiti bunga ti Panagparsua? (Kitaen ti Moises 2:4, 10, 12, 18, 21, 25, 31; 3:2. Maminwalo a gundaway iti ababa a pakaammuan maipapan iti Panagparsua, impakdaar ti Dios a nasayaat ti aramidna.) Ania kadagiti pinarsua ti Dios ti kapintasan kadakayo? Apay a mairanudtayo babaen ti panangkita a nasaysayaat iti kinangayed ti panagparsua iti inaldaw?
- Naparsua kadi ti daga nga awan naaramat a banag? (Kitaen ti Abraham 3:24; 4:1.)

Kinuna ni Propeta Joseph Smith: “Ti balikas nga agparsua naggapu iti balikas a [Hebreo] a *baurau* a dina kaipapanan ti agparsua nga awan aramaten a banag; kayatna a sawen ti mangbukel; kas iti panangbukel ti maysa a tao kadagiti aramaten a kasapulan ken mangbangon iti maysa a bapor. Iti kasta, kayattayo a sawen nga adda inaramat a kasapulan ti Dios a mangbukel iti lubong a nawarawara—banag a nawarawara” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, sel. Joseph Fielding Smith [1976], 350–51).

- Kasano nga inaringan ti pakaammo maipapan iti Panagparsua ti riknayo iti Nailangitan nga Ama ken ni Jesucristo? Kasano nga “agpaneknek” dagiti pinarsua maipapan iti Dios? (Kitaen ti Moises 6:63; Alma 30:44.) Kasano ti panangipakitayo iti panagyaman iti sagut ti Panagparsua?

3. Nasursuro ni Moises a naparsua dagiti lallaki ken babbai a kalanglanga ti Dios.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 2:26–31; 3:7, 15–25.

- Iti asino a langa ti nakaparsuaantayo? (Kitaen ti Moises 2:26–27.)

Kinuna ti Umuna a Panguluen: “Amin a lallaki ken babbai ket kaing-ingas ti Ama ken Ina iti sapsap, ken literal a lallaki ken babbai nga annak ti Dios” (“The Origin of Man,” *Improvement Era*, Nob. 1909, 78).

- Kasano a mabendisionan ti biagtayo ti pannakaammotayo a naparsuatayo a kalanglanga ti Dios? Kasano a maaringanna ti pannakilangentayo iti dadduma a tao?
- Ania ti isuro dagiti balikas ni Enoc iti Moises 7:30 maipapan iti pammateg ti Dios iti tunggal maysa kadatayo? Ania ti isursuro dagitoy kadatayo maipapan iti Nailangitan nga Amatayo ken ni Jesucristo?
- Ania iti panagkunayo ti kayat a sawen ti Apo idi ibagana kadatayo a maaddaan iti turay iti amin a pinarsuana iti daytoy a daga? (Kitaen ti Moises 2:26. Masapul a dayawentayo ti daga ket aywanantayo dagiti pinarsua ti Dios.) Kasano ti pannakaipatungpaltayo a nasaysayaat ti pagrebngentayo a maaddaan iti turay kadagiti pinarsua?

Panangigibus

Iburayyo ti pammaneknek maipapan iti kinapudno dagiti pagbatayan nga insuroyo. Awisen dagiti kameng ti klase nga isalaysayda ti riknada maipapan iti Panagparsua.

**Mainayon a
Kapanunotan iti
Panangisuro**

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten daytoy a kas paset ti adalen.

Kabayag ti Panagparsua

Ti kabayag ti panawen a kasapulan para iti Panagparsua ket saan a naipakaammo. Ti balikas nga *aldaw* iti Panagparsua iti pakaammuan iti nasantuan a kasuratan ket saan a mangibagi iti 24 nga oras. Ti Hebreo a balikas a *yom* ket maipatarus a kas “aldaw,” “oras,” wenna “panawen.” Kinuna ni Apostol Pedro a “maymaysa nga aldaw iti Apo kasla sangaribu a tawen” (2 Pedro 3:8; kitaen met ti Abraham 3:4).

“Gapu iti Panaglabsingko Nalukatan dagiti Matak”

Moises 4; 5:1–15; 6:48–62

Panggep

Tapno tulongan ti tunggal kameng ti klase a mangawat a ti Pannakatnag ket kasapulan a paset ti plano ti Nailangitan nga Ama para kadatayo.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Moises 4; 5:10–11; 6:48–49, 55–56. Immay ni Satanas iti Minuyongan ti Eden ket kinalikagumanna nga allilawen ni Eva. Nakiranud da Eva ken Adan iti bunga ti kayo ti pannakaammo ti naimbag ken dakes (4:5–12). Gapu ta natnagda, napapanaw da Adan ken Eva iti minuyongan (4:13–31). Nagrag-o idi agangay da Adan ken Eva kadagiti bendision ti Pannakatnag (5:10–11). Insuro ni Enoc maipapan ti bunga ti Pannakatnag (6:48–49, 55–56).
 - b. Moises 5:14–15; 6:50–54, 57–62. Gapu iti Pannubbot ni Jesucristo, maisalakan dagiti tao manipud iti naindagaan nga ipapatay babaen ti Panagungar ken mabalin a maisalakan manipud iti naespirituan nga ipapatay babaen ti pammati, panagbabawi, panagbuniag, ti sagut ti Espiritu Santo, ken panagtungpal kadagiti bilin.
 - c. Moises 5:1–9, 12. Nangrugi a nagbiag a kas tao da Adan ken Eva. Naaddaanda iti annak ket sinuruanda ida iti kinapudno a nasursuroda (5:1–4, 12). Nangidaton ni Adan kadagiti sakripisio a kaasping iti sakripisio ti Bugbugtong (5:5, 9).
2. Mainayon a basaen: Genesis 2–3; 1 Taga-Corinto 15:20–22; 2 Nephi 2:5–30; 2 Nephi 9:3–10; Helaman 14:15–18; Doktrina ken Katulagan 19:15–19; 29:34–44; Pagannurotan ti Pammati 1:2; ‘ “Pannakatnag da Adan ken Eva,” iti Pangiwanwan iti Nasantuan a Kasuratan.’
3. Mabalin a kayatyo nga idawat iti maysa a kameng ti klase tapno agsagana a manggugop iti pakaammuan maipapan iti Pannakatnag da Adan ken Eva (Moises 4:6–31) ken sabali pay a kameng ti klase tapno agsagana a manggugop iti pakaammuan maipapan kadagiti pangidaton a sakripisio ni Adan (Moises 5:5–9).
4. No adda a magun-od dagiti sumaganad a material iti audiovisual, mabalin a kayatyo nga aramaten dagitoy a kas paset ti adalen:
 - a. “The Fall,” innem-a-minuto a paset manipud iti *Old Testament Video Presentations* (53224).
 - b. Ti ladawan a Da Adan ken Eva (62461 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 101).

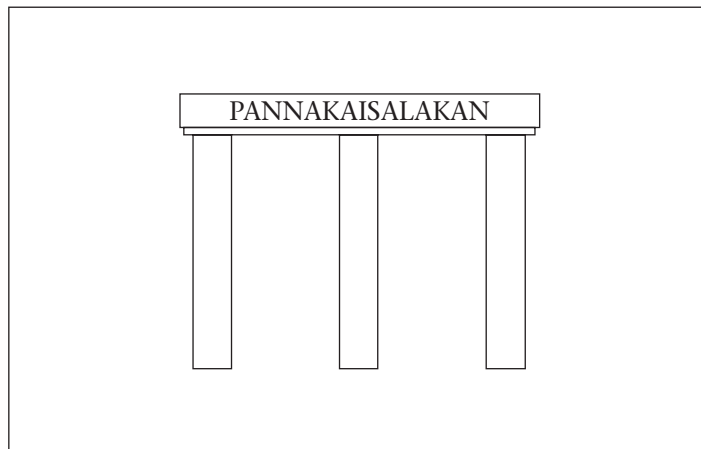
Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Idrowing ti panangiladawan iti baba iti pisarra. Ibagka kadagiti kameng ti klase a kinuna ni Elder Bruce McConkie a naaramid a mabalin ti pannakaisalakantayo gapu iti “tallo a nadosan a pasamak—ti tallo nga adigi ti kinaagnanayon” (*A New Witness for the Articles of Faith* [1985], 81). Kalpasanna damagen ti sumaganad a saludsod:

- Ania ti sumagmamano a pasamak a nasken nga agbalin nga “adigi ti kinaagnanayon” a mamagbalin iti pannakaisalakan? (Kinuna ni Elder McConkie a dagitoy nga adigi ket ti Panagungar, ti Pannakatnag, ken ti Pannubbot, a paset amin ti plano ti Dios para iti pannakaisalakantayo. Isurat dagiti balikas a *Panagparsua, Pannakatnag*, ken *Pannubbot* iti tallo nga adigi iti pisarra.)

Ilawlawag a makatulong daytoy nga adalen a mangipaawat kadatayo no kasano a kasapulan a paset ti Pannakatnag iti Plano ti Nailangitan nga Ama a mangipatungpal iti saan nga ipapatay ken agnanayon a biag (Moises 1:39).

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan ti nasantuan a kasuratan.

1. Ti Pannakatnag da Adan ken Eva ken ti bunga daytoy kadakuada ken kadatayo

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 4; 5:10–11; 6:48–49, 55–56.

Iti Minuyongan ti Eden, binilin ti Dios da Adan ken Eva nga “agbungakayo, ket agpaadukayo, ken punnuenyo ti daga” (Moises 2:28). Binilinna pay ida a saan a mangan iti bunga ti kayo ti pannakaammo iti naimbag ken dakes (Moises 3:17). No la ketdi dida nangan iti maiparit a bunga, agtalinaedda koma iti minuyongan ket saan a matay. Ngem dida koma pay kabaelan a tungpalen ti bilin nga agpaadu (Moises 5:11; 2 Nephi 2:23). Inikkan ida ti Nailangitan nga Ama iti kinawaya nga agpili tapno agpilida iti nagbaetan ti dua a bilin.

Sublien nga adalen biit ti pakaammo maipapan iti Pannakatnag da Adan ken Eva manipud iti Moises 4:6–31, wenna paaramid iti natudingan a kameng ti klase.

- Ania dagiti bunga ti Pannakatnag para kada Adan ken Eva—ken para kadatayo? (Kitaen ti Moises 4:22–29; 5:10–11; 6:48–49, 55–56; 2 Nephi 2:22–23; 9:6; Genesis 3:16–23.) Mabalina kayatyo nga ilista ti sumagmamano kadagitoy a bunga iti pisarra. Ilawlawag nga adu kadagitoy a kinapudno maipapan iti Pannakatnag ti naisublin babaen ken ni Propeta Joseph Smith ken saan a gagangay nga ammo iti lubong.
 - a. Naaddaan iti annak da Adan ken Eva, a nangipalubos kadatayo nga umay iti daga ken umawat kadagiti mortal a bagi (Moises 5:11; 6:48; 2 Nephi 2:23, 25).
 - b. Mapadasantayo ti naindagaan nga ipapatay, wenna isisina ti naindagaan a bagi iti espiritu (Moises 4:25; 6:48; 2 Nephi 9:6).
 - c. Mapadasantayo ti naespirituan nga ipapatay wenna isisina iti imatang ti Dios (Moises 4:29; 6:49; 2 Nephi 9:6).
 - d. Nakiranudtayo iti kinaay-ay-ay ken kinakakaasi (Moises 6:48; Genesis 3:16–17).
 - e. Kabaelantayo ti agbasol (Moises 4:49, 55; 2 Nephi 2:22–23).
 - f. Nailunod ti daga, a nangigapu ti panagkasapulantayo nga agrabaho (Moises 4:23–25; Genesis 3:17–19).
 - g. Masursurotayo nga ilasin ti naimbag ken dakes (Moises 4:28; 6:55–56; 2 Nephi 2:23; Genesis 3:22).
 - h. Maaddaantayo iti rag-o iti biag ditoy daga (Moises 5:10; 2 Nephi 2:23, 25).
 - i. Maammuantayo ti rag-o ti pannakasubbottayo (Moises 5:11).
 - j. Makagun-odtayo ti agnanayon a biag (Moises 5:11).

Bayat ti panangilawlawagyo kadagitoy a bunga ti Pannakatnag, yunay-unay no kasano a pakairanudantayo ti Pannakatnag. Ti paltiing iti ud-udina nga aldaw ti mangilawlawag nga uray sakbay ti Panagungar, inranta ti Nailangitan nga Ama ti biagtayo iti daga nga agbalin a maysa a panawen ti pannakasubok ken pannakapadas tapno makapagbalintayo a kas kenkuana (Abraham 3:24–26). Kasapulan daytoy nga agbalintayo a mortal, makabael nga agsursuro a mangpili iti naimbag ken dakes, a naaramid a posible babaen ti Pannakatnag.

- Kasano a makatulong kadatayo ti umisu a pannakaawat iti Pannakatnag bayat ti panagbiag iti daga?
- Apay a napateg a maawatan a nakita idin ti Dios ti Pannakatnag ket kasapulan daytoy a paset ti planona para iti pannakaisalakantayo?
- Ninamnama ni Satanas a babaen ti panangallukoyna kada Adan ken Eva a mangan iti maiparit a bunga, malapdanna ti plano ti Dios (Moises 4:6). Ania ti maisuro kadatayo ti pakaammo maipapan iti Pannakatnag maipanggep iti kabaelan ni Satanas a manglapped kadagiti panggep ti Dios? (Kitaen ti DkK 3:1–2.)

2. Ti Pannubbot ni Jesucristo ti mangisalakantayo manipud iti naindagaan ken naespirituan nga ipapatay.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 5:14–15; 6:50–54, 57–62.

Ti Pannakatnag da Adan ken Eva ti nangisangbay iti naindagaan ken naespirituan nga ipapatay iti lubong. Ti naindagaan nga ipapatay ket isu ti panagsina ti bagi

ken ti espiritu a mapasamak iti gibus ti biagtayo iti daga. Ti naespirituan nga ipapatay ket isu ti pannakisina iti sidong ti Dios, a napasamak idi napapanaw da Adan ken Eva iti minuyongan. Ilawlawag a ditayo kabaelan a parmeken ti ipapatay babaen ti bagbagitayo. Gapu iti dayta, imbaon ti Nailangitan nga Ama ti Bugbugtong nga Anakna a mangsubbot kadatayo manipud iti ipapatay babaen ti panangsubbot a sakripisiona (Alma 22:14).

- No isuro dagiti propeta ti maipapan iti Pannakatnag da Adan ken Eva, masansan nga isuroda pay ti maipapan iti Pannubbot ni Jesucristo (Moises 5:10–15; 6:48–62; 2 Nephi 9:6–10). Apay a nasken nga isuro ti Pannubbot a buyogan ti Pannakatnag? (Ti Pannakatnag ti nangaramid a kasapulan ti Pannubbot ti plano ti Dios para iti pannakaisalakantayo. Makatulong kadatayo ti panangisuro iti Pannubbot a buyogan ti Pannakatnag a mangipaawat no kasano ti pannakasubbottayo manipud iti naindagaan ken naespirituan nga ipapatay.)

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson: “Nasken a mangrugi ti plano ti pannakasubbot babaen ti pakaammo maipapan iti pannakatnag ni Adan. Kadagiti balikas ni Moroni, ‘Babaen ken Adan immay ti Pannakatnag ti tao. Ket gapu iti pannakatnag ti tao, immay ni Jesucristo, . . .ket gapu ken ni Jesucristo immay ti pannakasubbot ti tao’ (Mormon 9:12). Kas iti saan a pudno a panagtarigagay ti maysa a tao iti makan agingga a di mabisin, kasta met iti saanna a panagtarigagay iti pannakaisalakan ni Cristo agingga a mammuanna no apay a kasapulanna ni Cristo. Awan ti asino man ti umdas ken umno a makaammo no apay a kasapulanna ni Cristo agingga a maawatan ken awatenna ti doktrina ti Pannakatnag ken ti bungana iti amin a sangkatawan” (iti Conference Report, Abr. 1987, 107; wenna *Ensign*, Mayo 1987, 85).

- Kasano ti pannakaisalakantayo manipud iti naindagaan nga ipapatay? (Kitaen ti 1 Taga-Corinto 15:20–22; 2 Nephi 2:8; 9:6. Babaen ti Pannubbot ni Jesucristo, agungartayonto.)
- Kasano a maisalakantayo manipud iti naespirituan nga ipapatay? (Kitaen ti Moises 5:14–15; 6:50–52, 59; Helaman 14:15–18; DkK 19:15–19. Gapu iti Pannubbot, makapagbalintayo a nadalus ken maikari a makipagindeg iti Dios babaen ti pammati ken ni Jesucristo, panagbabawi, panagbuniag, ti sagut ti Espiritu Santo, ken panagtungpal kadagiti bilin.)

Nagrag-o ti propeta iti Libro ni Mormon a ni Jacob iti pannakasubbot manipud iti ipapatay a sumangbay babaen ti pannubbot a sakripisio ti Mangisalakan (2 Nephi 9:10). Mabalina kayatyo a basaen daytoy a binatog ket iburayyo ti pammaneknekyo ken sumagmamano a riknayo maipapan kadagiti bendision nga awatentayo babaen ti Pannubbot. Awisen dagiti kameng ti klase a mangaramid met iti kasta.

3. Rinugian da Adan ken Eva ti biagda a kas mortal, nagpasngay iti ubbing, nangisuro kadakuada iti ebanghelio, ken nagdayaw ken nagtungpal iti Dios.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 5:1–9, 12.

- Ania ti inaramid da Adan ken Eva kalpasan a napapanawda iti Minuyongan ti Eden? (Kitaen ti Moises 5:1–5, 12.) Iti ania a wagwagas a maipada ti biag da Adan ken Eva iti biagtayo ita nga agdama? Ania ti masursurotayo manipud iti Moises 5:1–9, 12 maipapan kadagiti panggep ti biagtayo iti daga?

- Sublien nga adalen ti pakaammo iti Moises 5:5–9, wenna paaramid daytoy iti natudingan a kameng ti klase. Ania a bilin ti inted ti Apo ken ni Adan? (Kitaen ti Moises 5:5.) Apay a nagidaton ni Adan kadagiti sakripisio nupay saanna nga ammo ti gapu ti panangaramid iti daytoy? (Kitaen ti Moises 5:6.)
- Kinuna ti Propeta Joseph Smith, “Ania man ti dawdawaten ti Dios ket umno,. . .nupay ditayo makita ti gapu daytoy agingga a mabayag kalpasan ti pannakaaramid dagiti pasamak” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, sel. Joseph Fielding Smith [1976], 256).
- Apay a napateg a tungpalentayo dagiti bilin ti Apo nupay ditayo maawatan ti amin a gapu kadagitoy? Kasano ti pannakabendisionyo iti panagtungpalyo iti maysa a bilin a diyo naan-anay a maawatan?
- Ania ti panggep dagiti sakripisio nga indaton ni Adan? (Kitaen ti Moises 5:7–9.) Dagitoy ket kaasping, wenna kapada, ti sakripisio a paaramid ti Nailangitan nga Ama iti Bugbugtong nga Anakna. Ti panangidaton kadagiti kasta a sakripisio ket palagip kada Adan ken dagiti an-annabona a mabalina a masubbot ti amin a tao (mortal) manipud iti Pannakatnag babaen ti Pannubbot ni Jesucristo.) Ania dagiti palagip maipapan iti daytoy a doktrina a naited kadaytoy? Kasano a maipakitayo ti panagyamantayo iti Pannakatnag ken iti Pannubbot?

Panangigibus

Basaen manen ti pammaneknek ni Eva maipapan kadagiti bendision ti Pannakatnag (Moises 5:11). Yebkasyo ti panagyaman iti inaramid da Adan ken Eva, iti Pannakatnag, ken iti Pannubbot ni Jesucristo.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenna ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Saan a basol ti pannangan iti bunga

Tapno makatulong a mangilawlawag a saan a nagbasol da Adan ken Eva idi nanganda iti maiparit a bunga, basaen ti sumaganad a palawag manipud ken ni Elder Dallin H. Oaks:

“Ni Eva ti immuna a naglabsing iti paglintegan wenna bilin iti Eden tapno mangigapu kadagiti kasasaad ti panagbiag iti daga [mortalidad]. Ti inaramidna, ania man ti kasasaad daytoy, ket panaglabsing a maibatay kadagiti paglintegan wenna bilin (a naited kada Adan ken Eva iti Minuyongan ti Eden) ngem iti agnanayon a plano ti Dios maysa a nagloriaan a kasapulan tapno manglukat iti dalan nga agturong iti agnanayon a biag. Impakita ni Adan ti siribna babaen ti panangaramidna iti kasta met laeng. . . .

“. . .Rambakantayo ti inaramid ni Eva ket dayawentayo ti sirib ken turedna iti dakkal a pasamak a maawagan iti Pannakatnag. . . . Kinuna ni Elder Joseph Fielding Smith: ‘Diak kaano man nagsarita maipapan iti paset nga inyeg ni Eva iti daytoy a pannakatnag a kas basol, kasta met a diak pabasolen ni Adan. . . . Daytoy ti maysa a panaglabsing iti paglintegan, ngem saan a maysa a basol.’. . .

“Daytoy naisingasing a panangidasig iti *basol* ken *panaglabsing* ti mangipalagip kadayo maipapan iti naannad a pannakaibalikas iti maikadua a pagannurotan ti pammati: “Mamatikami a madusanto dagiti tao gapu iti bukodda a basol, a saan a gapu iti *nagbasolan* ni Adan” (mainayon ti nagiray a balikas). Daytoy pay ti mangulit iti ammon a paggidiatan iti linteg. Dagiti sumagmamano nga aramid, kas iti pammapatay, ket krimen gapu ta nakasigudanen a biddut dagitoy. Dagiti dadduma pay nga aramid, kas iti panagmaneho nga awanan lisensia, ket krimen gapu ta iparit ti linteg. Babaen dagitoy a paggidiatan, saan a basol ti aramid a nagbunga iti Pannakatnag—nakasigudanen a biddut—ngem ti maysa a panaglabsing—biddut gapu ta maisuppiat kadagiti paglintegan ken bilin a naited kada Adan ken Eva. Saan a kanayon a maaramat dagitoy a balikas tapno mangipakita iti maysa a banag a naidumduma, ngem kasla napnuan kaipapanan daytoy a paggidiatan kadagiti pasamak ti Pannakatnag” (iti Conference Report, Okt. 1993, 98; wenno *Ensign*, Nob. 1993, 73).

2. Paggidiatan dagiti *bunga* ti ken *pagrebbengan para* iti Pannakatnag

Tinawid ti amin nga an-annabo da Adan ken Eva dagiti *bunga* ti Pannakatnag, agraman ti naindagaan ken naespirituan nga ipapatay, ngem saan a ti *pagrebbengan* iti Pannakatnag. Isuro ti maikadua a pagannurotan ti pammati a “madusanto dagiti tao gapu kadagiti bukodda a basol a saan a gapu iti nagbasolan ni Adan.” Kitaen met ti Moroni 8:5–23.

3. “Agtarigagaykanto iti asawam”

Mabalin a makatulong dagiti sumaganad a palawag a mangipaawat kadagiti kameng ti klase iti sao ti Apo ken ni Eva idi kinunana, “Agtarigagaykanto iti asawam, ket iturayannakanto” (Moises 4:22).

Kinuna ni Presidente Spencer W. Kimball: “Adda saludsodko maipapan iti balikas nga *agturay*. Daytoy ti mangted iti palso nga impresion. Kaykayatko nga aramaten ti balikas a *mangiturong* gapu ta dayta ti ar-aramidenna. Iturong ti nalinteg nga asawa a lalaki ti asawa ken kaamaanna” (“The Blessings and Responsibilities of Womanhood,” *Ensign*, Mar. 1976, 72).

Kinuna ni Elder M. Russel Ballard: ‘Impalgak ti Dios babaen dagiti propetana a nasken nga awaten dagiti lallaki ti kinasaserdote, agbalin nga amma, ken babaen ti kinadungngo ken natarnaw, saan a managinkukuna nga ayat nasken a mangiturong ken aywananda dagiti kaamaanda iti kinalinteg kas iti panangiturong ti Mangisalakan iti Simbaan (kitaen ti Taga-Efeso 5:23)” (“Equality through Diversity,” *Ensign*, Nob. 1993, 90).

Adalen
5

“No Agaramidka iti Nasayaat, Maawatkanto”

Moises 5–7

Panggep Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a mangawat a dagiti pili a sumurot ken ni Jesucristo ket mangiturong iti wayawaya, ragsak, ken agnanayon a biag, idinto a dagiti pili a sumurot ken Satanas ket mangiturong iti kinaay-ay-ay ken pannakaadipen.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan manipud iti Perlas a Kapatgan:
 - a. Moises 5:16–41. Inayat ni Cain ni Satanas nga ad-adda ngem iti Dios ket tinungpalna ti bilin ni Satanas nga agidaton iti Apo (5:16–19). Saan nga inawat ti Apo ti daton ni Cain ket binilinna nga agbabawi ni Cain (5:20–25). Nakitulag ni Cain ken ni Satanas ket pinatayna ni Abel (5:26–33). Inlunod ti Apo ni Cain, ket napapanaw ni Cain manipud iti imatang ti Apo (5:34–41).
 - b. Moises 6:26–63. Ni Enoc, ti maikapad nga apoko iti tumeng ni Adan, ket inawagan ti Apo tapno ikasabana ti panagbabawi kadagiti tao (6:26–36). Tinungpal ni Enoc ti bilin ti Apo ket insurona dagiti tao (6:37–63).
 - c. Moises 7:13, 17–21, 23–47, 68–69. Napigsa unay ti pammati ni Enoc gapu ta nagkusukos dagiti bantay, nagbaliw ti turong dagiti agus ti karayan, ken nalaus ti buteng amin dagiti pagilian (7:13, 17). Nagladingit ti Apo ken ni Enoc gapu iti kinadangkes dagiti tao iti daga (7:23–47). Sangsangkamaysa iti panunot ken puso iti Apo dagiti tattao iti ciudad ni Enoc, ket naipan ti sibubukel a ciudad iti langit (7:18–21, 68–69).
2. Mainayon a basaen: Moises 5:42–55; 6:10–23; 7:14–16, 59–64; 2 Nephi 2:25–27; Genesis 4:1–16.

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Sakbay ti klase, isurat ti sumaganad a dua nga asmang dagiti binatangog nga agsumbangir iti pisarra.

<i>Asmang 1</i>	<i>Asmang 2</i>
“Asino nga Apo dayta a nasken nga ammuek?”	“Isu ti Diosko, ken Diosyo.”
“Nawayaaak”	“Apay a bagbagaanyo ti bagbagiyo, ket tallikudanyo ti Dios iti langit?”
“Siak kadi ti agaywan iti kabsatko?”	“Kakabsatkayo.”

Ibaga kadagiti kameng ti klase a dagiti binatog kadagitoy dua ket inaramid ti dua a lallaki a masursurodanto iti adalen. Saludsoden dagiti kameng ti klase no ania ti maikeddengda maipapan iti tunggal lalaki batay iti asmangna a binatog. (Mabalin a kayatyo a paguummongen iti babassit a grupo dagiti kameng ti klase tapno paglilinnawaganda dagiti binatog. No napaglilinnawaganen dagiti grupo dagiti binatog iti uneg ti lima wenno innem a minuto, pagupgop iti maysa a tao manipud iti tunggal grupo ti napaglilinnawagan ti grupo kadagiti nabati pay a kameng ti klase.)

No nakasungbaten dagiti kameng ti klase, ilawlawag nga insawang ni Cain dagiti binatog iti umuna nga asmang, a nangpili a sumurot ken ni Satanas. Insawang ni Enoc dagiti binatog iti maikadua nga asmang, a nangpili a sumurot iti Apo. Iladawan dagiti sao ti tunggal tao ti kababalinna iti Dios.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Nakitulag ni Cain ken Satanas, pinatayna ni Abel ket inlunod ti Apo.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 5:16–41.

- Ninamnama da Adan ken Eva a sumurot ti anakda a ni Cain iti Apo a kas iti inaramidda. Ngem “saan a dimngeg” ni Cain kadagiti nagannak kenkuana ken iti Apo ket sinaludsodna, “Asino nga Apo dayta a nasken nga ammuek?” (Moises 5:16). Ania ti ipakita daytoy a saludsod maipapan iti ugali nga impakita ni Cain iti Dios? Ania ti nasken nga aramidentayo tapno maam-ammotayo ti Dios? (Kitaen ti Alma 22:17–18.)
- Apay a nangted ni Cain iti daton iti Apo? (Kitaen ti Moises 5:18.) Ania ti indaton ni Cain? (Kitaen ti Moises 5:19.) Apay nga inawat ti Apo ti sakripisio ni Abel ngem dina inawat ti daton ni Cain? (Kitaen ti Moises 5:5, 20–23. Binilin ti Apo da Adan ken Eva ken dagiti annakna nga idatonda dagiti inauna nga annak dagiti arbanda. Nagtungpal ni Abel, ngem tinungpal ni Cain dagiti balikas ni Satanas ket indatonna ti bunga ti daga.) Apay a nasken nga agaramiddayo kadagiti sakripisio iti wagas a panangbilin ti Apo?

Insuro ni Propeta Joseph Smith: “Nangidaton ni Abel iti sakripisio iti Dios a naawat, a dagitoy ti inauna nga annak dagiti arban. Nangidaton ni Cain iti bunga ti daga, ket saan a naawat, gapu ta dina naaramid daytoy a sipapammati. . . . Ti panangisayasay iti dara ti Bugbugtong a mangsubbot iti tao. . . .ti plano ti panakasubbot;. . . ken bayat ti panangrugi ti sakripisio para iti maysa a kita, a pangriknaan ti tao iti naindaklan a Sakripisio nga insaganan ti Dios; a mangidaton iti sakripisio a maisuppiat iti dayta, awanen ti pammati a mayaramat. . . ; iti kasta mabalin nga awan pammati ni Cain; ken ania man a di mainaig iti pammati, ket basol” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, sel. Joseph Fielding Smith [1976], 58).

- Kasano ti tignay ni Cain idi di inawat ti Apo ti sakripisiona ken inawaganna nga agbabawi? (Kitaen ti Moises 5:21, 26.) Apay a no dadduma narigat kadatayo ti maawagan nga agbabawi? Kasano a mapadur-astayo ti dakdakkel a tarigagay nga agbabawi?
- Kalpasan ti panangpatayna iti kabsatna a ni Abel, kinuna ni Cain, “Nawayaak” (Moises 5:33). Ania iti panagkunayo a patien ni Cain a nakawayawayaanna? Kasano a ti panagsukirtayo kadagiti bilin ti Dios ket pudno a mangpabassit iti wayawayatayo? Kasano a mangpadakkel iti wayawayatayo ti panagtungpal?
- Kasano ti isusungbat ni Cain idi saludsoden ti Apo no sadino ti yan ni Abel? (Kitaen ti Moises 5:34.) Ania ti kayatna a sawen ti agbalin nga agay-aywan iti kabsattayo? (Kitaen ti 1 Juan 3:11, 17–18.) Iti ania a wagwagas a makapagtignaytayo kas agaywan kadagiti kakabsattayo?

Kinuna ni Obispo Robert L. Simpson: “Ibaga ti lubong kadakayo a panawanyo ti gayyemyo nga agmaymaysa. Adda karbenganna nga umay ken mapan no kayatna. Ibaga kadakayo ti lubong a ti panangallukoy a dumar-ay iti simbaan wenno iti taripnong ti kinasaserdote wenno mangikkat iti dakes a bisio ket mabalin a mangiturong iti pannakapaay ken di mainugot a panagrigat; ngem ulitek manen ti balikas ti Apo: Dakayo dagiti agay-aywan iti kabsaty, ken idi napasurotkayon, addaankayo iti obligasion a mangpapigsa iti kabsaty” (iti Conference Report, Okt. 1971, 114; wenno *Ensign*, Dis. 1971, 63).

- Ania ti napasamak ken ni Cain a kas bunga ti panangpilina ken ni Satanas imbes nga iti Dios? (Kitaen ti Moises 5:23–25, 36–41.) Kasano ti panangaring dagiti pili ni Cain kadagiti an-annabona kasta met iti bagina? (Kitaen ti Moises 5:41–43, 49–52, 55.) Kasano ti panangaring dagiti nalinteg ken killo a panagpilitayo kadagiti kameng ti kaamaantayo?

2. Inkasaba ni Enoc ti panagbabawi kadagiti tao.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 6:26–63.

- Kasano a nagtignay ni Enoc idi inawagan isuna ti Apo a mangikasaba iti panagbabawi kadagiti tao? (Kitaen ti Moises 6:31.) Ania ti inkari ti Apo ken ni Enoc no mapan a kas naibilin? (Kitaen ti Moises 6:32–34.) Ania ti masursurotayo manipud iti estoria ni Enoc maipapan no kasano ti panangpili ti Apo kadagiti dadaulona? (Kitaen met ti 1 Samuel 16:7.) Ania ti masursurotayo manipud ken ni Enoc maipapan iti panagserbi iti Apo nupay no mariknatayo a ditayo kabaelan?
- Apay iti panagkunayo a napasakitan dagiti tao idi rinugian ni Enoc ti mangikasaba iti panagbabawi? (Kitaen ti Moises 6:37; kitaen met ti 1 Nephi

16:2; Mosiah 13:7.) Apay nga intultuloyda ti dumngeg kenkuana nupay napasakitanda? (Kitaen ti Moises 6:38–39. Iti damo naggagarda laeng, ngem naamirisda nga isu ti tao ti Dios.) Kasano ti pannakagun-odtayo iti maysa a pammaneknek a maysa a tao ti Dios ti sibibiag a propeta? Kasano a makatulong kadatayo daytoy a pammaneknek a sumurot iti propeta nupay saan a nalatak dagiti pannursurona?

- Ania dagiti doktrina ti ebanghelio nga insuro ni Enoc bayat ti panangisagana nga agbabawi dagiti tao? (Kitaen ti Moises 6:47–63. No napaglilinnawaganyon dagitoy a bersikulo iti adalen 4, saanyo a kasapulan nga adalen manen dagitoy.)
- Inaramidnatayo ti Apo nga “agtignay iti bagbagi[tayo]” (Moises 6:56). Ania ti kayat a sawen daytoy? (Adda bilegtayo nga agpili.) Apay a kasapulan ti kinawaya nga agpili iti plano ti Dios para iti pannakaisalakantayo? (Kasapulantayo ti kinawaya nga agpili tapno datayo ti agsungbat kadagiti pilitayo.) Ania dagiti bunga ti panagpili a sumurot ken Satanas? Ania dagiti bunga ti panagpili a sumurot iti Apo? (Kitaen ti 2 Nephi 2:25–27.)

3. Nagkaykaysa iti puso ken panunot dagiti tao iti siudad ni Enoc a kadua ti Apo, ket naipan ti sibubukel a siudad iti langit.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 7:13, 17–21, 23–47, 68–69.

- Ania dagiti milagro nga ar-aramiden ti Apo gapu iti napigsa a pammati ni Enoc? (Kitaen ti Moises 7:13.) Ania dagiti milagro nga inaramid ti Apo iti aldawtayo gapu iti pammati dagiti tao?
- Kasano a nabendisionan dagiti tao a nakangngeg kadagiti balikas ni Enoc ken nagbabawi iti basbasolda? (Kitaen ti Moises 7:17–18.) Apay a naawagan iti Zion ti siudad? (Kitaen ti Moises 7:18.) Ania ti kayat a sawen ti “agkaykaysa iti puso ken panunot”? Ania ti maaramidtapno agbalintayo a maymaysa iti puso ken panunot iti Apo? iti kaamaantayo? iti Simbaan?
- Ania ti napasamak iti kamaudianan ken ni Enoc ken dagiti tao ti siudadna? (Kitaen ti Moises 7:19–21, 69).
- Iti Moises 7:28, nakita ni Enoc a nagsangit ti Apo. Apay a nagsangangit ti Apo? Apay a sinaludsod ni Enoc ti panagsangit ti Apo? (Kitaen ti Moises 7:29–31.) Ania ti insungbat ti Apo? (Kitaen ti Moises 7:32–33, 36–37.) Kasano ti mariknayo maipapan iti Apo bayat ti panangbasayo kadagitoy a bersikulo?
- Idi makita ni Enoc ti kinadangkkes dagiti tao, nagsangit met isuna (Moises 7:41, 44). Kasano a liniwliwa ti Apo ni Enoc? (Kitaen ti Moises 7:44–47.)

Mabalina kayatyo nga ibaga kadagiti kameng ti klase a kadagiti masakbayan nga adalen mailawlawag ti pannakaipasdek manen ti Zion kadagiti maudi nga aldaw (agraman ti Baro a Jerusalem), ti Maikadua a Yaay ti Mangisalikan, ken ti panagturayna iti daga iti milenio, a nakita ni Enoc iti parmata (Moises 7:62–65).

Panangigibus

Ilawlawag a pinili ni Cain a surotenna ni Satanas ken isurona dagiti dakes a kannawidanna kadagiti annak ken pasurotna. Kas bunga, dimmakel dagiti an-annabo ni Cain iti kinadangkkes ket inlunod ida ti Dios gapu iti kinakilloda. Kasupadina, pinili ni Enoc a surotenna ti Apo. Kas bunga ti panangpili ni Enoc nga agbalin a natulnog ken mangisuro iti ebanghelio iti amin a dumngeg,

nagbalin ti sibubukel a ciudad a nalinteg unay ta naikkatda manipud iti daga tapno makipagnaed iti Dios.

Paneknekan a dagiti pili nga aramidentayo a sumurot ken ni Jesucristo ti mangtulong a mangyasiddeg kadatayo nga ad-adda kenkuana ken mangiturong kadatayo iti wayawaya, kinaragsak, ken agnanayon a biag.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan kas paset ti adalen.

1. Panangidulin kadagiti kasuratan ti kaamaan

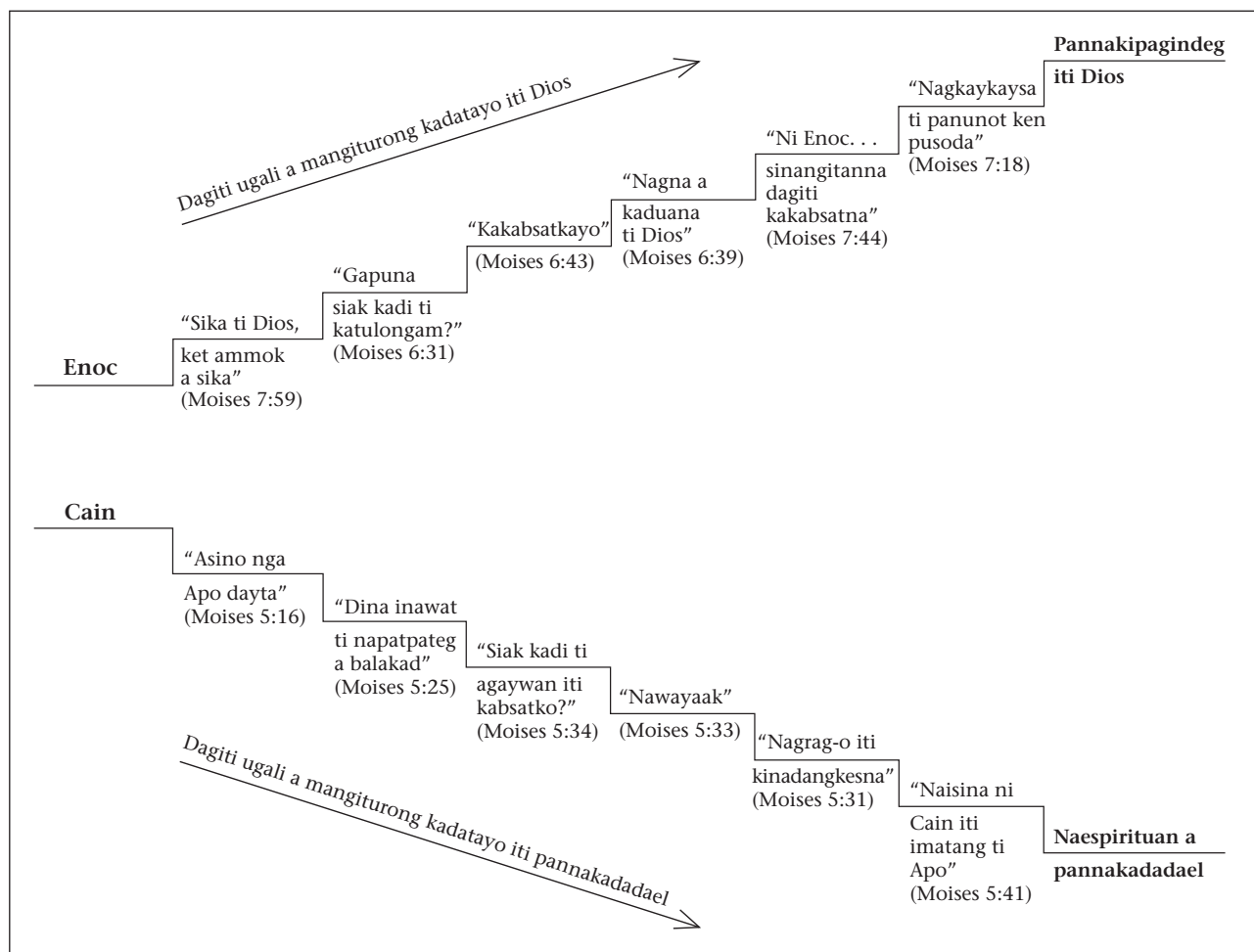
- Apay a napateg a mangidulin da Adan ken Eva ken dagiti an-annaboda iti maysa a libro a pakalaglagipan ken kapuon? (Kitaen ti Moises 6:5–8, 45–46.) Apay a napateg kadatayo ti mangidulin kadagiti kasta a kasuratan iti agdama? Kasano a nakatulong kadakayo dagiti naisurat a pakaammuan maipapan iti biag dagiti kapuonantayo? Kasano a makatulong kadagiti kameng ti kaamaanyo ti naisurat a pakaammuan maipapan iti biag ken pammatiyo?
- Kasano a maibilang a kasuratan ti kaamaan dagiti nasantuan a kasuratan? Kasano a nasamsamay nga aramaten dagiti nagannak ken mannursuro dagiti nasantuan a kasuratan a mangisuro kadagiti annakda?

2. Nayasping da Enoc ken Cain

Mangdrowing iti pisarra iti dua nga asmang ti addang, maysa ti agpangato ken maysa ti agpababa (kitaen ti panangiladawan iti panid 25). Suratan dagiti agpangato nga addang iti *Dagiti Ugali a Mangiturong kadatayo iti Dios*, ket isurat ti nagan ni Enoc iti umuna nga addang. Suratan ti agpababa nga addang iti *Dagiti ugali a mangiturong kadatayo iti pannakadadael*, ket isurat ti nagan ni Cain iti umuna nga addang.

Pabasa kadagiti kameng ti klase ti umuna a binatang a nakasurat kadagiti addang ni Enoc (Moises 7:59) ken ti umuna a binatang a naisurat kadagiti addang ni Cain (Moises 5:16). Kalpasanna isurat dagiti kangrunaan a balikas kadagiti mayannatup nga addang iti pisarra. Uliten para kadagiti nabati nga addang. No nabasa aminen dagiti binatang, suratan ti udi dagiti addang ni Enoc iti *Pannakipagindeg iti Dios*, ken suratan ti udi dagiti addang ni Cain iti *Naespirituan a pannakadadael*. Paglilinnawagan no kasano a nakatulong dagiti balikas ken aramid ni Enoc iti pannakayasidegna nga ad-adda pay iti Apo, idinto ta nangyasiddeg dagiti balikas ken aramid ni Cain ken ni Satanas.

- Iti ania a wagwagas a mabalintayo a suroten ti pagwadan ni Enoc ket umasideg nga ad-adda iti Dios?

3. “Sapsapuan dagiti matam. . .ket makakitaka” (Moises 6:35)

Naminsan nga inagasan ni Jesucristo ti bulsek a lalaki babaen ti panangsapsapona iti mata ti lalaki iti pitak (Juan 9:1–7). Ni Enoc, a di pay nakagun-od iti naan-anay a naespirituan a pigsa wenno pannakaawat ket ngarud, naespirituan a bulsek iti sumagmamano a banag, ket nabilin a “sapsapuan[na] dagiti mata[na] iti pitak, ket bugguanna” (Moises 6:35.)

- Ania ti nakita ni Enoc idi inaramidna daytoy? (Kitaen ti Moises 6:36.) Ania ti maisuro kadatayo ti adda kaipapananna nga aramid a panangbuggo iti pitak?
- Ania ti maaramiddayo tapno ad-adda a maluktantayo dagiti matatayo kadagiti banag ti Dios? Kasano a mapasayaattayo ti panagadaltayo kadagiti nasantuan a kasuratan tapno makitatayo dagiti gameng nga adda kadagitoy?

4. Dagiti ipatpateg a nayaw-awan

- Nupay sinuruan da Adan ken Eva dagiti annakda iti ebanghelio (Moises 5:12), pinili ni Cain ken dagiti dadduma ti agbiag a sikikillo. Ania ti maaramiddayo tapno matulongan ti bagbagitayo a mangandur iti saem no mayaw-awan dagiti ipatpategdayo? Ania ti maaramiddayo tapno matulongan dagitoy nga ipatpateg?

Imbalakad ni Elder Richard G. Scott:

“Adu kadakayo ti makarikna iti nalaus a saem wenno ladingit gapu ta ti anakyo a lalaki wenno babai, asawa, ket nagbalbaliw manipud iti kinalinteg tapno surotenna ti kinadakes. Agpaay kadakayo daytoy a mensahek.

“Napno ti biagyo iti nalaus a panagleddaang, saem, ken, no dadduma, pannakapaay. Ibagak kadakayo no kasano a maliwliwanakayo ti Apo:

“Umuna, nasken a bigbigenyo ti dua a pagbatayan a pundasion.

“1. Idinto ta adu dagiti banag a maaramidyo a makatulong iti maysa nga ipatpateg nga agkasapulan, adda sumagmamano a banag a nasken nga aramiden ti Apo.

“2. Kasta met nga awan ti mapasamak a naandur a panagdur-as no awan ti nalinteg a panangaramat iti kinawaya nga agpili. Diyo gandaten ti mangikkat iti kinawaya nga agpili. Saan nga aramiden ti mismo nga Apo dayta. Awan ti maipaay a bendision ti napilit a panangtungpal (kitaen ti DkK 58:26–33).

“Isingasingko ti pito a wagas a pakatulonganyo:

“Umuna, agayatkayo nga awan pagpatinggaanna. . . . Maikadua, diyo ikalinteg dagiti panaglabsing nga awan kaes-eskanna, ngem ketdi ipaayyo ti amin a namnama ken tulong iti tao a naglabsing. . . . Maikatlo, isuroyo ti kinapudno. . . . Maikapat, sipupudno a mamakawankayo a masansan no kasapulan. . . . Maikalima, agkararagkayo nga addaan panagtalek a sungbatanto ti Nailangitan nga Ama ti kararagyo. ‘Adu ti mabalin ti nasged a kararag ti nalinteg [a tao] (Santiago 5:16). . . .

“Maikanem, ibilangyo ti parikut a mainaig iti dadduma pay a pakaseknan iti biagyo ita ken iti agnanayon. . . . No maileppas dagiti banag a pudno a kabaelanyo nga aramiden, italekmo ti banag iti ima ti Apo ken dikayo agdanag. Diyo ipapan a managbasolkayo gapu ta saankayo a nakaaramid iti ad-adu pay. Saanyo a sayangen ti pigsayo iti awan kaes-eskanna a panagdandanag. . . . Iti di mabayag, mariknayonto dagiti impresion ket maammuanyo no kasano a maitedyo ti nayon a tulong. Makasapulakayo iti dakdakkal a talna ken ragsak, saanyo a mabaybay-an dagiti dadduma nga agkasapulan kadakayo, ket kabaelanyonto nga ipaay ti ad-adu pay a tulong gapu iti dayta agnanayon a pannirigan. . . .

“*Maysa a maudi a singasing—Diyo kaano man baybay-an ti maysa nga ipatpateg, saan iti kaano man!*” (iti Conference Report, Abr. 1988, 69–71; wenno *Ensign*, Mayo 1988, 60–61).

“Ni Noe. . .Nangisagana iti Maysa a Daong a Pangisalakanan iti Balayna”

Moises 8:19–30; Genesis 6–9; 11:1–9

Panggep Tapno tulongan dagiti kameng ti klase nga agtarigagay nga agbiag a maikari ken mangliklik kadagiti kinadakes ti lubong.

- Panagsagana**
1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Moises 8:19–30; Genesis 6:5–22; 7:1–10. Inkasaba ni Noe ti ebanghelio, ngem saan a dimngeg dagiti tao (Moises 8:19–25). Gapu iti kinadangkes dagiti tao, impakdaar ti Apo a dadaelenna ti amin a lasag manipud iti daga (Moises 8:26–30; Genesis 6:5–13). Binilin ti Apo ni Noe a mangbangon iti daong ket iluganna ti kaamaanna ken dua iti tunggal nabiag a banag iti daytoy (Genesis 6:14–22; 7:1–10).
 - b. Genesis 7:11–24; 8; 9:8–17. Nagtudo iti uneg ti 40 nga aldaw ken 40 a rabii (7:11–12). Natay ti amin a tattao ken parsua nga awan iti daong, ket kinalluban ti danum ti daga iti uneg ti 150 nga aldaw (7:13–24). Idi natiananen ti danum, pimmanaw iti daong ni Noe, ti kaamaanna, ken dagiti ayup (8:1–19), ket nangidaton ni Noe iti sakripisio iti Apo (8:20–22). Nangbangon ti Apo iti katulaganna ken Noe ket nangikabil iti bullalayaw kas pagilasinan ti katulagan (9:8–17, makita a dakamaten ti bersikulo 15 iti Patarus ni Joseph Smith a ti katulagan ket nagbaetan ti Dios ken ni Noe, saan a nagbaetan ti Dios ken tunggal nabiag a parsua).
 - c. Genesis 11:1–9. Sumagmamano a kaputotan kalpasan ti layus, pinadas dagiti tao ti mangbangon iti torre nga agturong iti langit (ti torre ti Babel). Kiniro ti Apo ti pagsasaoda tapno dida agkikinnaawatan ket winarawarana ida iti intero a daga.
 2. Mainayon a basaen: Hebreo 11:7; Moises 7:32–36.
 3. No adda a magun-od dagiti sumaganad a material iti audiovisual, mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumagmamano kadagitoy a kas paset ti adalen:
 - a. Dagiti ladawan a Panangbangon iti Daong (62053 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 102); Ni Noe ken ti Daong a Kaduana dagiti Ayup (62305 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 103); ken Pannakaparsua—Dagiti Sibibiag a Parsua (62483 864; Pakete ti Ladawan ti Arte ti Ebanghelio 100).

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa kadagiti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen. Mangpili iti aramiden a kangrunaan a mayannatup para iti klase.

1. No dakkel ti siled a pagklaseanyo, idawat nga agtakder iti direktso a linia dagiti sumagmamano a kameng ti klase a nakaunnat dagiti takiagda ken nakadekhet dagiti ungtso ti ramayda iti ungtso ti ramay ti tao a kaabayda. Ilawlawag a mapattapatta a 85 a kameng ti klase ti nakatakder iti kastoy tapno agaramid iti linia a kas kaatiddog ti daong nga inaramid ni Noe.
2. Ipakita ti tsart iti ungtso ti adalen tapno tumulong kadagiti kameng ti klase a mangiladawan iti panunotda ti kadakkel ti daong ni Noe a kas panangidasig kadagiti bapor a mabalin nga ad-adda nga ammo.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Saan nga inawat dagiti tao ti awag ni Noe nga agbabawida; nangbangon ni Noe iti daong.

Isuro ken paglilinnawagan ti Moises 8:19–30 ken Genesis 6:5–22; 7:1–10.

(No adda saludsod dagiti kameng ti klase maipanggep iti “nadalus” ken “saan a nadalus” nga ayup, mabalin a kayatyo nga ibatay dagitoy iti Levitico 11:1–31.)

- Ania ti langa ti lubong idi awagan ti Apo ni Noe a mangikasaba iti ebanghelio? (Kitaen ti Moises 8:20–22.) Ania dagiti pagpapadaan a makitayo iti nagbaetan dagiti tattao iti aldaw ni Noe ken dagiti tattao iti aldawtay? Kasano a naliklikan dagiti tao iti aldaw ni Noe ti pannakadadael? (Kitaen ti Moises 8:23–24.) Kasano a makatulong kadayo ti panangipangag ken panangsurottayo kadagiti propeta tapno maliklikan ti naespirituan ken naindagaan a pannakadadael?
- Apay a nangbangon ni Noe iti daong? (Kitaen ti Hebreo 11:7.) Imbalakad dagiti dadaulo ti Simbaan iti tunggal maysa kadayo a “mangbangon iti bukod a daong” (W. Don Ladd, iti Conference Report, Okt. 1994, 36; wenno *Ensign*, Nob. 1994, 29). Ania ti maaramidtay tapno masalaknibantayo ti bagbagitayo ken dagiti kaamaantayo a naespirituan? Ania dagiti bilin a mariknayo a naipangpangruna a napatag iti panangsaluad kadayo iti agdama? (Mabalin a kayatyo nga aramaten ti polieto a *Para iti Pigma dagiti Agtutubo* [34285 864] iti panaglilinnawagyo.)
- Ania ti maaramidtay tapno makapagsaganatayo iti agdama no adda didigra wenno sabali pay a panagkasapulan? (Kitaen ti adaw a sao iti baba ken ti adaw a sao manipud ken ni Elder L. Tom Perry iti panid 63.) Apay nga adu kadayo ti mangitantan nga agaramid iti kasapulan a panagsagana? Kasano a makapagbalintayo nga ad-adda a managkumit iti panagsaganatayo ita?

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson, “Ti paltiing nga agpataud ken agidulin iti taraon ket mabalin a kasapulan unay iti temporal a pagimbaganatayo iti agdama a kas iti panaglulan iti daong dagiti tao kadagiti aldaw ni Noe” (iti Conference Report, Okt. 1987, 61; wenno *Ensign*, Nob. 1987, 49).

Insuro ni Elder W. Don Ladd: “No mangrugi nga agtudo, naladawen tapno irugi ti panangbangon iti daong. . . . Nasken. . . a dumngegtayo kadagiti parasao ti Apo. Nasken a sitalna nga ituloytayo ti agtignay ket agsagana para iti masinunuo nga umay. Nasken a ditayo maburiboran wenno agbuteng, gapu

ta no nakasaganatayo, naespirituan ken naindagaan, maisalakantayonto ken ti kaamaantayo iti amin a layus. Tumpawto dagiti daongtayo iti rabaw ti baybay ti pammati no dagiti aramidtayo ket agtalinaed ken natalged a mangisagana para iti masakbayan” (iti Conference Report, Okt. 1994, 37; wenna *Ensign*, Nob. 1994, 29).

- Ania dagiti kababalin nga impakita ni Noe iti panangbangonna iti daong? (Mabalin nga iraman a sungbat ti pammati, panagtungpal, ken nagaed a trabaho.) Kasano a mapapigsatayo dagitoy a kababalin iti bagbagitayo?

Inlawlawag ni Presidente Spencer W. Kimball nga idi bangonen ni Noe ti daong, “awan ti pagilasinan nga adda tudo ken layus. . . . Maibilang a di nainkalintegan dagiti ballaagna. . . . Anian a kinamaag ti mangbangon iti daong iti rabaw ti namaga a daga a nakaranraniag ti init ken agtultuloy ti biag kas iti sigud! Ngem nagkurang ti oras. Nalpas ti daong. Dimteng ti layus. Nalmes dagiti nasukir ken immalsa. Sinaruno ti milagro iti daong ti pammati a naiparangarang iti pannakabangon daytoy” (*Faith Precedes the Miracle* [1972], 5–6).

2. Dinalusan ti Apo ti daga babaen ti layus.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 7:11–24; 8; ken 9:8–17.

- Ania ti napasamak idi dimteng ti layus? (Kitaen ti Genesis 7:23.) Ania dagiti “daong” nga adda kadaytoy iti agdama a makatulong a mangisalakad kadaytoy manipud iti kinadakes iti aglawlawtayo? (Mabalin a kayatyo nga ilista dagiti sungbat iti pisarra ket awisenyo dagiti kameng ti klase tapno mangisalaysay no kasano a nakatulong dagitoy a “daong” a nangsaluad kadakuada. Mairaman dagiti mabalin a sungbat a kas iti pagtaengan ken kaamaantayo, gagayyem, templo, seminario, taripnong iti Simbaan, kararag, dagiti nasantuan a kasuratan, ken dagiti sibibiag a propeta.) Kasano a matulongantayo ti dadduma a mangsarak iti pagkamangan kadagitoy a “daong”?
- Kalpasan a nagsardeng ti tudo, apay a nangibaon ni Noe iti kalapati manipud iti daong? (Kitaen ti Genesis 8:8.) Ania ti napasamak iti immuna a dua a gundaway a panangibaonna iti kalapati? (Kitaen ti Genesis 8:8–11.) Ania ti napasamak iti maikatlo a gundaway? (Kitaen ti Genesis 8:12.)
- Ania ti immuna a banag nga inaramid ni Noe kalpasan a rimmuar iti daong? (Kitaen ti Genesis 8:20; kitaen met ti Patarus ni Joseph Smith, Genesis 9:4.) Kasano ti panangipakitatayo iti panagyamantayo iti Apo no tulongantayo iti narikut a kasasaad?
- Ania ti inkabil ti Dios iti tangatang kalpasan ti layus? (Kitaen ti Genesis 9:13.) Ania ti kinuna ti Dios nga isimbolo ti bullalayaw? (Kitaen ti Genesis 9:12–13, 16–17.) Ania ti inaramid a katulagan ti Dios ken ni Noe? (Kitaen ti Genesis 9:8–11, 15; kitaen met ti Patarus ni Joseph Smith, Genesis 9:21–22, 24.)

3. Binangon dagiti tao ti torre ni Babel.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 11:1–9.

- Apay nga inkeddeng dagiti kaputotan ni Noe ti mangbangon iti torre? (Kitaen ti Genesis 11:4.) Ania iti panagkunayo ti tinarigagayanda nga ipatungpal babaen iti “panangilatak” iti bagbagida? Ania ti pagdumaan ti panangilatak iti bagbagitayo ken panangawattayo iti nagan ni Cristo? Ania dagiti pagrebbengan nga awatentayo iti bagbagitayo no ik-ikutantayo ti nagan ni Cristo? (Kitaen ti Mosiah 18:8–10.)

- Ania ti nagbanagan ti gandat a mangbangon iti torre nga agturong iti langit? (Kitaen ti Genesis 11:5–9.) Apay a ditayo madanon ti langit a bukbukodtayo wenno babaen dagiti pamuspusan ti tao? Ania ti wagas ti Apo tapno madanontayo ti langit?

Panangigibus

Ilawlawag a nadusa dagiti tao a nangbangon iti torre ti Babel gapu ta ginandatda ti mangdanon iti langit babaen dagiti nailubongan a pamuspusan. Kasupadina, naisalakan ni Noe ken ti kaamaanna manipud iti layus gapu ta nagbiagda a mayannurot kadagiti bilin ti Dios.

Paneknekan a ti kakaisuna a wagas a pakadanonantayo iti langit—tapno makasubli a makipagnaed iti Nailangitan nga Amatayo—ket babaen ti ebanghelio ni Jesucristo. Nasken nga agbiagtayo a sililinteg, kas iti inaramid ni Noe, nga addaan pammati ken Cristo, agbabawitayo iti basbasoltayo, awatentayo dagiti sagrado nga ordinansa, ken agibtur agingga iti panungpalan ti biagtayo. No aramidentayo dagitoy a banag, maparmektayonto ti dakes ken makapagsublityo iti sidong ti Dios.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

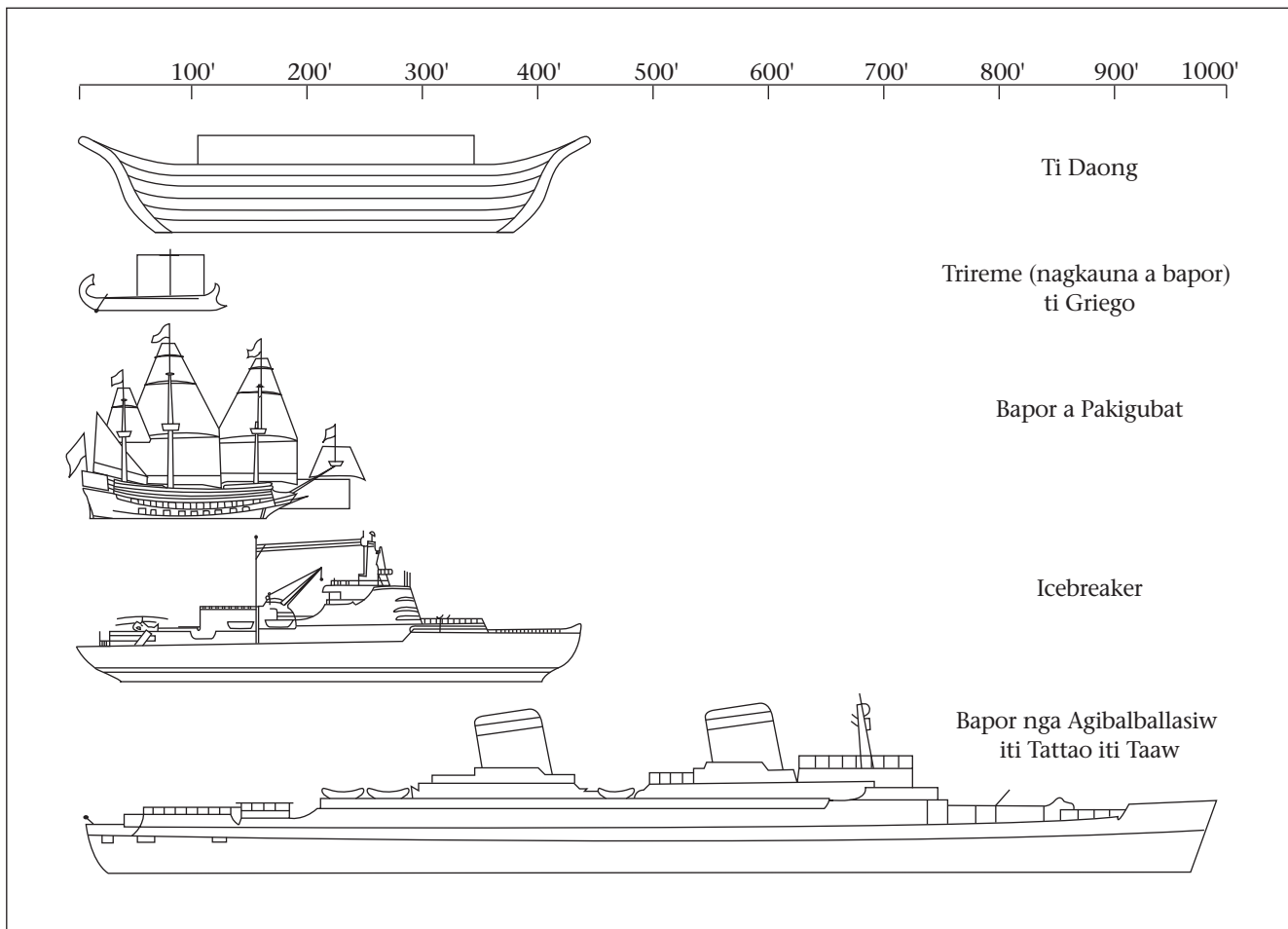
1. Nakita ni Enoc dagiti aldaw ni Noe iti maysa a parmata

Nakita ni Enoc, lelong iti tumeng ni Noe, iti maysa a parmata ti kinadangkes ti kaputotan ni Noe ken ti nagbanagan a layus (Moises 7:41–52). Nagladingit unay ni Enoc gapu iti daytoy a kinadangkes, ket indawatna iti Apo a kaasianna ni Noe ken dagiti annakna. Inkari ti Apo ken ni Enoc a dinanto kaano man dadaelen manen ti lubong babaen ti layus (Moises 7:51). Inkari pay ti Apo ken ni Enoc nga an-annabonanto ni Noe, ket agtultuloyto ti bukel ni Enoc iti daga uray kalpaskan ti layus (Moises 7:52; 8:2, 6, 8–9). Pinabaro ti Apo daytoy a katulagan ken ni Noe kalpaskan ti layus (Genesis 9:8–17; makita a maibatay iti katulagan ti Apo ken Enoc ti bersikulo 9 ken 11 iti Patarus ni Joseph Smith, kitaen met ti Patarus ni Joseph Smith, Genesis 9:21–25 iti Pangiwawanwan iti Nasantuan a Kasuratan).

2. Tinaginayon ti Apo dagiti nalinteg

Kas iti pannakaisalakan ni Noe ken ti kaamaanna iti layus gapu iti kinalintegda, sinalakniban pay ti Apo dagiti nalinteg a tao iti panawen ti torre ti Babel. Ilawlawag iti ababa ti estoria ni Jared ken ti kabsatna, kas masarakan iti Ether 1:1–5, 33–37, ken no apay a saan a nakiro ti pagsasaoda.

Dagiti Pagpapadaan a Rukod ti Nadumaduma a Bapor (kitaen ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg)

Abraham 1:1-4; 2:1-11; Genesis 12:1-8; 17:1-9

Panggep Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a mangawat kadagiti bendision ken pagrebbengan ti katulagan ni Abraham.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen ti Abraham 1:1-4; 2:1-11; Genesis 12:1-8; 17:1-9. Kalikaguman ni Abraham ti agbalin a nalinteg ken agbiag a maikari kadagiti bendision ti Dios. Nakitulag ti Dios ken ni Abraham, nga inkarina a maaddaanto iti di mabilang nga an-annabo nga umawatto iti naikari a daga ken dagiti bendision ti kinasaserdote ken ti ebanghelio.
2. Mainayon a basaen: Genesis 15; Doktrina ken Katulagan 132:19-24, 29-32; ‘“Katulagan ni Abraham,” iti Pangiwawanwan iti Nasantuan a Kasuratan.’
 - a. No adda a magun-od dagiti sumaganad a material iti audiovisual, mabalina a kayatyo nga aramaten dagitoy a kas paset ti adalen:
 - b. Dagiti ladawan dagiti misionario (62611) ken ladawan ti templo iti lugaryo.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalina a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

- Ania ti bendision ti kinapatriarka?

Kinuna ti Umuna a Panguluhen: “Dagiti bendision ti kinapatriarka [ket] naparegta a palawag ti kapupuon ti umaw-awat, ken kasta met a, no tignayen ti Espiritu, maysa a naparegta ken napropetaan a binatang maipapan iti mision iti biag ti umaw-awat, a buyogan dagiti kasta a bendision, ballaag, ken balakad a pakatignayan ti patriarka a mangited. . . . Ti pannakatungpal ti amin a naikari a bendision ket maibatay iti kinamanagtulnog iti ebanghelio ti Apotayo” (surat kadagiti presidente ti istaka, 28 ti Hunio 1957; naadaw iti Bruce R. McConkie, *Mormon Doctrine*, maika-2 nga edision [1966], 558).
- Mano kadakayo ti nakaawatn iti bendisionyo iti kinapatriarka? Ania ti kayatna a sawen ti panangipalawag iti patriarka ti kapupuontayo iti maysa a bendision? (No ipalawag ti maysa a patriarka ti kapupuontayo, ibutaktakna kadatayo nga an-annobotayo ni propeta Abraham babaen kada Ephraim, Manasseh, wenna sabali pay nga an-annabo ni Abraham.)

Ilawlawag a daytoy nga adalen ti mangilawlawag kadagiti bendision a maawattayo ken dagiti pagrebbengantayo kas an-annabo ni Abraham.

Panaglilinnawag ken Panangyaramat iti Nasantuan a Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Nakitulag ti Dios ken ni Abraham.

Isuro ken paglilinnawagan ti Abraham 1:1–4; 2:1–11; ken Genesis 12:1–8; 17:1–9.

- Idi agtutubo ni Abraham, tinarigagayanna ti agbalin a nalinteg ken agbiag a maikari kadagiti bendision ti Dios. Segun iti Abraham 1:2–4, ania dagiti bendision a tinarigagayan ni Abraham?
- Binilin ti Dios ni Abraham ken ti kaamaanna a pumanaw iti pagtaenganda iti Ur ket agbaniaga iti maysa a pagilian a ninagananda iti Haran (Abraham 2:1–4). Idiay a nagkararag ken immawat iti maysa a parmata ni Abraham a nakitulagan ti Dios a mangbendision kenkuana ken ti kaamaanna. Maawagan daytoy iti katulagan ni Abraham. Ania dagiti bendision nga inkari ti Dios ken ni Abraham iti daytoy a katulagan? (Kitaen ti Abraham 2:6–11; Genesis 12:1–8; 17:1–9. Mabalina kayatyo nga ilawlawag a nasken nga aguray ni Abraham iti adu a tawen sakbay a maipatungpal ti sumagmamano kadagitoy a bendision, ket maipatungpalda pay laeng agingga ita nga agdama.)

Makatulong ti sumaganad a tsart a manggupgop kadagiti bendision ti katulagan ni Abraham. Mabalina kayatyo nga ikabil ti nayababa a tsart iti pisarra, a mangibati iti lugar tapno mangnayon iti benneg ti “Dagiti Pagrebbengan” kas maipakita iti panid 29:

Dagiti Bendision ken Pagrebbengan ti Katulagan ni Abraham			
Dagiti Naindagaan a Bendision:	Maysa a naikari a daga a pagindegan (Abraham 2:6, 19; Genesis 12:7; 17:8)	Maysa a naindaklan a kaputotan (Abraham 2:9–10; Genesis 12:2–3; 17:2, 4–6)	Ti ebanghelio ni Jesucristo ken ti kinasaserdote para ken ni Abraham ken ti kaputotanna (Abraham 2:9–11; Genesis 17:7)
Dagiti Agnanayon a Pagpapadaan	Ti celestial a pagarian (DkK 88:17–20)	Agnanayon a kallaysa ken agnanayon a panagadu (DkK 132:19–22)	Pannakaitan-ok ken agnanayon a biag (DkK 132:23–24)

2. Datayo dagiti agtawid kadagiti bendision ken pagrebbengan ti katulagan ni Abraham.

Ilawlawag nga amin a kameng ti Simbaan ket “bukel ni Abraham,” a kayatna a sawen datayo dagiti an-annabona. Kinuna ni Elder Joseph Fielding Smith: “Kaaduanna kadagiti agbalin a kameng ti Simbaan ket literal nga an-annabo ni Abraham babaen ken ni Efraim, anak ni Jose. Nasken nga agbalin a kasta dagiti saan a literal nga an-annabo da Abraham ken Israel, ken no nabuniagan ken napatalgedanda maisilpoda iti kayo ket maikarida iti amin a karbengan ken gundaway a kas agtawid” (“How One May Become of the House of Israel,” *Improvement Era*, Okt. 1923, 1149).

- Kas bukel ni Abraham, dagiti kameng ti Simbaan ti agtawid kadagiti bendision ken pagrebbengan ti katulagan ni Abraham. Kasano a makapagbalintayo nga agtawid iti daytoy a katulagan? (No mabuniagantayo iti Simbaan, mapabaro kadatayo ti kari ti *pannakaisalakan* ti katulagan ni Abraham. No nailantiptayo iti templo, ti kari ti *pannakaitan-ok* ti katulagan ni Abraham ket mapabaro kadatayo. Tapno maawat dagiti bendision ti katulagan, nasken nga ipatungpaltayo dagitoy karagpin a pagrebbengan ket agbiag a maikari.)

Inlawlawag ni Elder Bruce R. McConkie:

Immuna nga inawat ni Abraham ti ebanghelio babaen ti panagbuniag (nga isu ti katulagan ti *pannakaisalakan*); kalpasanna intalekna kenkuana ti nangatngato a kinasaserdote, ket simrek iti celestial a kallaysa (nga isu ti katulagan ti *pannakaitan-ok*), a manggun-od iti pammatalged iti kasta a wagas tapno maaddaan iti agnanayon a panagadu; iti kamaudianan awatenna ti kari nga amin dagitoy a bendision ket maipaayto iti amin a kaputotanna itoy a biag. (Abra. 2:6–11; DkK 132: 29–50.) Mairaman kadagiti nadosan a kari ken ni Abraham ti pammatalged nga umayto ni Cristo babaen ti kapupuonna, ken ti pammatalged nga awatento ti kaputotan ni Abraham ti masinunuo a pili a naikari a daga a kas maysa nga agnanayon a tawid. (Abra. 2; Gen. 17; 22:15–18; Gal. 3.)

“No matipontipon amin dagitoy a kari a sangkamaysa ket maawagan iti *katulagan ni Abraham*. Napabaro daytoy a katulagan ken ni Isaac (Gen. 24:60; 26:1–4, 24) ken manen ken ni Jacob. (Gen. 28; 35:9–13; 48:3–4.) *Dagitoy paset daytoy a maipapan iti bukod a pannakaitan-ok ken agnanayon a panagadu ket mapabaro iti tunggal kameng ti balay ti Israel a sumrek iti alagaden ti celestial a kallaysa; babaen dayta nga alagaden agbalin nga agtawid dagiti makiramraman a ragup iti amin a bendision da Abraham, Isaac, ken Jacob. (DkK 132; Rom. 9:4; Gal. 3:4.) (Mormon Doctrine, maika-2 nga edision [1966], 13).*

- Ania dagiti bendision a maawattayo babaen ti katulagan ni Abraham? (Maawattayo ti amin a bendision nga inawat ni Abraham, a kas nabalabala iti immuna a tsart. Mairaman kadagitoy a bendision ti ebanghelio, ti kinasaserdote, *pannakaitan-ok*, ken agnanayon a panaglalangen dagiti kaamaan.)
- Ania dagiti pagrebbengantayo kas agtawid ti katulagan ni Abraham? (Kitaen ti Abraham 2:9, 11; Genesis 18:9. Nasken a tulongantayo amin nga annak ti Dios, sibibiag ken natay, nga umawat iti pakabuklan ti bendision ti ebanghelio. Nasken pay a tungpalentayo dagiti bilin ti Dios.)
- No naisuratmon ti tsart iti panid 28 iti pisarra, mangnayon iti paset iti tengnga ti tsart a mangilista kadagiti pagrebbengantayo kas sumaganad:

Dagitoy pagrebbengan:	Tulongan ti amin nga annak ti Dios nga umawat iti naan-anay a bendision ti ebanghelio (Abraham 2:9, 11)	Tungpalen dagiti bilin ti Dios (Genesis 18:19)
-----------------------	---	--

- Kasano a matulongantayo dagiti dadduma nga umawat iti ebanghelio? (Babaen ti panangipatungpal iti aramid ti misionario, babaen ti panangannong kadagiti ordinansa ti templo para kadagiti natay, ken babaen ti panagbalin a pagwadan ti kinalinteg. Mabalina a kayatyo nga ipakita dagiti ladawan ti maysa a templo ken dagiti misionario.)

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson, “Ti pagrebbengan ti bukel ni Abraham, a datayo, ket tapno agbalin a misionario tapno ‘paneknekan daytoy a panagserbi ken Kinasaserdote iti amin a pagilian’ (Abraham 2:9)” (iti Conference Report, Abr. 1987, 107; wenno *Ensign*, Mayo 1987, 85).

Inaramid ni Elder Boyd K. Packer ti sumaganad nga analohia tapno yunay-unay ti pagrebbengantayo a mangbinglay ti ebanghelio iti dadduma:

Arapaapen a tinudingannatayo ti obisopotayo a mangplano iti maysa a piknik para kadagiti kameng ti purok. Nasken a daytoy ti kapintasan a pagragsakan iti pakasaritaan ti purok, ket nasken a ditayo pakaseknan no mano ti magastos. Nagpareserbatayo iti napintas a lugar para iti piknik iti pagilian. Nasken a maaddaantayo iti daytoy para iti bagbagitayo.

Dimteng ti aldaw ket nakompleto ti amin. Nakasaganan dagiti lamisaan ket makapagagar iti pannangan. Idi agangay a kalpasan ti pannakaisawang ti bendision, dimteng ti daan a kotse iti arubayan ti pagpipiknikan ket nagsardeng. Inngato ti maburiboran a lalaki ti kalub ti makina ti kotse, ket pimmug-aw ti asuk. Kinalay-at ti sumagmamano nga ubbing ti kotse. Nangidisso ti magagaran nga ina iti kahon iti asideg a lamisaan. Nangipan iti sumagmamano a tedda a makan iti lamisaan nga ipakanna kadagiti mabisin nga anakna. Ngem saan nga umdas daytoy.

Kalpasanna nakita ti maysa kadagiti ubbing a babai ti lamisaantayo. Ginuyodna ti adingna a lalaki nga inyasiddeg kadaytoy ket nakiseksek iti nagbabaetantayo. Dimmententayo. Kinuna ti ubing a babai, “kitaem dayta; ania ngata ti ramanna.”

Ania koma ti aramidentayo? Baybay-antayo kadi lattan dagiti tao wenno kiddawentayo nga agulimekda? Pagsubliantayo kadi ida iti lamisaanda ket ikkan ida iti sumagmamano a taraon a ditayo talaga kasapulan? Wenno awisentayo kadi ida nga umay ket makitipon kadaytoy, pagtugawentayo ida iti nagbabaentayo ket ibinglayan ida iti taraon, ken makitinnulongtayo a mangtarimaan iti kotseda ket ikkantayo ida iti kasapulan para iti panagbiaheda?

Sinaludsod ni Elder Packer: “Adda kadi pay naan-anay a pakaragsakan no di ti panangimatang no kasano ti panangpakantayo kadagiti mabisinan nga ubbing? Adda kadi pay makapkapnek no di ti panangisardeng kadagiti pagragsakantayo tapno tumulong [kadakuada] a mangtarimaan iti kotseda? . . .

“ . . .Adda dagiti tao iti intero a lubong ken kasta met iti asidegtayo—dagiti kaarrubatayo, gagayyemtayo, sumagmamano iti bukod a kaamaantayo—nga agkurang iti naespirituan a pannakataraoon. Sumagmamano kadakuada ti mabisbisinan a dandanin matay! No im-imetantayo lattan amin dagitoy iti bagbagitayo, maipada daytoy iti panagpennek wenno panagragragsak iti imatang dagiti mabisbisinan” (iti Conference Report, Abr. 1984, 59–61; wenno *Ensign*, Mayo 1984, 41–42).

- Ania ti isuro daytoy nga analohia maipapan iti pagrebbengantayo a mangtulong iti dadduma nga umawat kadagiti bendision ti ebanghelio? (Nabendisionantayon iti pakabuklan ti ebanghelio, ti kaindaklan a pagraragsakan a naammuanen iti lubong [DkK 58:8–12]. Namnamaen ti Dios kadaytoy nga ibinglay daytoy a bendision iti dadduma, agpada a sibibiag ken natay.)
- Kasano a maipada ti pannakaibaga iti kapupuontayo iti bendisiontayo iti kinapatriarka iti maysa nga awag tapno mangipatungpal kadagiti pagrebbengantayo kas agtawid iti katulagan ni Abraham? (Babaen ti panangibaga a datayo ti bukel ni Abraham, inyunay-unay manen ti bendisionatayo iti kinapatriarka ti gundawaytayo nga umawat kadagiti bendision ti katulagan ni Abraham ken ti obligasiontayo a mangipatungpal kadagiti pagrebbengan daytoy.)

Panangigibus

Iburay ti pammaneknek maipapan kadagiti bendision ti katulagan ni Abraham. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangipatungpal kadagiti pagrebbenganda kas agtawid iti daytoy a katulagan.

**Mainayon a
Kapanunotan iti
Panangisuro**

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina kayatyo nga aramaten daytoy a kas paset ti adalen.

Ti karit iti panagbiag iti lubong

Ilawlawag a pinalawlawan ti adu a pagilian dagiti nagkauna nga Israelita a saan a namati iti pudno a Dios dagiti tao a nagindeg kadagitoy. Maibilang kadagitoy a pagilian dagiti Assyrian, Babylonian, Egyptian, ken dadduma pay.

- Apay iti panagkunayo nga inkabil ti Apo dagiti taona iti katulagan iti tengnga ti nagkauna a lubong imbes nga iti lugar a pakaibatianda nga is-isuda? (Kitaen ti Deuteronomio 4:6–8. Tinarigagayanna nga ipakitada ti pagwadan kadagiti dadduma ken ipatungpal ti katulagan ni Abraham a mangbendision iti amin a pagilian.)

Ilawlawag nga adu nga estoria iti Daan a Tulag ti mangipakita iti balligi ken pannakapaay dagiti tattao ti Apo nga agtungpal kadagiti katulaganda ken mangaring iti dadduma nga agturong iti kinalinteg. Nalinteg a pangaring da Abraham, Jose, Daniel, Ester ken adu a dadduma pay. Impalubos da Samson, Ahab, ken dagiti annak ti Israel nga agalla-alla iti let-ang tapno maaringan ida ti lubong.

Kas iti inaramidna iti nagkauna nga Israel, impannatayo ti Apo, datayo a tattaona iti katulagan iti ud-udina nga aldaw, iti tengnga ti lubong. Nakarittayo a mangaring iti lubong iti nalinteg a wagas a saan ket a mangipalubos nga aringannatayo ti lubong iti nakikillo a wagwagas.

Panagbiag a Sililinteg iti Nadangkes a Lubong

Adalen
8

Genesis 13–14; 18–19

Panggep Tapno papigsaen ti tunggal kameng ti klase a mangikeddeng a kumpet a sititibker kadagiti nalinteg a pagrukodan kadagiti panawen a panagraira ti kinadangkes.

- Panagsagana**
1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan. Palagip: Isalaysay ti Genesis 17:5 ti maipapan iti panagbalbaliw ti Apo iti nagan ni Abram iti Abraham. Maaramat ti nagan nga *Abraham* iti intero daytoy nga adalen.
 - a. Genesis 13. Kalpasan ti panagnaedna iti Egipto iti maysa a panawen gapu iti gawat iti daga ti Canaan, nagsubli ni Abraham ken ti kaamaanna iti Canaan. Nagindeg ni Abraham iti Hebron, ket nagindeg ni Lot a kaanakanna iti asideg ti Sodoma.
 - b. Genesis 14:1–2, 8–24. Nabalud ni Lot bayat dagiti gubat dagiti ari ket insalakan isuna ni Abraham (14:1–2, 8–16). Nagbayad ni Abraham iti apagkapullo ken ni Melchizedek ket nagkedked a mangawat kadagiti kukua a natakaw iti gubat manipud iti Ari ti Sodoma (14:17–24).
 - c. Genesis 18:16–33; 19:1–29. Impakaammo ti Apo a dadaelenna ti Sodoma ken Gomorra gapu iti kinadangkes dagiti tao (18:16–22). Impakaasi ni Abraham iti Apo nga ispalenna dagiti siudad no makasarak kadagiti nalinteg a tattao nga agnanaed idiay (18:23–33). Nabilin ni Lot ken ti kaamaanna a pumanawda iti Sodoma (19:1–23; makita nga iti Patarus ni Joseph Smith, Genesis 19:11–13 madakamat a *saan* nga indiaya ni Lot dagiti annakna a babbai kadagiti lallaki ti Sodoma; no di ket inkarigatanna a sinalakniban dagiti annakna a babbai manipud kadagiti lallaki.) Dinadael ti Apo ti Sodoma ken Gomorra (19:24–29).
 2. Mainayon a basaen: Genesis 12; ‘Patarus ni Joseph Smith, Genesis 14:25–40; 19:9–15, iti Pangiwanwan iti Nasantuan a Kasuratan.’
 3. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangitugot iti kallabes a pagiwarnak iti klase.
-

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Ipakita iti klase ti maysa a kallabes a pagiwarnak. Saan a dakamaten ti maipapan kadagiti naipangpangruna a padamag, agsao ti maipapan no kasano a nalikmutantayo kadagiti dakes a pangaring. Ilawlawag a maipapan iti daytoy nga adalen iti pateg ti panagbalin a nalinteg uray pay nalikmutantayo iti kinadakes.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Nagindeg ni Abraham ken ti kaamaanna iti Hebron, ken nagindeg ni Lot ken ti kaamaanna iti asideg ti Sodoma.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 13.

Mabalin a kayatyo ti mangted iti ababa a pakagupgopan dagiti panagbaniaga ni Abraham iti daytoy a paset iti biagna. Napadakkel isuna iti Ur ti Caldeos, kalpasanna inturong ti Apo tapno agindeg iti Haran (Genesis 11:31; Abraham 2:1–5). Idi agangay inturong ti Apo isuna manipud iti Haran a napan iti daga ti Canaan ket inkarina, “Iti putotna itedkonto daytoy a daga” (Genesis 12:7). Gapu iti maysa a gawat iti Canaan, napan ni Abraham ken ti kaamaanna iti Egipto (Genesis 12:10). Nairugi iti Genesis 13 ti panagsubli ni Abraham ken ti kaamaanna iti Canaan manipud iti Egipto.

- Apay a di nagtitipon a nagnaed da Abraham ken Lot ken dagiti kaamaanda idi agsublida iti Canaan manipud iti Egipto? (Kitaen ti Genesis 13:5–7.) Ania ti masursurotayo maipapan ken ni Abraham manipud kadagiti masaona iti Genesis 13:8–9? Kasano a masurottayo ti pagwadan ni Abraham idinto ta makiririritayo kadagiti kameng ti kaamaan wenno dadduma pay?
- Sadino ti pinili ni Lot a pagnaedan? (Kitaen ti Genesis 13:10–12.) Ilawlawag a nakaro ti kinadangkkes dagiti tao ti Sodoma (Genesis 13:13), ngem pinili latta ni Lot ti agindeg iti asidegda. Ania ti namagbalin a makaay-ayo ken ni Lot ti daga nga asideg iti Sodoma? (Kitaen ti Genesis 13:10. “Nasayaat ti pannakadanumna” ken napintas.)
- Idi damo ni Lot “nagnaed kadagiti il-ili ti tanap,” iti ruar ti Sodoma, ngem “inyalisna ti sapawna nga agtungpal iti Sodoma” (Genesis 13:12). Idi agangay nagnaed iti Siudad ti Sodoma mismo (Genesis 14:12). Ania dagiti banag a maaramattayo a kapada a naespirituan ti panangyalis kadagiti sapawtayo (tolda) nga agtungpal iti Sodoma? (Mabalin a makiramantayo kadagiti dakes a bambanag imbes nga umadayo kadagitoy, wenno mabalin a palugodantayo ti bagbagitayo nga agaramid kadagiti babassit a basol a ditayo pampanunoten a mabalin a mangiturong iti dakdakkell a basol.) Kasano a mabalbaliwantayo ti ugalitayo sakbay nga agbalin a dadakkel dagiti babassit a parikut wenno basol?
- Kas ken ni Lot, inyalis met dagiti tao ni Ari Benjamin iti Libro ni Mormon dagiti toldada a nakasango iti nalawag a turongen. Ania ti nakaipasanguan dagiti toldada? (Kitaen ti Mosiah 2:6.) Kasano ti panangipasangotayo nga ad-adda pay iti pagtaengantayo iti templo imbes a kadagiti nailubongan a luglugar?

2. Insalakan ni Abraham ni Lot, nagbayad iti apagkapullo ken ni Melchizedek, ket nagkedked nga umawat kadagiti kukua a natakaw iti gubat manipud iti ari ti Sodoma.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 14:1–2, 8–24.

- Bayat ti panagnaed ni Lot iti Sodoma, nangrugi a naggiginnubat dagiti ari ti sumagmamano a siudad ti estado, a pakairamanan ti Sodoma ken Gomorra

(Genesis 14:1–2, 8–9). Ania ti napasamak ken ni Lot bayat daytoy a gubat? (Kitaen ti Genesis 14:10–12.) Kasano a tinulongan ni Abraham ni Lot kalpasan ti pannakabalud ni Lot? (Kitaen ti Genesis 14:13–16.)

- Asino ti nasabat ni Abraham kalpasan ti panangisalakanna ken ni Lot? (Kitaen ti Genesis 14:17–18.) Asino ni Melchizedek? (Kitaen ti Genesis 14:18; kitaen met ti DkK 107:1–2.) Ania ti inted ni Abraham ken ni Melchizedek? (Kitaen ti Genesis 14:20; ‘kitaen met ti Patarus ni Joseph Smith, Genesis 14:36–40 iti Pangiwawan iti Nasantuan a Kasuratan.’)
- Apay a nagkedked nga immawat ni Abraham uray pay maysa a labag a kasunggona manipud iti ari ti Sodoma? (Kitaen ti Genesis 14:21–24. Dina kinayat ti umawat iti ania man a banag manipud iti nakillo nga ari.) Ania ti mabalin nga ibilangtayo a “labag” ti imoralidad iti agdama a lubong? Ania ti mabalin a “labag” ti kinaulbod? Kasano a no dadduma isukotayo dagiti prinsiptayo iti saan a kinalinteg a situtuloktayo nga awaten gapu iti kalkalikagumantayo a pagliwliwaan? Apay a nasken nga ikarigantayo a saan a mangipalubos iti uray sangkabassit a nailubongan a wagas a sumangbay iti biagtayo? (Kitaen ti 2 Nephi 28:20–21.)
- Ania ti masursurotayo maipapan iti panagkumit ni Abraham iti Apo babaen ti panangidiligna kadagiti tignayna ken ni Melchizedek ken iti ari ti Sodoma?

3. Dinadael ti Apo ti Sodoma ken Gomorra.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 18:16–33; 19:1–29.

- Gapu iti kinadakes dagiti tao iti Sodoma ken Gomorra, plinano ti Apo a dadaelen dagiti ciudad (Genesis 18:20–21). Ania ti indawat ni Abraham iti Apo kalpasan ti pannakaammona iti daytoy a plano? (Kitaen ti Genesis 18:23–32.) Ania ti masursurotayo manipud iti kinapudno a situtulok ti Apo a mangisalakan kadagiti ciudad no masarakan kadagitoy dagiti nalinteg a tattao?
- Apay a nabilin ni Lot a pumanaw iti Sodoma? (Kitaen ti Genesis 19:12–13, 15.) Kasano ti rikna ti manugang a lalaki ni Lot idi inallukoyna ida a pumanaw? (Kitaen ti Genesis 19:14.) Apay nga agkedked ti sumagmamano a tattao a yadayo ti bagbagida manipud kadagiti dakes a pangaring uray no ammoda ti peggad?
- Ania ti balakad nga inted dagiti anghel bayat ti panangpanaw ni Lot ket ti kaamaanna iti ciudad? (Kitaen ti Genesis 19:17.) Ilawlawag a nangted ti Mangisalakan iti kasta met la a balakad kadagiti pasurotna (Lucas 9:62; 17:29–32; DkK 133:14–15). Ania ti ibagian ti “panagtaliaw”? (Panagkedked a mangisuko no ania ti maidawat kadatayo; saan a naan-anay a panagkumit a mangsurot ken ni Cristo.) Kasano ti “panagtaliawtayo” no dadduma?
- Ania ti napasamak iti asawa ni Lot idi tinaliawna ti Sodoma? (Kitaen ti Genesis 19:26.) Ania ti maisuro kadatayo ti estoria ti asawa ni Lot maipapan iti panagbabawi? (Tapno makapagbabawi nasken a balbaliwantayo ti puspustayo ken ti ugalitayo. Iti panangaramid iti daytoy, nasken a no dadduma pilientayo ti baro nga aglawlaw ken dagiti baro a kapulapol.)
- Ania ti napukaw ni Lot gapu ta “inyalisna ti sapawna nga agtungpal iti Sodoma”? Ania ti mabalin a mapukawtayo no ilugartayo ti bagbagitayo kadagiti sasaaden nga ammotayo a masulisogtayo? Kasano a maaringantayo

no ipalubostayo ti bagbagitayo a mapalawlawan iti sairo, uray no ditayo direkta a makiramraman kadagiti aramid a pagbasolan?

- Ania ti isingasing ti Genesis 19:29 a gapu ti nakaisalakanan ni Lot idi madadael ti Sodoma ken Gomorra? (Nalagip ti Apo ti kinalinteg ni Abraham.) Kasano a mangted iti pagimbagan iti dadduma ti nalinteg nga ugalityo?
- Kinuna ni Presidente Spencer W. Kimball: “Ti lubongtayo iti agdama ket maipada kadagiti aldaw ti propeta a Nephite a nagkuna: ‘. . .no saan a gapu kadagiti kararag dagiti nalinteg. . .masarungkarankayo uray pay ita ti masao a pannakadadael. . . .’ (Al. 10:22.) Agpayso, adu dagiti nalinteg ken napudno nga agtungtungpal kadagiti amin a bilin ken ti biag ken kararagda ti nangyadayo kadakuada iti pannakadadael” (iti Conference Report, Abr. 1971, 7; wenno *Ensign*, Hunio 1971, 16).

Panangigibus

Ipaneknek ti kinapateg ti panangpatalinaed iti bagbagitayo nga awan basolna, nupay napalikmutantayo iti kinadakes. Allukoyen dagiti kameng ti klase nga agkagumaanda nga agbalin a nalinteg a pangaring iti lubong imbes a panangipalubos a maaringan kadagiti nailubongan a bambanag.

Mabalin a kayatyo a gibusan babaen ti sumaganad a palawag manipud ken ni Elder M. Russel Ballard:

“Iti Simbaan, masansan a dakamatentayo ti dua a paset ti binatog, ‘Aгнаedkayo iti lubong ngem dikayo agpaaring iti lubong.’ Bayat ti panagbuyatayo kadagiti pabuya iti television a mangar-aramid a kasla gagangay laeng ken makaay-ayo ti saan a panagdayaw, kinaranggas, ken di pannakatalek, masansan a tarigagayantayo a maserraantayo koma ti lubong iti maysa a wagas ket ipupoktayo dagiti kaamaantayo tapno mailiklik ida iti daytoy. . . .

“Mabalin a nasken nga ulitentayo ti binatog a kadakdakamat laeng a kas dua nga agsina a pammallaag. Umuna, ‘Aгнаedkayo iti lubong.’ Makiramankayo; mapakaammuankayo. Padasenyo ti agbalin a mannakaawat ken managpabusoy ken bigbigentayo ti pateg ti pagdudumaan ti kultura dagiti tao ken ti panagpampanunot ken panagbiagda. Agaramid kadagiti napapateg a tulong iti kagimongan babaen ti panagserbi ken pannakiraman. Maikadua, ‘Dikayo agpaaring iti lubong.’ Dikayo sumurot kadagiti palso a dalan wenno baliwan dagiti pagrukodan wenno prinsipio wenno awaten ti saan a rumbeng. . . .

“Masapul nga ad-adda a mangaring iti naimbag (iti dadduma a tao) dagiti kameng ti Simbaan imbes a paaringanda ti bagbagida. Nasken nga agtrabahotayo a manglapped iti agtultuloy a panagraira ti basol ken kinadakes imbes a mangbaybay-an iti panagdur-as ti basol ken kinadakes a saan nga agkalikagum nga agaramid iti ania man tapno manglapped iti daytoy. Nasken a tumulong ti tunggal maysa kadatayo a mangrisut iti parikut imbes a mangliklik wenno di ikaskaso daytoy” (iti Conference Report, Abr. 1989, 100–101; wenno *Ensign*, Mayo 1989, 80).

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Dagiti basol ti Sodoma ken Gomorra

Kas naisingasing iti Genesis 19:4–11 ken iti Patarus ni Joseph Smith iti Genesis 19:9–15, nagbasol dagiti tao iti Sodoma ken Gomorra kadagiti nadadagsen a basol a pannakinaig (iti seks). Ngem dagitoy a basbasol, idinto ta nakaroda, ket saan laeng a basbasol a nakadadaelan dagiti ciudad. Pabasa iti napigsa iti maysa a kameng ti klase ti Ezekiel 16:49–50, ket paglilinnawagan iti klase dagiti basbasol a linabsing dagiti tattao iti Sodoma ken Gomorra. Tulongan nga ipaawat kadagiti kameng ti klase a mabalinnatayo a dadaelen dagiti nalag-an a basbasol kasta met dagiti nadagsen a basbasol.

2. Panangiturong babaen ti pagwadan

Tapno mangiladawan iti maysa a wagas a pakaaringan dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw iti naimbag imbes nga agpaaringda iti lubong, mabalin a kayatyo nga ipabuya ti “Leading by Example,” pito a minuto a paset manipud iti *Old Testament Video Presentations* (53224). Iti daytoy a paset, ti nalinteg a pagwadan ti maysa nga agtutubo a babai ti mangtulong iti maysa a gayyem nga agbalin a mapasurot iti ebanghelio ni Jesucristo.

“Ti Dios ti Mangisagananto iti Kordero”

Abraham 1; Genesis 15–17; 21–22

Panggep

Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a makaawat nga ad-adda iti sakripisio ti Nailangitan nga Ama iti panangidatonna iti Anakna bayat ti panangsursuroda maipapan iti kinatallugod ni Abraham a mangisakripisio ken ni Isaac.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan. Palagip: Isalaysay ti Genesis 17 ti maipapan iti pannakabalbaliw iti nagan ni Abram iti Abraham ken ti nagan ni Sarai iti Sara (kitaen dagiti bersikulo 5,15). Naaramat dagiti nagan nga *Abraham* ken *Sara* iti intero daytoy nga adalen.
 - a. Abraham 1:1; 5–20. Kas maysa nga agtutubo, pinarparigat dagiti palso a saserdote ti Faraon. Ginandatda nga isakripisio isuna, ngem insalakan ni Jehova.
 - b. Genesis 15–17; 21. Iti kamaudianan iti biagna, nagtarigagay ni Abraham ket naikarian iti anak (15:1–16). Inted ni Sara ni Agar ken ni Abraham a kas asawana; inyanak ni Agar ni Ismael (16:1–16). Nagsarita manen ti Dios maipapan iti katulaganna ken ni Abraham, nga inkarina nga isunto ti agbalin nga ama dagiti adu a nasion (17:1–14; kitaen ti adalen 7). Naipakaammo ti pannakayanak ni Isaac, nga isu ti pakaituloyan ti katulagan (17:16–22). Inyanak ni Sara ni Isaac (21:1–12).
 - c. Genesis 22. Binilin ti Dios ni Abraham a mangisakripisio ken ni Isaac (22:1–2). Insagana ni Abraham nga isakripisio ni Isaac, ngem nangted ti Dios iti karnero tapno daytoy ti maipaay a daton (22:3–9).
2. Mainayon a basaen: Hebreo 11:8–19; Santiago 2:21–23; Jacob 4:5; Doktrina ken Katulagan 132:34–36.
3. No aramatenyo ti maikadua nga aramiden a pangawis iti panagdengngeg, iti uray maysa a lawas laeng sakbay daytoy nga adalen idawat iti sumagmamano a kameng ti klase tapno agsagana a mangisalaysay maipapan iti panawen idi mabendisionanda gapu ta nagtallugodda nga agsakripisio.
4. No adda a magun-od dagiti sumaganad a material iti audiovisual, mabalina a kayatyo nga aramaten ti sumagmamano kadagitoy a kas paset ti adalen:
 - a. Dagiti ladawan nga Isalakan ti Maysa nga Anghel ni Abraham (62607 864); Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 104) ken Ni Abraham a Mangal-ala ken ni Isaac tapno Maisakripisio (62054 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 105).

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa kadagiti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen. Mangpili iti aramiden a kangrunaan a mayannatup iti klase.

1. Kiddawen kadagiti kameng ti klase a mangpanunotda iti maysa a tao nga ay-ayatenda unay wenno maysa a tagikua nga ipatpategda unay.
 - Kasano ti mariknayo no indawat ti Dios nga isukoyo, wenno isakripisioyo daytoy a tao wenno ti tagikuayo? Ania ti aramidenyo?
2. Mangawis iti sumagmamano a kameng ti klase a mangisalaysay ti maipapan iti maysa a panawen idi mabendisionanda gapu ta nagtallugodda nga agsakripisio.

Kalpasan ti ania man kadagitoy nga aramiden, ilawlawag a binilin ti Dios ni Abraham nga isakripisio ti anakna a ni Isaac, nga ipatpateg unay ni Abraham. Nupay iti kamaudiananna saan a naidawat ken ni Abraham nga aramidenna daytoy a sakripisio, ti kinatallugodna nga aramiden daytoy ket “maibilang kenkuana a kinalinteg” (DkK 132:36). Gapu iti kinalinteg ni Abraham, nabendisionan iti nawadwad isuna ken dagiti an-annabona.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Dandani insakripisio dagiti sinsinan a propeta ti Faraon ni Abraham.

Isuro ken paglilinnawagan ti Abraham 1:1, 5–20. Paset daytoy nga adalen ti mangipamaysa iti bilin ti Dios nga isakripisio ni Abraham ni Isaac. Tapno tulongan a mangipaawat kadagiti kameng ti klase ti kinapateg daytoy a bilin ken ti kinauneg ti pammati ni Abraham, mairugi iti adalen iti ababa a panangilawlawag maipapan iti padas ni Abraham idi, kas maysa nga agtutubo, dandani insakripisio ti sinsinan saserdote ti Faraon.

- Ania dagiti kasasaad iti Caldeos idi agindeg ni Abraham idia? (Kitaen ti Abraham 1:1, 5–8.) Ania ti ginandat nga aramiden dagiti sinsinan saserdote ti Faraon ken ni Abraham? (Kitaen ti Abraham 1:7, 12.) Kasano a naisalakan ni Abraham manipud kadagitoy sinsinan saserdote? (Kitaen ti Abraham 1:15–16, 20.)
- Kasano a nakatulog ti padas ni Abraham para kadagiti masakbayan a pannubok ti padas ni Abraham iti altar dagiti sinsinan propeta? Kasano a matulongannatayo dagiti pannuboktayo a maisagana para kadagiti masakbayan a pakarikutan?

2. Naaddaan iti annak ni Abraham babaen kada Agar ken Sara.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 15–17; 21.

- Ania ti inkari ti Apo ken ni Abraham maipanggep kadagiti ubbing? (Kitaen ti Genesis 15:1–6.) Apay nga inted ni Sara ni Agar ken ni Abraham kas asawa? (Kitaen ti Genesis 16:1–3; DkK 132:34–35.) Ania ti inkari ti Apo ken ni Agar? (Kitaen ti Genesis 16:10–11.)
- Ania ti impalgak ti Dios ken ni Abraham iti Genesis 17:15–16, 19, ken 21? Kasano a simmungbat ni Abraham? (Kitaen ti Genesis 17:17. Makita nga idinto a kuna ti Bersion a King James ti Biblia a ni Abraham “nagkatawa” idi mangngeganna nga agpasngay iti anak a lalaki ni Sara, ti pangsandi a patarus

iti balikas a Hebreo ket “nagrag-o.” Kuna ti Patarus ni Joseph Smith iti Biblia a ni Abraham “nagragsak” iti damdamag.)

- Ania ti maisuro kadatayo ti paltiing a maaddaan iti anak a lalaki da Abraham ken Sara maipapan iti no kasano nga ipatungpal ti Dios dagiti karina? (Ipatungpal ti Dios dagiti karina, nupay saan a kasapulan iti wagas wenno iti panawen a mabalina a namnamaentayo. Ilawlawag a da Abraham ken adu a dadduma pay iti nasantuan a kasuratan ket nasken nga aguray a sipupudno iti uneg ti adu a tawen sakbay a naited dagiti naikari a bendision.)
- Kasano a maigiddiat dagiti inkari ti Dios maipanggep ken ni Isaac kadagiti kari a maipanggep ken ni Ismael? (Kitaen ti Genesis 17:19–21.)

3. Binilin ti Dios ni Abraham a mangisakripisio ken ni Isaac.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 22.

- Apay nga indawat ti Dios ken Abraham nga isakripisio ni Isaac? (Kitaen ti Genesis 22:1.) Apay a maysa a narigat a pannubok para ken ni Abraham daytoy? (Saan laeng nga anakna ni Isaac, no di ket pay inkari ti Dios nga agtultuloy ti katulagan ni Abraham babaen ken ni Isaac ken dagiti putotna [Genesis 17:19]. Maysa pay a gapu no apay a narigat daytoy ket idi agtutubo pay laeng, dandani insakripisio dagiti sinsinan saserdote ti Faraon ni Abraham [Abraham 1:1, 5–20].)
- Kasano a simmungbat ni Abraham iti bilin ti Dios nga isakripisio ni Isaac? (Kitaen ti Genesis 22:2–3.) Ania ti masursurotayo manipud ken ni Abraham maipapan iti pammati ken panagtungpal? (Kitaen ti Hebreo 11:17–19; Santiago 2:21–23.)
- Kasano a simmungbat ni Isaac iti daytoy a kasasaad? (Kitaen ti Genesis 22:3–10. Awan ti pakakitaan a simmuppiat ni Isaac iti gandat ni Abraham a mangisakripisio kenkuana.)

Inlawlawag ni Elder Dallin H. Oaks: “Idi makadanonda iti disso a naibaga, nangbangon ni Abraham iti maysa nga altar ket nangyurnos iti kaykayo iti rabaw daytoy. Kalpasanna, kuna ti Biblia, ‘Ni Abraham. . .rineppetna ni Isaac nga anakna, ket impaiddana iti altar, iti rabaw ti kaykayo’ (Genesis 22:9). Ania ngata ti panunot ni Isaac idi inaramid ni Abraham ti kasta a di kadawyan a banag? Ibagi ti Biblia nga awan ti panagkarigatan wenno panagkedked. Mailawlawag laeng ti kinaulimek ni Isaac no maipanggep iti panagtalek ken panagtungpalna iti amana” (iti Conference Report, Okt. 1992, 51; wenno *Ensign* Nob. 1992, 37).

- Ti kinatallugod ni Abraham a mangisakripisio ken ni Isaac ket mayasping iti kinatallugod ti Nailangitan nga Ama a mangisakripisio iti Bugbugtong nga Anakna (Jacob 4:5; Genesis 22:8, 13). Ania ti sumagmamano a pagpadaan iti padas ni Abraham ken ti padas ti Nailangitan nga Ama? Ania ti kangrunaan a pagdumaan?
- Iti ania a wagas a mabalintayo a maidilig ken ni Isaac? No ni Isaac ti mangibagi kadatayo, asino ti ibagian ti karnero iti kasamekan? Kasano a makatulong kadakayo dagitoy a panagidilig tapno nasaysayaat a maawatanyo ti ayat kadakayo ti Nailangitan nga Ama iti panangisakripisio iti Anakna?

Kinuna ni Elder Dallin H. Oaks: “Daytoy nga estoria. . . ipakitana ti kinaimbag ti Dios iti panangsaluadna ken ni Isaac ken ti panangtedna iti pangsandi tapno saan a nasken nga isu ti matay. Gapu iti basbasoltayo ken iti biagtayo iti daga, makedngantayo, kas ken ni Isaac, a matay. No awanen ti amin a namnama, mangted ti Amatayo iti Langit iti Kordero ti Dios, ket maisalakantayo babaen ti sakripisio” (iti Conference Report, Okt. 1992, 51; wenno *Ensign*, Nob. 1992, 37).

- Ania ti pinaneknekan ni Abraham iti daytoy a pannubok? (Kitaen ti Genesis 22:11–12.) Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay maipapan iti dadduma pay a kasasaad, mainaig iti nasantuan a kasuratan wenno kabukbukodan, a nakasuotanen dagiti tao kas maysa a gundaway a mangpaneknek iti kinapudnoda. Idawat pay kadagiti kameng ti klase a mangisalaysay iti maipapan iti rag-o ken bendisio a simmangbayen babaen ti panangpaneknekda iti kinapudnoda.
- Apay a ni Isaac a nadakamat iti Genesis 22:16 a kas agmaymaysa nga anak ni Abraham? (Ni Isaac ti anak a lalaki a babaen kenkuana agtultuloyto ti katulagan. Yunay-unay pay daytoy a pagibasaran ti pagpadaan ni Isaac ken ti Mangisalakantayo, ti Bugbugtong nga Anak ti Ama.) Ania dagiti bendisio a naipanamna ken ni Abraham gapu iti kinapudnona? (Kitaen ti Genesis 22:15–18.) Ania dagiti bendisio a naikari kadaytoy babaen ti katulagan ni Abraham? (Kitaen ti adalen 7.) Ania dagiti pagrebbengantayo a kas agtawid iti katulagan ni Abraham?

Panangigibus

Yebkasyo ti panagdayawyo iti pagwadan ti pammati ken panagtungpal nga impaay ni Abraham. Ipaneknek a ti kinatallugod ni Abraham a mangisakripisio ken ni Isaac ket mayasping iti kinatallugod ti Nailangitan nga Ama a mangisakripisio iti Bugbugtong nga Anakna. Awisen dagiti kameng ti klase a mangibinglay iti riknada maipapan iti Pannubbot ken ti naindaklan nga ayat nga ik-ikutan ti Nailangitan nga Ama ken ni Jesucristo para kadaytoy.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Pannakasursuro manipud kadagiti pannubok

- Kinuna ni Presidente Hugh B. Brown a binilin ti Dios ni Abraham a mangisakripisio ken ni Isaac gapu ta “kasapulan nga agsursuro ni Abraham iti maysa a banag maipapan ken Abraham” (iti Truman G. Madsen, *The Highest in Us* [1978], 49). Ania koma ti nasursuro ni Abraham maipapan iti bagina manipud iti daytoy a padas? Ania ti nasursuroyo manipud kadagiti pannubokyo?
- Impalgak ti Apo a nasken a masuboktayo “a kas ken ni Abraham” (DkK 101:4). Apay iti panagkunayo a kasapulan daytoy? (Kitaen ti DkK 101:5, 35–38; 122:5–7.) Ania ti maaramiditayo ita a mangisagana iti bagbagitayo para kadagiti sakripisio a mabalina nga idawat ti Apo nga aramiditayo?

2. Panangbangon iti natibker a pannakilangen iti Dios

Iladawan ti Abraham 1 ken 2 dagiti pannakilangen ni Abraham ken ti amana iti Dios. Immasideg ti ama ni Abraham iti Dios kadagiti panawen ti pannakariribuk, ngem nagdayaw iti didiosen idi nagbalin a nasayaat dagiti banag iti biagna (Abraham 1:5, 30; 2:5). Iti sabali a bangir, nagtultuloy ni Abraham a nangsapul iti Dios (Abraham 1:2, 4; 2:12).

- Kasano ti panangsapultayo iti Dios, a pagbalinen nga agtultuloy ti pannakilangentayo imbes a manmano laeng [no mariknatayo a kasapulantayo Isuna]? Kasano a mapagtalinaedtayo nga agtultuloy ti panagkumittayo iti Dios tapno magun-odtayo isuna iti panawen ti talna ken gin-awa kasta met iti panawen ti pannubok?

Dagiti Bendision ti Kinainauna; Panagkallaysa iti Katulagan

Adalen
10

Genesis 24–29

Panggep Tapno papigsaen ti tarigagay dagiti kameng ti klase tapno agbiag a maikari kadagiti bendision ti kinainauna ken iti agnanayon a kallaysa.

- Panagsagana**
1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Genesis 24. Inyunay-unay ni Abraham ti pateg ti kallaysa iti katulagan (agnanayon a panagasawa) babaen ti panangpili iti maikari nga asawa para ken ni Isaac.
 - b. Genesis 25:20–34. Immawat ni Rebeca iti paltiing maipanggep iti di pay naipasngay a singin nga annakna a lallaki (25:22–23). Idi dimmakkelen dagiti annakna a lallaki, inlako ni Esau ti kinainaunana ken ni Jacob (25:29–34).
 - c. Genesis 26–29. Naikarian ni Isaac ken dagiti an-annabona kadagiti bendision ti katulagan ni Abraham (26:1–5). Nagasawa ni Esau iti ruar ti katulagan ken nangisangbay iti ladingit kadagiti dadakkelnan (26:34–35). Binendisionan ni Isaac ni Jacob tapno mangituray kadagiti tao ken pagilian (27:1–46). Inyebkas ni Isaac ken ni Jacob dagiti pammendision ti katulagan ni Abraham ken imbaonna isuna a mangsapul iti maikari nga asawana (28:1–10). Inkallaysa ni Jacob da Lea ken Raquel iti katulagan (29:1–30).
 2. No aramatenyo ti umuna nga aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangitugot iti bassit a malukong wenno supot a napno iti napabusi a mais wenno maysa a prutas.
 3. No mangisursurokayo kadagiti agtutubo wenno babbaro ken babbalasang, ibilang nga aramatenyo ti maikadua a kapanunotan iti panangisuro, “Mangrugi ti umno a panagasawa iti umno a pannakisinnarak.”
 4. No adda a magun-od dagiti sumaganad a material iti audiovisual, mabalina kayatyo nga aramaten ti sumagmamano kadagitoy a kas paset ti adalen:
 - a. “Marriage in the Covenant,” uppat a minuto a paset manipud iti *Old Testament Video Presentations* (53224).
 - b. Ti ladawan a Ni Rebeca iti Abay ti Bubon (62160)

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalina kayatyo nga aramaten ti maysa kadagiti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen. Mangpili iti aramiden a kangrunaan a mayannatup iti klase.

1. Mangiparang iti malukong wenno supot ti napabusi a mais wenno maysa a prutas, kalpasanna damagen kadagiti kameng ti klase ti sumaganad a saludsod:

- No nasken nga agpilikayo iti maysa a sangamalukong a napabusi a mais (wenno maysa a prutas) ita wenno ti naikari nga adu a napabusi a mais (wenno prutas) iti kamaudiananna, kalpasan, a nakapagmulakayon, nakasukaykayon, ken nakaapitkayon kadagiti mais (wenno prutas), ania koma ti pilienyo? Apay?

Ilawlawag a masansan a maipasangotayo iti panangpili kadagiti banag a nadaras a mapaaddatayo ita wenno bambanag a nasken a pagbannogantayo ken inur-uray. No dadduma pilientayo no ania ti mangted iti madagdagus a pakapnekan (pakaragsakan wenno pannakapnek), uray pay no ti panangpilitayo a pagbannogan ken pagurayan ket mangted iti kamaudiananna iti dakdakkal a bendision. Ti panangpili no maaddaan iti napabusi a mais (wenno prutas) ita wenno iti kamaudiananna ket saan a napateg a pangngeddeng. Nupay kasta, maipasangotayo iti dadduma pay a pili iti biag—kas kadagiti pangngeddeng maipapan no asino ken no sadino ti pagkallaysaantayo—a mabalin a mangipaidam iti panangpilitayo kadagiti madagdagus a pannakapnek kadagiti nagloriaan ken manayon a bendision.

2. Damagen kadagiti kameng ti klase ti sumaganad a saludsod:

- Nangbusboskayo kadin iti kuarta wenno oras a manggun-od iti maysa a banag, tapno laeng matakuatanyo a saan a napateg ti nangbusbosanyo iti daytoy?

Awisen ti sumagmamano a kameng ti klase a mangisalaysay maipapan iti panawen idi nagbayadda iti nakangingngina iti maysa a banag nga impagarupda a nagustuanda (mabalin a kayatyo nga iburay ti kabukbukodanyo a padas).

Ilawlawag a mabalin a mapasamak ti kasta met a banag a naespirituan. Babaen ti panangaramid kadagiti di nalinteg a pili, mabalin a maisukattayo dagiti agnanayon a bendision kadagiti banag a basbassit nga amang ti pateгна. Babaen ti panagbiag a sililinteg, nupay kasta, maawattayo ti amin a bendision nga insagana ti Nailangitan nga Ama para kadatayo.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Inyunay-unay ni Abraham ti kinapateg ti panagkallaysa iti katulagan (agnanayon a panagasawa).

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 24. Bayat ti panangilawlawagyo iti kinapateg ti agnanayon a panagasawa, ibilangyo ti rikna dagiti kameng ti klase a saan pay a nagkallaysa iti templo wenno saan pay a nagkallaysa dagiti dadakkalna iti templo.

- Apay nga impetteng unay ni Abraham a mangasawa ni Isaac iti maysa a babai a kabagianna imbes a dagiti taga-Canaan, a pagnanaedan da Abraham ken Isaac? (Tinarigagayan ni Abraham a mangasawa ni Isaac iti maysa a kapammatida tapno maikallaysana iti katulagan. Kasapulan daytoy tapno maited dagiti bendision ti katulagan ni Abraham kadagiti an-annabo ni Abraham.) Apay a nasken nga agkallaysatayo iti katulagan? (No kasapulan, ilawlawag nga iti panawentayo, masansan a mapagsisinnukat a maaramat dagiti ragup ti balikas a *panagkallaysa iti katulagan, agnanayon a panagasawa, ken panagkallaysa iti templo.*)

- Kasano ti kapaut a maysa a bilin ti Dios ti panagkallaysa iti katulagan? (Maysa nga agnanayon nga ordinansa daytoy nga imbilin ti Apo iti amin a panawen idi addan iti daga ti pakabuklan ti ebanghelio. Da Adan ken Eva ti kaunaan iti daytoy a daga a simrek iti daytoy nga ordinansa.)
- Imbaon ni Abraham ti katulonganna a mangsapul iti asawa a para ken ni Isaac (Genesis 24:4). Ania ti pakaawisan iti imatangyo maipapan iti adipen ni Abraham? (Kitaen ti Genesis 24. Mabalin nga agduduma dagiti sungbat ngem mabalin nga iraman nga isu ket mapagtalkan, napudno, managkararag, ken natallugod. Uray kalpasan ti atiddog a panagdaliasat, saan a mangan daytoy agingga a dina malpas ti naikabaonan kenkuana ni Abraham. Ket imbes nga agtalinaed para iti parambak iti 10 nga aldaw, tinarigagayanna a kuyogen ni Rebeca ket agsubli a dagus ken ni Abraham.) Ania ti masursurotayo manipud iti adipen ni Abraham a mangtulong kadatayo a nasaysayaat iti panangipatungpaltayo kadagiti pagrebbengan nga inted kadatayo ti Apo?
- Kasano a naibaga ti adipen ni Abraham a ni Rebeca ti agbalin a naimbag nga asawa a para ken ni Isaac? (Kitaen ti Genesis 24:15–20, 58. Naasi ni Rebeca ken natallugod a tumulong iti dadduma, kas naipakita babaen iti panangsakdona iti danum para iti adipen ni Abraham ken dagiti kameliona. Mabalin a kayatyo nga ilawlawag a mabalin nga inumen ti kamelio ti agingga iti 30 a galon iti maysa nga aldaw, isu a nasken a mangsakdo ni Rebeca iti adu a danum a mangbussog iti 10 a kamelio. Sitatallugod pay ni Rebeca a mangpanaw iti kaamaanna tapno makikallaysa ken ni Isaac, nalabit a gapu ta dakkel unay ti pammatina ket ammona a pagayatan ti Apo nga asawaenna ni Isaac.)
- Ania dagiti kababalin a kayatyo iti maysa nga asawa? Apay a napatpateg dagiti naespirituan a kababalin ngem iti kalalanga iti bagi? Ania dagiti kababalin a masapul a padur-asen ti tunggal maysa kadatayo (naasawaantayo man wenno saan) a mamagbalin kadatayo a nasayaat nga asawa?
- Kaano ti masapul a panangrugi ti maysa a tao nga agsagana para iti agnanayon a panagasawa? Ania ti sumagmamano a banag a mabalin nga aramiden dagiti ubbing ken agtutubo tapno makapagsagana para iti agnanayon a panagasawa? Kasano a makatulong dagiti nagannak ken dadduma pay a nataengan kadagiti ubbing ken agtutubo iti panagsaganada a maikallaysa iti templo?

Kinuna ni Presidente Howard W. Hunter: “Agplanotayo koma ken isurotayo ken ipakaasitayo kadagiti annaktayo nga agkallaysada iti balay ti Apo. Ipatalgedtayo manen a natibtibker pay ngem iti inaramidtayo iti napalabas a napateg unay ti pagkallaysaanyo ken no ania ti turay (pannakabalin) a pakayebkasan kadakayo nga agassawa” (iti Conference Report, Okt. 1994, 118; wenno *Ensign*, Nob. 1994, 88).

2. Inlako ni Esau ti kinainaunana ken ni Jacob.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 25:20–34.

- Ania ti paltiing nga inawat ni Rebeca maipapan iti di pay naipasngay a singin a maladagana a lalaki? (Kitaen ti Genesis 25:22–23.) Apay a maysa a karkarna a paltiing ti sao ti Apo a “ti inauna agserbinto iti inaudi”? (Kadawyan a mayallatiw ti kinainauna manipud iti ama a mapan iti inauna nga anakna a lalaki. Ti panangawat iti daytoy a kinainauna kaipapananna a tawidento ti inauna nga anak a lalaki ti doble a bingayna iti kinabaknang ti kaamaan, ken

kas pangsubadna isu ti mangidaulo iti kaamaan ken mangaywan iti nanangna ken dagiti kakabsatna a babbai kalpaskan ti ipapatay ti amana. Ti binatang a “ti inauna agserbinto iti inaudi” iti paltiing ti Apo ken ni Rebeca kaipapananna nga iti daytoy a kasasaad ti inaudi nga anak a lalaki ti umawat iti kinainauna ken agbalinto a tattao iti katulagan dagiti an-annabona.)

- Kasano ti rikna ni Esau, ti inauna nga anak, maipapan iti kinainauna iti katulagan a naaramid iti nagbaetan ti lelongna a ni Abraham ken ti Apo? (Kitaen ti Genesis 25:29–34. Ti panagtulok ni Esau a mangisuko iti kinainaunana tapno laeng pennekenna ti di agbayag a panagbisin ti bagina ket mangipakita no kasano ti kabassit ti panangipategna iti kinainaunana.)
- Kas kamkameng ti Simbaan, naikkan ti tunggal maysa kadatayo iti karbengan iti naespirituan a kinainauna a naggapu kadagiti nailangitan a nagannak kadatayo. Ania dagiti bendision a nairaman iti kinainaunatayo? (Mabalin nga ibilang a sungbat ti kinasaserdote, dagiti bendision iti templo, ordinansa, paltiing, ken ti kabaelan para iti pannakaitan-ok.)
- Kasano nga aringan ti panagasawatayo ti kabaellantayo nga umawat kadagiti bendision ti kinainaunatayo? (Sumrektayo iti paset ti katulagan ni Abraham a maipanggep iti pannakaitan-ok ken agnanayon a panagpaadu babaen ti panagaramid ken panagtungpal kadagiti katulagan ti talugading iti templo ken agnanayon a panagasawa.)
- Kasano a mangipakita dagiti balikas ken tignaytayo iti panangipategtayo iti kinainaunatayo? Kasano a makaaramid iti biddut ti sumagmamano kadatayo a mayasping iti inaramid a biddut ni Esau, a mangpili iti bambanag a mangted iti dagus a pannakapnek imbes a kadagiti bambanag nga addaan agnanayon a pategna?
- Iti panangammo iti agtawid iti katulagan, pinili ti Apo ni Isaac imbes a ti inauna a kabsatna a ni Ismael (Taga-Galacia 4:22–23), ni Jacob imbes a ti inauna a kabsatna a ni Esau, ni Jose imbes a ti inauna a kabsatna a ni Ruben (1 Cronicas 5:1–2), ken ni Efraim imbes a ti inauna a kabsatna a ni Manases (Genesis 48:17–20). Ania ti isingasing daytoy maipapan no kasano ti panagbalintayo a maikari kadagiti awag ken bendision ti Dios?

3. Inkallaysa ni Jacob da Lea ken Raquel iti katulagan, ken babaen kenkuana nagtultuloy ti katulagan ni Abraham.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 26–29.

- Ania ti ibaga kadatayo ti panagpili ni Esau iti assawana maipapan kadagiti ipangpangruna nga aramiden? (Kitaen ti Genesis 26:34–35; 28:6–9.) Ania ti masursurotayo maipapan ken ni Jacob manipud kadagiti panagkagumaanna nga agkallaysa iti uneg ti katulagan? (Kitaen ti Genesis 28:1–5; 29:1–28. Maysa a banag a masursurotayo ket ti kallaysa iti katulagan ket napateg unay ken ni Jacob. Nagbaniaga iti napaut tapno mangsarak iti maysa a napudno a babai nga ikallaysana. Kalpasanna nagtrabaho para ken ni Laban iti las-ud ti pito a tawen sakbay nga inkallaysana ni Raquel ket intultuloyna ti nagtrabaho kenkuana kalpasanna.) Kasano ti panangipakitayo a napateg kadatayo ti panagkallaysa iti katulagan?

Insalaysay ni Presidente Gordon B. Hinckley maipapan iti maysa a kaamaan a nagkameng iti Simbaan iti Australia ket kalpasanna inlakoda ti amin a

sanikuada tapno makapagbaniagada iti New Zealand ken mailantipda a kas sangakaamaan. Kinuna ti ama daytoy a kaamaan: “Dimi maisakad ti umay [iti templo]. Maibilang kadagiti nailubongan a sanikuami ti maysa a daan a kotse, alikamen, ken dagiti pinggan ken kubiertosmi. Kinunak iti familiak, “Ditay kabaelan ti *saan* a mapan. No ikkannak ti Apo iti pigsak, makapagtrabahoak ket makaulloak iti umdas a pangatang iti sabali a kotse ken dagiti alikamen ken aramaten a kasapulan iti kusina, ngem no masapul a mapukawko dagitoy ken dagiti ipatpategko, agbalinako a pudno a nakurapay iti agpada nga iti biag ken iti kinaagnanayon’ ” (*Be Thou an Example* [1981], 138).

- Kalpasan a nakapagkallaysa dagiti dua a tao iti templo, ania ti nasken nga aramidenda a mangpennek nga addaanda iti pudno nga agnanayon a panagasawa? Kasano a mapagtalinaed ken mapasayaat ti agassawa ti linnangenda iti panagdennada tapno maipatungpal dagiti katulagan ken bendision a naikari iti templo? (Mabalin a kayatyo nga awisen dagiti sumagmamano a kameng ti klase tapno mangisalaysayda iti pagarigan a banag nga ar-aramiden dagiti assawada wenno nagannak kadakuada tapno mangisangbay iti celestial nga espiritu iti panagasawa.)

Panangigibus

Yunay-unay ti kinapateg ti panagkallaysa iti katulagan ken panagbiag a maikari kadagiti bendision ti kinainauna. Kariten dagiti kameng ti klase nga agaramid kadagiti nasirib a pili ken saan nga isukat dagiti agnanayon a bendision iti di manayon a pakaragsakan wenno pannakapnek.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Napili ni Rebeca a kas asawa ni Isaac

Isurat ti tunggal maysa kadagiti sumaganad nga adaw manipud iti Genesis 24 iti agsina a panid ti papel ket ikkan ti maysa wenno ad-adu pay ti tunggal kameng ti klase. Paaramat kadagiti kameng ti klase dagiti nasantuan a kasuratanda tapno ammuenda no asino ti nangisawang kadagiti binatang ken ania dagiti bersikulo a nakaisuratan dagiti binatang. No nalpasen dagiti kameng ti klase, paglilinnawagan dagiti binatang ken ti linaon a nakaaramidan dagitoy. Ilawlawag ti kinapateg ti panagkallaysa iti katulagan, ti pammati ken kinapudno ti adipen ni Abraham, ken dagiti kababalin ni Rebeca a namagbalin kenkuana a nasayaat a pili para iti agnanayon a katakunaynay.

- “Dikanto mangala iti babai nga asawaen ti anakko kadagiti annak a babbai dagiti taga-Canaan.”
- “Mapankanto iti dagak, ken kadagiti kakabagiak, ket mangalaka iti asawa nga agpaay iti anakko.”
- “Ni Jehova a Dios dagiti langlangit. . .ibaonnanto ti anghelna iti masanguanan.”
- “Iti kastoy maammuakto nga inaramidmo ti kaasi ken apok.”

- e. “Kasta met a mangalaakto ti maipaaay kadagiti kameliom inggana iti dida malpas nga uminum.”
- f. “Siak anaknak ni Bethel lalaki nga anak ni Milca, isu nga inyanakna ken Nacor.”
- g. “Bendito koma ni Jehova, ti Dios [isu] inturongnak iti dalan agingga iti balay dagiti kakabsat ti apok.”
- h. “Ket isu kunananto, uminumka, ken kasta met a mangalaakto ti danum nga agpaay kadagiti kameliom: isu kadi daytoy ti babai nga insagana ni Jehova iti anak ti Apok.”
- i. “Ita, ngarud, no ipaayyonto ti kaasi ken ti kinapudno ken apok, ipalawagyo kaniak: ket no saan, ibagayo met kaniak.”
- j. “Addayta ni Rebeca iti sanguanam alaem, ket mapanka, ket isu koma ti asawa ti anak ni apom kas sino ni Jehova.”
- k. “Mapanakto.”
- l. “Kabsatmi a babai, sika koma ti ina ti rinibribu a laksa.”

Sungbat: a–Abraham (b. 3); b–Abraham (b. 4); c–Abraham (b. 7); d–adipen (b. 14); e–Rebeca (b. 19); f–Rebeca (b. 24); g–adipen (b. 27); h–adipen (b. 44); i–adipen (b. 49); j–Laban ken Betuel (b. 51); k–Rebeca (b. 58); l–kaamaan ni Rebeca (b. 60).

2. “Mangrugi ti umno a panagkallaysa iti umno a pannakisinnarak”

- Agpada a binilin dagiti ammada da Isaac ken Jacob a makiasawa kadagiti babbai a kapadada iti pammati wenna (relihion). Nangyeg ni Esau iti ladingit kadagiti dadakkeln a babaen ti pannakiasawana kadagiti babbai a saan a mamati iti Dios ni Abraham. Apay a napateg a makikallaysatayo iti tao a kapadatayo iti pammati?

Inted ni Presidente Spencer W. Kimball daytoy a balakad: “Imbaga ni Pablo kadagiti taga-Corinto ‘Saankay a makikadua iti sangol kadagiti saan a mamati. . . .’ Nalabit a tinarigagayan ni Pablo a maimatanganda a napateg a paggigidiatan dagiti pagdudumaan iti relihion. Dagiti pagdudumaan iti relihion ti mangisingasing nga adda dagiti sabali pay a nayon a benneg ti pagsisinnupiatan. Agsusupadi dagiti kinapudno iti Simbaan ken kinapudno iti kaamaan. Masansan a mapadasan dagiti ubbing ti pannakapaay iti biagda. Mabalina a ti maysa a saan a kameng [ti Simbaan] ket masirib, nasuruan a naimbag ken makaay-ayo, ken mabalina nga isu ti kapintasan wenna kataeran a tao, ngem awanan iti gagangay a pammati, agur-uray ti parikut iti panagasawa. Adda dagiti sumagmamano a pakailaksidan ngem kaaduanna a kinaliday ti pagbanaganna” (*The Miracle of Forgiveness* [1969], 240).

- Ania ti maaramidyo tapno makatulog a mangpennek a ti tao nga ikallaysayo ket maysa a tao a pakagun-odanyo iti agnanayon a panagasawa? Kasano a maaringan ti agdama a pannakipulapol ken pannakigayyemyo iti nabati pay a panagbiagyo ken ti kinaagnanayon?

Intuloy ni Presidente Kimball: “Nalawag, a ti umno a panagkallaysa ket mangrugi iti umno a pannakisinnarak. Gagangay a makiasawa ti tao iti maysa a maibilang kadagiti. . . pakilangenanna. Ngarud, umay daytoy a ballaag nga

addaan iti nalaus a panangyunay-unay. Saanyo a gundawayan ti makisinnarak kadagiti saan a kameng (ti Simbaan), wenna kameng (ti Simbaan) a saan a nasursuruan wenna agkurang ti pammatina. Mabalina a sawen ti maysa a babai, 'Ay diak panggepen nga asawaen daytoy a tao. "Ang-angaw" laeng daytoy a panagsinnarak.' Ngem saan a kabaelan ti maysa nga alaen ti gundaway nga agayat iti maysa a tao a kaano man dinanto awaten ti ebanghelio. Pudno, bassit a porsiento ti nabuniaganen iti kamaudiananna kalpasan ti pannakikallaysa kadagiti kameng ti Simbaan. . . . Isuda dagiti manmano a nabendisionan. . . Ngem kaaduan ti saan a kimmappeng iti Simbaan ken. . . ti rinnisiris, pannakapaay, ken diborsio ti pakakitaan iti adu a mapaspasamak kadagiti panagasawada" (*The Miracle of Forgiveness*, 241–42).

3. Nangted ti Dios iti paltiing kadagiti babai kasta met kadagiti lallaki

Dagiti pakaammuan iti nasantuan a kasuratan maipapan iti paltiing ti mangisalaysay iti kaaduanna a pannakidanggay ti Dios kadagiti dadaulo iti kinasaserdote, a lallaki. Nupay kasta, naglaon ti Genesis 25:22–23 iti pakaammuan maipapan iti panangted ti Dios iti paltiing iti maysa a babai.

Maipanggep iti kararag ni Rebeca, kinuna ni Elder Bruce R. McConkie: "Tuladek koma ita ti gagangay a kapuonantayo, ni Rebeca, kas maysa a pagwadan a kabaelan nga aramiden dagiti annakna a babai iti Simbaan?. . . Idi mariribukan ni Rebeca ken agkasapulan iti nadiosan a pannarabay nagkararag isuna a mismo ket nakisao iti Apo, ket sinungbatan isuna (ti Apo). Mangted ti Apo iti paltiing kadagiti babai nga agkararag kenkuana a sipapammati" (iti Conference Report, Tahiti Area Conference 1976, 16).

- Kasano nga isagana dagiti lallaki ken babai ti bagbagida tapno umawat iti bukod a paltiing?

4. Ti parmata ni Jacob maipapan iti agdan a tumukno iti langit

- Bayat ti panagdaliasat ni Jacob manipud iti Canaan a mapan iti daga dagiti kabagianna tapno mangsapul iti maysa nga ikallaysana ken tapno liklikanna ti gura ni Esau, nagsardeng tapno aginana iti daya a rabii ket nagtagtagainep iti nakaskasdaaw (Genesis 28:10–19). Ania ti nakita ni Jacob iti daytoy a tagtagainep? Ania dagiti bendision nga inkari ti Apo kenkuana? (Kitaen ti Genesis 28:13–15. Dagitoy dagiti bendision ti katulagan ni Abraham, a napabaro ken ni Jacob iti daytoy a parmata; kitaen ti adalen 7.) Ania ti isimbolo ti agdan?

Kinuna ni Elder Marion G. Romney maipapan iti daytoy a tagtagainep: "Naammuan ni Jacob a dagiti katulagan nga inaramidna iti Apo. . . ket dagiti tukad iti agdan nga isu mismo ti nasken a manguli tapno magun-odna dagiti naikari a bendision—dagiti bendision a pakaikarianna a sumrek iti langit ken makipulapol iti Apo" ("Temples—the Gates of Heaven," *Ensign*, Mar. 1971, 16).

“Kasano Ngarud ti Panangaramidko Itoy Naindaklan a Kinadakes?”

Genesis 34; 37–39

Panggep

Tapno tulongan dagiti kameng ti klase nga (1) agsursuro no kasano a mamagbalin iti amin a padas ken pasamak nga agtitimpuyogda a mangaramid nga agpaay iti pagimbaganda ken (2) mangpapigsa iti panagkumitda nga agtungpal iti pagrukodan ti Apo maipapan iti kinadalus iti seks.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Genesis 37. Ni Jose, a maikasangapulo-ket-maysa nga anak a lalaki ni Jacob, ket kinagura dagiti lalaki a kakabsatna ket inlakoda iti pannakaadipen.
 - b. Genesis 39. Nagrang-ay ni Jose kas maysa nga adipen ngem napabasol iti kinarugit iti dayaw ken naipupok iti pagbaludan (39:1–20). Inikkan ti agay-aywan iti pagbaludan ni Jose iti pagrebbengan a mangituray iti dadduma a balud (39:21–23).
 - c. Genesis 34:1–12; 35:22; 38:1–30. Adda saan a nasayaat a bunga ti basol iti kinarugit iti dayaw (immoralidad) iti kaamaan ni Jacob—ni Dina, anakna a babai (34:1–12); ni Ruben, inauna nga anakna a lalaki (35:22); ken ni Juda, sabali pay kadagiti annakna a lalaki (38:1–30).
2. Mainayon a basaen: Genesis 34:13–31.
3. No adda a magun-od dagiti sumaganad a material iti audiovisual, mabalina a kayatyo nga aramaten daytoy a kas paset ti adalen:
 - a. Dagiti ladawan nga Inlako dagiti Kakabsatna a Lalaki ni Jose (62525 864; Pakete ti Ladawan dagiti Arte ti Ebanghelio 109) ken Pagkedkedan ni Jose ti Asawa ni Potifar (62548 864; Pakete ti Ladawan ti Arte ti Ebanghelio 110).

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalina a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Idawat iti klase a manginaganan iti sumagmamano a pelikula, pabuya iti television, libro, wenno magasin nga agdama a nalatak iti lugaryo.

- Ania dagiti pagrukodan iti kinadalus iti seks nga idatdatag dagitoy nalatak a bambanag iti media? Kasano a maigiddiat dagitoy a pagrukodan iti pagrukodan ti Apo kas maisursuro kadagiti nasantuan a kasuratan ken dagiti dadaulo iti Simbaan?

Ilawlawag a masansan a maigiddiat ti ugali iti kinadalus iti dayaw dagiti tao iti lubong iti pagrukodan ti ugali nga impasdek ti Apo. Idinto ta mabalina nga agbalbaliw dagiti pagrukodan ti kagimongan, agtultuloy dagiti pagrukodan ti Apo.

Ilawlawag daytoy nga adalen dagiti padas ti maysa a lalaki a nangsuot iti pagrukodan ti Dios iti kinadalus iti dayaw ken dadduma pay a lalaki a di nangsuot. Ilawlawag pay daytoy nga adalen dagiti bunga ti panangsuot wenno di panangsuot iti pagrukodan ti Apo.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan ti nasantuan a kasuratan.

1. Ni Jose ket inlako dagiti lalaki a kakabsatna iti pannakaadipen.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 37.

Inasawa ni Jacob da Lea ken Raquel, annak a babai ti lalaki a kabsat ti inana a ni Laban, ket inasawana pay dagiti adipenda a da Zilpa ken Bilha. Inyanak dagiti assawa ni Jacob kenkuana iti sangapulo-ket-dua a lalaki, a nagbalin a dagiti sangapulo-ket-dua a tribu ti Israel (binalbaliwan ti Apo ti nagan ni Jacob iti Israel; kitaen ti Genesis 32:28). Ni Jose ti maikasangapulo-ket-maysa nga anak a lalaki ni Jacob; kas inauna nga anak a lalaki da Jacob ken Raquel, inawat ni Jose ti bendision ti kinainauna idi napukaw daytoy ni Ruben, inauna nga anak a lalaki da Jacob ken Lea, babaen ti saan a kinalinteg (1Cronicas 5:1–2).

- Apay a nagimon kenkuana dagiti lalaki a kakabsat ni Jose? (Kitaen ti Genesis 37:3–8.) Kasano ti tignayyo no mapasakitandakayo dagiti kameng ti kaamaanyo wenno ad-adda a madungdungngoda ngem dakayo? Kasano a maparmektayo dagiti rikna a managimon wenno mananggura kadagiti kameng ti kaamaantayo wenno gagayyem?
- Kasano a simmungbat ni Jose idi indawat ti amana kenkuana a mapan iti Siquem tapno kitaenna no ania ti ar-aramiden dagiti kakabsatna a lalaki? (Kitaen ti Genesis 37:13–14. Makita a 45 a milia ti kadayo ti Siquem.) Ania ti inaramid ni Jose idi dina masarakan dagiti kakabsatna a lalaki iti Siquem? (Kitaen ti Genesis 37:15–17. Makita a sabali a 12 a milia ti kaadayo ti Dothan.) Ania ti masursurotayo maipapan ken ni agtutubo a Jose manipud iti daytoy a pakaammo? (Mabalin nga iraman a sungbat nga isu ket managtungpal iti amana ken naganetget iti panangaramid iti indawat ti amana.)
- Ania ti nagkukumplotan nga inaramid dagiti kakabsat a lalaki ni Jose idi napan ni Jose iti taltalon a pagpapaarabanda iti karnero? (Kitaen ti Genesis 37:12–18.) Kasano a maigidiat ti panagrason ni Ruben iti panangispal iti biag ni Jose iti panagrason ni Juda? (Kitaen ti Genesis 37:21–22. 26–27.) Ania ti inaramid iti kamaudianan dagiti agkakabsat ken ni Jose imbes a panangpatay kenkuana? (Kitaen ti Genesis 37:28, 31–33.)

2. Nagkedked ni Jose nga “agbasol a maibusor iti Dios.”

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 39.

- Kasano a binendisionan ti Apo ni Jose kalpasan ti pannakailako kenkuana a kas adipen? (Kitaen ti Genesis 39:1–4.) Apay a ni Potifar, nabaknang nga opisial ti Faraon, nagtalek unay ken ni Jose, a maysa nga adipen? (Kitaen ti Genesis 39:5–6.)

- Ania ti inaramid ni Jose idi gandaten ti asawa ni Potifar ti mangsulisog kenkuana nga agbiddut? (Kitaen ti Genesis 39:11–12. Ilawlawag a dagus nga inliklik ni Jose ti bagina iti daya a kasasaad.) Kasano a matuladtayo ti pagwadan ni Jose no masulisogtayo?
- Ania dagiti pambar nga inaramat koma ni Jose no nagpasulisog iti asawa ni Potifar? Ania dagiti pambar nga it-ited dagiti tao iti agdama nga aggandat a mangikalintegang kadagiti panaglabsing iti dayaw? Apay a saan nga umno a panangikalintegang dagitoy a pambar?
- Kasano ti pannakadusa ni Jose iti panagbalinna a nalinteg idi umasideg kenkuana ti asawa ni Potifar? (Kitaen ti Genesis 39:12–20. Nagbalin a balud manipud iti panagbalinna nga agbambantay iti sangakabbalayan ni Potifar.) Iti lubong iti agdama, kasano ti panangtrato ti sumagmamano a tao iti dadduma a nalinteg? (Mabalin nga agduduma dagiti sungbat. No dadduma mauy-uyaw ken mailaksid iti kagimongan dagiti tao a nalinteg, ngem masansan a madaydayawda.) Mabalin a kayatyo a paglilinnawagan ti parikut ti lubong nga agbalin a narugit iti dayaw nga agdama a pakaipasasanguan dagiti agtutubo ken no kasano a maliklikan dagiti agtutubo daytoy a parikut.
- Yunay-unay dagiti nasantuan a kasuratan a bayat ti kaadda ni Jose iti pagbaludan, adda kenkuana ti Apo (Genesis 39:21–23). Ania ti ipalgak daytoy maipapan ken ni Jose? (Nagtultuloy iti pammatina imbes a pagduaduaan wenno pabasolenna ti Dios iti pannakaibaludna a nagbanag iti panagbalinna a nalinteg.) Ania ti masursurotayo manipud ken ni Jose maipapan iti panamagbalin dagiti dakes a padas ken pasamak iti naimbag? (Mabalin a kayatyo a basaen ti Taga-Roma 8:28 bayat daytoy a panaglilinnawag.)

Inlawlawag ni Elder Hartman Rector Jr: “[Ti] kabaelan a mamagbalin iti amin a banag iti naimbag ket makita a nadiosan a kababalin. Kanayon a kasla kabaelan ti Nailangitan nga Amatayo nga aramiden daytoy. Agbalin ti amin a banag, dakes wenno nakaam-ames man, a maysa a balligi iti Apo. Ni Jose, uray pay maysa nga adipen ken naan-anay a di maikari iti daytoy a sasaaden, ket nagtalinaed latta a napudno iti Apo ket nagtultuloy a nagtungpal kadagiti bilin ken nakaaramid iti maysa a banag a naimbag unay maipapan kadagiti namagpababa iti kasasaadna. Saan a mabalin nga abaken dagiti tao a kas kenkuana” (iti Conference Report, Okt. 1972, 170; wenno *Ensign*, Ene. 1973, 130).

3. Naglabsing da Siquem, Ruben, ken Juda iti nadadagsen a basol a mainaig iti dayaw.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 34:1–12; 35:22; ken 38:1–30. Saan a paglilinnawagan a dagus dagiti basol dagitoy a lallaki; aramaten dagitoy a kas pangidasig iti kinapudno ni Jose.

- Ilawlawag a saan a natibker ken natured ti amin a kameng ti kaamaan ni Jose a kas ken ni Jose idi maipasango daytoy iti pannulisog. Kasano ti reaksion da Siquem, Ruben, ken Juda iti pannulisog iti pannakinaig?
- Kitaen ti pagsasao a naaramat iti Genesis 34:3 a mangiladawan iti rikna ni Siquem ken ni Dina: “Ket ti kararuana nadekket ken ni Dina. . .ket inayatna ti balasang.” Apay a saan a maitunos daytoy a pannakailadawan kadagiti galad ni Siquem? (No pudno nga inayat ni Siquem ni Dina, saanna koma a minulitan ti balasang. Tulongan a mangipaawat kadagiti kameng ti klase a masansan nga

aramaten dagiti tao ti pambar nga “Agpimpinnategkami” tapno maikalintegangan ti aramid a kinarugit iti dayaw, ngem dagiti tao a pudno nga agpimpinnateg ket saan a mangigapu iti panagbasol ti tunggal maysa ken panagsagaba tapno laeng mapennek dagiti pagganasan ken tartarigagayan ti bagi. Dagiti ugali a narigat nga ikararagan, ti mamagbalin kadagiti tao a saan a maikari a sumrek iti templo, wenna saan a maparegta iti ayat dagiti narakraken a kaamaan.)

- Idi binendisionan ni Jacob a saggaysa dagiti annakna idi dumani aggibusen ti biagna, dinakamatna ti panaglabsing iti dayaw ni Ruben ken inladawanna a kas “agliplipias a kas danum” ni Ruben (Genesis 49:3–4). Kasano a pudno a panangidilig daytoy? Ania ti imbaga ni Jacob ken ni Ruben nga agbanag iti panagbalinna nga “agliplipias a kas danum”?
- Idilig ti pateg a binayadan ni Jose iti panagbalinna a nasagudayan iti pateg a binayadan ni Ruben iti panagbalinna a narugit iti dayaw. Ania ti napukaw ni Ruben gapu iti kinarugit ti dayawna? (Kitaen ti 1 Cronicas 5:1–2.) Ania dagiti naespirituan ken naindagaan a bunga ti basol a pannakinaig iti agdama? Apay nga ipangpangruna unay ti Apo ti panagbalin a nadalus iti dayaw?
- Ulit-uliten nga insuro dagiti dadaulo iti Simbaan a ti panagtungpal kadagiti bilin ti Dios ket pudno a wayawaya. Kasano a makitatayo daytoy iti biag ni Jose? Kasano a nagbunga iti kinaawan wayawaya ti panagsukir da Siquem, Ruben, ken Juda? Kasano a ti panangpilitayo a mangtungpal kadagiti bilin ket mamagbalin kadatayo a nawaywaya ngem iti panangpilitayo a labsingen dagitoy? (Kitaen ti Juan 8:31–36.)

Panangigibus

Paneknekan a babaen ti tulong ti Apo, amin a padpadas ken kasasaadtayo ket mapagkaykaysa para iti pagimbagantayo. Paneknekan pay ti maipapan iti pateg ti panamagtalinaed a nadalus iti dayaw iti panunot ken aramid. Kariten dagiti kameng ti klase a mangamiris kadagiti pelikula, magasin, ken dadduma pay a media ket aramaten laeng dagiti mangsurot iti pagrukodan ti Apo iti kinadalus iti seks. Allukoyen dagiti kameng ti klase nga agbalin a managkumit a kas ken ni Jose iti panagtungpalna iti paglintegan iti kinadalus iti dayaw.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina kayatyo nga aramaten ti maysa wenna ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Bethel—ti balay ti Dios

- Bayat ti panagdaliasat ni Jacob manipud iti Canaan nga agturong iti daga dagiti kabagianna, nagsardeng tapno aginana iti dayta a rabii ket nagtagtagainep iti nakaskasdaaw maipapan iti agdan a tumukno iti langit (Genesis 28:10–19; kitaen ti maikapata a mainayon a kapanunotan iti panangisuro iti adalen 10). Ninaganan ni Jacob daytoy a lugar iti *Bethel*, a kaipapananna a “balay ti Dios” (Genesis 28:19). Ania a lugar ita ti maipada iti kastoy? (Ti templo, a maawagan iti balay ti Apo.)

Dinakamat ni Elder Marion G. Romney, “Dagiti templo ket agpaay kadatayo amin a kas iti Bethel ken ni Jacob” (“Temples—The Gates to Heaven,” *Ensign*, Mar. 1971, 16).

- Iti Genesis 35:1–15, innala ni Jacob nga insubli ti kaamaanna iti daytoy sagrado a lugar. Ania ti indawat ni Jacob nga aramiden ti kaamaanna tapno makapagsaganada nga agsubli iti Bethel, ti “Balay ti Dios”? (Kitaen ti Genesis 35:2.) Kasano a maidilig dagitoy a banag kadagiti panagsaganatayo a mapan iti balay ti Apo? Ania dagiti “karkarna a dios” a mabalin nga adda kadatayo?

Kinuna ni Presidente Spencer W. Kimball:

“Binendisionannatayo ti Apo a kas tattao nga addaan iti kinarang-ay a di maipada iti napalabas a panawen. Naimbag dagiti pamataudan a naikabil iti bilegtayo, ken kasapulan iti aramiditayo ditoy daga. Ngem mabutengak amangan ta adu kadatayo ti naipaayan iti aglablabonan a kinabaknang ken dagiti nailubongan wenno material a sanikua nga adda kadatayo, kas kinabaknang ken nangrugitayon a mangdaydayaw kadagitoy kas falso a didiosen, gapu ta iturayandatayo. Addaantayo kadi iti ad-adu pay kadagitoy a bambanag ngem iti maanduran ti pammatitayo? . . .

“Iti baet ti panagragsaktayo iti panangipapan iti bagbagitayo a kas moderno, ken ti ayotayo a mangipagarup nga agikuttayo iti sursuro [ti lubong] nga awan pay tattao iti napalabas ti naaddaan iti daytoy—iti baet dagitoy a bambanag, datayo, kas sapasap, ket tattao a managdayaw iti didiosen—maysa a sasaaden a makapasakit unay iti Apo” (“The False Gods We Worship,” *Ensign*, Hunio, 1976, 4, 6).

- Kasano ti “panangiwagsaktayo kadagiti didiosen[tayo] a sabsabali. . .ket agdalu” ken agbalin a maikari a dumar-ay iti templo? (Kitaen ti Genesis 35:2; Salmo 24:3–4; 2 Taga-Corinto 7:1; Moroni 10:30, 32.)

2. Nagkaykaysa da Jacob ken Esau

- Iti panagsublina iti daga a Canaan, ammo ni Jacob a makitananto manen ti kabsatna a ni Esau (Genesis 32:3–23; 33:1–17). Apay a nagbuteng ni Jacob a makita ni Esau? (Kitaen ti Genesis 32:11.) Kasano a nagsagana ni Jacob a makipagkita ken Esau? (Kitaen ti Genesis 32:13–20.) Ania ti rikna ni Esau ken ni Jacob idi nagkitada manen? (Kitaen ti Genesis 33:4, 8–11.) Ania ti masursurotayo manipud kada Jacob ken Esau maipapan iti panangrisut kadagiti sinnupiat ti kaamaan?

3. Dagiti pannakikamalala iti panawen ti Daan a Tulag

Iti Genesis 35:22, nadakamat a ni Bilha, maysa kadagiti adipen ni Raquel, a kamalala ni Jacob. Inted ni Elder Bruce R. McConkie ti sumaganad a palawag maipapan ti panangaramat iti termino a *kamalala* iti Daan a Tulag:

“Iti unos ti pakasaritaan ti pannakipulapol ti Dios kadagiti taona, a pakaibilangan dagiti adda iti balay ti Israel, dagiti kamalala ket legal nga asawa a naikallaysa kadagiti assawada iti baro ken agnanayon a katulagan iti panagasawa. . . . Idi punganay maibilangda a *maikadua nga assawa a babbai*, a dayta ket, assawa a babbai nga awanan iti kapada iti saad wenno karbengan ken gundaway iti sistema a maipatpatungpal iti dayta a panawen kas iti adda kadagiti assawa a babbai a saan a maawagan iti kamalala” (*Mormon Doctrine*, maikadua nga edision [1966], 154).

“Pinarang-aynak iti Daga a Tuokko”

Adalen
12

Genesis 40–45

Panggep

Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a mangawat a no napudno ken managtungpaltayo, ti Dios ti mangted pateg kadagiti sagabaentayo nga agpaay a pakairanudantayo.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Genesis 40–41. Iti pagbaludan, sihuusto nga imbuksilan ni Jose dagiti tagtagainep dagiti adipen ti Faraon. Imbuksilanna ngarud dagiti tagtagainep ti Faraon maipapan kadagiti baka ken dawa. Naisaad nga agturay ni Jose iti intero nga Egipto iti babaen ti Faraon ken insaganana dagiti tao para iti sumangbay a panagbisin.
 - b. Genesis 42–45. Namindua nga imbaon ni Jacob dagiti annakna a lallaki iti Egipto tapno gumatang iti taraon. Inyam-ammo ni Jose ti bagina kadagiti kakabsatna ket pinakawanna ida, ket nagrag-oda a sangkamaysa.
2. Mainayon a basaen: 2 Nephi 2:2; Doktrina kenKatulagan 64:8–11; 122:5–9.
3. Mabalina a kayatyo a pagsaganaen ti maysa a kameng ti klase tapno mangted iti ababa a pakagupgopan ti Genesis 42–43.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalina a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Idawat kadagiti kameng ti klase nga arapaapenda a nataydan ken simrekdan iti lubong dagiti espiritu ken am-amirisenda itan dagiti padasda iti biag iti daga (mortalidad). Ilawlawag nga agdamagkanto iti uppat a saludsod a makatulong kadakuada nga agpanunot maipapan no kasano a naaringan ti rigat ti biagda. Kalpasan ti panagdamag iti uppat a saludsod, awisen nga agkomentario dagiti kameng ti klase iti ania man a saludsod a kayatda.

- Ania ti sumagmamano kadagiti pannubok a nakaipasanguanyo iti biag iti daga?
- Ania dagiti adal a nasursuroyo manipud kadagiti pannubok ti biag?
- No makapagbiagkayo manen kalpasanna, ania ti balbaliwanyo maipapan iti wagas a pannakisangoyo kadagiti pannubokyo?
- Kasano a nasaysayaat a ginundawayanyo dagiti padpadas iti panagbiag?

Ilawlawag a daytoy nga adalen ket maipapan ken ni Jose, anak ni Jacob, ken no kasano a nagtalinaed a napudno ken managtungpal uray pay iti panawen dagiti nakaro a pannubok.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Imbuksilan ni Jose ti tagtagainep ti mamakpakan, ti agtintinapay, ken ti Faraon. Inaramat ti Faraon ni Jose nga agturay iti intero nga Egipto.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 40–41.

Pasubli nga adalen kadagiti kameng ti klase ti kallabes nga adalen babaen ti panangibaga iti sumagmamano kadagiti pannubok a napadasanen ni Jose idi ubing pay (Genesis 37; 39). Mabalín a kayatyo nga ilista dagiti sungbat dagiti kameng ti klase iti pisarra. Mabalín nga ibilang a sungbat:

- a. Kinarurod dagiti kakabsatna a lallaki (Genesis 37:4).
 - b. Nagkikinnumplot dagiti kakabsatna a lallaki a mangpapatay kenkuana, kalpasanna inlakoda ketdi iti pannakaadipen (Genesis 37:18–28).
 - c. Naipupok a di nainkalintegan iti pagbaludan kalpasan ti panagkedkedna nga agaramid iti dakes (Genesis 39:20).
- Kasano a simmungbat ni Jose kadagiti pannubokna? Kasano a binendisionan ti Apo ni Jose iti panagbalinna a nalinteg uray pay iti panawen ti pannubok?
 - Ni Jose ket kinadua iti pagbaludan ti mamakpakan ken agtintinapay ti Faraon, agpada nga addaan tagtagainep a dida maibuksilan. Idi maibuksilan ni Jose ti tagtagainep ti mamakpakan, ania ti kiniddawna iti mamakpakan a kas pangsubadna? (Kitaen ti Genesis 40:14–15.) Ania ti napasamak idi nawayawayaan ti mamakpakan manipud iti pagbaludan? (Kitaen ti Genesis 40:21, 23.) Apay a sabali manen a pannubok daytoy para ken ni Jose? (Kitaen ti Genesis 41:1, 14. Nagtalinaed iti pagbaludan iti uneg ti dua pay a tawen.)
 - Apay a napalubosan ni Jose a rummuar iti pagbaludan iti kamaudiananna? (Kitaen ti Genesis 41:1, 8–15.) Ania ti sungbat ni Jose idi kinuna ti Faraon a nangngegna a makaibuksil ni Jose kadagiti tagtagainep? (Kitaen ti Genesis 41:16.) Kasano a makaitedtayo iti umno a panangbigbig iti Apo para kadagiti talento ken saguttayo? (Maaramattayo dagitoy a pagdaydayaw iti Dios ken pangbendision iti dadduma, saan a para iti bukodtayo a pakaidayawan.)
 - Ania ti natagtagainep ti Faraon? (Kitaen ti Genesis 41:1–7; 17–24.) Ania ti nakaibuksilan ti tagtagainep ti Faraon? (Kitaen ti Genesis 41:25–32.) Kalpasan ti panangted ni Jose iti pakaibuksilan, ania ti insingasingna nga aramiden ti Faraon? (Kitaen ti Genesis 41:33–36; kitaen met ti maikadua a mainayon a kapanunotan iti panangisuro.) Kasano ti isusungbat ti Faraon iti singasing ni Jose nga agsagana para iti panagbisin? (Kitaen ti Genesis 41:37–43.)

2. Inyam-ammo ni Jose ti bagina kadagiti kakabsatna a lallaki ket pinakawanna ida.

Isuro ken paglilinnawagan ti Genesis 42–45. Mabalín a kayatyo a pagupgop iti ababa iti natudingan a kameng ti klase ti Genesis 42–43.

- Apay a napan iti Egipto dagiti kakabsat a lallaki ni Jose iti umuna a gundaway? (Kitaen ti Genesis 42:1–3.) Apay a nagsublida iti Egipto iti maikadua a gundaway? (Kitaen ti Genesis 42:33–34; 43:2.) Apay a nagkedked ni Jacob a

mangpalubos ken ni Benjamin a mapan iti Egipto a kakuyog dagiti kakabsatna a lallaki? (Kitaen ti Genesis 42:36, 38.) Apay a pinalubosanna iti kamaudianan a mapan ni Benjamin? (Kitaen ti Genesis 43:3–5, 11–14.)

- Iti panangibaonna ken ni Benjamin iti Egipto a kakuyog dagiti kakabsatna a lallaki, narikna ni Jacob a mapukawna ti sabali pay nga anakna a lalaki (Genesis 42:36). Kasano a pinagbalin ti Apo a maysa a bendision daytoy a pannubok para ken ni Jacob?
- Idi ubing pay ni Jose, naaddaan iti tagtagainep a mangipadpadles nga iti kamaudianan agtamedto kenkuana dagiti kakabsatna a lallaki (Genesis 37:5–11). Kasano a naipatungpal daytoy a tagtagainep? (Kitaen ti Genesis 42:6; 43:26–28.) Kasano a nagbalin a bendision daytoy a pannakaipatungpal, nga impagarup dagiti kakabsatna a dakkal a pannubok kadakuada?
- Nasurok a 20 a tawen kalpasan ti panangilakoda ken ni Jose iti pannakaadipen, narikna pay laeng dagiti kakabsatna a lallaki a nakabasolda maipapan iti inaramidda (Genesis 42:21). Kasano a makapagbalin ti basol a maysa a positibo a puersa iti biagtayo? Kasano a makapagbalin daytoy a negatibo a puersa? Kasano a mangaring ti naan-anay a panagbabawi iti rikna a nagbasol? (Kitaen ti Enos 1:4–6.)
- Kasano nga impakita ti kabsat ni Jose a ni Juda a nagbalinen a nasingsingpet a tao manipud pay idi naudi a nakitana ni Jose? (Kitaen ti Genesis 44:18, 30–34. Ipalagip kadagiti kameng ti klase a kapanunotan ni Juda a mangilako ken ni Jose a kas adipen.)
- Apay iti panagkunayo a nagdanag dagiti lallaki a kakabsat ni Jose idi imbutaktak ni Jose ti kinasiasinona kadakuada? (Kitaen ti Genesis 45:1–3.) Kasano nga impakita ni Jose a pinakawannan dagiti kakabsatna a lallaki? (Kitaen ti Genesis 45:4–11, 14–15.) Kasano iti panagkunayo a nakatulong ti pammakawan ni Jose a mangitag-ay a naespirituan kadagiti kakabsatna?
- Ania ti ibagbaga ti lubong nga aramidentayo no nagbiddut ti maysa a tao kadatayo, kas iti inaramid dagiti kakabsat ni Jose kenkuana? Ania ti ibagbaga ti Apo nga aramidentayo? (Kitaen ti DkK 64:8–11.) Kasano a nabendisionankayon idi nasayaat ti pannakilangenyoy iti dadduma a nangmaltrato kadakayo? Kasano a makapagbalintayo nga ad-adda a managpakawan?
- Kasano a nagbalin ti pannakaibalud ni Jose iti Egipto, a maysa a pannubok kenkuana, nagbalin a maysa a bendision para kenkuana, iti kaamaanna, ken iti intero nga Egipto? (Kitaen ti Genesis 45:4–8.) Kasano ti panangtuladtayo iti pagwadan ni Jose iti pannakisangona kadagiti karit ken pannubokna?
- Iti Baro a Tulag, imbaga ni Apostol Pablo kadagiti Taga-Roma nga “amin a banag agtimpuyogda nga agaramid a maipaay iti pagimbagan dagiti agayat iti Dios” (Taga-Roma 8:28). Kasano a pumudno daytoy iti biagyo? Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay iti bukod a padas nga idi damo kasla negatibo ti pasamak ket nagbalin a bendision iti kamaudiananna.

Ipalagip kadagiti kameng ti klase nga iti unos dagiti adu a pannubokna, nagtalinaed a napudno ni Jose. Pinakawanna uray pay dagiti kakabsatna a lallaki iti panangilakoda kenkuana iti pannakaadipen. Gapu iti kinalintegna, nabendisionan iti nawadwad ni Jose. Ipaneknek a no napudnotayo, bendisionannatayo ti Dios babaen ti panangaramidna nga agtitimpuyog amin a banag nga agaramid a maipaay iti pagimbagantayo.

**Dagiti Mainayon
a Kapanunotan
iti Panangisuro**

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Ti naindaklan a Jose iti ud-udina nga aldaw

Naglaon ti Patarus ni Joseph Smith ti Genesis 50:24–38 kadagiti padto nga inaramid ni Jose maipapan iti maysa kadagiti an-annabona nga agbalinto a “napili a mammadto.” Dinakamat manen ni propeta Lehi iti Libro ni Mormon dagitoy a padto iti 2 Nephi 3:5–15. Ti an-annabo a madakdakamat kadagitoy a padto isu ni Propeta Joseph Smith.

Paglilinnawagan no kasano a maipatungpal iti biag ni Joseph Smith dagiti sumaganad a padto nga inaramid ni Jose iti Egipto:

- a. Maysa kadagiti an-annabo ni Jose ti agbalinto a “napili a mammadto” (Patarus ni Joseph Smith, Genesis 50:26; 2 Nephi 3:6).
- b. Raraemento unay dagiti dadduma nga an-annabo ni Jose daytoy a mammadto (Patarus ni Joseph Smith, Genesis 50:27; 2 Nephi 3:7).
- c. Isuronanto kadakuada maipapan kadagiti katulagan nga inaramid ti Dios kadagiti kapuonanda (Patarus ni Joseph Smith, Genesis 50:28; 2 Nephi 3:7).
- d. Agbalinto a natulnog iti Dios (Patarus ni Joseph Smith, Genesis 50:28; 2 Nephi 3:8).
- e. Agbalinto a naindaklan a propeta, a kas ken ni Moises (Patarus ni Joseph Smith, Genesis 50:29; 2 Nephi 3:9).
- f. Agbalinto a ramit iti panangyeg iti baro a nasantuan a kasuratan (ti Libro ni Mormon) a mangsuporta ken mangtulong iti agdama a nasantuan a kasuratan (ti Biblia) (Patarus ni Joseph Smith, Genesis 50:30–31; 2 Nephi 3:11–12).
- g. Nupay nakapsut isuna, pagbalimento ti Apo a napigsa (Patarus ni Joseph Smith, Genesis 50:32; 2 Nephi 3:13).
- h. Agpadada iti amana a managananto iti Jose (Patarus ni Joseph Smith, Genesis 50:33; 2 Nephi 3:15).

2. Panagsagana para iti panagbisin

- Imbalakad ni Jose ken iti Faraon nga aramatenna ti pito a tawen a mangisagana iti Egipto para iti pito a tawen a panagbisin a sumangbay (Genesis 41:29–30, 34–36). Ania a balakad ti ited kadatayo dagiti dadaulotayo iti Simbaan maipapan iti panagsagana kadagiti panawen ti panagbisin ken dadduma pay a pagrigatan?

Insuro ni Elder L. Tom Perry:

“Kas iti kapateg ti panangisaganatayo a naespirituan iti bagbagitayo, nasken pay nga isaganatayo ti bagbagitayo para kadagiti naindagaan a kasapulantayo. . . . Nabilintayo iti adu a tawen a mangsuot iti uray uppat laeng a dawdawaten a kasapulan iti panagsagana para iti dayta a masakbayan a dumteng.

“Umuna, manggun-odkayo iti umdas nga edukasion. Agadalkayo nga agnegosio wenno iti maysa a propesion tapno makagun-odkayo iti manayon a panggedan a mangipaayto kadakayo iti umdas a kuarta a pangbayad kadagiti kasapulanyo ken ti kaamaanyo. . . .

“Maikadua, dikayo agbusbos iti dakdakkell ngem ti naulloyo a kuarta ket agurnongkayo para iti panawen ti rigat. Irugiyo a suroten iti panagbiagyo ti naiget a plano iti no kasano nga aramaten dayta imparabur ti Apo kadakayo. No kanayonkayo nga agbaybayad iti apagkapulloyo, mangidulinkayo iti dagup a kuarta a kasapulan nga agpaay kadagiti masakbayan a kasapulan ti kaamaan. . . .

“Maikatlo, liklikanyo ti sobra a panagutang. Maaramid laeng ti kasapulan a panagutang kalpasan ti naannad, nautob a panagkararag ken kalpasan ti pannakagun-od iti kasayaatan a mabalin a balakad. Kasapulantayo ti disiplinla tapno agutangtayo laeng iti kabaellantayo a bayadan. . . .

“Maikapat, manggun-od ken mangidulin iti mataginayon a taraon ken abasto a pangsustento iti biag [no ipalubos ti paglintegan a lokal ti kasta a panagidulin]. Manggun-od iti pagkawes ken mangaramid iti kuenta ti panagurnong (savings account) iti nainsiriban, nasayaat ti pannakaplanona a batayan a makapagserbi a naimbag iti panawen ti di mapakpakadaan a pasamak. Malagipko man a nasuruantayon nga agsagana para iti masakbayan ken maaddaan iti makatawen nga abasto a kasapulantayo. Panagkunak a dagiti tawen ti naindaklan a panagapit ti nakaigapuan ti dandani amin kadatayo a di mangikankano wenno manglipat iti daytoy a balakad. Mamatiak a napalabasen ti panawen a di panangikaskaso iti daytoy a balakad: No ibilangtayo no ania ti mapaspasamak iti lubong ita nga agdama, nasken a maibilang daytoy nga addaan iti amin a kinapasnek” (iti Conference Report, Okt. 1995, 46–47; wenno *Ensign*, Nob. 1995, 36).

- Kabayatan ti panagbisin, “amin a dagdaga immayda iti Egipto ken Jose” tapno gumatang iti taraon gapu ta ti Egipto ti kakaisuna a pagilian a nakasagana para iti panagbisin (Genesis 41:54–57). Kasano ti panagbalin a nakasagana ket mangted kadatayo kadagiti gundaway a pagserbiantayo dagiti dadduma?

3. Dagiti lallaki nga annak ni Jose

- Kalpasan nga insaad ti Faraon isuna nga agturay iti Egipto, inkallaysa ni Jose ti maysa a babai nga agnagan iti Asenath, ket naaddaanda iti dua nga annak a lallaki (Genesis 41:45, 50). Ania ti impanagan da Jose ken Asenath iti annakda a lallaki? (Kitaen ti Genesis 41:51–52.) Apay nga umno a nagnagan dagitoy para kadagiti lallaki nga annak ni Jose? (Mabalin a kasapulanyo nga ibaga kadagiti kameng ti klase a ti nagan a *Manases* kayatna a sawen ti “pannakalipat” ket ti *Ephraim* kayatna a sawen ti “nabunga.”

Panggep

Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase nga (1) agtalek iti Apo a mangipatungpal kadagiti karina, (2) padakkelen ti panagyamanda iti panangsubbot a sakripisio ti Mangisalakan, ken (3) pagbalinen ti sakramento a napatpateg iti biagda.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Exodo 1–3. Inadipen dagiti Egipcio dagiti annak ti Israel (1:1–14). Imbilin ti Faraon a mapapatay ti amin nga annak a lallaki a nayanak kadagiti Israelita (1:15–24). Nayanak ni Moises ket pinadakkal ti anak ti Faraon (2:1–10). Pinatay ni Moises ti maysa nga Egipcio ket naglibas a napan iti Midian, a nangikallaysaanna ken ni Sefora (2:11–22). Nagpakita ti Apo ken ni Moises iti kayo a bassit a dumardarang ket inawaganna isuna a mangisalakan iti Israel manipud iti pannakaadipen (3:1–22; makita nga iti Patarus ni Joseph Smith iti Biblia, ti balikas nga *anghel* iti Exodo 3:2 ket nabalbaliwan iti *imatang*).
 - b. Exodo 5–6. Indawat da Moises ken Aaron iti Faraon a wayawayaanna ti Israel, ngem nagkedked ti Faraon ket ad-adda pay a pinarigatna dagiti tao (5:1–23). Inkari ti Apo nga ipatungpalna ti katulagan nga inaramidna ken ni Abraham (6:1–8). (Palagip: Isalaysay dagiti kapitulo 7–10 maipapan iti yaasideg ni Moises iti Faraon iti adu pay a gundaway, a nangidawat kenkuana a wayawayaanna ti Israel. Iti baet dagiti adu a pagilasinan, datdatlag, ken didigra, nagkedked latta ti Faraon. ‘Ti Patarus ni Joseph Smith kadagitoy a kapitulo ti mangilawlawag a pinatangken ti Faraon ti pusona.’)
 - c. Exodo 11–13. Inkari ti Apo a mangipatulod iti maysa pay a didigra iti Egipto a pakatayan ti inauna nga anak iti tunggal pagtaengan (11:1–10). Binilin ti Apo ni Moises iti panangisaganana iti Paskua, a mangsalaknib iti Israel manipud iti didigra (12:1–20). Natay dagiti inauna nga annak iti Egipto (12:29–30). Imbaga ti Faraon ken ni Moises nga ipanawna dagiti taona manipud iti Egipto, ket pimmanaw dagiti Israelita (12:31–42). Imbaga ni Moises kadagiti annak ti Israel a pagtalinaedenda ti Fiesta ti Tinapay nga awan Lebadurana iti masakbayan kas panglaglagip iti pannakaisalakanda (13:1–16). Nagna ti Apo iti sango ti kampo ti Israel iti maysa a monmon nga ulep iti aldaw ken maysa a monmon ti apuy iti rabii (13:17–22). (Makita a dagiti paulo a “Fiesta ti Paskua” ken “Fiesta ti Tinapay nga awan Lebadurana” ket masansan a maaramat nga agpada iti kaipapanan; Ti Paskua isu ti umuna nga aldaw ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana.)
 - d. Exodo 14. Kinamat ti Faraon ken ti buyotna dagiti annak ti Israel (14:1–9). Nagbuteng dagiti tao, ket nagdawat ni Moises iti tulong ti Apo (14:10–18). Naisalakan dagiti annak ti Israel manipud iti buyot ket binallasiwda ti Nalabaga a Baybay iti rabaw ti namaga a daga; kinamat ida dagiti tattao ti Faraon ket nalmesda (14:19–31).
2. Mainayon a basaen: Exodo 4; 7–10; 15.

3. Pagsaganaen ti maysa a kameng ti klase tapno mangidatag iti ababa a pakagupgopan ti Exodo 1 ken 2.
4. Mangisagana kadagiti papel a nakaisuratan dagiti balikas a *Paskua* ken *Sakramento*.
5. No adda a magun-od dagiti material iti audiovisual, mabalín a kayatyo nga aramaten ti sumagmamano kadagitoy a kas paset ti adalen:
 - a. “Animal Sacrifice and the Atonement,” siam a minuto a paset manipud iti *Old Testament Video Presentations* (53224).
 - b. Dagiti ladawan a Ni Jesus a Cristo (62572 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 240); Ni Moises iti Runo (62063 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 106); Ni Moises ken ti Umap-apuy a Bassit a Kayo (62236 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 107); ken ti Panangballasiw iti Nalabaga a Daga (62100 864).

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalín a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Saludsoden kadagiti kameng ti klase no naisalakandan manipud iti napeggad a kasasaad. Awisen ti maysa wenno dua kadakuada nga isalaysayda iti ababa ti padasda, wenno isalaysay ti maysa a bukodyo a padas. Saludsoden dagiti kameng ti klase no kasano ti nariknada iti maysa a nangisalakanda kadakuada.

Ilawlawag a daytoy nga adalen ket maipapan iti maysa kadagiti kangrunaan a nadramaan a panangisalakanda a napasamak iti kaano man—ti pannakaisalakanda dagiti annak ti Israel manipud iti didigra ni patay ken manipud iti panagadipen ti Egipto. Ilawlawag pay nga iti adu a wagas isimbolo daytoy a panangisalakanda ti maysa a dakdakkal a panagispal—ti pannakaisalakantayo manipud iti basol ken patay babaen ti pangsubbot a sakripisio ti Mangisalakanda.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

Kalpasan nga immakar ni Jacob ken ti kaamaanna iti Egipto, nagnaed dagiti Israelita idia y iti las-ud ti 430 a tawen. Bayat dayta a panawen, nagtaud ti maysa a Faraon a nangadipen kadakuada ken nangipatay kadagiti nadadagsen a dagensen kadakuada. Kas iti impadto ni Jose, pinatanor ti Apo ni Moises tapno mangisalakanda kadagiti annak ti Israel (2 Nephi 3:10).

1. Inawagan ti Apo ni Moises a mangisalakanda iti Israel iti pannakaadipen.

Paite ití natudingan a kameng ti klase ti ababa a pakagupgopan ti Exodo 1 ken 2; kalpasanna isuro ken paglilinnawagan ti Exodo 3.

- Kasano nga inawagan ti Apo ni Moises tapno isalakanda ti Israel manipud iti pannakaadipen? (Kitaen ti Exodo 3:1–4.) Ania ti imbaga ti Apo ken ni Moises

bayat ti panangawagna kenkuana? (Kitaen ti Exodo 3:5–10.) Ania ti masursurotayo maipapan iti Apo iti panangawagna ken ni Moises? (Mabalin nga ibilang a sungbat nga am-ammo ti Apo dagiti taona, manangngaasi kadakuada, tarigagayanna ti mangbendision kadakuada, ken tungpalenna dagiti karina kadakuada.)

- Awisen dagiti kameng ti klase nga arapaapenda nga isuda dagiti annak ti Israel nga agnanaed iti Egipto. Kadagiti kaputotan nasuruanda nga isuda dagiti tattao iti katulagan ti Dios ken tungpalennanto dagiti kari nga inaramidna ken ni Abraham. Ngem ita isuda dagiti adipen, nga agbibiang iti pannakairurumen ken pannakabalud. Ania ti masursurotayo manipud iti daytoy a kasasaad a makatulong kadatayo no mapasantayo ti rigat? (Saannatayo a malipatan ti Dios iti rigattayo, kas iti impakitana babaen ti panangawagna ken ni Moises ket iti kamaudiananna panangisalakan iti Israel. Ngem gagangay a dinatayo isalakan a dagus kadagiti pannuboktayo. Kasano man ti kabayag ti pannubok, nasken nga itultuloytayo ti agkararag Kenkuana, nga agtalek nga ay-ayatennatayo ken pagtitimpuyogenna nga aramiden ti amin a banag para iti pagimbagantayo no agtungpaltayo kenkuana. (Kitaen ti DkK 90:24; 98:3; Mosiah 24:14–15.) Kasano ti panangawatyo iti gin-awa ken tulong manipud iti Apo bayat dagiti panawen ti rigat?
- Ania ti kinuna ni Moises idi inawagan ti Apo a mangisalakan iti Israel? (Kitaen ti Exodo 3:11; 4:1–10.) Iti ania a wagwagas a nakariknaan ni Moises ti kinakurang? Ania dagiti pammatalged nga inted ti Apo kenkuana? (Kitaen ti Exodo 3:12; 4:11–12.) Kasano ti mariknayo no umawatkayo iti akem manipud iti Apo? Apay a mabalin a nasayaat ti sumagmamano a rikna ti kinakurang? Kasano a tinulongannakayo ti Apo kadagiti akem a nakariknaanyo iti kinakurang?
- Ania ti insakripisio ni Moises babaen ti panangawatna iti akem a mangiturong kadagiti taona? (Kitaen ti Hebreo 11:24–26.) Ania ti isakripisiotayo babaen ti panangawattayo kadagiti akem nga agserbi iti Apo? Apay a napateg nga agtallugodtayo nga agsakripisio para iti Apo?

2. Nangibaon iti Apo kadagiti didigra iti Egipto.

Isuro ken paglilinnawagan ti Exodo 5–6. Mabalin a kayatyo pay ti mangted iti ababa a pakagupgopan ti Exodo 7–10, a mangilawlawag nga inasitgan ni Moises ti Faraon ken kiniddawna kenkuana a wayawayaanna ti Israel. Iti baet dagiti pagilasinan, datdatlag, ken didigra, nagkedked latta ti Faraon. Mabalin a saanyo nga aramaten ti oras iti klase a mangamiris kadagiti tunggal maysa a pagilasinan, datdatlag, ken didigra.

- Kasano a simmungbat ti Faraon iti umuna a gundaway nga indawat da Moises ken Aaron a palubosanna a pumanaw dagiti annak ti Israel? (Kitaen ti Exodo 5:1–9.) Kasano a simmungbat dagiti annak ti Israel iti daytoy a pannubok? (Kitaen ti Exodo 5:15–21.) Kasano a simmungbat ni Moises iti daytoy? (Kitaen ti Exodo 5:22–23.) Ania ti masursurotayo manipud iti daytoy a pakaammo? (Maysa a banag a masursurotayo isu ti pannakasapul iti panaganus iti rigat. Tungpalen ti Apo dagiti karina, nupay saanna a mabalin nga aramiden iti oras wenno iti wagas a namnamaentayo.)
- Kalpasan a ninayonan ti Faraon ti dagensen ti Israel, inulit ti Apo dagiti karina ken ni Moises. Ania dagito a kari? (Kitaen ti Exodo 6:4–8.) Kasano a

simmungbat dagiti annak ti Israel idi impalagip ni Moises kadakuada dagitoy a kari? (Kitaen ti Exodo 6:9.) Apay a sumagmamano kadatayo ti agsardeng a dumngeg kadagiti propeta ken agsardeng a mamati kadagiti kari ti Dios kadagiti panawen ti pannubok? Kasano a mapagtalinaed tayo ti pammati iti Dios iti panawen ti rigat?

- Kasano a simmungbat ni Moises idi indawat ti Apo kenkuana a mapan iti sango ti Faraon iti maikadua a gundaway tapno kiddawen ti wayawaya ti Israel? (Kitaen ti Exodo 6:10–12.) Ilawlawag a no dadduma agkedked tayo a mangaramid iti ipaaramid ti Apo gapu ta agamaktayo wenno ipagaruptayo a saan a mabalin daytoy? Kasano a tinulongannakayo ti Apo idi mariknayo ti panagduadua wenno panagbuteng?

3. Binilin ti Apo ni Moises iti panangisagana iti Paskua.

Isuro ken paglilinnawagan ti Exodo 11–13.

- Ania ti panggep ti umuna a Paskua? (Kitaen ti Exodo 12:12–13, 22–23.) Apay a kinayat ti Apo nga ituloy ni Israel a pagtalinaeden ti Paskua kadagiti masakbayan a tawen? (Kitaen ti Exodo 12:24–27, 42; 13:1–10.)
- Ilawlawag a kas nayon iti panangipalagip ken ni Israel a sinaluadan idan ti Dios manipud iti didigra ni patay ket insalakannan ida manipud kadagiti Egipcio, isimbolo pay ti Paskua ti napateg a pasamak iti masakbayan. Ania daytoy a pasamak? (Ti pangsubbot a sakripisio ni Jesucristo, ti Kordero ti Dios, a nangisalakan kadakuada manipud iti basol ken patay. Kitaen ti 1 Taga-Corinto 5:7.) Kasano nga isimbolo ti Paskua ti Pannubbot?

Mabalin a kayatyo nga ipakita dagiti sumaganad a pagpapadaan ti Paskua ken ti pangsubbot a sakripisio ni Jesucristo:

- Nasken nga agaramat dagiti annak ti Israel iti inauna a lalaki a karnero nga awan pakapilawanna iti Paskua (Exodo 12:5). Ti Mangisalakan ti inauna nga Anak ti Dios, ti Kordero ti Dios nga awan pagdaksan ken tulawna (1 Pedro 1:19).
 - Nasken a mangikabil dagiti annak ti Israel iti dara ti karnero kadagiti ruangan tapno maisalakan dagiti inaunada iti ipapatay (Exodo 12:7, 22–23). Ti dara ti Mangisalakan, nga insayasayna iti Getsemani, ken iti krus, ti mangdalus kadagiti napudno ken mangisalakan kadakuada manipud iti naespirituan nga ipapatay (Mosiah 4:2).
 - Nasken a mangan dagiti annak ti Israel iti awan lebadurana a tinapay (Exodo 12:8, 15–20). “Makita idi un-unana ti lebadura, wenno *yeast* kas maysa a simbolo ti panagrupsa gapu ta nalaka daytoy a mabangles ken mabuot. . . . Para kadagiti Israelita, ti pannangan iti awan lebadurana a tinapay ket mangisimbolo a makiranranudda iti tinapay a saan a nabangles wenno narugit, a mangan iti Tinapay ti Biag, nga isu ni Jesucristo (kitaen ti Juan 6:35)” (*Old Testament Student Manual: Genesis–2 Samuel* [1981], 119). Ti pannakaikkat ti lebadura ket mangisingasing pay iti panagbabawi, wenno ti pannakaikkat ti basol manipud iti biag ti tao.
 - Nasken a mangan a sidararas dagiti annak ti Israel iti Paskua ni Jehova (Exodo 12:11). Kas kadagiti Israelita, nasken a sungbatantayo a sigagagar ken sidararas ti pannakaisalakan nga idiaya ti Mangisalakan kadatayo.
- Iti Maudi a Pangrabii, inrugi ti Mangisalakan ti sakramento a kasukat ti Paskua ni Jehova (Mateo 26:19, 26–28). Iparang ti ladawan ti Mangisalakan, nga

ipuesto ti papel a nasuratan iti *Paskua ni Jehova* iti kanigid a bangir ken ti papel a nasuratan iti *Sakramento* iti kanawan. Ania dagiti pagpapadaan ti Paskua ni Jehova ken ti sakramento? (Kitaen ti Exodo 12:14; 13:9–10; DkK 20:75–79.)

Insuro ni Elder Howard W. Hunter a ti kanen ti Paskua ni Jehova a maam- ammo itan a ti Maudi a Pangrabii, “ti tinapay ken arak, imbes a dagiti ayup ken napait a natnateng, ti [nagbalin] a simbolo ti naindaklan a bagi ken dara ti Kordero, simbolo a kanen ken inumen a siraraem ken kas panglagip kenkuana iti agnanayon.

“Iti daytoy nalaka ken makaawis a wagas inrugi ti Mangisalakan ti ordinansa a maaw-awagan itan iti sakramento ti Pangrabii ti Apo. Babaen ti panagsagabana iti Getsemani, ti sakripisio nga inaramidna iti Calvario, ken ti panagungarna manipud iti tanem iti minuyongan, impatungpal ni Jesus ti nagkauna a linteg ket nangisangbay iti maysa a baro a dispensasion a maibatay iti nangatngato, nasansanto a pannakaawat iti linteg ti panagsakripisio. Awanen ti lallaki a maidawat a mangidaton iti inauna nga anak ti karnero manipud iti arbanda, gapu ta dimtengen ti Inauna nga Anak ti Dios tapno idiyana ti bagina kas maysa nga ‘awan patinggana ken agnanayon a sakripisio’ ” (iti Conference Report, Abr. 1985, 22; wenno *Ensign*, Mayo 1985, 19.)

- Kinuna ni Elder Howard W. Hunter a kas iti Paskua ni Jehova ti katulagan ti pannalagnib para iti nagkauna nga Israel, ti sakramento ket maysa met a “baro a katulagan ti talged” para kadayo (iti Conference Report, Abr. 1974, 24; wenno *Ensign*, Mayo 1974, 18). Kasano a katulagan ti talged kadayo ti sakramento? (Ti sakramento ti mangipalagip kadayo maipapan iti pangsubbot a sakripisio ti Mangisalakan, a mangisangbay iti agnanayon a talged babaen ti panangwayawaya kadayo manipud kadagiti begkes ti basol ken ipapatay. Makatulong pay a mangted kadayo iti agnanayon a talged dagiti katulagan a pabpabaruentayo no makiranudtayo iti sakramento.)

Sinaludsod ni Elder Jeffrey R. Holland:

“Makitatayo kadi [ti sakramento] kas paskuatayo, pakalaglagipan ti talgedtayo ken pannakaisalakan ken pannakasubbottayo?

“Babaen ti adu unay a pagpeggadan, daytoy nga ordinansa a mangipalagip iti panaglibastayo manipud iti anghel ti kasipngetan ket nasken a maibilang a saan nga ang-angaw a banag ngem iti panangibilang iti daytoy no dadduma. Nasken a nabileg, naraem, kanito ti nauneg a panagpanunot. Nasken a mangyallukoy iti naespirituan a rikna ken impresion” (iti Conference Report, Okt. 1995, 89; wenno *Ensign*, Nob. 1995, 68).

- Iti panangiturongna maipapan iti Paskua ni Jehova, inyunay-unay ti Apo ti panagkasapulan a panangisuro dagiti nagannak kadagiti annakda ti kinapateg daytoy (Exodo 12:26–27; 13:8, 14). Apay a napateg nga aramiden daytoy dagiti nagannak nga Israelita? Kasano a mayaramat daytoy iti aldawtayo ita? (Kas iti nagkauna nga Israel, nasken a suruantayo dagiti annaktayo ti kinapateg ti sakramento ken dadduma pay nga ordinansa a mangipalagip kadayo maipapan iti inaramid ti Apo iti panangisalaklan kadayo manipud iti basol ken patay.)

4. Binallasiw dagiti annak ti Israel ti Nalabaga a Baybay.

Isuro ken paglilinnawagan ti Exodo 14.

- Kalpasan a pinalubosan ti Faraon a pumanaw dagiti annak ti Israel iti Egipto, timmalikud kadakuada ket imbaonna ti buyotna a mangkamat kadakuada (Exodo 14:5–9). Ania ti inaramid dagiti annak ti Israel idi makitada ti kumamkamakam a buyot? (Kitaen ti Exodo 14:10–12.) Ania ti imbaga ni Moises kadagiti annak ti Israel idi napukawanda iti pammati? (Kitaen ti Exodo 14:13–14.) Kasano ti panangpabilegtayo iti pammati tapno umdasen a makatulong kadatayo no napnuantayo iti panagbuteng?
- Kasano nga insalakan ti Apo dagiti annak ti Israel manipud kadagiti kumamkamat a buyot nga Egipto? (Kitaen ti Exodo 14:21–31.) Kasano a makatulong daytoy nga estoria iti panawen ti pannubok?

Panangigibus

Ipaneknek a kas iti panangipatungpal ti Apo nga isalakanna dagiti Israelita iti pannakaadipen, tungpalennanto dagiti karina kadatayo. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangpadur-as iti panagyamanda iti pangsubbot a sakripisio ti Mangisalakan ken tapno makiranud iti sakramento nga addaan pannakaikari ken panagutob, nga agtungtungpal iti katulagan a “kanayon a laglagipen isuna” (DkK 20:77).

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Palso a tinulad ni Satanas ti bileg ti Dios

- Ania ti inaramid ti Faraon idi ipakpakita da Moises ken Aaron dagiti pagilasinan ti bileg ti Dios? (Kitaen ti Exodo 7:8–12, 17–22.) Ania ti masursurotayo maipapan ken Satanas manipud kadagitoy a bersikulo?
- Ania ti sumagmamano a wagas a falso a panangtulad ni Satanas iti bileg ken dagiti bendision ti Dios iti agdama? Ania dagiti sagut nga inted kadatayo ti Apo a mangilasin iti naimbag ken dakes? Kasano a manayonantayo ti kabaelantayo a mangilasin iti naimbag ken dakes?

2. Dagiti didigra

- Apay a nangipatulod ti Apo kadagiti didigra iti Egipto? (Kitaen ti Exodo 7:5, 17; 8:10; 9:14, 29; 10:2; 14:4.) Ania ti rikna ti Faraon kadagiti didigra? (Kitaen kas pagarigan, ti Exodo 8:8, 15, 25, 28, 32.) Apay a di dinangran dagiti didigra dagiti annak ti Israel? (Kitaen ti Exodo 9:4–6, 23–26; 10:22–23; 11:4–7.)

3. Ti Paskua ni Jehova

Bayat ti panangisuroyo no kasano a maysa a simbolo ti Pannubbot ni Jesucristo ti Paskua ni Jehova, mabalina a kayatyo a gun-oden dagiti sumaganad a banag a pangiladawan kadagiti simbolo ti Paskua ni Jehova:

- a. Ladawan ti maysa a karnero ken maysa a ruangan.
- b. Tortilia, biskuit, wenno *matzoth* (mangibagi iti ababa, awan lebadurana a tinapay).
- c. Marunggay wenno letsugas (para iti napait a bulbulong)
- d. Sangaparis ti sapatos wenno sandalias (mangan dagiti Israelita a nakasapatos, a pangisimbolo iti panagdardarasda idi panawanda ti Egipto.)

4. “Nabautisaranda amin. . .iti ulep ken iti baybay” (1 Taga-Corinto 10:2)

Mabalin a kayatyo a basaen ti 1 Taga-Corinto 10:1–4, a nangisuruan ni Pablo a nabuniagan dagiti annak ti Israel iti ulep ken iti baybay. Iti panangilawlawag iti kaipapanan daytoy, kinuna ni Elder Bruce R. McConkie, “kinuna ni [Pablo] nga uray pay aglibas ti Israel, idi bumallasiwda iti Nalabaga a Baybay, manipud iti kinailubongan ti Egipto, kasta met kadagiti an-annaboda a Kristiano, babaen ti panagbuniag, ket maliklikanda ti panaggartem iti lasag ket agbiagda a nadosan” (*Doctrinal New Testament Commentary*, 3 vols. [1966–73]. 2:355).

“Dakayonto ti Ipangpangrunak”

Adalen
14

Exodo 15–20; 32–34

Panggep

Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a makiranud iti naespirituan a danum ken tinapay ti Apo, mangkanunong kadagiti napili a dadaulona, ken agtungpal kadagiti bilin tapno mapagbalinna ida a “nasantuan a nasion” (Exodo 19:6).

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan.
 - a. Exodo 15:22–27; 16:1–31; 17:1–7. Nagdayengdeng dagiti annak ti Israel gapu ta mawaw ken mabisinda, ket nangted ti Apo iti danum, mana, ken tukling.
 - b. Exodo 17:8–13; 18:13–26. Immay ni Amalek a makibakal iti Israel. Nagballigi ti Israel bayat panangitag-ay ni Moises iti imana, ngem nagballigi ni Amalek idi naktangan ni Moises ken imbabana dagiti imana. Intag-ay da Aaron ken Hur dagiti ima ni Moises ket nangabak ti Israel iti pagbabakalan (17:8–13). Sinurot ni Moises ti balakad ni Jetro a mangtuding kadagiti ukom ken mangdutok iti turay kadakuada (18:13–26).
 - c. Exodo 19–20. Nakipagkita ti Apo ken Moises iti Bantay Sinai ket nangted iti Israel iti Sangapulo a Bilin.
 - d. Exodo 32–34. Inawat ni Moises dagiti taptapi a bato a naglaon kadagiti pangiturong manipud iti Apo ngem imbuongna dagiti taptapi idi nagsubli manipud iti Sinai ken nakitana dagiti tao nga agdaydayaw iti baka a sinan-urbon (31:18; 32:1–24). Innala ti Apo dagiti ordinansa ti Kinasaserdote a Melchizedek manipud iti Israel ket inikkanna ida iti nababbaba a linteg, ti linteg ni Moises (Patarus ni Joseph Smith, Exodo 34:1–2). Nangdalumpinas ni Moises iti baro a taptapi ti bato a pangsukat kadagiti binuongna ngem saan a maibilang kadagiti baro a taptapi “dagiti balikas ti agnanayon a katulagan ti nasantuan a kinasaserdote” (Exodo 34:1–5; Patarus ni Joseph Smith, Deuteronomio 10:2). Nakitulag dagiti tao nga agtungpalda iti linteg ni Moises (34:10–35).
2. Mainayon a basaen: Salmo 78; 1 Taga-Corinto 10:1–11; Doktrina ken Katulagan 84:19–27.
3. Mangitugot iti sumagmamano a libro ti klase wenno dadduma pay a nadagsen a bambanag no aramatenyo ti adalen a banag kadagiti panid 64–65.
4. No adda magun-od nga *Old Testament Video Presentation* (53224), mabalin nga ipabuyayo ti “Modern Idolatry,” pito a minuto a paset, kas paset ti adalen.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

- Ipapanyo a nasken nga agdaliasatkayo iti maysa a let-ang a diyo pay kaano man napanan ken saan pay a nayaramidan iti mapa. Kasano ti panagsaganayo para iti daytoy a panagdaliasat? (Mabalin nga agduduma dagiti sungbat, ngem ti maysa a makatulong a panagsagana ket ti panangsarak iti maysa a manartarabay.)
- Ania dagiti pakaikarian a tarigagayanyo iti maysa a manartarabay a mangiturong kadakayo iti lugar ti let-ang? (Mabalin nga agduduma dagiti sungbat, ngem nasken nga ammo ti manartarabay ti lugar ken mapagtalkan.)
- Ania ti manartarabay ni Moises ken dagiti annak ti Israel kalpasan ti panaglibasda iti Egipto ken simrek iti let-ang? (Ti Apo.)

Ilawlawag a dagiti padas dagiti Israelita bayat ti panagdaliasatda iti let-ang ket makaisuro kadayo iti napapateg nga adal bayat ti panagdaliasattayo iti unos ti panagbiag iti daga. Maysa a napateg nga adal ti pannakapagtalektayo iti Dios a mangtarabay ken mangaywan kadayo kas iti inaramidna kadagiti Israelita.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan. Gapu ta narigat a damagen ti tunggal saludsod wenna isuro amin iti adalen, sikakararag a mangpili kadagiti makaipaay iti kasapulan dagiti kameng ti klase.

1. Nangted ti Apo iti danum, mana, ken tukling kadagiti annak ti Israel.

Isuro ken paglilinnawagan ti Exodo 15:22–27; 16:1–31; ken 17:1–7.

Kalpasan ti panagballasiw dagiti Israelita iti Nalabaga a Baybay, binilin ti Apo ni Moises nga iturongna ida iti naikari a daga. Ngem sinubok ti Apo nga umuna ti pammati dagiti Israelita iti let-ang. Adu kadagiti tao ti nagkurang iti pammati, nga agdaydayengdeng iti Apo imbes nga umasidegda koma kenkuana. Nupay kasta, nangted ti Apo iti danum para iti pannakawawda ken mana ken tukling para iti pannakabisinda.

- Ania a parikut ti nakaipasangan dagiti Israelita iti Exodo 15:22–24 ken 17:1–3? Kasano a simmungbat ni Moises idi nagdayamudomda a maibusor kenkuana? (Kitaen ti Exodo 15:25; 17:4. Immasideg iti Apo para iti tulong.) Ania ti masursurotayo manipud iti sungbat ni Moises? Kasano a simmungbat ti Apo kadagiti kararag ni Moises para iti tulong? (Kitaen ti Exodo 15:25–26; 17:5–7.)
- Nangipaay ti Apo iti naindagaan ken naespirituan a danum a para kadagiti annak ti Israel. Naggapu ti danum manipud iti bato a tinagbat ni Moises; naggapu ti “naespirituan nga inumen” manipud iti “naespirituan a Bato,” nga isu ni Cristo (1 Taga-Corinto 10:4). Ania ti naespirituan a danum nga agburayok manipud ken Cristo? (Kitaen ti 1 Nephi 11:25.) Kasano ti pananginumtayo iti dayta a danum? Ania ti naikari kadagiti uminum iti dayta a danum? (Kitaen ti Juan 4:14; DkK 63:23.)
- Ania a parikut ti nakaipasangan dagiti Israelita iti Exodo 16:2–3? Kasano a simmungbat ti Apo? (Kitaen ti Exodo 16:4, 11–15.) Kas pangnayon iti panangpennek iti bisin dagiti tattao, ania pay ti sumagmamano a panggep iti panangipatulod iti mana?

- a. Ipakita daytoy iti Apo no tungpalen met laeng dagiti taona isuna (Exodo 16:4, 16–31).
 - b. Mangted daytoy kadagiti tao iti inaldaw a palagip iti bileg ken ayat ti Apo (Exodo 16:12).
 - c. Mangisuro daytoy kadagiti tao a saanda nga agbiag “iti [tinapay] laeng, no di ket ti isu amin a rumuar iti ngiwat ni Jehova” (Deuteronomio 8:3).
 - d. Mamagpakumbaba kadagiti tao ken mangtulong kadakuada nga umawat iti pannakaisalakan (Deuteronomio 8:16).
- Kasano iti panagkunayo a nakatulong ti panangipatulod iti mana a mangipatungpal iti tunggal maysa kadagitoy a panggep? Kasano nga ipatungpal ti Apo ti tunggal maysa kadagitoy a panggep iti biagtayo?
 - Kasano a mangibagi ti mana ken Cristo? (Kitaen ti Juan 6:35.) Kasano a maigiddiat ti sibibiag a tinapay ni Cristo iti mana? (Kitaen ti Juan 6:48–51.) Kasano a makiranudtayo iti inaldaw iti sibibiag a tinapay ni Cristo?
 - Kinasapulan nga agurnong iti inaldaw dagiti Israelita iti mana tapno mapagtalinaedda ti pigs a ti bagida. Kasano a maipada daytoy iti no ania ti nasken nga aramidentayo tapno mapagtalinaeddayo ti naespirituan a pigsatayo? (Kas iti no kasapulantayo ti inaldaw a pannakataraoon tapno mapagtalinaeddayo ti pigs a ti bagitayo, kasapulantayo met ti inaldaw a pannakataraoon tapno mapagtalinaeddayo ti naespirituan a pigsatayo. Ditayo manamnana a mataraonantayo a naespirituan no manmanotayo laeng nga agadal kadagiti nasantuan a kasuratan ken manmanotayo laeng nga agkararag.)
 - Ania ti masansan a napasamak idi indulin dagiti Israelita ti mana iti agpatpatnag? (Kitaen ti Exodo 16:19–20.) Ania ti napasamak idi indulinda ti mana iti agpatnag a kas panagsagana para iti Aldaw a Panaginana? (Kitaen ti Exodo 16:22–25.) Kasano ti panangyaramattayo iti daytoy a pagbatayan iti linawas a panagsaganatayo para iti Aldaw a Panaginana?
 - Ania koma ti napasamak kadagiti Israelita no pinadasda ti nagdaliasat iti letang nga awan tulong ti Apo? Ania ti mapasamak kadayo no padasentayo ti agdaliasat iti unos ti biag iti daga (mortalidad) nga awan tulong ti Apo?

2. Intag-ay da Aaron ken Hur ti ima ni Moises isu a nagballigi ti Israel iti pagbabakalan a maibusor ken ni Amalek. Sinurot ni Moises ti balakad ni Jetro a mangtuding kadagiti ukom ken mangdutok iti turay kadakuada.

Isuro ken paglilinnawagan ti Exodo 17:8–13 ken 18:13–26. Ilawlawag nga agpada dagitoy a pakaammo ti mangisuro kadayo iti kinapateg ti panangtulong ken panangkanunong kadagiti dadaulo ti Simbaan.

- Nakibakal dagiti Amalekita kadagiti annak ti Israel iti uneg ti adu a tawen, a nangrugi iti panawen ni Moises. Kasano nga inabak dagiti Israelita dagiti tao ni Amalek iti dangadang a nailadawan iti Exodo 17:8–13? (Idi tinulongan da Aaron ken Hur ni Moises babaen ti panangitag-ayda iti takiagna, nagballigi ti Israel iti dangadang.) Ania dagiti kita dagiti naespirituan a dangadang a sarsarangtentayo ita nga agdama? Kasano a makatulong kadayo ti panangkanunongtayo iti propeta iti panagballigitayo kadagitoy a dangadang?

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson: “Naipalagip kaniak no kasano nga intag-ay ni Moises dagiti takiagna iti tuktok ti turod gapu iti balligi dagiti buyot ti Israel. Agingga a nakatag-ay dagiti takiagna, nagballigi ti Israel, ngem idi

imbabada gapu iti pannakabannog, nagballigi ngarud ti kabusor. Ket ngarud 'da Aaron ken Hur a nagsumbangirda nga am-ampayagen dagiti im-imana,' ket nagballigi ti Israel (Exodo 17:12). Kasta met nga agballigitayo no itag-aytayo dagiti takiag dagiti napulotan a katulongan ti Apo" (iti Conference Report, Abr. 1986, 98; wenno *Ensign*, Mayo 1986, 77).

- Ania ti nakaseknan ni Jetro idi makitana dagiti tao a mapan ken ni Moises iti agmalmalem ken agpatpatnag? (Kitaen ti Exodo 18:13–18.) Ania ti imbalakad ni Jetro nga aramiden ni Moises? (Kitaen ti Exodo 18:19–23.)
- Ania dagiti pagrebbengan ti maysa a propeta kas nadakamat iti Exodo 18:16–20?

Mabalin a kayatyo a pasapul kadagiti kameng ti klase dagiti pagrebbengan kadagitoy a bersikulo, kalpasanna ilista dagiti sungbat iti pisarra. Mabalin a kayatyo pay nga aramaten ti sumaganad nga adalen a banag. Mangawis iti maysa a kameng ti klase a mangingato kadagiti takiagna. Bayat ti pannakailasin iti umuna a pagrebbengan, mangikabil iti maysa a libro wenno nadagsen a banag iti ima ti kameng ti klase. Nayonan iti sabali pay a libro wenno nadagsen a banag apaman a mailasin ti sabali pay a pagrebbengan.

- a. Agbalin nga ukom para kadagiti tao (Exodo 18:16).
 - b. Mangibagi kadagiti tattao iti sango ti Dios (Exodo 18:19).
 - c. "Isuro kadakuada dagiti al-alagaden ken linlinteg" (Exodo 18:20).
 - d. "[Ipakita] kadakuada ti dalan a rebbengda a pagnaan" (Exodo 18:20).
 - e. "[Ipakita] kadakuada. . .ti aramid a rebbengda nga aramiden" (Exodo 18:20).
- Kasano ti panangitag-aytayo kadagiti ima ken palag-anen dagiti dagensen ti propeta ken dagiti apostoltayo ita nga agdama? (Kitaen ti DkK 21:4–5; 107:22. Bayat ti panangted iti singasing dagiti kameng ti klase, ikkatenyo ti dadduma a libro wenno banag iti takiag ti kameng ti klase a mangtaptapaya kadagitoy.)
 - Kasano ti panangtulong ken panangkanunongtayo kadagiti lokal a dadaulotayo iti Simbaan? (Mabalin nga iraman a sungbat ti panagsarita iti nasayaat maipapan kadakuada, panagserbi a sipapasnek kadagiti akemtayo iti Simbaan, ken panagbalin a nasayaat a mannursuro iti pagtaengan ken sumarsarungkar a mannursuro.)
 - Kasano a nabendisionankayon iti panangtulongyo kadagiti dadaulo ti Simbaan? (Mabalin a kayatyo nga aramaten ti DkK 21:6 iti daytoy a panaglilinnawag.)

3. Nakipagkita ti Apo ken ni Moises iti Bantay Sinai ket intedna iti Israel dagiti Sangapulo a Bilin.

Isuro ken paglilinnawagan ti Exodo 19–20.

Iti uneg ti tallo a bulan nga iseserrek ti Israel iti let-ang, kinayat ti Apo a mangipasdek iti katulaganna kadakuada (Exodo 19:5–6). Kas paset daytoy a katulagan impalgakna dagiti Sangapulo a Bilin ken ni Moises.

- Bayat ti panagkampo dagiti annak ti Israel iti Bantay Sinai, ania ti inkari ti Apo no agtungpalda? (Kitaen ti Exodo 19:3–6. Aramidenna ida a "naipangpangruna a pateg, . . .maysa a pagarian a papadi, ken maysa a nasantuan a nasion.") Ania ti kaipapanan dagitoy a kari? Kasano a maipakat kadatayo dagitoy a kari ita nga agdama?

Kayat a sawen dagitoy a kari nga agbalinto ti Israel a tattao iti katulagan ti Apo, a naipangpangruna ngem ti dagup ti amin a dadduma pay ken napili a mangikut iti kinasaserdote ken ti ebanghelio iti amin a tattao (kitaen met ti Deuteronomio 7:6; 14:1–2; 1 Pedro 2:9). Makita nga iti daytoy a kaipapanan, ti *naipangpangruna* kaipapananna ti “panagbalin a bukod a naisangsangayan a tao wenno gameng ti Apo,” saanna a kaipapanan ti “di agpada wenno nakakatkatawa” (Bible Dictionary “Peculiar,” 748).

- Ania a padas ti kayat ti Apo a pagpasaran dagiti taona iti Bantay Sinai? (Kitaen ti Exodo 19:9, 11, 16–17; DkK 84:23.) Ania ti indawat ti Apo nga aramiden dagiti taona sakbay ti pannakipagkitada kenkuana? (Kitaen ti Exodo 19:10, 14.)

Maysa a nasantuan a lugar ti Bantay Sinai a nagtariigagayan ti Apo a kasao dagiti taona ken pangipakitaanna iti bagina kadakuada. Ania dagiti nasantuan a lugar nga impaayna a pakaawatantayo kadagitoy isu met laeng a bendision? (Dagiti templo; kitaen ti DkK 97:15–16; 109:12–13.) Awisen dagiti kameng ti klase nga isalaysayda no kasano a nakatulong ti templo kadakuada tapno mangngeganda ti timek ti Apo ken mariknada ti kaaddana.

- Ti umuna nga uppat a bilin iti Exodo 20 ket isurona ti umno a pannakilangentayo iti Dios (Exodo 20:3–11). Kasano a napateg iti agdama ti bilin nga agrukbab iti Apo ken awan ti sabali a dios iti sangona? Ania dagiti palso a dios a pagrukbaban ti sumagmamano a tattao ita nga agdama? (Kitaen ti 1 Samuel 15:23; Taga-Efeso 5:5; DkK 1:15–16.)

Kinuna ni Presidente Spencer W. Kimball:

“Maysa kadagiti kadagsenan a basol ti panagrukbab iti didiosen. . . . Dagiti kabaruanan a didiosen wenno palso a didios ket makita a kas kadagiti kawes, pagtaengan, negosio, makina, lugar, paglinglingayan a bilog, ken dagiti di mabilang a dadduma pay a banag ti lubong wenno material a sanikua a mangyadayo kadatayo iti dalan nga agturong iti kinadakes. . . .

“Dagiti di maiggaman a banag ti nalaka nga agbalin a palso a dios wenno didiosen kadatayo. Makapagbalin pay a didiosen dagiti nalpas nga adal ken gunggona iti balligi iti panagay-ayam ken titulo a naited kadagiti tao kadagiti nalatak a takem wenno saad. . . .

“Adu a tattao ti mangbangon ken gumatang iti al-alikamen iti maysa a pagtaengan ken gumatang iti luganna nga umuna—ket kalpasanna ‘didan kabaelan a bayadan’ ti apagkapulloda. Asino ti pagrukbabanda? Awan duadua a saan nga iti Apo ti langit ken daga. . . .

“Adu ti agduyos iti panaganup, ti panagkalap ti ikan, panagbakasion, ken panagpiknik ken panagpasiar iti Sabado ken Domingo. Adda pay dagiti agbalin a didiosenda dagiti ay-ayam iti isport, baseball, football, panaglinnaban dagiti baka, wenno golf. . . .

“Maysa pay nga imahen a pagrukbaban ket ti kaadda ti bileg ken pannakaidaydayaw. . . . Dagitoy dios ti bileg, kinabaknang, ken impluwensia ket isu dagiti mangala iti adu unay a panawentayo ken mayasping kadagiti balitok a sinan-urbon dagiti annak ti Israel iti let-ang” (*The Miracle of Forgiveness* [1969], 40–42).

- Ania ti sumagmamano a wagas a pangaramatan dagiti tao a barengbareng ti nagan ti Dios? Apay a nasken a ditayo aramaten a barengbareng ti naganna?

- Apay a nasken a ngilinentayo a nasantuan ti Aldaw a Paginana? (Kitaen ti Exodo 20:8; 31:16–17; Isaias 58:13–14; DkK 59:9–10.) Kasano ti nasken a panangikeddengtayo no ania dagiti aramiden a mayannatup para iti Aldaw a Panaginana? Kasano ti pannakabendisionyo idi ngilinenyo a nasantuan ti aldaw a panaginana?
- Sublien nga adalen dagiti innem a bilin a maipanggep kadagiti pannakilangentayo iti dadduma a tao (Exodo 20:12–17). Kasano a nangpasiken iti pannakilangentayo iti dadduma ti panagtungpaltayo kadagitoy a bilin? (Mabalin a kayatyo nga ipamaysa ti tunggal maysa kadagitoy a bilin, nga ilawlawag ti kaipapanan dagitoy ken pagsasaritaan dagitoy kas mayannatup.)

4. Inyam-ammo ti Apo ti linteg ni Moises.

Isuro ken paglilinnawagan ti Exodo 32–34.

Idi kinasao ti Apo ni Moises iti Bantay Sinai, impalgakna ti maysa a linteg a pakaibilangan dagiti ordinansa ti Kinasaserdote a Melchizedek (DkK 84:19–23). Nupay kasta, ti ugali dagiti Israelita a managrukbab iti didiosen ti nangipakita a saanda a nakasagana nga agtungpal iti pakabuklan ti ebanghelio (Exodo 32:1–9; DkK 84:24). Gapu ta alistoda a nakalipat iti Apo, imbabawina ti Kinasaserdote a Melchizedek kadakuada ket impalgakna ti nababbaba a linteg— ti linteg ni Moises (Patarus ni Joseph Smith, Exodo 34:1–2; DkK 84:25–27).

Saan a sinuktan ti linteg ni Moises dagiti bilin, katulagan, wenna pagbatayan ti ebanghelio. Ngem ketdi, daytoy ti nangipaay ti “paglintegan ti panagaramid ken dagiti ordinansa, ti paglintegan a surotenda a siiget iti inaldaw, a mangipalagip kadakuada iti Dios ken ti pagrebbenganda kenkuana” (Mosiah 13:30). Ti linteg ni Moises ti nangisuro kadagiti tao a mangipudno iti basbasolda ken mangipasubli, mangsurot kadagiti naiget nga annuroten iti panangidaton kadagiti sakripisio nga ayup, mangpatalinaed a nasalun-at kadagiti bagida, mangted tulong iti aramid ti Apo, agyaman, ken makitunos iti Dios.

- Apay nga inted ti Apo ti linteg ni Moises kadagiti annak ti Israel? (Kitaen ti Taga-Galacia 3:23–24; Mosiah 13:29.; Alma 25:15–16; DkK 84:19–27.) Kasano a makatulong daytoy a linteg a mamagbalin a nasantuan ti Israel ken mangyasiddeg kadakuada ken ni Cristo? (Kitaen ti Mosiah 13:30; Alma 34:14–15.)
- Kaano a naipatungpal ti linteg ni Moises? (Kitaen ti 3 Nephi 15:4–10.) Ita ta saanen a kasapulan ti Apo dagiti sakripisio nga ayup, a napateg a paset ti linteg ni Moises, ania dagiti sakripisio a paaramidna kadaytoy? (Kitaen ti 3 Nephi 9:19–22.) Ania ti kayat a sawen ti mangidaton iti nasneban a puso ken napnuan babawi nga espiritu?

Insuro ni Elder M. Russel Ballard:

“Nupay naipatungpal ti linteg ni Moises, agtultuloy dagiti pagbatayan ti linteg ti sakripisio a kas paset ti doktrina ti Simbaan.

“Idinto ta agtultuloy ti kangrunaan a panggep ti linteg ti sakripisio a pannubok ken pangtulong iti yaasidegtayo ken Cristo, naaramid ti dua a panagbalbaliw kalpasan ti maudi a sakripisio ni Cristo. Umuna, ti ordinansa ti sakramento ti nangsukat iti ordinansa ti [ayup] a sakripisio; ken maikadua, daytoy a panagbaliw ti nangpatignay iti panangipamaysa iti sakripisio manipud iti ayup

ti tao iti tao mismo. Kayatna a sawen, nabaliwan ti panagsakripisio manipud iti daton iti agidatdaton. . . .

“ . . . Kalpasan ti panagserbina iti daga, ingngato ni Cristo ti linteg ti sakripisio iti baro a tukad. . . . Imbes nga idawat ti Apo ti ayup wenna bukukel ti maysa a tao, ita kayat ti Apo nga isukotayo amin a saan a nadosan. Daytoy ti nangatngato a panangaramattayo iti linteg ti sakripisio; dumanon daytoy iti kaunggan a kararua ti maysa a tao” (*The Law of Sacrifice* [bitla a naited iti Church Educational System Symposium, 13 ti Ago. 1996], 5).

Panangigibus

Ipaneknek kadagiti kameng ti klase a no makiranudda iti naespirituan a danum ken tinapay ti Apo, kanunonganda dagiti napili a dadauloda, ken tungpalenda dagiti bilinna, awisennanto ida iti nasantuan a bantayna—ti templo. Idiay a makitada isuna, maawatda dagiti linteg, makita ti dayagna, ken agtultuloy a maparegta nga agbalin nga ad-adda a kas kenkuana.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenna ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Dagiti Sangapulo a Bilin

Makita a naulit dagiti Sangapulo a Bilin iti Deuteronomio 5:5–21, Mosiah 12:33–36 ken 13:12–24, ken DkK 42:18–27 ken 59:5–16. Adalen manen dagitoy a binatog tapno ad-adda a nalawag ti pannakaawat kadagiti Sangapulo a Bilin.

2. Ti sinan-urbon a baka

Mabalina a kayatyo nga ilawlawag ti pakasaritaan ti panangaramid ken panagrukab iti sinan-urbon a baka kas naisurat iti Exodo 32. Adu dagiti pagbatayan a maalatayo manipud iti daytoy nga estoria a pakaibilangan ti dua iti baba:

- a. Narigat nga ikkaten dagiti sigud a bisio ken kannawidan wenna gakat. Nupay naipanawen dagiti Israelita ti bagbagida iti Egipto, saanda pay a nawaya a naespirituan manipud kadagiti pangaring daytoy. Kalpasan a nangngengan dagiti Israelita ti timek ti Dios a mangipakdaar iti Sangapulo a Bilin manipud iti Sinai, dagus a linabsingda dagiti umuna a dua a bilin.
- b. Napateg a sarkedan dagiti di nasayaat a pammilit ti kapatada. Simmuko ni Aaron kadagiti di nalinteg a tarigagay dagiti Israelita. No dadduma, nasken a sawen ti “saan” dagiti dadaulo ken nagannak, uray pay no mangpasakit wenna mangigapu iti pananggura dagiti tao a pagrebbenganda.

Panggep

Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a mangpampek kadagiti nailubongan a tarigagay ken buteng ken kumita iti Mangisalakana ken dagiti propetana para iti pannarabay.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Dagiti Numero 11. Nagdayengdeng dagiti Israelita iti mana ken naggartemda nga agsida iti lasag ti karne (11:1–9). Kiniddaw ni Moises iti Apo ti tarabay ken tulongna iti panangitured kadagiti dagensenna (11:10–15). Kas imbilin ti Apo, inummong ni Moises ti 70 a lallakay a mangtulong kenkuana (11:16–17, 24–30). Sinungbatan ti Apo ti gartem dagiti Israelita nga agsida iti lasag ti karne babaen ti panangipatulodna kadagitoy iti nawadwad a tukling ken panangdusana kadakuada babaen iti angol gapu iti kinagartem ken kinakabbetda (11:18–23, 31–35).
 - b. Dagiti Numero 12. Nagsao da Miriam ken Aaron ti maibusor ken ni Moises, a nagdayengdenganda maipapan iti pannakiasawana iti maysa a babai a taga Ethiopia ken panangkaritna kenkuana a kas mangimatmaton nga agturay (12:1–3). Binabalaw ken dinusa ti Apo da Miriam ken Aaron gapu iti panagtanabutobda (12:4–16).
 - c. Dagiti Numero 13–14. Binilin ni Moises dagiti 12 a lallaki a sapulenda ti daga a Canaan (13:1–20). Nagsublida nga addaan naimbag a damag maipapan kadagiti kinabaknang ti pagilian, ngem kinabuteng ti amin malaksid kada Josue ken Caleb dagiti nagindeg ken nagtarigagay nga agsubli iti Egipto (13:21–14:10). Imbaga ti Apo ken ni Moises nga agwalangwalangto dagiti di mamati ken agdaydayengdeng nga Israelita iti let-ang iti 40 a tawen, agingga a matay ti amin a nataengan a kaputotan malaksid kada Josue ken Caleb (14:11–39).
 - d. Dagiti Numero 21:1–9. Dinadael dagiti Israelita dagiti taga-Canaan nga immay a bimmusor kadakuada (21:1–3). Nangipatulod ti Apo kadagiti umap-apuy nga uleg (serpiente) kas pannusa iti awan sardayna a panagdayengdeng dagiti Israelita (21:4–6). Nagaramid ni Moises iti sinan-uleg a suer ket imbayogna iti maysa a monmon, ket imbagana kadagiti tao a no kumitada iti daytoy, agbiagdanto (21:7–9).
2. Mainayon a basaen: Juan 3:14–16; 1 Nephi 17:41; Alma 33:18–22; 37:46–47; Helaman 8:13–15.
3. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, agaramid iti paskil a nakaisuratan dagiti balikas a *Ti Naikari a Daga*.
4. No adda a magun-od ti ladawan a Ni Moises ken ti Sinan-uleg a Gambang, mabalina a kayatyo nga aramaten daytoy bayat ti adalen (62202 864).

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Isurat ti balikas nga *Egipto* iti pisarra. Ipuesto ti paskil a nakaisuratan dagiti balikas a *Ti Naikari a Daga* iti sabali a bangir ti siled. Kariten ti maysa a kameng ti klase a magna manipud iti pisarra agingga iti paskil bayat ti panangkitkitana iti likudan ti abagana ti balikas nga Ehipto.

No marigatan ti kameng ti klase a mangdanon iti paskil, damagen ti sumaganad a saludsod:

- Apay a narigat ti magna nga agpasango a direktso no nakataliawkayo?

No nalaka a danonen ti kameng ti klase ti paskil, damagen dagiti sumaganad a saludsod:

- Kasano ti kaadayo iti panagkunayo a madanonyo a saan a maisiasi manipud iti direktso a linia? Apay a narigat ti magna a direktso nga agpasango no nakataliawkayo?

Ilawlawag a maipada daytoy a panangiladawan iti panagdaliasat dagiti Israelita manipud iti Egipto. Iti baet dagiti bendision nga inawat dagiti Israelita manipud iti Apo, ti buteng ken kaawan ti pammatida ti nangigapu kadakuada a nagtarigagay a dida koma pinanawan ti Egipto. Ti panagtarigagayda nga agsubli iti Egipto ket naitantan ken nangkiro iti panagdaliasatda nga agturong iti naikari a daga.

Panaglinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan. Gapu ta narigat a damagen ti tunggal saludsod wenno isuro ti amin iti adalen, sikakararag a mangpili kadagiti mangipaay iti kasapulan dagiti kameng ti klase. Mabalin a kasapulanyo nga ibagay ti sumagmamano a saludsod tapno maitutop kadagiti kasasaad dagiti kameng ti klase.

1. Sinungbatan ti Apo ti panaggartem dagiti Israelita nga agsida iti lasag babaen ti panangipatulodna kadakuada iti tukling ken panangdusana kadakuada iti angol.

Isuro ken paglinnawagan ti Dagiti Numero 11.

- Nupay dakkal a bendision ti mana manipud iti Apo, nangrugi a nagdayengdeng dagiti Israelita maipapan iti daytoy (Dagiti Numero 11:6). Ania ti nangigapu iti panagdayengdengda? (Kitaen ti Dagiti Numero 11:4–5; nangrugida a nagpanunot ken naggartem nga agsida iti lasag ken dadduma pay a taraon a kinnanda iti Egipto.) Ania dagiti peggad ti panaggartem iti ad-adu pay ngem iti addan kadaytoy?
- Nagbalin dagiti Israelita a nagartem unay nga agsida iti lasag ta napukawdan ti panangipamaysada iti naikari a daga ken nangrugida a nagtarigagay a dida koma pimmanaw iti Egipto (Dagiti Numero 11:4–6). Ania ti sumagmamano a

kabaruanan a pagarigan dagiti tao a mangisuko kadagiti naindaklan a bendision tapno laeng mapennek dagiti nasged a tarigagayda? Apay nga aramiden daytoy dagiti tao? Kasano ti panangparmektayo kadagiti kastoy a sulisog?

- Kasano a sinungbatan ti Apo ti panaggartem dagiti Israelita nga agsida iti lasag? (Kitaen ti Dagiti Numero 11:18–20; 31–33.)
- Nadagsenan unay ni Moises gapu iti basbasol dagiti Israelita ta indawatna iti Apo nga alaennan ti biagna (Dagiti Numero 11:14–15). Kasano nga inikkan isuna ti Apo iti gin-awa? (Kitaen ti Dagiti Numero 11:16–17. Naawagan ti pitupulo a lallaki a mangtulog ken ni Moises.) Ania dagiti naindaklan a bendision nga inawat dagitoy a lallaki? (Kitaen ti Dagiti Numero 11:24–29.)

2. Binabalaw ti Apo da Miriam ken Aaron iti panagsaoda a maibusor ken ni Moises.

Isuro ken paglilinnawagan ti Dagiti Numero 12.

- Nagsarita da Miriam ken Aaron iti maibusor ken ni Moises kas mangimatmaton nga agturay kadakuada, nga inlawlawagda nga inawatda met ti paltiing (Dagiti Numero 12:12). Ania ti sungbat ti Apo iti dayengdengda? (Kitaen ti Dagiti Numero 12:5–9.) Ania dagiti pagpatinggaan ti karbengantayo nga umawat iti paltiing?

Kinuna ni Elder James E. Faust: “Dagiti propeta, mammadto, ken mammaltiing ket naaddaanda ken addaanda pay laeng iti pagrebbengan ken gundaway nga umawat ket mangipakdaar iti balikas ti Dios para iti lubong. Addaan iti karbengan ti tunggal kameng, nagannak, ken dadaulo nga umawat iti paltiing para iti bukodda a pagrebbengan ngem awanan iti rebbengen wenno karbengan a mangipakdaar iti balikas ti Dios iti labes dagiti pagpatinggaan ti bukodda a pagrebbengan” (iti Conference Report, Okt. 1989, 9; wenno *Ensign*, Nob. 1989, 8).

- Binabalaw ken dinusa ti Apo da Miriam ken Aaron gapu iti panagdayengdengda maipapan iti panagasawa ni Moises iti maysa a babae a taga Ethiope (Dagiti Numero 12:1, 9–10). Kasano a maaringantayo no dillawentayo dagiti dadaulo ti Simbaan? Kasano a maaringantayo ti panagdillawtayo kadagiti dadaulo ti Simbaan ti kaamaan ken dagiti gagayyemtayo?
- Dinakamat ti Dagiti Numero 12:3 a “napakumbaba unay ni Moises.” Ania ti kayat a sawen ti panagpakumbaba?

Kinuna ni Presidente Gordon B. Hinckley, “Ti kinapakumbaba kaipapananna ti espiritu ti panagyaman kas pangsuppiat iti galad ti panagwaywayas wenno di agpannuray iti tulong ti sabali, maysa a panangbigbig iti dakdakkal a bileg ti labes ti bukod a bagi, maysa a pangbigbig iti Dios, ken panangawat kadagiti bilinna” (“With All Thy Getting Get Understanding,” *Ensign*, Ago. 1988, 3–4).

- Kasano nga impakita ni Moises ti kinapakumbabana idi nadusa ni Miriam gapu iti yaalsana a maibusor kenkuana? (Kitaen ti Dagiti Numero 12:13–15. Imbes a maragsakan iti turayna a mangiturong iti kabsatna a babai, impakaasina iti Apo a paimbagenna daytoy. Insanudna ken dagiti taona ti panagdaliasatda agingga a di nalaingan ti kabsatna a babai.) Kasano ti panagbalintayo a napakumbaba, uray pay no dillawentatayo wenno suppiatendatayo dagiti tao? Kasano a makatulong kadatayo ti panangsungbat iti panagdillaw nga addaan kinapakumbaba?

3. Binilin ni Moises dagiti 12 a lallaki a mangsapul iti daga a Canaan.

Isuro ken paglilinnawagan ti Dagiti Numero 13–14.

- Idi madanon dagiti Israelita ti nagbedngan ti daga a Canaan, nangipatulod ni Moises iti 12 a lallaki a mangsapul iti daga, dagiti kinabaknang daytoy ken dagiti taona (Dagiti Numero 13:17–20). Ania a damag ti inyegda maipapan iti kinabaknang ti daga? (Kitaen ti Dagiti Numero 13:23–27.) Ania ti impadamag dagiti 10 a lallaki malaksid kada Caleb ken Josue maipapan kadagiti tao a nagnaed iti Canaan? (Kitaen ti Dagiti Numero 13:28–33.) Kasano a makaaramid ti sumagmamno kadatayo iti kastoy a biddut kas kadagitoy 10 a lallaki?

Kinuna ni Presidente Gordon B. Hinckley:

“Sangapulo kadagiti agsisiim (espia) ti biktima ti bukodda a panagduadua ken panagbuteng. Nangtedda iti palso a padamag maipapan iti bilang ken kababagi dagiti taga-Canaan. . . . Indiligda ti bagbagida a kas kadagiti dudon kadagiti higante a nakitada iti daga. . . .

“Makitatayo ti sumagmamano iti aglawlawtayo a di mangikankano maipanggep iti masakbayan daytoy nga aramid, dagiti di manangisakit, dagiti agsasao ti maipapan kadagiti adda patinggana, dagiti mangyebkas iti butengda, dagiti mangbubos iti panawenda iti panagsapsapul ken panangisurat iti maipapan iti ibilbilangda a pagkapsutan nga awan talaga ti banagenda. Addaan duadua maipapan iti napalabas daytoy (ti aramid), awan ti panniriganda maipanggep iti masakbayan daytoy” (iti Conference Report, Okt. 1995, 93–94; wenno *Ensign*, Nob. 1995, 71).

- Kasano a maigiddiat ti padamag da Caleb ken Josue iti padamag dagiti 10 a lallaki? (Kitaen ti Dagiti Numero 13:30; 14:6–9.) Apay a di nagbuteng da Caleb ken Josue kadagiti agindeg iti Canaan? (Kitaen ti Dagiti Numero 14:9.) Ania ti sumagmamano a wagas a mabalintayo a suroten ti pagwadan da Caleb ken Josue no maipasangotayo kadagiti narikut a kasasaad?

Kinuna ni Presidente Gordon B. Hinckley:

“Awan ti lugar iti daytoy nga aramid para kadagiti mamati laeng iti ebanghelio a mangisursuro iti pannakapaay wenno kinaliday ken kinaawan namnama. Naimbag a damag ti ebanghelio. Daytoy ti mensahe ti balligi. Daytoy ti gapu tapno maawat nga addaan panagregget.

“Di kaano man kinuna ti Apo nga awanto dagiti riribuk. Naammuanen dagiti taotayo ti amin a kita ti rigat no rimmauten kadakuada dagiti nangsuppiat iti daytoy nga aramid. Ngem ti pammatida ti nangtulong kadakuada iti amin a panagleddaangda. Nagtultuloy a dimmur-as daytoy nga aramid ket di kaano man nagsanud manipud pay iti panangrugi daytoy. . . .

“Daytoy ti panawen iti lubong nga adu unay ti panagpampanunot iti pannakapaay ken panagrigat ti biag. Misiontayo ti pammati. Kadakayo kakabsatko a lallaki ken babbai iti amin a lugar, awagankayo a patibkerenyo manen ti pammatiyo, tapno mangpasantak iti daytoy nga aramid iti intero a lubong. Maaramidyo a napigpigma daytoy babaen ti wagas a panagbiagyo” (iti Conference Report, Okt. 1995, 94–95; wenno *Ensign*, Nob. 1995, 71–72).

- Kasano ti panagtignay ti ummong (dagiti tao) kadagiti sao da Caleb ken Josue? (Kitaen ti Dagiti Numero 14:10.) Kasano ti panangdusa ti Apo kadagiti Israelita

gapu iti agtultuloy a panagdayengdengda ken ti panagtarigagayda nga agsubli iti Egipto? (Kitaen ti Dagiti Numero 14:22–23, 26–35.) Kasano ti panangdusana kadagiti 10 a lallaki a nangted iti palso a padamag maipapan iti Canaan? (Kitaen ti Dagiti Numero 14:36–37.) Kasano a binendisionanna da Caleb ken Josue gapu iti kinapudnoda? (Dagiti Numero 14:24, 38.)

4. Nagaramid ni Moises iti sinan-uleg a suer ket imbagana kadagiti tao a no kumitada iti daytoy, maagasanda.

Isuro ken paglilinnawagan ti Dagiti Numero 21:1–9.

- Nupay tinulongan ti Apo dagiti Israelita nga abakenda dagiti dumardarup a taga-Canaan, nagtultuloy a nagdayengdeng dagiti Israelita. Kasano ti panangdusa ti Apo kadakuada? (Kitaen ti Dagiti Numero 21:6.) Kasano ti isusungbat dagiti Israelita iti daytoy a pannakadusada? (Kitaen ti Dagiti Numero 21:7.)
- Ania ti imbaga ti Apo ken ni Moises nga aramidenna idi kiniddaw kenkuana ni Moises nga ikkatenna dagiti umap-apuy nga uleg? (Kitaen ti Dagiti Numero 21:8–9.) Ania ti kasapulan nga aramiden ti tunggal tao tapno maisalakan kadagiti kagat dagiti umap-apuy nga uleg?
- Insuro da Nephi ken Alma, dua a propeta iti Libro ni Mormon, nga adu ti natay nga Israelita gapu ta dida kumita iti sinan-uleg a suer. Apay a dida kimmita? (Kitaen ti 1 Nephi 17:41; Alma 33:18–20.)
- Asino ti insimbolo ti sinan-uleg a suer? (Kitaen ti Juan 3:14–16; Helaman 8:13–14.)
- Kas iti panagkasapulan nga ikikita dagiti annak ti Israel iti sinan-uleg a suer tapno agbiag, kasapulantayo ti kumita ken Jesucristo tapno awatentayo ti agnanayon a biag (Alma 37:46–47; Helaman 8:15.) Ania ti kaipapanan ti kumita ken ni Cristo? Kasano a makaaramid ti sumagmamano a tattao ita nga agdama iti kasta met la a biddut a kas kadagiti Israelita a saan a kumita iti sinan-uleg a suer? (Kitaen ti Alma 33:20. Dida kumita ken ni Jesucristo gapu ta saanda a mamati a ti ikikitada ti makaisalakan kadakuada.)

Kinuna ni Elder Carlos P. Asay: “Nasken nga ipamaysatayo, kas iti Israel idi un-unana, dagiti mata ken panunottayo. . .ken Cristo no namnamaentayo a magun-od ti agnanayon a biag. . . . Nasken a saan a maipalubos nga agalla-alla dagiti panagkitatayo iti ballasiw a dalan wenno maitalimudok iti di manayon a bamanag ti lubong. Ti mata. . .nasken a masanay a kumita iti ngato. Nasken a kumitatayo iti Dios ket agbiag!” (iti Conference Report, Okt. 1978, 81; wenno *Ensign*, Nob. 1978, 54).

- Insuro ni Alma a kas iti nalaka a wagas a panangpaimbag manipud kadagiti umap-apuy nga uleg, kasta met a nalaka ti dalan nga agturong iti agnanayon a biag (Alma 37:46). Iti ania a kaipapanan a nalaka ti dalan nga agturong iti agnanayon a biag? Kasano ti panangpadas ti sumagmamano a tattao a mangkiro iti dalan nga agturong iti agnanayon a biag? (Kitaen ti Jacob 4:14. Kitaenda iti labes dagiti nalaka, pangisalakan nga ordinansa ti pammati ken ni Jesucristo, panagbabawi, ken panagtungpal.) Kasano a mapagtalinaedtayo ti panangipamaysatayo iti pammatitayo ken Cristo?

Panangigibus

Allukoyen dagiti kameng ti klase a lagipenda dagiti banag ti lubong ken saan nga agbuteng kadagiti “higante” a mangsinga kadatayo manipud kadagiti banag a kasapulan unay. Ipaneknek a no “kumita[tayo] iti Anak ti Dios nga addaan pammati” (Helaman 8:15) ken tungpalentayo dagiti propetana, mabendisionantayo iti daytoy a biag ken ti umay a biag.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. “Agsublitalay koma sadi Egipto” (Dagiti Numero 14:4)

- Ania ti insungbat dagiti Israelita idi isuda ket:
 - a. Nalakonda iti nagbaetan dagiti Egipcio ken ti Nalabaga a Baybay? (Kitaen ti Exodo 14:10–12.)
 - b. Awan ti naited a kanenda malaksid iti mana? (Kitaen ti Dagiti Numero 11:4–6, 18–20.)
 - c. Nakarrit iti aramid a panangparmek iti daga a Canaan? (Kitaen ti Dagiti Numero 14:1–4.)
 - d. Napukawan iti namnama gapu iti narigat a panagdaliasat iti let-ang? (Kitaen ti Dagiti Numero 21:4–5.)
- Apay iti panagkunayo a narigat unay a tallikudan dagiti Israelita ti Egipto? Ania ti sumagmamano a banag a narigattayo a tallikudan iti agdama? Kasano ti panangpapigsatayo iti tunggal maysa bayat ti panangikarigatantayo a mangbalbaliw kadagiti sigud nga ugali wenno nailubongan a galad?

2. Sadino ti pagsapulantayo iti pannarabay

Isuronatayo ti libro dagiti Dagiti Numero no sadino ti nasken a pangsapulantayo iti pannarabay. Mabalin a kayatyo a yunay-unay dagitoy a pannursuro babaen ti panangisurat kadagiti sumaganad a pagbatayan iti pisarra bayat ti panangisuroyo kadagiti pakaammo iti nasantuan a kasuratan:

- a. Kumita iti propeta (Dagiti Numero 12)
- b. Kumita iti naikari a daga—para kadatayo, ti celestial a pagarian (Dagiti Numero 13–14)
- c. Kumita iti Mangisalakan (Dagiti Numero 21:4–9).

“Diak Mabalin a Labsingen ti Sao ni Jehova”

Dagiti Numero 22–24; 31:1–16

Panggep Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a paiturayan iti pagayatan ti Dios nga awan panagkitakit.

-
- Panagsagana**
1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Dagiti Numero 22:1–21. Nagbuteng ni Balac, ti ari ti Moab, iti yaasideg dagiti Israelita. Indiayaanna ni Balaam kadagiti gunggona no umay iti Moab ket ilunodna dagiti Israelita. Binilin ti Dios ni Balaam nga agkedked, ket nagtungpal ni Balaam (22:1–14). Indiayaan ni Balac ni Balaam iti nayon a pammadayaw ken kinabaknang no umay iti Moab ket ilunodna ti Israel. Imbaga ti Dios ken ni Balaam a mabalinna ti mapan no tarigagayanna ngem nasken a sawenna laeng dagiti sao nga ited kenkuana ti Dios (22:15–21). Inkeddeng a mapan ni Balaam. (Makita iti Patarus ni Joseph Smith ti Dagiti Numero 22:20 a makapan ni Balaam a kadua dagiti lallaki no tarigagayanda.)
 - b. Dagiti Numero 22:22–35. Nagunget ti Dios ken Balaam iti ipapanna iti Moab, nga ammona a mangnamnama iti sumagmamano a gunggona manipud ken ni Balac. Iti dalanna, naammuan ni Balaam dagiti peggad iti panangpasakit iti Dios idi nakisao kenkuana ti asnana ken ti maysa nga anghel.
 - c. Dagiti Numero 22:36–24:25. Nakipagkita ni Balaam ken ni Balac (22:36–23:2). Namintallo nga indawat ni Balac kenkuana nga ilunodna ti Israel, ngem tinungpal ni Balaam ti Dios ket binendisionanna ti Israel iti tunggal panawen (23:3–24:9). Inlunodna ngarud ti Moab ket impadtona ti maipapan ken Jesucristo (24:10–15).
 - d. Dagiti Numero 31:1–16. Dinadael dagiti Israelita dagiti Madianitas ket pinatayda ni Balaam. Inlawlawag ni Moises a binalakadan ni Balaam dagiti Madianitas a mangguyugoy kadagiti Israelita nga agbasol. (Nailadawan dagiti bunga ti balakad ni Balaam iti Dagiti Numero 25:1–3. Nupay saan a direkta nga inlunod ni Balaam ti Israel, kasla tinarigagayanna ti gunggona manipud ken ni Balac ta insingasingna ti panangsulisog iti Israel nga agbasol, a nangigapu kadakuada tapno mapukaw ti panangsaluad ti Apo.)
 2. Mainayon a basaen: 2 Pedro 2:15–16; Judas 1:11; Apocalipsis 2:14.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramiden ti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Idawat kadagiti kameng ti klase a dumngeg a nasayaat kadagiti sumaganad a binatog ket panunoten ti maipapan iti kita ti tao a mangisawang kadagitoy:

“No [ti ari] itedna koma kaniak ti balayna a napno iti pirak ken balitok, siak diak mabalin a labsingen ti sao ni Jehova a Diosko” (Dagiti Numero 22:18).

“Amin nga ibaga ni Jehova, dayta ti rebbengko nga aramiden” (Dagiti Numero 23:26)

“Diak mabalin a labsingen ti sao ni Jehova, tapno agaramidak iti naimbag man wenno dakes a bukukodko; ti sawen ni Jehova, dayta ti sawekto” (Dagiti Numero 24:13).

- Ania ti sumagmamano a kababalin ti maysa a tao a mangisao kadagitoy a banag? (Mangisingasing dagiti kasta a binatang a managtungpal, napudno, ken napakumbaba ti maysa a tao.)

Ilawlawag nga insawang dagitoy a binatang ti maysa a lalaki nga agnagan iti Balaam, a nangilatak iti naiget a panagtungpal ngem iti pusona tinarigagayanna dagiti naindagaan a gunggona ken pammadayaw. Ipakita daytoy nga adalen dagiti bunga ti nasukir a panangipetteng iti bukodtayo a pagayatan tapno maipatungpaltayo dagiti kasta a tarigagay.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Pinagkedkedan ni Balaam ti indiaya ni Balac a gunggona kas subad iti panangilunodna iti Israel.

Isuro ken paglilinnawagan ti Dagiti Numero 22:1–21.

- Nagbuteng iti yaasideg dagiti Israelita, nangipatulod ni Balac, ari ti Moab, kadagiti mensaherona a mangidiaya ken ni Balaam iti gunggona no umay iti Moab ket ilunodna ti Israel (Dagiti Numero 22:5–7). Kasano ti isusungbat ni Balaam iti daytoy a diaya? (Kitaen ti Dagiti Numero 22:8–14.) Ania dagiti maawagan iti gunggona a maidiaya no dadduma kadatayo kas kasukat ti panagsukirtayo iti Dios?
- Kalpasan a nagkedked ni Balaam a mapan iti Moab, nangibaon ni Balac iti maikadua a grupo dagiti lalaki, nadaydayawda ngem iti immuna tapno mangpadas a mangallukoy kenkuana. Ania ti indiaya ni Balac ken ni Balaam? (Kitaen ti Dagiti Numero 22:15–17.) Kasano a simmungbat ni Balaam? (Kitaen ti Dagiti Numero 22:18–19.) Apay iti panagkunayo a kinayatna a kiddawen manen iti Apo? (Mabalin a ninamnana ni Balaam a balbaliwan ti Apo ti panunotna ket palubosanna isuna nga alaen ti gunggona nga indiaya ni Balac.) Ania dagiti pagpeggadan ti panagkalikagum kadagiti pambar wenno rason nga agaramid iti maysa a banag a maibusor kadagiti bilin ken balakad ti Dios?
- Inikkan ti Apo ni Balaam iti pammalubos a mapan a kakuyog dagiti mensahero ni Balac no tarigagayanna daytoy. Ngem nagpungtot ti Apo ken Balaam iti ipapanna (Dagiti Numero 22:20–22). Ania ti isingasing ti panagpungtot ti Apo maipapan iti adda iti puso ni Balaam? (Kitaen ti 2 Pedro 2:15; Isaias 29:13.)

2. Impakita ti Apo ti peggad ti nasukir a panangipetteng ni Balaam iti bukodna a pagayatan.

Isuro ken paglilinnawagan ti Dagiti Numero 22:22–35.

- Iti dalanna nga agpa-Moab, namintallo a pinilit a pinataray ni Balaam ti asnana (Dagiti Numero 22:22–30). Iti ania a wagas a maipada daytoy iti pannakilangen ni Balaam iti Apo? (Tinarigagayan ni Balaam nga ipapilit ti bukodna a pagayatan iti asna ken iti Apo. Mabalín a kayatyo pay nga ilawlawag a nakita ti asna ti anghel ngem di nakita ni Balaam. Mayasping iti daytoy, nakita ti Apo ti adu a bambanag a di nakita ni Balaam.)
- Ania ti sumagmamano a pangipadaan iti agdama dagiti tattao ken grupo a sisusukir a mangpadas a mangaramid iti kaykayatda imbes a mangsurot iti pagayatan ti Apo nga aramidenda wenno mangsurot iti nalinteg a balakad dagiti nagannak wenno dadaulo?

Mabalín a kayatyo a paglilinnawagan ti sumagmamano kadagiti sumaganad a pagarigan:

- a. Maysa nga ubing, nagliday iti sungbat ti maysa a naganak, mapan iti sabali pay a naganak a nangnamnama iti sabali a sungbat.
 - b. Maysa a kameng ti Simbaan a saan a napnek iti balakad ti maysa a dadaulo ti kinasaserdote, mapan iti sabali a dadaulo ti kinasaserdote.
 - c. Maysa a kameng ti Simbaan ti nangikalinteg no apay a saan a mayaramat ti maysa a bilin kenkuana kasta met iti dadduma a kameng.
- Binabalaw ti Apo ni Balaam babaen ti anghel ken ti asna. Kasano ti isusungbat ni Balaam kadagiti pammabalaw a sao ti anghel? (Kitaen ti Dagiti Numero 22:31–35.) Apay a babalawen ti Dios dagiti annakna? (Kitaen ti DkK 95:1.) Kasano a makapagbalin a maysa a bendision kadatayo ti pammabalaw ti Dios?

3. Nagkedked ni Balaam a mangilunod iti Israel.

Isuro ken paglilinnawagan ti Dagiti Numero 22:36–24:25.

- Kalpasan a nakasangpet ni Balaam iti Moab, indawat ni Balac kenkuana iti mamitlo a daras nga ilunodna ti Israel. Tunggal ibaga ti Apo ken Balaam a bendisionanna ti Israel, ket nagtungpal ni Balaam. Ania dagiti pagpigsan nga impakita ni Balaam iti daytoy a pakaammo? (Kitaen ti Dagiti Numero 22:38; 23:8, 19–20; 24:1, 12–13.) Ania ti pagkapsutan a madlaw pay laeng nga adda ken ni Balaam? (Kitaen ti Dagiti Numero 22:41; 23:1–3, 13–15, 27–30. Nupay pinagkedkedan ni Balaam dagiti kiddaw ni Balac a mangilunod iti Israel, natallugod isuna a mangsurot ken ni Balac iti tunggal lugar ket denggenna dagiti kiddaw nupay ammona a di umisu dagitoy.) Ania dagiti pagpeggadan iti panangdengngeg kadagiti di nalinteg a singasing (manipud kadagiti gagayyem wenno media kas pagarigan) no ammotayo a di umisu dagitoy?

4. Dinadael dagiti Israelita dagiti Madianitas ket pinapatayda ni Balaam.

Isuro ken paglilinnawagan ti Dagiti Numero 31:1–16.

- Apay a nakigubat dagiti Israelita kadagiti Madianitas? (Kitaen ti Dagiti Numero 31:1–3; nagpungtot ti Apo kadagiti Madianitas iti panangallukoyda kadagiti Israelita nga agbasol, kas naisurat iti Dagiti Numero 25:1–3.) Asino ti nangbalakad kadagiti Madianitas a mangsulisog kadagiti annak ti Israel a makiraman iti panagrukab iti didiosen ken kinarugit ti dayaw? (Kitaen ti Dagiti Numero 31:16.) Apay nga inted ni Balaam daytoy a pammalakad? (Nupay tinungpal ni Balaam ti bilin ti Apo tapno mangbendision imbes a mangilunod iti Israel, iti pusona tinarigagayanna dagiti naindagaan a

pammadayaw ken gunggona. Tapno maawat dagitoy a gunggona, sinulisogna ti Israel nga agbasol, a nakaigapu iti pannakapukawda iti panangsaluad ti Apo.) Ania ti napasamak ken ni Balaam kabayatan ti pannakigubat dagiti Israelita kadagiti Madianitas? (Kitaen ti Dagiti Numero 31:8.)

- Tallo a mannurat iti Baro a Tulag ti nangdakamat ken ni Balaam (2 Pedro 2:15–16, Judas 1:11; Apocalipsis 2:14). Ania dagiti impresionda kenkuana?
- Ania dagiti adal a masursurotayo manipud iti daytoy nga estoria? (Dagiti kameng ti Simbaan nga agkalkalikagum kadagiti naindagaan a gunggona ken pammadayaw, dagiti agkalkalikagum iti pambar wenno rason a mangaramid iti maysa a banag a maibusor iti balakad ken bilbilin ti Dios wenno dagiti agkalkalikagum a mangyam-ammo kadagiti nailubongan a kapanunotan, kannawidan, wenno pagrukodan iti Simbaan ket sumursurot iti saan a nalinteg a pagwadan ni Balaam. Maaw-awagan daytoy iti “sursuro (doktrina) ni Balaam” iti Apocalipsis 2:14.)

Kinuna ni Elder Bruce R. McConkie:

“Anian nga estoria daytoy! Daytoy ti maysa a propeta ti Dios a sititibker a mangipakdaar laeng iti no ania ti ibilin ti Apo ti langit. Kasla awan ti kabassitan a panagduadua iti panunotna maipapan iti dalan a nasken a turongenna. Isu ti mangibagi iti Apo, ket awan maysa a balay a napno iti balitok ken pirak wenno awan nangato a pammadayaw nga indiaya ti ari ti makaallukoy wenno makaawis kenkuana tapno surotenna ti naikeddeng a turongenna. . . .

“Ngem ti kinaagumna iti kinabaknang ken kinagartem iti pammadayaw ti nangsulisog kenkuana. Anian a nakakaskasdaaw koma [para kenkuana] tapno agbalin a nabaknang ken nabileg. . . . Nalabit a palugodan isuna ti Apo a mangbalbaliw kadagiti pagrukodanna ket maaddaan iti nailubongan a kinarang-ay ken bileg. . . . Kasano ngata ti kasansan ti pananggun-od ti sumagmamano kadaytoy iti pangiturong manipud iti Simbaan ket kalpasanna, kas ken ni Balaam, agkiddawtayo iti sumagmamano a nailubongan a gunggona. . . .

“Ni Balaam, . . . naparegta ken maingel kas idi damo, napukawna ti kararuana iti udina gapu ta tinarigagayanna dagiti banag daytoy a lubong imbes koma a dagiti kinabaknang ti kinaagnanayon” (“The Story of a Prophet’s Madness,” *New Era*, Abr. 1972, 7).

- Sublien ti agibatay kadagiti binatangog iti aramiden a pangawis iti panagdengnggeg. Ilawlawag a nupay makita a naiget a managtungpal ni Balaam, tinarigagayan ti pusona ti umawat kadagiti naindagaan a gunggona ken pammadayaw. Ania ti isuro daytoy nga estoria maipapan iti pateg ti panamagtalinaed a nadalus kadagiti tarigagay ti puspusotayo? Kasano ti panangpatalinaedtayo a natarnaw dagiti tarigagay ti puspusotayo?

Panangigibus

Paneknekan a no sipapakumbaba nga inaramid ni Balaam ti pagayatan ti Apo, adu koma a basol ken panagsagaba ti naliklikan para iti bagina ken para iti Israel. Allukoyen dagiti kameng ti klase nga agbalin a natibker a saan ketdi a nasukir—nga agkalkalikagumtayo a mangammo ken mangaramid iti pagayatan ti Apo a saan a gangandaten a liklikan wenno balbaliwan daytoy.

**Dagiti Mainayon a
Kapanunotan iti
Panangisuro**

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalín a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Panagtungpal iti Apo

Masursurotayo ken ni Balaam ti kinapateg ti panagtungpal iti Apo. Masursurotayo pay daytoy manipud kadagiti nasayaat a pagwadan ti adu a lallaki ken babbai kadagiti nasantuan a kasuratan. Mabalín a kayatyo ti agibatay kadagiti sumaganad a pagarigan:

- a. Ti Mangisalakan, nga ammonan ti panagsagaba a pakaiipasanguanna iti Getsemani ken iti krus, “nagparintumeng ket nagkararag, a kinunana, Ama no pagayatam iyadayum kadi daytoy a kopa kaniak: nupay kasta saan koma a maaramid ti pagayatak, no di ti pagayatam” (Lucas 22:41–42).
- b. Idi nabilin ni Abraham a mangisakripisio iti anakna a ni Isaac, isu ket “bimmangon a nasapa iti bigat” tapno rugianna ti panagdaliasatna nga agpa-Bantay Moria (Genesis 22:3).
- c. Idi maibaga ken Maria nga isunto ti agbalin nga ina ti Anak ti Dios, insungbatna, “Adtoy ti adipen ti Apo; maaramid koma kaniak kas iti saom” (Lucas 1:38).
- d. Idi nabilin ni Nephi nga agsubli iti Jerusalem tapno alaenna dagiti pinanid a gambang manipud ken ni Laban, dagus nga insungbatna, “Mapanak ket aramidek dagiti banag nga imbilin ti Apo” (1 Nephi 3:7).
- e. Nagballigi iti gubat dagiti lallaki nga annak ni Helaman gapu ta “tinungpal ken impategda nga awan kurangna ti tunggal balikas a pammilin” (Alma 57:21).

2. “Ni Jehova pinaritannaka iti dayaw” (Dagiti Numero 24:11)

- Idi nagkedked ni Balaam a mangilunod iti Israel ken umawat iti gunggona ken pammadayaw ken ni Balac, imbaga ni Balac kenkuana, “Ni Jehova pinaritannaka iti dayaw” (Dagiti Numero 24:11). Kasano a ti panangsurottayo iti Apo ilikliknatayo no dadduma iti panangawattayo kadagiti naindagaan a gunggona ken pammadayaw? Ania ti ikari ti Apo imbes a dagiti naindagaan a gunggona? (Kitaen ti DkK 81:6.)

“Agaluadka Ngarud Di la ket Ta Malipatam”

Adalen
17

Deuteronomio 6; 8; 11; 32

Panggep Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a (1) manglaglagip iti Apo ken dagiti katulagan nga inaramidda kenkuana ken (2) mangparnuay iti aglawlaw a makatulong kadakuada a mangaramid iti kasta.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Deuteronomio 6:1–9; 11:18–21. Nangted ni Moises kadagiti pangiturong kadagiti Israelita a makatulong kadakuada a manglaglagip kadagiti katulaganda. Binilinna dagiti nagannak a suruanda dagiti annakda kadagiti balikasna.
 - b. Deuteronomio 6:10–12; 8:1–20. Pinalagipan ni Moises dagiti Israelita maipapan kadagiti bendision ti Dios kadakuada. Binallaaganna ida a mapukawda no dida tungpalen dagiti bilin ti Dios ken laglagipen Isuna.
 - c. Deuteronomio 32:1–4, 15–18, 30–40, 45–47. Binalakadan ni Moises dagiti Israelita nga agbalin a managtulnog iti Bato a salakanda (Jesus Cristo).
2. Mainayon a basaen: Deuteronomio 4; 7:1–4; 13:1–8; 34.
3. No aramatenyo ti umuna nga aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangitugot kadagiti banag manipud iti pagtaenganyo kas nailadawan iti “Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg.”

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

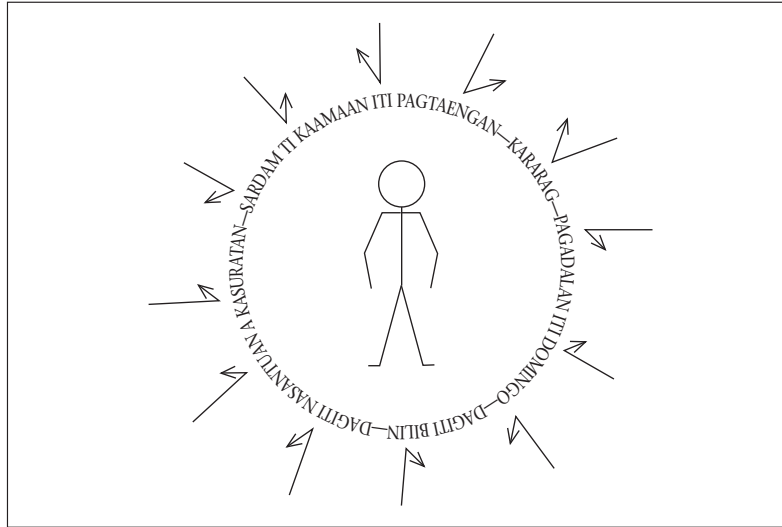
Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa kadagiti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen. Mangpili iti aramiden a kangrunaan a mayannatup para iti klase.

1. Iparang dagiti banag a naggapu iti pagtaenganyo a mangipalagip kadakayo maipapan iti Apo ken dagiti katulagan nga inaramidyo kenkuana. (Iraman dagiti kasta a bambanag dagiti nasantuan a kasuratan, ladawan, libro, ken rekording ti musika.) Ibagi kadagiti kameng ti klase no apay a napateg dagitoy a banag kadakayo. Ilawlawag a paset daytoy nga adalen ti maipapan kadagiti pisikal a bambanag nga inaramat dagiti nagkauna nga Israelita a mangipalagip iti bagbagida maipapan iti Apo ken dagiti katulaganda kenkuana. Ilawlawag a mabalin a nabileg met a palagip kadayoy dagiti pisikal a bambanag.
2. Isurat dagiti sumaganad a balikas iti pisarra:

Ulboden, allilawen, siloen, kusiten, alun-onen, gargarien, sulisogen, pungtot, bulseken, inal-aling, inuulbod, dadaelen

 - Ania ti pagpapadaan dagitoy a balikas? (Maysa a pagpapadaanda ket isu ti panangiladawanda amin iti taktika ni Satanas iti pananggandatna a mangyadayo kadayoy manipud iti Apo.)

- Pabasa iti maysa a kameng ti klase ti DkK 76:28–29. Ilawlawag a naggapu dagitoy a bersikulo iti maysa a parmata a naited kada Joseph Smith ken Sidney Rigdon. Ania ti maaramidtayo tapno masaluadan manipud iti pangaring ni Satanas? (Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad a diagram a pangiladawan iti sumagmamano a banag a maaramidtayo tapno masaluadan ti bagbagitayo manipud kadagiti pannulisog ni Satanas.)

Ilawlawag nga iti libro ti Deuteronomio, sinuruan ni Moises dagiti Israelita no kasano a mangparnuay iti maysa nga aglawlaw a mangtulong kadakuada a mangkedked kadagiti pannulisog ni Satanas. Daytoy nga adalen ti mangamiris iti balakad ni Moises ken mangilawlawag no kasano a mayaramat daytoy ita iti biagtayo.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat daytoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

Kalpasan ti pannakasubok, pannakabalaw, ken pannakaisuro dagiti Israelita iti let-ang iti las-ud ti 40 a tawen, kinuna ti Apo a nakasaganadan a sumrek iti maikari a daga. Ngem umuna nga adda sumagmamano a pangiturong para kadakuada. Insarita ni Moises dagitoy a pangiturong iti tallo a sermon a nailanad iti Deuteronomio.

Kadagitoy tallo a sermon, inamiris ni Moises ti 40 a tawen a panagnaed dagiti Israelita iti let-ang, a nakabigbiganda iti tulong ti Dios iti pannakaisalakanda. Inlawlawag pay ni Moises dagiti pagrebbengan ti Israel kas napili a tattao ti Dios. Inyunay-unayna a nasken a tungpalenda dagiti bilin ti Dios, nangnangruna dagiti bilin a manglagip Kenkuana ken liklikanda ti panagrukbab iti didiosen. Imballaag ni Moises a nupay nakasagana a sumrek dagiti annak ti Israel iti naikari a daga, no agsublida iti kinadakesda mapukawda ti tawidda ken mawarawaradanto.

1. Nangted ni Moises kadagiti pangiturong kadagiti Israelita a tumulong kadakuada a manglagip kadagiti katulaganda.

Isuro ken paglilinnawagan ti Deuteronomio 6:1–9 ken 11:18–21.

- Naglaon ti Deuteronomio kadagiti maudi a balikas ni Moises kadagiti Israelita. No nasken a mangtedkayo iti maysa pay a maudi a mensahe iti kaamaan ken gagayyemyo, ania koma daytoy?
- Ania ti imbilin ti Apo nga aramiden dagiti Israelita iti Deuteronomio 6:5–7? Kasano a magun-odtayo dagiti balikas dagiti nasantuan a kasuratan iti puspustayo? Kasano a sisasamay a maisuro dagiti nagannak ti ebanghelio kadagiti annakda ken matulonganda ida a makasursuro a mangipateg kadagiti nasantuan a kasuratan?
- Ania ti imbalakad ni Moises nga aramiden dagiti Israelita iti Deuteronomio 6:8–9 ken 11:8–20? (Makita a ti “bedbed (frontlets) isu dagiti akikid ken atiddog nga aramaten a nakaisuratan ti uppat a binatang iti nasantuan a kasuratan. . . a nalukot ken naireppet kadagiti pagbedbed a lalat (wenno kudil ti ayup). . .iti musing wenno iti takiag” ([Bible Dictionary, “Frontlets,” 676]).
- Apay iti panagkunayo nga imbaga ni Moises kadagiti tao a mangikabil kadagiti binatang iti nasantuan a kasuratan iti baet dagiti matada, dagiti imada, ken dagiti adigi dagiti balayda, ken dagiti ruanganda? Kasano a mangaring dagiti kasta a kanayon a palagip iti tignaytayo? Ania ti maaramidtayo iti pagtaengantayo a mangipalagip kadayo maipapan iti Apo, kadagiti balikasna, ken dagiti katulagantayo kenkuana? Dagiti kadi ladawan iti didingtayo, dagiti libro a basbasaentayo, ken dagiti pelikula ken pabuya iti television a buybuyaentayo ti mangipalagip kadayo maipapan iti Apo, wenno dagitoy kadi ti mangisingasing iti panagessemtayo iti lubong?

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson a dagiti tao nga “inturong ni Cristo ket naan-anayto a masagepsep wenno mapno ken ni Cristo. . . . Sumrek iti pagtaenganda, ken dagiti ladawan iti didingda, dagiti libro ti aparadorda, ti musika iti aglawlaw, dagiti balikas ken tignayda ti mangipakita nga isuda dagiti Kristiano” (iti Conference Report, Okt. 1985, 6; wenno *Ensign*, Nob. 1985, 6–7).

2. Binalakadan ni Moises dagiti Israelita nga agtungpal kadagiti bilin ti Dios ken manglaglagip Kenkuana.

Isuro ken paglilinnawagan ti Deuteronomio 6:10–12 ken 8:1–20.

- Ania dagiti kangrunaan a mensahe ni Moises iti Deuteronomio 6:10–12 ken 8:1–20? Ania ti kaipapanan ti manglipat iti Apo? (Kitaen ti Deuteronomio 8:11.) Ania dagiti bunga ti pananglipatda kenkuana? (Kitaen ti Deuteronomio 8:19.) Kasano a masinunuotayo a ditayo liplipatan ti Dios?
- Ania dagiti kondision wenno pangkarit nga innaganan ni Moises a mabalina a pakaigapuan dagiti tao a manglipat iti Dios? (Kitaen ti Deuteronomio 6:10–12; 8:10–20.) Apay a sumagmamano a tattao ti manglipat iti Apo kalpasan ti nawadwad a panangbendisionna kadakuada? (Kitaen ti Deuteronomio 8:17.)

Kinuna ni Presidente Brigham Young: “Ti kadaksan a pagbutbutngak unay maipapan kadagiti [kameng daytoy a Simbaan] ket ti panagbaknangda iti daytoy a pagilian, pananglipatda iti Dios ken dagiti tao, agbalinda a kabaknangan, ket paikkatda ti bagbagida iti Simbaan ket mapanda iti

impierno. Agbalin dagitoy a tao a mangriribuk, agtakaw, napanglaw, ken amin a kita ti pamarparigat, ket agbalin a pudno. Ngem ti ad-adda a pagbutbutngak kadakuada ket ti saanda a maitakder ti kinabaknang; ngem nasken a masubokda iti kinabaknang, gapu ta agbalinda a kabaknangan a tattao iti daytoy a daga” (iti Preston Nibley, *Brigham Young: The Man and His Work* [1936], 128).

- Asino ti nagtaudan ti ania man a panagrang-ay a mabalin nga nga adda kadatayo? (Kitaen ti Deuteronomio 8:18.) Kasano nga aramatentayo ti kinabaknangtayo a pangpadur-as iti aramid ti Apo? (Kitaen ti Deuteronomio 8:18; Jacob 2:18–19.)

3. Binalakadan ni Moises dagiti Israelita nga agbalin a managtulnog iti Bato a salakanda (Jesucristo).

Isuro ken paglilinnawagan ti Deuteronomio 32:1–4, 15–18, 30–40, 45–47.

- Asino ti Bato a nadakamat iti Deuteronomio 32:3–4? (Jesucristo; kitaen met dagiti bersikulo 15, 18, ken 30–31.) Apay iti panagkunayo a maawagan iti Bato ni Jesucristo no dadduma? (Kitaen ti Helaman 5:12.)
- Impakdaar ni Moises a ti “batoda” (dagiti falso a dios dagiti nadangkes) “saan a kas iti Batotayo” (Deuteronomio 32:31). Kasano a maigiddiat ti “batoda” iti “Batotayo”? (Kitaen ti Deuteronomio 32:37–40.)
- Ania ti kayat a sawen ti mabangon iti rabaw ti Bato? (Kitaen ti Deuteronomio 32:46–47; Mateo 7:24–27; DkK 50:44.) Kasano a maaramidtayo daytoy? (Kitaen ti Deuteronomio 18:18–19, nga, iti panangipadtona maipapan iti yaay ni Cristo, ibagana ti panagkasapulan iti panagdengngeg kadagiti balikasna.)

Panangigibus

Iburayyo ti pammaneknekyo maipapan iti Mangisalakan ken yebkasyo ti panagyamanyo gapu kadagiti katulagan nga inaramidyo kenkuana. Yunay-unay ti kinapateg ti pananglaglagip iti Dios ken panagtungpal kadagiti katulagan nga inaramidtayo kenkuana. Paneknekan a dagiti banag nga inkabiltayo iti aglawlawtayo—kas kadagiti ladawan, libro, ken musika—agbalinda a nabileg a palagip maipapan iti Apo ken dagiti katulagan nga inaramidtayo kenkuana. Ilawlawag a ti panggeptayo iti panangpalawlawtayo iti bagbagitayo kadagitoy a banag ket maipada iti panggep dagiti nagkauna nga Israelita iti panagaramat kadagiti bedbed: tapno makatulong kadatayo iti panangbangon iti Bato—tapno makatulong kadatayo a manglaglagip ken mangsurot iti Apo.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. “Isuratmonto ida kadagiti babaotek ti ruangan ti balaymo” (Deuteronomio 6:9)

Awisen dagiti kameng ti klase nga isuratda dagiti naipinta, paskil, rekording iti musika, ken dadduma pay a banag iti pagtaenganda. Pamarkaan kadakuada ti tunggal banag iti “+” (mangipakita a ti banag ti kasla mangiturong kadakuada iti

panaglaglagip iti Apo) wenna “-” (mangipakita a daytoy ti ad-adda a mangyadayo iti puspusoda manipud iti Apo). Mabalina kayatyo nga isingasing nga aramiden daytoy dagiti kameng ti klase ken dagiti kaamaanda bayat ti sardam ti kaamaan iti pagtaengan.

2. “Dinakanto baybay-an” (Deuteronomio 4:31)

- Kalpasan ti panangipadto nga agbalbaliwto dagiti Israelita iti panagrukbab kadagiti sabali a dios ket mawarawarada (Deuteronomio 4:25–28), nangidaton ni Moises kadagiti balikas ti namnama. Ania ti inkarina kadagiti agkalikagum a manggun-od iti Apo iti amin a pusoda? (Kitaen ti Deuteronomio 4:29–31; Isaias 49:14–16.) Kasano a naipatungpalen daytoy a kari iti biagyo? Ania ti nasken nga aramidentayo tapno agkalikagumtayo a manggun-od iti Apo iti amin a puso ken kararuatayo?

3. Panangsarked kadagiti di nasayaat a pangaring dagiti dadduma

- Ania ti peggad nga imballaag ni Moises iti Deuteronomio 13:6–8? Kasano ti pannakailasintayo no ti maysa a tao ket agganggandat a mangyadayo kadaytoy manipud iti Apo? Kasano ti nasken nga isusungbattayo iti kasta a tao?

4. “Didanto agparang nga ima-ima iti sango ni Jehova” (Deuteronomio 16:16)

- Ti lugar a nadakamat iti Deuteronomio 16:2, 11 ken 16 ket ti tabernakulo, a maysa a mayakar-akar a templo para kadagiti Israelita. Kas panagsagana para iti pasken iti tabernakulo, binilin ni Moises dagiti tao a “didanto agparang nga ima-ima iti sango ni Jehova” (Deuteronomio 16:16). Kasano a mayaramat daytoy iti idadar-aytayo iti templo? Kasano ti panangisaganatayo iti bagbagitayo iti idadar-aytayo iti templo tapno ditayo sumrek iti templo ngan “ima-ima”? Kasano a makatulong kadaytoy daytoy a panagsagana nga “agragstakayonto iti sango ni Jehova” iti templo? (Deuteronomio 16:11).
- Imbalakad ni Presidente Howard W. Hunter: “Managtariptongtayo iti templo koma a tattao. Dumar-aytayo iti templo a kas kasansan no ipalubos dagiti bukod a kasasaad. Mangidulinkayo iti ladawan ti maysa a templo iti pagtaenganyo tapno makita dagiti annakyo daytoy” (iti Conference Report, Okt. 1994, 8; wenna *Ensign*, Nob. 1994, 8). Apay a kasapulan a mapantayo iti templo a masansan no mabalina? Apay a kasapulan ti mangidulin iti maysa a ladawan ti templo iti pagtaengantayo?

5. “Awan ti makaammo iti tanemna” (Deuteronomio 34:6)

Ammo laeng ti nagsurat a nangileppas iti libro ti Deuteronomio a pimmanaw ni Moises ket naipagarup ngarud a natayen, nga intanemen ti Apo, ken awan ti makaammo no sadino ti nakaitanemanna. Nupay kasta, ammotayo a nagbalbaliw ni Moises. (Para iti pannakailawlawag ti kasasaad dagiti nagbalbaliw a nabia, kitaen ti 3 Nephi 28:7–9, 37–40.) Ti Bible Dictionary ti mangted iti sumaganad a pannakailawlawag ti pannakabalbaliw ni Moises:

“Kas iti kasasaad dagiti adu a nagkauna a propeta, nayatiddog ti panagserbi ni Moises iti labes dagiti pagpatinggaan ti mismo a biagna iti daga. Kas kadua ni Elias, napan iti Bantay ti Panagbalbaliw-langa ket impaayna dagiti tulbek ti kinasaserdote kada Pedro, Santiago, ken Juan (Mateo 17:3–4; Marcos 9:4–9; Lucas 9:30; DkK 63:21; *History of the Church*, 3:387). Manipud iti daytoy a pasamak, a

naaramid sakbay ti panagungar ni Jesus, maawatantayo a maysa a nagbalbaliw a tao ni Moises ket saan a natay kas nailanad iti Deuteronomio 34 (Alma 45:19). Kasapulan a mabalbaliwan isuna, tapno maaddaan iti bagi a nagtagilasag ken nagtagitulang iti oras ti panagbalbaliw-langa, gapu ta saan idi a maipatpatungpal ti panagungar. No espiritu laeng isuna, saanna koma a maipatungpal ti aramid iti bantay maipapan iti panangted kadagiti tulbek iti mortal a da Pedro, Santiago, ken Juan (idilig iti DkK 129)” (Bible Dictionary, “Moises,” 735).

“Bumilegka ket Umingelka”

Adalen
18

Josue 1–6; 23–24

Panggep Tapno allukoyen ti tunggal kameng ti klase nga agbalin a napigsa ken natured iti panagtungpalna iti ebanghelio ni Jesucristo.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Josue 1. Inawagan ti Apo ni Josue a sukatanna ni Moises ken binilinna nga agbalin a napigsa, maaddaan iti tured, adalenna dagiti nasantuan a kasuratan, ken tungpalenna dagiti bilin. Insagana ni Josue dagiti Israelita a mangikut iti daga nga inkari ti Apo kadakuada.
 - b. Josue 3–4; 6. Binallasiw dagiti Israelita ti Karayan Jordan iti rabaw ti namaga a daga ket nangikabil iti 12 a bato kas pakalaglagipan iti panagballasiwda. Babaen ti pammati dagiti Israelita, nadadael ti Jerico.
 - c. Josue 23; 24:14–31. Nakitulag ni Josue ken dagiti taona nga agserbi iti Apo.
2. Mainayon a basaen: Josue 7; 14.
3. Idawat iti maysa a kameng ti klase nga agsagana a mangisalaysay iti pakaammo maipapan iti gubat ti Jerico a kasla isu ti maysa a saksi (Josue 6). Pagsaganaen ti maysa wenno dua a kameng ti klase a mangisalaysay iti padas a mangipalagip kadakuada maipapan iti bileg ken ayat ti Dios.
4. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangala iti maysa a panid ti papel, pagpigket wenno lastiko, ken maysa a libro. No aramatenyo dagiti saludsod maipapan iti palab-og ken pagsilo, mabalina a kayatyo ti mangitugot iti bassit a palab-og, kas iti pangtiliw ti bao, tapno mangiladawan iti panaglilinnawag.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalina a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Ilawlawag a maipapan daytoy nga adalen ken ni Josue, ti propeta a nangidaulo kadagiti annak ti Israel iti pannakidangadangda iti maikari a daga. Idi awaganna ni Josue nga agbalin a propeta, imbalakad ti Apo kenkuana a “bumilegka ket umingelka” (Josue 1:16). Isurat daytoy a binatang iti pisarra. Iparang ti maysa a panid ti papel ken maysa a libro. Awisen ti maysa a kameng ti klase a pagtakderenna ti papel a nakasikig ket padasen ti mangbalanse iti libro iti rabaw daytoy.

Kalpasan ti panangpadas ti kameng ti klase iti daytoy, ilawlawag nga adda wagas a mangpapigsa iti papel tapno masarapana ti libro. Lukoten ti papel a kasla tubo ket reppeteng iti lastiko wenno teyp. Patakderen ti papel a sinantubo nga adda ti murdongda iti rabaw ti patad. Siiinnayad nga iparabaw ditoy ti libro. (Mabalina a kayatyo a sanayen daytoy sakbay ti klase.)

Ilawlawag a bimmileg ni Josua bayat ti panangipalubosna iti Dios a mangmuli iti kinataona. Kasta met a no ipalubostayo a mulien ti Dios ti kinataotayo, makapagbalintayo a napigsa ket maipatungpaltayo dagiti banag a tarigagayan ti Apo nga aramidentayo.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inal daw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangibinglay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

Bayat ti 40 a tawen a panagnaed dagiti Israelita iti let-ang, inikkan ida ni Moises iti linteg ti Dios, nagakem a parasao ti Dios, ket nagserbi a kas tarabayda. Isu ti kakaisuna a dadaulo ti sibubukel a kaputotan dagiti Israelita a naammuan. Ngem innala ti Apo isuna iti gibus ti 40 a tawen a panagindegda iti let-ang—kas idi naipasangoda iti dakkal a pannubok. Iti pananglagipna iti karina iti Israel, nangbangon ti Apo iti baro a dadaulo, ni Josue, a nakabael a nangiturong iti dangadang ken ti panagindeg iti naikari a daga.

1. Inawagan ti Apo ni Josue.

Isuro ken paglilinnawagan ti Josue 1.

- Ania iti panagkunayo dagiti pannubok a nakaipasangan ni Josue idi awagan ti Apo a mangsukat ken ni Moises iti panangidaulona kadagiti Israelita? (Nasken nga isu ti mangidaulo iti Israel iti pannakidangadang ken panagindegda iti Canaan, a maysa a dakkal nga aramiden. Isuna pay ti mangsukat iti naindaklan a dadaulo.) Ania a pammatalged ti inted ti Apo ken Josue bayat ti panagsagana ni Josue a sumrek iti naikari a daga? (Kitaen ti Josue 1:5.) Kasano a makatulong kadatayo daytoy a pammatalged kadagiti baro nga akem wenno pannuboktayo? Kasano a tinulongannakayo ti Apo kadagiti kasta a kasasaad?
- Ania ti imbilin ti Apo iti namitlo a gundaway iti Josue 1:6–9? Ania ti kinuna ti Apo a kasapulan ni Josue ti tured ken pigsa nga agaramid? (Kitaen ti Josue 1:7. Ilawlawag a nupay kasapulan ni Josue ti tured a makigubat iti adu a dangadang ti militar, kasapulanna pay ti kinatured iti dayaw—ti tured nga agaramid iti no ania ti rumbeng.) Ania dagiti pannubok a pakaipasanguantayo iti agdama nga agkasapulan iti pigsa ken tured iti dayaw? Ania dagiti pagarigan ti tured ti dayaw a napaliwiyon?
- Ania ti imbaga ti Apo nga aramiden ni Josue tapno “addanto naimbag a banagna”? (Kitaen ti Josue 1:8. Ilawlawag a ti libro ti linteg isu dagiti nasantuan a kasuratan.) Apay iti panagkunayo a napateg ken ni Josue ti panagadal iti nasantuan a kasuratan tapno agballigi iti akemna? Kasano a makatulong kadatayo ti kanayon a panagadal iti nasantuan a kasuratan?

2. Binallasiw dagiti Israelita ti Karayan Jordan iti rabaw ti namaga a daga; babaen ti pammatida, nadadael ti Jerico.

Isuro ken paglilinnawagan ti Josue 3–4 ken 6.

- Idi kasapulan a ballasiwen dagiti Israelita ti Karayan Jordan, agliplippias dagiti teppangna. Kasano nga impakita ti Apo kadagiti annak ti Israel a kinaduana ni Josue kas iti panangkaduana ken ni Moises? (Kitaen ti Josue 3:7–8, 14–17; 4:14. No kasapulan, ilawlawag a ti lakasa ti tulag ket maysa a bassit nga altar a

naglaon kadagiti sagrado a sinurat, a pakaibilangan dagiti sinurat ni Moises ken dagiti lapida a naglaon kadagiti Sangapulo a Bilin.) Kasano nga ipakita ti Apo kadatayo nga iturturongna ken parparegtaenna ti sibibiag a propeta kas iti inaramidna kadagiti napalabas a propeta?

- Ania ti nasken nga aramiden dagiti papadi a nangbaklay iti lakasa sakbay nga agsardeng dagiti dandanum ti Karayan Jordan? (Kitaen ti Josue 3:13–17. Nasken a tumapogda iti agliplippias a danum bayat ti panangbagkatda iti lakasa.) Kasano nga idawat ti Apo dagiti mayasping a bambanag kadatayo no dadduma?

Kinuna ni Elder Boyd K. Packer:

“Di nagbayag kalpasan ti pannakaawagko a kas maysa a Sapasap nga Agrebbeng, napanak ken ni Elder Harold B. Lee tapno agpabalakad. Dimngeg a nasayaat iti parikutko ket insingasingna a makipagkitaak ken ni Presidente David O. McKay. Binalakadannak ni Presidente McKay maipapan iti turongen a nasken a papanak. Situtudioak unay a nagtungpal ngem awan ti nakitak a mabalin a wagas tapno aramidek kas iti imbalakadna nga aramidek.

“Nagsubliak ken ni Elder Lee ken imbagak kenkuana nga awan ti makitak a wagas tapno mapanak iti turongen a naibalakad kaniak a papanak. Kinunana, ‘Ti parikut kenka ket ti panagtarigagaymo a mangammo no ania iti bungana sakbay a mangrugika.’ Insungbatko a kayatko laeng a makita uray man laeng maysa wenno dua nga addang iti nasapsapa. Kalpasanna insurona kaniak ti maysa kadagiti kapatgan nga adal iti biagko: ‘Nasken a sursuruem ti magna iti igid ti lawag, ket kalpasanna sumagmamano nga addang nga agturong iti kasipngetan; kalpasanna agparangto ti lawag ket ipakitana kenka ti dalan iti sanguanam’ ” (“The Edge of the Light,” *BYU Today*, Mar. 1991, 22–23).

- Apay a nangipasdek ti Israel iti pakalaglagipan dagiti 12 a batbato kalpasan ti panagballasiwda iti Karayan Jordan? (Kitaen ti Josue 4:1–9. Agbalin daytoy a pammaneknek maipapan ti bileg ti Apo kadagiti masanguanan a kaputotan, a mangipalpalagip kadakuada a bendisionanto ti Apo ida kas iti inaramidna kadagiti ammada.) Ania dagiti bukod a pakalaglagipan a mangipalagip kadakayo iti bileg ti Dios iti biagyo? (Mabalin nga iraman a sungbat ti sakramento; dagiti ladawan ni Cristo, templo ken propeta; dagiti nasantuan a kasuratan; ken dagiti naespirituan a padpadas a naisurat iti listaan ti padpadas.) Kasano a makaited bendision dagitoy a pakalaglagipan iti biag dagiti dadduma? (Kitaen ti Josue 4:21–24.)

Paneknekan a sungbatan ti Apo dagiti kararag, mangted kadagiti bendision, mangted paltiing, ken mangipatungpal kadagiti nakaskadaaw nga aramid para iti tunggal baro a kaputotan. Idawat kadagiti nasapsapa a natudingan a kameng ti klase nga isalaysayda dagiti padpadasda a mangipalagip kadakuada iti bileg ken ayat ti Dios.

- Idawat iti nasapsapa a natudingan a kameng ti klase nga iladawanna ti pannakadadael ti Jerico a kasla isu ti maysa a nakasaksi (Josue 6). Ania ti gapu ti nakadadaelan dagiti diding ti Jerico? (Kitaen ti Hebreo 11:30.) Apay nga aramid ti pammati ti galad dagiti Israelita?
- Asino dagiti kakaisuna nga agindeg ti Jerico a naisalakan? (Kitaen ti Josue 6:17, 22–25; kitaen met ti Josue 2:1–15.) Ania ti masursurotayo manipud iti pannakaisalakan ni Rahab ken ti kaamaanna?

3. Nakitulag ni Josue ken dagiti taona nga agserbi iti Apo.

Isuro ken paglilinnawagan ti Josue 23 ken 24:14–31.

- Idi umadani aggibus ti biagna, pinalagipan ni Josue dagiti Israelita no ania ti inaramid ti Dios para kadakuada. Binalakadan pay ni Josue ida maipapan iti panangliklik kadagiti palab-og ken silo. No nangitugotkayo iti maysa a bassit a palab-og, ipakita no kasano nga aramaten daytoy. No dikayo nakaitugot iti palab-og, iladawan no kasano nga aramaten daytoy. Ania ti sumagmamano a banag a nasken nga aramidentayo tapno maliklikantayo ti matiliw iti maysa a palab-og? (Nasken nga umuna a lasinentayo a palab-og daytoy ket kalpasanna adaywanyo daytoy.)
- Iti maudi a balakadna, inggunamgunam ni Josue iti Israel a “kumpet[da] iti Jehova” imbes a “kumpet[da] iti natda kadagitoy a pagpagarian [ti Canaan]” (Josue 23:8, 12. Makita nga iti daytoy a pagarigan, ti balikas a *kumpet* kaipapananna ti dumket wenno pagtiponen a sangkamaysa). Kasano a “kumpettayo iti Apo” imbes a kumpet iti lubong? (Kasano a ti ikakapet kadagiti pagilian a Canaan ket agbalin a silo wenno palab-og kadagiti Israelita? Ania ti sumagmamano a palab-og ken silo ti lubong a pakaipaspasangantayo ita nga agdama?)
- Ania ti napateg a balakad nga inted ni Josue iti gibus ti biagna? (Kitaen ti Josue 24:14–15.) Asino ti pakitulagan a pagserbian da Josue ken Israel? (Kitaen ti Josue 24:15–18, 21–25, 31.) Apay a di makapagserbi ti maysa a tao iti pudno a Dios ken kadagiti nailubongan a dios iti aggidan?
- Apay a napateg a pilien *itan* ti agserbi iti Apo? Kasano ti panangipakitayo a pinilitayon ti agserbi kenkuana?

Kinuna ni Elder Marvin J. Ashton: “Ipalpalagip ni Josue kadaytoy ti kinapateg ti panagaramid a dagus iti pangngeddeng: ‘Agpilikayo ita nga aldaw no siasino ti pagserbianyonto;. . . ngem siak ken ti balayko agserbikamto ken Jehova’ (Josue 24:15). Saan nga intono bigat, saan nga intono nakasaganatayo, saan nga intono maikanatad—ngem ketdi ‘daytoy nga aldaw’ madagdagus, pilienyoy no asino ti pagserbianyo. Isu a mangaw-awis kadaytoy a sumurot ket kanayon nga adda iti sangotayo babaen ti Espirituna ken pangaringna a mangiturturong iti dalan. Sinuratan ken tinandaanna ti turongen, linuktanna dagiti ruangan, ken impakitana ti dalan. Inawisnatayon nga umasideg Kenkuana, ket ti kasayaatan a panawen a mangsagrap iti panangkadkaduana ket itan. Kasayaatan a makagtengtayo iti turongen ket agtalinaed iti daytoy babaen ti panangaramid iti kas iti inaramid ni Jesus—agaramid iti naan-anay a panangkumit a mangaramid iti pagayatan ti Amana” (iti Conference Report, Abr. 1983, 41; wenno *Ensign*, Mayo 1983, 30–31).

Panangigibus

Iraman ti maudi a balakad ni Josue kadagiti Israelita ti isu met laeng a pagrebbengan nga inted ti Apo idi awaganna isuna nga agbalin a propeta—bumileg ken umingel (Josue 23:1–6). Mayaramat ti pagrebbengan ita nga agdama kas idi gapu ta makiramramantayo amin iti napateg a naespirituan a dangadang iti nagbaetan ti naimbag ken dakes.

Kinuna ni Elder Ezra Taft Benson a napateg unay dagiti dua a pagbatayan para iti pammatalged ken talna: “Umuna, agtalek iti Dios; ken maikadua, pangngeddeng

nga agtungpal kadagiti bilin, agserbi iti Apo, aramiden no ania ti rumbeng. . . . Inlawlawag ti Apo kadagiti paltiing a nupay agbalin a napeggad dagiti panawen, nupay napalawlawantayo iti pannulisog ken basol, nupay adda rikna ti saan a panagtalged, nupay mabalin a paayen ida ti puso dagiti lallaki ken napnuan ti kararuada iti dandanag no laeng agtalektayo iti Apo ket agtungpal kadagiti bilinna awan ti nasken a pagbutngantayo” (iti Conference Report, Okt. 1950, 146).

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Panangsukat iti saad ti maysa a naballigian a dadaulo

- Adu a tattao, kas kada Josue ken Brigham Young, ti naawagan a mangsukat iti saad dagiti naindaklan a dadaulo. Ania koma ti sumagmamano a karitda? Ania iti panagkunayo ti nakatulong kadakuada nga agballigi? Ania ti maaramiddayo a makatulong kadayo nga agballigi no sukatanayoy ti saad ti maysa a tao a nagballigi, iti man trabaho, simbaan, eskuela, wenno pagtaengan?

2. Dagiti bunga ti basbasol ti tao iti dadduma a tattao

- Isuro ti pakaammo maipapan ken Acan iti Josue 7. Gapu iti kinasukir ni Acan, inabak dagiti tao ni Ai dagiti Israelita (Josue 7:1–5). Ania ti inaramid ni Acan a nangigapu iti daytoy? (Kitaen ti Josue 7:20–21. Insangbayna ti di pananganamong ti Apo iti Israel babaen ti dina panagtungpal kenkuana a mangala iti luplupot ken kuarta manipud iti Jerico.)
- Ania ti isingasing dagiti bunga ti basol ni Acan maipapan no kasano nga aringan dagiti basbasoltayo ti dadduma a tao? Ania ti biddut iti panangipapan a ti ar-aramidentayo ket pakaseknantayo ken saan a mangpasakit iti asino man? (Mabalin a kayatyo nga aramaten dagiti pagarigan ti no kasano a makaaring iti dadduma dagiti tignay ti maysa a tao: Ti aksidente a pinarnuay ti nabartek nga agmanmaneho ket makaaring iti biag dagiti inosente a tattao a nadangran. Ti maysa a tao a mangsinga iti klase ti Pagadalan ti Domingo ket mangted iti parikut tapno saan a maipamaysa ken makarikna iti Espiritu dagiti dadduma. Ti maysa a tao nga aglablalsing kadagiti basbasol a mainaig iti seks wenno saan nga agtungtungpal iti Nainsiriban a Balikas ket mangsangbay iti saem ken panagsagaba iti dadduma. Ti maysa nga asawa a saan a napudno ket makarakrak iti maysa a kaamaan ken mangigapu iti nalaus a saem kadagiti inosente a kameng ti kaamaan. Dagiti kameng ti Simbaan a di sumursurot iti Apo ket mabalin a manglapped iti sibubukel a Simbaan iti panangawatna kadagiti bendision ti Apo.)

Kinuna ni Elder James E. Faust: “Saan a pribado dagiti bukod a pili; addaan amin dagitoy kadagiti bungana iti kaaduan. . . . Ti kagimongantayo ti kadagupan ti no ania ti ar-aramiden dagiti linaksa a tattao iti pribado a biagda. Ti kadagupan ti bukodtayo nga ugali ket adda sapsap a bungana iti kaaduan nga addaan naruay a kinadakkal. Awan dagiti naan-anay a bukod a pili” (iti Conference Report, Abr. 1987, 101; wenno *Ensign*, Mayo 1987, 80).

3. Inawat ni Caleb ti daga a Hebron

- Isalaysay ti Josue 14 no kasano nga inawat ni Caleb ti daga a Hebron manipud ken ni Josue. Apay nga inawat ni Caleb ti daga a Hebron? (Kitaen ti Josue 14:6–14. Makita a maulit ti binatang a “sinurot[ko] a naimbag ti Apo” kadagiti bersikulo 8, 9, ken 14.)

Dinakamat ni Presidente Kimball ti panagraemna ken ni Caleb ket insingasingna ti sumagmamano nga adalen a masursurotayo kenkuana:

“Manipud iti pagwadan ni Caleb, masursurotayo dagiti napateg unay nga adal. Kas iti nasken a panagkagumaan ni Caleb ken panagtalinaedna a napudno ken mapagtalkan tapno magun-odna ti tawidna, kasta met a nasken a laglagipentayo nga, idinto nga inkari ti Apo kadatayo ti maysa a lugar iti pagarianna, nasken nga agkagumaantayo a kanayon ken napudno tapno agbalintayo a maikari nga umawat iti gunggona.

“Inggibus ni Caleb ti makapatignay a palawagna nga addaan iti kiddaw ken karit a naan-anay nga anamongak. Agindeg pay laeng dagiti Anaceas, dagiti higante, iti naikari a daga, ket nasken a maparmekda. Kinuna ni Caleb, iti tawenna a 85 itan, ‘Itedmo kaniak daytoy a katurodan’ (Josue 14:12).

“Daytoy ti marikriknak iti aramid iti daytoy a kanito. Adda dagiti dadakkel a karit nga agur-uray kadatayo, dadakkel a gundaway a sanguentayo. Padpadaanak dayta makapagagar nga inanamaen ket marikriknak a sawen iti Apo a sipapakumbaba, ‘Itedmo kaniak daytoy a katurodan,’ itedmo kaniak dagitoy a karit” (iti Conference Report, Okt. 1979, 115; wenna *Ensign*, Nob. 1979, 79).

4. “Agpilikayo Ita nga Aldaw no Siasino ti Pagserbianyonto”

No adda magun-od nga *Old Testament Video Presentations* (53224), mabalina a kayatyo nga ipabuya ti “Choose You This Day Whom Ye Will Serve,” innem a minuto a paset maipapan iti panangsubok iti panagtulnog ti maysa a kabalio ti Arabo iti panawen ti panagbisin ken pannakawaw.

Uk-ukom 2; 4; 6-7; 13-16

Panggep Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase nga agkalikagum a manggun-od kadagiti pangaring a mangpatibker kadakuada iti panagtungpal iti ebanghelio iti maysa a mapannubok a lubong.

Panagsagana

- 1 Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Uk-ukom 2:6-23. Nagrugi ti panagsasaganad dagiti pasamak iti ikakalilis iti kinapudno bayat ti panangtallikud ti tumantanor a kaputotan dagiti annak ti Israel iti Apo tapno agserbida kadagiti didiosen dagiti tao iti aglawlawda.
 - b. Uk-ukom 4:1-16. Nabilin ni Barac a wayawayaanna ti Israel manipud ken ni Jabin, ari ti Canaan (4:1-7). Immanamong a mapan no kumuyog kenkuana ni Debora (4:8-9). Insalakan da Debora ken Barac ti Israel manipud kadagiti taga-Canaan (4:10-16).
 - c. Uk-ukom 6-7. Nabilin ni Gedeon nga isalakanna ti Israel manipud kadagiti Madianitas (6:1-24). Dinadaelna ken dagiti 10 a dadduma pay a lallaki ti altar ni Baal iti rabii (6:25-35). Impatalged ti Apo ken ni Gedeon ti tulong babaen ti panangtedna iti dua a pagilasinan (6:36-40). Insalakan ni Gedeon ken dagiti 300 a dadduma pay a lallaki ti Israel manipud kadagiti Madianitas (7:1-25).
 - d. Uk-ukom 13-16. Binilin ti maysa nga anghel dagiti nagannak ni Samson a mangpatanor kenkuana a kas maysa a Nazareo (13:1-25). Nangipakita ni Samson iti nakaskasdaaw a pigsana nga linabsingna ti adu kadagiti karina a kas Nazarita (14-15). Simmuko ni Samson iti pananggargari ni Delila; naputdan ti buokna, ket kimmapsut, tiniliw dagiti Filisteos, ket natay bayat ti panangguyguyoda kadagiti temploda (16:1-31).
2. Mainayon a basaen, ‘ “Uk-ukom , Libro dagiti,” iti Pangiwanwan iti Nasantuan a Kasuratan.’
3. Mabalin a kayatyo a paisagana kadagiti kameng ti klase a gupgopenda ti maysa wenno ad-adu pay a pakaammo iti nasantuan a kasuratan iti daytoy nga adalen.

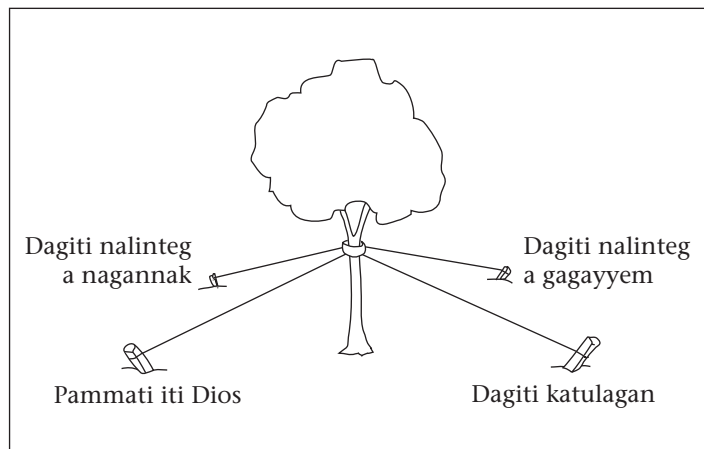
**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Insalaysay ni Presidente Gordon B. Hinckley maipapan iti maysa a panawen idi nangimula iti bassit a kayo iti arubayanna ngem binaybay-anna nga inaramatan kadagiti pangsuporta a pasok a mangtulong a dumakkel a nalinteg daytoy. Di nagbayag, ti angin ti nangigapu iti nakaro a panagirig ti kayo iti maysa a bangirna. Naamiris ni Presidente Hinckley a no pinadasna nga inaramatan iti pasok ti kayo,

nasuportaran koma daytoy agingga a naan-anay ti tibker daytoy tapno masarkedanna ti angin a bukukodna. (Iti Conference Report, Okt. 1993, 77–78; wenno *Ensign*, Nob. 1993, 59.)

Ilawlawag a no dadduma maipadatayo iti dayta bassit a kayo, saanna a kabaelan a sarkedan ti angin (dagiti pannulisog ni Satanas) iti kabukbukodantayo. Iti libro dagiti Uk-ukom masursurotayo maipapan iti sumagmamano a “pasok” a makatulong kadatayo. Idrowing iti pisarra ti maysa a bassit a kayo a naigalut iti uppat a mangsuporta a pasok. Bayat ti panagadalyo kadagiti pakaammo iti nasantuan a kasuratan iti adalen, markaan ti tunggal pasok kas iti sumaganad:

Panaglilinnawag ken Panangyaramat iti Nasantuan a Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

Indauluan ni Josue, pinarmek dagiti Israelita ti kaaduan a paset ti naikari a daga. Kalpasan ti ipupusay ni Josue, saan a nagkaykaysa ti Israel iti babaen ti maymaysa a dadaulo agingga kadagiti aldaw da propeta Samuel ken Ari Saulo. Bayat dagitoy a panangibabaet, nagsubli ti 12 nga ukom kas agturay ti Israel ken dadaulo ti militar. Kaaduan ti panagturayda ti nakaam-ames gapu ta nakapadas ti Israel ti panagsasaganad ti ikakalilis iti kinapudno, pannakaadipen, panagbabawi, ken pannakaisalakan iti adu a gundaway.

Kas pangsimbeng kadagiti nakaam-ames a paset daytoy a pakasaritaan ket dagiti estoria maipapan kadagiti tao a nagtalinaed a napudno, a nangipakita kadagiti nabileg a pagwadan no kasano a yaramat ti pammati ken tured iti maysa a lubong a kimmalilisen iti kinapudno. Agpada a nalinteg nga ukom da Debora ken Gedeon a pinatanor ti Apo tapno mangisalakan iti Israel. Ti pammati ni Debora ti nangted iti dakkal a pagrebbengan iti panangisalakan iti Israel manipud iti buyot a Canaan. Ti panagpannurray ni Gedeon iti Apo ti nangpalugod iti 300 a lallaki a buyotna tapno datdatlag a maabakda dagiti Madianitas.

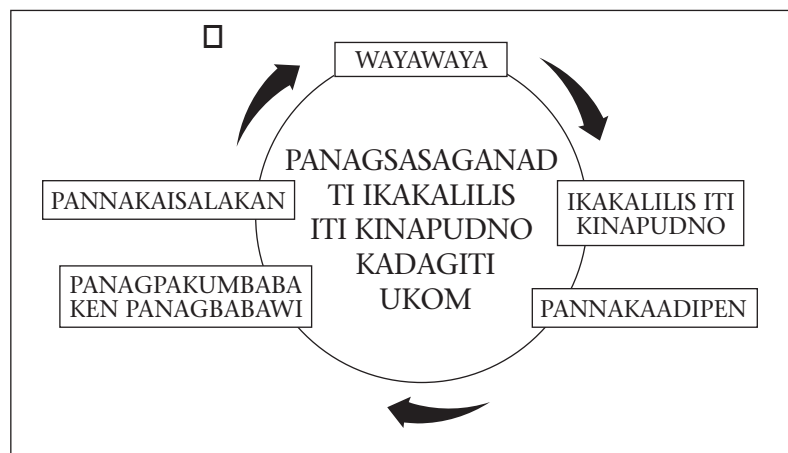
1. Ti pigsang dagiti nalinteg a nagannak ken dagiti bunga ti pananglipat kadagiti wagasda

Isuro ken paglilinnawagan ti Uk-ukom 2:6–23.

- Iti libro dagiti Uk-ukom, napasaran dagiti annak ti Israel ti sumagmamano a panagsasaganad ti kinalinteg ken ikakalilis iti kinapudno (kitaen ti

“Panagsasaganad ti Ikakalilis iti Kinapudno kadagiti Ukom” dayagram iti baba). Kasano nga inrugi ti tumantanor a kaputotan dagiti Israelita ti panagsasaganad ti ikakalilis iti kinapudno? (Kitaen nangnangruna ti Uk-ukom 2:10, 12, 17, 20, ken 22. Isingasing a markaang dagiti kameng ti klase dagiti kangrunaan a balikas kadagitoy a bersikulo. Ilawlawag a tinallikudan dagiti annak ti Israel ti Dios ken tinallikudanda dagiti wagas ken katulagan dagiti nagannak kadakuada.)

- Apay a no dadduma tallikudan dagiti annak dagiti nalinteg a pannursuro ken wagas dagiti nagannak kadakuada? Kasano a matulongan dagiti nagannak nga agbalin a napudno dagiti annakda? Kasano a napapigsadakayo iti nalinteg a panagbiagyo dagiti nagannak wenno dadduma pay a kameng ti kaamaan?
- Kasano a mailasintayo dagiti nagkauna a pagilasinan ti ikakalilis iti kinapudno? Kasano a madadael ti maysa a tao ti panagsasaganad ti ikakalilis iti kinapudno? Kasano a sipupudnotayo a makatulong iti maysa a kameng ti kaamaan wenno gayyem a kasla kumaykayakayen manipud iti kinapudno?

2. Ni Debora—ti pigsa ti nalinteg a gayyem

Sublien nga adalen biit ti estoria maipapan kada Debora ken Barac manipud iti Uk-ukom 4:1–16, wenno paaramid iti natudingan a kameng ti klase.

- Ania ti imbilin ti Apo nga aramidem ni Barac? (Kitaen ti Uk-ukom 4:6–7.) Ania ti narikna ni Barac maipapan iti daytoy naituding nga aramidenna? Iti ania a kasasaad a nagtallugodan ni Barac a mapan tapno makigubat a maibusor kada Sisera ken ti 900 a luganna a pakigubat? (Kitaen ti Uk-ukom 4:8.) Apay iti panagkunayo a natulok a makisango ni Barac ken ni Sisera no kumuyog kenkuana ni Debora?
- Ania ti nakaawis iti imatangyo maipapan ken ni Debora? Ania dagiti kababalin nga adda kenkuana a mabalin nga awan ken ni Barac? (Kitaen ti Uk-ukom 4:4–9, 14.)
- Ania ti masursurotayo manipud ken ni Debora maipapan iti panagbalin a napudno a gayyem? (Maysa a banag a masursurotayo ket ti paregtaendatayo dagiti pudno a gagayyem tapno agtungpaltayo iti Apo ken ikkandatayo iti pigsa a mangaramid no ania ti rumbeng.) Kasano a natulongannakayo dagiti gagayyemyo a mangsango kadagiti pannubok wenno agtungpal kadagiti bilin ti Apo? Kasano a makapagbalintayo a nasaysayaat a gagayyem iti dadduma?

Isingasing nga isurat dagiti kameng ti klase dagiti nagnagan dagiti gagayyemda ken saludsodenda iti bagbagida (1) no maipadada ken ni Debora kadagitoy a gagayyem ken (2) no maipada ken ni Debora dagitoy a gagayyem.

3. Ni Gedeon—ti pigsa ti pammati ti Dios

Sublien nga adalen biit ti estoria maipapan ken ni Gedeon manipud iti Uk-ukom 6–7, wenno paaramid iti maysa a natudingan a kameng ti klase.

- Ania ti imbilin ti Apo nga aramiden ni Gedeon? (Kitaen ti Uk-ukom 6:14.) Ania ti immuna a sungbat ni Gedeon? (Kitaen ti Uk-ukom 6:15.)
- Kasano nga impatalged ti Apo ken Gedeon a binilinnan daytoy a mangisalakan iti Israel ken kaduaennanto ken tulonganna isuna? (Kitaen ti Uk-ukom 6:16–23, 36–40; 7:9–15.)
- Idi mamati ni Gedeon a pudno a binilin ti Apo isuna a mangisalakan iti Israel, napan nga addaan pammati. Apay a tinarigagayan ti Apo a mapabassit iti 300 ti buyot ni Gedeon a 32,000 tapno makiranget kadagiti Madianitas? (Kitaen ti Uk-ukom 7:2. Tinarigagayan ti Apo nga agtalek dagiti Israelita kenkuana ken bigbigenda ti bilegna, saan a ti bilegda.) Kasano nga isuronatayo ti Apo nga agtalek kenkuana ken mangbigbig iti bilegna ita nga agdama?
- Ania ti napasamak idi sanguen ni Gedeon ken dagiti 300 a lallakina dagiti Madianitas? (Kitaen ti Uk-ukom 7:16–23.) Apay iti panagkunayo a pinagpukkaw ni Gedeon dagiti lallakina iti, “Ti kampilan da Jehova ken Gedeon”? (Kitaen ti Uk-ukom 7:20. Ammo ni Gedeon—ken kayatna met a maammuan dagiti lallakina—nga adda kadakuada ti Apo.)
- Ania ti masursurotayo manipud ken ni Gedeon? Kasano a nakatulong ti Apo kadakayo nga agaramid iti maysa a banag nga indawatna kadakayo nga aramidenyo a narigat? (Bayat ti panangisalaysay dagiti kameng ti klase iti padpadasda, paneknekan a no bilbilinennatayo ti Apo nga agaramid iti maysa a banag, tulongannatayo a mangipatungpal iti daytoy.)

4. Ni Samson—ti pigsa dagiti katulagan ken dagiti bunga ti panaglabsing kadagitoy

Sublien nga adalen biit ti estoria maipapan ken ni Samson manipud iti Uk-ukom 13–16, wenno paaramid iti maysa a natudingan a kameng ti klase a mangaramid iti daytoy.

- Kasano a naammuan ti ina ni Samson a maysa a lupos, a maaddaanto iti maysa nga anak a lalaki? (Kitaen ti Uk-ukom 13:2–3.) Ania ti imbaga ti anghel iti ina ni Samson maipapan iti anak a lalaki nga ipasngaynanto? (Kitaen ti Uk-ukom 13:4–5. Ilawlawag a nagaramid dagiti Nazareo iti katulagan iti Apo tapno isinada ti bagbagida manipud kadagiti bambanag ti lubong ket agbalin a nasantuan kenkuana. Naiwaragawag ti kari ti Nazareo iti Dagiti Numero 6:2–6, 8.)
- Ania dagiti bendision nga inted ti Apo ken ni Samson a mangtulong kenkuana a mangipatungpal iti misionna a mangisalakan iti Israel manipud kadagiti Filisteo? (Kitaen ti Uk-ukom 13:24–25; 14:5–6, 19; 15:14–15. Inikkan ti Apo isuna iti pigsa iti espiritu ken bagi.)
- Kas maysa a Nazareo ken kameng ti balay ti Israel, nagaramid ni Samson iti katulagan iti Apo. Nupay kasta, idi agangay linabsingna ti karina iti Nazareo

ken dagiti katulaganna kas maysa a kameng ti balay ti Israel. Ania dagiti kari ken katulagan a linabsingna? (Nailista iti baba ti sumagmamno a katulagan a linabsing ni Samson.)

a. Nagkallaysa ti ruar ti katulagan a balay ti Israel (Uk-ukom 14:1–3).

b. Mannakiabig a kaduana ti babai a balangkantis (Uk-ukom 16:1).

c. Pinaputdanna ti buokna (Uk-ukom 16:4–20).

- Ania dagiti bunga ti pananglabsing ni Samson kadagiti katulaganna? (Kitaen ti Uk-ukom 16:17–21. Napukawna ti naespirituan ken pisikal a pigsana, ken binulsek ken pinungo isuna dagiti Filisteo. No kasapulan, ilawlawag a ti buok ni Samson ket saan a pagtaudan ti pigsana ti bagina. Ngem ketdi, ti buokna ti pagilasinan iti katulaganna iti Apo, ket idi naputdan ti buokna, imbabawi ti Apo ti pigsana iti bagina gapu ta linabsingna ti katulagan.) Ania ti mapasamak no labsingentayo dagiti katulagantayo? Ania dagiti pagilasinan nga adda kadatayo iti katulagantayo iti Apo?
- Nasken a pagtaudan ti pigsana, pannarabay, ken panagkumit dagiti katulagan nga aramidentayo iti Apo. Ania dagiti katulagan nga aramidentayo iti Apo? Kasano a napapigsanakayon dagitoy a katulagan? (Maysa a wagas a pakapapigsaandantayo dagiti katulagan ket babaen ti panangtulong dagitoy kadatayo a pagkedkedan dagiti panaggandat ni Satanas a mangbulsek ken mangpungo kadatayo.)
- Naindaklan ti kabaelan ni Samson. Kinuna ti anghel a nangipakaammo iti pannakayanakna nga isunto ti mangirugi a mangisalikan iti Israel manipud kadagiti Filisteo. Binendisionan ti Apo isuna iti adu a sagut, a pakaibilangan ti naindaklan a pisikal a pigsana. Ania dagiti akin-uneg a pagkapsutan a nangigapu iti nakadadaelenna? (Kitaen ti Uk-ukom 15:7; 16:1; DkK 3:4. Mabalina nga ibilang a sungbat ti panangpabus-oy iti bagi, kinarugit iti dayaw, panagkalikagum iti panagibales, ken pananglabsing kadagiti katulagan.) Kasano ti panangparmektayo kadagiti pagkapsutan a mabalina a manglapped kadatayo iti panangitungpal iti kabaellantayo?

Panangigibus

Ilawlawag nga iti libro ti Josue nakidangadang dagiti Israelita ket nangabakda iti adu a pisikal a pannakidangadang a maibusor kadagiti taga Canaan. Nupay kasta, iti libro ti Uk-ukom nangrugi dagiti Israelita a makapukaw kadagiti naespirituan a pannakidangadang, a nangpalugod iti bagbagida nga aringan dagiti nailubongan a kannawidan ken palso a dios dagiti taga Canaan. Maipaspasangotayo met kadagiti isu met la a naespirituan a pannakidangadang. Paneknekan a makapagballigitayo kadagitiyo a pannakidangadang bayat ti (1) panangsurottayo kadagiti wagas dagiti nalinteg a nagannak ken kapuonantayo, (2) pannakigayyem kadagiti nasayaat, (3) panagdur-as ti pammatitayo iti Apo, ken (4) panangtungpal kadagiti katulagantayo.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala it adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitiyo a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Ti naipaay dagiti nagannak a gapu iti kinailubongan dagiti annakda (Uk-ukom 1:28)

- Ti pannakapaay ti tumantanor a kaputotan dagiti Israelita tapno agtalinaed a napudno ket saan a naan-anay a basolda. Segun iti Uk-ukom 1:21, 27–33, ken 2:1–4, kasano a nabangon ti pundasion para iti pannakapaay dagiti ubbing? (Binangon daytoy ti pannakapaay dagiti nagannak a nangpapanaw kadagiti taga-Canaan. Nupay umdas ti pigsang dagiti nagannak a mangsarked kadagiti pangaring ti lubong iti aglawlawda, saan kadagiti annakda.)
- Kasano ti panangilatak ti sumagmamano a nagannak kadagiti annakda kadagiti nailubongan a pangaring, nga agaramid iti isu met la a biddut a kas kadagiti nagannak ti “tumantanor a kaputotan” dagiti Israelita? (Yaallukoy dagiti nalawag a sungbat.)

2. Dagiti milagro iti aldawtayo

- Apay a marikna ti sumagmamano a tao, kas ken ni Gedeon, a nagaramid ti Apo iti ad-adu a milagro kadagiti napalabas a kaputotan ngem iti inaramidna kadakuada? (Kitaen ti Uk-ukom 6:13.) Ania ti akemtayo iti panagaramid kadagiti milagro? (Kitaen ti Moroni 7:35–38.) Kasano ti pannakaammoyo nga itultuloy ti Dios ti agaramid kadagiti milagro ita nga agdama? Kasano a nasaysayaat a mabigbigtayo dagiti babassit a milagro iti biagtayo?

3. “Agtangsit ti Israel a maibusor kaniak” (Uk-ukom 7:2)

- Apay a binilin ti Apo ni Gedeon a mangpagawid iti kaaduan kadagiti buyotna iti pagtaenganda sakbay ti pannakisangoda kadagiti Madianitas? (Kitaen ti Uk-ukom 7:2.) Kasano nga “agtangsit iti bukod[tayo] ti sumagmamano kadatayo ita nga agdama? (Imbes a panangbigbig a naggapu iti Apo dagiti bendision ken pigsatayo, sumagmamano ti agkunkuna a nagun-odda ti amin nga adda kadatayo babaen dagiti bukodtayo a panagkagumaan.) Kasano ti panangparmektayo iti daytoy a parikut?

4. Panangkedked iti pannulisog

- Kalpasan a naammuan ni Samson a ginandat ni Delila iti tallo a gundaway a mangliput kenkuana, apay nga imbagana kenkuana ti palimed ti pigsana? (Kitaen ti Uk-ukom 16:15–17.) Idasig dagiti sungbat ni Samson ken ni Delila kadagiti sungbat ni Jose iti asawa ni Potifar (Genesis 39:7–12). Kasano a mapagkedkedan wenna maparmektayo dagiti mangipetteng a pannulisog?

“Amin ti Ili. . . Ammona a Sika ti Maysa a Maikari a Babai”

Adalen
20

Ruth; 1 Samuel 1

Panggep Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a mangtulad kadagiti nalinteg a kababalin da Ruth, Noemi, ken Anna.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Ruth 1–2. Kalpasan ti ipapatay ti asawana, pinanawan ni Ruth ti pagtaenganna tapno mapan iti Betlehem a kadua ti katuganganna a ni Noemi. Iti Betlehem, nagtrabaho ni Ruth iti talon ni Booz, a nangtrato kenkuana iti nasayaat.
 - b. Ruth 3–4. Nagidda ni Ruth iti sakaanan ni Booz, ket inkarina nga ikallaysana daytoy. Nagkallaysada ket naaddaanda iti anak. Maibilang kadagiti annaboda da Ari David ken Jesucristo.
 - c. 1 Samuel 1; 2:1–2, 20–21. Naparaburan ni Anna iti maysa nga anak a lalaki, nga impabulodna iti Apo kas inkarina. Idi agangay naparaburan iti ad-adu pay nga annak.
2. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdenggeg, mangitugot iti maysa a panid ti papel ken bolpen wenno lapis a saggaysa dagiti kameng ti klase.
3. No adda magun-od nga *Old Testament Video Presentations* (53224), mabalin a kayatyo nga ipabuya ti “Hannah’s Faith,” tallo-a-minuto a paset, kas paset ti adalen.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdenggeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Ikkan ti tunggal kameng ti klase iti maysa a panid ti papel ken bolpen wenno lapis. Ilawlawag a nupay ababa ti libro ti Ruth, ipakitana a nalawag a maysa a nalinteg a babai ni Ruth. Kalpasanna damagen dagiti sumaganad a saludsod ket paisurat iti tunggal kameng ti klase dagiti sungbat iti panid ti papelna:

- No nasken a mailadawan ti kababalinyo iti sumagmamano a balikas laeng, ania koma ti kayatyo a kapada dagita a balikas? Ania ti maysa a banag a maaramidyo iti daytoy a lawas a mangyasidag iti panangipada iti dayta mayannatup a pannakailadawan?

Ilawlawag a daytoy nga adalen ti mangilawlawag kadagiti nalinteg a kababalin ni Ruth ken ti dua a sabali pay a babbai a da Noemi ken Anna.

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Pinanawan ni Ruth ti balayna a mapan iti Betlehem a kaduana ni Noemi.

Isuro ken paglilinnawagan ti Ruth 1–2.

- Apay a napan ni Ruth ken ti kaamaanna tapno agindeg iti Moab? (Kitaen ti Ruth 1:1–2.) Apay a nagsubli ni Noemi iti Betlehem kalpasan ti pannakatay ti asawana ken dagiti annakna a lallaki? (Kitaen ti Ruth 1:6. Ti Betlehem ti pagtaenganna, ket nalpasen ti panagbisin.)
- Bayat ti panagindegna iti Moab, inasawa dagiti lallaki nga anak ni Noemi da Orfa ken Ruth, a babbai ti Moab (Ruth 1:4). Kasano nga impakita ni Noemi ti ayat ken pannakaseknanna kadagiti manugangna a babbai idi indiyada nga agsubli iti Betlehem a kaduada isuna? (Kitaen ti Ruth 1:7–13.) Ania ti masursurotayo manipud iti pakaseknan ni Noemi kadagiti manugangna a babbai a makatulong kadatayo kadagiti pannakilangentayo iti kaamaantayo?
- Maysa kadagiti manugang a babbai ni Noemi a ni Orfa ti nagsubli iti kaamaanna, ngem impapilit ti sabali pay, a ni Ruth ti mapan iti Betlehem a kakuyog ni Noemi. Ania ti masursurotayo maipapan ken ni Ruth manipud iti karina ken ni Noemi iti Ruth 1:16–17? (Isu ket managayat, napudno, ken natallugod nga agsakripisio.) Kasano ti panangipakitatayo iti dakdakkal a kinapudno kadagiti kaamaantayo? Kasano ti panangipakitatayo iti dakdakkal a panangipaay a kas iti inaramid ni Ruth?
- Ania ti insuko ni Ruth babaen ti ipapanna iti Betlehem a kakuyog ni Noemi? (Mabalin nga ibilang a sungbat ti nakayanakanna nga ili, kaamaan, gagayyem, ken relihionna.) Ania ti nagun-od ni Ruth babaen ti pannakikuyogna ken ni Noemi? (Ti ebanghelio ni Jesucristo; kitaen met ti umuna a mainayon a kapanunotan iti panangisuro.) Ania ti masursurotayo manipud ken ni Ruth maipapan iti panagsakripisio para iti ebanghelio?
- Kalpasan ti ipapanda iti Betlehem, ania ti inaramid ni Ruth tapno mangted iti taraon para iti bagina ken para ken ni Noemi? (Kitaen ti Ruth 2:2. Mabalin a kasapulanyo nga ilawlawag a ti agadas ket maysa a tao a napalubosan a mangummong ken mangidulin kadagiti bukbukel a nabati iti talon kalpasan ti panagani.) Asino ti akintalon ti nagadasan ni Ruth? (Kitaen ti Ruth 2:1, 3.) Apay a naawis ti imatang ni Booz ken ni Ruth? (Kitaen ti Ruth 2:5–7, 11. Nakita ni Booz a nagaget a trabahador ni Ruth. Ammona pay nga amin ket inaramid ni Ruth para ken ni Noemi.) Kasano ti panangipakita ni Booz iti kinasayaatna ken ni Ruth? (Kitaen ti Ruth 2:8–9, 14–16.)
- Kasano ti panangipakita ni Ruth iti panangipaayna idi nagsubli manipud iti panagadasna? (Kitaen ti Ruth 2:14, 17–18. Inyawid ni Ruth ti bukbukel nga inadasna ken ni Noemi, ken inyawidanna pay ni Noemi iti sumagmamano a taraon nga inurnongna manipud iti pangaldawna.) Kasano a nabendisionankayo kadagiti manangipaay nga aramid dagiti dadduma a tao?

2. Nagasawa da Ruth ken Booz ket naaddaanda iti maysa nga anak.

Isuro ken paglilinnawagan ti Ruth 3–4.

- Binalakadan ni Noemi ni Ruth a mangannong iti ritual a ninamnamana a nagbanag iti panagasawa da Ruth ken Booz (Ruth 3:1–5). Babaen ti panagiddana iti sakaanana ni Booz, nangisingasing, kas bungana, ni Ruth iti pannakikallaysa kenkuana. Ania ti ipakaammo ti panagtulnog ni Ruth iti balakad ni Noemi maipapan iti riknana ken ni Noemi?
- Kasano a simmungbat ni Booz idi makariing ken nasarakanna ni Ruth a nagidda iti sakaananna? (Kitaen ti Ruth 3:8–15. Makita nga idi kinuna ni Ruth, “Yarpawmo. . .ta kawesmo iti adipenmo,” kinunana “bantayannak, saluadannak, asikasuennak.”) Iti babaen ti ania a kasasaad nga immanamong ni Booz nga ikallaysana ni Ruth? (Kitaen ti Ruth 3:11–13. Ilawlawag nga idi matay ti asawa ni Ruth, ti kaasitgan a lalaki a kabagianna ti nasken a mangasawa ken ni Ruth. Saan a kaasitgan a lalaki a kabagianna ni Booz, ngem immanamong isuna nga asawaenna ni Ruth no di kayat nga asawaen daytoy ti kaasitgan a lalaki a kabagianna.)
- Ania ti dayaw ni Ruth kadagiti tattao ti Betlehem? (Kitaen ti Ruth 3:11.) Kasano a nangted pagimbagan kenkuana daytoy a dayaw iti pannakilangenna ken ni Booz? Apay a nasken nga ammo dagiti kameng ti kaamaantayo, gagayyem, ken kaarruba no ania ti patientayo ken no ania dagiti ik-ikkan pateg nga ikarigatantayo nga itandudo?
- Ania ti inaramid ni Booz kalpasan ti panangikarina nga ikallaysana ni Ruth? (Kitaen ti Ruth 3:15; 4:1–8.) Kasano nga impakita ni Booz nga isu ket lalaki nga addaan iti integridad? (Kitaen ti Ruth 4:9–10, 13. Impatungpalna ti karina ken ni Ruth ket impatungpalna ti obligasionna kas lalaki a kabagian iti pimmusay nga asawana.)
- Asino ti nalatak nga ari ti Israel ti an-annabo da Ruth ken Booz? (Maysa ni Ari David kadagiti appoko iti tumengda; kitaen ti Ruth 4:17, 21–22.) Asino pay ti an-annabo da Ruth ken Booz? (Ni Jesucristo; kitaen ti Mateo 1:5–16; Juan 7:42.)
- Inawagan ni Elder Thomas S. Monson ni Ruth a maysa a banuar a babai (iti Conference Report, Okt. 1974, 156; wenno *Ensign*, Nob. 1974, 108). Iti ania a wagwagas a panagkunayo a maysa a banuar ni Ruth? (Kinuna ni Elder Monson a ni Ruth ti maysa a pagwadan ti kinapudno. Mabalin nga isingasing dagiti kameng ti klase dagiti nayon a wagas a maysa a banuar ni Ruth.)

3. Naparaburan ni Anna iti maysa nga anak a lalaki nga impabulodna iti Apo a kas inkarina.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 1.

- Awan ti anak ni Anna, nga asawa ni Elcana. Tinawen iti templo a nagsangsangit ken nagkarkararag para iti maysa nga anak a lalaki (1 Samuel 1:1–7). Ania ti inkari ni Anna iti Apo iti 1 Samuel 1:11? Ania ti masursurotayo maipapan ken ni Anna manipud iti daytoy a kari? (Isu ket babai nga addaan dakkal a pammati; mabalin dagiti kameng ti klase a mangisingasing kadagiti nayon a sungbat.)

- Asino ti nakasaksi iti panagkararag ni Anna iti templo? (Kitaen ti 1 Samuel 1:9–12.) Ania ti imbaga ni Eli ken Anna maipapan iti karina iti Apo? (Kitaen ti 1 Samuel 1:17.) Kasano ti narikna ni Anna kalpasan ti pannakangnegna iti balikas ni Eli? (Kitaen ti 1 Samuel 1:18.) Kasano a matulongannatayo dagiti dadaulo ti Simbaan no mariribukantayo?
 - Imbaga ni Anna ken ni Eli nga “imbukbok[nan] ti kararua[na] iti sango ni Jehova” (1 Samuel 1:15). Kasano a maaramidtayo a napudpudno ken naim-impusuan dagiti bukodtayo a kararag?
 - Ania ti napasamak kas sungbat iti kari ni Anna iti Apo? (Kitaen ti 1 Samuel 1:19–20.) Kasano ti panangtungpal ni Anna iti karina kalpasan ti pannakaipasngay ni Samuel? (Kitaen ti 1 Samuel 1:21–28.) Ania dagiti kari nga aramidentayo iti Apo? (Mabalin nga ibilang a sungbat dagiti katulagan nga aramidentayo kenkuana iti panagbuniag ken iti templo.) Ania ti masursurotayo manipud ken ni Anna a makatulong kadatayo nga agbalin a napasnek iti panagtungpal kadagitoy a kari?
 - Kasano iti panagkunayo ti narikna ni Anna maipapan iti panangted ni Samuel iti serbisio iti Apo? Ania ti kiddawen ti Apo kadatayo nga ited kenkuana? Ania koma ti galadtayo maipapan iti panangted kenkuana? (Nasken a mangtedtayo a situtulok, a laglagipentayo a naggapu iti Apo ti amin a banag nga adda kadatayo.)
 - Idi inyeg ni Anna ni Samuel iti templo, nagiruknoy kadagiti daton ken nagkanta kadagiti pagdaydayaw iti Apo (1 Samuel 1:24–25, 28; 2:1–2). Apay a napateg a laglagipentayo ti agyaman iti Apo kadagiti parabur nga it-itedna kadatayo?
- Naguray ni Anna iti adu a tawen sakbay a naparaburan kadagiti annak (1 Samuel 1:2; 2:21). Ania dagiti dadduma pay a tattao iti Biblia a naparaburan gapu iti panagurayda a siaanus iti Apo? Ania ti ibagbaga ti lubong maipanggep no kasano ti nasken a panangawattayo kadagiti banag a kayattayo? Ania ti ibagbaga ti Apo? Kasano a masursurotayo ti aguray a siaanus kadagiti bendision a sumangbay iti panawen ti Apo?

Panangigibus

- Ania dagiti nalinteg a kababalin nga impagwadan da Ruth, Noemi, ken Anna? (Ilista dagitoy a kababalin iti pisarra.)

Allukoyen dagiti kameng ti klase a tuladenda dagiti nalinteg a kababalin nga impakita da Ruth, Noemi, ken Anna. Ipaneknek a ti panangpadur-as kadagitoy a kababalin ti mangyasidag kadatayo iti Mangisalakan, ni Jesucristo.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Panangawat kadagiti napasurot a Gentil iti katulagan ni Abraham

Ilawlawag a saan a nayanak nga Israelita ni Ruth. Idi pumanaw iti Moab tapno mapan iti Betlehem a kakuyog ni Noemi, pinanawanna pay ti relihionna ket

sinurotna ti Dios ti Israel, nga imbagana ken ni Noemi, “ti Diosmo isunto ti Diosko” (Ruth 1:16). Babaen ti panangasawana ken ni Booz, nagbalin ni Ruth a paset ti naarian a linia ti Israel, maysa a kapupuon da Ari David ken Jesucristo.

- Kasano a ti pannakapasurot ken panangawat ni Ruth iti balay ti Israel ket mangiladawan iti ugali ni Cristo kadagiti agtarigagay a kumappeng iti Simbaanna? (Kitaen ti 2 Nephi 26:33; Alma 19:36; 3 Nephi 21:6.) Kasano a matulongantayo dagiti baro a napasurot a mangrikna a maawatda iti Simbaan?

2. Pananggeddeng a siuumno

- Bayat ti panangsipsiput ni Eli a padi ken ni Anna nga agkarkararag iti templo, di umisu a kinednganna, nga impagarupna “a nabartek” (1 Samuel 1:13). Ania dagiti peggad ti panangeddeng kadagiti tao iti pagibatayan ti langa laeng? Kasano ti pananglikliktayo iti daytoy a kita ti panangeddeng?
- Kinuna ni Presidente Hugh B. Brown, “No agbiddutak [iti panangkednganko kadagiti tao,] kayatko ida nga adda iti sakup ti kinaasi” (iti *Hugh B. Brown: His Life and Thought* da Eugene E. Campbell ken Richard D. Poll, [1975], 225). Kasano a mayaramattayo daytoy a pagbatayan?

3. Panangrisut kadagiti panagdandanag ken riribuk babaen ti ipapan iti templo

- Sadino ti nagkarian ni Anna iti Apo? (Kitaen ti 1 Samuel 1:9–11.) Kasano a makatulong kadaytoy iti panagdandanag ken pannakariribuktayo ti ipapan iti templo?

Kinuna ni Elder John A. Widtsoe: “Mamatiak a ti makumikom a tao. . .nga adda dagiti panagdandanag ken pakariribukanna, ket nasaysayaat ken nadardaras a marisutna dagiti parikutna iti balay ti Apo ngem iti sadino man. No [aramiden]na ti trabaho iti templo nga agpaay iti bagina ken agpaay iti minatayna, makaipaayto isuna iti naindaklan a bendision kadagiti pimmanawen idi pay laeng, ken. . .umayto kenkuana ti maysa a bendision, gapu ta dagiti kangrunaan a di namnamaen a kanito, iti uneg ken ruar ti templo ket dumtengto kenkuana, kas maysa a paltiing, ti pangrisut dagiti parikut a nangburibor iti biagna. Dayta ti sagut a sumangbay kadagiti sumrek a maikari iti templo” (inadaw ni David B. Haight, iti Conference Report, Okt. 1990, 76; wenno *Ensign*, Nob. 1990, 61).

Panggep

Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a makaawat kadagiti bendision ti panangdayaw ken panangparagsak iti Apo a nangnangruna ngem iti bagida, iti dadduma, wenno iti lubong.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. 1 Samuel 2:12–17, 22–25. Naglabsing dagiti lallaki nga annak ni Eli ket binallaagan ti amada.
 - b. 1 Samuel 2:27–36; 3:12–14. Binallaagan ti tao ti Dios ni Eli maipapan kadagiti bunga ti kinadakes iti kaamaanna.
 - c. 1 Samuel 3. Inawagan ti Apo ni Samuel, ket sinungbatanna.
 - d. 1 Samuel 8. Tinarigagayan dagiti Israelita ti maysa nga ari tapno makapagbalinda a “kas kadagiti amin a nasnasion.” Binallaagan ida ni Samuel maipapan kadagiti peggad ti kasta a panagpili.
2. Mabalín a kayatyo a pagsaganaen ti maysa a kameng ti klase tapno gupgopenna ti pakaammo maipapan iti pannakaawag ni Samuel (1 Samuel 3) ken pagsaganaen ti sabali pay a kameng ti klase tapno gupgopenna ti pakaammo maipapan iti panagtarigagay ti Israel iti maysa nga ari (1 Samuel 8).
3. No ikeddengyo a paglilinnawagan ti polieto a *Para iti Pigma dagiti Agtutubo* (34285 864) iti daytoy nga adalen, mangitugot iti kopia daytoy iti klase.
4. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangitugot iti ladawan ti Mangisalakan (62572 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 240). No kaykatyó a saanyo nga idrowing iti pisarra, mangitugot iti sarming, maysa a banag a mangibagi iti dadduma a tattao, ken maysa a mapa, globo, wenno sabali pay a banag a mangibagi iti lubong.
5. No adda a magun-od ti ladawan nga Inawagan ti Apo ni Ubing a Samuel, mabalín a kayatyo nga aramaten daytoy bayat ti adalen (62498 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 111).

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

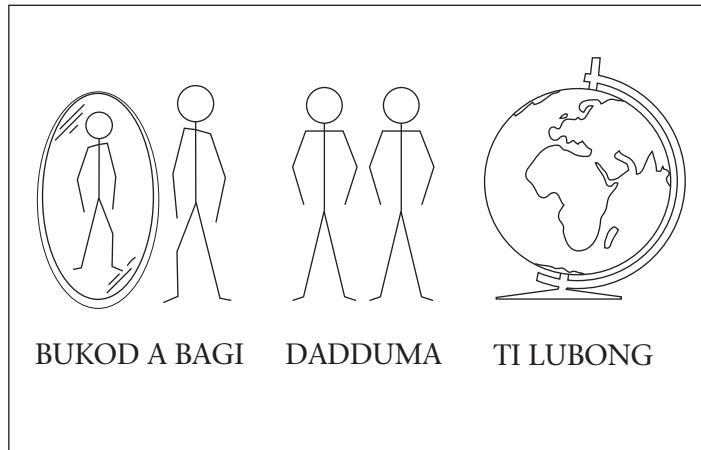
Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalín a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Sakbay ti klase, iparang ket lingdan ti ladawan ti Mangisalakan. Idrowing ti tallo a ladawan iti panid 113 iti pisarra ket lingdan dagitoy (wenno iparang ken lingdan dagiti tallo a banag a nakalista iti baba ti “Panagsagana”). Ilawlawag a tunggal nalingdan a banag ket adda maysa a maaramidanna no asino ti dayawentayo ken no asino ti kalikagumantayo a paragsaken.

- Segun iti 1 Samuel 2:30, asino ti dayawen ti Apo?

Ibaga iti klase nga ilawlawag daytoy nga adalen dagiti bendision a sumangbay iti panangdaydayaw iti Apo. Ilawlawag a lukatanyonto dagiti nalingdan a banag iti maitutop a kanito kabayatan ti panagadal.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Impangruna a dinyaw dagiti lallaki nga annak ni Eli ti bagida ngem iti Apo.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 2:12–17, 22–25.

Da Ofni ken Fineas ti lallaki nga annak ni Eli, ti nangato a saserdote, ken saserdoteda met. Nupay kasta, nadangkesda. Idi immay dagiti Israelita tapno agidaton kadagiti sakripisio iti tabernakulo, pinilit da Ofni ken Fineas nga alaen ti lasag dagiti naidaton nga ayup sakbay a napuoran iti altar dagiti taba a paset. Innalada pay ti sumagmamano a lasag a lutlutuen dagiti agidatdaton para iti maidaton a makan (1 Samuel 2:12–17). Nadagsen a panaglabsing dagitoy kadagiti paglintegan ti Dios, a kapada ti panagtakaw iti Dios. Nagaramid pay dagiti lallaki nga annak ni Eli iti nalaus iti kadagsenna a basol iti pananggargarida kadagiti babbai a naguummong idi iti ruangan ti tabernakulo (1 Samuel 2:22).

- Ania ti bunga dagiti aramid dagiti lallaki nga annak ni Eli kadagiti dadduma a tao iti Israel? (Kitaen ti 1 Samuel 2:17, 24.)
- Ania ti isingasing dagiti aramid dagiti lallaki nga annak ni Eli maipapan no asino ti dayawenda? (Ikkaten ti linged ti umuna a drowing wenno ti sarming.) Ania kadagiti paset ti biagtayo a no dadduma dayawentayo ken paragsakentayo ti bagbagitayo imbes a ti Apo? Mabalín nga isingasing dagiti kameng ti klase dagiti paset kas dagiti sumaganad:
 - a. Paglinglingayan
 - b. Panangngilin iti Aldaw a Panaginana
 - c. Pannakisinnarak ken kinadalu ti dayaw
 - d. Panagayuno
 - e. Dagiti akem iti Simbaan

- Apay iti panagkunayo a no dadduma pilientayo a paragsaken nga ad-adda ti bagbagitayo ngem iti Dios? Ania dagiti bunga ti panangdayaw iti bagbagitayo nga ad-adda ngem iti Dios?

2. Ad-adda a dinayaw ni Eli dagiti lallaki nga anakna ngem iti Apo.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 2:27–36; 3:12–14.

- Ania ti pagrebbengan ni Eli idi naammuanna ti kinadangkes dagiti lallaki nga anakna? Ania ti inaramidna? (Kitaen ti 1 Samuel 2:22–25.) Ania ti insungbatda? (Kitaen ti 1 Samuel 2:25.)
- Kalpasan ti panangpatigmaanna kadagiti anakna a lallaki, awan ti sabali pay nga inaramid ni Eli tapno aturenna dagiti nadagsen a nagbasolan iti kaamaanna ken iti tabernakulo. Kas bungana, immay ti maysa a lalaki ti Dios ket binabalawna isuna nga imbagbagana kenkuana nga ad-adda a dinayawna dagiti anakna ngem iti Dios (1 Samuel 2:27–29). Iti ania a wagas nga ad-adda a dinayaw ni Eli dagiti anakna ngem iti Dios? Ania ti kinuna ti lalaki ti Dios a mapasamak iti balay ni Eli? (Kitaen ti 1 Samuel 2:30–35.)
- Iti ania a wagwagas a no dadduma ad-adda a dayawentayo ti dadduma a tao ngem iti Dios? (Ikkaten ti linged ti maikadua a drowing wenno ti banag a mangibagi iti dadduma a tattao.) Mabalín nga isingasing dagiti kameng ti klase dagiti wagas kas kadagiti sumaganad:
 - a. Palugodantayo dagiti kapatadayo (gagayyem ken kapulapol) a mangallukoy kadatayo nga agaramid iti maysa a banag nga ammotayo a di umisu.
 - b. Agulbodtayo gapu ta mabutengtayo iti mabalín a pagarupen ti dadduma a tao maipapan kadatayo.
 - c. Mapaaytayo a mangatur kadagiti kameng ti kaamaan wenno gagayyem iti nagbiddutanda gapu ta kayattayo a pagtalinaeden ti nasayaat a pannakilangen kadakuada.

Insuro ni Presidente Joseph F. Smith: “[Awan] koma ti asino man kadatayo ti agbiddut iti panangituding kadagiti pagpatinggaan wenno panagiget, awan panagannad, ken bassit ti pamateg kadagiti annaktayo a nasken a lapdantayo ida iti nayaw-awan a pagturinganda, iti biddutda ken iti maag a panagayatda kadagiti bambanag ti lubong nga ad-adda ngem iti panagayat iti kinalinteg gapu iti amakda a mapasakitantayo ida” (*Gospel Doctrine*, 5th ed. [1939], 286.

- Kasano a maipatungpal dagiti nagannak ti pagrebbenganda kadagiti nayaw-awan nga anakda iti espiritu ti ayat? Ania ti pagrebbengan dagiti anak bayat ti panangikarigatan dagiti nagannak kadakuada a mangiturong kadakuada iti kinalinteg?

3. Dinayaw ni Samuel ti Apo.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 3. Mabalín a kayatyo a pagupgop biit iti natudingan a maysa a kameng ti klase daytoy a kapitulo. Ipalagip kadagiti kameng ti klase nga agserserbi iti templo ti ubing a ni Samuel kalpasan nga inted isuna ti inana, ni Anna, iti panagserbi iti Apo, kas inkarina (1 Samuel 1).

- Asino ti nagsao ken ni Samuel iti dayta a rabii? (Kitaen ti 1 Samuel 3:4.) Asino ti impagarup ni Samuel idi damo a mangaw-awag kenkuana? (Kitaen ti 1 Samuel 3:5–6, 8). Kasano ti pannakaammo ni Samuel a ti Apo ti umaw-awag? (Kitaen ti 1 Samuel 3:8–9.)

- Kasano ti pannakisarita ti Apo kadatayo? (Masansan a kasaritanatayo babaen dagiti arasaas ti Espiritu Santo. Mabalin nga isingasing dagiti kameng ti klase dagiti nayon a wagas a pannakisaritana kadatayo.) Kasano a maisaganatayo ti bagbagitayo tapno awaten ken maawatantayo dagiti pannakisarita ti Apo?
- Iti ania a wagwagas a dinayaw ni Samuel ti Apo? (Ikkaten ti linged ti ladawan ti Apo.) Mabalin a kayatyo nga ibilang dagiti sumaganad a binatang iti paglilinnawaganyo:
 “Ket patakderecto kaniak ti maysa a matalek a padi nga aramidennanto a mayabuloy iti daydiay nga adda iti pusok ken iti nakemko” (1 Samuel 2:35).
 “Ni Jehova inayabanna ni Samuel: ket isu simmungbat, Adtoyak” (1 Samuel 3:4).
 “Idin ni Samuel simmungbat, Agsaoka; ta ti adipenmo denggenna” (1 Samuel 3:10).
- Inkari ti Apo a dayawenna dagiti mangdayaw kenkuana (1 Samuel 2:30). Kasano a dinayaw ti Apo ni Samuel? (Kitaen ti 1 Samuel 3:19.) Kasano iti panagkunayo a dayawennatayo ti Apo no dayawentayo isuna a kas iti inaramid ni Samuel?

4. Dinayaw dagiti Israelita ti lubong.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 8. Mabalin a kayatyo a pagupgop biit iti natudingan a kameng ti klase daytoy a kapitulo.

- Ania a kita ti gobierno ti adda iti Israel bayat ti panagserbi ni Samuel? (Kitaen ti Samuel 8:1. Inturayan dagiti ukom dagiti Israelita.) Asino ti nasken nga ibilang ti Israel nga arida? (Kitaen ti 1 Samuel 12:12.)
- Apay a tinarigagayan dagiti annak ti Israel ti maysa nga ari? (Kitaen ti 1 Samuel 8:5, 20.) Iti panagkiddaw iti maysa nga ari “kas kadagiti amin a nasnasion,” ania ti inumsi ti Israel? (Kitaen ti 1 Samuel 8:7.) Ania ti imbilin ti Apo a sawen ni Samuel maipapan kadagiti parikut ti kaadda ti maysa nga ari? (Kitaen ti 1 Samuel 8:9–18.) Ania ti insungbat dagiti Israelita kadagiti pammallaag ni Samuel? (Kitaen ti 1 Samuel 8:19–22.)
- Iti panagkiddawda iti maysa nga ari, asino ti dinayaw dagiti Israelita? (Ikkaten ti linged ti maikatlo a drowing wenno ti banag a mangibagi iti lubong.)
- Iti ania a wagwagas a no dadduma tarigagayantayo ti agbalin a “kas kadagiti amin a nasnasion”? (Kitaen ti 1 Samuel 8:5.)

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti polieto a *Para iti Pigsang dagiti Agtutubo* (34285 864) tapno mapaglilinnawagan dagiti pagrukodan ti Apo nga intudingna kadatayo tapno saantayo a makiramraman kadagiti nadakes a wagas ti lubong. Ilawlawag a maipakat dagitoy a pagrukodan kadagiti nataengan kasta met kadagiti agtutubo.

- Pudno nga aritayo ti Apo a ni Jesucristo, kas met laeng idi isu ti pudno nga ari dagiti Israelita (Salmo 47:7; 89:18; 149:2). Kasano ti nasken a panangaring daytoy a pannakaammo kadagiti ugalitayo kadagiti wagas ti lubong? Kasano a no dadduma ditayo awaten ti Apo a kas aritayo?

Ipamaysa ti imatangyo iti uppat a banag a nakaparang kabayatan ti klase. Ilawlawag a nasken a pilientayo amin iti tunggal aldaw no asino ti dayawentayo. Iburayyo ti pammaneknek maipapan kadagiti bendision ken rag-o a naawatyo bayat ti panangdayawyo iti Apo. Awisen dagiti kameng ti klase nga iburayda dagiti bukodda a padas wenno pammaneknek.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Pateg dagiti banag a pilientayo

- No dadduma isukattayo dagiti banag a dakkal ti pategna kadagiti banag a basbassit ti pategna. Ania ti insuko ni Eli ken dagiti lallaki nga annakna gapu iti pilida? Ania dagiti banag nga imbaga ni Samuel kadagiti Israelita nga isukoda no tarigagayanda ti maysa nga ari? (Kitaen ti 1 Samuel 8:11–17.) Ania dagiti banag a dakkal ti pategna nga isukotayo no dadduma para kadagiti banag a basbassit ti pategna?

2. “No asino ti awagan ti Apo, isagana ken bendisionanna kadagiti kasapulan a kabaelan (a mangipatungpal iti akem)”

Insawang ni Presidente Thomas S. Monson ti sumaganad a palawag a mangipakita no kasano a dayawen ti Apo dagiti mangdaydayaw Kenkuana:

“Mabalina kadawyan a managbabain ti dadduma kadakayo wenno ibilangyo ti bagbagiyo a di makapagsao iti wen iti panangipatungpal wenno panagserbi iti maysa nga akem. Laglagipenyo a saanyo a kukua wenno kukuak daytoy nga aramid. Daytoy ti aramid ti Apo, ket no babaonennatayo ti Apo maikaritayo iti tulong ti Apo. Laglagipenyo a no asino ti awagan ti Apo, isagana ken bendisionanna kadagiti kasapulan a kabaelan (a mangipatungpal iti akem)” (iti Conference Report, Abr. 1996, 62; wenno *Ensign*, Mayo 1996, 44).

Kalpasanna insalaysay ni Presidente Monson ti sumaganad nga estoria:

“No mariknatayo a narigat unay ti [maysa] a naituding nga aramiden wenno pagbusbosan iti adu unay a panawen, palubosandak a mangisalaysay kadakayo ti padas ti maysa a matalek a mannursuro iti pagtaengan ken ti kaduana iti makunkuna idi nga East Germany.

“Napasurot ni Brother Johann Denndorfer iti Simbaan iti Alemanian, ket kalpasan ti Maikadua a Gubat natakuatanna ti bagina mismo a maysa a balud iti bukodna a pagilian—ti pagilian a Hungaria iti ciudad ti Debrecen. Tinariagayanna unay ti sumarungkar iti templo! Tinariagayanna unay ti umawat kadagiti naespirituan a bendision! Saan a napatgan ti awan sarday a panagkiddawna nga agbaniaga a mapan iti templo iti Switserland ket dandanin mapukawanen iti namnamana. Kalpasanna simmarungkar ti mannursurona iti pagtaengan. Nagbaniaga ni Brother Walter Krause manipud iti amianan a daya ti Alemanian agingga iti Hungaria. Kinunana iti kaduana iti panangisuro iti pagtaengan, ‘Kayatmo kadi a kuyogennak a mangisuro iti pagtaengan ti daytoy a lawas?’

“Kinuna ti kaduana, ‘Kaano ti ipapanawta?’

“ ‘Inton bigat,’ insungbat ni Brother Krause.

“ ‘Kaano ti panagsublita?’ dinamag ti kaduana.

“ ‘O, makalawas ngata—no makapagsublita a nasapa!’

“Ket napanda sinarungkaran ni Brother Denndorfer iti adayo a lugar. Awan pay ti simmarungkar a mannursuro iti pagtaengan manipud pay idi kasakbayan ti gubat. Ita, idi makitana dagiti katulongan ti Apo, naragsakan daytoy. Saan a nakilamano kadakuada; no di ket napan iti siled a pagturoganna ket innalana manipud iti pangilemmenganna ti apagkapullona nga inurnongna manipud pay iti aldaw a panagkamengna iti Simbaan ket nagsubli iti Hungaria. Inyawatna ti apagkapullona kadagiti mannursuro iti pagtaengan ket kinunana: ‘Ita asidegakon iti Apo. Mariknak itan a maikariakon kadagiti katulongan ti Apo!’

‘Dinamag ni Brother Krause kenkuana ti maipapan iti tarigagayna a dumar-ay iti templo iti Switzerland. Kinuna ni Brother Denndorfer: ‘Awan pagmamaayan. Namin-adun a pinadasko. Kinumpiska ti gobierno uray pay dagiti librok iti Simbaan, dagiti kangrunaan a gamengko.’

“Impaayan ni Brother Krause, maysa a patriarka, ni Brother Denndorfer iti bendision ti kinapatriarka. Iti gibus ti bendisionna, kinunana ken ni Brother Denndorfer, ‘Asitgam ti gobierno manen maipapan iti yaaymo iti Switzerland.’ Ket impatulod manen ni Brother Denndorfer ti kiddawna kadagiti turayen. Iti daytoy a gundaway, naited ti pammalubos ket addaan iti rag-o napan ni Brother Denndorfer iti Templo ti Swiss ket nagtalinaed iti makabulan. Inawatna ti bukodna a talugading, nailantip kenkuana ti pimmusayen nga asawana. Ket naipatungpalna ti aramid para kadagiti ginagasut a kapuonanna. Nagsubli iti pagtaenganna a napabaro iti bagi ken ti espirituna” (iti Conference Report, Abr. 1996, 64–65; wenna *Ensign*, Mayo 1996, 45–46).

Panggep

Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase nga agtalek ken Jehova (ti Apo) ket dida agtalged iti pannakaawatda laeng.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. 1 Samuel 9–11. Nagkalikagum ni Saul iti pannarabay manipud ken ni propeta Samuel (9:1–14, 18–24). Impalgak ti Apo ken ni Samuel a ni Saul ti agbalin nga ari (9:15–17). Binalakadan ni Samuel ni Saul ket tinudinganna daytoy kas umuna nga ari ti Israel (9:25–27; 10:1–8). Naespirituan a naipasngay manen ni Saul, ket nagipadto (10:9–13). Indatag ni Samuel ni Saul kadagiti tao (10:17–27). Indauluan ni Saul ti Israel iti panagballigi ti maysa a dangadang kadagiti Ammonita (11:1–11). Nagkedked a mangdusa kadagiti lallaki a nagduadua iti kabaelanna a mangidauluan kadagiti tao (11:12–15).
 - b. 1 Samuel 13:1–14. Nangidaton ni Saul iti mapuoran a sagut nga awan ti umno a turay.
 - c. 1 Samuel 15. Nabilin ni Saul a mangdadael kadagiti Amalecitas ken amin a tagikuada, ngem insalakanna ti dadduma nga ayupda a maisakripisio (15:1–9). Saan nga inawat ti Apo ni Saul a kas ari, ket imbaga ni Samuel ken ni Saul a nasaysayaat ti agtungpal ngem ti agsakripisio (15:10–35).
 - d. 1 Samuel 16. Pinili ti Apo ni David, ubing nga agpaspastor, a mangsukat ken ni Saul a kas ari (16:1–13). Pimmanaw ti Espiritu Santo ken ni Saul, ket maysa a dakes nga espiritu ti nanglulan kenkuana (16:14–16; makita nga aturen ti Patarus ni Joseph Smith dagitoy a bersikulo tapno ipakita a *saan* a naggapu iti Dios ti dakes nga espiritu). Pinili ni Saul ni David a mangtokar iti arpa para kenkuana ken nagbalin a nagaw-awit kadagiti igamna (16:17–23).
 - e. 1 Samuel 17. Pinapatay ni David ni Goliat iti bileg ni Jehova (ti Apo).
2. Mainayon a basaen: 1 Samuel 12; 14.
3. Mabalina a kayatyo a pagsaganaen ti maysa a kameng ti klase a gupgopenna ti pakaammo maipapan iti panangpili ti Apo ken ni David a kas ari (1 Samuel 16:1–13) ken pagsaganaen ti sabali pay a kameng ti klase a gupgopenna ti pakaammo maipapan iti panangpatay ni David ken ni Goliat (1 Samuel 17:1–54).
4. No aramatenyo ti ania man kadagiti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, isurat ti sumaganad a nasantuan a kasuratan iti pisarra wenno iti maysa a paskil: “Agtalekka ken ni Jehova iti amin a pusom; ket dika agtalged iti pannakaawatmo met laeng. Kadagiti amin a dalanmo ket isu iturongnanto dagiti desdesmo” (Dagiti Proverbio 3:5–6). No aramatenyo ti umuna nga aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangpili iti maysa a balikas manipud iti diksionario nga Ilokano a mabalina a di pamiliari kadagiti kameng ti klase kas koma iti sibaweng, sabidokong, wenno sabilukok. Isurat daytoy a balikas iti pisarra wenno iti maysa a paskil.

5. No adda a magun-od dagiti sumaganad a material iti audiovisual, mabalina a kayatyo nga aramiden dagitoy a kas paset ti adalen:
 - a. “ ‘The Lord. . . Will Deliver Me,’ ” maysa nga uppat a minuto a paset maipapan ken ni David manipud iti *Old Testament Video Presentations* (53224).
 - b. Ti ladawan a Pinatay ni David ni Goliat (62073 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 112).

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdenggeg

Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa kadagiti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen. Mangpili iti maysa nga aramiden a kangrunaan a mayannatup para iti klase.

1. Iturong dagiti kameng ti klase iti saan a familiar a balikas nga insuratyo iti pisarra wenno iti maysa a paskil (kitaen ti “Panagsagana” iti ngato). Papugtuang kadagiti kameng ti klase ti kayat a sawen ti balikas. Kalpasan ti sumagmamano a panagpugto, pasapul kadagiti kameng ti klase ti umno a kaipapanan iti Diksiionario nga Ilokano.

Ilawlawag a ti panagpugto iti kaipapanan ti saan a familiar a balikas ket kas iti panagaramid kadagiti pangngeddeng a maibatay kadagiti bukodtayo a pannakaawat. Iparang ti teksto ti Dagiti Proverbio 3:5–6. Yunay-unay a kas iti panagtalektayo iti mapagtalkan a pagalaan tapno masursuro ti umno a kaipapanan ti balikas, nasken nga agtalektayo iti Apo ket kalikaguman ti pagayatanna tapno makaaramid kadagiti umno a pangngeddeng iti biagtayo. Maidasig daytoy nga adalen kadagiti padas ti dua a lallaki, da Saul ken David, tapno maisuro ti pateg ti panagtalek iti Apo ken panagkalikagum iti pannarabayna no agaramidtayo kadagiti pangngeddeng.

2. Idawat nga isalaysay dagiti kameng ti klase ti maipapan iti sumagmamano a napapateg a pangngeddeng nga inaramidda itay kallabes. Saludsoden no ania ti nakatulong kadakuada a mangaramid kadagita a pangngeddeng.

Iparang ti teksto ti Dagiti Proverbio 3:5–6 (mabalina a payuloyo kadagiti kameng ti klase daytoy a nasantuan a kasuratan). Ilawlawag a maidasig daytoy nga adalen iti dua a lallaki, da Saul ken David, tapno maisuro ti pateg ti panagtalek iti Apo ken panagkalikagum iti pannarabayna no agaramidtayo kadagiti pangngeddeng.

Panaglilinnawag ken Panangyaramat iti Nasantuan a Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a maaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan. Gapu ta narigat a damagen ti tunggal saludsod wenno isuro ti amin iti adalen, sikakararag a mangpili kadagiti mangipaay iti kasapulan dagiti kameng ti klase. No kayatyo nga ipamaysa kada David ken Goliat, kas pagarigan, mabalinyo a bubosen iti ab-ababa nga oras a paglilinnawagan maipapan iti biag ni Saul.

1. Kinalikaguman ni Saul ti pannarabay manipud ken ni Samuel ket natudingan nga agbalin nga ari.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 9–11.

- Tinarigagayan dagiti Israelita ti maysa nga ari a kas kadagiti pagilian nga adda iti aglawlawda. Iti panangpatganna iti kiddaw dagiti Israelita, imbaga ti Apo ken ni Samuel a pulotanna ti Saul a kas umuna nga ari ti Israel. Ni Saul ket “maysa a lalaki nga agtutubo, . . . ken awan idi ti lalaki nga agtutubo a natataer ngem isu ti tengnga dagiti annak ti Israel” (1 Samuel 9:2). Ania ti inaramid ni Saul sakbay a mapulotan a kas ari ket iti apagbiit kalpasanna a nangipakita iti nasayaat a kababalinna?
 - a. Napasnek isuna iti panangsapulna iti asna ti amana (1 Samuel 9:3–4).
 - b. Sitatallugod isuna a dumngeg ken sumurot kadagiti nainsiriban a pammagbaga ti katulongan ti amana (1 Samuel 9:5–10).
 - c. Nagtaleb isuna ken ni propeta Samuel ken nakisao kenkuana (1 Samuel 9:18–25).
 - d. Napakumbaba isuna (1 Samuel 9:20–21).
 - e. Naespirituan a naipasngay manen isuna, ken nagipadto (1 Samuel 10:6–10).
 - f. Pinakawanna dagiti manglalais kenkuana (1 Samuel 11:11–13).
 - g. Binigbigna ti tulong ti Apo iti panagballigi ti Israel kadagiti Ammonita (1 Samuel 11:13).

2. Nangidaton ni Saul iti mapuoran a sagut nga awan ti umno a turay.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 13:1–14.

- Dua a tawen kalpasan a natudingan nga ari ni Saul, nangummong dagiti Filisteo iti nabileg a buyot a makigubat a maibusor iti Israel. Nagbuteng unay dagiti lallaki ni Saul ta adu kadakuada ti naglemmeng ken nawarawara. Apay a tinarigagayan ni Saul nga umay kenkuana ni propeta Samuel iti daytoy a kanito? (Kitaen ti 1 Samuel 13:7–8. Tinarigagayan ni Saul a mangidaton ni Samuel iti sakripisio iti Apo nga agpaay kadagiti tao.) Ania ti inaramid ni Saul idi saan nga immay ni Samuel iti naituding nga oras? (Kitaen ti 1 Samuel 13:9. Indaton mismo ni Saul dagiti sakripisio nupay awan kenkuana ti turay ti kinasaserdote a mangaramid iti kasta.)

Insurat ni Elder James E. Talmage, “Insagana mismo ni Saul dagiti mapuoran a daton, a nalipatanna a nupay isu ti nakatugaw iti trono, nakasuot iti korona, ken agikut iti setro, awan ti karbengan[na] a mangimaton. . . .iti Kinasaserdote ti Dios; ken para iti daytoy ken dadduma pay a pagarigan ti di nalinteg a panangawatna iti bagina saan isuna nga inawat ti Dios ket sabali ti naaramid nga ari a kasukatna” (*The Articles of Faith*, 12th ed. [1924], 185).

- Ania ti insungbat ni Samuel iti panangidaton ni Saul iti awan kalinteganna a sakripisio? (Kitaen ti 1 Samuel 13:10–14.)
- Ania ti impakaammo ti panagidaton ni Saul iti awan kalinteganna a sakripisio maipapan kenkuana? (Isu ket saanen a “maysa a lalaki a mayannurot iti puso [ni Jehova]” [1 Samuel 13:14]. Nagbalin a di makaan-anus, napaay a nagtaleb iti Apo, ken nagsukir. Mainayon pay, ti panangawatna iti bagina ti turay a mangidaton iti sakripisio ket mangisingasing nga impagarupna a napatpateg ken nabilbileg isuna ngem idi.) Iti ania a wagwagas a no dadduma ditayo makaan-anus iti Apo ken dagiti katulonganna? Ania dagiti mabalin a bunga ti kasta a di panaganus? Kasano a makapagtalektayo a naan-anay iti Apo?

3. Saan a tinungpal ni Saul ti Apo iti pannakigubat kadagiti Amalecitas ket saan a naawat nga ari.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 15.

- Ania ti imbilin ti Apo nga aramididen ni Saul kadagiti Amalecitas? (Kitaen ti 1 Samuel 15:1–3.) Ania ketdi ti inaramid ni Saul? (Kitaen ti 1 Samuel 15:4–9.) Ania ti ipakaammo dagiti aramid ni Saul maipapan kenkuana? (Kitaen ti 1 Samuel 15:11. Sinurotna ti bukodna a pangngeddeng imbes nga aramidenna ti pagayatan ti Apo.)
- Kasano ti panangpadas ni Saul a mangikalintegang iti panagsukirna iti panangisalakanna kadagiti kangrunaan nga ayup dagiti Amalecitas? (Kitaen ti 1 Samuel 15:13–15, 20–21, 24. Pinabasolna dagiti taona iti panagtarigagayda a mangisalakanna kadagiti ayup.) Segun ken ni Saul, apay a tinariigagayan dagiti tao dagiti kangrunaan nga ayup dagiti Amalecitas? (Kitaen ti 1 Samuel 15:15, 21.) Iti ania a wagwagas a no dadduma padasentayo nga ikalintegang ti panagsukirtayo iti Apo? (Mabalin nga ibagatayo iti bagbagitayo, “Bassit met laeng a baso,” “Tungtungpalek ti espiritu ti linteg a saan ket a ti surat ti linteg,” “Saan a makapasakit iti asino man,” “Padasek iti maminsan laeng,” “Ar-aramiden dagiti dadduma a tao daytoy,” wenna “Saan a maipakat kaniak dayta a bilin.”) Kasano ti panangparmektayo iti ugali a mangipambar wenna mangikalintegang iti basol?
- Kasano a sinungbatan ni Samuel ti panangilawlawag ni Saul iti panangisalakanna kadagiti ayup dagiti Amalecitas? (Kitaen ti 1 Samuel 15:22.) Kasano a maipakat kadatayo dagiti balikas ni Saul?
- Idi mapatpatigmaanan ni Saul iti panagsukirna ken saanna a panangawat iti balikas ti Apo, imbaga ni Samuel kenkuana, “Ti kinasukir isu ti kas iti. . . panagrubbab kadagiti ladladawan ken didios” (1 Samuel 15:23). Kasano a maipada ti kinasukir iti panagrubbab iti didiosen ken ladladawan? Ania ti bunga ti panagbalin ni Saul a nasukir ken naalsa? (Kitaen ti 1 Samuel 15:23, 26, 28.) Kasano ti panagsukir ken panagalsatayo no dadduma? Ania dagiti bunga ti panagsukir ken panagalsatayo? Kasano a mailasintayo ken maparmektayo dagitoy nga ugali?

4. Pinili ti Apo ni David a kas ari.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 16. Mabalin a kayatyo a pagupgop biit iti natudingan a kameng ti klase daytoy a pakaammo. Ilawlawag a nupay tinudingan ni Samuel ni David nga agbalin nga ari, saan a nagbalin ni David nga ari agingga a natay ni Saul kalpasan ti adu a tawen.

- Ania ti nasursuro ni Samuel bayat ti panangpadasna a mangikeddeng no asino kadagiti annak a lallaki ni Jessie ti nasken nga agbalin a sumaruno nga ari? (Kitaen ti 1 Samuel 16:6–7.) Kasano a maipada ti wagas a panangpili ti Apo ken ni David iti wagas a panangpilina kadagiti dadaulo ita nga agdama? Ania ti isuro ti 1 Samuel 16:7 maipapan iti no kasano ti panangamirisna kadatayo? Ania ti kitkitaen ti Apo iti puspusotayo?

Kinuna ni Elder Marvin J. Ashton:

“Datayo. . . ugalityo ti mangamiris iti dadduma a maibatay iti akinruar a kalalanga ti bagi: ti ‘napintas wenna nataer’ a langada, ti kasasaadda iti

kagimongan, dagiti kapupuon ti kaamaanda, dagiti naturposda nga adal (iti unibersidad), wenna dagiti kasasaadda iti ekonomia.

“Nupay kasta, sabali ti pagrukodan ti Apo a pangrukodanna iti maysa a tao. . . . Saan a mangipan iti pagrukod iti ulo ti tao tapno ikeddengna ti kabaelanna iti panunot, wenna iti barukongna tapno ikeddengna ti kinamalalakina, no di ketdi rukodenna ti puso kas panangipakita iti kabaelan ken kinalaing ti tao a mangbendision iti dadduma” (iti Conference Report, Okt. 1988, 17; wenna *Ensign*, Nob. 1988, 15).

- Apay a napateg nga iti pannakilangentayo iti dadduma, saantayo a kumita iti akinruar a langa ket kumitatayo iti puso? Kasano ti panangpadur-astayo iti kabaelantayo ken panagkumittayo a mangaramid iti daytoy?
- Gapu ta nasukir ni Saul, pimmanaw kenkuana ti Espiritu ti Apo (1 Samuel 16:14). Kasano ti panagkalikagum ni Saul iti tulong manipud iti dakes a sairo nga immay kenkuana? (Kitaen ti 1 Samuel 16:15–23.) Ania dagiti akinruar a pagdawatan iti tulong no dadduma dagiti tao bayat ti panagkalikagumda a mangsapul iti pakagin-awaan manipud kadagiti basbasolda? Ania ti wagas ti Apo a pakasarakantayo iti gin-awa kadagiti basbasoltayo? (Kitaen ti Mateo 11:28–30; DkK 58:42.)
- Ania dagiti kababalin ni David a nakaikarianna a maysa a dadaulo? (Kitaen ti 1 Samuel 16:18.)

5. Pinapatay ni David ni Goliat iti bileg ti Apo.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 17. Mabalín a kayatyo a pagugpog biit iti natudingan a kameng ti klase daytoy a pakaammo.

- Ania ti magun-od wenna mapukaw dagiti Israelita iti pannakirangetda ken ni Goliat? (Kitaen ti 1 Samuel 17:8–9.) Apay a nagbuteng ni Saul ken ti buyotna a karanget ni Goliat? (Kitaen ti 1 Samuel 17:4–11. Dida impagarup a maabakda ni Goliat gapu iti kadakkel, pigsa, kalasag, ken ig-igam a pakigubatda.)
- Kasano ti pananggun-od ni David iti turedna a mangranget ken ni Goliat? (Kitaen ti 1 Samuel 17:32–37, 45–47. Nabigbig ni David a ti Apo ti nangisalikan kenkuana manipud iti leon ken uso bayat ti panangaywanna iti karnero ti amana, ket nagtalek iti Apo a tulonganna iti pannakirangetna ken ni Goliat.)
- Ania ti kinuna ni Goliat idi makitana ni David nga umasideg a mangranget kenkuana? (Kitaen ti 1 Samuel 17:42–44.) Ania ti kinuna ni David a kasungbatna? (Kitaen ti 1 Samuel 17:45–47.) Kasano a makatulong kadatayo ti pananglaglagip iti sungbat ni David no laisen wenna butbutngendatayo dagiti tao?
- Idi agtutubo pay, dagiti balligi ni David a nangpamek iti leon ken uso ti nangtulong kenkuana a mangisagana iti bagina a mangsango iti dakdakkel a karit ni Goliat. Ania dagiti karit a mabalín a pakaipasanguantayo ita a mangisagana kadatayo para kadagiti daddadakkel a pangkarit? Kasano a makaaring dagiti sungbattayo kadagitoy a pangkarit iti kabaelantayo a makiranget kadagiti Goliat a sumangbay iti udina? Paneknekan a no abakentayo dagiti leon ken uso iti biagtayo, mapadur-as ti panagtalek, kinatao, ken pammati a mangpamek kadagiti Goliattayo.

- Ania dagiti Goliat a pakaipasanguantayo iti agdama? Ania ti masursurotayo manipud ken David maipapan no kasano ti panangparmektayo kadakuada? (Kitaen ti 1 Samuel; 17:45; Taga-Efeso 6:11–18.) Kasano a nakatulong kadakayo ti Apo a nangparmek kadagiti Goliat a kinarangetyon?

Kinuna ni Presidente Gordon B. Hinckley:

“Adda dagiti Goliat iti amin nga aglawlawyo, nakadaddadakkel a higante nga adda dakes a panggepna a mangdadael kadakayo. Saan a siam a kadapan ti katayagda a lalaki, no di ket lalaki ken organisasion dagitoy a mangtengtengngel kadagiti makaay-ayo ngem dakes a bambanag a mabalin a mangkarit ken mangpakapsut ken mangdadael kadakayo. Maibilang kadagitoy ti serbesa ken dadduma pay a nasanger nga inumen ken tabako. Dagiti mangilako kadagitoy a produkto ti agusto a mangadipen kadakayo iti pannakaaramatda. Adda dagiti droga a nadumaduma ti kitana a, naibaga kaniak, nalaklaka a magun-od iti adu a pagadalan. Para kadagiti agilako kadagitoy, daytoy ti industria a makaullo iti adu a linaklaka a doliars, maysa a higante a pagsilo wenno palab-og ti dakes. Adda pornograpia, a manggargari ken makaay-ayo ken makaawis. Nagbalinen daytoy a higante nga industria, nga agpatpataud kadagiti magasin, sine, ken dadduma pay a material a naisangrat a mangala iti kuartayo ken mangiturong kadakayo kadagiti aramiden a mangdadael kadakayo.

“Narigat a parmeken ken nalalaing dagiti higante nga adda iti likudan daytoy nga aramid. Nakagun-odda iti dakkel a padas iti gubat nga ipatpatungpalda. Tarigagayanda ti mangsilo kadakayo.

“Dandani saan a mabalin ti panangliklik a naan-anay iti pannakairuam kadagiti produktoda. Makitayo daytoy a material iti amin nga aglawlawyo. Ngem nasken a dikayo agbuteng no adda igamyoy a kinapudno iti imayo. Nabagaankayon ken nasuruan ken nabalakadanen. Addaankayo iti batbato ti saguday ken dayaw ken integridad nga aramatenyo a maisuppiat kadagitoy a kabusor nga agtarigagay a makiranget kadakayo. No maipanggep kadakayo, mabalinyo ida a pagsiddaawen wenno awisen ti imatangda. Makapagballigikayo kadakuada babaen ti panangdisiplinayo iti bagbagiyo tapno maliklikanyo ida. Maibagayo iti sibubukel nga ummong kas iti kinuna ni David ken ni Goliat, ‘Sika umayka kaniak a sikakampilan ken agraman maysa a pika, ken maysa a gayang, ngem siak umayak kenka iti nagan ni Jehova dagiti buybuyot, ti Dios dagiti buybuyot ti Israel a sika kinaritmo.’

“Kukuayonto ti balligi. . . . Adda iti kaungganyo ti bilegna a mangtulong kadakayo. Adda karbenganyo kadagiti agpapaay nga anghel nga adda iti lawlawyo a mangsaluad kadakayo. Diyo ipalubos a butbutngennakayo ni Goliat. Saluadanyo ti pammatiyo ket agtalinaed iti lugaryo, ket agballigikayonto” (iti Conference Report, Abr. 1983, 66; wenno *Ensign*, Mayo 1983, 46, 51).

Panangigibus

Allukoyen dagiti kameng ti klase nga agtalek ken agtungpal iti Apo. Ikari a babaen ti panangaramidda iti kasta pumigpigsadanto ken maaddanda iti pammataged ti Apo a tulonganna ida nga agballigi iti panangparmek kadagiti bukod a Goliat. Palagipan dagiti kameng ti klase a kumitkita ti Apo iti pusotayo, a saan nga iti kinabaknangtayo wenno saad wenno pannakitunos kadagiti nalatak a pagrukodan.

**Dagiti Mainayon a
Kapanunotan iti
Panangisuro**

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalín a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Panangikalintegán iti basol

Makatulong ti sumaganad nga adaw manipud ken ni Elder Spencer W. Kimball bayat ti panangilawlawagyo iti kinasukir ni Saul no maipapan kadagiti Amalecitas:

“Manangikalintegán ni Saul. Nalaka kenkuana ti agtungpal maipanggep iti panangliklikna kadagiti ari, ania ti pakaaramatan dagiti naparmek nga ari? Ngem apay a saan nga idulin ti nalukmeg a karnero ken baka? Saan kadi a nalablaves a naarian ti panggeddengna ngem iti dayta nanumo a Samuel? . .

“Adu ti kas ken ni Saul iti Israel ita nga agdama. Maysa ti agtungpal iti sumagmamano a paltiing ti Apo iti maipapan iti salun-at malaksid a nasken nga uminum sagpaminsan iti sangatasa a kape; saan nga agaramat iti tabako wenno arak a dina met pagtarigagayan ngem nasken nga adda inumenna a makapabang-ar a sangatasa a kape.

“Agserbi iti maysa a saad iti Simbaan, gapu ta daytoy ti aramiden a paggugustona ken dayaw a tartarigagayanna, . . ngem nalaka a makabirok iti pambar iti saan a panagbayad iti apagkapullo a matakuatanna a nakarigrigat unay. Saanna a kabaellan daytoy. . . . Saanna a masinunuo a kanayon a maiwaras daytoy a kas iti kayatna a maaramid, ken asino met ti makaammo iti daytoy a dina panangaramid?

“Sabali pay ti dumar-ay iti sumagmamano a taripnong ngem kas ken ni Saul mangikalintegán [iti dina panangaramid iti nasken nga aramidenna koma] iti dayta nga aldaw. Apay a di nagbuya iti basketball, pabuya, agdalus iti paraangan wenno agnegosio kas iti sigud?

“Sabali pay ti napudno a tumaripnong kadagiti pagrebbenganda iti Simbaan iti ruar ngem pagkedkedanna dagiti ania man a singasing maipanggep kadagiti parikut ken di pagkikinawatan ti kaamaan kadagiti kararagna iti pagtaengan ken kas sangakaamaan no narigat nga ummongen dagiti kameng ti kaamaan.

“Kasta ni Saul. Kabaellanna nga aramiden dagiti banag nga agpaay iti pagimbaganna ngem kabaellanna ti agsarak kadagiti pambar para kadagiti banag a maisupadi wenno maibusor kadagiti bukodna a tarigagay” (iti Conference Report, Okt. 1954, 51).

2. Panangabaktayo kadagiti Goliattayo

Mangputed iti maysa a tali a 9 1/2 kadapan (3 a metro) ti kaatiddogna iti mapattapatta a katayag ni Goliat. Itugot iti klase ti tali, teyp, sumagmamano a panid ti papel, ken pangmarka. Ipigket ti tali nga agpababa iti diding a naipigket iti teyp iti ngatuen ken maysa iti baba (no umdas ti kangato ti diding, ipauyaoy iti suelo ti ungtó ti lubid). Ibagá kadagiti kameng ti klase a ti tali ti mangibagi ken ni Goliat. Panaganan kadagiti kameng ti klase dagiti bambanag a mabalín a pagpeggadanda (mabalín nga ibilang a sungbat ti kinatangig, pornograpia,

panagimon, ken droga). Isurat ti tunggal pagpeggadan iti panid ti papel ken iteyp ti tunggal papel iti diding ken iti tali, a mangkalub iti tali manipud ngato nga agpababa.

Ilawlawag a kasapulantayo dagiti igam a pangparmek ken ni Goliat. Idawat a naganan dagiti kameng ti klase dagiti igam a makaparmek ken ni Goliat (mabalin nga ibilang a sungbat ti panagtalek iti Apo, panagkararag, panagadal kadagiti nasantuan a kasuratan, panagsursuro iti kinapudno, panagbalin a nadalus iti dayaw, ken panagpili kadagiti nasayaan a gagayyem.) Bayat ti panangdakamat dagiti kameng ti klase iti tunggal igam, ikkaten ti papel. Mangrugi iti ngato ti tali, nga ikkaten ti papel ken teyp a nangidekket iti tali iti diding. Bay-an a matnag ti tali iti sumaruno a papel. Kalpasan a maikkat ti amin a papel ken teyp, matnag ti lubid iti suelo ket maabaken ni Goliat.

“Ni Jehova Adda iti Nagbaetantata iti Agnanayon”

1 Samuel 18–20; 23–24

Panggep

Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase nga agbalin a napudno kadagiti gagayyemda, kas kada Jonatan ken David, ken liklikan a marimbawan iti panangimon ken pananggura, kas ken ni Saul.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. 1 Samuel 18:1–16. Nagaramid da Jonatan ken David iti katulagan ti panaggayyem (18:1–4). Dinayaw dagiti Israelita ni David iti panagballigina iti pagbabakalan (18:5–7). Nagimon ni Saul ken ni David ket ginandatna a patayen babaen iti gayang (javelin) (18:8–16; makita a ti Patarus ni Joseph Smith ti 1 Samuel 18:10 ipakitana a ti dakes nga espiritu nga adda ken ni Saul ket *saan* a naggapu iti Dios).
 - b. 1 Samuel 18:17–30; 19:1–18. Kinaranget ni David dagiti Filisteo kas kasukat ti karbenganna a mangasawa iti anak a babai ni Saul, a saanna nga ammo a namnamaen ni Saul a matay koma ni David iti pagbabakalan (18:17–25). Nagballigi ni David iti pannakirangetna kadagiti Filisteo ket inasawana ti anak a babai ni Saul a ni Micol (18:26–28). Imbaga ni Jonatan ken ni David nga aglemmeng ket pinadasna nga inuyotan ni Saul a dina patayen daytoy (19:1–7). Napaay ni Saul iti sabali pay a pananggandatna a mangpatay ken ni David babaen iti gayang (19:1–10). Insalakan ni Micol ni David manipud iti sabali pay a pananggandat ni Saul iti biagna (19:11–18).
 - c. 1 Samuel 20. Pinabaro da Jonatan ken David ti katulagan ti panaggayyemda ken ti talna (makita a saan laeng nga iti nagbaetan da Jonatan ken David daytoy a katulagan no di ket pay iti nagbabaetan dagiti sangakabbalayanda). Idi gandaten manen ni Saul ti biag ni David, binallaagan ni Jonatan nga aglibas ni David.
 - d. 1 Samuel 23:34. Nagtultuloy a nakiranget ni David kadagiti Filisteo ket linibasanna ni Saul. Nakita ni David ni Saul ket inispalna ti biagna.
2. Mainayon a basaen: 1 Samuel 14:1–16; 2 Samuel 1.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Damagen kadagiti kameng ti klase ti sumaganad a saludsod:

- Ania ti sumagmamano a kababalin a sapsapulyenyo iti maysa a gayyem? (Mabalin a kayatyo nga isurat iti pisarra dagiti sungbat dagiti kameng ti klase. Mabalin nga iraman a sungbat ti kinapudno, integridad, kinamanagpabus-oy, kinaimbag, ken panangngaasi.)

Ilawlawag a paset daytoy nga adalen ti mangisuro iti pateg ti panagbalin a pudno a gayyem.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Nagaramid da Jonatan ken David iti katulagan ti panaggayyem. Nagilem ni Saul ken ni David ket ginandatna ti mangpatay kenkuana.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 18:1–16.

Dagus a nagbalin a banuar ni David kalpasan ti panangpatayna ken Goliat. Dinayaw ni Ari Saul ken ti intero a pagarian ni David. Nupay kasta, awan ti napudpudno pay ken ni David a kas ken ni Jonatan, ti anak ni Saul.

- Kasano ti rikna da Jonatan ken David iti tunggal maysa? (1 Samuel 18:1, 3.) Apay a nalaka koma ken Jonatan a makarikna iti panagimon ken ni David?
 - a. Kas anak ni Saul, ni Jonatan ti sumaruno nga agbalin nga ari. Nupay kasta, pinulotan ni propeta Samuel ni David nga agbalin a sumaruno nga ari (1 Samuel 16:6–13).
 - b. Idinto ta nalaus a dinaydayaw dagiti tao ni David gapu iti panagballigina iti pagbabakalan bassit nga atension ti inawat ni Jonatan iti panagballigina iti pagbabakalan (1 Samuel 14:1–16).
- Apay iti panagkunayo a di nagimon ni Jonatan ken ni David wenno binutbutengna man koma? (1 Samuel 18:1, 3.) Kasano nga impakita ni Jonatan ti suportana ken David? (Kitaen ti 1 Samuel 18:4. Intedna ti naarian a kagay ken igam a pakigubatna ken ni David.)
- Ania ti narikna ni Saul maipapan ken David kalpasan ti panangpatayna ken ni Goliat? (Kitaen ti 1 Samuel 18:2, 5. Inkuyog ni Saul ni David iti pagtaengganna ket insaadna daytoy a pangulo dagiti buyotna.) Kasano nga impakita ni David ti kinapudnona ken ni Ari Saul? (Kitaen ti 1 Samuel 18:5.) Ania ti nangtignay ken ni Saul a bumusor ken ni David? (Kitaen ti 1 Samuel 18:6–9.) Apay a no dadduma narigat ti agbalin a naragsak maipapan iti balligi dagiti dadduma? Kasano nga aringan ti panagilem ken panagpannakkal ti naespirituan a pagimbagantayo?

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson:

“Nagbalin ni Saul a kabusor ni David gapu iti kinapannakel. Nagilem gapu ta inkankanta dagiti ummong dagiti babbai nga Israelita a ni ‘Saul pinatayna dagiti rinibribuna, ni David pinatayna dagiti linaklaksana’ (1 Samuel 18:7; kitaen met ti 18:6, 8).

‘Ad-adda a mabuteng dagiti napannakkal iti panangeddeng dagiti tao ngem ti panangeddeng ti Dios. . . . ‘Ania ngata ti pagarupen dagiti tao kaniak?’ ti napatpateg kadakuada ngem iti ‘Ania ngata ti pagarupen ti Dios kaniak?’ . . .

‘Ti panagbuteng iti pangngeddeng dagiti tao ti mangiparangarang mismo iti panagbinnalubal para iti yaanamong dagiti tao. Ad-adda nga inayat ti napannakkal (a tao) ti ‘dayaw a nataoan ngem dayaw a nadosan’ (Juan

12:42–43). Dagiti gagemtayo para kadagiti banag nga aramidentayo ket no ipakitayo ti basol a kinapalangguad. Kinuna ni Jesus nga ‘agnanayon’ nga aramidenna dagiti makaay-ayo iti Dios (Juan 8:29). Saan kadi a nasayaat para kadayo no ti gagemtayo ket ti makaay-ayo iti Dios imbes a mangpadas a mangingato iti bagbagitayo nga ad-adda ngem iti kabsatttayo ken mangrimbaw iti sabali?

“Saan unay a maseknan ti sumagmamano a napasindayaw a tao maipapapan no nakaulloda met laeng iti umdas a kuarta a paggangda iti kasapulanda ngem ad-adda a maseknanda maipapan iti no nangatngato ti natgedanda ngem iti natgedan ti sabali a tao. Ti gunggonada ket nasaysayaat bassit ngem iti dadduma. . . .

“No adda kinapalangguad iti puspustayo, mapukawtayo ti panagwaywayastayo iti lubong ket maitedtayo ti wayawayatayo iti kinaadipen ti pangngeddeng ti tao. Napigpigma dagiti pukaw ti lubong ngem dagiti arasaas ti Espiritu Santo. Napatpateg kadakuada ti panagkalintegang dagiti tao ngem kadagiti paltiing ti Dios, ken ti napalangguad umadayo iti landok a pagkaptan” (iti Conference Report, Abr. 1989, 4–5; wenno *Ensign*, Mayo 1989, 5).

- Kasano a nagtignay ni David kalpasan ti panangbendision ti Apo kenkuana iti panagballigina iti pagbabakalan? (Kitaen ti 1 Samuel 18:5, 14–16.) Ania ti masursurotayo manipud iti pagwadanna? Ania ti panagkunayo ti kayat a sawen ti “nagmanakem[tayo]” no naballigiantayo?

2. Napaay ni Saul iti tallo pay a pananggandatna a manggudas iti biag ni David.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 18:17–30; 19:1–18.

- Indiaya ni Saul ken ni David nga asawaenna ti maysa kadagiti annakna a babbai no makiranget ni David kadagiti Filisteo. Ania ti pudno a gagem ni Saul iti panangaramidna iti daytoy? (Kitaen ti 1 Samuel 18:20–25. Ninamnamana a mapatay koma dagiti Filisteo ni David.)
- Kasano a nagbalin a pudno a gayyem ni Jonatan idi gandaten ni Saul a patayen ni David? (Kitaen ti 1 Samuel 19:1–7.) Ania ti kayat a sawen ti agbalin a napudno a gayyem? Iti ania a wagwagas a napudno kadakayo dagiti gagayyemyo? Kasano a napudnokayo kadagiti gagayyemyo?
- Iti baet dagiti panagkagumaan ni Jonatan a mangbalbaliw iti rikna ni Saul ken ni David, intultuloy latta ni Saul ti nanggandat iti biag ni David (1 Samuel 19:9–10). Kasano nga impakita ni Micol, asawa ni David, a napudno isuna iti asawana? (Kitaen ti 1 Samuel 19:11–18.)

3. Pinabaro da David ken Jonatan ti katulagan ti panaggayyemda, ket insalakan ni Jonatan ti biag ni David.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 20.

- Ania ti rikna ni David iti pananggura ni Saul ken kadagiti pananggandatna a mangpatay kenkuana? (Kitaen ti 1 Samuel 20:1.) Kasano nga intultuloy ni Jonatan ti panangipakitana iti panagbalinna a gayyem bayat ti pananggandat ni Saul iti biag ni David? (Kitaen ti 1 Samuel 20:2–4, 13–17, 23; kitaen met ti 1 Samuel 20:24–42, a nailawlawag iti baba.)

- Kasano nga inaringan ti pammati iti Dios ti panaggayyem da Jonatan ken David? (Kitaen ti 1 Samuel 20:23.) Kasano nga aringan ti panagayattayo iti Dios ti ayattayo iti dadduma?
- No ipangpangrunatayo ti kinapudnotayo iti Dios iti biagtayo, ania ti aramidentayo no agaramid dagiti gagayyemtayo iti bambanag a maikaniwas? (Siaayattayo a mangpadas a tulongantayo nga agbalbaliw dagiti gagayyemtayo.) Ania ti aramidentayo no kiddawen dagiti gagayyemtayo nga agaramidntayo kadagiti banag a maikaniwas? (Saantayo nga agaramid kadagiti di nalinteg a bambanag a kiniddaw nga aramidentayo dagiti gagayyemtayo, ania man no kasano a maaringan daytoy ti pannakilangentayo kadagiti gagayyemtayo, ket padasentayo nga aringan dagiti gagayyemtayo nga agaramid kadagiti nalinteg a pili.)
- Kasano a pinakaammuan ni Jonatan ni David no natalged nga agsubli iti pagtaengan ni Saul? (Kitaen ti 1 Samuel 20:5–7, 18–22.) Kasano ti rikna ni Ari Saul iti kaawan ni David ken ti panangsalaknibna iti gayyemna? (Kitaen ti 1 Samuel 20:24–33.) Kasano a binallaagan ni Jonatan ni David a libasanna ni Saul? (Kitaen ti 1 Samuel 20:35–42.)

4. Rinimbawan ti gura ni Saul ken ni David. Insalakan ni David ti biag ni Saul.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Samuel 23–24.

- Nabendisionan ni David iti nagtultuloy a balligi iti pagbabakalan (1 Samuel 23:1–5). Apay a nasken a panawan ni David ti siudad ti Keila kalpasan ti panangisalakanna kadagiti tao daytoy manipud kadagiti Filisteo? (Kitaen ti 1 Samuel 23:7–13.)
- Idi naammuan ni Saul nga adda iti Keila ni David, insaganana dagiti buyotna a mangdadael iti intero a siudad (1 Samuel 23:10). Ania ti namagbaliw ken ni Saul manipud iti maysa a nalinteg nga ari iti maysa a tao a natallugod a mangdadael iti intero a siudad tapno laeng pumatay iti maysa a tao? Apay a narimbaw unay ti ilem ken pungtot? Kasano a mailikliktayo ti bagbagitayo iti panagilem ken panagpungtot?
- Idi ilemlemmengan ni David ni Saul, sinarungkaran ni Jonatan ni David ket “pinapigsana ti imana iti Dios” (1 Samuel 23:16). Ania iti panagkunayo ti kayat a sawen daytoy? Kasano ti panangpapigsatayo kadagiti gagayyemtayo iti Dios?
- Bayat ti sabali pay a gandat a mangbirok ken mangpatay ken ni David, nagsardeng ni Saul tapno aginana iti maysa a gukayab (1 Samuel 24:1–3). Ania ti kinuna dagiti lallaki ni David idi masarakanda ni Saul? (Kitaen ti 1 Samuel 24:4.) Ania ti inaramid ni David? (Kitaen ti 1 Samuel 24:4–5. Ilawlawag ti maysa a listababa iti bersikulo 4 a rinagas ni David ti gayadan ti lambon ni Saul—ti paset ti pagan-anay a mangisimbolo iti turay.)
- Apay a nagkedked ni David a dangranna ni Saul? (Kitaen ti 1 Samuel 24:6–12.) Ania ti isuro kadatayo ti pagwadan ni David maipapan iti panagibales ken maipapan iti isusungbat kadagiti agaramid iti dakes kadatayo? (Kitaen ti 1 Samuel 24:12–15; kitaen met ti Mormon 8:20.) Ania ti kinuna ni Saul idi inispal ni David ti biagna? (Kitaen ti 1 Samuel 24:16–19.)

Panangigibus

Ilawlawag a ti estoria maipapan kada Jonatan ken David ti mangipalagip kadayo a ti pudno a panaggayyem ken panagayat ti mangpasinged kadayo kadagiti gagayyemtayo ken iti Dios. Ti estoria ni Saul ti mangipalagip kadayo a ti panagilem ken panagpungtot ti mangrimbaw kadayo ken mangyadayo kadayo manipud kadagiti gagayyemtayo ken manipud iti Dios. Allukoyen dagiti kameng ti klase nga agbalinda a napudno kadagiti gagayyemda tapno mabalinda a sawen kadakuada, “Ni Jehova adda iti nagbaetanta iti agnanayon” (1 Samuel 20:23).

Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Bukod a panangamiris iti panaggayyem

Aramaten ti sumaganad nga aramiden no kayatyo a yunay-unay ti pateg ti panagbalin a napudno a gayyem.

Ikkang ti tunggal kameng ti klase iti maysa a panid ti papel ken maysa a bolpen ken lapis. Ilawlawag a damagenyonto kadakuada ti sumagmamano a saludsod a makatulong kadakuada a mangikeddeng no pudnoda a gagayyem. Paisurat kadagiti kameng ti klase dagiti sungbatda iti baba, nga ipanamnama kadakuada a nasken a dida ibagbaga dagiti sungbatda. Kalpasanna damagen dagiti sumaganad a saludsod:

1. Ania ti kaudian nga inaramidyo a kinaimbag iti maysa a tao?
2. Ania ti aramidenyo no mangngegyo nga agsasao ti maysa a tao kadagiti nalaad a banag maipapan iti sabali a tao?
3. Ania ti inaramidyo a makatulong kadagiti gagayyemyo nga agbalin a nasaysayaat a tattao?

Parsuaem Kaniak ti Nadalus a Puso”

Adalen
24

2 Samuel 11–12; Salmo 51

Panggep Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase nga agbalin a nadalus iti panunot ken tignay ken agbabawi iti basbasolda.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. 2 Samuel 11. Nagbasol ni David iti pannakikamalala ken ni Batseba, ti asawa ni Uria (11:1–5). Napaay ni David iti pananggandatna a mangilimed iti basolna (11:6–13). Nakipagurnos iti ipapatay ni Uria iti pagbabakalan (11:14–17). Inasawa ni David ni Batseba, ket naaddaanda iti maysa nga anak a lalaki (11:26–27).
 - b. 2 Samuel 12:1–23. Insuro ni propeta Natan maipapan ti kinadagsen dagiti basol ni David babaen ti panangisalaysayna ken ni David iti maysa a pangngarig (12:1–6). Naibaga ken ni David a madusanto gapu kadagiti basbasolna (12:7–14; makita nga iti Patarus ni Joseph Smith iti bersikulo 13, dinakamat ni Natan, “*Saan* nga inikkat ti Apo ti basolmo tapno saanka a matay”). Natay a maladaga ti inauna nga anak a lalaki da David ken Batseba (12:15–23).
 - c. Salmo 51. Nagkiddaw iti pammakawan ti agbabbawi a David.
2. Mainayon a basaen: 2 Samuel 2–10.
3. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangitugot iti maysa a karete ti panait ken maysa a getteng.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Pagtakderen ti maysa a nagboluntario iti sango ti klase a nakapasango dagiti imana. Mangisiglot a silulukay iti panait iti agpada a pungupungan ti kameng ti klase. Ilawlawag nga ibagian daytoy a panait ti narugit a panunot. Kalpasanna pawarwar iti kameng ti klase ti panait babaen ti panangguyodna nga iruar iti imana.

- Ania ti nasken nga aramidentayo no sumrek ti narugit a panunot iti panunottayo? (Nasken a liklikantayo a dagus daytoy.)

Idawat iti kameng ti klase nga ipasangona manen dagiti imana. Reppeteng dagiti pungupungan ti kameng ti klase iti sumagmamano a panait—umdasen tapno narigatna a warwaren daytoy. Kalpasanna papadas a pawarwaran iti kameng ti klase dagiti nginabras ti panait. Uliten daytoy a proseso nga aramaten dagiti panait tapno saanen a mabalin a makaruk-at pay.

- Ania ti mapasamak no palubosantayo dagiti narugit a pampanunot nga agtalinaed iti pampanunottayo?

Ruk-atan dagiti ima ti kameng ti klase babaen ti pananggetteng iti panait. Ilawlawag a paset daytoy nga adalen ti mainaig kadagiti bunga ti panangpatalinaed kadagiti narugit a pampanunot iti panunottayo. Ilawlawag pay ti adalen dagiti wagas a pakaruk-atanayo manipud kadagiti narugit a pampanunot.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan. Gapu ta narigat a damagen ti tunggal saludsod wenno isuro ti amin iti adalen, sikakararag a mangpili kadagiti mangipaay iti kasapulan dagiti kameng ti klase. Mabalina a kasapulanyo nga ibagay ti sumagmamano a saludsod tapno mayannatup iti kasasaad dagiti kameng ti klase.

Ti 1 Samuel 25 agingga iti 2 Samuel 10 ket mangted iti napateg nga impormasion maipapan iti nakapasamakan ti pakasaritaan para iti daytoy nga adalen. Gapu ta saan a masakup dagitoy a kapitulo iti daytoy a pagbasaan, mabalina a kayatyo a gupgopen dagitoy kas sumaganad:

Di nagbayag kalpasan ti panangispal ni David iti biag ni Saul, ginandat manen ni Saul ti biag ni David. Naaddaan manen iti gundaway ni David a mangpatay iti ari ngem nagkedked a mangaramid iti kasta. Nagtultuloy ti panagdadangadang dagiti tattao ti Juda ken dagiti kabangibangna a nasnasion, ket napapatay da Saul ken Jonatan iti maysa kadagita a pagbabakalan. Ni David ti nangsukat ken ni Saul a kas ari ken nagbalin a maysa kadagiti kaindaklan nga ari iti pakasaritaan ti Israel. Pinagkaykaysana dagiti tribu iti maymaysa a nasion, nagun-odna ti panagtagikua iti daga a naikarin kadagiti taona, ket nangbangon iti maysa a gobierno a maibatay iti linteg ti Dios. Nupay kasta, nadadael dagiti maudi a 20 a tawen ti biagna kadagiti nabasolan a pangngeddeng a mailawlawag iti daytoy nga adalen.

1. Nagbasol ni David iti pannakikamalala ken ni Batseba ket nakipagurnos iti ipapatay ni Uria, asawa ni Batseba.

Isuro ken paglilinnawagan ti 2 Samuel 11.

- Magmagna ni David iti pangatepanna idi makitana ni Batseba ket nasulisog a nagbasol iti pannakikamalala kenkuana (2 Samuel 11:2). Ania koma ti nasken nga inaramid ni David idi makitana ni Batseba? Ania ti inaramid ni David a nangiturong kenkuana nga agbasol kenkuana (Batseba)? (Kitaen ti 2 Samuel 11:2–4.) Ania ti mabalina a nangiturong iti tao tapno masulisog nga agbasol iti seksual a pannakinaig? Ania ti maaramidayo a mangiliklik iti pannakasulisogtayo nga agbasol iti seksual a pannakinaig?

Mabalina a kayatyo nga ilista dagiti sungbat dagiti kameng ti klase iti pisarra nga aramaten ti tsart wenno iti maysa nga adda iti baba. Mabalina nga ibilang a sungbat dagiti sumaganad:

<i>Dagiti banag a liklikan</i>	<i>Kasano a liklikan dagitoy</i>
Narugit ken dakes a pampanunot	Punnuenyo ti pampanunoty kadagiti makaitag-ay a pampanunot.
Dagiti pabuya iti television, sine, magasin, libro, ken musika a pornograpiko wenno manggargari iti ania man a wagas a di umno ken maisuppiat iti nangayed a kababalin	Pilienyo dagiti pabuya iti tv, sine, magasin, libro, musika, kdp. a mangparegta kadakayo nga agaramid iti nasayaat.
Saan a makaay-ayo nga aramiden iti pannakisinnarak	Surotenyo dagiti pagrukodan ti pannakisinnarak nga insuro dagiti propeta iti ud-udina nga aldaw ken nabalabala iti <i>Para iti Pigma dagiti Agtutubo</i> .
Pannakiabig kalpasan ti kallaysa	Ayatenyo ti asawayo iti amin a pusoyo. Itultuloyyo nga “raemen” (padur-asenyo ti pannakilangeny) iti asawayo.
Luglugar wenno aramiden a di makapaadda iti kanayon a panagkadmada ti Espiritu Santo kadakayo	Penken a dagiti lugar a papananyo ken dagiti aramiden a dar-ayanyo ket mangpaadda iti kanayon a panagkadmada ti Espiritu Santo kadayo.

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti umuna a mainayon a kapanunotan iti panangisuro tapno paglilinnawagan dagiti wagas a pangiliklik kadagiti narugit a pampanunot.

- Ania ti ginandat nga aramiden ni David idi maammuanna a masikog ni Batseba? (Kitaen ti 2 Samuel 11:6–13. Pinadasna nga imbaon ni Uria, ti asawa ni Batseba, nga agawid iti asawana. Kalpasanna makita nga anak ni Uria ti di pay naipasngay nga ubing.) Apay a napaay ti plano ni David? (Kitaen ti 2 Samuel 11:11. Saan a nagawid ni Uria iti dayta a gundaway gapu ta napudno isuna kadagiti kakaduana iti pagbabakalan ket nariknana a nasken nga agtalinaed kadakuada.)
- Ania ti nadagdagsen a basol a linabsing ni David iti pananggandatna nga ilimed ti kinarugit ti dayawna? (Kitaen ti 2 Samuel 11:14–17.) Asino iti panagkunayo nga impagarup ni David a pangilimedanna iti basolna? Kasano ti panangpadas dagiti tao nga ilimed dagiti basbasolda iti agdama? Ania ti mapasamak no padasentayo nga ilimed dagiti basoltayo?

Kinuna ni Elder Richard G. Scott:

“Saankayo a magin-awaan iti kinapudno a saan nga ammo dagiti dadduma dagiti basbasolyo. Kasla dayta iti maysa nga *ostrich* a nakalumlom ti ulona iti darat. Makitana laeng ti sipngget ket mariknana a nagin-awa no nakalemmeng. Kinapudnona nakakatkatawa a makitkita daytoy. Kasta met a makita ti Amatayo iti Langit ken ti Patpatgenna nga Anak ti tunggal aramidatayo. Ammoda ti amin a banag maipapan kadayo. . . .

“No naglabsingkayo iti nadagsen, dikayto makasarak iti manayon a pannakapnek wenno gin-awa iti naaramidyon. Ti panangikalintegan iti panaglabsing babaen ti panangilimed iti daytoy ket mabalin a kasla mangrisut

iti parikut, ngem saan. Gandat ti mannulisog ti mangibaga iti kaaduan dagiti nakababain unay nga aramidyo iti panawen a kangrunaan a mangdangran kadakayo. Dagiti panagulbod ti mamagkaysa iti pagtuladan nga ad-adda a mangipupok ket agbalin a maysa a palab-og a pangtiliwan kadakayo ni Satanas a mangdangran kadakayo” (iti Conference Report, Abr. 1995, 103; wenno *Ensign*, Mayo 1995, 77).

Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maikadua a mainayon a kapanunotan iti panangisuro a mangiladawan iti peggad ti panangpadas a mangilimed iti basbasoltayo.

2. Naibaga ken ni David a madusa gapu iti basbasolna.

Isuro ken paglilinnawagan ti 2 Samuel 12:1–23.

- Ania a pangngarig ti insalaysay ni propeta Natan a mangiladawan no kasano a napasakitan ti Apo ken ni David? (Kitaen ti 2 Samuel 12:1–4.) Ania ti pinanunot ni David maipapan kadagiti aramid ti nabaknang a lalaki a maibusor iti napanglaw a lalaki iti pangngarig? (Kitaen ti 2 Samuel 12:5–6.) Kasano a maipada dagiti aramid ni David iti aramid ti nabaknang a lalaki? (Kitaen ti 2 Samuel 12:7–9.) Kasano ti tignay ni David iti panangbabalaw ti Apo? (Kitaen ti 2 Samuel 12:13.)
- Apay ti panagkunayo a napaay ni David a mangbigbig nga isu ti imbagian ti nabaknang a lalaki iti pangngarig? Apay a no dadduma ditayo mabigbig ti bukodtayo a kinamanagbasol?
- Ania dagiti bunga ti basol ni David? (Kitaen ti 2 Samuel 12:10–14. Masarakan kadagiti bersikulo 15–23 ti pannakaipatungpal dagitoy a padto ken dagiti sumaruno a kapitulo ti 2 Samuel ken 1 Ar-ari; kitaen met ti DkK 132:39. Makita a maysa a nadagsen a basol ti pannakiabig, ngem napukaw ni David ti pannakaitan-okna gapu ta pinagsungbat ti Apo isuna iti ipapatay ni Uria.) Kinuna ni Presidente Marion G. Romney: “Ni David. . . nupay pinaraburan iti dakkel ti Apo (kinapudnona isu ti maibagbaga a kas maysa a lalaki a mayannurot iti puso ti Dios), ket nagpasulisog. Ti kinarugit ti dayawna ti nangiturong iti panagpatayna, ket kas banagna, napukawna dagiti kaamaanna ken ti pannakaitan-okna” (iti Conference Report, Abr. 1979, 60; wenno *Ensign*, Mayo 1979, 42).
- Ania dagiti dagus a bunga ti kinarugit ti dayaw (imoralidad) iti agdama? Ania ti sumagmamano a napaut a bunga para iti saan nga agbabawi?

3. Nagkalikagum iti pammakawan ti agbababawin a David.

Isuro ken paglilinnawagan ti Salmo 51.

Iti salmo iti Apo, inyeckas ni David ti tarigagayna a makatulong iti dadduma nga agbabawi, a kinunana, “Isurok[to] kadagiti managlabsing dagiti daldalanmo; ket dagiti managbasol agsublidanto kenka” (Salmo 51:13). Nupay napukaw ni David ti pannakaitan-okna gapu ta nakipagurnos iti ipapatay ni Uria, makasursurotayo manipud iti managbabawin nga ugalina bayat ti panagkiddawna iti pammakawan gapu iti basol a pannakiabig. Isuro dagiti balikasna iti Salmo 51 ti adu nga aspeto ti pudno a panagbabawi. Bayat ti panangadalyo iti salmo a kadua dagiti kameng ti klase, paglilinnawagan no kasano a mayaramattayo iti biagtayo ti managbabawi a pagwadan ni David.

- Iti Salmo 51, immuna a binigbig ni David ti Dios ken ti kaasina (Salmo 51:1). Binigbig pay ni David ti bukodna a kinamanagbasol (Salmo 51:1–3). Apay a napateg a bigbigentayo ti kinaindaklan ti Dios ken ti bukodtayo a kinamanagbasol no agbabawitayo kadagiti basbasoltayo?
- Ania ti nasken nga isakripisiotayo tapno maawattayo ti pannakapakawan dagiti basbasoltayo? (Kitaen ti Salmo 51:16–17.) Ania iti panagkunayo ti kayat a sawen ti “nadudog ken sibabawi a puso”?
- Kasano nga “adda ditoy sanguanan[tayo]” dagiti basbasoltayo sakbay a mapakawantayo? (Salmo 51:3). Kasano dayta a panagbalbaliw kalpasan ti pannakapakawantayo? (Kitaen ti Salmo 51:10; Alma 36:17–19.) Kasano ti panangkita ti Dios kadagiti napalabas a basoltayo kalpasan ti panangpakawanna kadaytoy? (Kitaen ti Salmo 51:9; Isaias 43:25; DkK 58:42.)
- Inladawan ni David ti pannakapakawan a kas maysa a pannakaugas (Salmo 51:1–2, 7, 9–10), maysa a pannakaisubli (Salmo 51:12), ken maysa a pannakaisalakan (Salmo 51:14). Apay a maikanatad a panangiladawan dagitoy iti bendision ti pammakawan ti Dios?

Panangigibus

Ilawlawag a kasano man ti kaballigi wenno kapigsatayo, saantayo a di maipasango iti pannakasulisog. Allukoyen dagiti kameng ti klase nga agaramid iti kasapulan a panagbalbaliw iti biagda a makatulong kadakuada nga agbalin a nadalus iti panunot ken tignay. Yebkasyo ti ayatyo ken ni Jesucristo ken ti panagyamanyo iti Pannubotna. Ipaneknek a gapu iti Pannubbot, mapakawantayo kadagiti basbasoltayo.

Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala iti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Panangikkat kadagiti narugit a pampanunot manipud iti panunottayo

Iti bukodyo a balikas, isalaysay ti sumaganad a palawag ni Elder Boyd K. Packer maipapan iti no kasano ti panangikkat dagiti narugit a pampanunot a nakastrek a di ninamnama iti panunottayo:

“Kasla entablado ti panunottayo. Malaksid no matmaturogtayo, kanayon a nakawaknit ti kurtina. Kanayon nga adda aramid a mayak-akem iti dayta nga entablado. Mabalina a komedia, trahedia, makaay-ayo man wenno makaupay, nasayaat wenno dakes; ngem kanayon nga adda aramid a mayak-akem iti entablado ti panunot.

“Nadlawyo kadin a no awan ti napudno a panggep iti biangyo, iti tengnga ti dandani ania man nga aramid, maysa a dakes a bassit a panunot ti mabalina a sumirip manipud kadagiti lugar iti bangir ti entablado iti ruar ket mangawis iti imatangyo? Dagitoy dakes a pampanunot ti mangpadas a mangyadayo iti imatangyo iti amin a banag. No ipalubosyo nga agtultuloy dagitoy, pumanaw amin a pampanunot a nasagudayan manipud iti entablado. Mabatikayo, gapu ta pinalugodanyo daytoy, iti panangaring dagiti di nalinteg a pampanunot.

“No sumukokayo kadagitoy, agakemda para kadakayo iti entablado iti panunotyoy ti ania man a banag iti pagpatinggaan ti panagpabus-oyyo. Mayakemda ti maysa a tema ti kinapait, kinailem, wenno gura. Mabalín a naalas, narugit iti dayaw, kasta met a dagup ti kinadakes daytoy. No adda entabladoda, no palugodanyo ida, agplanoda kadagiti kasikapan a panangallukoy tapno mangawis iti imatangyo. Awan duadua a maaramidda a makaay-ayo uray pay uyotandakayo a saan a basol daytoy—gapu ta pampanunot laeng dagitoy.

“Ania ti aramidenyo iti dayta a kanito, no ti entablado ti panunotyoy ket rugian a pagianan dagiti babassit a demonio weno sairo ti narugit a panagpampanunot, nalidem man daytot a kasla dumani nadalus wenno narugit man dagitoy nga awan ti lugar para iti panagduadua? No mapengdanyo dagiti pampanunotyoy, maparmekyo dagiti ugali, uray pay ugali a mangpababa iti dayawyo. No masursuroyo a pengdan dagitoy, maaddaankayo iti nasayaat a biag.

“Daytoy ti isurok kadakayo. Mangpili manipud iti sagrado a musika ti paggugusto a himno ti Simbaan a maysa nga addaan kadagiti balikas a makaitag-ay ken musika a naraem, maysa a pakariknaanyo iti maysa a banag a mainaig iti pammaregta. Amirisenyo a nasayaat daytoy iti panunotyoy. Yuloyo daytoy. Nupay [mabalín] nga awan ti panagsanayyo iti musika, makapanunotkayo babaen ti maysa a himno.

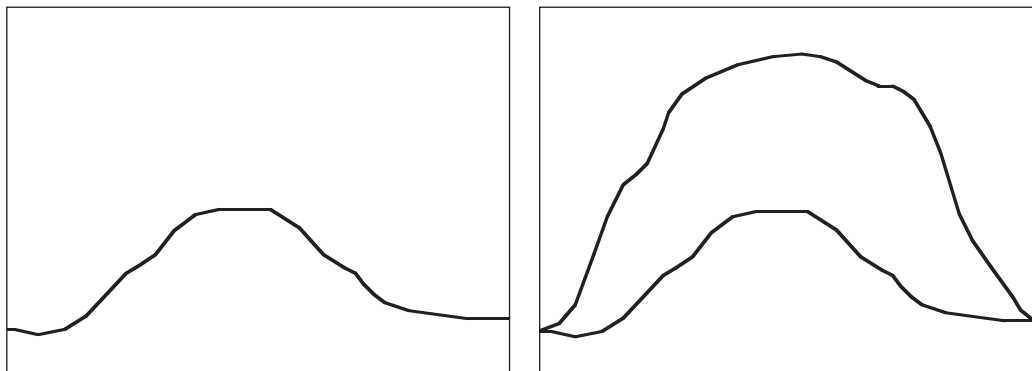
“Ita, aramatenyo daytoy a himno a kas lugar a papanan dagiti panunotyoy. Aramidenyo daytoy a pagdalanán iti di mapakpakadaan a pasamak. No masarakanyo nga immagibas dagitoy dakes wenno di umno a pampanunot manipud kadagiti igid ti pampanunotyoy iti entablado ti isipyo, tokaren daytoy a musika iti panunotyoy a kasla daytoy ti rekording. Bayat ti panangrugi ti musika ken bayat ti pannakabukel dagiti balikas iti panunotyoy, umagibas dagiti di maikari a pampanunot a pumanaw. Daytoy ti mangbalbaliw iti sibubukel nga ayo iti entablado ti panunotyoy. Gapu ta makaitag-ay ken nadalus, agpukaw ti nakabatay a pampanunot. Idinto ta ti saguday, babaen ti pili, saan a mainaig iti narugit ti dakes, saanna a maanduran ti kaadda ti silaw.

“Iti naituding a panawen matakuatanyo ti bagiyo, iti maysa a gundaway, a mangdayyeng iti musika iti kaungganyo. Bayat ti panangsubli manen iti panunotyoy, matakuatanyo ti sumagmamano a pangaring ti lubong iti aglawlawyo ti nangallukoy iti saan a maikari a panunot nga aggaraw iti entablado ti panunotyoy, ket dandanin mangrugi ti musika.

“Apaman a masursuroyo ti mangdalu ití entablado ti panunotyoy kadagiti di maikari a pampanunot, pagtalinaeden a makumikom daytoy iti panagsursuro kadagiti maikari a bambanag. Balbaliwanyo ti aglawlawyo tapno maaddaankayo kadagiti banag iti aglawlawyo a mangparegta kadagiti naimbag ken makaitag-ay a pampanunot. Pagtalinaeden a makumikom kadagiti bambanag a nalinteg” (iti Conference Report, Okt. 1976, 99–100).

2. Ti peggad ti panangpadas a mangkalub [mangilimed] iti basbasoltayo

Iti panangpadas a mangkalub iti basolna a pannakiabig, naglabsing ni David iti nadagdagsen pay a basol. Tapno mapaglilinnawagan ti peggad ti panangpadas a mangkalub iti basbasoltayo, idasig ti basol ti gabsuon ti rugit. Iladawan daytoy a konsepto iti pisarra kas naipakita iti umuna a drowing iti panid 116.

- Ania ti mapasamak no padasentayo a kaluban ti bassit a gabsuon ti rugit? (Agbalin a dumakdakkal ti gabsuon ken ad-adda a makita. Ildawan daytoy a konsepto kas maipakita iti maikadua a drowing iti ngato.)
- Kasano a maipada ti panangilimedtayo iti basbasoltayo iti panangkalub iti maysa a gabsuon ti rugit? (Dumakdakkal ken dumagdagsen ti kinamanagbasoltayo no padasentayo nga ilimed dagiti basbasoltayo.)
- No ditayo kayat a makita dagiti tao ti ginabsuon a rugit, ania ti nasken nga aramidentayo? (Nasken nga ikkatentayo ti gabsuon imbes a kaluban daytoy.) Kasano ti panangikattayo iti basol manipud iti biagtayo?

3. “Idin ni Amnon ginurana ni Tamar iti dakkal unay” (2 Samuel 13:15)

Naglaon ti 2 Samuel 13 iti estoria maipapan iti anak a lalaki ni David a ni Amnon ken ti anak a babai ni David a ni Tamar. Naggusto ni Amnon ken ni Tamar ket pinilitna nga aglabsing iti seksual a pannakinaig kenkuana a di pay nagkallaysa.

- Nadakamat iti 2 Samuel 13:1 nga inayat ni Amnon ni Tamar. Kasano a nagbalbaliw ti rikna ni Amnon ken ni Tamar kalpasan ti panagbasolna kenkuana? (Kitaen ti 2 Samuel 13:15.) Apay a masansan nga agbanag ti gura, imbes nga ayat, iti nagbaetan dagiti tao nga aglabsing kadagiti pagbatayan ti kinadalus ti dayaw (moralidad)?

Kinuna ni Presidente Gordon B. Hinckley: “Nangngegak ni Elder John A. Widtsoe. . . a nagkuna, ‘Napaliwko a ti maysa a baro ken maysa a balasang nga aglabsing kadagiti pagbatayan ti kinadalus ti dayaw (moralidad) iti di agbayag agginurandanto iti kamaudiananna.’ Napaliwkon ti kasta met laeng a banag. Mabalina nga adda dagiti balikas ti ayat a mangirugi, ngem addanto dagiti balikas ti pungtot ken gura kalpasanna” (“True to the Faith,” *Ensign*, Hunio 1996, 5).

4. Namnama para iti agbababawi

No yunay-unayyo a di kaano man naladaw unayen tapno agbababawi, mabalina a kayatyo nga isalaysay ti sumaganad a palawag ni Elder Boyd K. Packer:

“Ti makaupay a kapanunotan a ti maysa a biddut (wenna adu pay kadagitoy) ti mangaramid iti daytoy a naladaw unayen tapno agbababawi ken mapakawan, saan a naggapu iti Apo. Kinunana a *no* agbabawitayo, saan laeng a pakawanennatayo kadagiti naglabsingantayo, no di ketdi pay lipatennanton dagitoy ket saannanton a lagipen pay. . . . Ti panagbababawi ket kasla sabon; daytoy ti mangugas iti basol. Mabalina a kasapulan ti naigameren a rugit ti napigsa a pangsabon ti disiplina tapno maikkat dagiti mansa, ngem iti ruar umay dagitoy” (iti Conference Report, Abr. 1989, 72; wenna *Ensign*, Mayo 1989, 59).

“Amin nga Adda Angesna Idaydayawda Koma ni Jehova”

Dagiti Salmo

Panggep Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a mangipakita iti panagyamanda iti Mangisalakan ken kadagiti adu a bendision nga intedna ken ti Nailangitan nga Amatayo kadatayo.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan a nailawlawag iti daytoy nga adalen ken ti kas kaadu iti libro ti Salmo agingga a kabaelanyo.
2. Basaen ti adalen ken sikakararag a mangpili kadagiti nasantuan a kasuratan, tema, ken saludsod a kangrunaan a mangipaay iti kasapulan dagiti kameng ti klase. Saan a sakupen daytoy nga adalen ti intero a libro dagiti Salmo. Ngem ketdi, mainaig daytoy iti sumagmamano a napapateg a tema a mayebkas iti sibubukel a libro.
3. No aramatenyo ti umuna nga aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangitugot iti ladawan ti Mangisalakan ken uppat wenno lima a banag a mangibagi kadagiti banag a pagyamyamananyo, kas kadagiti nasantuan a kasuratan, ladawan ti ipatpateg, banag a mangibagi iti maysa kadagiti talentoyo, wenno maysa a taraon. No aramatenyo ti maikadua nga aramiden a pangawis iti panagdengngeg, idawat nga agsagana ti maysa wenno dua a kameng ti klase tapno ibinglayda ti maysa a paggugusto a salmo ken isalaysayda no apay a napateg daytoy kadakuada.
- d. Mangitugot iti maysa wenno ad-adu pay a ladawan dagiti templo.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg Mabalin a kayatyo nga aramiden ti maysa kadagiti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) bayat ti panangrugi ti klase. Mangpili iti aramiden a kangrunaan a mayannatup para iti klase.

1. Ipakita ti ladawan ti Mangisalakan ket yebkas ti panagyamanyo para iti biag ken misionna. Iparang dagiti banag a mangibaga iti dadduma a banag a pagyamyamananyo. Yebkasyo ti panagyamanyo para iti tunggal maysa. Kalpasanna damagen dagiti sumaganad a saludsod:

- Ania dagiti sagut ken gundaway manipud iti Apo a kangrunaan a pagyamyamananyo? Kasano a maigiddiat koma ti biagyo no awan dagitoy a bendision?

Ilawlawag nga adu kadagiti salmo ti mangyebkas iti panagyaman para kadagiti bendision nga inted ti Apo. Paset daytoy nga adalen ti mangipamaysa kadagita a bendision ken iti maaramidatayo a pangipakita iti panagyaman para kadagitoy.

2. Pabasa iti napigsa iti maysa a kameng ti klase ti Salmo 23. Kalpasanna damagen dagiti sumaganad a saludsod:

- Ania dagiti rikna a nayebkas iti daytoy a salmo? Ania dagiti riknayo bayat ti panangbasa wenno idedengngegyo iti daytoy a salmo?

Idawat iti maysa wenno dua a kameng ti klase a mangibinglay iti paggugusto a salmo ket paisalaysay no apay a napateg daytoy kadakuada.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

Ilawlawag a ti libro dagiti Salmo ket maysa a nakatiponan dagiti dandaniw a sigud a nakanta kas pagdaydayaw wenno nasged a panagararaw iti Dios. Adu kadagitoy ti insurat ni David. Kasla himno daytoy a libro manipud iti nagkauna nga Israel. Naglaon daytoy kadagiti balikas ti sumagmamano kadagiti kapintasan a makaparegta a literatura ti lubong, a mangyeyebkas iti pammati iti Apo ken nasged a tarigagay nga agbiag a sililinteg.

1. Dagiti padto maipapan iti biag ken mision ni Jesucristo

Adu dagiti salmo ti mangipadto iti mision ni Cristo kas Mesias. Impakdaar ti nagungar a Mangisalakan, “Masapul a matungpal ti isu amin a banag a naisurat a maipapan kaniak iti linteg ni Moises, ken kadagiti mammadto ken dagiti salmos” (Lucas 24:44). Paglilinnawagan ti pannakaipatumungpal ti sumagmamano a padto maipapan ken ni Cristo a naisurat iti libro Dagiti Salmo:

<i>Padto</i>	<i>Pannakaipatumungpal</i>
Salmo 107:23–30	Mateo 8:23–27. Inatipa ni Jesus ti angin ket pinaglinakna dagiti dalluyon.
Salmo 69:8 Salmo 41:9; 55:12–14 Salmo 69:20	Juan 1:11; 7:5. Saan nga inawat dagiti bukodna a tao ni Jesus Juan 13:18, 21. Liniputan ti maysa a gayyem ni Jesus.
Salmo 22:7–8 Salmo 22:16 Salmo 22:18	Marcos 14:32–41. Nagsagaba nga agmaymaysa ni Jesus iti Getsemani. Mateo 27:39–43. Nalais ni Jesus. Marcos 15:25. Nailansa iti krus ni Jesus. Mateo 27:35. Nagbibinnunotan dagiti soldado para iti pagan-anay ni Jesus.
Salmo 22:1	Mateo 27:46. Dinamag ni Jesus iti Ama no apay a binaybay-anna.
Salmo 69:21 Salmo 34:20 Salmo 31:5 Salmo 16:10	Juan 19:28–30. Naikkan ni Jesus iti suka para iti wawna. Juan 19:33–36. Awan kadagiti tulang ni Jesus ti natukkol. Lucas 23:46. Intalek ni Jesus ti espirituna iti Ama ket natay. Dagiti Aramid 2:31–32; 13:34–35. Saan a nagrupsa ti lasag ti Mangisalakan, napagungar iti Panagungar.

- Ni Jesucristo ti agmaymaysa a tao a naipadto ti pannakayanak, biag, ipapatay ken panagungarna sakbay ti pannakayanakna. Apay iti panagkunayo a naited dagiti kasta a nabinsabinsa a pammadto maipapan iti biag ti Mangisalakan? (Dagitoy a padto ti nangilawlawag a ni Jesus ti naikari a Mesias, ti Mangisalakan ti lubong.) Kasano a bendision dagitoy a padto kadagiti umawat kadagitoy? (Dagiti padto ti nangtulong kadagiti tao a makasursuro ti maipapan iti Mangisalakan ken makagun-od kadagiti pammaneknek maipapan kenkuana

sakbay ti pannakayanakna [kitaen ti Mosiah 3:13]. Nakatulong dagiti padto iti sumagmamno a tattao a mangbigbig kenkuana idi dumteng isuna.)

2. “Ni Jehova bimmiang a sipaparabur kenka” (Salmo 116:7).

Mainayon pay iti panangipadto maipapan iti biag ken mision ti Mangisalakan, adu a salmo ti mangyebkas iti panagyaman para kadagiti bendision kas iti pannakaparsua ti langit ken daga; ti kaasi, pammakawan, ken ayat ti Mangisalakan; dagiti nasantuan a kasuratan; ken ti templo.

Ti Pannakaparsua ti Langit ken Daga

Paglilinnawagan dagiti sumaganad kadagiti sumaganad a salmo a mangyebkas iti panagyaman iti Apo para iti pannakaparsua ti langit ken daga:

Salmo 19:1

Salmo 104:5–7, 14, 24

Salmo 136:3–9

- Kasano a paneknekan ti pannakaparsua ti langit ken daga ti bileg ken ayat ti Dios? (Kitaen ti Alma 30:44; Moises 6:63.) Kasano ti panangipakitayo iti panagyaman para iti sagut ti Pannakaparsua?

Ti Asa, Pammakawan, ken Ayat ti Mangisalakan

Paglilinnawagan ti sumagmamano a salmo a mangyebkas iti panagyaman iti Mangisalakan para iti asa, pammakawan, ken ayatna:

Salmo 23 (mabalin a diyo kasapulan a paglilinnawagan daytoy a salmo no aramatenyo daytoy iti aramiden a pangawis iti panagdengngeg.)

Salmo 51 (mabalin a diyo kasapulan a paglilinnawagan daytoy a salmo no napaglilinnawaganyon dagitoy iti adalen 24)

Salmo 59:16

Salmo 78:38

Salmo 86:5, 13

Salmo 100:4–5

Salmo 103:2–4, 8–11, 17–18

- Ania ti masursurotayo maipapan iti Apo manipud kadagitoy a salmo? Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay no kasano a naammuanda ti asa, pammakawan ken ayat ti Apo?
- Ania ti nakaawisan ti imatangyo maipapan iti araraw ni David para iti pannakapakawan iti Salmo 51? Ania ti isuro daytoy a salmo kadaytoy maipapan iti panagbabawi ken pannakapakawan? (Makita dagiti umuna a balikas iti bersikulo 2, 7, ken 12. Dagitoy a balikas ti mangiladawan kadagiti napapateg nga aspeto ti panagbabawi. Makita pay ti bersikulo 17, a mangiladawan iti kasasaad ti puso a nasken nga adda kadaytoy tapno pudno a makapagbabawi.)

Dagiti Nasantuan a Kasuratan

Paglilinnawagan dagiti sumaganad a salmo a mangyebkas iti panagyaman iti Apo para kadagiti nasantuan a kasuratan:

Salmo 19:7–11

Salmo 119

- Ania dagiti balikas nga inaramat ni David iti Salmo 19:7–10 a mangiladawan kadagiti nasantuan a kasuratan? (Dagiti agkakaasping iti kaipapanan para

kadagiti nasantuan a kasuratan iramanna ti *linteg, pammaneknek, alagaden, bilin, ken pangngeddeng*. Dagiti pangilasin a mangiladawan kadagiti nasantuan a kasuratan iramanna ti *awan pagkuranganna, manamnana, nalinteg, nasin-aw, pudno, ken nalinteg*. Mailadawan pay dagiti nasantuan a kasuratan nga ad-adda a matarigagayan ngem iti balitok ken nasamsam-itda ngem iti diro.)

- Ania dagiti bendision a mabalin a yeg dagiti nasantuan a kasuratan iti biagtayo, kas naisurat iti Salmo 19:7–11? Mabalin a kayatyo nga ilista dagitoy a bendision iti pisarra:
 - a. Pabaruenda dagiti kararuatayo (bersikulo 7).
 - b. Pagsiribenna dagiti nanengneng (bersikulo 7).
 - c. Paragsakenna ti puspusotayo (bersikulo 8).
 - d. Lawaganda dagiti matmatatayo (bersikulo 8).
 - e. Bagbagaandatayo (bersikulo 11).
- Kasano a binendisionanna ti biagyo dagiti nasantuan a kasuratan kadagitoy wenno iti sabsabali a wagas?
- Impukkaw ti Salmista iti Apo, “O anian a panagayatko iti lintegmo! Isu ti imutektekak nga agmalmalem” (Salmo 119:97; kitaen met dagiti bersikulo 15–16, 33–35, 40, 47–50, 72, 92, 104, 174). Kasano a mapadur-astayo ti kasta nga ayat para kadagiti nasantuan a kasuratan?
- Kasano a maipada dagiti nasantuan a kasuratan iti “pagsilawan kadagiti saksaka[tayo] ket silaw iti dana[tayo]”? (Salmo 119:105).

Ti Templo

Paglilinnawagan dagiti sumagmamano a salmo maipapan iti templo. Mabalin a kayatyo nga iparang ti maysa wenno ad-adu pay a ladawan dagiti templo bayat ti panangbasa dagiti kameng ti klase dagitoy a salmo:

Salmo 5:7

Salmo 15:1–3

Salmo 24

Salmo 27:4

Salmo 65:4

Salmo 84:1–2, 4, 10–12

Salmo 122

Salmo 134

- Ania ti masursurotayo maipapan iti templo manipud kadagitoy a salmo? Ania ti masursurotayo maipapan ti panangisagana iti bagbagitayo a mapan iti templo?

3. “Ania ti itedko ken ni Jehova a subad dagiti paraburna kaniak?” (Salmo 116:12)

- Iti Salmo 116:12, sinaludsod ni David, “Ania ti itedko ken ni Jehova a subad dagiti paraburna kaniak?” Kasano a sinungbatan ni David daytoy a saludsod? Mabalin a kayatyo nga ilista ti tunggal maysa kadagiti insao ni David kas naipakita iti baba:
 - a. “Alaekto ti kopa ti pannakaisalakan” (116:13).
 - b. “Awagakto ti nagan ni Jehova” (116:13).
 - c. “O Jehova, pudno a siak ti adipenmo” (116:16).

- d. "Isagutkonto kenka ti daton a pagyaman" (116:17).
- e. "Bayadak dagiti karkarik ken Jehova, wen, iti sanguanan ti amin nga ilina, kadagiti paraangan ti balay ni Jehova" (116:18–19).
- Kasano ti panangyaramattayo dagiti sungbat ni David iti panangipakitayo iti panagyaman iti Apo?

4. "Agtalekka ken Jehova" (Salmo 4:5)

- "Agtalekka ken Jehova" ti maysa kadagiti kangrunaan a gagangay a pammallaag iti libro dagiti Salmo (Salmo 4:5; 5:11; 9:10; 18:2; 56:11; 62:8; 118:8–9). Kasano ti panagtalektayo iti Apo? Kasano ti pannakabendisionyo bayat ti panagtalekyo kenkuana?

Panangigibus

Nabileg a paneknekan dagiti Salmo maipapan iti nadiosan a mision ni Jesucristo. Dagitoy pay ti mangipalagip kadatayo kadagiti naindaklan a bendision nga intedna ken ti Nailangitan nga Ama kadatayo ken isingsingasing dagitoy dagiti wagas a pakayebkasantayo iti panagyaman para kadagiti bendision.

Mabalina a kayatyo nga awisen dagiti kameng ti klase a basaen ti maudi a Salmo (Salmo 150) a manggugop iti mensahe ti libro dagiti Salmo. Inayonyo ti bukodyo a pammaneknek maipapan iti panagdayaw ken panagyaman.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Dagiti himno iti ud-udina nga aldaw a pinaregta dagiti salmo iti Daan a Tulag.

Ilawlawag a maibilang ti libro ti himno a kas kapada dagiti salmo iti ud-udina nga aldaw. Mabalina a kayatyo a pakanta kadagiti kameng ti klase ti maysa a himno iti ud-udina nga aldaw a pinaregta ti Salmo iti Daan a Tulag.

2. Dagiti bendision iti panangkanta kadagiti himno

- Ania ti sumagmamano kadagiti kangrunaan a topikomaipapan kadagiti himno iti ud-udina nga aldaw? (Mabalina nga iraman a sungbat ti Mangisalakan, dagiti pagrebbengantayo a kas kameng ti Simbaan, panagandur agingga iti panungpalan, pammati, pagtaengan ken kaamaan, ayat, aramid ti misionario, kararag, kinasaserdote, dagiti propeta, ti pannakaisubli ti ebanghelio, ti sakramento, panagserbi, panagibtur kadagiti pannubok, ken Sion.) Kasano a bendisionanntayo ti panangkanta dagiti himno? (Kitaen ti DkK 25:12.)

Paglilinnawagan ti sumagmamano a wagas a pakabendisionan kadatayo ti panangkanta kadagiti himno:

- a. Itag-ay dagiti himno ti espiritutayo.
- b. Paregtaentatayo dagiti himno nga agbiag a sililinteg.
- c. Palagipannatayo dagiti himno maipapan kadagiti bendisiontayo.
- d. Mangted dagiti himno kadatayo iti gundaway nga agkanta kadagiti panangidaydayaw iti Apo.

- e. Ikkandatayo dagiti himno iti wagas a mangiburay iti pammaneknek.
- f. Tulongandatayo dagiti himno a mangikumit manen iti bagbagitayo iti Apo.
- g. Tulongandatayo dagiti himno a makarikna iti Espiritu.
- h. Tulongandatayo dagiti himno nga agbalin nga ad-adda a maitunos iti Nailangitan nga Amatayo.
- i. Tulongandatayo dagiti himno nga agsursuro ken mangisuro iti ebanghelio.

Kinuna ti Umuna a Panguluen:

“Ti makaparegta a musika ket napateg a paset dagiti taripnongtayo iti Simbaan. Dagiti himno ti mangawis iti Espiritu ti Apo, mangparnuay iti rikna a managrukbab, mangkaykaysa kadatayo kas kamkameng, ken mangted iti wagas a makairuknoytayo kadagiti panangidaydayaw iti Apo.

“Sumagmamano kadagiti kaindaklan a sermon ti maikasaba babaen ti panangkanta kadagiti himno. Dagiti himno ti mangtignay kadatayo iti panagbabawi ken nasayaat nga aramid a mangbangon iti pammaneknek ken pammati, mangpagin-awa kadagiti nabannog, manglinglingay kadagiti agladladingit ken mangparegta kadatayo nga agibtur agingga iti panungpalan” (Hymns, ix).

- Sawen ti sumagmamano a salmo maipapan iti panangkanta kas “ipaayanyo ni Jehova iti naragsak a dir-i” (Salmo 98:4; 100:1; kitaen met ti 66:1; 95:1–2). Kasano a maaramattayo a nasaysayaat ti panangkanta iti himno kadagiti taripnongtayo iti Simbaan ken pagtaengan, nga ipatalged a makaparagsak ken napnuan kaipapanan?
- Iti Maudi a Pangrabii, nagkanta da Jesus ken ti Apostolna iti maysa a himno (Mateo 26:30). Kasano iti panagkunayo a nakatulong ti panangkanta iti maysa a himno ken ni Jesus ken dagiti Apostolna a mangipatungpal iti aramid a masanguananda?
- Sakbay laeng ti pannakapapatay ni Propeta Joseph Smith iti Pagbaludan ti Carthage, indawatna ken ni John Taylor a kantaenna ti “A Poor Wayfaring Man of Grief” (*Hymns*, no. 29). Kasano iti panagkunayo a nakatulong iti Propeta ti pannakakanta daytoy a himno?

3. Naulit-ulit a naindaniwan a panagpapada [parallelism] dagiti Salmo

Mapabaknang ti panagadalyo kadagiti salmo babaen iti pannakaawat kadagiti naindaniwan a wagas nga inaramat ni David ken dadduma pay a mannaniw a Hebreo. Maysa kadagitoy a wagas ket ti naulit-ulit a panagpapada. Maysa a gagangay a saguday ti panagpapada ket ti panangulit iti maysa a kapanunotan iti nadumaduma a balikas. Dayta a pannakaulit ket mangpaadu wenno mangpadakkel iti kaipapanan ti maysa a kapanunotan. Maysa a pagarigan daytoy a kita ti panagpapada ket ti Salmo 102:1–2, a ti isu met la a kapanunotan ket mayebkas iti nadumaduma a balikas iti maminlima a daras (“denggen ti kararagko,” “dumanon kadi kenka ti ikkisko,” “dika kadi ilinged ta rupam kaniak,” “yallingagmo ta lapayagmo kaniak,” “iti aldaw nga iyaawagko sungbatannak kadi a dardarasem”). Ilawlawag no kasano a mangpadakkel iti mensahe ti pannakaulit-ulit.

Panggep

Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase nga aramatenda dagiti bendisionda iti nainsiriban ken sumrekda a maikari iti templo.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. 1 Ar-ari 3:5–28. Ni Solomon ti nangsukat iti amana, ni David, a kas ari, ken sinurotna ti Apo. Nagpakita ti Apo ken ni Solomon, a nagkiddaw a mabendisionan iti mannakaawat a puso (3:5–9). Binendisionan ti Apo ni Solomon iti sirib, kinabaknang, ken dayaw (3:10–15). Dua a babbai ti nangipan iti anakna ken ni Solomon, a sisisirib nga inkeddengna no asino ti babai nga ina ti ubing (3:16–28).
 - b. 1 Ar-ari 5–6; 7:1–12. Imbilin ni Ari Solomon ti pannakapatakder ti maysa a dakkal a templo (5–6). Nangpabangon iti maysa a palasio a para kenkuana (7:1–12).
 - c. 1 Ar-ari 8:22–66; 9:1–9. Indaton ni Solomon ti templo ket indawatna iti Apo a bendisionanna dagiti Israelita iti naespirituan ken naindagaan a kinarangay (8:22–53). Nagdaydayaw dagiti tao iti uneg ti 14 nga aldaw (8:54–66). Nagpakita manen ti Apo ken ni Solomon, a nagkarianna a bendisionanna dagiti Israelita no agserbida kenkuana ngem ilunodna ida no agserbida kadagiti dadduma a dios (9:1–9).
 - d. 1 Ar-ari 10–11. Limmatak ni Solomon gapu iti kinabaknang ken siribna (10:1–13, 24–25). Bimmaknang iti kasta unay (10:14–23, 26). Inasawana ti adu a saan nga Israelita a babbai a nanguyot kenkuana nga agrukbab kadagiti falso a dios (11:1–10). Ni Jehova namangon iti maysa a kabusor a maisuppiat ken ni Solomon (11:11–25). Impadto ti maysa a propeta a mabingay ti pagarian ti Israel gapu iti kinadangkes ni Solomon (11:26–40).
2. Mainayon a basaen: 1 Ar-ari 2:1–12; 4:29–34; 7:13–51; 1 Cronicas 29; Doktrina ken Katulagan 46.
3. No adda a magun-od ti ladawan a Ti Templo a Naaramat idi Un-unana, mabalina a kayatyo nga aramaten daytoy bayat ti adalen (62300 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 118).

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalina a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Basaen wenna pabasa iti maysa a kameng ti klase ti sumaganad a palawag ni Elder Dallin H. Oaks:

“Gagangay a panunotentayo ni Satanas a mangdardarup kadaytoy iti kakapsutan a lugartayo. . . . Ngem ti pagkapsutan ket saan laeng a daytoy ti mangdardarup

kadatayo. Mabalinnatayo met a darupen ni Satanas no pagarupentayo a napigsatayo—kadagiti mismo a lugar a maipagpannakkeltayo dagiti pagpigsantayo. Asitgannatayo babaen dagiti kadadaklan a talento ken naespirituan a sagsagut nga ik-ikutantayo. No saantayo nga agannad, ni Satanas ti mangigapu iti naespirituan a pannakatnagtayo babaen ti panangpasaknapna kadagiti pagkapsutantayo” (“Our Strengths Can Become Our Downfall,” *Ensign*, Okt. 1994, 12).

- Ania ti sumagmamano a pagpigsantayo nga agbalin a pakatnagtayo?

Ilawlawag a maipapan daytoy nga adalen ken ni Ari Solomon, lalaki nga immawat kadagiti naisangsangayan a sagut manipud iti Dios ngem iti kamaudiananna inaramatna dagita a sagut iti saan a nalinteg. Isingasing kadagiti kameng ti klase a mangsapulda kadagiti pasamak a mangipakita ti in-inut a pannakatnag ni Solomon. Yunay-unay a nasken a kumitatayo kadagiti pagkuranganna a saan a mangeddeng kenkuana, ngem agsursuro manipud kadagiti nagbiddutanna.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang ti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

Sakbay laeng ti ipapatay ni David, pinulotan ni Sadoc a padi ken ni Natan a mammatto ni Solomon a kas baro nga ari. Ni Solomon, nga anak da David ken Batseba, inawatna ti sumaganad a balakad manipud iti amana: “ Bumilegka ngarud. . . , ket aglalakika; ket aluadam ti inkumit ni Jehova a Diosmo, a magnaka kadagiti daldalanna, a salimetmetam dagiti al-alagadenna, ken dagiti bilbilinna, ken dagiti linlintegna, ken dagiti pammaneknekna, . . . tapno rumang-ayka iti amin nga aramidem” (1 Ar-ari 2:2–3).

1. Binendisionan ti Apo ni Solomon iti sirib, kinabaknang, ken dayaw.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Ar-ari 3:5–28.

- Di nagbayag kalpasan ti panagbalin nga ari ni Solomon, nagpakita ti Apo kenkuana iti maysa a tagtagainep ket kinunana, “Kiddawem ti itedkonto kenka” (1 Ar-ari 3:5). Ania ti kiniddaw ni Solomon? (Kitaen ti 1 Ar-ari 3:9.) Ania ti kayat a sawen ti maaddaan iti “mannakaawat a puso”? (Kitaen ti 1 Ar-ari 3:28; 4:29.) Apay a narikna ni Solomon ti naisangsangayan a kasapulan para iti dayta a bendision? (Kitaen ti 1 Ar-ari 3:7–8.) Kasano a makatulong kadatayo ti “kaadda ti sirib ti Dios” kadagiti pagrebbengantayo iti pagtaengan? iti trabaho? iti pagadalan? iti Simbaan? Kasano a maawattayo daytoy a sirib?
- Apay a naragsakan ti Apo iti kiddaw ni Solomon iti mannakaawat a puso? (Kitaen ti 1 Ar-ari 3:11–12. Nagkiddaw ni Solomon iti maysa a sagut a makatulong kenkuana iti panagserbina iti dadduma imbes a maysa a sagut nga adda dagiti managimbubukod a panggepna.) Ania ti sumagmamano a naespirituan a sagut a kalkalikagumantayo? (Kitaen ti DkK 46:13–26.) Iti ania a kondision nga ited ti Apo dagiti sagut ti Espiritu? (Kitaen ti 1 Ar-ari 3:14; DkK 46:8–12.) Kasano a maaramattayo dagitoy a sagut iti panagserbi iti dadduma?
- Ania dagiti nayon a bendision nga inted ti Apo ken ni Solomon? (Kitaen ti 1 Ar-ari 3:13–14.) Kasano a mabalin a maaramat dagitoy a bendision iti panagserbi iti dadduma?

- Ania ti umuna a kasasaad a nagkasapulan iti pangngeddeng ni Solomon? (Kitaen ti 1 Ar-ari 3:16–22.) Kasano a rinisut ni Solomon ti parikut? (Kitaen ti 1 Ar-ari 3:23–28.) Kasano a nangipakita ti pangrisut ni Solomon a binendisionan isuna ti Apo iti sirib?

2. Imbilin ni Ari Solomon ti pannakaipatakder ti maysa a dakkel a templo ken nangpabangon iti palasio a para kenkuana.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Ar-ari 5–6; 7:1–12.

- Kas imbilin ti Apo, imbilin ni Solomon a maipatakder ti maysa a templo. (Mabalin a kayatyo a sublien nga adalen biit ti 1 Ar-ari 5:1–6, 17–18; 6:15–36 a mangyunay-unay iti nabinsabinsa a saguday ti templo.) Apay iti panagkunayo nga inaramat ni Solomon ti kasta a kasayaatan a material a nangbangon iti templo?
- Kasano nga impakita dagiti agbangbangon ti panagrukbabda para iti templo bayat ti pannakaipatakder daytoy? (Kitaen ti 1 Ar-ari 6:7.)
- Kasano nga inaramat ni Solomon ti sirib, kinabaknang, ken dayawna a nangipatalged iti umisu a pannakaipatakder ti templo? (Kitaen ti 1 Ar-ari 5:1–12. Gapu kadagitoy a pagpigsaan nakagun-od isuna kadagiti kasapulan iti panangbangon ket naikappengna ti tulong dagiti nalaing a trabahador iti pannakaipatakder ti templo.)
- Ania ti inkari ti Apo ken ni Solomon maipanggep iti templo? (Kitaen ti 1 Ar-ari 6:11–13.) Ania ti maipada nga inkari ti Apo kadaytoy ita nga agdama? (Kitaen met ti DkK 97:15–17.)
- Nangpabangon met ni Solomon iti balay a para iti bagina. Kasano a maipada ti kadakkel ti balayna iti kadakkel ti balay ti Apo? (Kitaen ti 1 Ar-ari 6:2–3; 7:2, 6–7.) Kasano a mangipakita daytoy a panangaramat iti kinabaknang iti in-inut a pannakatnag ni Solomon?

3. Indaton ni Solomon ti templo.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Ar-ari 8:22–66; 9:1–9.

- Kalpasan ti pito a tawen ti pannakaipatakder, naidaton ti templo. Ania ti sumagmamano a bambanag nga inkararag ni Solomon iti kararag a pangidaton? (Kitaen ti 1 Ar-ari 8:22–53.)
- Mabalin a kayatyo nga ilista dagiti sungbat dagiti kameng ti klase iti pisarra. Mabalin nga ibilang a sungbat dagiti sumaganad:
 - a. Dagiti sungbat dagiti kararag (1 Ar-ari 8:28–30, 49–52)
 - b. Pannakapakawan (1 Ar-ari 8:33–39)
 - c. Tudo (1 Ar-ari 8:35–36)
 - d. Tulong iti oras ti angol ken sakit (1 Ar-ari 8:37)
 - e. Tulong iti paggugubatan (1 Ar-ari 8:44–45)
- Iti kararag a pangidaton ni Solomon inkararagna iti Apo a tulonganna dagiti taona kadagiti adu a naririgat a parikut. Kasano a makatulong kadaytoy ti idadar-ay iti templo no madagsenantayo kadagiti parikut?

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson: “Iti talna dagitoy napipintas a templo, no dadduma masarakantayo dagiti pangrisut kadagitoy nadagsen a parikut ti

biag. Babaen ti pangaring ti Espiritu, agayus ti natarnaw a pannakaammo kadatayo idia no dadduma. Dagiti templo ti lugar ti bukod a paltiing. No madagsenanak iti maysa a parikut wenno rigat, mapanak iti Balay ti Apo nga addaan kararag iti pusok para iti sungbat. Sumangbay dagitoy a sungbat iti nalawag ken di mapagduaduaan a wagas” (“What I Hope You Will Teach Your Children about the Temple,” *Ensign*, Ago. 1985, 8).

- Inkararag ni Solomon a makatulong koma ti templo a mangiturong kadagiti di mamati iti Apo (1 Ar-ari 8:41–43). Kasano a maaramid ti maysa a templo daytoy? (Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti pagarigan maipapan no kasano a nagessemnda ken dagiti dadduma iti Simbaan gapu iti essemnda kadagiti templo.)
- Kalpasan ti panangiruknoy ni Solomon iti kararag a pangidaton, binalakadanna dagiti taona, “Ti pusoyo napalongda koma ken Jehova a Diostayo” (1 Ar-ari 8:61). Ania iti panagkunayo ti kayat a sawen ti maaddaan iti puso a “napalong iti Apo”? Kasano a makatulong kadatayo ti idadar-ay iti templo a mangpalong a [mangan-anay] iti puspustayo?
- Ania ti maaramidayo tapno mapagtalinaedayo a napigsa ti pangaring ti templo iti biagayo? (Mabalin nga ibilang a sungbat ti: Dumar-ay a masansan no mabalin, mangidulin iti agdama a rekomenda, ken mangisab-it kadagiti ladawan dagiti templo iti pagtaengantayo.)
- Ania ti inaramid dagiti tao kalpasan ti pannakaidaton ti templo? (Kitaen ti 1 Ar-ari 8:62–66.) Ania ti galad dagiti tao idi agsublida iti pagtaenganda kalpasan ti pannakaidaton ti templo ken ti 14 nga aldaw ti panagdaydayaw? (Kitaen ti 1 Ar-ari 8:66.) Ania ti mariknayo no agawidkayo manipud iti templo?
- Ania ti mensahe ti Apo idi sinarungkaranna ni Solomon kalpasan ti pannakaidaton ti templo? (Kitaen ti 1 Ar-ari 9:3–9. Kitaen met ti 1 Ar-ari 6:11–13. Makita nga insawang ti Apo ti kasta met laeng a palawag kabayatan ti pannakaipatakder ti templo.) Apay iti panagkunayo a kinasapulan ni Solomon a mapalagipan maipapan kadagiti katulaganna? Kasano a palagipannatayo ti Apo maipapan kadagiti katulagantayo?

4. Bimmaknang iti kasta unay ni Solomon ket inasawana ti adu a saan nga Israelita a babbai a nanguyot kenkuana nga agrukbab kadagiti didiosen.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Ar-ari 10–11.

- Kasano a bimmaknang ken limmatak ni Solomon kalpasan ti pannakabangon ti templo? (Kitaen ti 1 Ar-ari 10:1–15, 24–25.) Kasano nga inaramat ni Solomon dagitoy a bendision iti maikaniwas? (Kitaen ti 1 Ar-ari 10:16–23, 26–29. Ilawlawag nga inaramatna dagitoy a pangbangon iti bukodna a pagarian imbes a pagarian ti Dios.) Kasano ti nasken a panangaramat iti sirib, kinabaknang, ken dayaw? (Kitaen ti Jacob 2:18–19.)
- Kasano a nangipakita ti panagpili ni Solomon kadagiti asawana nga isu ket timmallikud iti Dios? (Kitaen ti 1 Ar-ari 11:1–2. Nagasawa iti ruar ti katulagan.) Ania ti inyaring dagiti assawa ni Solomon a saan nga Israelita nga aramidenna? (Kitaen ti 1 Ar-ari 11:3–8. Makita nga iti Patarus ni Joseph Smith ibaga ti bersikulo 4 a “nagbalin ti puso ni Solomon a kas iti puso ti amana, ni David,” ken ibaga ti bersikulo 6 a “nagaramid ni Solomon iti dakes iti imatang ti Dios, kas iti inaramid ti amana, ni David.”)

- Ania ti inaramid ti Apo idi linabsing ni Solomon dagiti katulaganna ket timmallikud? (Kitaen ti 1 Ar-ari 11:9–14, 23–25, 33–36.)
- Kasano iti panagkunayo a nakaigapu dagiti bendision ti sirib, kinabaknang, ken dayaw iti pannakatnag ni Solomon? Kasano ti pannakakitayon a nakaigapu dagitoy a pagpigmaan iti pannakatnag dagiti tao iti agdama? Kasano a maipanamnamatayo a saan nga agbalin a pakatnagantayo dagiti pagpigmaantayo? (Kitaen ti Ar-ari 8:61; DkK 88:67.)

Kinuna ni Elder Dallin H. Oaks:

“Kasano. . .ti panaglappedtayo kadagiti pagpigmaantayo iti panagbalin a pakatnagantayo? Ti kababalin a nasken a patanorentayo ket ti kinapakumbaba. Ti panagpakumbaba ti dakkel a salaknib. Ti kinapakumbaba ti manglapped iti kinapalanguad. Ti kinapakumbaba ti mangparegta iti amin a sursuro, nangnangruna iti pannakasursuro kadagiti naespirituan a banag. Babaen ken ni propeta Moroni, inikkannatayo ti Apo iti dakkel a pannakaawat iti akem ti kinapakumbaba: ‘Inikkak dagiti tao iti pagkapsutan tapno agpakumbabada; ket umdas ti paraburko iti amin a tattao a mangipakumbaba iti bagbagida kaniak; ket adda pammatida kaniak, sakonto aramiden a napigsa kadakuada dagiti nakapsut a banag’ (Ether 12:27).

“Mabalintayo met a sawen a no ipakumbaba dagiti lallaki ken babbai ti bagbagida iti sango ti Dios, tulongannanto ida a manglapped kadagiti pagpigmaanda iti panagbalin a pagkapsutan a mabalin nga aramaten ti kabusor a mangdadael kadakuada. . . .

“. . .No napakumbaba ken nalakatayo a masursuruan, a dumngeg ken agtungpaltayo kadagiti bilin ti Dios, iti balakad dagiti dadaulona, ken kadagiti pannignay ti Espirituna, mabalintayo a matarabay iti no kasano nga aramatenayo dagiti naespirituan a sagut, dagiti maipatungpaltayo, ken ti amin a dadduma pay a pagpigmaantayo para iti kinalinteg. Ken mabalintayo a matarabay iti no kasano a maliklikantayo dagiti pananggandat ni Satanas a mangaramat kadagiti pagpigmaantayo a pakaigapuan ti pannakatnagantayo.

“Iti amin dagitoy, nasken a laglagipentayo ken agtalektayo iti pangiturong ken kari ti Apo: ‘Agpakumbabaka; ket kibinennakanto ti Apo a Diosmo, ket italeknanto kenka ti sungbat dagiti kararagmo’ (DkK 112:10)” (“Our Strengths Can Become Our Downfall,” *Ensign*, Okt. 1994, 19).

Panangigibus

Yebkasyo ti panagyamanyo para kadagiti naespirituan ken material a bendision nga inted ti Apo kadakayo ken para iti templo. Allukoyen dagiti kameng ti klase nga ipakumbabada ti bagbagida iti sango ti Apo tapno maaramatda dagiti bendisionda a nainsiriban ken maikarida a sumrek iti templo.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

**1. “Tapno di mapatangsit ti pusona kadagiti kakabsatna”
(Deuteronomio 17:20)**

- Pabasa iti napigsa iti maysa a kameng ti klase ti Deuteronomio 17:14–20. Kasano a namagbalbaliw iti biag ni Solomon ken ti biag dagiti tao iti pagarianna ti panangyaramat iti daytoy a nasantuan a kasuratan?

2. Dagiti pangidaton a kararag para iti templo

No timmaripnongen dagiti asino man a kameng ti klase iti pannakaidaton ti templo, kiddawen iti maysa wenno dua kadakuada a mangisalaysay maipapan iti padasda. Mabalín a kayatyo nga idawat nga agsagana ti maysa a kameng ti klase tapno mangibinglay iti dua wenno tallo a nalawag a pannakaawat manipud iti pangidaton a kararag iti templo iti ud-udina nga aldaw. (Naglaon ti Doktrina ken Katulagan 109 iti kararag a nairuknóy iti pannakaidaton ti Templo ti Kirtland. No dadduma maimaldit iti *Liahona* dagiti pangidaton a kararag kadagiti baro a naidaton a templo.)

- Kasano ti nasken a panangaring dagiti pangidaton a kararag iti bukodtayo a biag? Kinuna ni Presidente Joseph Fielding Smith, “No agidatontayo iti maysa a balay ti Apo, ti talaga nga ar-aramidentayo ket idatontayo ti bagbagitayo iti serbisio ti Apo, nga addaan iti katulagan nga aramatentayo ti balay iti wagas a pinanggepna a pangaramatan iti daytoy” (*Church News*, 22 Enero 1972, 3).

Ti Pangaring dagiti Nadangkes ken Nalinteg a Dadaulo

1 Ar-ari 12:14; 2 Cronicas 17; 20

Panggep

Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a mangpadur-as kadagiti nasayaat a kababalin iti panangidaulo tapno mabalinda nga aringan dagiti dadduma nga agbiag a nalinteg.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. 1 Ar-ari 12:1–20. Ni Roboam ti nangsukat iti amana, ni Solomon, a kas ari dagiti sangapulo-ket-dua a tribu ti Israel. Dina inawat ti balakad dagiti masisirib a lallaki nga agserbi kadagiti taona, a nagkalikagum ketdi a mangipatay iti nadagdagsen a dagensen kadakuada (12:1–15). Nabingaybingay ti pagarian bayat ti yaalsa ti sangapulo a tribu (12:16–19; pinagtalinaed ti sangapulo a tribu ti titulo a pagarian ti Israel, idinto a nagtalinaed dagiti tribu da Juda ken Benjamin iti babaen ti panagturay ni Jeroboam ken maaw-awagan iti pagarian ti Juda). Pinili ti pagarian ti Israel ni Jeroboam, sigud a mangimatmaton iti pagarian ni Solomon, a kas ari (12:20).
 - b. 1 Ar-ari 12:25:33; 13:33–34; 14:14–16, 21–24. Indauluan ni Jeroboam dagiti taona iti panagrukbab iti didiosen ket sinukatanna dagiti papadi kadagiti lallaki a saan a Levita (12:25–33; 13:33–34; para iti panangilawlawag iti Asherah (groves) ken nangangato a disso, kitaen ti maikadua a mainayon a kapanunotan iti panangisuro). Sinirmata ti maysa a propeta ti pannakadadael ti kaamaan ni Jeroboam ken ti pannakawarawara ti Israel (14:14–16). Indauluan ni Roboam ti pagarian ti Juda iti panagrukbab iti didiosen (14:21–24).
 - c. 2 Cronicas 17:1–10; 20:1–30. Ni Josafat, ti lalaki nga apo ti tumeng ni Roboam, ket nagturay iti kinalinteg iti pagarian ti Juda, a nangdadael kadagiti Asherah ken nangato a disso ken nangibaon kadagiti Levita iti intero a Juda tapno mangisuro manipud iti libro ti linteg ti Apo (17:1–10). Bayat ti idadarup dagiti kabusor ni Juda kadakuada, nagayuno ken nagkararag ni Josafat ken dagiti taona. Imbaga ti Apo kadakuada a saanda a kukua ti gubat, no di ket kukuana. Naggiginnubat dagiti dimmarup ket nagdidinnadaelda (20:1–30).
2. Mainayon a basaen: 1 Ar-ari 11:26–40; 2 Ar-ari 17:20–23.
3. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangala iti daan a lupot a mabalin a pigisen iti babassit wenno dakkell a papel a magetteng iti kadakkell ti maysa a pedaso ti lupot.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Mangala iti daan a lupot wenno maysa a papel a magetteng iti kadakkel ti maysa a pedaso ti lupot ken pigisen daytoy iti 12 a pedaso. Ilawlawag nga idi umadanin aggibus ti biag ni Solomon, impadto ni Ahias a ni Jeroboam, maysa kadagiti 12 a superintendente dagiti buis ken trabaho, ti agturay iti dandani intero a pagilian ti Israel. Tapno mailadawan daytoy, inikkat ni Ahias ti mismo a baro a pagan-anayna, pinigisna iti 12 a karigis, ket intedna ti 10 a karigis ken ni Jeroboam (1 Ar-ari 11:29–32; ilawlawag ti bersikulo 32 a segun iti *Septuagint*, ti patarus a Griego ti Daan a Tulag, dua a tribu, saan a maymaysa, ti mabati iti pagarian nga inturayan dagiti an-annabo ni David.)

Insuro ti Mangisalakana nga “amin a pagarian a mabingaybingay a maibusor met la kenkuana, marbek” (Mateo 12:25). Ilawlawag a daytoy ti napasamak iti pagarian ti Israel kalpasan ti ipapatay ni Solomon. Maipanggep daytoy nga adalen iti pangaring dagiti nakillo ken nalinteg a dadaulo iti nabingaybingay a pagarian ti Israel.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Nabingaybingay ti pagarian ti Israel, kangrunaanna gapu iti naranggas a panangidaulo ni Roboam.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Ar-ari 12:1–20.

Mabalin a kayatyo nga isurat ti sumaganad a binatang iti pisarra:

Maysa a nasayaat a dadaulo:

1. Mangted iti serbisio.

- Kalpasan ti ipapatay ni Solomon, nagbalin nga ari ti Israel ti anakna a ni Roboam. Ania dagiti pagbalbaliwan a tinarigagayan dagiti Israelita nga aramiden ni Roboam manipud iti wagas a panangiturong ti amana? (Kitaen ti 1 Ar-ari 12:3–4.) Ania ti balakad nga inted dagiti lallakay ken ni Roboam maipapan iti naballigian a panangituray? (Kitaen ti 1 Ar-ari 12:6–7; 2 Cronicas 10:7.) Apay a kasla ad-addatayo a maaringan a nasayaat ti maysa a dadaulo a nasingpet ken agserbi kadatayo? Kasano a mayaramattayo daytoy a balakad iti pagtaengan? iti Simbaan? iti pagadalan? iti pagtrabahuan? (Kitaen ti DkK 121:41–46.) Ania dagiti sumagmamano a pagwadan a naimatanganyon kadagiti nagannak wenno dadduma pay a dadaulo a mangyar-aramat a sibaballigi iti daytoy a balakad?
- Kalpasan ti dina panangikaskaso iti patigmaan dagiti lallakay, nakiuman ni Roboam kadagiti agtutubo a lallaki nga am-ammona iti kinaagtutubona. Ania ti imbalakadda? (Kitaen ti 1 Ar-ari 12:8–11.) Ania dagiti bunga ti pangngeddeng ni Roboam a mangsurot iti balakadda? (Kitaen ti 1 Ar-ari 12:12–17. Ilawlawag a ti binatang a “ti Israel napan kadagiti toldada” maitudo iti sangapulo a tribu a nangisina iti bagbagida iti pagarian iti Roboam.) Kasano a maigiddiat dagitoy a bunga no sinurot koma ni Roboam ti balakad dagiti lallakay? (Kitaen ti 1 Ar-ari 12:7.)
- Nagbalin ni Jeroboam a maysa a kadagiti 12 a superintendente ni Solomon kadagiti buis ken trabaho. Iti gibus ti panagturay ni Solomon, impadto ni

propeta Ahias a ni Jeroboam ti agbalinto nga ari iti adu a tribu ti Israel (1 Ar-ari 11:29–31; kitaen ti aramiden a pangawis iti panagdengngel). Kasano ti pannakaipatungpal daytoy a padto? (Kitaen ti 1 Ar-ari 12:20, ‘dakamaten iti listababa iti Ingles a Biblia ti LDS a ti *septuagint*, ti patarus a Griego iti Daan a Tulag, iramanna ni Benjamin kasta met ni Juda iti udi dayta a bersikulo.’ Nagtalinaed dagiti tribu da Juda ken Benjamin ken ni Roboam iti Akin-abagatan a Pagarian, wenno pagarian ti Juda. Sinurot ti dadduma a tribu ni Jeroboam iti Akin-amianan a Pagarian, wenno pagarian ti Israel.)

2. Indauluan da Jeroboam ken Roboam dagiti pagarianda iti panagrukbab iti didiosen.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Ar-ari 12:25–33; 13:33–34; 14:14–16, 21–24.

Mabalin a kayatyo a nayonan ti binatang nga insuratyo iti pisarra.

Ti nasayaat a dadaulo:

1. *Mangted iti serbisio.*
2. *Agtalek ken agtungpal iti Apo.*

- Babaen ken ni propeta Ahias, inkari ti Apo ken ni Jeroboam a maikkanto iti “mamayengmeng a balay” (natalged a pagarian) no magnanto isuna iti daldalan ti Apo (1 Ar-ari 11:38). Kasano a napukaw ni Jeroboam dagiti bendision dayta a kari? (Kitaen ti 1 Ar-ari 12:25–33.) Apay a nangbangon ni Jeroboam kadagiti sinan-urbon a balitok ken nangato a disso ken inordenanna dagiti sinsinan papadi? (Kitaen ti 1 Ar-ari 12:26–33; 13:33–34.)

Ilawlawag a nagbuteng ni Jeroboam a no mapan dagiti taona iti Jerusalem tapno agrukbab, amangan ta agsublida ken ni Roboam. Iti panagkagumaanna a mangpengdan kadagiti taona ken mapagtalinaed ti kinapudnoda, nagaramid kadagiti sinan-urbon a balitok iti Bet-el ken Dan, dua a ciudad iti Akin-abagatan a Pagarian, ket inawisna nga agrukbab dagiti taono kadagita a ciudad. Iti panangaramidna iti daytoy, impalubosna a ti butengna a maabak ti makarimbaw iti panagtalekna kadagiti kari ti Apo. Ilawlawag nga agtalek iti Apo ti maysa a nasirib a dadaulo ket saanna nga ibatay dagiti pangngeddengna iti panagbuteng wenno bukod a panangkedngan.

- Idi nagsakit ti anakna a lalaki, dinawat ni Jeroboam ti tulong ni propeta Ahias. Ania ti impadto ni Ahias maipanggep iti balay (kaamaan) ken pagarian ni Jeroboam? (Kitaen ti 1 Ar-ari 14:14–16. Masarakan ti pannakaipatungpal daytoy a padto iti 2 Ar-ari 17:20–23.)
- Kas ken ni Jeroboam, nagsukir met ni Roboam iti Dios babaen ti panangiturongna kadagiti tao iti panagrukbab iti didiosen (1 Ar-ari 14:21–24). Adda napaut a bunga ti nadangkes a panangidaulo dagitoy dua nga ari. Nawarawara dagiti agpada a pagarian wenno naadipenda kalpasan ti adu a tawen (Israel babaen dagiti Asirios ken Juda babaen dagiti Babilonios) gapu ta intultuloyda ti nadangkes a kannawidanda. Kasano a maaddaan ti maysa a nadangkes a dadaulo iti kasta a narimbaw nga epekto iti nakaad-adu a tao?

Mabalin a kayatyo nga ilawlawag a ditayo kasapulan a suroten wenno tuladen ti tignay dagiti nadangkes a dadaulo a kas iti inaramid dagiti tao ti Israel ken Juda. Inikkannatayo ti Dios iti kinawayaya a panagpili, ket maaramattayo dayta a bileg nga agpili iti naimbag, uray pay no agpili dagiti dadaulo iti dakes (Helaman 14:30–31).

3. Indauluan ni Josafat ti pagarian ti Juda tapno surotenna ti Apo ken dagiti propetana.

Isuro ken paglilinnawagan ti 2 Cronicas 17:1–10; 20:1–30.

Mabalin a kayatyo ti mangnayon manen iti listaan iti pisarra:

Ti maysa a nasayaat a dadaulo:

1. *Mangted iti serbisio*
2. *Agtalek ken agtungpal iti Apo.*
3. *Adda pammatina iti Dios.*
4. *Mangisuro manipud kadagiti nasantuan a kasuratan.*
5. *Surotenna dagiti propeta.*

- Tallo a kaputotan kalpasan ni Roboam, nagturay ni Josafat, ti apokona iti tumeng, iti pagarian ti Juda. Kasano nga impakita ni Josafat ti bukod a kinalintegna? (Kitaen ti 2 Cronicas 17:3–4, 6.) Kasano nga aringan ti bukodtayo a kinapasnek (bukod a panagrukbbab ken panagtungpal iti Dios) ti kabaelantayo a mangidaulo iti dadduma?
- Ni Josafat “inikkatna dagiti nangato a disdisso ken Asherah ti Juda” (2 Cronicas 17:6). Ania iti panagkunayo ti nasursuro dagiti tao manipud iti daytoy? (Kitaen ti 2 Cronicas 20:12–13, a makita a “nagtakder ti amin a Juda iti sanguanan ni Jehova, agraman kadagiti babassitda, dagiti assawada, ken dagiti annakda.”) Ania ti mabalin nga ikkatentayo manipud kadagiti pagtaengantayo ken iti bukodtayo a biag tapno makapagdaydayawtayo iti Dios nga addaan iti dakdakkal a kinapasnek?
- Impatulod ni Josafat dagiti Levita iti intero a pagarian tapno isuroda dagiti tao manipud iti “libro ti linteg ni Jehova” (2 Cronicas 17:9). Kasano iti panagkunayo a naaringan dagiti tao ti Juda ti panangisuro manipud kadagiti nasantuan a kasuratan? Kasano a nakatulog kadakayo ti bukod ken sangaamaan a panagadal? Kasano a makaaring iti kaamaantayo ken iti Simbaan ti panagadaltayo kadagiti nasantuan a kasuratan iti pagtaengan?

Insuro ni Presidente Ezra Taft Benson: “Masansan nga agkarigatantayo unay a mangpadakkal iti tukad ti panagpaaktibo kadagiti istakatayo. Agrabahotayo a sipapasnek tapno maingato iti dakdakkal a porsiento dagiti dumardar-ay kadagiti miting ti sakramento. Aggaedtayo tapno makagun-odtayo ti porsiento dagiti agtutubo a lallaki nga adda iti mision. Agkagumaantayo tapno mapadakkal ti bilang dagiti agkallaysa iti templo. Amin dagitoy ket maidaydayaw nga aramid a panagkagumaan ken napateg iti panagdur-as ti pagarian. Ngem no irarem dagiti kameng ken kaamaan ti bagbagida kadagiti nasantuan a kasuratan iti inaldaw ken agtultuloy, sumangbay met a dagus dagitoy sabali pay a benneg ti panagaktibo. Dumakkal dagiti pammaneknek. Mapapigsa ti panagkumit. Mapatibker dagiti kaamaan. Agayus ti paltiing” (*The Teachings of Ezra Taft Benson* [1988], 44).

- Dakamaten ti 2 Cronicas 20 maipapan iti panawen ti nalaus a panagdandanag dagiti tao ti Juda, bayat ti panangipakdaar ti tallo a nasyon iti gubat kadakuada. Kasla makauppapay ti di manamnama a bungana para ken ni Ari Josafat ken dagiti taona, a nalaus ti pannakarimbawna iti bilang. Ania ti inaramid ni Josafat tapno umawat iti tulong? (Kitaen ti 2 Cronicas 20:3–13.) Ania ti sungbat ti Apo iti daytoy a panangyar-araraw? (Kitaen ti 2 Cronicas 20:14–17. Makita a naited dagitoy a sungbat babaen ti propeta a ni Jahaziel.) Ania a balakad ti inted ni

Josafat kadagiti taona? (Kitaen ti 2 Cronicas 20:20.) Kas Sasanto iti Ud-udina nga Aldaw, kasano a marimbawantayo ti bilang a kas kadagiti tao ti Juda idi punganay? Kasano a mayaramat ti balakad ni Josafat kadatayo?

- Iti pananglaglagip iti panangipanamna ni propeta Jahaziel a kukua ti Dios ti gubat, nangtuding ni Josafat kadagiti kumakanta tapno mangdaydayaw iti Apo imbes a makiranget. Idi rugienda ti agkanta, sinaluadan ida ti Apo babaen ti panangigapuna nga agririnnanget dagiti dumarup kadakuada ken nagdidinnadaelda iti tunggal maysa (2 Cronicas 20:21–24). Kasano a masaluadantayo no laglagipen ken tungpalentayo dagiti balikas ti sibibiag a propeta?
- Kas pangidasig kada Jeroboam ken Roboam, nangiturong kadagiti taoda iti panagrukbab iti didiosen, inaringan ni Josafat dagiti tao ti Juda a mangipakumbaba iti bagbagida iti sango ti Apo (2 Cronicas 20:3–4). Ania dagiti pagarigan a nakitayon iti pangaring dagiti nalinteg a tattao? Ania ti maaramidtayo a makatulong kadagiti pagserbiantayo nga agbiag a nalinteg?

Panangigibus

Paneknekan maipapan iti bileg a nasken a mangtarabay dagiti dadaulo kadagiti tao nga agturong iti kinadakes wenno kinalinteg. Palagipan dagiti kameng ti klase maipapan iti pagrebbengantayo a mangidaulo kadagiti akemtayo iti Simbaan, iti komunidadtayo, iti trabahotayo, ken iti pagtaengan. Allukoyen dagiti kameng ti klase nga agbalin a nasayaat a dadaulo a mangted iti serbisio, agtalek ken agtungpal iti Apo, addaan pammati kenkuana, mangisuro manipud kadagiti nasantuan a kasuratan, ken mangsurot kadagiti propeta.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Panangpamek iti di nasayaat a pammilit ti kapatada (gagayyem ken kapulapol)

- Kangrunaan iti amin a nabingaybingay ti pagarian ti Israel gapu ta pinili ni Roboam a suroten ti di nainsiriban a balakad dagiti kapatadana (1 Ar-ari 12:9–16). Kasano a mapagkedkedantayo ti pannulisog a mangsurot iti di nainsiriban a balakad manipud kadagiti gagayyemtayo?

Kinuna ni Elder Malcolm S. Jeppsen:

Adu kadakayo. . .ti asitganto, maysa a panawen wenno sabali, ti maysa wenno ad-adu pay kadagiti ‘gagayyemyo’ a mangguyugoy kadakayo nga agaramid iti maysa a banag nga ammoyo a nasken a diyo aramiden. . . .

“ ‘Awan ti asino man a makaammonto,’ dagiti maaw-awagan a gagayyemyo ti mangibaganto. ‘Maysa pay, ania koma ti pakaidumaan daytoy?’

“ . . .Diyo nasken a tallikudan dagiti gagayyemyo nga adda iti maikaniwas a dalan; diyo pay nasken nga isuko ida. Makapagbalinkayo a manangipateg a gayyem, a nakasagana a tumulong kadakuada no sidadaanda a matulongan. Mabalinyo a kasarita ida ken paregtaen ida ket iburayyo ti pammaneknekyo kadakuada. Iturong ida babaen ti pagwadan.

“Ngem dikayo agpaiturong iti saan a makaay-ayo iti Amayo iti Langit kadagiti gagayyemyo a mabalin nga agkiddaw a kas maysa a kondision ti panagbalinna a gayyemmo, nasken nga agpilikayo iti wagasda ken ti wagas ti Apo.

“No mapasamak dayta, piliyeno ti wagas ti Apo ket agbirok kadagiti baro a gagayyem” (iti Conference Report, Abr. 1990, 59; wenno *Ensign*, Mayo 1990, 45).

2. Kaipapanan dagiti nangangato a disso ken Asherah (groves)

Makatulong kadakayo dagiti sumaganad a panangilawlawag tapno mailawlawagyo ti palso a panagdayaw nga inyallukoy da Jeroboam ken Roboam.

Nangangato a disso (1 Ar-ari 12:31): dagiti altar a nabangon iti rabaw ti katurodan. Idi nangrugi dagiti tao nga agrukbab iti didiosen, rinugitanda dagitoy nga altar ket inaramatda a pagdaydayaw iti didiosen.

Asherah (1 Ar-ari 14:15): luglugar a pagrukbaban iti didiosen a no dadduma pagaramidan dagiti tattao iti ugali a makadadael iti dayawda.

3. “Ket. . .paadipenkayto kadagiti didios nga aramid dagiti im-ima dagiti tattao (Deuteronomio 4:28)

- Idi inaramid ni Jeroboam dagiti sinan-urbon a baka ket nagdaydayaw dagiti tao kadagiti nangato a disso ken iti Asherah, dina inkankano ken dagiti taona dagiti ballaag ni Moises a naited 500 a tawen a nasapsapa (Deuteronomio 4:25–28). Ania a didigra ti pangipasanguanda iti bagbagida? Ania ti naikari no umasidegda iti Apo imbes a kadagiti palso a didiosen? (Kitaen ti Deuteronomio 4:29–31.)

4. Adalen a banag iti panangidaulo

Mangitugot iti klase iti dua nga agkaasmang a bloke (wenno sabali a bambanag). Awisen a makiraman ti dua a kameng ti klase iti sumaganad a panangiladawan. Ikkan iti asmang dagiti bloke ti tunggal makiraman. Mangdutok iti maysa a kameng ti klase nga agbalin a dadaulo ken ti sabali nga agbalin a pasurot. Pagtinnalikuden dagiti dua a kameng ti klase tapno saanda a makita ti bloke ti tunggal maysa. Paaramid iti nadaras iti dadaulo ti maysa a banag kadagiti blokena ket mangted iti annuroten iti pasurot maipapan no kasano ti mangaramid iti agpada a pasdek. Nasken a di agsaludsod ti pasurot bayat ti panangsurotna kadagiti annurotenda. Awan kadagiti makiraman ti kumita iti bloke ti tunggal maysa agingga a di malpas ti proyektoda.

No malpas ti pasurot iti panangaramidna, ilawlawag no kasano ti kapateg para kadagiti dadaulo ti mangted kadagiti nalawag nga annuroten ken napateg kadagiti pasurot ti dumngeg a nasayaat. No nakaaramid ti pasurot iti maysa nga istruktura a kapada unay iti inaramid ti dadaulo, dayawen ti agpada a nakiraman ket kiddawen a mangted iti masao dagiti kameng ti klase maipapan no apay a nagballigida. No nagbanag ti panangiladawan iti aggidiat nga istruktura, damagen dagiti sumaganad a saludsod:

- Nalawlawag ngata dagiti insao ti dadaulo dagiti annuroten? Dimngeg ngata a nasayaat ti pasurot? Kasano ngata a nakatulong a nangpalugod iti pasurot a mangsiput bayat ti panangaramid ti dadaulo iti istruktura?
- Kasano a mayaramattayo ti nasursurotayo manipud iti daytoy a panangiladawan kadagiti akemtayo iti Simbaan ken kadagiti pagtaengantayo?

Panggep

Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a mangipangpangruna iti Dios iti biagda ken mangsapul iti pannarabay ken liwliwa kadagiti balikas ti sibibiag a propeta ken dagiti arasaas ti Espiritu Santo.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. 1 Ar-ari 17. Imbaga ni Elias ken Acab nga awanto ti linnaaw wenno tudo nga agtinnag manipud iti langit, naglibas manipud kada Acab ken Jezabel, ket datdatlag a nataraonan isuna iti let-ang (17:1–6). Imbaon ti Apo ni Elias iti maysa a balo a nangted kenkuana iti taraon ken danum (17:7–16). Pinagungar ni Elias ti anak a lalaki ti balo (17:17–24).
 - b. Ar-ari 18. Kalpasan ti nasurok a dua a tawen ti panagbisin, nakipagkita ni Elias ken ni Acab ket kinaritna dagiti papadi ni Baal a mangawag iti apuy manipud iti langit a mangrunaw iti daton a mapuoran (18:1–2, 17–24). Napaay dagiti papadi ni Baal iti pananggandatda, ngem nagkararag ni Elias ken nangipatulod ti Apo iti apuy a mangrunaw iti daton nga insaganana (18:25–40). Nagkararag ni Elias a manggibus iti panagbisin, ket nangipatulod ti Apo iti tudo (18:41–46).
 - c. 1 Ar-ari 19. Ginandat ni Jezabel a patayen ni Elias (19:1–2). Naglibas ni Elias nga agturong iti let-ang ket pinakan ti maysa nga anghel (19:3–8). Napan ni Elias iti Horeb, a nangliwliwaan kenkuana ti Espiritu Santo ken nakabilinanna a mangituloy iti aramid ti Dios (19:9–19).
2. Idawat nga agsagana ti maysa a kameng ti klase a mangted iti ababa a pakaammo maipapan iti pannakisinnango ni Elias kadagiti papadi ni Baal (1 Ar-ari 18:17–40).

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Isalaysay ti sumaganad nga estoria nga insalaysay ni Elder Thomas S. Monson:

“Nayanak a nakurapay ngem napadakkel iti pammati, nagsagana ni [Jose Garcia] para iti maysa nga awag nga agmision. Addaak idi iti dayta nga aldaw a panangawatna iti rekomendasionna. Makita idia ti naisurat a palawag: ‘Agserbi ni Kabsat a Garcia iti dakkel a sakripisio iti kaamaanna, gapu ta isu ti kangrunaan a pagpannurayan iti tulong ti kaamaan. Adda maysa laeng a tagikuana—maipatpateg nga inurnongna a selio—a situtulok a mangilako iti daytoy, no kasapulan, tapno makatulong a mangigastos iti misionna.’

“Dimngeg a sipapasnek ni Presidente [Spencer W.] Kimball bayat ti pannakaibasa daytoy a palawag kenkuana, ket kalpasanna insawangna: ‘Pailakoyo ti urnongna a selio. Dayta a panagsakripisio ti mangipaayto kenkuana iti maysa a bendision.’ ”

Awisen dagiti kameng ti klase a panunotenda ti maipapan no ania koma ti aramidenda no makiddaw nga isukoda ti amin a tagikuada tapno makapagserbi iti Apo. Kalpasanna ituloy ti estoria.

“Kalpasanna, adda rimat iti matana ken isem iti rupana, kinuna daytoy managayat a propeta, “Tunggal bulan kadagiti kuartel ti Simbaan umaw-awattayo iti rinibribu a surat manipud iti amin a paset ti lubong. Kitaen a maurnongtayo dagitoy a selio ket itedtayo dagitoy ken ni Jose inton aggibus ti panagmisionna. Addanto kenkuana nga awan bayadna, ti kapintasan nga urnong a selio ti asino man nga agtutubo a lalaki iti Mexico’ ” (iti Conference Report, Okt. 1978, 83; wenna *Ensign*, Nob. 1978, 56).

Ilawlawag a no ipangpangrunatayo dagiti banag ti Dios iti biagtayo, dakdakkal nga amang dagiti gunggona a maawattayo ngem iti ania man a banag a mabalin nga adda kadatayo a mangisakripisio iti panagtultuloytayo. Isalaysay daytoy nga adalen maipapan iti dua a tao—ni Elias ken ti balo ni Sarepta—a nakaawat kadagiti naindaklan a bendision gapu ta natallugodda a simmurot iti Dios uray pay no narigat nga aramiden daytoy.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

Kalpasan nga indauluan ni Jeroboam ti pagarian ti Israel iti panagrukbab iti didiosen, nadadael isuna ken dagiti an-annabona. Simmaruno kadakuada ti sabali pay a panagturay dagiti ari a managrukbab iti didiosen. Kadagita nga agturay, ni Ahab ti ari a “nangaramid pay iti ad-adda a panggargarina nga agpungtot ni Jehova, ti Dios ti Israel ngem iti amin dagiti ari ti Israel nga immun-una ngem isu” (1 Ar-ari 16:33). Inasawana ni Jezabel, nagerbi ken Baal ken nagrukbab kenkuana, ken inallukoyna dagiti taona a makikadua kenkuana iti panagrukbab iti daytoy palso a dios. Nangisawang ni propeta Elias kadagiti balikas a pammallaag kada Acab ken ti pagarianna.

1. Imbaga ni Elias ken Acab nga awanto ti linnaaw ken tudo nga agtinnag iti langit, datdatlag a mataraonan, ken pinagungarna ti anak a lalaki ti balo.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Ar-ari 17.

- Gapu iti kinadangkes ni Acab ken dagiti taona, impakdaar ni Elias “Awanto ti linnaaw wenna tudo kadagitoy a tawen, *no saan laeng a mayannurot iti saok*” (1 Ar-ari 17:1; nainayon ti nagiray a balikas). Apay nga insawang ni Elias ti kasta a sao? (Mabalin a kayatyo nga idilig ni Elias ken ni Nephi, ti anak ni Helaman, a naikkan iti kasta met la a bileg. Dagiti gapu ti Apo iti panangipalubosna a maaramid ti amin a banag a mayannurot kadagiti balikas ni Nephi ket masarakan iti Helaman 10:4–5.)
- Kalpasan nga impakdaar ni Elias nga awan ti tudo a matinnag iti pagarian, binilin ti Apo a pumanaw. Kasano a simmungbat ni Elias iti bilin ti Apo? (Kitaen ti 1 Ar-ari 17:2–5.) Ania ti masursurotayo manipud iti sungbat ni Elias?

Kinuna ni Elder Gordon B. Hinckley:

“Pimmigsaak manipud iti nanumo a sao a naisawang maipanggep ken ni Propeta Elias, a nangballaag ken ni Ari Acab maipapan iti igaaw ken panagbisin a dumteng iti daga. Ngem inuyaw ni Acab ket imbaga ti Apo ken Elias a mapan ket ilemmengna ti bagina iti igid ti waig, a Cerit, nga idiy nasken nga uminum iti waig, ken taraonan isuna dagiti wak, ket nakasurat kadagiti nasantuan a kasuratan ti maysa a nanumo ken naisangsangayan a binatang: ‘Iti kasta isu napan ken inaramidna ti mayannurot iti sao ni Jehova.’ (1 Ar-ari 17:5.)

‘Saan a nakisinnupiat ni Elias [iti Apo maipapan iti ipapanna]. Saan a nagpambar [maipanggep no apay a di makapan]. Saan a nagulbod tapno liklikanna nga aramiden ti paaramid kenkuana ti Apo. Gagangay a ni Elias ket ‘napan ket inaramidna a mayannurot iti sao ti Apo.’ Ket naisalakan isuna manipud kadagiti nakaam-amak a didigra a sinagrap dagitoy naguyaw ken nakisinnupiat ken nagduadua” (iti Conference Report, Okt. 1971, 159; wenna *Ensign*, Dis. 1971, 123–24).

- Kasano a nagbiag ni Elias iti let-ang iti panangrugi ti igaaw? (Kitaen ti 1 Ar-ari 17:4, 6.) Ania dagiti addan a padasyo idi tinaraonannakayo ti Apo iti bagi ken espiritu?
- Asino ti insagana ti Apo a tumulong ken ni Elias kalpasan ti panagati ti waig iti let-ang? (Kitaen ti 1 Ar-ari 17:7–13.) Ania ti maisuro daytoy kadaytoy maipapan iti no kasano a tulongan ti Apo dagiti agkasapulan? (Ilawlawag a masansan a tulongan ti Apo dagiti agkasapulan babaen ti panagserbi iti dadduma a tao.) Kasano ti pannakakitayon a tultulongan ti Apo dagiti agkasapulan babaen ti panagserbi iti dadduma a tao? Ania ti maaramiddaytoy a mangtulong iti dadduma nga agkasapulan?

Kinuna ni Elder Jeffrey R. Holland: “Ammok a makaaramid ti tunggal maysa iti maysa a banag, nupay kasla bassit dayta nga aramid. Makapagbayadtayo iti napudno nga apagkapullo ket mangted iti datontayo iti panagayuno ken natallugod nga abuloy. . . . Ken makakitayon iti sabali pay a wagwagas a makatulong. Kadagiti maikari a panggep ken agkasapulan a tattao, maitedtayo ti orastayo no awan ti kuartatayo, ken maitedtayo ti ayattayo no kurang ti orastayo. Maibingaytayo ti taraontayo ken agtalektayo iti Dios tapno uray ti poronggo ti lana dinto makurangan” (iti Conference Report, Abr. 1996, 41; wenna *Ensign*, Mayo 1996, 31).

- Kasano a simmungbat ti balo a babai iti kiddaw ni Elias a sumagmamano a danum nga inumen? (Kitaen ti 1 Ar-ari 17:10–11. Napan ti balo a babai nga awan panagkitakit.) Ania ti kinuna ti balo a babai idi agkiddaw ni Elias kenkuana iti taraon? (Kitaen ti 1 Ar-ari 17:11–12.) Ania ti inkari ni Elias kenkuana? (Kitaen ti 1 Ar-ari 17:13–14.) Ania ti inaramid ti balo a babai kalpasanna? (Kitaen ti 1 Ar-ari 17:15.) Ania ti masursurotayo manipud iti sungbat ti balo a babai?

Kinuna ni Elder Holland a ti sungbat ti balo a babai idi nagkiddaw ni Elias iti taraon ket maysa a “panangyebkas iti pammati—naindaklan, babaen dagitoy a kasasaad, a kas iti ania man nga ammok iti nasantuan a kasuratan. . . . Nalabit a di masinunuo no ania ti pateg ti pammatina koma. . . , immuna nga impanna ti bassit a tinapayna ken ni Elias, nga awan duadua nga agtalek a no awan ti umdas a tinapay a natedda, natay koman isuna ken ti anakna a lalaki nga agar-

aramid iti natarnaw a panangngaasi” (iti Conference Report, Abr. 1996, 39; wenno *Ensign*, Mayo 1996, 29).

- Apay iti panagkunayo a binilin ti Dios ti balo a babai a mangpakan ken ni Elias idinto ta addaan laeng iti sangkabassit a taraon? Ania a bendision ti naawat ti balo a babai gapu iti panagtungpalna? (Kitaen ti 1 Ar-ari 17:16.) Ania ti sumagmamano a banag a dawdawaten ti Apo kadatayo a mabalin a narigat? Iti ania a wagwagas a mabendisionantayo no ipangpangrunatayo ti Dios, nga aramidentayo no ania ti ipaaramidna uray no narigat daytoy?

Insuro ni Presidente Ezra Taft Benson:

“No ipangpangrunatayo ti Dios, maurnos ti amin a dadduma pay a banag iti umno a lugar wenno maikkat dagitoy iti biagtayo. Ti ayattayo iti Apo ti mangituray no ania ti kayat wenno ayatentayo, no ania ti pangipaayantayo iti orastayo, dagiti banag a pilientayo nga aramiden, ken ti panagsasaganad dagiti ipangpangrunatayo. . . .

“Bendisionannatayo koma ti Dios a mangipangruna [kenkuana] ken, kas bungana, mangapittayo iti talna iti daytoy a biag ken agnanayon a biag nga addaan pakabuklan ti rag-o iti umay a biag” (iti Conference Report, Abr. 1988, 3, 6; wenno *Ensign*, Mayo 1988, 4, 6).

- Ania ti inaramid ni Elias idi nagsakit ken natay ti anak a lalaki ti balo a babai? (Kitaen ti 1 Ar-ari 17:17–22.) Babaen ti ania a bileg a nangpabael ken ni Elias tapno mapagbiagna ti anak ti balo a babai? Kasano a nabendisionan ti biagyo babaen ti bileg ti kinasaserdote?

2. Kinarit ni Elias dagiti papadi ni Baal ket linuktanna dagiti langit tapno makapagtudo.

Isuro ken paglilinnawagan ti 1 Ar-ari 18.

- Iti maikatlo a tawen ti panagbisin, binilin ti Apo ni Elias, “Inka [agparangka] ken ni Acab ket siak ibaonkonto ti tudo iti daga” (1 Ar-ari 18:1). Ania ti tignay ni Acab idi nakitana ni Elias? (Kitaen ti 1 Ar-ari 18:17. Ilawlawag a pinabasol ni Acab ni Elias ti kaadda ti bisin.) Ania ti pudno a gapu ti panagbisin? (Kitaen ti 1 Ar-ari 18:18.)
- Kas iti kiniddaw ni Elias, inummong ni Acab ti amin nga Israel ken dagiti 850 a sinsinan papadi iti Bantay Carmelo (1 Ar-ari 18:19–20). Idi nagummong dagiti tao tapno dumngeg iti panagsarita ni Elias, sinaludsodna kadakuada, “Agpapan kaano ti panagalla-allayo iti dua a panunot?” (1 Ar-ari 18:21). Ania ti panagkunayo ti kayat a sawen ti panagalla-alla iti dua a panunot? Kasano nga agalla-allatayo iti dua a panunot no dadduma? (Kitaen ti Mateo 6:24. Ilawlawag a ti balikas a *kinabaknang* [mammon] ket maipanggep iti kinainlubongan.)

Kinuna ni Elder Neal A. Maxwell: “Dagiti makatignay a balikas dagiti nadumaduma a propeta. . .ket mangguyugoy kadatayo nga agpili, agikeddeng, ket saan nga agalla-alla. . . . Ti mensahe ni Elias ken adda dakkal a kaipapananna wenno pateg kadatayo ita, gapu ta iti kamaudianan nasken nga agpilitayo iti baet dagiti didiosen daytoy a lubong ken ti Dios ti kinaagnanayon” (*That My Family Should Partake* [1974], 22).

Pangteden iti ababa a pakaammo ti natudingan a kameng ti klase maipapan iti pannakisinnarak ni Elias kadagiti papadi ni Baal (1 Ar-ari 18:17–40).

- Ania ti panggep ni Elias iti panangkaritna kadagiti papadi ni Baal? (Kitaen ti 1 Ar-ari 18:36–37.) Kasano a nagtignay dagiti tao iti panangiparang ti Apo iti bilegna? (Kitaen ti 1 Ar-ari 18:38–39.) Kasano a nabendisionanda iti panangbigbigda iti Apo ken ti bilegna? (Kitaen ti 1 Ar-ari 18:45.) Kasano a naan-anay a bigbigentayo ti Apo ken ti bilegna? (Kitaen ti 1 Taga-Tesalonica 5:16–18; Alma 34:38; Moroni 7:33–39.)

3. Liniwliwa ti Espiritu Santo ni Elias ket binilinna a mangituloy iti aramid ti Dios.

Isuro ken paglilinnawaganm ti 1 Ar-ari 19.

Nagpungtot iti panagballigi ni Elias kadagiti papadi ni Baal, ginandat ni Jezabel a patayen ni Elias. Naglibas ni Elias a nagtulong iti let-ang ket immararaw iti Apo a kinunana, “Umdasen, ita o Jehova alaemon ti biagko” (1 Ar-ari 19:4). Binendisionan ti Apo ni Elias babaen ti panangibaonna iti maysa nga anghel nga iggemna ti taraon ken danum. Mabalina a kayatyo nga ilawlawag a mapadasan pay uray pay dagiti propeta ti pannakapaay ket kasapulanda ti liniwliwa ken pannarabay a ti laeng Dios ti makaipaay.

- Apay a napukawan ti namnama ni Elias? (Kitaen ti 1 Ar-ari 19:10, 14. Iti baet ti sungbat dagiti tao iti nakaskasdaaw a pannakaipakita ti bileg, narikna ni Elias nga is-isuna laengen ti Israelita a nabatbatin a nagrukabab iti pudno a Dios.) Ania ti inaramidna tapno magun-odna ti talna? (Kitaen ti 1 Ar-ari 19:4, 8. Nagkararag ken nagayuno.) Ania ti masursurotayo manipud iti padas ni Elias a makatulong kadatayo no mariknatayo a mapukpukawantayo iti namnama, malidlidayan, wenno maup-upay?
- Kasano a liniwliwa ti Dios ni Elias iti Bantay Horeb? (Kitaen ti 1 Ar-ari 19:9–13.) Ania ti masursurotayo manipud iti daytoy maipapan no kasano a makisarita ti Dios kadatayo? Apay iti panagkunayo nga ad-adda a masansan a makisarita ti Dios iti “bassit ken naalumamay a timek” ti Espiritu Santo ngem iti babaen ti napigsa ken nakaskasdaaw a panangipakita iti bileg? Kasano ti pannakailasintayo kadagiti arasaas ti Espiritu Santo?

Idi damagen ti maysa nga agipadpadamag ti pagiwarnak ni Presidente Hinckley no kasano ti pannakisaritana iti Dios, insungbat ti propeta, “Panagkunak ti kapintasan a wagas a mailadawak ti wagas ket ti panangipada daytoy iti padas ni Elias kas naipakaammo iti libro ti Umuna nga Ar-ari. Nakisao ni Elias iti Apo, ket adda maysa a dakkal ken napigsa nga angin, ngem ni Jehova awan idi iti angin. Ket adda maysa a ginggined, ngem ni Jehova awan idi iti ginggined ket adda maysa nga apuy, ngem ni Jehova awan idi iti apuy. Ket kalpasan ti apuy, maysa a bassit a naalumamay a timek, a mailadawak a daytoy ti arasaas ti Espiritu” (iti Conference Report, Okt. 1996, 71; wenno *Ensign*, Nob. 1996, 51).

Insuro ni Presidente Ezra Taft Benson: “Adda kadi panawenyo a dumngeg kadagiti pannignay ti Espiritu? Masansan a sumangbay dagiti sungbat ti kararag babaen ti bassit a naalumamay a timek ken mailasin daytoy babaen dagiti kaunggan a rikna. Ibagak kadakayo a maammuanyo ti pagayatan ti Dios maipanggep iti bagiyo ken no adda panawenyo nga agkararag ken dumngeg” (iti Conference Report, Okt. 1977, 46; wenno *Ensign*, Nob. 1977, 32).

- Malaksid iti panagbalinna a Mangliwiwa, mannursuro pay ti Espiritu Santo (Juan 14:26; 2 Nephi 32:5). Ania ti imbilin ti Apo—babaen ti Espiritu Santo—nga aramiden ni Elias? (Kitaen ti 1 Ar-ari 19:15–16.) Kasano a makatulong kadatayo ti panagserbi iti Apo no maup-upaytayo?
- Maysa a wagas a liniwliwa ti Apo ni Elias ket ti panangibagana kenkuana nga adu pay dagiti Israelita a di agrukbab ken ni Baal (1 Ar-ari 19:18). Kasano a makaliwliwa kadatayo ti pannakisingedtayo kadagiti dadduma a napudno a Santo iti Ud-udina nga Aldaw? Ania dagiti pangaring nga adda iti aglawlawyo a makatulong kadakayo a mangammo a dikayo agmaymaysa? Ania ti maaramidyo a makatulong iti dadduma no mariknada ti panagmaymaysa?

Panangigibus

Paneknekan a maliwliwa ken matarabaytayo bayat ti panangipangpangrunatayo iti Dios ken panangdengngeg ken panagtungpal kadagiti arasaas ti Espiritu Santo.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten daytoy a kas paset ti adalen.

Ti Espiritu ni Elias

Masansan a pagsasaritaan dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw ti maipapan iti Espiritu ni Elias. Ibagbaga daytoy a binatangog ti trabaho nga aramidentayo a “mangisubli iti puspuso dagiti amma kadagiti annak, ken dagiti annak kadagiti amma” (DkK 110:15). Iraman daytoy a trabaho ti panagsukisok iti pakasaritaan ti kaamaan ken aramid iti templo para kadagiti sibibiag ken natay. Awagantayo daytoy iti Espiritu ni Elias gapu ta insubli ni Elias dagiti tulbek ti bileg a mangilantip ti kinasaserdote ken ni Joseph Smith (DkK 110:13–16). Babaen daytoy a bileg, mabalina a maannong dagiti ordinansa a pangilantip a mamagkaykaysa kadagiti kaamaan para iti kinaagnanayon.

Kinuna ni Propeta Joseph Smith:

“Ti espiritu, bileg ken pannakaawag ni Elias, ket, tapno maaddankayo iti bileg a mangikut iti tulbek dagiti paltiing, ordinansa, pakdaar, bileg ken talugading ti pakabuklan ti Kinasaserdote a Melchizedek ken ti pagarian ti Dios iti daga; ken tapno magun-od ken maannong ti amin nga ordinansa a kukua ti pagarian ti Dios, uray iti panangisubli iti puspuso dagiti amma iti annakna, ken dagiti puspuso dagiti annak iti ammada, uray pay kadagiti adda iti langit. . . .

“Tarigagayak a maawatanyo daytoy a pagsasaritaan, gapu ta napateg daytoy; ken no awatenyo daytoy, daytoy ti espiritu ni Elias, tapno masubbottayo dagiti minataytayo, ket maisilpotayo ti bagbagitayo iti ammatayo nga adda iti langit, ket mailantipto dagiti minataytayo tapno maisangbayda iti umuna a panagungar; ken ditoy tarigagayantayo ti bileg ni Elias a mangilantip kadagiti agindeg iti daga kadagiti agindeg iti langit. Daytoy ti bileg ni Elias ken dagiti tulbek ti pagarian ni Jehova” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, sel. Joseph Fielding Smith [1976], 337–38).

Panggep

Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a makaawat no kasano a mayallatiw ti turay (kagay) manipud iti maysa a propeta a mapan iti sabali, tapno allukoyen ida nga agtungpal kadagiti balikas dagiti propeta, ken tapno ipanamnama kadakuada a ti bileg ti Dios ket dakdakkal ngem iti ania man a sabali a bileg.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. 2 Ar-ari 2:1–18. Insagana ni Elias ni Eliseo nga agbalin a baro a propeta (2:1–10). Naipan ni Elias iti langit. Innala ni Eliseo ti kagay ni Elias ket nagbalin a propeta (2:11–15). Sinapsapul dagiti limapulo a lallaki ni Elias iti uneg ti tallo nga aldaw iti baet ti balakad ni Eliseo a didan nasken nga aramiden pay daytoy (2:16–18).
 - b. 2 Ar-ari 5. Inagasan ni Eliseo ni Naaman iti kukutelna (5:1–14). Dinayaw ni Naaman ti Dios ken indiyaanna ni Eliseo iti gunggona, a di inawat ni Eliseo (5:15–19).
 - c. 2 Ar-ari 6:8–18. Tinarabay ni Eliseo ti ari ti Israel iti maysa a gubat iti Siria (6:8–10). Binilin ti ari ti Siria dagiti lallaki a mangtiliw ken ni Eliseo, ket pinalawlawan ti buyot (dagiti soldado) ti ciudad ti Dotan (6:11–14). Saan a nagbuteng, nagkararag ni Eliseo ket impaltiing ti Apo ti maysa a bantay a napno kadagiti kabkabayo, ken luglugan nga apuy, kalpasanna kinabilna ti buyot ti Siria iti panagbulsek (6:15–18).
2. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangitugot iti maysa a lupot nga aramaten a kas kagay.

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Mangikagay iti maysa a pedaso ti lupot iti abagayo (wenno iti abaga ti maysa a kameng ti klase). Ilawlawag a nagaruat iti kagay ni propeta Elias. Ditayo masinunuo no ania ti eksakto a langa ti kagay, ngem kasla maysa daytoy a kapa a naaramid iti lupot. Ti pannakayallatiw ti kagay manipud ken Elias a naited ken Eliseo ket mangisimbolo iti panangyallatiw iti turay ti kinapropeta ken ni Eliseo.

Kadagiti kabaruanan a panawen no dadduma pagsasaritaantayo ti maipapan iti “kagay” ti bileg nga aw-awaten ti propeta no maordenan ken mapatalgedan. Nupay ti propeta ita ket saan nga agar-aramat iti kapa wenno pedaso ti lupot, impaay ti Dios dagiti tulbek ti kinasaserdote kenkuana. Dagitoy a tulbek ti mangted kenkuana iti bileg nga agakem iti nagan ti Dios a kas dadaulo ti Simbaan iti daga. No matay ti maysa a propeta, maited daytoy a kagay ti bileg ti baro a propeta.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat daytoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Sinukatan ni Eliseo ni Elias a kas propeta.

Isuro ken paglilinnawagan ti 2 Ar-ari 2:1–18.

- Ania ti pagnaigan a timmaud kada Elias ken Eliseo? (Kitaen ti 2 Ar-ari 2:10.) Apay iti panagkunayo a naggagar unay ni Eliseo a kaduaenna ni Elias? Ania ti inaramid ni Eliseo kalpasan nga immuli ni Elias sadi langit? (Kitaen ti 2 Ar-ari 2:11–13. No diyo inaramat ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, agibatay iti daytoy a mangilawlawag no ania ti kagay ni Elias ken no ania ti ibagian daytoy.)
- Asino ti agar-aramat iti kagay ti propeta ita? (Ti agdama a Presidente ti Simbaan.) Kasano a mayallatiw daytoy a kagay no matay ti propeta?

Inlawlawag ni Presidente Joseph Fielding Smith:

“Awan ti misterio maipapan iti panangpili iti mangsukat iti Presidente ti Simbaan. Rinisuten daytoy ti Apo iti nabayagen a panawen ti napalabas, *ti kabayagan (senior) nga apostol ti madagdagus nga agbalin a mangimatmaton a dadaulo ti Simbaan*, ket iti kasta isu ket kanunongan ti Konseho dagiti Sangapulo-ket-dua nga agbalin a mangimatmaton a bagi ti Simbaan no awan ti Umuna a Panguluen. *Saan a mapili ti presidente, ngem nasken a kanunongan dagiti kakabsatna a lallaki ti Konseho ken dagiti kameng ti Simbaan*” (*Doctrines of Salvation*, comp. Bruce R. McConkie, 3 vols. [1954–56], 3:156).

Ilawlawag ni Presidente Gordon B. Hinckley no kasano a masurot daytoy nga addang idi maordenan ken mapatalgedan a kas propeta ken Presidente ti Simbaan kalpasan ti ipapatay ni Presidente Howard W. Hunter:

“Gapu iti ipupusay ni Presidente Hunter, nawaswas ti Umuna a Panguluen. Innalami ti lugarmi ken ni Brother Monson, a nagserbi a kas mamagbagana, iti Korum dagiti Sangapulo-ket-dua, a nagbalin a mangimatmaton nga agrebbeng iti Simbaan.

“[Kalpasan ti sumagmamano nga aldaw] naguummong ti amin a sibibiag a naordenan nga Apostol iti maysa nga espiritu ti panagayuno ken panagkararag iti nangato a siled ti templo. Ditoy nagkantakami iti sagrado a himno ken nagkararag a sangkamaysa. Nakiranudkami iti sakramento ti pangrabii ti Apo, a napabaro iti dayta sagrado, napnuan iti simbolo a testamento iti katulaganmi ken ti pannakinaigmi Kenkuana nga isu ti nadiosan a Mannubbotmi. Nabukel manen ti Panguluen, kalpasan ti pagtuladan a naipasdek a nasayaat babaen dagiti kaputotan ti napalabas [mailawlawag daytoy a pagtuladan iti immuna a palawag ni Presidente Joseph Fielding Smith]. Awan ti panagikampania, awan ti salip, awan ti arapaap para iti saad. Naulimek, natalna, simple, ken sagrado daytoy. Naaramid daytoy a mayannurot iti pagwadan ti Apo a Mismo nga inyurnosna” (iti Conference Report, Abr. 1995, 92; wenna *Ensign*, Mayo 1995, 69).

Mabalin a kayatyo nga ilawlawag a kas iti inaramidna idi un-unana, inted ti Mangisalakan dagiti tulbek ti kinasaserdote iti tunggal maysa kadagiti Apostol

iti ud-udina nga aldaw. Nupay kasta, ti laeng Presidente ti Simbaan, nga isu ti kabayagan a sibibiag nga Apostol, ti mabalin a mangaramat kadagitoy a tulbek (wenna mangted karbengan iti dadduma a mangaramat kadagitoy) a maipaay iti sibubukel a Simbaan (kitaen ti DkK 132:7).

- Kasano ti isusungbat dagiti tao idi makitada ni Eliseo a mangtultulad iti milagro ni Elias iti panamagsinana kadagiti danum ti Jordan? (Kitaen ti 2 Ar-ari 2:14–15.) Apay a napateg a dagus nga awaten ken kanunongantayo ti kaorordena a Presidente ti Simbaan? (Kitaen ti DkK 43:2–3, 7.)
- Di nabayag kalpasan ti yuuli ni Elias iti langit, tinarigagayan dagiti tao a mangibaon iti 50 a napipigsa a lallaki a mangsapul kenkuana. Ania ti imbaga ni Eliseo kadagiti tao? (Kitaen ti 2 Ar-ari 2:16.) Kasano ti isusungbat dagiti tao iti sungbat ni Eliseo? (Kitaen ti 2 Ar-ari 2:17. Nagpakaasida ken ni Eliseo agingga a pinalubosanna a mapan dagiti lallaki.)
- Ania ti kinuna ni Elisha kadagiti tao idi nagsubli dagiti 50 a lallaki a dida nasarakan ni Elias? (Kitaen ti 2 Ar-ari 2:18.) Ania ti masursurotayo manipud iti padas dagiti 50 a lallaki? (Nasken a surotentayo ti balakad ti propeta iti umuna a gundaway a mangngegantayo daytoy.) Apay a no dadduma urayentayo dagiti propeta a mangulit iti balakad sakbay a surotentayo daytoy? Ania ti balakad nga inted kadatayo dagiti dadaulo ti Simbaan kadagiti kallabes a tawen? Kasano a nabendisionankayon bayat ti panangsurotayo iti daytoy a balakad?

2. Inagasan ni Eliseo ni Naaman iti kukutelna.

Isuro ken paglilinnawagan ti 2 Ar-ari 5.

- Asino ni Naaman, ken ania ti sagabaenna? (Kitaen ti 2 Ar-ari 5:1.) Apay a napan ken ni Eliseo? (Kitaen ti 2 Ar-ari 5:2–9.) Ania ti imbaga ti mensahero ni Eliseo ken ni Naaman nga aramidenna tapno malaingan? (Kitaen ti 2 Ar-ari 5:10.) Apay idi damo, nagkedked ni Naaman a suroten dagiti pangiturong ni Eliseo? (Kitaen ti 2 Ar-ari 5:11–12.)
- Kasano nga inallukoy dagiti tagabo ni Naaman nga aramidenna no ania ti imbaga ni Eliseo nga aramidenna? (Kitaen ti 2 Ar-ari 5:13.) Ania ti napasamak kalpasan ti panangibatok ni Naaman iti bagina iti namimpito a daras iti Karayan Jordan? (Kitaen ti 2 Ar-ari 5:14.)
- Ania ti maisuro kadatayo ti estoria ni Naaman maipapan iti panangsurot iti balakad ti propeta—uray pay no ditayo kayat wenna maawatan daytoy wenna no maipapan daytoy iti babassit ken simple a bambanag? Ania dagiti sumagmamano a babassit, simple a bambanag nga indawat nga aramidentayo ti propeta wenna dadduma pay a dadaulo ti Simbaan? Apay a no maminsan narigat nga aramiden dagitoy? Kasano a mapadur-astayo ti kinatallugodtayo a mangsurot kadagiti pammagbaga dagiti dadaulo ti Simbaan?

Sinaludsod ni Elder Rex D. Pinegar, “Ditayo kadi maipada ken ni Naaman no dadduma, nga agsapsapul kadagiti dadakel wenna napapateg a bambanag tapno aramiden ken mangliklik kadagiti simple a bambanag a makapagbalbaliw iti biagtayo ken mangpaimbag kadagiti sagubanittayo?” (iti Conference Report, Okt. 1994, 106; wenna *Ensign*, Nob. 1994, 80).

Kalpasan ti panangisalaysayna iti estoria maipapan ken ni Naaman, kinuna ni Elder Gordon B. Hinckley: “Ti wagas ti ebanghelio ket simple a wagas. Mabalin

a kasla damdamo ken di nasken kadakayo ti sumagmamano a dawdawaten a kasapulan. Diyo supringen dagitoy. Ipakumbabayo ti bagbagiyo ket magnakayo iti kinatulnog. Ikarik a dagiti bunga a sumangbay ket nakaskasdaaw a mangimatang ken makapnek a padas” (iti Conference Report, Okt. 1976, 143; wenno *Ensign*, Nob. 1976, 96).

- Ania ti nasursuro ni Naaman manipud iti pannakaagasna? (Kitaen ti 2 Ar-ari 5:15.) Kasano a pinatibker ti pammaneknekyo ti panagtungpalyo kadagiti simple a banag?
- Ania ti kinalikaguman ni Naaman nga ited ken ni Eliseo kalpasan ti pannakaagasna? (Kitaen ti 2 Ar-ari 5:15.) Apay iti panagkunayo a nagkedked ni Eliseo iti indiaya ni Naaman? Apay a napateg ti agserbi nga awan pannakaseknan para kadagiti naindagaan a gunggona?

3. Tinarabay ni Eliseo ti Israel iti maysa a gubat iti Siria.

Isuro ken paglilinnawagan ti 2 Ar-ari 6:8–18.

- Kasano a tinulongan ni Eliseo ti ari ti Israel iti gubat a maibusor iti Siria? (Kitaen ti 2 Ar-ari 6:8–10.) Ania ti inaramid ti ari ti Siria idi maammuanna no ania ti ar-aramiden ni Eliseo? (Kitaen ti 2 Ar-ari 6:11–14.)
- Kasano ti isusungbat ti tagabo ni Eliseo idi makitana dagiti kabkabayo ken luglugan a nailikmut iti ciudad? (Kitaen ti 2 Ar-ari 6:15.) Kasano ti sungbat ni Eliseo? (Kitaen ti 2 Ar-ari 6:16.) Ania ti kayat a sawen ni Eliseo idi ibagana iti tagabona, “Ad-adu dagiti adda kadatayo ngem kadagiti adda kadakuada”? (2 Ar-ari 6:16). Kasano ti pannakakitayon a pudno pay laeng ti sao ni Eliseo iti agdama?
- Ania dagiti pasamak ti kabaruanan nga aldaw a mabalin a mangiturong iti sumagmamano kadatayo a mamati nga awan gawaytayoy a maibusor kadagiti dakes ti lubong? Kasano a ti panagtalek nga “ad-adu dagiti adda kadatayo ngem dagiti adda kadakuada” a makatulong kadatayo bayat ti pannakidangangtayoy kadagitoy a dakes?

Kinuna ni Elder Dallin H. Oaks: “Idi basaek daytoy nakaskasdaaw nga estoria idi ubingak pay, kanayon a maidiligak iti agtutubo a katulongan ni Eliseo. Napanunotko, no napalikmutanak kadagiti puersa ti dakes bayat ti kaaddak iti serbisio ti Apo, namnamaek a luktanto ti Apo dagiti matak ket ikkannak iti pammati a makaawat a no addatayo iti aramid ti Apo, dagiti adda kadatayo ket kanayon a nabilbileg ngem dagiti mangsupsupiat kadatayo” (iti Conference Report, Okt. 1992, 54; wenno *Ensign*, Nob. 1992, 39).

- Kasano a ti panagtalek nga “ad-adu dagiti adda kadatayo ngem kadagiti adda kadakuada” ket makatulong kadatayo bayat ti panangisangbaytayoy iti ebanghelio iti amin a tattao? (Kitaen ti DkK 84:87–88.)

Kinuna ni Presidente Gordon B. Hinckley: “Ditayo pay naisangbay ti ebanghelio iti tunggal pagilian, kabagian, pagsasao, ken tao. Ngem nakaaramidtayoy iti dadakkel nga addang. Nakapantayon iti sadino man a maipalubos a papanantayoy. Tartarabayen ken iturturong ti Dios daytoy nga aramid, ken maluktan dagiti ridaw babaen ti bilegna a mayannurot iti nadosan a pagayatanna. Iti dayta agtalekak. Iti dayta awan panagduaduak” (iti Conference Report, Okt. 1995, 93; wenno *Ensign*, Nob. 1995, 70–71).

- Ania ti kararag ni Eliseo nga agpaay iti tagabona? (Kitaen ti 2 Ar-ari 6:17.) Apay, idi damo, di nakita ti tagabo ti bantay a napno kadagiti kabkabayo ken luglugan nga apuy nga imbaon ti Dios? Ania ti maaramidtayo tapno maluktan dagiti matatayo nga ad-adda a naan-anay iti bileg ti Dios iti biagtayo ken iti lubong?

Panangigibus

Paneknekan a propeta ti Dios ti Presidente ti Simbaan. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangkanunong kadagiti dadaulo ti Simbaan ken mangsurot iti balakad dagiti propeta. Paneknekan a dakdakkal ti bileg ti Dios ngem iti ania man a bileg.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Dagiti milagro ni Eliseo

Nagaramid ni Eliseo iti adu a naindaklan a milagro, a nangipakita iti panangngaasina kadagiti tao ken panangted iti nayon a pammaneknek nga isu ti napusgan a kasukat ni Elias. Biningayna dagiti danum ti Jordan, inagasanna dagiti danum ti Jerico, pinaaduna ti lana ti babai a balo, pinagungarna ti ubing manipud iti patay, inagasanna dagiti tao a nasabidongan, pinakanna dagiti nabisinin, inagasanna ti kukutel ni Naaman, pinatapawna ti maysa a wasay, ken tinarabayna dagiti ari iti gubat. Mabalina a kayatyo nga adalen manen ti sumagmamano kadagitoy a milagro manipud iti 2 Ar-ari 2–6.

- Panagkunayo kadi a mapasasamak dagiti milagro iti panawentayo iti kasta met la a kasakup a napasamakda iti panawen ni Eliseo? Ania dagiti peggad ti panagsapul laeng kadagiti nakaskasdaaw a milagro? Ania dagiti kasla babassit a milagro a mapasasamak iti biagtayo?

2. Imbaga ti ubing a babai nga Israelita ken ni Naaman maipapan ken ni Eliseo

- Kasano ti pannakaammo ni Naaman maipapan ken ni Eliseo ken dagiti bilegna nga agagas? (Kitaen ti 2 Ar-ari 5:2–4. Maysa nga ubing a babai nga Israelita nga inad-adipen dagiti Sirios ti nangibaga iti asawa ni Naaman nga adda propeta ti Israel a makaagas ken ni Naaman.) Kasano a maysa a pagwadan kadatayo daytoy ubing a babai nga Israelita? (Ania man ti edadtayo, kasasaad, akem iti Simbaan, makaaramidtayo iti ad-adu pay a kinaimbag babaen ti panangiwanwan kadagiti tao nga agturong kadagiti propeta—ken iti Apo.)

“Umay[kayo] iti Balay ni Jehova”

Adalen
30

2 Cronicas 29–30; 32; 34

Panggep Tapno paregtaen ti tunggal kameng ti klase nga umawat kadagiti naikari a bendision a sumangbay manipud iti aramid iti templo ken panagadal iti nasantuan a kasuratan.

- Panagsagana**
1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. 2 Cronicas 29–30. Linuktan ni Ezekias, ti ari ti Juda, dagiti ruangan ti templo ket imbilinna kadagiti papadi ken Levitas a dalusan ken pasantuenda daytoy nga agpaay a pagdaydayawan (29:1–19). Idi madalusan ti templo, nagrukbbab ken nagdaydayaw ni Ezekias ken dagiti taona iti Apo (29:20–36). Inawis ni Ezekias ti amin nga Israel nga umay iti balay ti Apo iti Jerusalem (30:1–9). Sumagmamano ti nangkatawa ken nanglais iti dayta nga awis, ngem nagrukbbab dagiti napudno ti Israel iti Apo iti Jerusalem (30:10–27).
 - b. 2 Cronicas 32:1–23. Rinaut ni Sennakerib, ti ari ti Asiria, ti Juda ket nagsaosao iti maibusor iti Apo (32:1–19). Nagkararag da Isaias ken Ezekias para iti tulong, ket maysa nga anghel ti Apo ti nangdadael iti kaaduan iti buyot ti Asiria (32:20–23).
 - c. 2 Cronicas 34. Kalpasan ti panagturay ti anak a lalaki ni Ezekias ken ti apokona iti kinadakes, nagbalin nga ari ti Juda ti apoko iti tumeng ni Ezekias a ni Josias. Dinadael ni Josias dagiti didiosen iti pagarian ket tinarimaanna ti templo (34:1–13). Nasarakan iti templo ti libro ti linteg ket naibasa ken ni Josias, nga agladingit idi naammuanna no kasano ti kabayag a nayaw-awan dagiti tao manipud iti linteg (34:14–21). Imbaga ni Hulda, ti mammadto a babai, maipapan iti umasideg a panagrigat ti Juda ngem impadtona a saan a masapul a saksi ni Josias daytoy (34:22–28). Nakitulag ni Josias ken dagiti taona nga agserbi iti Apo (34:29–33).
 2. Mainayon a basaen: 2 Cronicas 31; 33; 2 Ar-ari 18–19; 22–23; Isaias 37:10–20, 33–38.
 3. No adda a magun-od dagiti sumaganad a ladawan, mabalina a kayatyo nga aramaten dagitoy bayat ti adalen: Dagiti Templo a Naaramat iti Un-unana (62300) ken maysa a ladawan ti templo iti ud-udina nga aldaw.
-

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalina a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Ilawlawag a tapno makatulong a mangsalaknib iti Jerusalem a maibusor kadagiti panangdarup dagiti Asirios, pinagayus ni Ari Ezekias ti danum ti ubbog ti Gihon iti tanke ti Siloe, iti uneg dagiti bakud ti siudad (2 Cronicas 32:2–4, 30). Naaramid daytoy babaen ti panangkali iti maysa a pagayusan (tunnel) para iti danum iti

agarup 540 a metro ti bato a *limestone*. Imbilin ngarud ni Ezekias a makaluban dagiti ubbog iti ruar ti ciudad tapno paritan dagiti Asirios iti nalaka a panagalada iti danum. No awan daytoy a danum iti uneg dagiti bakud ti ciudad, saan koma a naispal dagiti tao ti Jerusalem iti panagdarup dagiti Asirios.

Ilawlawag a kas met laeng iti kapateg ti danum manipud iti ubbog ti Gihon nga agpaay iti pannakaisalakan ti bagi dagiti tao ni Ezekias bayat dagiti pannakigubatda kadagiti Asirios, napateg ti nabiaq a danum nga agpaay iti pannakaisalakan ti espiritu bayat dagiti pannakidangadantayo ken ni Satanas.

- Ania ti nabiaq a danum? (Kitaen ti Juan 4:10–14.)

Ilawlawag ni Elder Bruce R. McConkie a ti nabiaq a danum ket “dagiti balikas ti agnanayon a biag, ti mensahe ti pannakaisalakan, dagiti kinapudno maipapan iti Dios ken ti pagarianna; daytoy dagiti doktrina ti ebanghelio” (*Doctrinal New Testament Commentary*, 3 vols. [1966–73], 1:151).

- Kasano a malukatantayo ti maysa a pagayusan iti Apo tapno makapagayus ti sibibiaq a danum iti biagtayo?

Ilawlawag a maysa a wagas tapno maawattayo ti sibibiaq a danum ket ti ipapan iti templo, ti balay ti Apo, a pakatalugadingantayo iti bileg ken pannakaawat, pakasursuruan iti Apo, ken pakariknaan iti talna ken rag-o.

Ilawlawag a ti panagdayaw iti templo ket maysa a napateg a salaknib para kadagiti Israelita iti panawen ni Ezekias, ken mabalin pay a maysa a napateg a salaknib para kadatayo ita nga agdama.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Imbilin ni Ezekias a madalusan ti balay ti Apo.

Isuro ken paglilinnawagan ti 2 Cronicas 29:30.

- Nadangkkes nga ari ti ama ni Ezekias, ni Acaz, a nangrugit iti templo ti Apo ken “rinekepanna dagiti ruangan [daytoy]” (2 Cronicas 28:24). Idi nagbalin nga ari ti Juda ni Ezekias (ti Akin-abagatan a Pagarian) idi 715 S.C., maysa kadagiti kaunaan a banag nga inaramidna ket linuktanna dagiti ruangan ti templo ken binilinna dagiti papadi ken Levitas a dalusan ken pasantuenda daytoy (2 Cronicas 29:3–5). Apay, segun ken ni Ezekias, a masapul a mapasanto ti templo? (Kitaen ti 2 Cronicas 29:6–7.) Iti ania a wagwagas a mabalintayo met ti agbasol iti “panangibaw-ing[tayo] dagiti rupa[tayo] iti nagtaengan ni Jehova”? Ania ti napasamak kadagiti tao ti Juda gapu iti dida panangikankano iti templo? (Kitaen ti 2 Cronicas 29:8–9.)
- Ania ti ninamna ni Ezekias a gun-oden babaen ti panangdalus iti templo ken panangisagana iti daytoy a pagdaydayawan manen? (Kitaen ti 2 Cronicas 29:10.) Apay a nasken nga ikkaten dagiti narugit a banag iti templo? (Kitaen ti DkK 97:15–17. Ania ti pagrebbengantayo iti panangpennek nga awan narugit a banag a sumrek iti templo? (Kitaen ti DkK 109:20–21.) Nasken a penkentayo a nadalustayo no mapantayo iti templo.)

- Ania ti inaramid ni Ezekias ken dagiti tao ti Jerusalem idi nadalusan ti templo? (Kitaen ti 2 Cronicas 29:20–21, 29–31, 36.) Asino ti inawis ni Ezekias nga umay iti balay ti Apo para iti pannakaparambak ti Paskua? (Kitaen ti 2 Cronicas 30:1, 6.) Kasano a naawat daytoy nga awis? (Kitaen ti 2 Cronicas 30:10–11.)
- Ania a bendision ti tinallikudan dagiti tao ti Israel babaen ti panagkedkedda a mapan iti templo? (Kitaen ti 2 Cronicas 30:6–9. Ilawlawag a ti panawen a panagturay ni Ezekias, kaaduan ti pagarian ti Israel [ti Akin-abagatan a Pagarian] ti rinaut dagiti Asirios. Inkari ni Ezekias kadagiti nabati pay nga Israelita a no “agsublida ken ni Jehova,” mawayawayaan dagiti adipen. Ngem ketdi, saan nga inawat ti kaaduan kadagiti tao ti awis ni Ezekias. Gapu iti kinadakes dagiti tao, naadipen ti nabati pay a pagarian ti Israel sumagmamano a tawen kalpasanna [2 Ar-ari 18:10–12]. Nagbalin dagiti naadipen nga Israelita a dagiti napukaw a sangapulo a tribu.)

2. Sinakupan dagiti Asirios ti pagarian ti Juda; nagkararag da Isaias ken Ezekias para iti tulong, ken dinadael ti maysa nga anghel ti Apo ti kaaduanna a buyot ti Asiria.

Isuro ken paglilinnawagan ti 2 Cronicas 32:1–23.

- Kalpasan ti pannakaadipen ti pagarian ti Israel, nangrugi dagiti Asirios a darupen ti pagarian ti Juda (2 Cronicas 32:1). Ania ti inaramid ni Ezekias idi makitana ti buyot ni Sennakerib a nagplano a mangdarup iti Jerusalem? (Kitaen ti 2 Cronicas 32:2–5.) Kalpasan dagiti panagsagana ni Ezekias para iti gubat, ania ti imbagana kadagiti taona maipapan iti umas-asideg a panagdarup? (Kitaen ti 2 Cronicas 32:6–8.) Ania ti masursurotayo manipud ken ni Ezekias maipapan iti umno a pagnaigan ti panagtalek iti bukodtayo nga aramid ken panagtalek iti Apo?
- Imbaon ni Sennakerib dagiti adipenna a makisao kadagiti tao iti Jerusalem. Ania ti kinuna dagiti adipen? (Kitaen ti 2 Cronicas 32:9–17.) Apay a kinunada dagitoy a banag? (Kitaen ti 2 Cronicas 32:18.) Iti ania a wagwagas a padpadasen ni Satanas ti mangguyugoy kadatayo a dinatayo kabaelan a tulongan wenno dinatayonto tulongan ti Dios?
- Kasano ti rikna da Ezekias ken propeta Isaias iti balikas dagiti adipen ni Sennakerib? (Kitaen ti 2 Cronicas 32:20; Isaias 37:14–20.) Kasano a sinungbatan ti Apo dagiti kararag da Ezekias ken Isaias? (Kitaen ti 2 Cronicas 32:21–22; Isaias 37:33–38.)
- Nakaawat ni Ezekias ken dagiti taona iti pannalaknib ti Apo gapu iti kinalintegda, a naipakita babaen ti panagdayawda iti templo. Kasano nga agbalin a pannalaknib kadatayo ti itataripnong iti templo? (Kitaen ti DkK 109:24–28.) Ania ti maaramidtayo tapno maipangpangrunatayo iti biagtayo ti pannakaikari ken itataripnongtayo iti templo?

Inyallukoy ni Presidente Howard W. Hunter:

“Agbalintayo koma a tattao a mannakitaripnong iti templo. Tumaripnong a masansan iti templo no ipalubos dagiti kasasaadtayo. Mangikabil iti ladawan ti maysa a templo iti pagtaenganyo tapno makita daytoy dagiti annakyo. Isuro kadakuada maipapan dagiti panggep ti balay ti Apo. Paplano kadakuada manipud iti kinaubingda a mapan idiay ken tapno agtalinaedda a maikari iti dayta a bendision.

“No ti kaadayo ti templo ti saan a mangipalubos iti masansan nga itataripnong, ummnongenyo ti pakasaritaan ti kaamaanyo ket isaganayo dagiti nagnagan para kadagiti sagrado nga ordinansa a maannong laeng iti templo. Napateg daytoy a panagsukisok ti kaamaan iti aramid dagiti templo, ken awan duadua a sumangbay dagiti bendision kadagiti agar-aramid iti dayta a trabaho” (iti Conference Report, Okt. 1994, 8; wenno *Ensign*, Nob. 1994, 8).

3. Nakitulag ni Josias ken dagiti taona nga agserbi iti Apo.

Isuro ken paglilinnawagan ti 2 Cronicas 34.

Ti anakna a ni Manasses ken ti apokona a ni Amon ti nangsukat ken ni Ezekias a kas ari (2 Cronicas 33). Inturayan ni Manasses ti Juda iti kinadakes, a nangikabil kadagiti didiosen iti templo ken nangiturong kadagiti tao nga agbasol. Nupay kasta, iti kamaudianan, impakumbaba ni Manasses ti bagina, ken nagbabawi sakbay ti ipapatayna. Nagturay met iti kinadakes ti anak ni Manasses a ni Amon, a nagdaydayaw kadagiti didiosen nga inaramid ti amana. Saan a nagbabawi ni Amon, ket pinapatay dagiti mismo nga adipenna. Nagbalin nga ari ti Juda ti anak a lalaki ni Amon a ni Josias idi walo ti tawenna. Nagbalin a nalinteg nga ari a nangsupring kadagiti nadakes a wagas ti ama ken lelongna.

- Ania a kita ti tao ni Ari Josias? (Kitaen ti 2 Cronicas 34:1–2; 2 Ar-ari 23:25. Makita a ti nadakamat a David iti 2 Cronicas 34:2 ket ni Ari David nga isu ti nagtaudan a puli ni Josias, saan a ti literal nga amana.)
- Ania dagiti nasayaat a bambanag nga inaramid ni Josias iti nasapa a panagturayna a kas ari? (Kitaen ti 2 Cronicas 34:3–8. Sinapulna ti pudno a Dios, dinadaelna dagiti kinitikitan ken sinukog a ladladawan iti pagarian, ket imbaonna dagiti tao a mangtarimaan iti templo. Ilawlawag a 15 wenno 16 laeng ti tawen ni Josias idi mangrugi a mangaramid kadagitoy napateg a panagbalbaliw.)
- Ania ti napateg unay a natakuatan ni Hilcias a nangato a padi bayat ti pannakatarimaan ti templo? (Kitaen ti 2 Cronicas 34:14. Nasarakanna ti maysa a libro ti linteg ti Apo, wenno dagiti nasantuan a kasuratan. Makita nga iti daytoy a gundaway iti pakasaritaan ti Juda kasla napukaw ti naisurat a linteg ket talaga nga awan ti makaammo.) Kasano ti rikna ni Josias idi naibasa kenkuana ti libro ti linteg? (Kitaen ti 2 Cronicas 34:19. Makita a kannawidan iti nagkauna nga Israel a ray-aben, wenno pigisen ti kawes ti maysa a tao a panangipakita iti panagladingit wenno nalaus a panagleddaang.) Apay a nagladingit unay ni Josias idi maammuanna no ania ti linaon ti libro ti linteg? (Kitaen ti 2 Cronicas 34:21.)
- Ania ti kinuna ti mammadto a babai a ni Hulda a mapasamak iti Juda gapu ta saan a tinungpal dagiti tao ti balikas ti Apo ken inaramid no ania ti maisursuro kadagiti nasantuan a kasuratan? (Kitaen ti 2 Cronicas 34:22–25.) Anianto ti mapasamak kadatayo no maliwayantayo a basaen dagiti nasantuan a kasuratan ken yaramat dagiti pannursuro dagitoy?

Inladawan ni Presidente Ezra Taft Benson dagiti peggad ti panangliway iti panagbasa iti maysa kadagiti libro ti nasantuan a kasuratan, ti Libro ni Mormon:

“Idi 1829, binallaagan ti Apo dagiti Santo a saanda a tagibassiten dagiti sagrado a banag (kitaen ti DkK 6:12). Awan duadua a sagrado a banag ti Libro ni

Mormon, ngem adu ti mangtagtagibassit iti daytoy, wenna iti sabali a panna, mangtagtagilag-an iti daytoy, ibilang daytoy a kasla bassit ti pategna.

“Idi 1832, bayat ti panagsubli ti sumagmamano a nagkauna a misionario manipud kadagiti tay-ak ti trabahoda, tinubngar ti Apo ida iti panangtagtagilag-anda iti Libro ni Mormon. Kas bunga dayta nga ugali, kinunana, naglidem dagiti panunotda. Saan laeng a nangisangbay iti pannakapukaw ti lawag iti bagbagida gapu iti panangtagilag-anda iti daytoy sagrado a banag, no di ket yegda pay ti sibubukel a Simbaan iti pakakedngan uray pay iti amin nga annak ti Zion. Ket kalpasanna kinuna ti Apo, ‘ket agtalinaeddanto iti daytoy a pakakedngan agingga nga agbabawida ken malagipda ti baro a katulagan nga isu ti Libro ni Mormon’ (DkK 84:54–57). . . .

No naungtan dagiti nagkauna a Santo gapu tii panangtagtagilag-anda iti Libro ni Mormon, addatayo kadi iti basbassit a pannakakedngan no aramidentayo met ti kasta?” (iti Conference Report, Okt. 1986, 3–4; wenna *Ensign*, Nob. 1986, 4–5).

- Ania ti kinuna ni Hulda a mapasamak ken ni Josias? (Kitaen ti 2 Cronicas 34:26, 28. Nailadawan ti pannakaipatungpal daytoy a kari iti 2 Cronicas 35:20–24.) Apay nga inaramid ti Apo daytoy a kari ken ni Josias? (Kitaen ti 2 Cronicas 34:27.)
- Kalpasa a naammuan ni Josias a makedngan dagiti taona gapu ta dida inaramid ti kas iti imbilin dagiti nasantuan a kasuratan, inawaganna ti amin a tattao iti templo ket imbasana dagiti nasantuan a kasuratan kadakuada (2 Cronicas 34:29–30). Apay iti panagkunayo nga inaramidna daytoy? (Saan a makasurot dagiti tao kadagiti linteg ti Dios no dida ammo dagitoy.) Kasano a masurot dagiti nagannak ti pagwadan ni Josias ken masuruan dagiti annakda kadagiti linteg ti ebanghelio? (Kitaen ti DkK 68:25, 28.)
- Kasano a maipakitatayo ti pateg nga ipapaaytayo kadagiti nasantuan a kasuratan? Ilawlawag nga ad-adu dagiti nasantuan a kasuratan a magun-odtayo ngem dagiti adda kadagiti Israelita idi, ken nalaklaka a magun-odtayo dagiti nasantuan a kasuratan. Ania ti pagrebbengantayo gapu kadagitoy a bendision? Kinuna ni Presidente Spencer W. Kimball: “Saan a makilanglangen ti Dios kadatayo a tagtagilag-anenna wenna awan panggepna idi itedna dagitoy a banag ta ‘iti uray siasino man a nakaitedan ti adu, addanto ti masingir kenkuana ket daydiay a nakaikumitan iti adu adunto met ti madawat kenkuana.’ (Lucas 12:48.) Ti pannakagun-od kadagitoy a banag kaipapananna ti panagrebbeng kadagitoy. Nasken nga adalentayo dagiti nasantuan a kasuratan a mayannurot iti bilin ti Apo (kitaen ti 3 Nephi 23:1–5); ken nasken a palubosantayo dagitoy a mangituray iti biagtayo” (“How Rare a Possession—the Scriptures!” *Ensign*, Sept. 1976, 5).
- Bayat ti kaadda ni Josias ken dagiti taona iti templo, nagaramidda iti katulagan iti Apo. Ania ti katulagan nga inaramidda? (Kitaen ti 2 Cronicas 34:31–33.) Ilawlawag nga iti templo agaramidntayo kadagiti sagrado a katulagan iti Apo, ti pannakaipatungpal iti daytoy ti mangyeg kadatayo kadagiti naindagaan a bendision ken agnanayon a pannakaitan-ok. Kasano a makapagsaganatayo a mangaramid kadagiti sagrado a katulagan iti templo? Apaman a maaramidntayo dagitoy a katulagan, apay a napateg nga agsublitayo iti templo a masansan no mabalin?

Ilawlawag nga iti kamaudianan nagbalin a nadakes unay dagiti tao iti pagarian ti Juda ta impalubos ti Apo ida a maadipen (2 Cronicas 36:14–21). Nupay kasta, kabayatan dagiti panagturayda, nagkalikagum da Ezekias ken Josias a mangpapigsa kadagiti tao babaen ti panangisubli iti pasnekda iti templo ken kadagiti nasantuan a kasuratan. Paneknekan a bayat ti panangipamaysa iti pasnektayo iti panagtungpal kadagiti bilin ti Apo ken panagbalin a maikari a sumrek iti templo, mabendisionantayonto iti naespirituan a pigsa ken rag-o. Allukoyen dagiti kameng ti klase a nanamenda dagiti bendision ti templo babaen ti panagbiagda a maikari ken pannakitariptongda a masansan no mabalin.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala iti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. “Maysa a *credit card* iti Apo”

Makalawas sakbay a maisuro daytoy nga adalen, idawat iti maysa a kameng ti klase nga agbalin a familiar iti sumaganad a naadaw manipud iti maysa a bitla ni Presidente Gordon B. Hinckley ket agsagana a mangisalaysay iti daytoy iti klase:

“Ig-iggamak iti sangoyo ti dua a *credit card*. Kaaduan kadakayo ti familiar kadagiti kard a kas kadagitoy.

“*Credit card* iti bangko ti umuna. Daytoy ti mangpalugod kaniak nga aggangkadagiti tagilako babaen ti utang ket kalpasanna bayadak dagiti ginatangko iti mamimpinsan a kanito. Napateg a banag daytoy ken maysa a banag a masaluadan. . . . No matakaw ken maaramat iti kinakusit, mabalin a pakaigapuan ti dakkal a pannakapukaw kaniak ken nalabit a dakkal a pannakaibabain. Idi awatek daytoy manipud iti bangkok, nakikontrataak ket nagkariak nga aramidek dagiti pagrebbengan ken katulagan. Iti panangawatko iti kard, nakitulagak a tungpalek dagiti kondision a nakaitedan daytoy.

“Napetsaan daytoy iti maysa a tawen ken nasken a mapetsaan manen tunggal 1 tawen no nasken a nanamek dagiti pribilehio nga ipaayna kaniak. Saanko a talaga a kukua daytoy. Ti bangko ti akinkukua iti daytoy. No diak aramiden ti rebbengek iti kontrata, mabalin ngarud nga isardeng ti bangko ti *credit card* ket paibabawi ti kard.

“Ti maysa pay a kard nga adda kaniak ket ti aw-awagantayo iti rekomenda iti templo. Daytoy ti mangibagi iti *credit cardyo* iti Apo, a mangar-aramid a nakasagana a gun-oden ti kaaduan kadagiti kaindaklan a sagutna. Ti kard iti bangko ket maipanggep kadagiti banag ti lubong, ti rekomenda ket maipanggep kadagiti banag ti Dios.

“Tapno makagun-od iti rekomenda iti templo, nasken a mangipakita pay ti umaw-awat iti pannakaikarina, ket maibatay dayta a pannakaikari iti bukodna a pannakaikari. Apaman a naawat ti maysa a rekomenda, saan a balido wenno adda samayna nga agnayon daytoy ngem nasken a mapabaro iti tunggal tawen. Maysa pay, mabalin a mapukaw wenno maibabawi daytoy no ti agik-ikut iti daytoy ket makaaramid iti maysa a banag a mangpaawan iti karbenganna kadagiti pribilehio daytoy.

“Ti pannakaikari para iti rekomenda iti templo ket saan a maibatay iti pateg ti kuarta. Awan ti pakainaiganna ania man ti aramiden iti daytoy. Maibatay daytoy iti umisu a galad ti kinatao, iti kinasayaat ti biag ti maysa a tao. Saan a maipanggep daytoy iti pakaseknan iti kuarta, no di ketdi maipanggep kadagiti banag ti kinaagnanayon.

“Ti kard ti bangko ti manglukat iti ruangan nga agturong iti panagutang iti kuarta. Ti rekomenda iti templo ti manglukat iti ruangan nga agturong iti Balay ti Apo. Maipanggep daytoy iti pagserkan nga agturong kadagiti nasantuan a lugar nga agaramid iti sagrado ken nadosan a trabaho. . . .

“ . . .Ti rekomenda nga adda kaniak ken adda iti kaaduan kadakayo ket napateg ken naisangsangayan a banag. Daytoy ti mangaramid iti maysa nga adda pakaikarianna para iti naisalsalumina ken nakaskasdaaw a pribilehio—ti pribilehio a sumrek iti dayta a Balay a nakasurat iti didingna, ‘Kinasanto iti Apo—ti Balay ti Apo.’ Agbiag a maikari nga agserbi iti dayta a balay. Pagtalinaeden a nasantuan daytoy. Aramidenyo ti pasetyo a manglapped a sumrek iti balay ti Apo ti ania man a narugit wenno mangpadurmen a pangaring wenno tao. Agrag-okayo iti kinangayedna. Agrag-okayo iti kinadatdatlag dagiti banag a maisawang idiyay, ti kinangayed ken ti bendision dagiti ordinansa a maannong.

“[Kadagiti] di pay nakapan iti templo, isingasingko man nga alaenyo ti gundaway a mabuniagan nga agpaay kadagiti natay. Ket kalpasanna pagbalinenyo dayta a sagrado a padas a kangrunaan a suporta (angkora) iti biagyo, tapno makatulong kadakayo a mangiturong iti bagbagiyo iti amin a gundaway ken iti amin a kasasaad nga iti umno a panawen, magun-odyonto ti maysa a naisangsangayan ken limitado a *credit card* iti Apo, uray pay rekomenda iti nasantuan a balayna, a pakananaman iti amin a bendision ken pribilehiona” (iti Conference Report, Abr. 1990, 65, 69; wenno *Ensign*, Mayo 1990, 49, 52).

2. Dagiti panggep dagiti templo

Mangitugot kadagiti ladawan ti sumagmamano a templo iti ud-udina nga aldaw (iti sumagmamano nga estilo ti arkitektura, no mabalín). Ilawlawag a nupay kasla aggidiat ti langada iti ruar dagitoy a templo, agpapada dagiti ordinansa a maannong ken dagiti katulagan a maar-aramid iti uneg dagitoy a templo.

Ilawlawag a nupay maigiddiat ti sumagmamano a kannawidan iti templo ti nagkauna nga Israel iti ar-aramidentayo kadagiti templo iti ud-udina nga aldaw (kas pagarigan, ditayo agidatdaton kadagiti ayup wenno agsindi kadagiti kandela ken insenso kadagiti templo iti ud-udina nga aldaw), agpapada dagiti panggep dagiti nagkauna a templo ken dagiti templo iti ud-udina nga aldaw: ti mangisagana kadaytoy nga umasideg iti sidong ti Apo ken agbalin a kas kenkuana.

Mabalín a kayatyo nga ipabuya ti “Ancient Temples,” siam a minuto a paset manipud iti *Old Testament Video Presentations* (53224), a mangiladawan iti tabernakulo ni Moises ken sumagmamano nga aramiden a napasamak idiyay.

3. Panagadal kadagiti nasantuan a kasuratan

- Apay a no dadduma marigatantayo nga agadal kadagiti nasantuan a kasuratan?

Ilista ti sungbat dagiti kameng ti klase iti maysa a dasig iti pisarra. Kalpasanna paglilinnawagan dagiti wagas a pakarimbawantayo kadagitoy a pagrigatan. Kas pagarigan, no ditayo maawatan no ania ti basbasaentayo, makapagkararagtayo

para iti pannakaawat ken panangadal iti no ania ti kinuna dagiti propeta ken apostol maipapan kadagiti nasantuan a kasuratan a basbasaentayo; no makaturturogtayo unay nga agbasa kadagiti nasantuan a kasuratan iti rabii, makasarktayo iti sabali pay a gundaway iti aldaw tapno agbasa. Ilista dagitoy a pangrisut iti sabali pay a dasig iti pisarra.

Kariten dagiti kameng ti klase nga agbalin a napasasnek iti panagadalda kadagiti nasantuan a kasuratan.

“Naragsak ti Tao a Makasarak iti Sirib”

Adalen
31

Dagiti Proverbio ken Ecclesiastes

Panggep Tapno paregtaen dagiti kameng ti klase nga agbalin nga ad-adda a kas ken ni Cristo babaen ti panangyaramatda iti nainsiriban a balakad iti libro dagiti Proverbio ken Ecclesiastes.

- Panagsagana**
1. Sikakararag nga adalen dagiti nasantuan a kasuratan a nailawlawag iti balabala ti adalen ken kaaduan iti libro dagiti Proverbio ken Ecclesiastes agingga a kabaelanyo.
 2. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, isurat dagiti sumaganad a binatang iti maysa a paskil wenno iti pisarra sakbay ti klase:
 - a. Ti _____ umun-una ngem ti pannakadadael.
 - b. Iruammo ti _____ iti dalan a rebbengna a papanan.
 - c. Maipaay iti tunggal banag adda nakedngan a _____, ket maysa a _____ maipaay iti tunggal panggep iti baba ti langit.
 - d. _____ ken ni Jehova iti amin a pusom.
 - e. Ti _____ a _____ pagbaw-ingenna ti pungtot.
 - f. Ta kas iti _____ iti unegna, isu kasta met.No aramatenyo ti maikadua nga aramiden a pangawis iti panagdengngeg, idawat iti maysa wenno dua a kameng ti klase nga agsagana a mangiburay iti maysa a paboritona a binatang manipud iti Dagiti Proverbio wenno Ecclesiastes ket ibagana no apay a napateg daytoy kadakuada.
 3. No adda a magun-od ti *Old Testament Video Presentations* (53224), mabalina a kayatyo nga ipabuya ti “Trusting in the Lord” lima a minuto a paset, kas paset ti adalen.
-

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa kadagiti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen. Mangpili iti aramiden a kasayaatan a mayannatup para iti klase.

1. Iturong dagiti kameng ti klase kadagiti binatang nga insuratyo iti paskil wenno iti pisarra (kitaen ti “Panagsagana” iti ngato). Ilawlawag a familiar unay dagitoy a binatang manipud iti libro dagiti Dagiti Proverbio ken Ecclesiastes, ket idawat a suratan dagiti kameng ti klase dagiti blangko. No kasapulan, ited dagiti sumaganad a reperensia tapno mabalina a kitaen dagiti kameng ti klase dagiti nasantuan a kasuratan tapno sapulen dagiti balikas a dida ammo.
 - a. Dagiti Proverbio 16:18 (Kinatangsit)
 - b. Dagiti Proverbio 22:6 (ubing)
 - c. Ecclesiastes 3:1 (tiempo, tiempo)

- d. Dagiti Proverbio 3:5 (Agtalekka)
- e. Dagiti Proverbio 15:1 (naalumamay a sungbat)
- f. Dagiti Proverbio 23:7 (pampanunotenna)

2. Idawat iti maysa wenno dua a natudingan a kameng ti klase a mangiburay iti maysa a paborito a binatang manipud iti Dagiti Proverbio wenno Ecclesiastes ket ibagana no apay a napateg daytoy kadakuada.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan. Gapu ta narigat a damagen ti tunggal saludsod wenno isuro ti amin iti adalen, sikakararag a mangpili kadagiti makaipaay iti kasapulan dagiti kameng ti klase. Mabalina a kasapulanyo nga ibagay ti sumagmamano a saludsod tapno mayannurot iti kasasaad dagiti kameng ti klase.

Dagiti Proverbio ket ababa a pagsasao a gagangay a mangted iti balakad maipapan iti panagbiag a sililinteg. Naisurat iti Daan a Tulag a ni Solomon “nangisao iti tallo ribu a proverbios” (1 Ar-ari 4:32). Nairaman ti sumagmamano kadagitoy a nainsiriban a pagsasao iti Libro dagiti Proverbio. Nupay saan a propeta ni Solomon ken dagiti dadduma pay a nagsurat iti daytoy a libro, kaaduan nga insuratda ti pinaregta ti Apo. Gagangay a mangiladawan dagiti sinuratda iti maysa a pammati a ti pudno a sirib ket naggapu iti Dios.

Naglaon pay dagiti libro ti Ecclesiastes kadagiti nainsiriban a pagsasao, ket sumagmamano a tattao ti namati a ni Solomon ti nagsurat iti daytoy. Ti mensahe ti Ecclesiastes ket napnuan kaipapanan ti biag laeng babaen ti Dios.

Nabingaybingay daytoy nga adalen iti pito a benneg a mangipamaysa kadagiti napateg a topiko iti Dagiti Proverbio ken Ecclesiastes. Iti bukodyo a panagadal, mabalina a masarakanyo dagiti dadduma a topiko a kayatyo a paglilinnawagan iti klase.

1. Sirib

Isuro ken paglilinnawagan dagiti sumaganad a binatang manipud iti Dagiti Proverbio ken Ecclesiastes.

- Yunay-unay dagiti libro dagiti Proverbio ken Ecclesiastes ti kinapateg ti sirib. Ania dagiti paggidiatan ti panagbalin a mannakaammo ken panagbalin a nasirib? (Kitaen Dagiti Proverbio 1:7; 9:9–10; 2 Nephi 9:28–29. Ilawlawag nga iti pagsasao ti Biblia, ti panagbuteng iti Apo kaipapananna ti panagrukab ken panagtungpal kenkuana. Ilawlawag a ti sirib ket ad-adda pay ngem iti pannakaammo; daytoy ti umno a panangyaramat iti pannakaammo. Kadagiti Israelita, ti sirib kaipapananna ti panagtungpal kadagiti linteg ti Dios.)
- Ania ti masursurotayo manipud iti Dagiti Proverbio 2:2–6 maipapan no kasano ti pananggun-od iti pannakaammo ti Dios? Apay iti panagkunayo a kasapulan ti kinapasnek tapno magun-od ti daytoy a pannakaammo?
- Kasano a maipada ti pateg ti sirib iti pateg dagiti naindagaan a gameng? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 3:13–18; Ecclesiastes 7:12. Makita a dagiti balikas nga *isu* ken *kenkuana* iti Dagiti Proverbio 3:15–18 ket maipapan iti sirib.) Kasano a mangisangbay ti sirib iti ragsak ken talna?

- Ibagi ti dagiti Proverbio 3:18 a ti sirib ti “kayo ti biag” kadagiti addaan iti daytoy. Ania ti maisuro daytoy a simbolo kadaytoy maipapan iti pateg ti sirib? (Kitaen ti 1 Nephi 11:8–11, 21–25, a makita a ti kayo ti biag ket maysa a simbolo ti ayat ti Dios.)
- Ania dagiti kababalin dagiti masirib a tattao a nailista iti Dagiti Proverbio 9:9–10 ken 15:31–33? Apay a kasapulan dagitoy a kababalin tapno makagunod iti sirib?

2. Agtalek iti Apo

Isuro ken paglilinnawagan ti Dagiti Proverbio 3:5–7.

- Ania a balakad ti naited iti Dagiti Proverbio 3:5–7? Kasano nga iturong ti Apo dagiti dalantayo? Ania a padpadas ti nakaisuro kadakayo nga agtalek iti Apo?
- Ania ti kayat a sawen ti panangawat iti Dios? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 3:6; Alma 34:38; DkK 59:21.) Kasano a mabendisionantayo bayat ti panangawattayo kenkuana?

3. Dagiti balikas nga isaotayo

Isuro ken paglilinnawagan dagiti sumaganad a binatang manipud iti Dagiti Proverbio.

- Nakasurat iti Dagiti Proverbio 6:16–19 ti pito a bambanag a guraen ti Apo. Tallo kadagitoy a bambanag—panagulbod, panagisaosao iti inuulbod, ken panagmula iti riri kadagiti agkakabsat—maipakat kadagiti balikas a sasawentayo. Apay a maseknan ti Apo kadagiti balikas nga isawsawangtayo? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 16:27–28; 18:8; 25:18; Mateo 12:36–37.) Kasano a maparmektayo dagiti parikut iti panagulbod, pannakitsismis, wenna panagsaosao iti inuulbod maipapan iti dadduma?
- Ibagi ti Dagiti Proverbio 16:24 a “dagiti makaay-ayo a sasao arigda la rara, nasam-itda iti kararua.” Kasano a pumudno daytoy? Ania dagiti bunga ti pannakisao iti naimbag? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 12:25; 15:1; 16:24.) Kasano a nakatulongen kadakayo dagiti nasayaat a balikas dagiti dadduma?
- Ania dagiti pagimbagan a sumangbay iti pannakisarita iti naalumamay no tumaud dagiti di panagkikinnaawatan? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 15:1.)

Kinuna ni Elder Gordon B. Hinckley: “Manmano a maipasangotayo iti riribuk no makisaotayo iti naalumamay. Iti laeng panagbugkawtayo a pakagargarian ti pungtottayo ken agbalin dagiti babassit ken awan kaes-eskanna a banag a pakaigapuan ti dakkal a panagsisinnuppiat wenna di panagkikinnaawatan” (iti Conference Report, Abr. 1971, 82; wenna *Ensign*, Hunio 1971, 72).

4. Kinatangsit

Isuro ken paglilinnawagan ti Dagiti Proverbio 8:13; 13:10; 16:18–19.

- Dakamaten ti Dagiti Proverbio 8:13 a guraen ti Apo ti kinatangsit. Apay a nadagsen a basol ti kinatangsit?

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson:

“Ti kangrunaan a galad ti kinatangsit ket gura—gura iti Dios ken gura kadagiti padatayo a tattao. Ti *gura* kaipapananna ti ‘makarurod iti, bumusor iti, wenna maysa a kasasaad ti pagsusupadian.’ Daytoy ti bileg a pagtarigagayan ni Satanas a mangituray kadatayo.

“Ti kinatangsit ket gagangay a makibinnalubal ti kadawyan daytoy. Aramidentayo ti pagayatantayo a maibusor iti pagayatan ti Dios. No iturongtayo ti kinatangsittayo iti Dios, adda daytoy iti espiritu ti ‘pagayatak saan iti pagayatam.’ Kas iti kinuna ni Pablo ‘sapsapulenda ti sanikuada laeng, saan a dagiti sanikua ni Jesucristo’ (Taga-Filipos 2:21).

“Ti pagayatantayo iti pannakibalubal iti pagayatan ti Dios ti mangipalubos kadagiti tarigagay, pagesman, ken paggartemantayo (kitaen ti Alma 38:12; 3 Nephi 12:30).

“Saan a maawat dagiti natangsit ti bileg ti Dios a mangted pangiturong iti biagda (kitaen ti Helaman 12:6). Aramatenda dagiti kapanunotan wenna konseptoda iti kinapudno tapno makibalubalda a maibusor iti naindaklan a pannakaammo ti Dios, dagiti kabaelanda a maisuppiat iti bileg ti kinasaserdote ti Dios, dagiti balligi a nangun-odda a maibusor kadagiti nabileg nga aramidna.

“Ti guratayo iti Dios ket maawagan iti adu a nadumaduma a banag, kas iti yaalsa, natangken a panagpuspuso, nasukir, saan nga agbabawi iti basbasol, bimsogda (gapu iti kinapalanguad), nalaka a mapasakitan, ken agdawat iti pagilasinan. Tarigagayan dagiti natangsit nga umannugot ti Dios kadakuada. Saanda nga agtarigagay a mangbalbaliw kadagiti kapanunotanda a mayannurot iti kapanunotan ti Dios. . . .

“Maysa a makalunod a basol ti kinatangsit iti pudno a kaipapanan dayta a balikas. Pabassiten wenna lapdanna ti panagdur-astayo (kitaen ti Alma 12:10–11). Saan a nalaka a masursuruan dagiti natangsit (kitaen ti 1 Nephi 15:3, 7–11). Saanda a balbaliwan dagiti panunotda tapno awatenda ti kinapudno, gapu a ti panangaramid iti daytoy ket mangisingasing a nagbiddutda” (iti Conference Report, Abr. 1989, 3–5; wenna *Ensign*, Mayo 1989, 4, 6).

- Isuro ti Dagiti Proverbio 13:10 ken 16:18 a ti kinatangsit mangiturong iti panagsisinnupanget ken pannakadadael. Kasano a maaramid ti kinatangsit daytoy? Kasano nga aringan ti kinatangsit dagiti kaamaantayo?

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson:

“Sabali pay a pagilasinan ti kinatangsit ti panagsisinnupanget. Ti panagsisinnuppiat, panaggaapa, saan a nalinteg a panangituray, kaawan iti panagkikinnaawatan iti nagbaetan dagiti nagannak ken annak, panagdiborsio, panagabuso iti asawa, panagririri, ken ti panangrilibuk, ket maibilang amin iti daytoy a klase ti kinapalanguad.

“Ti panagsisinnupanget iti kaamaantayo ti mangpapanaw iti Espiritu ti Apo. Daytoy pay ti mangpapanaw iti kaaduan kadagiti kameng ti kaamaantayo. . . .

“Ti kinatangsit ti nakaro a mangaring iti amin a pannakilangentayo—ti pannakilangentayo iti Dios ken dagiti katulonganna, iti nagbaetan ti agassawa, nagannak, ken anak” (iti Conference Report, Abr. 1989, 5; wenna *Ensign*, Mayo 1989, 6).

- Kasano ti panangparmektayo iti kinatangsit? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 16:19.) Ania ti maaramidtayo tapno agbalin a napakpakumbabatayo iti pannakilangentayo kadagiti kameng ti kaamaantayo ken iti Dios?

5. Pannakigayyem

Isuro ken paglilinnawagan dagiti sumaganad a binatang manipud iti Dagiti Proverbio ken Ecclesiastes.

- Apay a naballaagantayo maipapan kadagiti saan a nalinteg a gagayyem? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 13:20; 22:24–25.)
- Ania ti sumagmamano a kababalin dagiti nasayaat a gagayyem? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 17:17; 27:9.) Kasano a nakatulongen kadakayo dagiti nasayaat a gagayyem kadagiti narigat a panawen?
- Ania ti maaramidtayo tapno makagun-od kadagiti napudno a gagayyem? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 18:24. Ilawlawag a tapno maaddaantayo kadagiti nasayaat a gagayyem nasken nga agbalintayo a nasayaat met a gagayyem.)
- Kasano ti rikna dagiti pudno a gagayyem no agaramidtayo kadagiti saan a nainsiriban a pili? (Kitaen ti Ecclesiastes 4:9–10.)

Kinuna ni Elder Marvin J. Ashton:

“Maysa ti nagkuna, ‘Ti gayyem ket maysa a tao a siaayat a mangibilang no asinoak.’ Ti panangawat iti daytoy a kas maysa a panangilawlawag iti kaipapanan ti balikas, bay-andak nga isingasingko a dagus a nababbabatayo ngem iti maysa a pudno a gayyem no baybay-antayo ti maysa a tao iti isu met la a kasasaadna idi masarakantayo isuna. . . .

“Awanen ti dakdakkal pay a gunggona a sumangbay iti asino man kadayoy ngem ti panagserbitayo no di ti napudno nga ‘Agyamanak kenka iti panagbalinmo a gayyemko.’ No masarakan dagiti agkasapulan iti tulong ti dalanda nga agsubli babaen kadayoy ken kaduatayo, daytoy ti panaggayyem a maipatpatungpal. No mapapigsa dagiti nakapsut ken ad-adda a mapapigsa pay dagiti napigsa iti unos ti biagtayo, napaypayso ti panaggayyem. No mabalina a kedngan dagiti gagayyemna ti maysa a tao, mabalina pay a kedngan ti no kasano ti kadakkal wenno kinasayaat dagita a gagayyem iti naespirituan. . . .

“Wen, ti maysa a gayyem ket tao a siaayat a mangibilang kaniak no asinoak ngem siaayat ken kabalanna a panawannak a nasaysayaat ngem idi nasarakannak” (iti Conference Report, Okt. 1972, 32, 35; wenno *Ensign*, Ene. 1973, 41, 43).

- Kasano ti panangpapigsatayo iti panaggayyem kadagiti kameng ti kaamaan?
- Masansan nga inawagan ni Jesucristo dagiti pasurotna a gagayyemna (DkK 88:62; 93:45). Kasano ti panangipakitana nga isu ti gayyemtayo? (Kitaen ti Juan15:13.) Kasano ti panangipakitatayo a gagayyemnatayo? (Kitaen ti Juan 15:14.) Kasano ti pannakariknayo iti pannakigayyemna?

6. Panangpatanor kadagiti ubbing

Isuro ken paglilinnawagan dagiti sumaganad a binatang manipud iti Dagiti Proverbio.

- Ibagay ti Dagiti Proverbio 22:6 nga “Iruammo ti ubbing iti dalan a rebbengna a papanan.” Ania ti nasken nga aramideng dagiti nagannak a mangsurot iti

daytoy a balakad? (Kitaen ti DkK 68:25–28.) Kasano a masursuruantayo a nasamsamay dagiti ubbing kadagiti pagbatayan ti ebanghelio ken tulongan ida a mangpadur-as iti pammaneknekda?

Kinuna ni Elder Richard G. Scott: “Nasken a siaayatkayo a mangtallikud iti bukod a pagragsakan ken bukod a pagsayaatanyo para iti aramiden a naipamaysa iti kaamaan, ken saan nga ipabaklay iti Simbaan, pagadalan, wenno kagimongan ti kangrunaan nga akem iti panangallukoy wenno panangtulong iti maysa nga ubing a mangpadur-as iti amin a benneg ti biag. Kasapulan ti panawen, dakkell a panagkagumaan, ken napateg a bukod a panagsakripisio nga “iruam ti ubing iti dalan a rebbengna a papanan,” Ngem sadino ti pakasarakanyo kadagiti dadakkell a gunggona gapu iti nasayaat nga aramid?” (iti Conference Report, Abr. 1993, 43; wenno *Ensign*, Mayo 1993, 34).

- Apay a kasapulan dagiti ubbing dagiti annuroten, pagpatinggaan, ken naayat a panangatur? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 19:18; 29:17.) Kasano ti isusungbat dagiti ubbing iti nalinteg a balakad dagiti nagannak kadakuada? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 6:20–23.) Kasano ti panangted dagiti nagannak iti panagatur? (Kitaen ti DkK 121:41–44.)

7. Kinaragsak ken nasayaat a panagpakatawa

Isuro ken paglilinnawagan ti Dagiti Proverbio 15:13 ken 17:22.

- Apay a napateg ti mangpatanor iti naragsak a kananakem ken nalaing a panagpakatawa? (Kitaen ti Dagiti Proverbio 15:13, 17:22.)

Kinuna ni Presidente Hugh B. Brown: “Kayatko nga umisemkayo gapu ta nasken a pagtalinaedentayo ti nalaing a panagpakatawa ania man ti mapasamak. Panagkunak iti amin a tattao iti lubong datayo koma dagiti kararagsakan. Addaantayo iti kaindaklan ken karagsakan a mensahe iti lubong. Panagkunak a no makapantayo iti sabali a bangir, adda maysa a mangsabat kadatayo a nakaisem (malaksid no mapantayo iti di umisu a lugar ket kalpasanna adda mangted kadatayo iti manglalais nga isem), isu nga agragsaktayo koma. Ngem napudpudno koma ti kinaragsaktayo—aggapu koma daytoy iti kaunggan” (*The Abundant Life* [1965], 83).

- Ania ti maaramidatayo tapno mayallukoy ti makaparegta a katawa iti kaamaantayo? (Mabalin a kayatyo a paisalaysay kadagiti kameng ti klase ti maipapan kadagiti kanito a nakatulong ti katawa iti kaamaanda a mangrisut kadagiti parikut ken mangpadur-as iti ayat para iti tunggal maysa.)

Panangigibus

Iburayyo ti riknayo maipapan kadagiti topiko a napaglilinnawaganyo. Allukoyen dagiti kameng ti klase a manglagip ken mangsurot iti balakad iti Dagiti Proverbio ken Ecclesiastes. Mabalin a kayatyo met nga allukoyen ida a mangyulo iti paggugustoda a binatang manipud iti maysa kadagita a libro.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Aramiden iti Dagiti Proverbio

Mangisurat iti sumagmamano a reperensia manipud iti libro Dagiti Proverbio kadagiti naisina a panid ti papel ket ikabil daytoy iti uneg ti malukong. Pagsisinnublaten a pangalaen dagiti kameng ti klase iti panid ti papel manipud iti malukong, nga ibasana ti binatangog ti nasantuan a kasuratan a naisurat iti panid ti papel, ken ilawlawagna no kasano a mayaramat iti biagtayo dayta a binatangog.

2. Panangyaramat iti nasantuan a kasuratan

Mangidrowing iti pigura ti bagi iti pisarra. Pabirok kadagiti kameng ti klase dagiti sumaganad a bersikulo ken isurat ti reperensia iti abay ti tunggal paset ti bagi. Basaen ti bersikulo ken paglilinnawagan no kasano a mayaramat dagitoy iti biagtayo.

- a. Dagiti Proverbio 2:2 (lapayag ken puso)
- b. Dagiti Proverbio 3:5 (puso)
- c. Dagiti Proverbio 3:7 (mata)
- d. Dagiti Proverbio 3:27 (ima)
- e. Dagiti Proverbio 4:26–27 (saka)
- f. Dagiti Proverbio 8:7 (ngiwat)
- g. Dagiti Proverbio 10:4 (ima)
- h. Dagiti Proverbio 12:15 (mata)

3. “Ti natalugadingan a babai” (Dagiti Proverbio 31:10)

Pasubli a paadal kadagiti kameng ti klase ti Dagiti Proverbio 31:10–31 ket ilista dagiti kababalin ti natalugadingan a babai. Ilawlawag a dagitoy dagiti kababalin a nasken nga ikagumaanantayo a patanoren, lalaki ken babai. Mabalin a kayatyo nga isurat dagiti sungbat dagiti kameng ti klase iti pisarra. Dagitoy dagiti mabalin nga iraman a sungbat:

Bersikulo Kababalin

11	Mapagtalkan
13	Agtrabaho a situtudio
20	Manangngaasi
25	Napigsa ken madaydayaw
26	Agsao nga addaan sirib ken kinasingpet
28	Napasnek nga asawa ken ina
30	Agtungpal iti Apo

Awisen ti sumagmamano a kameng ti klase a mangisalaysay maipapan kadagiti tattao nga am-ammoda a pagwadan dagitoy a kababalin.

Panggep

Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a mangpadur-as iti pigs a mangsango iti rigat babaen ti panagtalekda iti Apo, panangpadur-asda iti pammaneknekda maipapan kenkuana, ken panangpatalinaedda iti bukod nga integridad.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan.
 - a. Job 1–2. Ni Job, nalinteg ken napudno a lalaki, napadasanna dagiti nakaro a pannubok. Nagtalinaed a napudno iti Apo iti baet ti pannakapukaw dagiti sanikua, annak, ken salun-atna.
 - b. Job 13:13–16; 19:23–27. Nasarakan ni Job ti pigs a iti panagtalekna iti Apo ken iti pammaneknekna maipapan iti Mangisalakan.
 - c. Job 27:2–6. Nasarakan ni Job ti pigsana iti bukodna a kinalinteg ken integridad.
 - d. Job 42:10–17. Kalpaskan ti napudno a panagibtur ni Job kadagiti pannubokna, binendisionan ti Apo isuna.
2. Mainayon a basaen: Dadduma pay a kapitulo iti Job, Doktrina ken Katulagan 121:1–10.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Isalaysay ti sumaganad nga analohia kadagiti kameng ti klase (wenno pagsaganaen ti maysa a kameng ti klase a mangisalaysay iti daytoy):

Naminsan nga imbaga ni Elder Joseph B. Wirthlin maipapan kadagiti mannalon iti napudot a disierto ti amianan a laud ti Mexico nga “agmulmula ken agpatpatubo iti nadumaduma a kita ti mais ken utong a karkarna ti kinatibkerda ken dumakkelda uray no panawen ti tikag. Agbiag dagitoy a mula ken umaduda iti narigat a klima a pakalaylayan ken pakatayan dagiti dadduma a mula. Maysa kadagitoy a mula ti puraw nga utong (teparay bean). Agrusing ti bukel daytoy ket dumakkell ti mula no awan unay ti tudo. Aguneg ti ramutna iti agingga iti innem a kadapan (agarup 180 a sentimetro) iti nabato, nadarat a daga tapno makaala iti dam-eg a kasapulanna. Mabalin nga agsabong ken agbunga daytoy iti agarup 46 iti digri sentigrado a temperatura ti disierto nga adda laeng maysa a tinawen a panagtudo. Agtalinaed dagiti bulongda a berde, bassit laeng ti irigasion, uray pay iti kapudotna iti tengnga ti bulan ti Hulio.”

- Ania ti masursurotayo manipud iti daytoy nga analohia a makatulong kadatayo a mangibtur iti rigat?

Insingasing ni Elder Wirthlin: “Nalabit a matulad dagiti kameng ti Simbaan ti pagwadan dagitoy natibker ken nasaranta a mulmula. Nasken nga ipaunegtayo

dagiti ramuttayo iti kaunggan ti daga ti ebanghelio. Nasken a dumakkel, dumuras, agsabong, ken agbungatayo iti nasayaat a bunga iti nawadwad iti baet ti kinadakes, sulisog, wenno dillaw a mabalin a pakaipasanguantayo. Nasken nga adalentayo ti agtalinaed iti pudot ti rigat” (iti Conference Report, Abr. 1989, 7; wenno *Ensign*, Mayo 1989, 7).

Ilawlawag a maipapan ken ni Job daytoy nga adalen, maysa a lalaki a ti pammati ken kinalintegna ti nangtulong kenkuana a nagibtur iti nakaro a rigat.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Nadagsen ti pannubok ni Job.

Isuro ken paglilinnawagan ti Job 1–2.

- Ania a kita ti lalaki ni Job? Mabalin a kayatyo nga ilista ti sumagmamano a kababalinna iti pisarra. Adu kadagiti maitutop a reperensia ti awan iti naituding a basaen, isu a mabalinyo a pasapul iti tunggal maysa kadagiti kameng ti klase ket paibaga no ania a kababalin ti nailadawan.
 - a. Maysa a lalaki a nalinteg a manaligaget iti Dios ken liniklikanna ti dakes (Job 1:1).
 - b. Nabaknang ngem saan a maseknan laeng iti kinabaknang (Job 1:3, 21).
 - c. Addaan integridad (Job 2:3).
 - d. Pinatibkerna dagiti nakapuy (Job 4:3–4).
 - e. Nagna kadagiti dalan ti Apo ket impategna dagiti sasao ti Apo (Job 23:10–12).
 - f. Manangngaasi kadagiti balo, napanglaw, lugpi, ken bulsek (Job 29:12–16).
 - g. Maseknan kadagiti kabusorna ket pinakawanna ida (Job 31:29–30).
- Ania dagiti pannubok a nagpasaran ni Job? Mabalin a kayatyo nga ilista ti sumagmamano kadagitiyo a pannubok iti pisarra. Adu kadagiti maitutop a reperensia ti awan iti naituding a basaen, isu a mabalin a kayatyo a pakita iti tunggal maysa kadagiti kameng ti klase ket paibaga no ania a pannubok ti nailadawan.
 - a. Pannakapukaw dagiti adipen, sanikua, ken pamastrekan (Job 1:13–17).
 - b. Pannakapukaw dagiti annakna (Job 1:18–19).
 - c. Sakit ken saem ti bagi (Job 2:7; 7:5; 16:16).
 - d. Saan a makaidna a pannaturug a napno kadagiti nakabutbuteng a tagtagainep (Job 7:4, 13–14).
 - e. Naranggas a pammabasol ken pannakapukaw ti tulong manipud kadagiti gagayyem ken kaamaan (Job 2:9; 4:1, 7–8; 11:1–6; 19:13–22).
 - f. Pannakatikaw maipapan no apay a naidawat a pagpasaranna dagitoy a pannubok (Job 10:15).
 - g. Panaglalais dagiti agragsak iti pannakatnagna (Job 16:10–14; 30:1, 8–10).
 - h. Ti rikna a nalipatanen ti Dios isuna wenno saan a dimngeg (Job 19:6–8; 23:3–4; makita a ti balikas a *kenkuana* iti Job 23:3–4 ket maitudo iti Dios).
- Kasano a maipada dagiti pannubok ni Job kadagiti pannubok dagiti tao a mapasparanda iti aldawtayo? (Agpapada dagiti pannubok: pannakapukaw iti

sanikua, pannakapukaw dagiti annak, pannakapukaw ti salun-at, ken pannakapukaw ti ayat ken pannakikadua dagiti gagayyem ken kaamaan.)

- Ania ti imbaga ni Satanas a gapu ti kinalinteg ni Job? (Kitaen ti Job 1:9–10.) Ania ti impadles ni Satanas a rikna ni Job idi napukaw aminen ti kinabaknangna ken dadduma pay a bendisionna? (Kitaen ti Job 1:11; 2:4–5.) Kasano ti rikna ni Job idi mapasamak daytoy? (Kitaen ti Job 1:20–22; 2:10.) Ania ti masursurotayo manipud kadagitoy a rikna?
- Iti baet ti rigatna, ni Job “saan a nakabasel, ket dina met impabasel a simamaag iti Dios” (Job 1:22). Kasano a mangpabasel a simamaag ti sumagmamano a tattao iti Dios no dumteng ti ladingit, kinadaksanggasat, wenno trahedia? (Mabalin a pabasolenda ti Dios wenno pagduaduaanda ti sirib ken paraburna, a mariknada a saanna a maawatan wenno ay-ayaten ida. Adda pay dagiti agduadua iti kaaddana.)

2. Nasarakan ni Job ti pigsana iti Apo.

Isuro ken paglilinnawagan ti Job 13:13–16; 19:23–27.

- Ti panagtalek ni Job iti Apo ket dakkel a paggapuan ti naespirituan a pigsana para kenkuana (Job 13:13–16). Ania ti kayatna a sawen ti agtalek iti Apo? Kasano a mapadur-astayo ti panagtalek iti Apo a mangtulung kadatayo bayat dagiti pannubok? (Kitaen ti Taga-Roma 8:28; 2 Nephi 2:2, 11, 24; DkK 58:2–4; 122:5–9.) Ipaneknek a gapu ta ipatpategnatayo ti Apo, impanamnamana kadatayo a no napudnotayo, amin a banag ket para iti pagsayaatantayo ken mangtulung kadatayo a dumur-as.
- Iti kapitulo 19, inladawan ni Job dagiti pannubok a napasaranna, kalpasanna nagpaneknek maipapan iti Mangisalakan. Kasano a nakatulung ti pammaneknek ni Job maipapan iti Mangisalakan tapno maibturanna dagiti pannubokna? (Kitaen ti Job 19:25–27.) Kasano a mangted iti pigsana kadatayo ti pammaneknek maipapan iti Mangisalakan bayat dagiti rigat?

Mabalin a kayatyo a pakanta kadagiti kameng ti klase ti “Ammok Nabiag ti Mannubbotko” (*Pagbatayan ti Ebanghelio*), wenno mabalinyo a patokaren daytoy a himno.

3. Nasarakan ni Job ti pigsana iti bukodna a kinalinteg ken integridad.

Isuro ken paglilinnawagan ti Job 27:2–6.

- Ti integridad ni Job ti maysa pay a paggapuan ti naespirituan a pigsana bayat dagiti rigatna (Job 27:2–6). Ania ti integridad? Kasano a nangpapisana ken ni Job ti bukod nga integridad bayat dagiti pannubokna? Kasano a makatulung kadatayo ti bukod nga integridad kabayatan ti pannubok? (Bayat ti panangpatalinaedtayo iti integridadtayo, makagun-odtayo iti pigsana iti pannakaammo a ti turongen ti biagtayo ket makaay-ayo iti Apo.)

Inlawlawag ni Elder Joseph B. Wirthlin ti kaipapanan ti *integridad* a kas “kanayon a panangaramid no ania ti umno ken rumbeng, ania man dagiti madagdagus a pagbanaganna. Kaipapananna ti panagbalin a nalinteg manipud iti mismo a kaunggan ti kararuatayo, saan laeng kadagiti tignaytayo, no di ket, napatpateg pay, iti pampanunottayo ken iti puspusotayo. Ti bukod nga integridad ti mangisingasing iti kasta a kinamannatalek ken di pannakadadael gapu ta awan kabaletantayo nga agbalin a falso iti panagtalek wenno katulagan” (iti Conference Report, Abr. 1990, 38; wenno *Ensign*, Mayo 1990, 30).

4. Kalpasan ti panagibtur ni Job a sipupudno kadagiti pannubokna, binendisionan ti Apo isuna.

Isuro ken paglilinnawagan ti Job 42:10–17.

- Kalpasan ti panagibtur a sipupudno ni Job kadagiti pannubokna, kasano ti panangbendision ti Apo kenkuana? (Kitaen ti Job 42:10–15; Santiago 5:11.) Kasano a bendisionannatayo ti Apo bayat ti panangibturtayo a sipupudno kadagiti pannubok? (Kitaen ti Job 23:10; 3 Nephi 15:9. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti bukod a padpadas. Mabalín a kayatyo nga ilawlawag a nupay binendisionan ti Apo ni Job iti “mamindua a kas iti adda kenkuana idi damo,” dagiti naespirituan a bendision nga it-ited ti Dios kadatayo bayat ti sipupudno a panagibturtayo ket dakdakkél pay ngem dagiti naindagaan a bendision.)

Kinuna ni Elder Orson F. Whitney: “Awan saem a sagabaentayo, awan pannubok a pagpasarantayo ti madadael. Agpaay daytoy iti edukasionantayo, iti panangpatanor kadagiti kasta a kababalin kas iti kinaanus, pammati, kinapigsa, ken kinapakumbaba. Amin a sagsagabaen ken amin nga an-andurantayo, nangruna no maibturantayo daytoy a siaanus ti mangpatanor kadagiti kinataotayo, ken mangpatarnaw iti puspusotayo, mangpadakkél iti kararuatayo, mamagbalin kadatayo nga ad-adda a manangipateg ken manangngaasi, ad-adda a maikari a maawagan nga annak ti Dios. . .ken babaen daytoy a ladingit ken panagsagaba, panagbannog ken panagrigat, a magun-odtayo ti adal nga immayantayo a tun-oyen ken mangaramid kadatayo nga ad-adda a kas iti Amatayo ken Inatayo iti langit” (naadaw iti Spencer W. Kimball, *Faith Precedes the Miracle*, 98).

Kinuna ni Propeta Joseph Smith: “Kaslaak la dakkél, narusanger a bato nga agtulidtulid nga agpababa manipud iti nangato a bantay; ken ti laeng magun-odko a panangpasilap ket no maigusugos ti sumagmamano a sulina a maidungpar datyoy iti maysa a banag, . . .a mangiridis iti sulina ditoy ken idiy. Iti kasta agbalinakto a nalamuyot ken napsileng nga orongan a mamagtigerger iti Mannakabalin” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, pinili ni Joseph Fielding Smith [1976], 304).

Panangigibus

Gupgopenyo ti panaglilinnawagyo maipapan iti libro ni Job, a mangyunay-unay a makaawattayo iti pigsa a mangibtur kadagiti pannubok babaen ti panagtalek iti Apo, panangpapigsa kadagiti pammaneknektayo maipapan kenkuana ken panangpatalinaed iti integridadtayo tapno maammuantayo a makaay-ayo ti biagtayo kenkuana. Mabalín a kayatyo nga isalaysay kadagiti kameng ti klase maipapan iti maysa a gundaway idi naawatyo ti pigsa iti panawen ti rigat. Isingasing nga agutob dagiti kameng ti klase no kasano a mayaramatda dagiti pagbatayan a nailawlawag iti daytoy nga adalen a makatulong kadakuada nga agibtur iti rigat.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalín a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Dagiti gagayyem ni Job

- Kasano nga inladawan da Elifaz ken Bildad, dua a gagayyem ni Job, ti panagsagabana? (Kitaen ti Job 4:7–8; 8:6. Impagarupda a pannusa manipud iti Dios ti sagsagabaen ni Job gapu iti basbasol a linabsingna.) Ania dagiti pagpeggadan iti panamati nga umay dagiti sagsagabaen kas pannusa manipud iti Dios gapu iti basbasoltayo?
- Ania ti maisuro kadatayo dagiti nagbiddutan dagiti gagayyem ni Job maipapan iti panangtulong kadagiti tattao nga agsagsagaba iti rigat?

2. Dagiti saludsod a damagen iti panawen ti rigat

Kinuna ni Elder Richart G. Scott: “No maipasangkayo iti rigat, maiturongkayo nga agdamag iti adu a salsaludsod. Sumagmamano ti agpaay a napateg a panggep; saan dagiti dadduma. Masaludsod ti, Apay a nasken a mapasamak daytoy kaniak? Apay a nasken a sagabaek daytoy ita? Ania ti naaramidko a makaigapu iti daytoy? ket agpaay nga awan napateg a panggepna. Awan a talaga ti maaramidna a naimbag no agdamag kadagiti saludsod a mangiladawan iti panangsupiat iti pagayatan ti Dios. Imbes koma ketdi a saludsoden ti, Ania ti aramidek? Ania ti masursurok manipud iti daytoy a padas? Ania ti nasken a balbaliwak? Asino ti makatulong kaniak? Kasano a malagipko dagiti adu a bendision iti panawen ti pannubok?” (iti Conference Report, Okt. 1995, 18; wenno *Ensign*, Nob. 1995, 17).

3. Panangpatalinaed iti agnanayon a pannirigan iti panawen ti rigat

Kinuna ni Presidente Spencer W. Kimball:

“No kitaentayo ti biag iti daga (mortalidad) a kas sibubukel a panagbiag, ngarud agbalin a didigra ti saem, ladingit, pannakapaay ken ababa a biag. Ngem no kitaentayo ti biag a kas agnanayon a banag nga adayo nga amang a mayat-atiddog iti napalabas a panagbiag sakbay ti biag iti daga ken iti agnanayon a masakbayan kalpasan ti masanguanan nga ipapatay, ngarud mailugar ti amin a paspasamak iti umno a pannirigan.

“. . . Saantayo kadi a maipasango kadagiti pannulisog tapno masubok ti kinatibkertayo, sakit tapno masursurotayo ti aganus, patay tapno ditayton matay ket maitan-oktayonto?

“No maagasan ti amin a masakit nga inkararagantayo, no masalakniban ti amin a nalilinteg ken madadael ti amin a nadangkes, maawan pateg wenno awan kaipapanan ti amin a plano ti Nailangitan nga Ama, ket aggibus ti kangrunaan a pagbatayan ti ebanghelio ken ti kinawaya a panagpili. Awan tao ti nasken nga agbiag babaen ti pammati” (*Faith Precedes the Miracle* [1975], 97).

4. Saan nga agbayag ti panagrang-ay dagiti nadangkes

- No dadduma kasla agrang-ay dagiti nadangkes idinto ta agsagaba dagiti nalinteg. Ania ti isuro ti libro ti Job maipapan iti kasla panagrang-ay dagiti nadangkes? (Kitaen ti Job 21; 24.)

Panangibinglay iti Ebanghelio iti Lubong

Adalen
33

Jonas 1–4; Mikias 2; 4–7

Panggep Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a mangipatungpal kadagiti pagrebbenganda a kas Israel iti ud-udina nga aldaw nga ayatentayo ti amin a tao ti lubong ken ibinglaytayo dagiti bendision ti ebanghelio kadakuada.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Jonas 1–2. Inawagan ti Apo ni Jonas a mangikasaba iti panagbabawi kadagiti tao ti Nineve. Pinadas ni Jonas ti aglibas manipud iti Apo iti maysa a bapor, inalun-on ti maysa a dakkal nga ikan, nagkararag, ket naisalakan manipud iti tian ti ikan.
 - b. Jonas 3–4. Impadto ni Jonas ti pannakadadael ti Nineve ken nagunget idi nagbabawi dagiti tao ti Nineve ken insalakan ti Apo ti siudad (ilawlawag ti Patarus ni Joseph Smith ti Jonas 3:9–10 a nagbabawi dagiti tao, saan a ti Dios.) Nagaramat ti Apo iti maysa a tabungaw ken maysa nga igges tapno isurona ni Jonas a nasken nga ayatenna ti amin a tattao.
 - c. Mikias 2:12–13; 4:1–7, 11–13; 5:2–4, 7–8; 6:6–8; 7:18–20. Impadto ni Mikias maipapan iti mision ti Israel kadagiti maudi nga aldaw.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

- Mano nga agtutubo a lallaki ti Simbaan ti tartarigagayan ti Apo nga agserbi kadagiti naan-anay ti panawenna a mision? (Amin a maikari, makabael nga agtutubo a lallaki.) Apay a nasken a sungbatan ti tunggal maysa kadagitoy nga agtutubo a lallaki daytoy nga awag? Asino pay ti maikari nga agserbi kadagiti naan-anay ti panawenna a mision? (Dagiti maikari nga awan pay assawana a kakabsat a babbai nga agtawen iti 21 wenna natataengan ken nataenganen nga agassawa a nagretiron kadagiti trabahoda no ipalubos ti kasasaadda.)

Idi 1979, insarita ni Presidente Spencer W. Kimball maipapan iti panagkasapulan iti ad-adu a misionario a mangikasaba iti ebanghelio kadagiti tattao iti amin a paset ti lubong. Impakdaarna: “Mamatiak a maaramid ti Apo ti ania man a banag nga intuding ti panunotna nga aramidenna. Ngem makitak nga awan ti nasayaat a gapu no apay a lukatan ti Apo dagiti ruangan a ditayo nakasagana a serreken” (“The Uttermost Parts of the Earth,” *Ensign*, Hulio 1979, 9).

Ilawlawag daytoy nga adalen no kasano a makatulong kadaytoy ti panagbiag ken dagiti sinurat da Jonas ken Mikias tapno maawatantayo ti pagrebbengantayo nga ayatentayo ti amin a tattao ken ibinglaytayo dagiti bendision ti ebanghelio kadakuada.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Naawagan ni Jonas a mangasaba iti Nineve, ngem naglibas daytoy.

Isuro ken paglilinnawagan ti Jonas 1–2.

- Apay a tinarigagayan ti Apo a mapan ni Jonas iti Nineve? (Kitaen ti Jonas 1:2). Apay a nagkedked ni Jonas nga awatenna ti awag nga agmision iti Nineve? (Kitaen to Nahum 3:1–5, a nakailawlawagan ti nakaro a kinadakes ken kinaulpit ti Nineve. Dagiti tattao ti Nineve, ti kabisera ti Asiria, ket kabusor ti Israel.)
- Apay a napan ni Jonas iti Tarsis? (Kitaen ti Jonas 1:3.) Iti ania a wagwagas a padasentayo no dadduma ti aglibas manipud iti imatang ti Apo wenno manipud kadagiti akem nga inted kadatayo dagiti pannakabagina? Ania dagiti bunga dagiti kasta nga aramid?
- Kasano nga impakita ti Apo ti asi ken tinulonganna nga agbabawi ni Jonas? (Kitaen ti Jonas 1:4–2:10.) Ania ti nasursuro ni Jonas kabayatan ti kaaddana iti uneg ti dakkal nga ikan? (Kitaen ti Jonas 2:1–9.) Kasano ti panangtulong ti Apo kadatayo nga agbabawi ken agsubli kadagiti wagasna?
- Bayat ti panagserbina iti daga, insarita ti Mangisalakan maipapan iti “pagilasinan ni Jonas a mammadto” (Mateo 12:39). Ania ti kayat a sawen daytoy a pagilasinan? (Kitaen ti Mateo 12:39–41. Nagyan ni Jonas iti tallo nga aldaw ken tallo a rabii iti uneg ti tian ti dakkal nga ikan ket kalpasanna nairuar a sibibiag. Nagbubos ti Mangisalakan iti tallo nga aldaw ken rabii a nakatanem iti daga ken kalpasanna rummuar a nagungar.)
- Babaen dagiti propetana, inulit ti Apo a binilin ti tunggal maikari, makabael nga agtutubo a lallaki nga agserbi iti naan-anay ti panawenna a mision. Inallukoyna pay dagiti nataengan nga agassawa a nagretiron iti trabahoda nga agserbi kas naan-anay ti panawenna a misionario no kabaelanda la ketdi. (Kitaen dagiti mainayon a kapanunotan iti panangisuro.) Ania ti sumagmamano a gapu no apay a ti sumagmamano a makabael nga agtutubo a lallaki ken nataengan nga agassawa ket dida pilien ti agserbi iti mision? (Agkurang ti panagkumit ken pammatida, saan a pannakaikari, awanan kinatallugod a panawan dagiti gin-awa ti pagtaengan ken kaamaan, panagamak iti no ania ti manamna kadakuada.) Ania ti masursurotayo manipud iti estoria ni Jonas a makatulong kadatayo nga agbalin a naturtured iti panagtungpal iti Apo ken panangibinglay iti ebanghelio?

2. Sinungbatan dagiti tao ti Nineve ti mensahe ni Jonas ket nagbabawida.

Isuro ken paglilinnawagan ti Jonas 3–4.

- Kalpasan a nakapagbabawi ni Jonas, inawagan manen ti Apo tapno ikasabana ti panagbabawi kadagiti tao ti Nineve. Kasano a simmungbat dagiti tao ti Nineve iti mensahe ni Jonas? (Kitaen ti Jonas 3:5–9. Idi un-unana a panawen, kawesan dagiti tao ti bagbagida iti nakirsang a lupot a maawagan iti lupot a sako, ket agtugawda iti dapu a pangipakita a nagpakumbabada ken

nagbabawida.) Kasano ti panangsunbat ti Dios iti panagbalbaliw kadagiti tao? (Kitaen ti Jonas 3:10.)

- Impadto ni Jonas ti pannakadadael ti Nineve (Jonas 3:4). Kasano ti rikna ni Jonas idi pinakawan ti Apo dagiti tao ti Nineve? (Kitaen ti Jonas 4:1–3. Nagunget gapu ta naasi ti Apo kadagiti tao.)
- Ania ti insuro ti Apo ken ni Jonas iti idadakkel ti tabungaw a nangted salinong ken gin-awa ket kalpasanna natay met laeng? (Kitaen ti Jonas 4:4–11. Ay-ayaten ti Dios ti amin nga annakna. Kas iti panangipakitana iti asi ken ni Jonas, tinarigagayanna nga ipakita met ti asina kadagiti agbababawi a tao ti Nineve.) Ania ti maisuro kadayo ti padas ni Jonas maipapan iti panangipateg iti dadduma a tao?

3. Impadto ni Mikias ti maipapan iti mision ti Israel iti ud-udina nga aldaw.

Isuro ken paglilinnawagan dagiti sumaganad a binatang manipud iti Mikias.

Inawagan ni propeta Mikias dagiti tao ti Israel nga agbabawida iti kinadakesda ken agsublida iti Apo. Impadtona ti maipapan iti pannakadadael da Jacob (Israel) ken Juda. Impadtona pay a ti Israel iti ud-udina nga aldaw (Ti Simbaan ni Jesucristo dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw) ket ipatungpalna dagiti panggep ti Apo nga addaan dakkal a bileg.

- Ania dagiti kari nga inted ti Apo iti Mikias 2:12–13? (Inkarina nga urnongennanto dagiti tidda (nabati) ti Israel ket agbalinto a dakkal nga ummong ken iturongnanto ida.) Kasano a maipatpatungpal dagitoy a kari ita nga agdama?
- Sumagmamano kadagiti naindaklan a padto ni Mikias maipapan kadagiti ud-udina nga aldaw ket naisurat iti Mikias 4:1–7. Ania ti impadto ni Mikias maipapan iti templo iti ud-udina nga aldaw? (Kitaen dagiti bersikulo 1–2.) Ania ti impadtona maipapan iti Milenio? (Kitaen dagiti bersikulo 3–7.) Apay a napateg kadayo dagitoy a padto?
- Ania ti masursurotayo manipud iti Mikias 4:11–13 maipapan iti pagtungpalan ti Israel iti ud-udina nga aldaw? (Iti nagkauna a lubong, masansan a maaramat dagiti baka a pagirik iti pagay. Paddapadakanda ti rabaw dagiti pagay, a mamagsisina kadagiti bukel ti pagay. Maitayab dagiti taep ket mabati ti bukel. Dagiti nasion a mangsuppiat iti Zion ket maummongto a kasla binettek ket kalpasanna irikento ti Israel.) Kasano a maidasig daytoy a panangisina iti taep manipud iti bukel ti pagay iti pagrebbengan ti Israel iti ud-udina nga aldaw a mangitrabaho iti aramid ti misionario iti intero a lubong? (Kitaen ti DkK 29:7; 33:5–7.)
- Asino ti impadto ni Mikias iti Mikias 5:2–4? (Idasig daytoy a padto iti kasuratan ti pannakaipatungpal daytoy iti Mateo 2:4–6.)
- Ania ti pangyarigan dagiti tao ti Apo iti Mikias 5:7? Kasano a mayarig ti langa ti linnaaw wenno arbis iti rabaw ti ruot iti kinasamay dagiti kameng ti Simbaan kadagiti tao ti lubong? Ania iti panagkunayo ti kayat a sawen ni Mikias babaen ti panagkunana a saan nga urayen dagitoy nga arbis “dagiti annak ti tattao”? (Kas iti saan a pananglapped dagiti tao iti panagbukel iti linnaaw wenno panagtinnag dagiti arbis, awan ti makalapped iti panagdur-as iti aramid ti Apo iti intero a lubong.)

- Ania ti pangyarigan dagiti tao ti Apo iti Mikias 5:8? Ania ti isingasing daytoy a ladawan maipapan iti pigsang ken bileg ti aramid ti Apo? (Kas iti kaawan bileg ti pangen ti karnero a manglapped iti urbon a leon, awan bileg iti lubong a makalapped iti aramid ti Apo.)

Idi 1842 impakdaar ni Propeta Joseph Smith, “Awan ima a saan a napasanto ti makalapped iti panagdur-as ti aramid; mabalin a kumaro dagiti panagidadanes, mabalin nga agkaykaysa dagiti mangriribuk, mabalin nga aguummong dagiti buyot, mabalin a mangdadael ti kinaulbod, ngem ti kinapudno ti Dios ket agtultuloy nga addaan kinatured, kinatakng, ken wayawaya, agingga a makastrek daytoy iti tunggal kontinente, makasarungkar iti tunggal lugar, makadalapus iti tunggal pagilian, ken mangngegan ti tunggal lapayag, agingga a maipatungpal dagiti panggep ti Dios, ket sawento ti Naindaklan a Jehova a naileppasen ti aramid” (*History of the Church*, 4:540).

- Kasano a nakatulong kadatayo ti Mikias 6:6–8 no mariknatayo a narimbawantayo iti amin a manamna kadatayo?
- Kalpasan ti panangipadtona iti aramid ti Apo iti ud-udina nga aldaw, ania ti kapanunotan nga inted ni Mikias maipapan iti kinatao ti Dios? (Kitaen ti Mikias 7:18–20.) Ania dagiti binatang kadagitoy a bersikulo ti mabalin a mayaramat kadagiti pannakilangen ti Apo kadagiti tao ti Nineve? Ania kadagitoy a binatang ti mabalin a mayaramat kadagiti pannakilangen ti Apo kadatayo?

Panangigibus

Iburay ti pammaneknek nga ay-ayaten ti Apo ti amin nga annakna ken datayo, kas Israel iti ud-udina nga aldaw, ket addaan iti dakkal a pagrebbengan a mangiburay iti ayatna ken dagiti kinapudno ti ebanghelio iti amin a tattao. Paisalaysay kadagiti kameng ti klase no ania ti nasursuroda manipud kada Jonas ken Mikias.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Nasken nga agsagana ti tunggal maikari ken makabael nga agtutubo a lalaki nga agserbi iti mision

Paglilinnawagan ti sumaganad a palawag manipud ken ni Presidente Spencer W. Kimball:

“No agdawdawatak iti ad-adu pay a misionario, diak agdawdawatak iti ad-adu nga awan ti pammaneknekna wenno saan a maikari a misionario. Idawdawatak a mangrugitayo a nasapsapa ken sanayentayo a naimbag dagiti misionariotayo iti tunggal sanga ken tunggal purok iti lubong. Sabali pay a pangkarit dayta—tapno maawatan dagiti agtutubo a maysa a dakkal a gundaway ti mapan iti mision ken nasken a nasalun-at ti bagi, panunot, ken espirituda, ken ti ‘Apo di[na] kitaen ti basol a di mangted iti uray no kabassitan a pawayway.’ . . .

“Masansan a madamag ti saludsod: Nasken kadi nga agserbi iti mision ti tunggal agtutubo a lalaki? Ket inteden ti Apo ti sungbat. ‘Wen’ ti sungbat. Nasken nga

agmision ti tunggal agtutubo a lalaki" ("When the World Will Be Converted," *Ensign*, Okt. 1974, 7–8).

2. Ti panagkasapulan dagiti agassawa a misionario

Paglilinnawagan ti sumaganad a palawag manipud ken ni Elder David B. Haight.

"Iti nagan dagiti Kakabsat a Lallaki, awag daytoy kadagiti nagretiron nga agassawa a sipapasnek a mangibilang iti panagserbi iti mision. Kasapulantayo unay dagiti ad-adu pay nga agassawa a makatulong a mangipaay kadagiti kasapulantayo. . . . Nakurang a 50 a porsiento kadagiti kiddaw para kadagiti agassawa a misionario manipud kadagiti presidente[tayo] iti mision ti napunnuanen. . . .

"Namnamaen dagiti Kakabsat a Lallaki nga adu ken ad-adu pay nga agassawa koma ti mangisagana iti bagbagida para iti naan-anay ti panawenna a panagserbi iti Simbaan. Dakkel ti panagkasapulan! Rinibribu a baro a kamkameng ti kumappeng iti Simbaan iti tunggal tawen, ket kasapulanda a mangngegan ti mannakigayyem a timek ti tulong ken liwliwa manipud kadagiti addan padasna a kameng.

"Ti koro a 'Mapanak iti kayatmo, Apo' (*Dagiti Himno ken Kanta dagiti Ubbing*) ket nasken nga agbalin a nangnangruna pay ngem iti maysa a himno a kankantaentayo iti Domingo. Nasken nga agbalin daytoy a kararagtayo iti pammati bayat ti panagserbitayo iti sadino man a kasapulannatayo ti Apo" ("Couple Missionaries: 'A Wonderful Resource,' " *Ensign*, Feb. 1996, 7, 12).

Panggep

Tapno tulongan dagiti kameng ti klase nga umawat a managayat ken manangngaasi ti Apo ken pakawanennatayo no agbabawi ken agsublitayo kenkuana.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Oseas 1–3. Iti panangaramat iti panangyarig ti napudno nga asawa a lalaki ken mannakikamalala nga asawa a babai, inladawan ni Oseas ti pagnaigan ti Apo ken ti Israel.
 - b. Oseas 11; 13–14. Gapu iti ayatna kadagiti taona, intultuloy ti Apo nga inawis ti Israel nga agbabawi ken agsubli kenkuana.
2. Mainayon a basaen: Ti nabati pay nga Oseas.

No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, isurat ti tunggal maysa kadagiti sumaganad a binatang iti naisina a panid ti papel sakbay ti klase. No bassit ti klaseyo, mangisagana iti maysa laeng a panid ti papel a saggaysa dagiti kameng ti klase.

“Dagiti annak ti Israel kaslanto iti darat ti baybay” (Oseas 1:10)

“Ibukbokkonto kadakuada a kas danum ti pungtotko” (Oseas 5:10)

“Ni Jehova. . .umayto kadatayo a kas iti tudo” (Oseas 6:3)

“Umayto a kas agila” (Oseas 8:1)

“Ti Israel maysa a narukbos nga ubas” (Oseas 10:1)

“Ti panangukom tumubonto a kas iti ajenjo kadagiti gulgulis ti talon” (Oseas 10:4)

“Maipadadanto. . .kas iti asuk a rummuar iti pasngaw” (Oseas 13:3)

“Sarakekto ida a kas maysa nga oso a napukawan kadagiti annakna” (Oseas 13:8)

“Kaslaak la nalangto a kayo ti parwa” (Oseas 14:8)

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

**Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg**

Mabalina kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Ibunongyo dagiti papel nga insaganayo kadagiti kameng ti klase (kitaen ti “Panagsagana” iti ngato). Ilawlawag a tunggal maysa kadagitoy a binatang ket panangipadis manipud iti libro ti Oseas. Pabasa iti napigsa iti tunggal kameng ti klase nga immawat iti papel ti binatang ket mangisingasing iti maysa a mabalina kaipapanan para iti panangipadis. Kas pagarigan, ti panangkuna iti maysa a tao a “kas leon” ket mabalina mangipakita iti kinapigsa wenna kinarungsot.

- Apay iti panangkunayo nga inaramat ni Oseas ken dagiti dadduma a propeta ti panangipadis? (Ti panangipadis iti narigat a maawatan wenna di familiar a

kapanunotan iti maysa a nasimsimple wenno ad-adda a familiar ket mamagbalin a nalaklaka a maawatan kadagiti tao a masursuruan. Makatulong pay dagiti panangipadis a mangted iti adu a nabinsabinsa iti laeng sumagmamano a balikas.)

Ilawlawag a kas pangnayon kadagitoy babassit a panagipadis, inaramat pay ni Oseas dagiti at-atiddog a panagipadis, a maawagan iti metapora wenno panagiyarig (ti *panagiyarig* ket ti balikas a naaramat iti nasantuan a kasuratan). Naglaon ti libro ti Oseas iti sumagmamano a panagipadis tapno makatulong a mangipaawat kadatayo ti pagnaigan ni Jesucristo ken dagiti taona.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat daytoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Iti panangaramatna iti panangyarig iti napudno nga asawa a lalaki ken mannakikamalala nga asawa a babai, inladawan ni Oseas ti pagnaigan ti Apo ken ti Israel.

Isuro ken paglilinnawagan ti Oseas 1–3. No diyo inaramat ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, ilawlawag no ania ti panangyarig sakbay nga irugiyo ti panaglilinnawag.

Maysa kadagiti kanayon a maar-aramat a panangyarig kadagiti nasantuan a kasuratan ket mangiladawan iti Apo a kas maysa a nobio (wenno asawa) ken dagiti tattao iti katulagan a kas nobia (wenno asawa). Sibibileg nga ar-aramaten ti Oseas 1–3 daytoy a panagiyarig, a mangipadis iti panagrukab ti Israel iti didiosen iti pannakikamalala. Kadagitoy a kapitulo, ibagian ni propeta Oseas ti Apo a kas ti asawa a lalaki, ken ibagian ni Gomer iti Israel a kas asawa a babai.

- Iti libro ti Oseas, ti pagnaigan ti Apo iti Israel (ken iti Simbaan ita) ket mayasping iti pagnaigan ti maysa nga agassawa. Ania ti isuro daytoy a panangipadis kadatayo maipapan iti tukad ti panangkumit ken kinapasnek a namnamaen ti Apo manipud kadatayo?
- Iti ania a wagas a maipadis ti nagkauna nga Israel ken ni Gomer, a nailadawan a kas “asawa ti pannakikamalala”? (Kitaen ti Oseas 1:2–3; 2:5, 13. Insina ni Gomer ti asawana ket nakikamalala; nalipatanen ti Israel ti Apo ken nagbalin a nadangkes.)
- Asino ken ania dagiti “kamalala” ti Israel—dagiti banag a makaigapu iti panangtallikud dagiti tao iti Apo? (Dadduma pay a dios, material a bambanag, ken dagiti kannawidan ti lubong.) Ania dagiti banag a mangyadayo kadatayo iti kinapasnektayo iti panangsurot iti Mangisalakan?
- Asino ti dinayaw ti mannakikamalala nga asawa a babai a makaited kenkuana iti taraon ken pagan-anayna? (Kitaen ti Oseas 2:5.) Asino ti impagarup dagiti Israelita a nakaigapu iti nabunga a daga a nagindeganda? (Kitaen ti Oseas 2:5, 12; kadagiti palso a dios) Kasano a mangted dagiti tao ita iti pammadayaw kadagiti palso a didiosen gapu kadagiti bendision nga aw-awatenda?
- Kasano nga impalagip ti asawa a lalaki ti asawana nga isu—saan a dagiti kamalalana—ti nangted kenkuana iti taraon, danum, ken dadduma pay a

sanikua? (Kitaen ti Oseas 2:8–9.) Iti ania a wagwagas a nakaited kadakayo ti Apo kadagiti material ken naespirituan a bendision? Kasano ti panangipakitatayo ti panagyamantayo iti Apo para kadagiti bendision nga it-itedna kadatayo?

- Ania ti ugali ti asawa a lalaki iti mangliliput nga asawana iti Oseas 2:6–13? Kasano a maigiddiat daytoy nga ugali kadagiti bersikulo 14–23? (Ilawlawag a nupay mangliliput ti asawa a babai, inayat pay laeng ti asawa a lalaki daytoy ket tinarigagayanna nga agsubli kenkuana ti asawana. Maipada iti daytoy, ay-ayaten pay laeng ti Apo dagiti taona a nayaw-awan, ken tarigagayanna ida nga agsubli manen kenkuana.)

Inlawlawag ni Elder Henry B. Eyring: “Estoria ti ayat daytoy. Estoria daytoy maipapan iti katulagan ti panagasawa a binegkes ti ayat, babaen ti natibker nga ayat. . . . Ti Apo, a nakabendisionak a nakaaramidak kadagiti katulagan, ket ay-ayatennak, ket dakayo,. . . nga addaan kinatibker maipapan iti agtultuloy a pagsidsiddaawak ken pagtartigagayak iti amin a pusok a tuladen” (*Covenants and Sacrifice* [bitla a naited iti Church Educational System Symposium, 15 Ago. 1995], 2).

- Ania ti inkari ti asawa a lalaki iti asawana no agsubli daytoy kenkuana? (Kitaen ti Oseas 2:19.) Ania ti ikarkari ti Apo kadagiti taona no agbabawi ken agsublida kenkuana? (Kitaen ti Oseas 2:20, 23.) Apay a napateg daytoy a kari?
- Iti Oseas 3:1–2, ginatang ti asawa a lalaki ti asawana manipud iti kamalalana (mabalin a kayatyo nga ilawlawag a kadagiti kultura iti Daan a Tulag, masansan a maibilang dagiti babbai a tagikua ket mabalin a magatang wenno mailako). Ania ti indawat ti asawa a lalaki iti asawana kalpasan ti pananggatangna kenkuana? (Kitaen ti Oseas 3:3.) Ania ti inkarina kenkuana? Iti ania a kaipapanan a “ginatang” ni Jesucristo ti tunggal maysa kadatayo? (Kitaen ti 1 Pedro 1:18–19.) Ania ti idawat ni Cristo kadatayo kas pangsubad?

2. Gapu iti ayatna kadagiti taona, intultuloy ti Apo nga inawis ti Israel nga agbabawi ken agsubli kenkuana.

Isuro ken paglilinnawagan ti Oseas 11; 13–14.

Iti intero a libro ti Oseas, tinubngar ti Apo dagiti Israelita gapu kadagiti nakaro a basbasolda. Kalpasan nga inladawan ti Apo, babaen ken ni Oseas, ti pannakaadipen ken pannakadadael a nagbanag gapu ti kinadangkes ti Israel, inawisna manen dagiti taona nga agbabawi ken agsubli kenkuana.

- Sabali pay a panangyarig a masansan a maaramat kadagiti nasantuan a kasuratan a mangiladawan iti pagnaigan ti Apo ken dagiti taona ket ti pagnaigan ti apo ken ti ayup. Naaramat iti ababa daytoy a pangyarig iti Hosea 11:4. Ania ti masursurotayo maipapan iti rikna ti Apo kadagiti taona babaen daytoy a panangipadis? (Kitaen ti Oseas 11:7–9. ‘Makita a kuna ti Patarus ni Joseph Smith ti bersikulo 8 a ti puso ni Jehova ket mariribukan iti Israel, imbes nga iti uneg ti bagina.’)
- Adu a gundaway a pinalagipan ti Apo dagiti Israelita maipapan no kasano a naisalakan dagiti kapuonanda iti pannakaadipen iti Egipto (Oseas 11:1; 12:9, 13; 13:4–5). Ania ti mabalin a pangyarigan daytoy a pasamak? (Kitaen ti Oseas 13:14. Bayat ti panangisalakan ti Apo kadagiti annak ti Israel manipud iti pannakaadipen iti Egipto, kasta met nga isalakannanto ida—ken ti amin a tattao nga umasideg kenkuana—manipud iti basol ken ipapatay.)

- Ania ti kasapulan nga aramiden dagiti Israelita tapno makapagsubli iti Apo ken umawat iti pannakaisalakan? (Kitaen ti Oseas 12:6; 14:2–3. Kasapulanda ti agbabawi iti basbasolda ken lipatenda dagiti dadduma a dios a pinagrukbabanda.) Ania ti inkari ti Apo nga aramidenna no agbabawida? (Kitaen ti Oseas 14:4–7.) Ania ti ikari ti Apo nga aramidennanto no agbabawitayo iti basbasoltayo?
- Kasano a makatulong a mangipaawat kadakayo dagiti panangyarig iti libro ti Oseas no kasano ti rikna ti Apo maipapan kadakayo?

Panangigibus

Paneknekan nga idinto ta nailatang dagiti bendision ti Apo para kadagiti agtungpal kadagiti bilinna, agnanayon ti ayatna ken maipaay iti amin. Uray pay no tumallikudtayo kenkuana gapu iti basol, ay-ayatennatayo ti Apo ket kayatna nga agbabawitayo ket agsublitayo kenkuana. Allukoyen dagiti kameng ti klase nga agbalin a napudno iti Apo.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. “Tarigagayak ti kinaimbag, a saan ket a daton” (Oseas 6:6)

Iti Oseas 6:6 ibaga ti Apo iti Israel, “Tarigagayak ti kinaimbag, a saan ket a daton; ken ti panangbigbig iti Dios naim-imbag pay ngem dagiti daton a mapuoran.” Bayat ti panagserbina iti daga, namindua a dinakamat ni Cristo daytoy a bersikulo tapno sungbatanna ti panagdillaw dagiti Fariseo (Mateo 9:13; 12:7). Kalpasan ti panangamirisna iti daytoy a linaon dagitoy dua a pagibasaran (Mateo 9:10–13; 12:1–8), paglilinnawagan no ania ti kayat a sawen daytoy a bersikulo.

2. “Isu ti pannakarbekmo, O Israel” (Oseas 13:9)

Bayat ti panagserbi ni Oseas, ti Akin-amianan a Pagarian (Israel) ket dinarup dagiti Asirio nga iti kamaudiananna nangdadael iti pagarian ken nangadipen kadagiti tao. Iti pudno (literal) a kaipapanan dagiti Asirio ti agsungbat iti pannakadadael ti Israel. Ngem kinuna ti Apo, “Isu ti pannakarbekmo, O Israel” (Oseas 13:9).

- Iti ania a kaipapanan a dinadael ti Israel ti mismo a bagina? Ania ti kakaisuna a namnama ti Israel iti pannakaisalakan kalpasan ti pannakadadael ti nasionda? (Kitaen ti Oseas 13:9–10; 14:1.) Kasano a masaknibannatayo ti panangsuot ken ni Jesucristo manipud iti naindagaan ken naespirituan a pannakadadael?

3. Panagbabawi

No adda a magun-od, mabalina a kayatyo nga ipabuya ti “Repentance: It’s Never Too Late,” innem a minuto a paset manipud iti *Family Home Evening Video Supplement 2* (53277).

Ipalgak ti Dios dagiti Palimedna kadagiti Propetana

Amos 3; 7–9; Joel 2–3

Panggep

Tapno isuro dagiti kameng ti klase a kadagiti ud-udina nga aldaw, ipalgak ti Apo dagiti palimedna kadagiti propetana ken ibukbokna ti Espirituna iti amin a tattao.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Amos 3:6–7. Insuro ni Amos nga ipalgak ti Apo dagiti palimedna kadagiti katulonganna a propeta.
 - b. Amos 7:10–17; 8:11–13; 9:8–15. Inawagan ti Dios ni Amos nga agbalin a propeta (7:10–15). Impadtona maipapan ti pannakaadipen ken pannakawarawara ti Israel (7:16–17; 9:8–10). Impadtona nga addanto bisin iti idedengngeg iti balikas ti Apo (8:11–13). Impadtona a kadagiti maudi nga aldaw mabangonto ti Israel a kas naindaklan ken narang-ay a tattao (9:11–15).
 - c. Joel 2; 3:16–17. Impadto ni Joel maipapan kadagiti gububat ken didigra kadagiti maudi nga aldaw (2:1–11). Inawaganna dagiti tao nga agbabawi (2:12–14; makita nga ilawlawag ti Patarus ni Joseph Smith ti bersikulo 13 ken 14 a dagiti tao, saan ti Apo, ti nasken nga agbabawi). Impadto ni Joel a bendisionan ti Dios dagiti taona iti ud-udina nga aldaw ken ibukbokna ti Espirituna kadakuada (2:15–32; 3:16–17).
2. Mainayon a basaen: Joseph Smith—Pakasaritaan 1:41; Doktrina ken Katulagan 1:14–28, 37–38.
3. No aramatenyo ti maikadua nga aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mabalin a kayatyo ti makipagurnos iti pangdanggay a musika para iti himno. Mabalin a kayatyo pay nga awisen ti maysa a kameng ti klase a mangisalaysay biit ti kallabes a balakad manipud iti propeta.
4. No mabalin, mangala iti maysa a ladawan ti sibibiag a propeta.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten dagiti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen. Mangpili iti aramiden a kangrunaan a mayannatup para iti klase.

1. Isalaysay ti sumaganad nga estoria kadagiti kameng ti klase:

“Idi ubingak pay nga asawa ken ina, binubos ti asawak ti dua a tawen iti *air force*. Nagnaedkami iti pabalay iti militar iti Long Island, New York. Bayat ti panangaw-awirko kadagiti ubbing pay nga annakmi, masansan a sumarungkarak kadagiti kaarruba nga aggapu iti amin nga intero ti pagilian. Maysa nga aldaw bayat ti panagsarsaritami iti maysa a kaarruba maipapan iti

relihionmi, naggagar a mangammo maipapan iti pakaigidiatan ti Ti Simbaan ni Jesucristo dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw.

“Insalaysayko kenkuana iti apagbiit maipapan iti Pannakaisubli, ket inlawlawagko a ti naisubli a Simbaan ni Jesucristo ket addaan iti sibibiag a propeta iti agdama. Daytoy ti kasla nangguyugoy iti essemna, ket tinarigagayanna a maammuan no ania ti kinuna ti propeta. Bayat ti panangrugik a mangibaga kenkuana maipapan iti Doktrina ken Katulagan ken kabaruanan a paltiing, kinunana, ‘Ngem ania kadi ti kinunana itay kallabes?’ Imbagak kenkuana ti maipapan iti sapa sap a komperensia ken addaan ti Simbaan iti binulan a pablaak nga adda mensahe manipud iti propeta. Kalpasanna nagbalin nga ad-adda a nagessem daytoy. Nabainanak unay a nangibaga a diak binasa pay ti agdama a mensahe. Inggibusna ti saritaanmi babaen ti panagkunana iti, ‘Kayatmo a sawen addaankayo iti sibibiag a propeta ket dimo ammo no ania ti kinunana?’ ” (Janette Hales Beckham, “Sustaining the Living Prophets,” *Ensign*, Mayo 1966, 84).

- No saludsoden ti maysa a tao no ania ti kinuna ti sibibiag a propeta itay kallabes, kabaalanyo kadi a sungbatan ti saludsod?

Ilawlawag a yunay-unay daytoy nga adalen ti pateg ti panangdengngeg ken panangsurot iti sibibiag a propeta.

2. Pakanta kadagiti kameng ti klase ti himno nga “Agyamanak, O Dios, iti Propeta” (*Dagiti Himno ken Kanta dagiti Ubbing*). Ilawlawag a napateg nga adalentayo ti balakad ti sibibiag a propetatayo. Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay iti sumagmamano a balakad nga intedna itay kallabes. Wenno awisen ti natudingan a kameng ti klase a mangsubli a mangadal iti sumagmamano a balakad itay kallabes manipud iti propeta.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

Ni Amos ket maysa nga agpaspastor manipud iti Tecua, bassit nga ili iti abagatan ti Jerusalem. Nagserbi kadagiti tao iti pagarian ti Israel manipud iti agarup 800 agingga iti 750 s.c. Kaaduan dagitoy a tattao ti kimmalilis iti kinapudno. Impategda ti kinabaknang ket indadanesda dagiti nakurapay, ken natangken ti panagpuspusoda ta uray pay ti bisin wenno angol ket saan a namagpakumbaba kadakuada. Bayat ti panangsango ni Amos kadagiti tao iti basbasolda, impadtona dagiti nadadagsen pay a pannakadusa. Nupay kasta, inyunay-unayna nga aggarar ti Dios a mangdalus iti asino man nga agbabawi, a nangigunamgunam iti, “Sapulenyoy ni Jehova ket agbiagkayto” (Amos 5:6). Impadto pay ni Amos maipapan kadagiti ud-udina nga aldaw.

Nagserbi ni propeta Joel kadagiti tao ti pagarian ti Juda. Ditayo masinunuo nga ammo no kaano a nagbiag isuna, ngem addaan naisangsangayan a pateg kadatayo dagiti padtona gapu ta adu dagitoy ti maipanggep kadagiti ud-udina nga aldaw. Inaramat ni Joel ti nabileg a panangiladawan iti mangmangan a pangen dagiti dudon tapno mangisimbolo iti pannakadadael nga isangbay dagiti buyot ken panangukom ti Dios kadagiti maudi nga aldaw. Impadto pay ni Joel

dagiti naindaklan a bendision kadagiti maudi nga aldaw, a nangsirmata a ti Apo “ibukbok[nanto] ti espiritu[na] iti amin a lasag” (Joel 2:28).

1. Insuro ni Amos nga ipalgak ti Apo dagiti palimedna kadagiti katulonganna a propeta.

Isuro ken paglilinnawagan ti Amos 3:6–7.

- Kasano ti panangdengngegtayo iti balikas ti Apo iti aldawtayo? Ania ti insuro ni propeta Amos maipapan iti kinapateg dagiti propeta? (Kitaen ti Amos 3:7.) ‘Iti patarus ni Joseph Smith ti balikas a *naammuan* ket naaramat imbes a *naaramiden* iti bersikulo 6 ken ti balikas nga *agingga* ket maaramat imbes a *ngem* iti bersikulo 7.) Kasano a mangilawlawag dagitoy a panagbalbaliw iti kaipapanan ti binatog? Ilawlawag a ti Patarus ni Joseph Smith mismo ti pagarigan dagiti palimed ti Apo nga impalgakna iti maysa a propeta para iti pagimbagantayo.
- Ania ti isuro ti Doktrina ken Katulagan 1:37–38 maipapan iti panagdayaw a nasken nga adda kadatayo para kadagiti mensahe dagiti propeta? (Iparang ti maysa a ladawan ti sibibiag a propeta.) Kas naisurat iti Doktrina ken Katulagan 21:4–5, ania a balakad ken bilin ti inted ti Apo kadagiti Santo iti aldaw a pannakabukel ti Simbaan? Ania dagiti bendision nga inkarina no aramiden daytoy dagiti Santo? (Kitaen ti DkK 21:6.) Kasano a nakitayon a naipatungpal daytoy a kari iti biagyo bayat ti panagtungpalyo iti balakad dagiti propeta?

2. Impadto ni Amos ti Israel a nagkauna ken iti ud-udina nga aldaw.

Isuro ken paglilinnawagan ti Amos 7:10–17; 8:11–13; 9:8–15.

- Apay nga indawat ni Amasias, saserdote iti pagarian ti Israel, a pumanaw ni Amos iti daga? (Kitaen ti Amos 7:10–17. Impadto ni Amos nga umay ti kinadakes kadagiti tao ken ti arida. Saan a kinayat ni Amasias ken dagiti taona a dumngeg iti kinapudno maipapan kadagiti aramidida a dakes.) Ania ti isuro kadatayo dagiti bersikulo 14 agingga iti 17 maipapan ken ni propeta Amos? (Addaan iti integridad ken tured. Sanna a binalbaliwan no ania ti imbaga ti Apo kenkuana a sawen no di ket intultuloyna ti nagipadto a sumangbay ti kinadakes kadagiti tao no saanda nga agbabawi.)
- Iti amin a panawen, apay a nakaad-adu a tattao ti di nangipangag wenno saan a mangikaskaso kadagiti mensahe dagiti propeta? Ania ti impadto ni Amos a pagbanaganna no di ipangag ti Israel ti balakad dagiti propeta? (Kitaen ti Amos 8:11–13. Agbanag iti naespirituan a panagbisin, wenno ikakalilis iti kinapudno.) Ania dagiti pagbanaganna para kadatayo no ditayo ipangag ti balakad dagiti propeta?

Naipatungpal ti naespirituan a panagbisin iti padto ni Amos kadagiti annak ti Israel kalpasan ti panawen ni Malakias, ti maudi a propeta iti Daan a Tulag. Naggibus daytoy a panawen iti mapattapatta a kalpasan ti 400 a tawen idi maawagan ni Juan Bautista a mangisagana iti dalan para ken ni Jesucristo. Maipakat pay ti padto ni Amos iti Dakkel nga Ikakalilis, dagiti siglo ti naespirituan a kinasipnget kalpasan ti ipapatay dagiti Apostol ti Mangisalakan ken naggibus iti pannakaisubli ti ebanghelio babaen ken ni Propeta Joseph Smith.

- Iti ania a wagwagas a maidasig iti panagbisin ti kaawan iti balikas ti Apo? Ania ti pagilasinan a makitayo nga agalla-alla dagiti tao iti agdama “manipud baybay agingga iti sabali a baybay” nga agsapsapul iti sao ti Apo? Kasano a maidasig iti maysa a piesta ti kaadda dagiti bendision ti naisubli nga ebanghelio?
- Ania a mensahe ti namnama ti mangigibus iti libro ni Amos? (Kitaen ti Amos 9:8–15. Saan a naan-anay a madadael dagiti annak ti Israel, mawarawaradanto kadagiti amin a nasion, ken kadagiti maudi nga aldaw mabangondanto manen kas naindaklan ken narang-ay a tattao. Makita nga iti ungti ti bersikulo 9, inlawlawag ti Apo a maseknan isuna maipapan iti tunggal kameng ti balay ti Israel.)

3. Impadto ni Joel a bendisionanto ti Dios dagiti taona kadagiti maudi nga aldaw ken ibukboknanto ti Espirituna kadakuada.

Isuro ken paglilinnawagan ti Joel 2; 3:16–17.

Inladawan ni propeta Joel ti sumagmamano kadagiti pasamak kadagiti ud-udina nga aldaw a mangyuna iti Maikadua a Yaay. Inladawanna ti panagmartsa ti dakkal a buyot a mangigapu iti dakkal a pannakadadael gapu iti kinadangkadagiti tao (Joel 2:1–11). Inawaganna ti Israel nga agbabawi ken agsubli iti Apo, inkarina nga addanto ti Dios iti nagbaetanda, ket inladawanna ti in-inut a panagballigi ken panangsubbot iti Israel (Joel 2:12–32).

- Isurat ti *Joel 2:12–32* ken *Joel 3:16–17* iti pisarra. Idawat a sublien nga adalen dagiti kameng ti klase dagitoy a mensahe ket sapulenda dagiti sungbat iti sumaganad a saludsod: Ania dagiti awis nga inted ti Apo kadagiti agbibiang kadagiti ud-udina nga aldaw?
- Isurat ti balikas a *Dagiti Awis* iti pisarra. Bayat ti panangdakamat dagiti kameng ti klase kadagiti binatang, isurat dagiti kangrunaan a balikas manipud iti tunggal awis iti pisarra. Allukoyen dagiti kameng ti klase a markaanda dagitoy a binatang kadagiti nasantuan a kasuratanda. Sumaganad dagiti sumagmamano nga awis a mabalina a dakamaten:

Dagiti Awis

- a. “Agsublikayo kaniak iti amin a pusoyo” (Joel 2:12).
 - b. “Pigisenyo ti pusoyo” (Joel 2:13, kayatna a sawen a paglidayenyo ti pusoyo wenno agpakumbabakayo).
 - c. “Agsublikay ken Jehova a Diosyo” (Joel 2:13).
 - d. “Pasantuenyo ti gimong” (Joel 2:16).
 - e. “Dika agbuteng, O daga; agragsakka ken agrag-oka” (Joel 2:21).
- Ania ti isingasing dagitoy nga awis maipapan iti pateg ti panamagsubli iti Apo iti amin a pusotayo? Ania ti maaramidtayo a mangpasanto iti bagbagitayo tapno maikaritayo kadagiti inkari a bendision ti Apo?
 - Idawat a sublien nga adalen manen dagiti kameng ti klase ti Joel 2:12–32 ken Joel 3:16–17, a sapulenda dagiti sungbat iti sumaganad a saludsod: Ania dagiti bendision nga inkari ti Apo kadagiti sumurot kenkuana kadagiti maudi nga aldaw?

Isurat ti balikas a *Dagiti Bendision* iti pisarra. Bayat ti panangdakamat dagiti kameng ti klase kadagiti binatang, isurat dagiti kangrunaan a balikas manipud

iti tunggal bendision iti pissara. Mabalín a kayat pay dagiti kameng ti klase a markaan dagitoy a binatang iti nasantuan a kasuratanda. Sumaganad dagiti sumagmamano a bendision a mabalín a dakamaten:

Dagiti Bendision

- a. “Ti Apo managparabur, manangngaasi, natanang nga agunget, aglablabes iti kinamanangngaasi, ket ibabawina ti kinadakes manipud kadakayo” (kitaen ti Patarus ni Joseph Smith, Joel 2:13).
 - b. Ti Apo “kaasiannanto dagiti taona” (Joel 2:18).
 - c. Yadayonto ti Apo ti makin-amianan a buyot (a nailadawan kadagiti bersikulo 1–11) iti natikag a lugar (Joel 2:20).
 - d. “Mangankayto a nawadwad, ket mapnekkayto” (Joel 2:26).
 - e. “Addaak iti nagtengnga ti Israel, . . . ket ti ilik uray kaano man saanton a mapabainan” (Joel 2:27).
 - f. “Ibukbokonto ti espirituk iti amin a lasag” (Joel 2:28; kitaen met ti bersikulo 29).
 - g. Dagiti ubbing ken lallakay/babbaket ket agipadtodanto, agtagtagainepdanto kadagiti tagtagainep, ken makakitadanto kadagiti sirsirmata (Joel 2:28).
 - h. “Uray siasino nga umawagto iti nagan ni Jehova maisalakanto” (Joel 2:32).
 - i. “Ni Jehova agungorto manipud Sion, ket yebkasnanto ti timekna manipud iti Jerusalem” (Joel 3:16).
 - j. “Ni Jehova ti pagkamanganto ti ilina” (Joel 3:16).
 - k. “Ni Jehova. . . sarikedked kadagiti annak ti Israel” (Joel 3:16).
 - l. “Iti kasta mabigbigyonto a siak ni Jehova a Diosyo a sitataeng idia Sion” (Joel 3:17).
- Ania ti isuro daytoy a bendision maipapan iti panagkumit ti Apo kadagiti tattaona iti katulagan? maipapan iti bilegna a maipaay kadagiti Santona? maipapan iti asi ken ayatna? maipapan kadagiti gundawaytayo kadagiti maudi nga aldaw?
 - Ti panangipakdaar ni Joel nga ibukbokto ti Apo ti Espirituna iti amin a tattao kadagiti maudi nga aldaw (Joel 2:28–29) ket maysa a nasamsamay a pakaigidiatan iti bisin nga inladawan ni Amos (Amos 8:11–12). Inadaw ni Angel Moroni ti padto ni Joel ken ni Joseph Smith ket imbagana kenkuana a saan pay a naipatungpal ngem mabiiten (Joseph Smith—Pakasariatan 1:41). Ania dagiti pagarigan a nakitayon iti daytoy a pannakaibukbok iti biag dagiti agtutubo ken nataengan iti agdama?

Panangigibus

Yunay-unay a dakkell a bendision iti biag kadagiti ud-udina nga aldaw no adu a padto ti maipatungpal ken no addaantayo iti pannarabay ti sibibiag a propeta. Allukoyen dagiti kameng ti klase a sikakararag nga adalenda dagiti balikas ti sibibiag a propeta ken ipakatda ti balakadna iti biagda.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan ken Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalín a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Panagbalin a sinanam-ay idiay Sion

- Binallaagan ni Amos dagiti tao maipapan iti panagbalin a “sinanam-ay iti Sion” (Amos 6:1). Ania ti kayat a sawen ti agbalin a sinanam-ay iti Sion? (Kitaen ti 2 Nephi 28:19–24, 27, 29–30.) Iti ania a wagwagas a makapagnam-aytayo iti Zion ita nga agdama? Kasano a masaluadantayo a maibusor iti daytoy?

2. “Ibukbokkonto ti espirituk iti amin a lasag” (Joel 2:28)

- Dimtengen ti amin a kabaruanan a partuat ti panagbiahe ken komunikasion manipud pay idi naisubli ti ebanghelio. Kasano a nakatulong dagitoy a panagdur-as iti pannakaipatungpal ti padto ni Joel iti Joel 2:28–29? Kasano a makatulong dagitoy a panagdur-as a mangpasantak iti aramid ti Apo iti aldawtayo?

Mabalin a kayatyo a basaen ti sumaganad a palawag manipud ken ni Elder Joseph Fielding Smith tapno tulongan dagiti kameng ti klase nga umawat iti dakkel a pagimbagan dagitoy a partuat iti panangipatungpal iti aramid ti Apo.

“Mamatiak a no awan ti pannakaisubli ti ebanghelio ken no awan ti pannakabukel ti Simbaan ni Jesucristo dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw, awan koma ti radio; awan koma ti eroplano, ken awan koma dagiti nakaskasdaaw a takuat iti medisina, kemiko, elektrisidad, ken adu a dadduma pay a banag a pakairanudan ti lubong babaen dagiti kasta a takuat. Iti babaen dagiti kasta a kasasaad (no awan koma ti pannakaisubli ti ebanghelio ken no awan pannakabukel ti Simbaan) naibabawi koma dagitoy a bendision, gapu ta maibilang dagitoy iti Dispensasion ti Pannakatungpal dagiti Panawen a ti pannakaisubli ti ebanghelio ken ti pannakabukel ti Simbaan ti kangrunaan a pagraniagan ti Espiritu ti Apo iti intero a lubong. Naisaknapen ti pammaregta ti Apo ket ik-ikutanna ti panunot dagiti lallaki, nupay dida ammo, ken iturturong dagitoy ti Apo. Iti daytoy a wagas yegna dagitoy iti serbisiona tapno dagiti panggepna ken kinalintegna, iti naituding a panawen ket mabalin a kangatuan iti daga.

“. . .Diak mamati nga iti maysa a kanito a nayeg dagitoy a takuat a di ninamnama, wenna nayeg dagitoy gapu iti dakdakkal a kinasirib nga ik-ikutan dagiti tao iti agdama kadagiti nagbiag kadagiti napalabas a panawen. Simmangbayen ket sumangsangbay pay laeng gapu ta daytoy ti umno a panawen, gapu ta pagayatan ti Apo daytoy, ken gapu ta imbukbokna ti Espirituna iti amin a lasag” (iti Conference Report, Okt. 1926, 117).

Panggep Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a liklikanda dagiti dakes ti lubong babaen ti panagtakderda kadagiti nasantuan a lugar ken tulongan ida a makagun-od iti pigsa manipud iti kinatallugod ni Isaias a makapagserbi.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti binatang manipud iti Isaias 1–6 a napaglilinnawagan iti daytoy nga adalen.
2. Mainayon a basaen: 2 Nephi 11.

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

**Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg** Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Ilawlawag a masansan nga uliten ti Apo ti isu met la a kapanunotan iti adu a gundaway iti intero a nasantuan a kasuratan. Isurat dagiti sumaganad a reperensia iti pisarra ket saludsoden kadagiti kameng ti klase a takuatenda no ania a balakad ti inted ti Apo a makatulong kadaytoy nga agibtur kadagiti pannubok dagiti maudi nga aldaw:

Doktrina ken Katulagan 45:32

Doktrina ken Katulagan 87:8

Doktrina ken Katulagan 101:22

Isurat iti pisarra *“Agtakderkayo kadagiti nasantuan a lugar ket saankayo nga aggaraw.”*

- Ania iti panagkunayo a kayat a sawen daytoy a binatang? (Mabalin nga ibilang a sungbat ti panagbalin a maikari iti amin a kanito, nga agtarigagay a masansan nga adda kadagiti nasantuan a lugar, panangpili iti saan nga ipapan kadagiti saan a nasantuan a lugar, kaadda iti panagtalek a tarabayennakayo iti Dios, ken panangitandudo iti kinapudno ken kinasanto.)

Ilawlawag nga iti daytoy nga adalen, matakuatanto dagiti kameng ti klase no apay a binilinnatayo ti Apo nga agtakder kadagiti nasantuan a lugar ken no ania dagitoy nasantuan a lugar.

**Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan**

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

“Naindaklan dagiti balikas ni Isaias,” impakdaar ti Mangisalakan bayat ti panangbilinna kadagiti Nephite nga agsukisokda kadagiti padto ni Isaias

(3 Nephi 23:1). Naadaw dagiti padto ni Isaias iti Baro a Tulag, Libro ni Mormon, ken Doktrina ken Katulagan nga ad-adda a masansan ngem dagiti balikas ti asino man a sabali pay a propeta. Impadtona ti adu a banag maipapan iti naindagaan a mision ti Mangisalakan, maipapan iti pannakadadael a sumaruno iti kinadangkes ti Israel, ken maipapan iti mision ken pagtungpalan ti Israel iti ud-udina nga aldaw.

1. Inladawan ni Isaias ti kasasaad ti lubong kadagiti maudi nga aldaw.

- Adu kadagiti ballaag ken padto ni Isaias ti mayaramat nga agpada iti panawenna, a panawen ti nakaro a kinadakes, ken iti panawentayo. Kasano ti pannakailasin iti lubong ita kadagiti kasasaad a nailadawan kadagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan? (Mabalin a kayatyo nga isurat dagiti reperensia iti pisarra ket pasapul dagitoy kadagiti kameng ti klase.)
 - a. Isaias 1:3–5 (Yaalsa a maibusor iti Apo)
 - b. Isaias 1:11–15 (Seremonia ti relihion nga awan ti kaipapananna wenno pammati)
 - c. Isaias 2:7–8 (Panagrukbab kadagiti nailubongan a banag ken kinatalged iti militar imbes a ti Apo; makita a dagiti kabayo ken lugan ket naaramat a kas ramit ti gubat kadagiti nagkauna a panawen)
 - d. Isaias 2:11–12 (Kinatangsit)
 - e. Isaias 3:5 (Pamarparigat dagiti dadduma a tao ken saan a panagdayaw iti natataengan a tattao)
 - f. Isaias 3:9 (Awan bainna nga agbasol)
 - g. Isaias 3:14–15 (Pananggundaway kadagiti nakurapay ken saan a panangasikaso kadakuada)
 - h. Isaias 3:16–24 (Panangyunay-unay iti akinruar a ngayed ti bagi nga agpeggad ti kinalinteg ken nasayaat nga ugali)
 - i. Isaias 5:8 (Managimbubukod a tarigagay nga agtagikua iti ad-adu pay a material a banag)
 - j. Isaias 5:11–12 (Kanayon a panangsapul kadagiti nailubongan a pagragsakan imbes a panangsapul iti Apo ken ti aramidna)
 - k. Isaias 5:20 (Panangibaga a naimbag dagiti dakes a banag ken dakes dagiti nasayaat a banag)
 - l. Isaias 5:21 (Panagtalek iti bukod a bagi imbes a panagtalek iti Dios)
 - m. Isaias 5:24 (Panangumsi kadagiti bilin ken balikas ti Dios)
- Kasano a maipatpatungpal dagitoy a padto ita nga agdama? (Kitaen ti mainayon a kapanunotan iti panangisuro para iti ad-adu pay a panangilawlawag iti sumagmamano kadagitoy a padto.)

2. Binalakadan ni Isaias dagiti napudno nga agtakder kadagiti nasantuan a lugar.

- Ania dagiti lugar a mangidiaya iti talged manipud kadagiti nailubongan a kasasaad a dinakamat ni Isaias? Ania dagiti tallo a nasantuan a lugar a nadakamat iti Isaias 4:5–6?
 - a. Tunggal pagnaedan a lugar ti bantay Sion (pagtaengan)
 - b. Dagiti ummong (dagiti istaka, purok, sanga; kitaen met ti DkK 115:5–6)
 - c. Tabernakulo (dagiti templo)

- Kasano a makapagbalin ti pagtaengan a maysa a nasantuan a lugar a mangidiaya iti pagkamangan manipud iti kinadanges ti lubong? Kasano a makapagbalin a nasantuan a lugar ken pagkamangan dagiti istaka, purok, ken sanga? Kasano a makapagbalin a nasantuan a lugar ken pagkamangan ti templo? Kasano a makatulong dagitoy tallo a nasantuan a lugar a mangsalaknib kadakayo a maibusor kadagiti kinadakes ti lubong?

Mabalina kayatyo nga isurat ti *Agtakder kadagiti Nasantuan a Lugar* iti pisarra ket isurat iti baba daytoy ti 1. *Dagiti Pagtaengan*; 2. *Dagiti Istaka, Purok ken Sanga*; ken 3. *Dagiti Templo*. Ilista dagiti masao dagiti kameng ti klase iti baba ti tunggal paulo.

- Ania dagiti balikas a naaramat iti Isaias 4:5–6 a mangiladawan no kasano a salaknibannatayo dagitoy nasantuan a lugar?
 - a. “Addanto abbong a paglinongan iti aldaw a mangilisi iti pudot”
 - b. “Pagsalindegan”
 - c. “Paglinongan no agbagyo ken agtudo”
- Adu kadagiti sinurat ni Isaias ti nairaman pay iti Libro ni Mormon. Pabasa kadagiti kameng ti klase ti 2 Nephi 14:5 tapno takuaten no ania dagiti balikas ti nainayon iti Isaias 4:5. (Nainayon dagiti balikas a *Sion* ditoy.) Ania ti mainayon dagitoy a balikas iti pannakaawattayo iti daytoy a bersikulo?
- Ania a padto maipapan kadagiti templo iti ud-udina nga aldaw ti nairaman iti Isaias 2:2–3? (Adu a tattao ti umay iti balay ti Dios, a daytoy ti templo, ket agtarigagay nga agsursuro kadagiti bilin ti Dios ket magna kadagiti wagasna.) Apay iti panagkunayo nga inladawan ni Isaias ti templo kas maysa a “bantay ni Jehova”? (Masansan a mapan dagiti nagkauna a propeta kadagiti bantay tapno agkararag a sipapasnek iti Apo ket awatenda ti balakad manipud kenkuana. Impalgakna dagiti banag kadakuada sadiay. Maaddaantayo iti kasta met a padpadas iti templo ita.)

3. Inladawan ni Isaias ti pannakaummong ti Israel kadagiti ud-udina nga aldaw.

Iti Isaias 5:26–29, inladawan ni Isaias ti pannakaummong ti Israel. Ti wagayway a maitagtag-ay ket ti Ti Simbaan ni Jesucristo dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw. Ti “sultipdanto” isimbolona ti yaawis kadagiti nasion ti daga nga aguummong iti Simbaan. Alisto ken nabilegto dagitoy a panaguummong.

- Kasano a maipatpatungpal itan ti padto a maummongto dagiti nasion iti Simbaan? (Mamalaybalay dagiti misionario iti intero a lubong tapno isuroda ti ebanghelio ket ummongenda dagiti tao iti kinapudno.) Ania ti maaramid ti tunggal maysa kadatayo tapno tumulong a mangipatungpal iti daytoy a padto?

4. Simmungbat ni Isaias a sitatallugod iti awagna nga agbalin a propeta.

Inawagan ti Apo ni Isaias nga agbalin a propeta babaen ti sirmata a nakakitaan ni Isaias iti Apo iti dayagna. Naisurat daytoy a sirmata iti Isaias 6.

- Kasano ti panangiladawan ni Isaias ti dayag ti Apo? (Kitaen ti Isaias 6:1–4.) Ania ti rikna ni Isaias idi nakitana ti Apo? (Kitaen ti Isaias 6:5. Narikna ni Isaias a saan a maikari nga adda iti imatang ti Dios.) Kasano nga impakita ti Apo a napnuan simbolo a nadalus ni Isaias iti imatangna? (Kitaen ti Isaias 6:6–7.)

Kasano a simmungbat ni Isaias idi inawagan ti Apo nga agbalin a propeta?
(Kitaen ti Isaias 6:8.)

- Iti panangawatna iti akemna, inaramat ni Isaias dagiti isu met la a balikas a kas iti inaramid ti Mangisalakani idi inawatna ti pagrebbenganna a mangipatungpal iti plano ti Amatayo iti Langit para iti pannakaisalakani dagiti annakna (Abraham 3:27). Ania dagiti sumagmamano a kasasaad a mabalina a kasapulantayo a sungbatan ti Apo kadagiti kasta met la a balikas? (Mabalina nga ibilang a sungbat kas no maawagantayo nga agserbi kadagiti mision, no maidawat nga agserbitayo iti Simbaan, ken no maidawat nga agibturtayo kadagiti narigat a pannubok.)
- Naisurat dagiti adu a kapitulo ti Isaias iti Libro ni Mormon, agraman dagiti kapitulo 2 agingga 6. Ania dagiti gapu nga inted ni propeta Nephi iti panangiraman kadagiti sinurat ni Isaias iti kasuratanna? (Kitaen ti 2 Nephi 11:8.)
- Ania dagiti mensahe nga aggapu kadagitoy a kapitulo manipud ken ni Isaias ti nakaigapuanan iti panagrag-oyo? Ania dagiti mensahe kadagitoy a kapitulo ti mariknayo a kapatgan nga ipada iti biagyo?

Panangigibus

Isurodatayo dagiti balikas ni Isaias iti adu a bambanag maipapan kadagiti ud-udina nga aldaw. Babaen ti panangadal iti balakad ni Isaias, masursurotayo no kasano ti agtakder kadagiti nasantuan a lugar ken maliklikan dagiti kinadakes ti lubong. Babaen ti panangisurot iti pagwadanna, makapagbalintayo a natalallugod a katulongan ti Amatayo iti Langit.

Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten daytoy a kas paset ti adalen.

Ad-adu pay a panangilawlawag maipapan kadagiti padto ni Isaias iti Isaias 1–6

Panamagbalin a maawat iti Apo dagiti kannawidan wenno aramiditayo a mainaig iti relihion

- Segun iti Isaias 1:11, 16–17, apay a saan a naawat iti Apo dagiti datdaton dagiti Israelita? (Nupay pinadas dagiti Israelita ti agbalin a napudno iti ruar, adayo ti pusoda iti Dios. Kitaen met ti Mateo 5:23–24; Moroni 7:6–9.) Apay a sumagmamano a tattao ti agpadas a napudno iti ruar nupay adayo ti pusoda iti Dios? Apay a mangpasakit iti Dios daytoy a kita ti panaginsisingpet?

Dagiti bendision ti pannakapakawan

- Inted ni Isaias ti dua a napipintas a kapanunotan a mangtulong kadaytoy a makaawat no kasano a maan-anay a pakawanen ti Apo dagiti agbabawi. Kinunana, “Uray no dagiti basbasolyo kasda la koma eskarlata, mapapudawdanto a kasla nieve; nupay no nalabbasitda a kasla karmesi, agbalindanto a kasla napudaw a delana” (Isaias 1:18). Kasano a makatulong kadaytoy dagitoy a kapanunotan no nagbasoltayo ken mariknatayo nga adayotayo iti Dios? (Kitaen met ti DkK 58:42.)

Panangliklik iti kinailubongan iti langana

- Kinuna ni Elder Joseph Fielding Smith a ti padto iti Isaias 3:16–24 ket maitudtudo kadagiti kameng ti Simbaan ken “maipanggep kadagiti lallaki kasta met kadagiti babbai” (*Answers to Gospel Questions*, comp. Joseph Fielding Smith Jr., 5 vols. [1957–66], 5:174). Kasano a mangiladawan ti wagas ti panagkawestayo wenno mangaring iti naespirituan a pagimbagantayo? Ania ti kaipapanan ti agkawes a sididisente? Ania dagiti peggad ti panagbalin a maseknan unay iti panagkawestayo ken iti panaglanglangatayo? (Kitaen ti Alma 31:27–28.) Kasano a maisurotayo dagiti annak a mangliklik iti kinailubongan iti panaglanglangada?

Panangawag a naimbag iti dakes ken dakes iti naimbag

- Apay a nagkurang ti kabaelan ti Israel a manggidiat iti naimbag ken dakes? (Kitaen ti Isaias 5:20.) Iti ania a wagwagas nga awagan ita dagiti tao iti naimbag ti dakes ken dakes ti naimbag? Ania ti maaramidtayo a mangpennek a mailasintayo ti naimbag ken dakes? (Kitaen ti 2 Nephi 32:5; DkK 45:57.)

“Mamasirib kadagiti matada”

- Ania ti kayat a sawen ni Isaias idi ballaaganna dagiti taona nga agbalin a “mamasirib kadagiti matada met laeng”? (Isaias 5:21). Ania dagiti gapu daytoy a parikut? Apay a napeggad daytoy? Kasano a maliklikantayo daytoy?

“Inunnatna ti imana”

- Ania a mensahe ti inyunay-unay ni Isaias iti Isaias 5:25, 9:12, 9:17, 9:21, ken 10:4? Apay a napateg daytoy a mensahe? Kasano ti pannakaammoyo maipapan iti kinapudno daytoy a mensahe?

“Nagaramidka kadagiti Nakaskasdaaw (a Bambanag)”

Adalen
37

Isaias 22; 24–26; 28–30

Panggep Tapno tulongan dagiti kameng ti klase nga umasideg ken Cristo babaen ti panangbigbig iti sumagmamano kadagiti nakaskasdaaw a bambanag nga inaramidna.

Panagsagana Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:

- Isaias 22:22. Linuktan ti Mangisalakan ti ruangan nga agturong iti sidong ti Nailangitan nga Ama.
- Isaias 24:21–22. Impakita ti Mangisalakan ti asina kadagiti adda iti pagbaludan dagiti espiritu.
- Isaias 25:1–4; 32:1–2. Ti Mangisalakan ti pigsa ken sarikedked.
- Isaias 25: 6–9. Isagananto ti Mangisalakan ti maysa a rambak ket dadaelenna ti “kumot.”
- Isaias 25:8. Pinunasan ti Mangisalakan dagiti luluatayo.
- Isaias 26:19. Isangbayto ti Mangisalakan ti Panagungar.
- Isaias 28:16. Ti Mangisalakan ti natibker a pamuontayo.
- Isaias 29:4; 9–14, 18, 24. Isublinto ti Mangisalakan ti ebanghelio iti daga.
- Isaias 30:19–21. Ammo ti Mangisalakan dagiti pannuboktayo ket iturongna dagiti dalantayo.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Isalaysay kadagiti kameng ti klase maipapan iti kameng ti kaamaan wenno gayyem a nakaaramid iti naisangangayan a banag para kadakayo. Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay maipapan kadagiti tao a nakaaramid kadagiti naisangangayan a banag para kadakuada. Pailadawan iti ababa kadakuada dagiti riknada kadagita a tattao. Ilawlawag a yunay-unay daytoy nga adalen ti sumagmamano kadagiti naisangangayan a bambanag nga inaramiden ti Mangisalakan.

Panaglilinnawag ken Panangyaramat iti Nasantuan a Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

Ilawlawag a nakaipatungpal ni propeta Isaias iti adu kadagiti panangisurona iti pagsasao a napnuan iti kaipapanan. Saan a makaisuro a natarus daytoy a lengguahe, isu a nasken nga amirisen ken utobentayo dagiti balikas ni Isaias tapno matakuaantayo dagiti kinapudno nga isursuro daytoy.

Sumagmamano a kapintasan ken kaunegan a pagsasao a napnuan iti kaipapanan ket ti maipapan iti Mangisalakan, nga isu ti ipamaysa daytoy nga adalen. Mabalina a kayatyo nga isurat iti pisarra *“Ti naganna magaladanto iti Nakaskasdaaw”* (Isaias 9:6). Bayat ti panangilawlawagyo kadagiti sumaganad a padto maipapan iti Mangisalakan, gupgopen ti tunggal maysa kadagitoy iti pisarra.

1. Linuktan ti Mangisalakan ti ruangan nga agturong iti sidong ti Nailangitan nga Ama.

Paglilinnawagan ti Isaias 22:22.

- Ibagi ti Isaias 22:22 a ti Mesias ket addaan iti *“tulbek ti balay ni David.”* Daytoy ket napnuan iti kaipapanan a wagas ti panangisao nga adda bileg ti Mangisalakan a mangawat wenno di mangawat iti asino man a tao iti sidong ti Nailangitan nga Ama. (Kitaen met ti Apocalipsis 3:7–8; 2 Nephi 9:41.) Ania ti inaramid ti Mangisalakan tapno luktanna daytoy a ruangan para kadatayo? Ania ti nasken nga aramidentayo tapno makastrektayo? (Kitaen ti 2 Nephi 9:45.)

2. Ipakita ti Mangisalakan ti asina kadagiti adda iti pagbaludan dagiti espiritu.

Paglilinnawagan ti Isaias 24:21–22.

- Ania a pagbaludan ti madakdakamat iti Isaias 24:21–22? (Ti pagbaludan dagiti espiritu, ti lugar a papanan dagiti espiritu ti sumagmamano a pimmusayen a tattao bayat ti panagur-urayda iti Panagungar.) Apay nga adda dagiti espiritu ti sumagmamano a pimmusayen a tattao iti pagbaludan dagiti espiritu? (Kitaen ti DkK 138:32. Sumagmamano kadakuada ti di pay nakaawat iti ebanghelio iti daga, ken saan a natured iti pammaneknekda dagiti dadduma.)
- Ania ti inaramid ti Mangisalakan para kadagiti espiritu iti pagbaludan? (Kitaen ti Isaias 42:5–7; DkK 138:29–37. Inurnosna dagiti nalinteg nga espiritu tapno masuruanna ida iti ebanghelio.) Kasano a mangipakita daytoy iti ayat ken asi ti Mangisalakan? (Kitaen ti Isaias 49:9–10.)

3. Ti Mangisalakan ti pigsa ken sarikedked.

Paglilinnawagan ti Isaias 25:1–4; 32:1–2.

- Insurat ni Isaias maipapan iti panangpapiaksa ti Mangisalakan kadatayo iti panawen dagiti bagyo, napigsa a bagyo, tikag, ken pudot iti biagtayo. Ania ti isuro dagiti sumaganad a kapanunotan (wenno konsepto) maipapan no kasano a tulongannatayo ti Mangisalakan no maipasangotayo kadagiti kasta a pannubok?
 - a. Isu ti pagkamangan iti bagyo (Isaias 25:4).
 - b. Isu ti paglinongan iti pudot (Isaias 25:4).
 - c. Isu ti paglemmengan no agangin (Isaias 32:2).
 - d. Isu ti paglinongan no agbagyo (Isaias 32:2).
 - e. Isu ti ay-ayus dagiti danum iti disso a namaga (Isaias 32:2).
 - f. Isu ti linong ti maysa a dakkel a bato iti daga a napaksuyan (Isaias 32:2).

4. Isagananto ti Mangisalakan ti maysa a rambak ket dadaelenna ti “kumot.”

Paglilinnawagan ti Isaias 25:6–9.

- Maysa a pakaibuksilan ti Isaias 25:6–7 ket ti bantay ti simbolo para iti templo (kitaen met ti Isaias 2:2; DkK 58:8–9.) Ania ti rambak a nadakamat iti Isaias 25:6? (Maysa a panagrambak kadagiti balikas ken pannursuro ni Cristo.) Kasano a maipada ti itataripnong iti templo iti maysa a parambak?

- Ti belo ket maysa a naingpis a pagabbong. Daytoy ti mangisimbolo iti saan a panamati a manglapped kadagiti tao iti pudno a yaasidegda ken ni Cristo (Moises 7:26). Kasano a madadaelto ti “kumot” a mayaplag iti rabaw ti daga? (Kitaen ti Isaias 25:7–9.)

5. Pinunasan ti Mangisalakan ti luluatayo.

Paglilinnawagan ti Isaias 25:8.

- Ania ti aramidenyo no agsangsangit ti maysa a tao nga ay-ayatenyo? Kasano a “punasen ti Mangisalakan dagiti lulua[tayo]”? (Isingasing nga iladawan dagiti kameng ti klase iti panunotda ti maysa a naganak a mangpumpunas iti lua ti rupa ti anakna. Adda nasinged a rikna iti daytoy nga aramid. Nadungngo a panangipasimudaag daytoy a pakaibilangan laeng dagiti tao a nalaus nga agayat ken agtalek iti tunggal maysa.)
- Ania dagiti kasasaad a nadakamat iti Apocalipsis 21:4 a makapalua? Kasano a punasen ti Mangisalakan dagiti lua a gapuanan dagitoy a kasasaad?

6. Isangbayto ti Mangisalakan ti Panagungar.

Paglilinnawagan ti Isaias 26:19.

- Impadto ni Isaias nga intono umay ti Mesias, matay ket agungarto (Isaias 25:8). Asino pay dagiti agungarto? (Kitaen ti Isaias 26:19; 1 Taga-Corinto 15:20–22; Alma 11:43–44. Amin nga annak ti Dios a nagbiagen iti daga ket agungarto.) Ania ti isingasing ti Isaias 26:19 maipapan no kasano ti riknatayo no agungartayo? (Kitaen met ti DkK 138:12–16, 50.)

Kinuna ni Propeta Joseph Smith: “Intono awagan ti timek dagiti natay nga agungarda,. . . anianto ti umuna a rag-o ti pusok? Makita ti amak, ti inak, ti kabsatko a babai, ti kabsatko a babai, ken no addadanton iti sibayko, arakupek ida ken arakupendak met” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, sel. Joseph Fielding Smith [1976], 295–96).

7. Ti Mangisalakan ti natibker a pamuontayo.

Paglilinnawagan ti Isaias 28:16.

- Ania ti ibaga kadatayo ni Isaias maipapan iti Mangisalakan babaen ti panangitudona kenkuana a kas maysa a “bato ti langit”? (Kitaen ti Moises 7:53.) Kasano a “natibker a pamuontayo” ni Jesucristo? (Kitaen ti Helaman 5:12.) Ania ti maaramiddayo tapno mabangon iti rabaw daytoy a pamuon? Ania ti ikari ti Mangisalakan no mabangontayo iti rabaw daytoy a pamuon? (Kitaen ti DkK 50:44.)

8. Isublinto ti Mangisalakan ti ebanghelio iti daga.

Paglilinnawagan ti Isaias 29:4, 9–14, 18, 24.

- Ania ti nasirmata ni Isaias maipapan iti pannakaisubli ti ebanghelio iti ududina nga aldaw? (Kitaen ti Isaias 29:4, 9–14. Nasirmatana a dumteng ti maysa a panawen ti naespirituan a pannakabulsek. Nasirmatana pay ti idadateng ti Libro ni Mormon.)

Idilig dagiti sumaganad a bersikulo iti Isaias 29 kadagiti maitutop a binatang iti Libro ni Mormon, Perlas a Kapatgan, ken Doktrina ken Katulagan tapno makita a naipatungpalen ti sumagmamano a padto ni Isaias:

- a. Isaias 29:4 Moroni 10:27
- b. Isaias 29:9–10, 13 Joseph Smith—Pakasaritaan 1:18–19
- c. Isaias 29:11–12 Joseph Smith—Pakasaritaan 1:63–65
- d. Isaias 29:14 Doktrina ken Katulagan 4:1; 6:1

- Imbaga ni Isaias ti maipapan kadagiti tao nga umas-asideg iti Apo kadagiti bibigda idinto ta adayo dagiti puspusoda Kenkuana (Isaias 29:13). Kasano a mapennektayo nga asidegtayo iti Apo kadagiti panunot ken aramidtayo kasta met kadagiti balikastayo?
- Kinuna ni Isaias a tulongan ti Libro ni Mormon dagiti tuleng ken bulsek iti espiritu tapno makangngeg ken makakitada (Isaias 29:18, 24). Kasano a naipatungpalen daytoy a padto? Kasano a nakatulong kadakayo ti Libro ni Mormon a nasaysayaat a makakita ken makangngeg iti espiritu?

9. Ammo ti Mangisalakan dagiti pannuboktayo ket iturongna dagiti dalantayo.

Paglilinnawagan ti Isaias 30:19–21.

- Ania ti isuro ti Isaias 30:19–21 maipapan iti pammarigat? Ania ti isuro dagitoy a bersikulo maipapan no anianto ti aramiden ti Mangisalakan para kadatayo no dumteng ti pammarigat? (Kitaen met ti Alma 37:37.)

Panangigibus

Iburayyo ti pammaneknekyo maipapan iti Mangisalakan, a mangyebkas iti panagyaman kadagiti nakaskasdaaw a banag nga inaramidna kadatayo. Awisen dagiti kameng ti klase a mangsubli a mangadal iti listaan iti pisarra ket payebkas no ania ti riknada no panunotenda dagitoy a bambanag. Paglilinnawagan no ania ti maaramidtayo kas supapak. (Kitaen ti Isaias 35:3–4 para iti sumagmamano a singasing.) Mabalina a kayatyo pay a pakanta kadagiti kameng ti klase ti “Masdaawak” (*Dagiti Himno ken Kanta dagiti Ubbing*)

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Dagiti banag a mangisimbolo iti sumagmamano a kapanunotan (wenno konsepto) ni Isaias

Mangiparang iti nadumaduma a banag wenno ladawan a mangibagi iti sumagmamano a konsepto ni Isaias, kas iti tulbek, bato, ladawan ti paglinongan iti disierto, bayat ti panangilawlawagyo kadagitoy a konsepto.

2. Musika manipud iti Mesias ni Handel

Patokaren ti maysa a rekording ti “For Unto Us a Child Is Born,” ti rendision ti musika ti Isaias 9:6 manipud iti *Mesias* ni George Frideric Handel.

3. “Ti Sagut ti Ima ti Maestro”

No adda magun-od a *Family Home Evening Video Supplement 2* (53277), mabalina a kayatyo nga ipabuya ti “The Touch of the Master’s Hand,” 18 a minuto a paset, kas paset ti adalen.

“No Saan a Siak Awan ti Mangisalakan”

Adalen
38

Isaias 40–49

Panggep Tapno tulongan dagiti kameng ti klase nga umawat a naindaklan unay ni Jesucristo ta awan ti pakaipadaanna iti pammategna kadagiti taona ken adda naindaklan a trabaho a paaramidna kadakuada.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti binatang manipud iti Isaias 40–49 a mailawlawag iti daytoy nga adalen.
2. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, isurat dagiti sumaganad nga adaw iti maysa a paskil wenno iti pisarra sakbay ti klase:
 - a. “Ania ti panangipagarupyo ti maipapan ken Cristo?” (Mateo 22:42).
 - b. “Ania a kita ti tao ti rumbeng a pagbalinanyo?” (3 Nephi 27:27).
 - c. “Siasino ti anak ti tao iti panagkuna dagiti tao? . . . Siasinoak iti panagkunayo?” (Mateo 16:13, 15).
 - d. “Siasino ti adda iti biang ni Jehova?” (Exodo 32:26).
 - e. “Maipakitayo kadi ti ladawanna iti langayo?” (Alma 5:14).
3. No adda magun-od a *Family Home Evening Video Supplement 2* (53277), mabalin a kayatyo nga ipabuya ti lima a minuto a paset ti “What Think Ye of Christ?” kas paset ti adalen.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Iturong ti imatang dagiti kameng ti klase kadagiti adaw a sao nga insuratyo iti maysa a paskil wenno iti pisarra (kitaen ti “Panagsagana” iti ngato). Kalpasanna damagen dagiti sumaganad a saludsod:

- Ania ti pagpapadaan dagitoy nga adaw a sao? (Amin dagitoy ket saludsod a naggapu kadagiti nasantuan a kasuratan a makatulong kadatayo a mangamiris iti pammaneknektayo maipapan iti Mangisalakan ken ti panagkumittayo nga agbalin a disipulona.) Apay iti panagkunayo nga adu unay dagiti saludsod a kas kadagitoy kadagiti nasantuan a kasuratan?

Ilawlawag a paset daytoy nga adalen ti mangipamaysa kadagiti saludsod iti nasantuan a kasuratan a mangyunay-unay iti kinaindaklan ti Mangisalakan.

Panaglilinnawag ken Panangyaramat iti Nasantuan a Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Isuro ni Isaias a naindaklan unay ti Mangisalakan ta awan ti pakaipadaanna.

- Babaen ken ni Isaias, inulit a nagdamag ti Apo iti maysa a saludsod iti agduduma a wagas. Ania a saludsod ti nadamag iti tunggal maysa kadagiti sumaganad a bersikulo?
 - a. Isaias 40:18 (“Asino ngarud ti pangipadisanyo iti Dios?”)
 - b. Isaias 44:8 (“Adda aya sabali a Dios a saan a siak?”)
 - c. Isaias 46:5 (“Asino ti pangipadisanyo kaniak, ken pangipadpadaanyo kaniak, ken pangyariganyo kaniak?”)
- Ania ti maipada maipapan kadagiti immun-una a saludsod? (Mangisuro amin dagitoy a ti Mangisalakan ket nain-indaklan ngem ti asino man a tao wenno banag a pangidiligantayo kenkuana.) Kasano ti panangsungbatyo kadagitoy a saludsod? Kasano a masungbatan dagitoy iti libro ni Isaias? (Kitaen dagiti bersikulo a nailista iti baba, a kitaen nga iti tunggal kasasaad makisasao ti Apo kadagiti tattao a managrukbab iti didiosen a nagaramid iti bukodda a falso a didiosen a pirak ken balitok.)
 - a. Isaias 43:11 (“No saan a siak awan ti mangisalakan.”)
 - b. Isaias 44:6 (“Awan ti Dios no di la sisiak”).
 - b. Isaias 45:5 (“Awan ti Dios no di la sisiak”; kitaen met dagiti bersikulo 6, 14, 18, 21–22.)
 - d. Isaias 46:9 (“Siak ti Dios, ket awanen ti sabali.”)
- Apay iti panagkunayo a nadagdagullit dagitoy a saludsod iti namin-adu a gundaway iti libro ti Isaias? Kasano a napateg dagitoy a saludsod ken sungbat iti aldawtayo?

2. Inladawan ni Isaias dagiti naindaklan unay a kababalin ti Mangisalakan ta di maipada iti kababalin ti asino man.

- Insuro ni Propeta Joseph Smith a kasapulantayo ti “*umno* a kapanunotan iti kababalin ti [Dios], kinaan-anay ken sagudayna” tapno maaddaan iti pammati kenkuana (*Lectures on Faith* [1985], 38). Nangted ni Isaias iti adu a napipintas a panangiladawan maipapan iti kababalin ken saguday ti Mangisalakan. Pabasa kadagiti kameng ti klase ti sumagmamano a binatang a nailista iti baba ket paglilinnawagan dagiti sumaganad a saludsod: Ania a saguday ti Mangisalakan ti nadakamat iti binatang? Kasano a makatulong a nangpapigsa iti pammatitayo iti Mangisalakan ti panangammotayo maipapan iti daytoy a saguday? Mabalina kayatyo nga ilista dagitoy a saguday iti pisarra.
 - a. Isaias 40:13–14 (Awan ti mangbalakad wenno mangisuro kenkuana.)
 - b. Isaias 40:28–31 (Saan a kaano man mabannog; papigsaennatayo.)
 - c. Isaias 40:12, 21–22, 26; 45:12, 18 (Plinano ken pinarsuana ti lubong ken ammona ti tunggal paset daytoy.)
 - d. Isaias 41:17–18 (Dumngeg kadatayo no agparikuttayo ket nawadwad a bendisionannatayo.)
 - e. Isaias 42: 1, 4 (Saanto a kumapuy wenno maupay agingga a di maipatungpal dagiti panggepna.)
 - f. Isaias 42:16 (Silawan ken palintegenna ti dalan para kadagiti taona a napukaw.)
 - g. Isaias 43:1–4 (Tulongannanto dagiti taona kadagiti pannubokda.)

- h. Isaias 43:25–26; 44:21–23 (Punasenna dagiti basbasoltayo ket dinan lagipan pay.)
- i. Isaias 44:2–4 (Ibukbokna ti Espirituna iti kaamaantayo kas danum iti namaga a daga.)
- j. Isaias 46:3–4 (Awitenna dagiti taona manipud itatao agingga iti panaglakay.)
- k. Isaias 49:14–16 (Dinatayto kaano man lipaten. “Imburiknatayo” iti dakulap dagiti im-imana.)

Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay iti padpadas a nangpapigsa iti pammaneknekda maipapan iti ania man kadagitoy a saguday ti Mangisalahan.

3. Makibalubal ti lubong (Babilonia) iti Mangisalahan para iti kinapasnektayo.

- Asino ti pakaiturongan ti Isaias 47? (kitaen ti bersikulo 1. Nabileg a siudad ti nagkauna a lubong ti Babilonia a nadadael gapu iti kinadakes daytoy. Kadagiti nasantuan a kasuratan, masansan met a maaramat ti Babilonia kas maysa a simbolo ti kinadakes ti lubong.)
- Iti kapitulo 47, imballaag ni Isaias a madadaelto ti Babilonia gapu iti kinadakes daytoy. Mayaramat met dagitoy a ballaag iti in-inut a pannakadadael ti lubong ken ti kinadakes daytoy. Ania ti isuro dagiti sumaganad a binatang maipapan dagiti bunga ti panagkalikagum kadagiti nadangkes a wagas ti lubong?
 - a. Isaias 47:1, 5 (Mayegto ti lubong iti tapok ket agbalinto a naulimek ken nasipnget.)
 - b. Isaias 47:7–9 (Iti baet dagiti kapanunotan ti lubong a di mailupit-lupit, madadaelto daytoy ket mapukaw dagiti banag a kapatgan, nga isimbolo ti pannakapukaw ti asawa a lalaki ken dagiti annak.)
 - c. Isaias 47:10–11 (Gapu ta impakdaar ti lubong a nain-indaklanto daytoy ngem ti Dios, umayto ti ladingit iti daytoy)
- Iti Isaias 47:8, 10 ania ti ibagbaga ti Babilonia (ti lubong) nga ar-aramidenna a maipada iti panangipakdaar ti Mangisalahan maipapan iti bagina? (“Siak, ket awanen ti sabali no di la sisiak.”) Ania ti maidiaya ti lubong a maipada iti idiaya ti Mangisalahan? Apay a nakaad-adu a tao ti mangted iti pammategda iti lubong imbes nga iti Mangisalahan? Kasano a matulongantayo dagiti dadduma a mangkita no ania ti idiaya ti Mangisalahan?
- Iti Isaias 48:17–18, inkari ti Apo dagiti naindaklan a bendision kadagiti agsapsapul kenkuana imbes nga iti lubong. Kasano a mangiparikna dagitoy a kari kadakayo maipapan iti panangsurot iti Mangisalahan iti amin a pusoyo?

4. Inladawan ni Isaias ti mision ti Israel iti ud-udina nga aldaw.

- Naglaon ti Isaias 49 iti adu a padto maipapan iti mision ti Israel iti ud-udina nga aldaw. Makatulong dagitoy a padto kadatayo a mangipaawat ti napateg nga aramid nga ipaaramid ti Apo iti tunggal maysa kadatayo. Pabasa kadagiti kameng ti klase ti sumagmamano kadagiti binatang a nailista iti baba ket paglilinnawagan ti sumaganad a saludsod: Ania ti isuro daytoy a binatang maipapan kadagiti pagrebbengantayo kadagitoy ud-udina nga aldaw? (Makita nga adu dagiti padto ti mayaramat iti agpada nga aramid ti Mangisalahan ken ti aramid dagiti katulonganna, ti balay ti Israel [Isaias 49:3].)

- a. Isaias 49:1, 5. “Ni Jehova inayabannak manipud iti aanakan.”
(Naawagantayo manipud pannakayanak tapno ipatungpal ti aramid ti Apo kadagiti maudi nga aldaw; kitaen met ti Jeremias 1:5.)
- b. Isaias 49:2. “Inaramidna ti ngiwatko a kas maysa a kampilan a natadem.”
(Isingasing daytoy a konsepto ti panangisao kadagiti nabileg a balikas ti kinapudno—dagiti balikas ti Apo; kitaen met ti DkK 6:2.)
- c. Isaias 49:2. “Liningedannak iti anniniwan ti imak.” (Sinalaknibannatayo ti Apo ket insagananatayo para iti dakdakkal pay a pagrebbengan; kitaen met ti DkK 86:9.)
- d. Isaias 49:2. “Inaramidnak a maysa a napasileng nga orongan.” (Tumayab dagiti sikkubeng a napasileng nga orongan iti nalinteg ken umno. Napasilengtayo ken insagananatayo ti Apo nga agaramid iti no ania ti rumbeng ken umno.)
- e. Isaias 49:6. “Makapagbalinka a pangisalakanko agingga iti ungto ti daga.”
(Indawat ti Apo kadagiti katulonganna a mangpatanor ken mangisubli iti natda ti Israel ket agbalin a silaw kadagiti Gentil. Iti daytoy a wagas makatulongtayo a mangisangbay iti pannakaisalakan kadagiti suli ti daga; kitaen met ti DkK 86:8–11.)

Panangigibus

Paneknekan a makatulong dagiti sinurat ni Isaias kadaytoy a mangpadur-as iti dakdakkal nga ayat para iti Mangisalakakan ken dakdakkal a pannakaawat iti aramid a kayatna nga aramidentayo. Mabalin a kayatyo nga awisen dagiti kameng ti klase wenno bassit a ragup a kantaen ti “Anian a Tibker Puon” (*Dagiti Himno ken Kanta dagiti Ubbing*).

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Dagiti simbolo nga inaramat ni Isaias

- Dinagdagullit nga inaramat ni Isaias ti kinabulsek a kas simbolo ti kinadangkes ken naespirituan a kinakuneng (Isaias 29:10, 18; 32:3; 42:6–7, 16–18; 43:8; 44:9). Bayat ti panangutobyo kadagitoy a bersikulo, laglagipen a masansan nga impakdaar ti Mangisalakakan nga isu ti Silaw ti Lubong (Juan 8:12). Kasano a makapagbalintayo a naan-anay a naluktan dagiti naespirituan a matatayo iti Silaw ti Lubong?
- Dinagdagullit nga inaramat ti Mangisalakakan dagiti danum (Isaias 12:3; 32:2; 41:17–18; 43:19–20; 44:3–4; 48:18, 21; 49:10). Kasano a makatulong a mangipaawat kadakayo kadagitoy a binatang ti pannursuro ti Mangisalakakan nga isu ti paggapuan ti sibibiag a danum? (Kitaen ti Juan 4:7–14.)

2. Agpannuray ken ni Jehova

- Ania ti kayat a sawen ti “agpannuray ken ni Jehova”? Iti ania a wagwagas a pabaruen ti Apo ti pigsa dagiti agur-uray kenkuana? (Kitaen ti Isaias 41:10.) Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay iti padpadas maipapan iti panangpabaro ti Apo ti pigsa ti espiritu ken bagi ti maysa a tao.

3. “Nupay kasta sika dinak inawagan”

- Apay a sumagmamano kadatayo ti makarikna no dadduma a binaybay-annatayon ti Apo? No mariknatayo a tinallikudannatayon ti Apo, ania ti mabalin a gapuna? (Kitaen ti Isaias 43:22–26; Mosiah 5:13.) Ania ti maaramidtayo tapno marikna nga asidegtayo manen kenkuana?

Kinuna ni Presidente Spencer W. Kimball: “Naammuak idi a no gagangay laeng ti pannakilangenko iti nadiosan ken no kasla awan ti nailangitan a lapayag a dumdumngeg ken no awan ti nailangitan a timek nga agsarsarita, mariknak nga adayo, ken adayoak unay. No iraremko ti bagik iti panagbasak ken panagadal kadagiti nasantuan a kasuratan umas-asidegak ket agsubli ti kinaespirituan kaniak” (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, ed. Edward L. Kimball [1982], 135).

Panggep

Tapno papigsaen ti pammaneknek ti tunggal kameng ti klase maipapan iti Pannubbot ni Cristo.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti binatang manipud iti Isaias 50–53 a nailawlawag iti daytoy nga adalen. Dagitoy ti mangipamaysa iti pangsubbot a sakripisio ti Mangisalakan.
2. Mainayon a basaen: Mosiah 14–15.
3. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangtuding iti dua wenno tallo a kameng ti klase a mangpili iti maysa a paggugusto a himno maipapan iti ayat ken sakripisio ti Mangisalakan ken agsagana a mangisalaysay iti klase maipapan iti mensahe ti himno ken no kasano a nakaimpluwensiya daytoy kadakuada. Mabalín a kayatyo nga isalaysay ti maysa kadagiti paggugustoyo a himno maipapan iti Mangisalakan.

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

**Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg**

Mabalín a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Ilawlawag a makatulong ti adu a himno ti Simbaan a mangipaawat kadatayo ti ayat ti Mangisalakan nga impakitana kadatayo babaen ti pangsubbot a sakripisio. Awisen ti tunggal maysa kadagiti natudingan a kameng ti klase tapno mangisalaysay iti maysa a paggugusto a himno maipapan iti ayat ken sakripisio ti Mangisalakan. Gapu ta makatulong ti musika a mangawis iti Espiritu ti Apo iti uneg ti klase, mabalín a kayatyo a pakanta kadagiti kameng ti klase ti maysa kadagiti himno a napaglilinnawagan.

Ilawlawag a daytoy nga adalen ti mangilawlawag iti sumaganad a padto ni Isaias maipapan iti biag ken mision ti Mangisalakan.

**Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan**

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Nagsao ni Isaias maipapan kadagiti mensahero a mangted kadagiti naimbag a damag.

- Iti Isaias 52:7, naindaniwan nga inladawan ni Isaias dagiti tao a mangisangsbay iti naindaklan a mensahe. Apay iti panagkunayo nga imbatay ni Isaias kadagiti saksaka ti mangyeg kadagiti naimbag a damag?

(Iti nagkauna a lubong, sakbay a napaadda dagiti pannakisarita babaen ti elektronik, masansan a maidanon dagiti napateg a mensahe babaen dagiti mannaray nga agbibiahe a sakasaka. Inaramat ni Isaias dagiti saksaka dagiti mangyeg iti naimbag a damag tapno mangisimbolo kadagiti mismo a mensahero.) Kasano ti narikna ni Isaias maipapan kadagitoy a mensahero?

- Kasano ti panangiladawan ni Isaias iti mensahe a maisangbay? (Daytoy ti mensahe maipapan kadagiti naimbag a damag, mensahe ti talna ken pannakaisalakan.) Inlawlawag ti propeta iti Libro ni Mormon a ni Abinadi a dagiti mensahero nga inladawan ni Isaias ket pakaibilangan dagiti propeta ken ti Apo mismo (Mosiah 15:13–18). Ania ti naindaklan a mensahe ti talna ken pannakaisalakan nga inyeg dagitoy a mensahero? (Kitaen ti 2 Nephi 2:6–8.)
- Asino pay ti mangisangbay iti mensahe ti ebanghelio iti lubong? (Mabalina kayatyo a paisalaysay kadagiti kameng ti klase maipapan iti padpadasda iti panangibinglayda iti mensahe ti ebanghelio. Mabalinyo pay a paisalaysay kadagiti kameng ti klase no ania ti mariknada maipapan kadagiti nangyeg iti mensahe kadakuada.)

2. Impadto ni Isaias maipapan iti pangsubbot a sakripisio ti Mangisalakan.

Paglilinnawagan dagiti sumaganad a padto maipapan iti pangsubbot a sakripisio ti Mangisalakan ken dagiti bendision nga ipaayna kadatayo.

- Isaias 50:5–7. Ania ti isuro daytoy a binatog maipapan iti kananakem ti Mangisalakan iti naindaklan a sakripisio nga aramidenna nga agpaay kadatayo? Ania ti isuro ti Mateo 26:39 ken Taga-Filipos 2:8 maipapan iti kananakem ti Mangisalakan bayat ti panangsangona iti dakkell a panagsagaba?
- Isaias 51:6. Ania ti pagpadaan a naaramid iti daytoy a bersikulo? Kasano ti kabayag dagiti bunga ti Pannubbot? (Kitaen met ti Mosiah 16:9; Alma 34:10, 14.)
- Isaias 51:22. Asino ti ipakpakaasi ti Mangisalakan? Kasano a mangipalubos kenkuana ti Pannubbot nga agbalin a Mangibabaet? (Kitaen ti DkK 45:3–5.) Ania ti “kopa ti panangibar-ibar” nga ininum ni Jesus para kadatayo? (Kitaen ti DkK 19:15–20.) Ania ti nasken nga aramidentayo tapno maawattayo dagiti naan-anay a bendision a naidiaya babaen ti Pannubbot?
- Isaias 52:3. Ania ti kaipapanan ti “masubbot nga awan ti kuarta”? (Kitaen ti 2 Nephi 26:27–28; Isaias 55:1–3.)
- Isaias 53:2–4. Ania ti ibaga dagitoy a bersikulo kadatayo maipapan iti biag ti Mangisalakan? Apay a maawatanna dagiti leddaang ken ladingittayo? (Kitaen ti Alma 7:11–13; Hebreo 2:16–18; 4:15.) Kasano ti pannakaawatyo a maawatanna dagiti leddaang ken ladingittayo?
- Isaias 53:5. Apay a natallugod ti Mangisalakan nga agsagaba iti saem ti pannakasugat, pannakalitem, ken pannakasaplit? (Kitaen ti 1 Nephi 19:9.)
- Isaias 53:6–7. Ania dagiti kababalin ti kinatao nga impakita ti Mangisalakan idi naparigat, nagsagaba, ken nagibaklay kadagiti basbasoltayo? Kasano a no dadduma “agturong[tayo] iti dalantayo” imbes a paiturayantayo iti pagayatan ti Nailangitan nga Ama? Kasano a makatulong kadatayo ti pagwadan ti Mangisalakan a paiturayantayo iti pagayatan ti Nailangitan nga Ama?

- Isaias 53:10. Ania ti kayat a sawen ni Isaias idi kinunana a “maay-ayo ni Jehova iti pinangpalitemna” iti Mangisalakan? Ania ti masursurotayo manipud iti daytoy a binatang maipapan iti ayat ti Nailangitan nga Ama kadaytoy? (Kitaen met ti Juan 3:16–17.)
- Isaias 35:8–11. Ilawlawag a ti propeta ti Libro ni Mormon a ni Abinadi ket nangted iti nabileg a masao maipapan kadagitoy a bersikulo idi makisao kadagiti nadangkes a saserdote ni Ari Noe (Mosiah 15:10–13). Segun ken ni Abinadi, asinonto ti agbalin a bukel ti Mangisalakan? (Kitaen met ti Mosiah 5:7–8.)
- Isaias 53:12. Ilawlawag nga iti gibus ti maysa a dangadang, bingbingayen ti dadaulo ti naballigian a buyot dagiti bunga ti balligi kadagiti pasurotna. Ania dagiti bunga ti balligi ni Cristo iti basol ken patay a sitatallugod nga ibinglayna kadaytoy? (Kitaen ti Taga-Roma 8:16–17; 2 Timoteo 4:7–8.)

3. Inladawan ni Isaias ti sumagmamano kadagiti pagrebbengantayo.

- Kas naisurat iti Isaias 51 ken 52, ania dagiti pagrebbengantayo a kas kadagiti immawaten iti Pannubbot ti Mangisalakan?
 - a. Isaias 51:1, 4, 7. Dumngeg ken agtungpalkayo iti Apo; saankayo nga agbuteng kadagiti panangumsi dagiti tattao.
 - b. Isaias 51:12–13. Laglagipenyo ti Apo, nga isu ti Namarsua. Saankayo nga agbuteng ken ni Satanas.
 - c. Isaias 52:1–2. Agriingka ket yusongmo ti pigs a ti kinasaserdote (kitaen ti DkK 113:7–8). Yusongyo ti napintas a pagan-anay ti kinalinteg (kitaen ti Apocalipsis 19:7–8). “Pannakawayawaya ti bagiyo kadagiti pungo ti tengngedyo” (kitaen ti DkK 113:9–10).
 - d. Isaias 52:11. Pumanawkayo manipud iti kinadakes ti lubong. Diyo sagiden dagiti saan a nadalus a banag; agbalinkayo a nadalus.
- Kasano a maipatungpaltayo a nasaysayaat ti tunggal maysa kadagitoy a pagrebbengan?

Panangigibus

Sublien nga adalen ti Mosiah 15:18, nga inladawan ni propeta Abinadi ti Mangisalakan a kas mensahero a napintas dagiti dapanna kadagiti bambantay. Ilawlawag a maysa a gapu no apay a napintas dagiti dapanna ket naimarka kadagitoy ti lamma dagiti lansa, dagiti pagilasinan ti pangsubbot nga ayatna. Iburayyo ti pammaneknekyo maipapan no kasano a pinapigsa dagiti pannursuro ni Isaias ti ayatyo iti Mangisalakan ken ti tarigagayyo nga agbalin a maikari kadagiti bendision ti pangsubbot a sakripisiona. Idawat kadagiti kameng ti klase nga ibinglayda no kasano a napapigsa met dagiti pammaneknekda.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Pannagna iti lawag

Sublien nga adalen ti Isaias 50:10–11 ket ilawlawag ti pili nga inted ni Isaias kadagitoy a bersikulo. No pilientayo ti agbuteng iti Apo, agtulnogtayo ti timek

dagiti katulonganna, ket agtalektayo kenkuana, maaddaantayonto iti silaw a mangtarabay kadatayo ket ditayo magna iti kinasipnget (Juan 8:12; 12:46). No pilientayo ti magna iti bukodtayo a silaw, a maidilig iti silaw dagiti aluten, balballaagannatayo ti Apo nga “agidda[tayto] iti ladingit.”

2. Aramid ti misionario

No adda magun-od a *Family Home Evening Video Supplement 2* (53277), mabalin a kayatyo nga ipabuya ti “Missionary Work: Our Greatest Duty,” lima a minuto a paset, kas paset ti adalen.

Panggep Tapno paregtaen dagiti kameng ti klase a papigsaenda dagiti istaka ti Sion ken agsaganada para iti Maikadua a Yaay ken iti Milenio.

Panagsagana

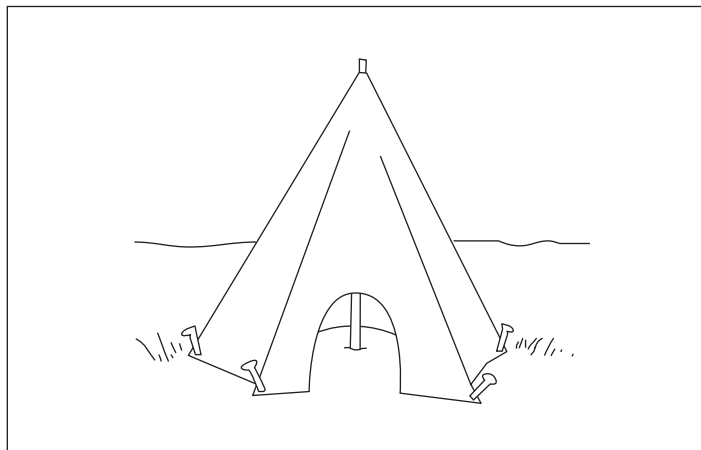
1. Sikakararag nga adalen dagiti binatang manipud iti Isaias 54–56 ken 63–65 a mailawlawag iti daytoy nga adalen.
2. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangitugot iti pasok ti tolda.
3. No adda magun-od a ladawan a Ni Nagungar a Jesucristo, mabalin a kayatyo nga aramaten daytoy bayat ti adalen (62187 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 239).

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Mangidrowing iti pisarra iti maysa a ladawan ti tolda a kas iti maysa a naiparang iti baba. Kalpasanna iparang ti pasok ti tolda ket damagen dagiti sumaganad a saludsod:

- Apay a kasapulan daytoy a tolda dagiti pasok? Ania ti mapasamak no saan a sarikedkedan dagiti pasok ti toldada?
- Ania ti ibagian ti tolda a nadakamat iti Isaias 54:2? (Ti Simbaan ni Jesucristo.) Ania ti ibagian dagiti pasok ti tolda?

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson:

“Balikas a napnuan iti simbolo ti termino a *pasok* (wenno istaka). Ildawanyo iti panunotyoy ti maysa a dakkell a tolda a naipatakder babaen dagiti lubid a naigalut kadagiti pasok a naintek a sitatalged iti daga.

“Inyarig dagiti propeta ti Sion iti ud-udina nga aldaw iti maysa a dakkell a tolda a nangsakup iti daga. Sinarikedkedan dagiti lubid dayta a tolda a naigalut kadagiti pasok. Dagita a pasok (wenno istaka), kinaagpaysona, ket dagiti nadumaduma nga organisasion iti geografiko a naiwaras iti intero a lubong. Iti agdama, maum-ummongen ti Israel kadagiti nadumaduma nga istaka ti Sion” (“Strengthen Thy Stakes,” *Ensign*, Ene. 1991, 2).

Isalaysay kadagiti kameng ti klase a dagiti umuna nga istaka ti Ti Simbaan ni Jesucristo dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw ket nabukel iti Kirtland, Ohio, ken iti Clay County, Missouri, idi 1834. Bayat ti panagdur-as ti Simbaan, adu pay nga istaka ti nainayon kas imbilin ti Apo (DkK 101:20–21). Ita nga agdama addan ginagasut nga istaka a masarakan iti intero a lubong.

Ilawlawag a daytoy nga adalen ti mangilawlawag no kasano a mapapigsatayo dagiti istaka ti Sion. Daytoy pay ti mangilawlawag kadagiti nabileg a pannursuro maipapan iti Maikadua a Yaay ken iti Milenio.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatog iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. “Paatiddogem dagiti lubidmo, ken patibkerem dagiti pasokmo” (Isaias 54:2).

- Ania iti panagkunayo ti kayat a sawen ti binatog a “Padakkelem ti disso ti toldam”? (Isaias 54:2). (Kayat ti Apo nga ibinglay dagiti kameng ti Simbaan ti ebanghelio iti adu a tao tapno agsaknapto daytoy iti daga. Impadto ni Isaias a kadagiti ud-udina nga aldaw, napardasto ti panagdur-as ti Simbaan ken adu a tattao iti intero a lubong ti mapasurot iti kinapudno [Isaias 54:3]).
- Ania ti sabali pay a balakad a naited iti Isaias 54:3 a maipanggep iti tolda, wenno ti Simbaan? Kasano a masurottayo daytoy a balakad? Mabalin a kayatyo a gupgopen ti panaglilinnawag iti pisarra, kas nailadawan iti baba.

<u>Ti Balakad ni Isaias</u>	<u>Ania ti Maaramidtayo</u>
Bistradenyo dagiti kurtina ti tolda ket paatiddogenyo dagiti lubid.	Agserbitayo a kas naan-anay ti panawenna a misionario; ibinglaytayo ti ebanghelio iti gagayyem ken kaarruba.
Papigsaenyo dagiti pasok ti tolda.	Papigsaentayo dagiti lokal nga istakatayo.

- Ania ti maaramidtayo a mangpapigsa iti istaka a pagnaedantayo? (Mabalin nga ibilang a sungbat dagiti sumaganad: Padur-asen ti bukod a naespirituan a pigsa, aringantayo dagiti kaamaan ken gayyemtayo nga aramidenda met ti

kasta, agserbitayo kadagiti kaarrubatayo a kameng ken saan a kameng, ken awatentayo dagiti akem manipud kadagiti dadaulo iti kinasaserdote tapno makapagserbitayo iti Simbaan.)

- Kasano a mangbendision dagiti istaka iti biag dagiti tao? (Kitaen ti DkK 115:5–6.) Kasano nga agbalin dagiti istaka ti Sion a lugar ti salaknib ken pagkamangantayo?

2. “Iti dakkell a kaasi alaenkanto” (Isaias 54:7).

- Nupay nawarawara ti Israel iti las-ud ti adu a tawen, inkari ti Apo nga ummongnanto daytoy iti pudno a Simbaan kadagiti maudi nga aldaw (Isaias 54:4–10). Ania ti masursurotayo maipapan iti Apo iti Isaias 54:4–10? Ania dagiti nalawag a bendision nga ikari ti Apo kadagiti nalinteg a katulonganna? (Kitaen ti Isaias 54:13–14, 17.) Apay a napateg dagitoy a kari?
- Asino ti naawis a mangsapul iti pagkamangan babaen ti panangummong kadagiti Santo? (Amin nga annak ti Nailangitan nga Ama.) Sublien nga adalen dagiti sumaganad a binatang manipud ken ni Isaias a mangiladawan kadagiti grupo ti tattao a tarigagayan ti Apo nga umasideg kenkuana ket sarakenda ti talged iti ebanghelio.
 - a. Isaias 55:1–3. (Amin a mawaw.) Ania a kita ti pannakawaw ti nadakamat kadagitoy a bersikulo? Ania ti mapasamak no padasentayo a penneken ti naespirituan a pannakawaw babaen ti panagbubostayo iti kuarta ken panangted iti bannog kadagiti naindagaan a bambanag? Kasano a sipupudno a maparmek ti naespirituan a pannakawawtayo? (Kitaen ti 2 Nephi 9:50–51, 3 Nephi 20:8.)
 - b. Isaias 55:6–7. (Dagiti nadangkes nga agbabawi.) Ania a kari ti maited kadagiti agbabawi?
 - c. Isaias 56:3, 5–8. (Dagiti ganggannaet a di makaam-ammo iti Apo.) Ania ti nasken nga aramiden ti ganggannaet tapno awaten daytoy ti Apo?
- Ania ti isuro dagitoy a binatang maipapan iti asi ti Apo? Ania ti isuro dagitoy maipapan no kasano ti nasken a panangkitatayo iti amin nga annak ti Nailangitan nga Ama?
- Insurat ni Isaias a mataraonan ti balikas ti Dios dagiti kararuatayo iti nawadwad a kas iti panangtaraon ti tudo ken niebe kadagiti bukbukel (Isaias 55:10–13). Kasano a taraonan ti balikas ti Dios dagiti kararuatayo? (Kitaen ti Alma 32:28, 41.)

3. Ti Milenio agbalinto a panawen ti talna ken rag-o.

- Iti amin a sinuratna, pinaneknekan ni Isaias a nupay addanto dagiti panagkarigatan, pannulisog, ken panagsagaba iti daytoy a lubong, rimbawanto ti nasayaat ti dakes iti udina, ken para kadagiti nalinteg, mapnonto iti rag-o ti masakbayan. Inkararag a sipapasnek ni Isaias ti Maikadua a Yaay ti Mangisalahan, a mangyegto iti pannakadusa kadagiti nadangkes ken nalaus a panagrag-o kadagiti nalinteg (Isaias 64). Ania a mensahe ti namnama ken rag-o ti linaon ti Isaias 64:1–4? Kasano a nangpapisga daytoy a mensahe iti tarigagayyo nga agibtur agingga iti panungpalan iti panagserbi iti Apo?
- Dagiti panggibus a kapitulo iti kasuratan ni Isaias ti mangidatag iti napintas a ladawan ti Milenio, ti sangaribu a tawen ti talna a yam-ammonto ti Maikadua

a Yaay ti Mangisalakan. Kas naisurat iti Isaias 65:17–25, ania dagiti kasasaad nga agraira iti panawen ti Milenio? (Mabalin a kayatyo nga ilista dagitoy a kasasaad iti pisarra; kitaen met ti Isaias 11:6–9.)

- a. Agparsuanto ti Apo kadagiti baro a langlangit ken baro a daga (Isaias 65:17).
 - b. Addanto dakkell a rag-o ken awanton ti aganog-og kadagiti tao ti Apo (Isaias 65:18–19).
 - c. Saanto a matay nga ubing dagiti tao; agbiagdanto agingga iti 100 ti tawenda (Isaias 65:20).
 - d. Agragsakto dagiti tao iti bunga dagiti nagbannoganda (Isaias 65:21–23).
 - e. Masungbatanto a dagus dagiti kararag (Isaias 65: 24).
 - f. Awanton ti ginnura kadagiti atap nga ayup (Isaias 65:25).
- Ania ti isuro ti Isaias 63:7–9 maipapan iti awan patinggana a kinasayaat ken ayat ti Apo? (Idawat kadagiti kameng ti klase nga isingasingda dagiti balikas ken binatang manipud kadagitoy a bersikulo a mangipakita iti ayat ti Mangisalakan kadatayo. Mabalin a kayatyo nga isurat dagitoy iti pisarra.) Iti ania a wagwagas a naipakitan ti Mangisalakan kadakayo iti “kinawadwad ti kinamanangngaasina”?

Panangigibus

Paneknekan a bayat ti panangpapigsatayo kadagiti istaka ti Sion ken panangibinglaytayo iti ebanghelio iti lubong, agur-uray kadatayo dagiti kinabaknang ti kinaagnanayon. Mabalintayo ti mangpadpadaan iti Maikadua a Yaay ti Mangisalakan ken ti talna ken rag-o nga addanto iti panawen ti Milenio. Dagiti padto ni Isaias ti mangallukoy kadatayo a manglaglagip a daytoy ti gundaway nga agserbi iti Apo ken bendisionanna dagiti disipulona.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Ti pudno a linteg ti panagayuno (Isaiah 58:3–12)

- Ania ti masursurotayo manipud iti Isaias 58 maipapan iti panagayuno? Ania dagiti elemento ti pudno a panagayuno? (Kitaen ti Isaias 58:3–7.)

Ti maysa nga elemento ti pudno a panagayuno ket ti panangted iti nawadwad a daton iti panagayuno. Kinuna ni Presidente Spencer W. Kimball, “Panagkunak a no nabaknangtayo, nga adu kadatayo, a nasken nga agbalintayo a managparabur unay. . .ken mangyabuloy, imbes a ti gatad a kaibatogan laeng ti dua a pannangan para iti panagayuno, nalabit a nawadwadwad pay—maminsangapulog nga ad-adu pay no kayattayo nga aramiden daytoy” (iti Conference Report, Abr. 1974, 184).

- Ania dagiti bendision iti panagtungpal iti linteg ti panagayuno ti naikari iti Isaias 58?
 - a. Agbalintayo a napigpigs a mangkedked iti sulisog (Isaias 58:6).
 - b. Mapalag-an dagiti dagensentayo (Isaias 58:6).
 - c. Mapasayaat ti salun-at ti bagi ken espiritutayo (Isaias 58:8).
 - d. Agbalintayo a napakumbaba ken nakasagana a makisarita iti Apo (Isaias 58:9).

- e. Makatulongtayo kadagiti nakurapay ken agkasapulan (Isaias 58:10).
- f. Umawattayo iti agtultuloy a pannarabay manipud iti Apo (Isaias 58:11).
- g. Pinapennektayo dagiti kararuatayo iti natikag a disso ket nagbalin a “kas ubbog ti danum, a dagiti dandanumna saanda nga agatian” (Isaias 58:11).

Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti pagarigan manipud kadagiti nasantuan a kasuratan, pakasaritaan ti Simbaan, wenna bukod a padas a mangipakita kadagiti bendision ti panagtungpal iti linteg ti panagayuno. (Kitaen ti ‘Pangiwanwan iti Nasantuan a Kasuratan, “Agayuno, Panagayuno.”)

- Kasano a makapagbalintayo a natalallugod iti panagtungpal iti linteg ti panagayuno?

2. Panangiladawan iti panagserbi ti Mangisalakan

- Ti Isaias 61:1–3 ket maysa a palawag ti panagawag ken panagserbi ti Mangisalakan. Iti immuna a panawen a panagserbina iti Nasaret, inadaw ti Mangisalakan dagitoy a bersikulo ket kinunana kadagiti tao, “Ita nga aldaw, naidanon kadagiti lapayagyo daytoy a surat” (Lucas 4:14–21). Ania ti isuro dagitoy a bersikulo maipapan iti kinatao ken mision ni Jesucristo?

3. Maikadua a Yaay ni Cristo (Isaias 63:1–6)

- Nailadawan ti Maikadua a Yaay ti Mangisalakan iti Isaias 63:1–6. Anianto ti maris ti pagan-anay ti Mangisalakan intono umay iti dayagna? (Kitaen ti Isaias 63:2; Apocalipsis 19:11–13; DkK 133:46–48.) Ania ti isimbolo ti nalabaga a maris? (Ti dara a nagsayasay idi nagsagaba Isuna gapu iti basbasoltayo iti Getsemani ken iti krus.)

“Ipasdekka iti Daytoy nga Aldaw. . .a Kasla Adigi a Landok”

Adalen
41

Jeremias 1–2; 15; 20; 26; 36–38

Panggep Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase nga agtalinaed a napudno iti panawen ti sinnuppiat ken rigat.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti binatang manipud iti Jeremias a nailawlawag iti daytoy nga adalen. Ipamaysa daytoy nga adalen ti tured ken panagkumit ni Jeremias bayat ti panangsangona iti pannupiat manipud iti tunggal maysa iti lawlawna.
2. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangitugot iti baras a landok iti klase.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg Mabalina kayatyo nga aramiden ti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Iparang ti baras a landok ket awisen ti maysa a kameng ti klase a padasenna a tukkolen daytoy. Kalpasanna damagen dagiti sumaganad a saludsod:

- No ibagian daytoy a banag dagiti kababalin ti maysa a tao, ania ti isingasing daytoy maipapan kenkuana?
- Pabasa kadagiti kameng ti klase ti Jeremias 1:17–19. Ania dagiti binatang nga inaramat ti Apo iti bersikulo 18 a mangiladawan ken ni Jeremias? Ania ti isingasing daytoy a binatang maipapan iti kita ti kinatao ni Jeremias? Kasano ti mariknayo no naaramat dagitoy a balikas a pangiladawan kadakayo bayat ti panagsaganayo a mangipatungpal iti maysa nga akem wenna maituding nga aramiden manipud iti Apo?

Ilawlawag a sinuppiat dagiti ari, prinsipe, padi, ken amin a tattao ti daga ni Jeremias iti misionna, ngem situred nga inaramidna a kas imbilin ti Apo. Itudo ti baras a landok ket ilawlawag a maysa nga “adigi a landok” ni Jeremias nga addaan iti naisangsangayan a pigsa iti panawen ti panagrigat ket saan a nagkillo wenna natukkol.

Panaglinnawag ken Panangyaramat iti Nasantuan a Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

Nagserbi ni Jeremias iti panawen dagiti panagturay ti lima nga ari, manipud ken ni Josias agingga ken ni Sedekias (626 agingga iti 586 S.C.). Iti panagturay ni Josias, pinadasna a pagbalaliwen dagiti tao manipud iti panagrukbabda iti didiosen ken

kinarugit ti dayawda (imoralidad). Ngem nagturay iti kinadakes dagiti ari kalpasan ni Josias, ket naan-anay a kimmalilis iti kinapudno dagiti tao. Mision ni Jeremias a kasabaan ken ballaagan dagitoy a tattao, ken ti panangkednganna kadagiti kinadangkesda ti maibilang kadagiti kapigsaan iti amin a nasantuan a kasuratan. Isu ti maysa kadagiti kaudian a timek a mangbalballaag sakbay a pinarmek dagiti Babilonian ti Juda.

Napno iti ladingit ti biag ni Jeremias, ngem ti panangsangona iti pannubok ti makaisuro ken makaparegta kadatayo. Nakabkabil ken naibalud gapu iti panangipadtona iti maibusor iti pagarian ti Juda. Kanayon a nagpeggad ti biagna. Ngem babaen ti amin a rigat ken sinnupadi, nayarig ni Jeremias iti maysa nga “adigi a landok” (Jeremias 1:18). Mangted ti libro ni Jeremias iti personal, makaitandudo iti pammati a kasuratan maipapan iti panangsango ti propeta iti ladingit ken pannakapaay ti biagna.

1. Inawagan ti Dios ni Jeremias nga agbalin a maysa a propeta.

Sublien nga adalen ti akem ni Jeremias a kas propeta kas naisurat iti Jeremias 1:4–10.

- Ania ti maisuro kadatayo ti akem ni Jeremias maipapan iti doktrina ti panangordena idin sakbay ti itatao? (Kitaen ti Jeremias 1:5.) Kasano ti panagkunayo a nakatulong ken ni Jeremias a mangammo nga iti biag sakbay daytoy a biag naordenan idin nga agbalin a maysa a propeta?

Kinuna ni Propeta Joseph Smith, “Tunggal tao nga addaan iti akem nga agserbi kadagiti agindeg ti lubong ket naordenan iti dayta met la a panggep iti Dakkel a Konseho ti langit sakbay a naparsua daytoy a lubong” (*History of the Church*, 6:364).

- Ania ti inaramid ti Apo idi marikna ni Jeremias a nagkurang iti panangipatungpalna iti akemna? (Kitaen ti Jeremias 1:6–10.) Kasano a pinatalgedannakayo ti Apo idi nariknayo a nagkurangkayo?

2. Sinuppiat ti adu a tattao ni Jeremias ket ginandatda a lapdan iti panangipatungpalna iti misionna.

Aramaten dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan a mangilawlawag iti sinnupiat a sinango ni Jeremias bayat ti panangipatungpalna iti misionna nga inted kenkuana ti Apo:

- a. Jeremias 20:1–6. Nakasuron kadagiti panagipadto ni Jeremias, pinakabkabil ti pangulo nga agturay ti templo a ni Pasur ni Jeremias ket pinaipupokna iti tulong. Impadto ni Jeremias nga adipenento dagiti Babilonian ni Pasur, ti kaamaanna, ken dagiti gagayyemna ket mataydanto iti Babilonia.
- b. Jeremias 26:7–15. Kaaduan kadagiti tao iti daga, a pakaibilangan dagiti papadi, ti nangsuppiat ken ni Jeremias ken ti mensahena (26:7–11). Nupay kasta, situtred nga insawang ni Jeremias ti mensahe nga imbilin ti Apo nga itedna (26:12–15). Ni Jeremias ket sinuppiat ken kinagura pay dagiti kaarruba ken kabagianna (11:19–21; 12:6. Laglagipen a naggapu ni Jeremias iti ciudad ti Anatot).
- c. Jeremias 36:1–6, 20–32. Naisurat dagiti balikas iti padto ni Jeremias ket naibasa kadagiti tao (36:1–6). Inuram ti ari dagitoy a balikas, ket binilin ti Apo ni Jeremias nga isuratna manen dagitoy (36:20–32).

- d. Jeremias 37:12–15; 38:4–13. Napabasol a di nainkalintegangan ni Jeremias ket naipupok iti pagbaludan (37:12–15). Idi agangay naipuruaq iti nauneg a pagbaludan (dungeon), a nakailumlomanna iti lutlot (38:4–6). Babaen ti bilin ni Ari Sedekias, nayaon ni Jeremias manipud iti nauneg a pagbaludan ket naisubli a naipupok iti pagbaludan (38:7–13).
- Ania ti ipalgak ti Jeremias 20:14–18 maipapan no ania ti narikna ni Jeremias bayat ti panagsagabana iti kasta a narimbaw a pannakasuppiat? Ania ti masursurotayo manipud ken ni Jeremias a makatulong kadatayo no mapasarrantayo ti rigat? (Mabalin nga ibilang a sungbat nga intultuloy ni Jeremias ti nagtungpal iti Apo ken nangipatangpal iti akemna uray pay no naparparigat ken napukawan iti namnama; kitaen ti Jeremias 26:12–15).
 - Iti Jeremias 2:13, ania ti dua a kinadakes a kinuna ti Apo nga inaramid dagiti taona? (Tinallikudanda daytoy nga isu nga ubbog dagiti dandanum a sibibiag ket nagkalida kadagiti bubbubon nga agpaay kadakuada, bubbubon a nagrengngat a saan a mabatian iti sibibiag a danum ti Apo, a kayatna a sawen a nagkalikagumda iti pannakapnek ken pammatalged kadagiti nailubongan a bambanag.) Apay a dagitoy a tattao nga addaan kadagitoy a kababalin ket marigatan nga umawat kadagiti balikas ni Jeremias? Apay a dida kabaelan a sanguen ti rigat kas iti inaramid ni Jeremias? Kasano a no dadduma agkalitayo kadagiti “bubbubon a narengngat” a saan a mabatian iti sibibiag a danum ti Mangisalakakan?

Kinuna ni Elder Marion D. Hanks:

Aramatentayo ti adu unay a panawentayo iti panagkarigatan a manggun-od kadagiti material a sanikua wenno manggun-od kadagiti nailubongan a panggep. Ti panagkarigatantayo a mangtun-oy iti kasapulantayo wenno iti ad-adu pay ngem iti kasapulantayo ket alaenna ti amin nga oras ken pigsatayo. Gun-odentayo ti ragragsak wenno pagliwliwaan, wenno agbalin a managlablabestayo iti pannakiramantayo kadagiti gunglo wenno grupo nga adda pakainaiganna iti trabaho wenno kadagiti pakaseknan wenno parikut ti komunidad. Agpayso a kasapulan dagiti tao ti agaliwaksay, kasapulanda ti manggun-od, kasapulanda ti tumulong; ngem no sumangbay dagitoy a kaibatogan ti pannakigayyemtayo ken ni Cristo, nangato unay ti pategna.

“Ta dua a kinadakes ti inaramid ti ilik (taok),’ kinuna ti Apo ti Israel; ‘naglikudandak nga ubbog dagiti dandanum a sibibiag, ket nagkalida kadagiti bubbubon nga agpaay kadakuada, bubbubon a narengngat a saan a mabatian iti danum.’ (Jer. 2:13.)

“Dagiti pangsukat nga aramidentayo tapno alaentayo ti lugar ti Dios iti biagtayo ket pudno a saan a makatengngel iti danum. Iti patinggana a pagkedkedantayo ngarud ti ‘sibibiag a danum,’ ditayo mananam ti rag-o a mapaaddatayo” (iti Conference Report, Abr. 1972, 127; wenno *Ensign*, Hulio 1972, 105).

Naipatangpal dagiti padto ni Jeremias a dadaelento dagiti Babilonian ti Jerusalem, kas naisurat iti Jeremias 39–40. Adda ni Jeremias iti pagbaludan bayat ti iraraut, ngem kalpasanna winayawayaan isuna dagiti Babilonian ket pinalugodanda isuna ken ti natda kadagiti Judio nga agtalinaedda iti daga a Juda. Indawat ni Johanan, ti dadaulo dagiti nagbati, a sapulen ni Jeremias ti pagayatan ti Apo para kadakuada ket nagkarida a tungpalenda daytoy (Jeremias 42:1–6).

Babaen ken ni Jeremias imbaga ti Apo kadagiti tao nga agtalinaedda iti daga a Juda ket inkarina a bendisionanna ida no aramidenda ti kasta (Jeremias 42:9–22). Ngem indauluan ni Johanan dagiti tao nga agturong iti Egipto, a kaaduan kadakuada ti nagtultuloy iti kinadakesda (Jeremias 43–44).

3. Napapigsaa ni Jeremias iti rigat babaen ti ayatna iti balikas ti Dios.

Paglilinnawagan dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan, a mangipakita no kasano a nakatulong ti balikas ti Dios ken ni Jeremias nga agtalinaed a napigsa iti panawen ti rigat.

- Kas naisurat iti Jeremias 1:9, ania ti inkabil ti Apo iti ngiwat ni Jeremias? Kas iti naisurat iti Jeremias 15:16, ania ti inaramid ni Jeremias kadagiti balikas ti Apo? (Kinnanna dagitoy, a naindaniwan a pagsasao a kayatna a sawen a ti balikas ti Dios ket nagbalin a pasetna.) Ania ti narikna ni Jeremias maipapan kadagiti balikas ti Apo?
- Kasano a “makantayo” dagiti balikas ti Apo kas iti inaramid ni Jeremias? (Babaen ti panagadal kadagiti nasantuan a kasuratan ken ti balakad dagiti propeta iti ud-udina nga aldaw.) Kinuna ti propeta iti Libro ni Mormon a ni Nephi nga “agpennek kadagiti balikas ni Cristo” (2 Nephi 32:3). Kasano a papigsaennatayo ti panagpennek kadagiti balikas ti Apo?
- Iti Jeremias 20:9, kasano nga inladawan ni Jeremias ti balikas ti Apo iti unegna? Ania iti panagkunayo ti kayat a sawen ti maaddaan iti balikas ti Apo a sumsumged nga apuy a narikpan kadagiti tultulangyo? Apay iti panagkunayo a saan a malapdan ni Jeremias ti bagina iti panangisuro iti balikas ti Apo?

Panangigibus

Yebkasyo ti riknayo maipapan iti pagwadan ni Jeremias ken ti panagkasapulan nga agbalin a napudno iti panawen ti panagrigat. Allukoyen dagiti kameng ti klase a sukisoken ken utobenda dagiti balikas ti Apo ayingga nga agbalin dagitoy a balikas nga apuy a narikpan kadagiti tultulangda, a mangpapigsa kadakuada bayat ti panangaramidda iti aramid ti Apo. No inaramatyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, iparang ti baras a landok ket karitenyo dagiti kameng ti klase nga agbalin, kas ken ni Jeremias, a maysa nga adigi a landok para iti Apo.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. “Ti pila. . .iti ima ti agdamdamili” (Jeremias 18:6)

- Sublien nga adalen ti pakaammo iti isasarungkar ni Jeremias iti agdamdamili, a naisurat iti Jeremias 18:1–4. Ania ti insuro ti Apo kadagiti taona babaen ti padas ni Jeremias? (Kitaen ti Jeremias 18:5–10. Impakita ti Apo kadakuada a no agbabawida, sukogenna ida iti maysa a banag a nasaysayaat, a kas iti panangsukog manen ti agdamdamili iti naburak a damili. Impalagipna pay kadakuada nga addaan isuna iti bileg a mangdadael kadakuada no saanda nga agbabawi.)

- Kasano a mayaramat daytoy a panangidilig kadaytoy iti agdama? Kasano a makapagbalintayo a nasaysayaat a pila dagiti ima ti Apo? (Babaen ti panagbalin a napakumbaba—babaen ti panagtungpal, panagbabawi, panagtalek iti Apo, ken panagkalikagum a gun-oden ti pagayatanna. Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mangipakita no kasano a sinukog manen ti Apo dagiti tao a mangipatumungpal kadagiti panggepna.) Ania ti mapasamak no agkedkedtayo a pasukog iti Apo?

Inted ni Presidente Heber C. Kimball dagiti sumaganad a nalawag a kapanunotan nga inyarigna iti Jeremias 18:1–10:

“Amin [a] nalaka a maaringan iti ima ti Dios ken managtulnog kadagiti bilinna, ket damili ti dayaw, ket awatento ti Dios dagitoy” (*History of the Church*, 4:478).

“Adu dagiti damili a nadadael kalpasan ti pannakasukogda. Apay? Gapu ta saanda a mapnek iti sukog nga inted kadakuada ti agdamdamili, ngem dida itantan nga sukogenda ti bagbagida tapno padayawanda ti bagbagida; ngarud adayo a maawatanda no ania ti aramid ti Dios, ket dadaelenda ti bagbagida babaen ti bileg ti bukodda a kinawaya nga agpili. [Dagitoy a tattao] ket nasken nga aglasatda iti adu a dadakkel a pagtuladan ken sukog, kalpasanna. . .nasken a mapasileng ken mapuoran; ken uray pay iti panangpuor, adda dagiti agrengngat a damili” (iti Stanley B. Kimball, *Heber C. Kimball: Mormon Patriarch and Pioneer* [1981], 270).

2. Nagikasaba ni Jeremias iti isu met la a gundaway a nagikasaba ti propeta iti Libro ni Mormon a ni Lehi

Isursuro ken balballaagan ni propeta Jeremias dagiti tao ti Juda iti panawen nga ipapanaw ni Lehi iti Jerusalem. Agpada nga impadto da Jeremias ken Lehi a madadaelto ti Jerusalem.

- Sadino ti yan ni Jeremias idi pumanaw ni Lehi ken ti kaamaanna iti Jerusalem? (Kitaen ti Jeremias 37:15–16; 1 Nephi 7:14.)
- Binubos ni Jeremias ti adu unay a panawenna iti panangbalakadna ken ni Sedekias, ti ari ti Juda, ngem nagkedked ni Sedekias nga agtungpal kadagiti balikas ti Apo nga insawang ni Jeremias. Ania ti napasamak ken ni Sedekias kas bunga ti panagsukirna? (Kitaen ti Jeremias 39:4–7.)
- Manipud iti Libro ni Mormon ammotayo a maysa kadagiti annak ni Sedekias ti saan a pinatay dagiti Babilonian. Ania ti naganna? (Kitaen ti Helaman 8:20–21.) Sadino ti napananna? (Kitaen ti Omni 1:15.)

Jeremias 16; 23; 29; 31

Panggep Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a makiramanda iti naindaklan nga aramid ti Dios iti ud-udina nga aldaw ken maaddaan iti lintegna a naisurat iti pusoda.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen ti Jeremias 16, 23; 29; ken 31.
2. Mainayon a basaen: Jeremias 3–9; 13; 30; 32:37–42; 33; 35.

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

**Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg**

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

- No koma nasaksianyo wenno nakiramankayo iti ania man nga estoria wenno pasamak iti Daan a Tulag, ania ti pilienyoy? (Mabalin a kayatyo nga isurat ti sungbat dagiti kameng ti klase iti pisarra.)
- Apay a kayatyo a nasaksianyo koma wenno nairaman iti daytoy a pasamak?
- Ania ti mapasasamak iti Simbaan ita nga agdama a mabalin a maipada iti sumagmamano a pasamak a piniliyo?

Ilawlawag a nupay manmano laeng ti mensahe ni Jeremias maipapan iti namnama para kadagiti tao ti aldawna, nasirmatana ti maysa a panawen a pannakaummong ti Israel iti ud-udina nga aldaw. Ilawlawag daytoy nga adalen dagiti padto ni Jeremias maipapan iti naindaklan a panaguummong iti ud-udina nga aldaw a pakairamanantayo iti agdama.

**Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan**

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Nasirmata ni Jeremias ti pannakaummong ti Israel iti ud-udina nga aldaw.

No saan a nadakamat ti estoria maipapan iti ipapanaw ti Israel manipud iti Egipto iti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, ilawlawag a maysa daytoy kadagiti kadalagan a pasamak iti Daan a Tulag. Maitudo daytoy iti libro ti Jeremias ken iti dadduma pay a libro iti Daan a Tulag, kasta met iti Libro ni Mormon.

- Ania ti narikna ni Moises maipapan iti pateg ti Exodo? (Kitaen ti Deuteronomio 4:32–35.) Ania iti panagkunayo ti pakayariganna koma no pasettayo iti ipapanaw ti Israel manipud iti Egipto?

- Kalpasan ti adu a kaputotan, nakita ni Jeremias dagiti parmata maipapan ti pasamak iti ud-udina nga aldaw a kinuna ti Apo a kas kaindaklan a kas iti Exodo (Jeremias 16:14–16; 23:3–8). Ania a pasamak ti nailadawan iti Jeremias 16:15 ken 23:3? (Ti pannakaummong ti Israel ken ti panagdur-as ti Simbaan.) Asino dagiti pastor a nadakamat iti Jeremias 23:4? (Dagiti dadaulo iti kinasaserdote ken dadduma pay a dadaulo ti Simbaan.) Asino ti Ari a nadakamat iti Jeremias 23:5–6? (Ni Jesucristo.) Apay iti panagkunayo a naindaklan daytoy a pasamak a kas iti Exodo?
- Kinuna ni Elder LeGrand Richards a dagiti mangngalap ken mangnganup a nailadawan iti Jeremias 16:16 ket dagiti misionario ti Simbaan (iti Conference Report, Abr. 1971, 143; wenna *Ensign*, Hunio 1971, 98–99). Ania ti pakaipadaan dagiti mangngalap kadagiti misionario? (Kitaen ti Mateo 4:18–19.) Kasano a makapagbalintayo a nasamsamay a misionario?

2. Isuratto ti Dios ti lintegna iti puso dagiti taona.

- Nagpannuray dagiti annak ti Israel ken ni Moises tapno umawat iti paltiing para kadakuda bayat ti panagdaliasatda iti let-ang. Ania ti nalaus a tinartarigagayan ni Moises iti Numero 11:29? (Tinartarigagayanna a masursuro dagiti tao ti linteg ti Dios ket masursuroda ti dumngeng iti Espiritu para iti bagbagida.)
- Kas naisurat iti Jeremias 31:31–34, ania ti inkari ti Apo nga aramidenna kadagiti ud-udina nga aldaw? (Kitaen met ti Ezekiel 11:17–20; 36:24–28; 2 Taga-Corinto 3:2–3.) Ania ti kayat a sawen ti maaddaan iti linteg ti Dios a naisurat iti puspustayo? Ania ti nasken nga aramidentayo tapno adda a naisurat ti linteg ti Dios iti puspustayo?
- Kasano a maaringan ti ugalitayo no adda a naisurat ti linteg ti Dios iti puspustayo? Mabalina kayatyo a paglilinnawagan no kasano a makatulong daytoy kadakayo nga agtungpal kadagiti naipangpangruna a bilin, kas:
 - a. Panagayat kadagiti kaarrubatayo.
 - b. Panagdayaw kadagiti nagannak kadatayo.
 - c. Panagbalin a nadalus iti dayaw.
 - d. Panangngilin a nasantuan iti aldaw a Panaginana.
 - e. Panangpili kadagiti umisu a pelikula, programa iti television, libro ken magasin.
 - f. Panagaruat iti disente a kawes.
 - g. Panangpili iti mayannatup a musika.
- Naminsan a nasaludsod ni Joseph Smith no kasano a sibaballigi nga inturayanna dagiti adu unay a tattao. Kinunana, “Isursurok kadagiti tao dagiti umno a pagbatayan ket iturayanda ti bagbagida” (inadaw ni John Taylor, iti *Journal of Discourses*, 10:57–58). Kasano a mainaig daytoy a binatang iti kaadda iti linteg ti Dios a naisurat iti puspustayo?
- Impadto ni Jeremias a 70 a tawen kalpasan a maadipen dagiti tao ti Juda iti Babilonia, agsublidanto iti nakayanakanda a daga ken agbiagdanto manen iti pannakitunos iti Dios (Jeremias 29:10–14; nailawlawag ti pannakaipatungpal daytoy a padto iti adalen 47). Segun iti Jeremias 29:12–14, ania ti maaramiditayo tapno umasideg iti Dios? Ania ti isingasing dagiti balikas nga *umawag*, *agkararag*, *sapulen*, ken *biroken* maipapan iti ugali a nasken a maigalad kadatayo bayat ti

panagkagumaantayo nga umasideg iti Dios? Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay iti padpadasda bayat ti panagkalikagumda nga umasideg iti Dios.

Panangigibus

Iburayyo ti pammaneknekyo nga agbibigtayo iti maysa a panawen a pinadpadaanan da Jeremias ken dagiti adu a dadduma pay a propeta nga addaan iti rag-o. Allukoyen dagiti kameng ti klase a makiraman iti pannakaummong ti Israel ken maaddaan iti linteg ti Dios a nakasurat iti puspusoda.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Ita ti aldaw a panagbabawi

Kanayon a maipaay ti asi ti Apo kadagiti agbabawi. Nupay kasta, mabalin a matakuatan nga ad-adda a marigatan nga agbabawi dagiti tao a mangitantan iti panagbabawida.

Insuro ni Presidente Joseph F. Smith: “Ti tao nga aduan iti napalabas a biddut wenno basol a dina imbabawi ken saan a nakaawat iti pammakawan ket matakuatanna nga imposible a maliklikanna wenno adaywanna ti kinadakes. Ket awanen ti namnama ti kasasaadna iti lubong; ket isu nga agdarasudos a mangaramid iti daytoy nga imposible a maliklikanna wenno adaywanna ti dakes gapu ta napaay a nagbabawi kadagiti napalabas a biddut ken basolna ket daksanggasat unay. Ti inaldaw a panagsanay, ngarud, iti panagkalikagum iti nadosan nga asi ken pannakapakawan bayat ti panagtultuloytayo, ket mangted kadatayo iti bileg nga umadayo kadagiti dakes” (*Gospel Doctrine*, 5th ed. [1939], 374).

- Ania ti isuro dagiti sumaganad a binatang maipapan iti pateg ti panangdengngeg iti balikas ti Dios ken panagbabawi a dagus?

Jeremias 5:1–5, 21–25

Jeremias 6:10–17

Jeremias 7:23–28

Jeremias 8:6–12, 20

Jeremias 13:11, 23

Jeremias 17:23

2. Panangipangag kadagiti balikas dagiti propeta

- Masansan nga insurat ni Jeremias a saan nga impangag dagiti tao dagiti balikasna (Jeremias 7:13; 25:3–4; 26:2–5; 32:33). Ania dagiti balikas dagiti propeta iti ud-udina nga aldaw ti mabalin a kasapulantayo a surotan a napaspasnek?

3. Panangulit kadagiti basol dagiti immun-una a kaputotan

- Binallaagan ni Jeremias dagiti Judio iti aldawna a dagiti basbasol nga inaramidda ket kapada dagiti basol a nakadusaan iti nakaro dagiti napalabas a kaputotan (Jeremias 11:1–12). Apay iti panagkunayo a saan a masursuruan ti

kaputotan ni Jeremias manipud iti basbasol dagiti kapuonanda, nangnangruna no dagiti pannusa para kadagita a basbasol ket silalawag a naisurat? Kasano a mairanudtayo a naan-anay manipud kadagiti adalen a nasursuro dagiti immuna a kaputotan ti natulagan a tattao ti Dios?

4. Ti pateg ti panagtalek iti Dios

- Iti Jeremias 17:5–8, ania dagiti pagpapadaan a naaramid iti nagbaetan dagiti tao nga agtalek iti tao ken dagiti tao nga agtalek iti Dios? Kasano ti pannakakitayon nga awan ti biddutna dagitoy a pagpapadaan? Kasano a maipakitatayo ti panagtalektayo iti Dios?

5. Dagiti sinsinan propeta

- Maysa nga ari ni Sedekias nga agtarigagay nga ibaga dagiti propeta kenkuana no ania ti kayatna a denggen. Iti kasta, adu a sinsinan propeta ti nangikari a saan a madadael ti Jerusalem (Jeremias 28:1–4; 37:19). Ita nga agdama umay dagiti sinsinan propeta “a nagkawes a kasla karnero” (Mateo 7:15). Ania ti pagilasinan nga adda dagiti sinsinan propeta kadtayo iti agdama? Ania dagiti sumagmamano a mensahe dagiti sinsinan propeta ita nga agdama? Kasano a maliklikantayo a payaw-awan kadagiti sinsinan propeta?

Panggep

Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a mangipatungpal kadagiti pagrebbenganda kas “pastor ti Israel” (Ezekiel 34:2).

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Ezekiel 34. Tinubngar ti Apo dagiti pastor a saan a mangpakan kadagiti karnero. Birokennanto amin a napukaw a karnero ket agbalin nga Agpaspastorda.
 - b. Ezekiel 18:21–32. Insuro ni Ezekiel a maisalakanto dagiti nadangkes ket mapapanawto dagiti nalinteg nga agbalinto a nadangkes.
 - c. Ezekiel 37:1–14. Nakita ni Ezekiel ti maysa a parmata a nakaitedan dagiti namaga a tultulang iti biag.
 - d. Ezekiel 37:15–28. Impadto ni Ezekiel nga agbalinto a maymaysa iti ima ti Apo ti sarukod ni Juda ken ti sarukod ni Jose.
2. Mainayon a basaen: Ezekiel 2.

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Basaen (wenno isurat iti pisarra) ti sumaganad a saludsod:

- Kasano a maigiddiat ti maysa a pudno a pastor iti maysa a matangdanan a pastor?

Idawat kadagiti kameng ti klase a dumngegda kadagiti sungbat iti daytoy a saludsod iti sumaganad nga adaw manipud ken ni Presidente Ezra Taft Benson (mabalin a kayatyo a pabasa iti maysa a kameng ti klase ti adaw):

“Iti panawen ni Jesus, nabigbig ti pastor ti Palestina iti panagsaluadna kadagiti karnerona. Saan a kas kadagiti kabaruanan a matangdanan a pastor, kanayon nga agpapauna a magna ti pastor a sarunuen dagiti karnerona. Iturongna ida. Ammo ti pastor ti tunggal karnero ket gagangay nga adda nagan ti tunggal maysa. Ammo dagiti karnero ti timekna ket agtalexda kenkuana ken saanda a sumurot iti maysa a ganggannaet. Iti kasta, no maawaganda, umasideg dagiti karnero kenkuana. (Kitaen ti Juan 10:14, 16.)

“Iti rabii yabog dagiti pastor dagiti karneroda iti maysa a pagipupokan (koral) a maawagan iti pagiyaponan iti karnero. Napalawlawan iti nangangato a pader ti pagiyaponan iti karnero, ket naikkan iti sisiit iti rabaw dagitoy a pader tapno malapdan dagiti atap nga ayup iti panangkalay-atda.

“Nupay kasta, no dadduma lagtuen ti atap nga ayup a mabisin ti pader a mapan iti tengnga dagiti karnero, a mangbutbuteng kadagitoy. Dayta a kasasaad ti

silalawag a mangipakita iti pakaigidiatan ti pudno a pastor—maysa a mangipatpatteg kadagiti karnero—manipud iti agpatpatangdan a pastor—maysa nga agbannog laeng a patangdanan ken gapu ta pagrebbenganna nga aywanan dagiti karnero.

“Situtulok ti pudno a pastor a mangted iti biagna para iti karnero. Mapan iti nagbabaetan dagiti karnero ket makiranget daytoy para iti pagimbaganda. Ti agpatpatangdan, iti sabali a bangir, ket ipategna ti bukodna a pannakasalaknib ngem kadagiti karnero ken gagangay a tumaray nga umadayo iti peggad” (iti Conference Report, Abr. 1983, 61; wenno *Ensign*, Mayo 1983, 43).

Kalpasan ti pannakabasa ti adaw a sao, pagupgop kadagiti kameng ti klase dagiti paggidiatan ti pudno a pastor ken ti patangdanan a pastor (wenno agpatpatangdan). Aramaten dagiti sumaganad a saludsod no kasapulan, ket ilista dagiti sungbat iti pisarra:

- Sadino a magna ti pudno a pastor iti pannakinaigna kadagiti karnero? Sadino a magna ti matangdanan a pastor? (Magna ti pudno a pastor nga umun-una ngem dagiti karnero ket iturongna dagitoy, isingasing ti adaw a sao a magna ti matangdanan a pastor a maud-udi ngem dagiti karnero ket abogenna dagitoy.)
- Ania ti pagnaigan ti pudno a pastor iti tunggal maysa kadagiti karnero? Ania ti pagnaigan ti matangdanan a pastor iti tunggal maysa kadagiti karnero?
- Kasano ti panagtignay ti pudno a pastor no adda iti peggad dagiti karnero? Kasano ti panagtignay ti matangdanan a pastor?

Ilawlawag a paset daytoy nga adalen ti mangilawlawag kadagiti pagrebbengantayo a kas naespirituan a pastor.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

Iti 597 S.C. impanaw nga imbalud ni Ari Nabucodonosor ti Babilonia dagiti adu a tao manipud iti pagarian a Juda. Maibilang kadagitoy a naibalud ni Ezekiel, nga inawagan ti Apo a kas propeta kalpasan ti lima a tawen. Idi 587 S.C. dinadael dagiti Babilonian ti Jerusalem ket ad-adu pay ti naalada nga imbalud. Nagerbi ni Ezekiel kadagiti napaibelleng a taona agingga iti 570 S.C.

Maibilang kadagiti sinurat ni Ezekiel dagiti naiget a panagtubngar ken nagloriaan a kari a saan laeng a maipakat iti nagkauna a pagarian ti Juda no di pay iti intero nga Israel, a pakaibilangan dagiti kameng ti Simbaan ita nga aldaw. Nupay nadadaelen ti Jerusalem, nasirmata ni Ezekiel ti maysa nga aldaw a maummong ken maisublinto ti Israel. Naisimbolo daytoy a pasamak iti parmatana maipapan iti nagangangon a tultulang ken iti padtona maipapan kadagiti sarukod da Juda ken Jose.

1. Dagiti pastor ti Israel

Isuro ken paglilinnawagan ti Ezekiel 34. Iti daytoy a kapitulo tinubngar ti Apo dagiti pastor ti Israel nga agserbi iti bagida a di nangpakan kadagiti karnero. Inladawanna ngarud ti bagina a kas maysa a Naimbag a Pastor a mangummong kadagiti karnero iti ud-udina nga aldaw ket iturongnanto ida kabayatan ti Milenio.

- Asino dagiti “pastor ti Israel” a nadakamat iti Ezekiel 34? (Dagiti napudno a dadaulo iti aldaw ni Ezekiel.) Apay a di naragsakan ti Apo kadakuada? (Kitaen ti Ezekiel 34:2–4.) Ania ti napasamak kadagiti karnero idi binaybay-an ida dagiti pastor? (Kitaen ti Ezekiel 34:5–6.)
- Iti ania a wagwagas a maibilang ti tunggal maysa kadatayo a pastor ti Israel? (Nasken nga aywanan ken papigsaentayo ti tunggal maysa kas kameng ti kaamaan, kameng ti Simbaan, kaarruba, mannursuro iti pagtaengan ken sumarsarungkar a mannursuro, ken kameng dagiti korum ken klase.)

Kinuna ni Elder Bruce R. McConkie: “Asino man nga agserserbi iti ania man a takem iti Simbaan nga isu ti akinrebbeng iti naespirituan wenno naindagaan a pagsayaatan ti asino man kadagiti annak ti Apo ket maysa a pastor kadagita a karnero. Pagsungbaten ti Apo dagiti pastor iti pannakapatalged (pannakaisalakan) dagiti karnerona” (*Mormon Doctrine*, maika-2 nga edision [1966], 710).

- Saan a naragsakan ti Apo iti sumagmamano a pastor iti panangpakanda iti bagbagida imbes a pakanenda dagiti karneroda (Ezekiel 34:2–3, 8). Kasano a maaramid ti sumagmamano kadatayo daytoy a biddut iti agdama?
- Segun iti Ezekiel 34:11–16, ania ti ar-aramiden dagiti pudno a pastor para kadagiti karneroda? (Laglagipen a dagiti verbo nga *agbirokakto*, *sapulekto*, *lukatakto*, *urnongekto*, *pakanekto*, *bedbedakto*, ken *papigsaekto*.) Kasano a makatulongtayo a manglapped kadagiti dadduma iti pannakayaw-awan wenno pannakawarawarada? Kasano a makatulongtayo a mangummong kadagiti nayaw-awanen? Kasano a mapakan ken mapapigsatayo dagiti pangen ti Apo? Kasano a nabendisionandakayo dagiti pudno a pastor a nakaaramiden kadagitoy a banag?

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson: “Idawatmi kadakayo nga ikarigatanyo koma ti agbannog nga addaan napabaro a kinapasnek. . . . Tarigagayanmi a bantayan, pakanen, asikasuen, ken aywananyo koma dagiti karnero ken no kas pagarigan ta napukawda man iti nabiit a panawen karitendakayo a sapulenyoy ida” (iti Conference Report, Abr. 1983, 64; wenno *Ensign*, Mayo 1983, 45).

- Kasano a maipada ti Mangisalakan iti maysa a pastor kadatayo? (Kitaen ti Ezekiel 34:11–16; Salmo 23; Isaias 40:11; Juan 10:11–15.) Mabalina a kayatyo a paglilinnawagan no kasano nga inaramid ti Mangisalakan ti tunggal maysa kadagiti banag a nailadawan kadagitoy a nasantuan a kasuratan. Iburayyo ti pammaneknek maipapan iti Mangisalakan no mariknayo a tinignaykayo ti Espiritu?

2. Panagbabawi ken pannakapakawan

Isuro ken paglilinnawagan ti Ezekiel 18:21–32.

- Ania ti isuro daytoy a binatog maipapan iti panagbabawi ken pannakapakawanna? (Kitaen ti Ezekiel 18:21–22, 27–28.) Ania ti kaipapanan ti “mangaramidkayo. . .iti maysa a puso a baro ken maysa nga espiritu a baro”? (Ezekiel 18:31). Apay a napateg a maawatan a ti panagbabawi ibilangna ti panangtallikud iti basol ken kaadda ti panagbalbaliw ti puso? Kasano ti pannakapadastayo iti daytoy a panagbalbaliw ti puso? (Kitaen ti Alma 5:7–14.)
- Ania ti isuro daytoy a binatog maipapan kadagiti tao a tumallikud iti kinalinteg ket saan nga agbabawi? (Kitaen ti Ezekiel 18:24, 26.)

- Ania ti isuro daytoy a binatang maipapan iti rikna ti Apo no dusaenna dagiti nadangkes? (Kitaen ti Ezekiel 18:23, 32.)
- Ania ti isuro daytoy a binatang maipapan iti hustisia ken asi ti Apo? (Kitaen ti Ezekiel 18:25, 29–32.) Apay a napateg a maammuan a nalinteg ken naasi ti Apo?

3. Parmata ni Ezekiel maipapan iti lubong dagiti tultulang

Isuro ken paglilinnawagan ti Ezekiel 37:1–14. Ilawlawag a ti parmata ni Ezekiel maipapan iti tanap dagiti tultulang isimbolona ti agpada a Panagungar ken ti pannakaisubli dagiti annak ti Israel iti naikari a daga.

- Kasano a naisimbolo ti Panagungar ti parmata ni Ezekiel? (Dagiti tultulang nagtitiponda, naabbongan dagitoy iti lasag ken kudil, ket nagbiagda; kitaen ti Ezekiel 37:1–10; kitaen met ti Alma 11:42–44; 40:23.)
- Kasano a naisimbolo iti parmata ni Ezekiel ti pannakaisubli dagiti annak ti Israel iti naikari a daga? (Kitaen ti Ezekiel 37:11–14. Naaramat ti Panagungar a mangisimbolo iti daytoy a pannakaisubli.)
- Mabalín met a mabasa ti parmata ni Ezekiel a kas maysa nga analohia a mangiladawan iti pannakapabaro ti “namnama” ti Israel (Ezekiel 37:11). Nupay mabalín a napukaw ti namnama ti Israel a “dakkal a buyot” dagiti tultulang a nakita ni Ezekiel, maisubli ti Mangisalakan daytoy iti kinapigsa ken biagna. Kasano a pinabaro ti Mangisalakan ti namnamayo? (Mabalín a kayatyo a basaen ti Moroni 7:41 bayat ti panangilawlawagyo iti daytoy a saludsod.)
- Dagiti tultulang iti parmata ni Ezekiel ket nangrugi nga agbiag kalpasan ti panangibaga ni Ezekiel a “denggen dagiti sao ni Jehova” (Ezekiel 37:4). Kasano a mangted biag ti sao ti Apo?

4. Ti sarukod ni Juda ken ti sarukod ni Jose

Isuro ken paglilinnawagan ti Ezekiel 37:15–28. Ilawlawag nga adda dua a kaipapanan ti padto ni Ezekiel maipapan iti sarukod da Juda ken Jose. Maibatay daytoy iti panamagtipon iti ud-udina nga aldaw kadagiti nasantuan a kasuratan ni Juda ken Jose (Israel). Maibatay pay daytoy iti panagkaykaysa iti ud-udina nga aldaw dagiti pagarian ni Juda ken Jose (Israel).

- Kasano a naipatungpalen ti padto iti Ezekiel 37:15–20? (Kitaen ti 1 Nephi 5:14; 2 Nephi 3:12; DkK 27:5. Ilawlawag a ti balikas a *sarukod* kadagitoy a bersikulo ket maipapan iti pagsuratan a kayo a lapida a gagangay a maar-aramat iti panawen ni Ezekiel. Ti sarukod ni Juda ti mangisimbolo iti Biblia, ti sarukod ni Jose ti mangisimbolo iti Libro ni Mormon.)

Kinuna ni Elder Boyd K. Packer: “Ti sarukod wenno kasuratan ni Juda—ti Daan a Tulag ken ti Baro a Tulag—ken ti sarukod wenno kasuratan ni Efraim—ti Libro ni Mormon, a maysa pay a tulag ni Jesucristo—ket napagkaykaysa ita iti kastoy a wagas a no sipapasnekkayo a mangadal iti maysa mayasidegkayo iti sabali; no makasursurokayo manipud iti maysa malawlawagankayo ti sabali. Pudno a maymaysada iti imatayo. Naipatungpalen ita nga agdama ti padto ni Ezekiel” (iti Conference Report, Okt. 1982, 75; wenno *Ensign*, Nob. 1982, 53).

- Ania dagiti bendision a simmangbay iti kaadda ti Libro ni Mormon kas nayon ti Biblia? (Kitaen ti 1 Nephi 13:39–40; 2 Nephi 3:12.) Kasano a nakatulong kadakayo ti Libro ni Mormon iti nasaysayaat a pannakaawatyo iti Biblia?

Kasano a pinapigsanakayo ti pammaneknek ti Biblia maipapan ken ni Apo Jesucristo?

- Ania ti kinuna ni Ezekiel a mapasamakto kalpasan ti panagkaykaysa dagiti dua a sarukod?
 - a. Maurnongto dagiti annak ti Israel ket agkaykaysadanto iti maysa a pagarian a kadua ti Mangisalakan kas Ari (Ezekiel 37:21–22).
 - b. Madalusan ken mapatarnawto dagiti tao (Ezekiel 37:23).
 - c. Tungpalento dagiti tao dagiti linteg ti Apo (Ezekiel 37:24).
 - d. Agnaedto dagiti tao iti naikari a daga (Ezekiel 37:25).
- Ania pay dagiti bendision nga inkari ti Apo iti Ezekiel 37:26–28? (Maysa a napateg a bendision ket ti pannakaisubli ti santuario wenno tabernakulo ti Apo, a kayatna a sawen ti templo. Ilawlawag ti sumaruno nga adalen dagiti bendision ti templo iti ad-adda a pannakabinsabinsa.)

Panangigibus

Tulongannatayo dagiti pannursuro ni Ezekiel a maawatan no kasano ti kadakkel ti panagayat ti Mangisalakan kadatayo ken ipatpategna ti tunggal maysa kadatayo. Isu ti Pastortayo. Aggagar a mangpakawan kadatayo. Inaramidna a mabalintayo amin ti agungar. Iturturongna ti pannakaummong ti Israel iti ududina nga aldaw. Ket inyegna ti Libro ni Mormon a kas sabali pay a pammaneknek maipapan kenkuana. Awisen dagiti kameng ti klase nga ibinglayda ti pammaneknekda maipapan kadagitoy a kinapudno.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Panagsursuro nga agbalin a naimbag a pastor

Bayat ti panangilawlawagyo kadagiti pagrebbengantayo a kas pastor, mabalina kayatyo a basaen wenno isalaysay ti sumaganad nga estoria manipud ken ni Presidente James E. Faust:

“Idi ubingak pay a bassit, nakasarak ti amak iti maysa a karnero nga agmaymaysa iti disierto. Immakaren ti pangen dagiti karnero a pakaibilangan ti ina daytoy, ket no kaskasano naisina ti karnero iti inana, ket di ammo ti pastor a napukaw daytoy. Gapu ta saan a makapagbiag nga agmaymaysa daytoy iti disierto, pinidut daytoy ti amak ket inyawidna iti pagtaengan. Ti panangibatina idiyay iti karnero kaipapananna ti masinunuo nga ipapatay, nalabit a lamuten ti ayup (ti North America) wenno matay iti bisin gapu ta ubing pay unay a masapul pay laeng ti aggatas. . . . Inted kaniak ni tatangko ti karnero, ket nagbalinak a pastorna.

“Iti las-ud ti sumagmamano a lawas nagpapudotak iti gatas ti baka iti mamador ti maladaga ket pinakanko ti karnero. Alistokami a nagginnayyem. . . . Nangrugi a dimmakel daytoy. Agay-ayamkami no kua iti karnerok iti karuotan iti arubayan. No dadduma agiddakami iti karuotan ket pagiddaak ti nalamuyot, napuskol a dutdot iti bakrangna ket kumitaak iti asul a langit ken dagiti puraw nga ulep. Diak impupok ti karnerok kabayatan ti aldaw. Saan a tumaray a pumanaw daytoy. Idi agangay nasursurona ti mangang ita ruot. Maawagak ti karnerok

manipud iti sadino man a lugar iti arubayan babaen ti panangtuladko iti amin a kabaalak uray man laeng ti uni wenno sangit ti maysa a karnero. . . .

“Maysa a rabii adda dimteng a nakaam-amak a bagyo. Nalipatak nga inkabil iti uneg ti sarusar ti karnerok iti dayta a rabii a nasken koma nga inaramidko. Napanak iti pagiddaak. Nagbuteng ti bassit a gayyemko iti bagyo, ket nangngegko ti sangitna. Ammok a nasken a tulongak ti aywanko, ngem kinayatko ti agtalinaed a natalged, naimeng, ken namaga iti kama. Diak bimmangon a kas iti nasken nga inaramidko koma. Iti kabigatanna rimmuarak tapno matakuatak a natayen ti karnerok. Nangngeg met ti maysa nga aso nga agsangsangit daytoy ket pinapatayna. Nagladingitak. Diak nagbalin a naimbag a pastor wenno agay-aywan dayta intalek kaniak ti amak. Kinuna ti amak, ‘Anak, dika kadi napagtalkan a mangaywan iti maymaysa laeng a karnero?’ Ti sao ti amak ti ad-adda a nangpasakit kaniak ngem iti pannakapukawko iti napuskol ti dutdotna a gayyemko. Inkeddengko iti dayta nga aldaw, kas maysa a bassit nga ubing, a diakto kaano man baybay-an manen iti panangaywanko kas maysa a pastor no maikkanakto manen iti dayta a pagrebbengan.

“Kalpasan ti di unay adu a tawen, naawaganak a kas maysa a naub-ubing a kadua iti mannursuro iti pagtaengan. Adda dagiti gundaway a nakalamlam-ek unay wenno agbagbagyo ket kayatko ti agtalinaed iti balay ken nagin-awa, ngem iti panunotko mangmangngegko ti bassit a karnerok nga agsangsangit ket ammok a kasapulak ti agbalin a naimbag a pastor ket kuyogek ti laklakay a kaduak. Iti unos dagita adu a tawen, no addaanak iti tarigagay a mangbaybay-a kadagiti pagrebbengak, adda umapay kaniak a lagip no kasano ti panagladingitko iti dayta a rabii adun a tawen ti napalabas idi diak nagbalin a naimbag a pastor” (iti Conference Report, Abr. 1995, 62–63; wenno *Ensign*, Mayo 1995, 46).

2. Dagiti agbambantay a mangipigsa iti mangballaag a timekda

- Idi maawagan ni Ezekiel kas maysa a propeta, kinuna ti Apo, “Insaadka nga agbantay iti balay ti Israel” (Ezekiel 3:17). Kasano a maipada dagiti pagrebbengan ni Ezekiel a kas maysa a propeta kadagiti pagrebbengan ti maysa nga agbambantay? (Kitaen ti Ezekiel 3:17–21; 33:1–9. Iti aldaw ni Ezekiel, ballaagan ti maysa nga agbambantay manipud iti tore dagiti tao maipapan iti umas-asideg a peggad manipud kadagiti buyot dagiti kabusor. Binallaagan ni Ezekiel dagiti taona maipapan kadagiti kabusor a mangpapeggad kadakuada iti naespirituan.)
- Asino dagiti agbambantay kadatayo kadagiti ud-udina nga aldaw? Apay a napateg nga adda dagitoy nga agbambantay? Ania ti pagrebbengantayo nga agbalin nga agbambantay? (Kitaen ti DkK 88:81. Paset daytoy a pagrebbengan ti mangisuro iti ebanghelio kadagiti saan pay a nakaawat iti daytoy.)

Tapno maisuro ti pateg ti idedengngeg kadagiti ballaag dagiti propeta—ken ti panangballaagtayo kadagiti kaarrubatayo babaen ti panangisurotayo kadakuada iti ebanghelio—insalaysay ni Elder Boyd K. Packer maipapan iti makadadael a layus a gapuanan ti pannakadadael ti Teton Dam iti Idaho idi 1976. Iti asideg a pagdalan ti alisto a panaglapunos dagiti danum ti layus ket 7,800 a tattao. Iti panagayus ti danum nga agpababa iti tanap, nakadadael daytoy iti 790 a pagtaengan ket nakaro a dinadaelda dagiti sabali pay a 800 a pagtaengan, Simbaan, pagadalan, ken pagnegosian. No ibilang ti kaadu ti danum, ti kapigsana, ken ti populasion ti lugar, maysa nga eksperto ti nangpattapatta a 5,300 a tattao koma ti natay. Nakaskasdaaw ta innem laeng a tattao ti nalmes.

Sinaludsod ni Elder Packer:

“Kasano a napasamak ti kasta a nakaam-amak a pannakadadael a bassit laeng ti napukaw a biag? . . . Gapu ta naballaaganda! Saan unay nga atiddog ti panawenda, ngem naballaaganda; ken tunggal tao a naballaagan, binallaagaanna ti kaarrubana. . . .

“Kasano dagiti innem a nalmes? Maysa kadakuada ti adda iti baba ti dam ket awanen ti pagpilianna. Saan a namati ti dua kadakuada iti ballaag agingga a naladaw unayen. Nasapulanda ida nga agpada iti kamaudiananna iti uneg ti luganda, ngem dida impangag ti ballaag. Tallo kadakuada ti nagsubli tapno alaenda ti sumagmamano a sanikuada, ket napukawda ti biagda.

“Ngem maysa a milagro daytoy nga addaan dakkal a kaibatoganna. Kas Santo iti Ud-udina nga Aldaw masursurotayo ti mangipangag kadagiti ballaag. . . .

“Ita, makitak ti dakkal a pakaipadaan iti mapaspasamak iti lubong, dakkal a dalluyon ti danum ti dakes ken ti kinadakes iti lubong. Sumagepsep daytoy kadatayo ket agpauneg nga agpauneg. Agpeggad ti biagtayo. Agpeggad ti sanikuatayo. Agpeggad ti wayawayatayo ken gagangay nga agbannogtayo a ditayo maawatan nga asino man a naballaaganen, ballaaganna met ti kaarrubana.

[Naballaagantayon] ti maysa a propeta. Denggen[tayo] kadi ti ballaag, wenno maipada[tayo] kadi kadagiti innem iti Idaho a nangipagarup a saan a para kadakuada ti ballaag?” (*That All Maybe Edified* [1982], 220–21, 223).

“Amin a Banag Agbiagto Sadino man a Danonan ti Karayan”

Adalen
44

Ezekiel 43–44; 47

Panggep Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a makiranud iti panangted iti biag, pangpaimbag a bileg a nakasagana a magun-od iti templo.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Ezekiel 43:1–12; 44:6–9, 23. Naipakita ken Ezekiel ti maysa a parmata maipapan iti templo iti Jerusalem.
 - b. Ezekiel 47:1, 6–12. Nakita ni Ezekiel ti maysa a karayan nga agay-ayus manipud iti templo a mangted biag iti desierto. Paimbagenna ti Natay a Baybay.
 - c. Ezekiel 47:2–5. Rinukod ni Ezekiel ti kauneg ti karayan ket natakuatanna nga umadalem ti danum iti tunggal lumasat iti daytoy.
2. Mangidrowing iti mapa iti panid 209 iti maysa a paskil wenno iti pisarra sakbay ti rugi ti klase.
3. Mainayon a basaen: Ezekiel 40–42; Joel 3:18; Zacarias 14:8; Apocalipsis 22:1–3; 1 Nephi 8:10–11; 11:25; Doktrina ken Katulagan 97:8–20.

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Damagen dagiti kameng ti klase dagiti saludsod a maipada kadagiti sumaganad:

- Naragsakankayo kadin bayat ti panangimatangyo iti maysa a pasamak ti panagay-ayam wenno sabali a kita ti pagliwliwaan?
- Naragsakankayo kadi unay iti kasta a pasamak ta nagtakderkayo ken nagdir-i ken nagrag-okayo?
- Makapanunotkayo kadi kadagiti sagrado a pasamak a nabuyogan wenno mabuyoganto kadagiti naregget a panangyebkas iti rag-o ken panagyaman? Maibilang ti sumagmamano kadagitoy a pasamak ti sumaganad:
 - a. Ti pannakaparsua ti daga (Job 38:4–7).
 - b. Ti naballigian nga iseserrek ni Jesus iti Jerusalem (Juan 12:12–16).
 - c. Ti Maikadua a Yaay ni Cristo ken ti Panagungar (1 Taga-Tesalonica 4:16).
- Kasano a maipada ti panagragstakayo kadagiti okasion iti ay-ayam wenno dadduma pay a paglinglingayan iti rag-o kadagiti sagrado nga okasion? (Idinto ta di agbayag ti panagragstak kadagiti okasion wenno dadduma pay a paglinglingayan, ti rag-o a mainaig kadagiti sagrado nga okasion ket agnanayon.)
- Ania ti sagrado nga okasion iti Simbaan a pangipakitaan dagiti mairamraman iti rag-o ken panagyamanda babaen ti panagtakder, panagpukkaw, ken

panagpayapay? (Bayat ti pannakaidaton ti templo, makiraman ti kongregasion iti naindaklan a panangyebkas iti rag-o a maawagan iti Pukkaw ti Hosanna.)

“Ti Pukkaw ti Hosanna ket naimpusuan a panangawat, naited iti naan-anay a pagpatinggaan ti pigsa ti maysa a tao. Tumakder ti kongregasion ket iti aggigiddan ipukkawda dagiti balikas a “Hosanna, Hosanna, Hosanna iti Dios ken iti Kordero, Amen, Amen ken Amen nga uliten iti mamitlo. Gagangay a buyogan daytoy ti panangiwayway nga aggigiddan kadagiti puraw a panio babaen dagiti nakatag-ay nga ima. Ti balikas a ‘Kordero’ ket mainaig iti pannakaipulapol ken ti pannubbot ni Jesucristo” (iti Daniel H. Ludlow, ed., *Encyclopedia of Mormonism*, 5 vols. [1992], 2:659).

Ilawlawag a makatulong daytoy nga adalen a mangipaawat kadagiti kameng ti klase iti sumagmamano kadagiti adu a wagas a makaisangbay ti templo iti rag-o.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inal daw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Naipakita ken ni Ezekiel ti maysa a parmata iti templo iti Jerusalem.

Isuro ken paglilinnawagan ti Ezekiel 43:1–12; 44:6–9, 23.

- Pabasa kadagiti kameng ti klase ti Ezekiel 43:1–12 ken 44:6–9, 23. Ania ti masursurotayo maipapan iti templo manipud kadagitoy a bersikulo?

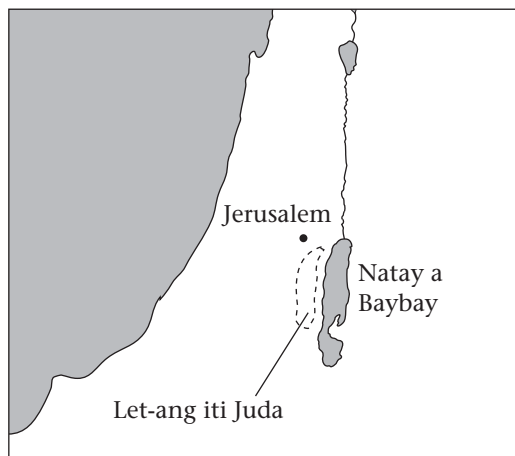
Mabalina kayatyo nga ilista dagiti sungbat dagiti kameng ti klase iti pisarra ket paglilinnawagan ti kaipapanan dagitoy:

- a. Ti dayag ti Apo pinunnona ti templo (Ezekiel 43:2; 4–5).
- b. Ti templo “ti disso ti trono [ti Apo]” iti daga (Ezekiel 43:7).
- c. Magna ti Apo iti templo, awaganna daytoy “ti disso dagiti dapanko” (Ezekiel 43:7).
- d. Ti templo isu ti lugar a “pagnaedan [ti Apo] iti tengnga” dagiti taona (Ezekiel 43:7).
- e. Masursurotayo ti maipapan kadagiti linteg ti Apo iti templo (Ezekiel 43:11).
- f. Adda dagiti ordinansa a kayat ti Apo nga annongentayo iti templo (Ezekiel 43:11).
- g. Uray pay dagiti arubayan a lawlaw ti templo “isunto ti kasantuan” (Ezekiel 43:12).
- h. Dagiti laeng maikari ti nasken a sumrek iti templo (Ezekiel 44:6–9).
- i. Iti templo masursurotayo ti pagdumaan ti nasantuan ken ti saan a nasantuan ken ti nadalus ken ti narugit (Ezekiel 44:23).

2. Makita ni Ezekiel ti maysa a karayan nga agay-ayus manipud iti templo a mangted biag iti disierto ken mangpaimbag iti Natay a Baybay.

Isuro ken paglilinnawagan ti Ezekiel 47:1, 6–12.

- Ania ti nakita ni Ezekiel nga aggapu manipud kadagiti akindaya a ruangan ti templo iti Jerusalem? (Kitaen ti Ezekiel 47:1.) Sadino ti pagayusan ti danum? (Kitaen ti Ezekiel 47:8. Ipakita iti mapa a makindaya ti Jerusalem ti let-ang iti Judea ken ti Natay a Baybay.)

- Maysa a di maapitan a disierto ti let-ang ti Juda, ket naapgad unay ti Natay a Baybay a pagbiagan dagiti ayup. Segun iti parmata ni Ezekiel, ania dagiti panagbalbaliw a naaramid iti let-ang ti Judea ken iti Natay a Baybay gapu iti karayan nga agay-ayus nga aggapu iti templo? (Kitaen ti Ezekiel 47:6–12.)
- Iti maysa a parmata a maipada iti parmata ni Ezekiel maipapan iti templo, naipakita ken ni Juan a Maipatpateg ti trono ti Dios (Apocalipsis 22:1–3. Makita nga iti Ezekiel 43:7, inawagan ti Apo ti templo a “ti disso ti tronok”). Ania ti nagayus manipud iti trono ti Dios iti parmata ni Juan? (Kitaen ti Apocalipsis 22:1.) Ania ti “danum ti biag”? (Dagiti doktrina ti ebanghelio; kitaen ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg iti adalen 30.) Kasano a maipadatayo iti let-ang ti Judea ken iti Natay a Baybay no ditayo makiranud iti danum ti biag?
- Kasano a makapaimbag ken makaited biag ti danum ti biag a nakasagana a magun-od iti templo kadagiti kallaysa? kaamaan? kapuonantayo? ti Simbaan? Ania pay ti agayus manipud iti templo a mangted iti naespirituan a biag ken pannakapaimbag? (Mabalin nga ibilang a sungbat ti kinapudno, sirib, palting, ken dagiti katulagan.)

Iladawan ti Ezekiel 47:12 dagiti kaykayo a nagtubo kadagiti igid ti karayan iti parmata ni Ezekiel. Ania ti pakaipadaan dagiti kaykayo kadagiti danum ti karayan? (Adda pagpaimbag ken mangted biag a bilegda.)

- Ania dagiti nagtubo iti igid ti karayan iti parmata ni Juan? (Kitaen ti Apocalipsis 22:2.) Sadino pay kadagiti nasantuan a kasuratan a maipakita dagiti propeta ti kayo ti biag? (Kitaen ti 1 Nephi 8:10–11; 11:25.) Iti tagtagainep da Lehi ken Nephi, ania ti isimbolo ti kayo ti biag? (Kitaen ti 1 Nephi 11:25.)
- Kasano a mangpaimbag ken mangted biag ti ayat ti Dios? Ania dagiti sugat ti espiritu ken bagi a paimbagen ti ayat ti Dios?

3. Rinukod ni Ezekiel ti kauneg ti karayan.

Isuro ken paglilinnawagan ti Ezekiel 47:2–5.

- Kasano ti kauneg ti karayan idi umuna a linasat ni Ezekiel daytoy? (Kitaen ti Ezekiel 47:2–3.) Kasano ti kauneg daytoy iti maikadua, maikatlo, ken maikapad a gundaway a linasatna daytoy? (Kitaen ti Ezekiel 47:4–5.) Ania a kinapudno ti isingasing dagitoy a bersikulo maipapan iti templo? (Dmakdakkal ti bileg ti templo iti biagtayo no ad-adda a masansan ti idadar-aytayo.)

- Naisuro iti templo dagiti naisangsangayan a kinapudno, adu iti babaen dagiti simbolo. No iti damo, ti pannakaawattayo kadagitoy a kinapudno wenno kadagiti ordinansa ti templo ket “aginggada laeng iti lipaylipay,” ania ti nasken nga aramidentayo? (Kitaen ti Ezekiel 47:2–5. Nasken a lumasattayo iti “karayan” manen ken manen—wenno iti sabali a panna, dumar-ay a masansan iti templo no mabalin.)

Panangigibus

Ibaga kadagiti kameng ti klase nga inawagan ti Apo ti templo “a lugar a pagyamanan” (DkK 97:13). Yebkasyo ti panagyamanyo kadagiti bendision a sumangbay gapu iti templo ket awisen dagiti kameng ti klase nga ibinglayda dagiti riknada iti panagyamanda para iti templo. Paneknekan a kas iti panangpaimbag dagiti danum nga aggapu iti templo iti let-ang ti Judea ken ti Natay a Baybay iti parmata ni Ezekiel, paimbagen ken dalusannatayo ti ebanghelio ni Jesucristo no makiranudtayo iti daytoy.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalin a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. “Ayatek ti pagnaedan a balaymo” (Salmo 26:8)

Adu kadagiti salmo ti mangagapad kadagiti bendision nga aw-awatentayo manipud iti idadar-aytayo iti templo ken mangyebkas kadagiti napipintas a rikna ti ayat ken panagyaman para iti templo. Mabalin a kayatyo nga idawat iti sumagmamano a kameng ti klase a mangyebkas iti riknada iti panagyaman para iti templo bayat ti panangilawlawagyo kadagiti sumaganad a salmo:

Salmo 24:3–4

Salmo 26:6–8

Salmo 27:1, 4–6

Salmo 65:4

Salmo 84

Salmo 122

Salmo 134

2. “Ti Naindaklan a Simbolo ti Kinakameng[tayo]”

Kinuna ni Presidente Howard W. Hunter: “Awisek dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw a kumita iti templo kas naindaklan a simbolo ti kinakamengyo. Daytoy ti kaunggan a tarigagay ti pusok nga aramiden ti tunggal kameng ti Simbaan a maikari a sumrek iti templo. Maragsakan ti Apo no maikari ti tunggal nataengan a kameng ken mangikut—iti agdama a rekomenda ti templo. Dagiti banag a nasken nga aramidentayo ken saantayo nga aramiden tapno maikaritayo iti maysa a rekomenda ti templo ket dagiti mismo a banag a mangipatalged nga agragsaktayonto kas maysa a tao ken kas sangakaamaan” (iti Conference Report, Okt. 1994, 8; wenno *Ensign*, Nob. 1994, 8).

- Kasano nga aramidentayo ti templo a “naindaklan a simbolo ti kinakameng[tayo]” iti Simbaan? Kasano nga aringan ti panangkitatayo iti templo iti kastoy a wagas ti pannirigantayo iti biag ken ti kinapasnektayo iti aramid ti Apo?

“No Mapukawak, Mapukawak”

Adalen
45

Daniel 1; 3; 6; Ester 3–5; 7–8

Panggep Tapno tulongan dagiti kameng ti klase a maaddaan iti tured nga agbiag a mayannurot kadagiti pagrukodan ti ebanghelio.

- Panagsagana**
1. Sikakarag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Daniel 1. Nagkedked ni Daniel ken dagiti gagayyemna a rugitan ti bagbagida babaen ti pannangan iti taraon ni Ari Nabucodonosor (1:1–16). Binendisionan ti Apo ni Daniel ken dagiti gagayyemna iti nasayaat a salun-at ken sirib (1:17–21).
 - b. Daniel 3. Nagkedked da Sidrac, Misac, ken Abdenago nga agdaydayaw iti didiosen ni Ari Nabucodonosor (3:1–12). Intappuak ida ni Ari Nabucodonosor iti umap-apuy a horno, ket insalakan ida ti Apo manipud iti ipapatay (3:13–20).
 - c. Daniel 6. Ginuyugoy dagiti lallaki ni Dario ti ari a mangpirma iti maysa a bilin nga iti uneg ti 30 nga aldaw nasken a maiturong ti amin a dawat kenkuana imbes nga iti asino man a lalaki wenno iti Dios (6:1–9). Iti baet ti bilin ti ari, nagkararag ni Daniel iti Dios (6:10–13). Kas pannusa iti panagsukirna iti bilin, naipuruak ni Daniel iti rukib dagiti leon (6:14–17). Imbaon ti Apo ti maysa nga anghel a mangsalaknib ken ni Daniel (6:18–23).
 - d. Ester 3–5; 7–8. Nagkedked ni Mardoqueo nga agraem ken ni Aman (3:1–4). Ginuyugoy ni Aman ni Ari Asuero a mangisagana iti bilin a mangawag iti ipapatay ti amin a Judio iti pagarian (3:5–14). Naamuan ni Ester ti plano ni Aman a mangpatay kadagiti taona ket inggasanggasatna ti biagna babaen ti ipapanna iti ari tapno agpatulong (4:1–17). Inawat ti ari ni Ester ket pinatganna ti kiddawna nga umay a kaduana ni Aman iti padaya (5:1–8). Iti padaya imbutaktak ni Ester ti gandat ni Aman a mangpapatay kadagiti Judio (7:1–6). Pinabitay ti ari ni Aman (7:7–10). Pinadayawan ti ari ni Mardoqueo ket pinatganna ti kiddaw ni Ester a mangbalbaliw iti bilin ni Aman (8:1–17).
 2. Mainayon a basaen: Daniel 5; Ester 1–2, 6; 9–10.
 3. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, pagsaganaen ti dua a kameng ti klase a mangisalaysay biit maipapan iti panawen idi nasken a mangipakitada wenno ti maysa a tao nga am-ammoda iti tured nga agtungpal iti Apo.
 4. No adda a magun-od dagiti sumaganad a ladawan, mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumagmamano kadagitoy bayat ti adalen: Ni Daniel a Mangkedkedked iti Karne ken Arak ti Ari (62094 864; Pakete ti Ladawan ti Arte ti Ebanghelio 114); Tallo a Lallaki iti Umap-apuy nga Hurno (62093 864; Pakete ti Ladawan ti Arte ti Ebanghelio 116); ken Ni Daniel iti Rukib dagiti Leon (62096 864; Pakete ti Ladawan ti Arte ti Ebanghelio 117).

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Idawat kadagiti natudingan a kameng ti klase a mangisalaysay biit maipapan iti maysa a panawen idi nasken a mangipakitada wenna ti maysa a tao nga ammoda iti tured nga agtungpal iti Apo.

Kalpasan a nakaisalaysay dagiti kameng ti klase iti padpadasda, ilawlawag a maipapan daytoy nga adalen iti innem a tao iti Daan a Tulag a nangipakita iti nalaus a tured iti panagtungpalda iti Apo.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inal daw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Nagkedked ni Daniel ken dagiti gagayyemna a kanen ti taraon ni Ari Nabucodonosor; nabendisionanda iti nasayaat a salun-at ken sirib.

Isuro ken paglilinnawagan ti Daniel 1.

Idi ubing pay, naipanaw a balud ni Daniel manipud iti Jerusalem a naipan iti Babilonia. Isu ken dagiti dadduma a masisirib ken nalalaing nga agtutubo a Hebreo—a pakaibilangan dagiti gagayyemna a da Sidrac, Misac, ken Abdenago—ket nasursuruanda iti palasio ni Ari Nabucodonosor.

- Ania ti inwayat ni Daniel ken dagiti gagayyemna idi maikkanda iti karne ken arak ti ari? (Kitaen ti Daniel 1:8–14.) Ania dagiti bendision ti naawatda iti panagtungpalda iti linteg ti Apo iti salun-at? (Kitaen ti Daniel 1:15, 17, 20.) Kasano a maipada dagiti bendision a naawatda kadagiti kari ti Apo kadaytoy no tungpalentayo ti Nainsiriban a Balikas? (Kitaen ti DkK 89:18–20.)

Insuro ni Elder Boyd K. Packer: “Naammuak. . . a ti kangrunaan a panggep ti Nainsiriban a Balikas ket adda pakainaiganna iti paltiing. Manipud pay idi babassitkayo insurodakayon a mangliklik iti tsa, kape, arak, tabako, maiparit nga agas, ken ania man a banag a mangdadael iti salun-aty. . . . No ti maysa a tao a nadadael ti panunot ken bagina gapu kadagitoy a bisio ket marigatan a dumngeg iti nalawag a pannakisarita, kasano a makasungbatda kadagiti naespirituan a pannignay a mangsagid kadagiti nakain-inaka a riknada? Gapu ta napateg ti Nainsiriban a Balikas a kas linteg ti salun-at, mabalin a napatpateg pay nga amang kadakayo no agpaay iti espirituyo ngem iti bagiyo” (iti Conference Report, Okt. 1979, 28–29; wenna *Ensign*, Nob. 1979, 20).

- Ania ti maisuro daytoy nga estoria maipapan no kasano ti isusungbattayo no mariknatayo a mapilitantayo nga agaramid iti maysa a banag a nasken a ditayo aramiden? (Kitaen ti Daniel 1:5, 8.) Ania dagiti kasasaad iti agdama nga agkasapulan iti tured tapno agtungpaltayo kadagiti bilin ti Apo? Kasano a mapadur-astayo ti tured a kasapulan iti panagtungpal iti kasta a kasasaad?

2. Insalakan ti Apo da Sidrac, Misac, ken Abdenago manipud iti patay iti umap-apuy a horno.

Isuro ken paglilinnawagan ti Daniel 3.

- Inwayat ni Ari Nabucodonosor nga asino man a saan nga agdayaw iti didiosenna ket maipuruak iti umap-apuy a horno (Daniel 3:1–6). Kasano a sinungbatan da Sidrac, Misac, ken Abdenago daytoy a pakdaar? (Kitaen ti Daniel 3:12.) Ania ti inaramid ni Nabucodonosor idi natakuatanna a saanda nga agdayaw iti didiosenna? (Kitaen ti Daniel 3:13–15, 19–20.)
- Ania ti imbaga da Sidrac, Misac, ken Abdenago idi binutbuteng ti ari ida nga ipuruakna ida iti umap-apuy a horno? (Kitaen ti Daniel 3:16–18.)

Kinuna ni Elder Neal A. Maxwell: “[Saan]tayo a kanayon a maisalakan manipud kadagiti parikuttayo a mapadasantayo iti biagtayo, ngem maisalakantayo manipud iti agnanayon a patay! Nupay kasta, mamagbalin ti masinunuo a namnama a mangibaga ti agpada a tallo a balikas a naaramat adun a siglo ti naglabas dagiti tallo a natutured a lallaki. Ammoda a maisalakan ida ti Dios manipud iti umap-apuy a horno no pilienna. ‘Ket no saan,’ kinunada, nupay kasta, agserbidanto pay laeng Kenkuana!” (iti Conference Report, Okt. 1994, 45; wenno *Ensign*, Nob. 1994, 35).

- Ania ti maisuro kadaytoy ti sungbat da Sidrac, Misac, ken Abdenago maipapan iti panagtungpal kadagiti bilin ti Apo? (Natallugod nga agtungpal da Sidrac, Misac, ken Abdenago nga agtungpal iti Apo saluadanna man ida wenno saan. Nasken a saan nga agpannurray iti no ikkannatayo man ti Apo wenno saan iti manamnama a bendision iti manamnama a panawen a kas kasukatna.) Ania dagiti peggad iti panagtungpal iti Apo laeng gapu ta namnamaentayo kenkuana nga ikkannatayo iti maysa a bendision kas kasukatna?
- Ania ti napasamak idi naipuruak da Sidrac, Misac, ken Abdenago iti horno? (Kitaen ti Daniel 3:21–27.) Asino ti adda iti horno a kaduada? (Kitaen ti Daniel 3:25.) Kasano a tulongannatayo ti Mangisalakan no umasidegtayo kenkuana iti panawen dagiti pannuboktayo?
- Ania ti bunga ti tured da Sidrac, Misac, ken Abdenago ken ni Nabucodonosor? (Kitaen ti Daniel 3:28–30.) Kasano nga aringan dagiti tignaytayo ti ugali dagiti kaarrubatayo iti Simbaan?

3. Nagkararag ni Daniel iti baet ti bilin ti ari ket naipuruak iti maysa a rukib dagiti leon. Nangibaon ti Apo iti maysa nga anghel a mangsaluad ken ni Daniel.

Isuro ken paglilinnawagan ti Daniel 6.

Sinukatan ti anakna a ni Balsasar ni Ari Nabucodonosor. Idi mapapatay ni Baelsasar, “ni Dario a Medo inawatna ti pagarian” (Daniel 5:31), ket dimmur-as ni Daniel iti maysa a saad a rimmang-ayanna. (Palagip: Ni Dario a Medo ket saan nga isu ti Ari Dario a nagturay iti Empereo ti Persia kalpasan a ni Siro ken ti nagkiddawan dagiti Hudio bayat ti pannakabangon manen ti templo. Kitaen ti Esdras 4–6; adalen 47; ken ‘Pangiwanwan iti Nasantuan a Kasuratan, “Dario.”)

- Apay a tinarigagayan dagiti presidente ken prinsesa ti ari nga agsapul iti biddut ni Daniel? (Kitaen ti Daniel 6:1–5. Nagilemda gapu ta pabpaboran ti ari ni Daniel, ket nagdanagda amangan ta ikkan isuna ti ari iti ad-adu pay a bileg.)

Ania a bilin ti inyallukoy dagitoy a lallaki a pirmaan ti ari? (Kitaen ti Daniel 6:6–9. Iti pannakaammoda nga agkararag a kanayon ni Daniel, ginuyugoyda ni Ari Dario a pirmaanna ti bilin nga iti las-ud ti 30 nga aldaw nasken a maiturong ti amin a dawat kenkuana imbes nga iti asino man a tao wenno iti Dios. Asino man a mangsupring iti bilin ket maipuruak iti rukib dagiti leon.)

- Kasano ti isusungbat ni Daniel iti bilin ti ari? (Kitaen ti Daniel 6:10.) Ania ti masursurotayo manipud ken ni Daniel maipapan iti pateg ti kararag? (Nakapatpateg unay ti kararag ken ni Daniel isu nga intultuloyna ti nagkararag uray no nagpeggad ti biagna iti panangaramidna iti kasta.) Awisen dagiti kameng ti klase a mangutob iti pateg nga itedtayo iti gundaway nga agkararag iti Nailangitan nga Amatayo.
- Kasano ti narikna ni Ari Dario idi impadamag dagiti taona a nakitada nga agkarkararag ni Daniel? (Kitaen ti Daniel 6:12–15.) Kasano nga impakita ti ari ti pammatina iti Dios? (Kitaen ti Daniel 6:16, 18.)
- Kasano a binendisionan ti Apo ni Daniel iti rukib dagiti leon? (Kitaen ti Daniel 6:19–23.) Ania ti bunga ti pammati ken tured ni Daniel ken ni Ari Dario ken dagiti tao ti pagarian? (Kitaen ti Daniel 6:24–28.)

Kinuna ni Elder L. Tom Perry: “Saan laeng a ti panagserbi ni Daniel ti nakairanud iti ari, ngem gapu iti pammati ni Daniel iti Apo, inaringan daytoy ti intero a pagilian. Nangipatulod ti ari iti maysa a palawag nga amin a tao ti pagarian ket nasken nga agdaydayawda iti pudno ken sibibiag a Dios, ti Dios a dinaydayaw ni Daniel. Anian a nagbileg dayta a pannakabalin ti panagserbi ti maysa a nalinteg a tao, a nangaring iti nakaad-adu, bayat ti panagserbina ‘iti lubong’ a pagindeganna! Anian a nagsamay dagiti bunga ti panagserbitayo no itultuloytayo ti agserbi iti bukodtayo a wagas ‘iti lubong’ a pagnaedantayo” (iti Conference Report, Abr. 1988, 16; wenno *Ensign*, Mayo 1988, 15).

4. Inggasanggasat ni Ester ti biagna tapno maisalakanna dagiti taona.

Isuro ken paglilinnawagan ti Ester 3–5; 7–8.

Maysa a babai a Judio ni Ester a nagbiag kalpasan laeng ti panawen ni Daniel. Kalpasan ti ipapatay dagiti nagannak kenkuana, pinadakkel isuna ti kasinsinna a ni Mardoqueo. Nakapimpintas ni Ester ta naay-ayo unay iti kinalibnosna ni Asuero, ti ari ti Persia ken Media, ta pinagbalinna daytoy a reynana.

- Insaad ni Ari Asuero ni Aman nga agbalin a kangatuan iti ranggo a prinsipe (Ester 3:1). Kasano nga impakita ni Mardoqueo ti tured idi binilin ti ari isuna ken dagiti dadduma pay nga adipen nga agraemda ken ni Aman? (Kitaen ti Ester 3:2–4.) Ania ti rikna ni Aman? (Kitaen ti Ester 3:5–14. Nagpungtot ket ginuyugoyna ti ari a mangibilin iti pannakadadael ti “maysa nga ili”—amin a Judio iti pagarian.)
- Idi maammuan ni Ester ti panagleddaang dagiti Judio, nangibaon iti maysa a mensahero a mangdamag ken ni Mardoqueo no ania ti biddut (Ester 4:1–6). Ania ti kiniddaw ni Mardoqueo ken ni Ester? (Kitaen ti Ester 4:7–9.) Apay a napeggad para ken ni Ester ti mapan ket makisao iti ari? (Kitaen ti Ester 4:10–11. Ipalubos ti linteg ti ari a mangpapatay iti asino man nga umasideg kenkuana a saan a naawis.)

- Ania a mensahe ti impatulod ni Mardoqueo ken ni Ester idi maammuanna dagiti parikutna maipapan iti yaasidegna iti ari? (Kitaen ti Ester 4:13–14.) Kasano iti panagkunayo ti narikna ni Ester bayat ti panangpampanunotna iti posibilidad nga isu “mayeg iti pagarian a maipaay iti kasta a tiempo a kas itoy”? (Ester 4:14). Kasano a maawattayo ti pammatalged nga adda panggep ti biagtayo? Kasano a makatulong kadatayo daytoy a pammatalged?
- Ania ti kiniddaw ni Ester kadagiti babbalasangna ken dagiti kailianna a Judio bayat ti panagsaganana nga umasideg iti ari? (Kitaen ti Ester 4:16.) Kasano a makatulong kadatayo ti nagkaykaysa a panagayuno ken panagkararag dagiti adu a tao?
- Iti panangisaona iti panggepna nga umasideg iti ari, kinuna ni Ester, “No mapukawak, mapukawak” (Ester 4:16). Kasano a maipada daytoy a palawag iti sao nga insawang da Sidrac, Misac, ken Abdenago sakbay a naipuruakda iti horno? (Kitaen ti Daniel 3:17–18.) Kasano a mangipakita daytoy a palawag iti kinapasnek ni Ester kadagiti taona ken iti Dios?
- Idi asitgan ni Ester ti ari, inawatna isuna ket kinunana a patganna ti ania man a banag a kiddawenna (Ester 5:1–3). Kiniddawna nga umay iti padaya ti ari ken ni Aman (Ester 5:4–8). Iti maikadua nga aldaw ti padaya, ania ti kiniddaw ni Ester iti ari? (Kitaen ti Ester 7:3–4.) Ania ti inaramid ti ari idi naammuanna a dagiti Judio ti tattao a ganggandaten ni Aman a dadaelen? (Kitaen ti Ester 7:5–10.)
- Nabitay ni Aman, ngem nalpasen a naiwaras iti intero a pagarian ti bilin a mangpapatay iti amin a Judio. Ania ti kiniddaw ni Ester nga aramiden ti ari? (Kitaen ti Ester 8:5–6.) Ania dagiti bendision a naawat dagiti Judio gapu iti tured ken pammati ni Ester? (Kitaen ti Ester 8:16–17.) Ania dagiti bendision a naawatyon gapu iti tured ken pammati dagiti dadduma?
- Ania dagiti pannubok a sangsanguentayo ita nga agdama nga agkasapulan iti tured a kas ken ni Ester? Ania dagiti bendision a maawattayo bayat ti panagkagumaantayo nga agaramid no ania ti rumbeng uray no maipasangotayo kadagiti narikut a pagbanagan?

Panangigibus

Paneknekan a bendisionannatayo ti Apo no adda turedtayo a mangsaluad iti kinapudno. Allukoyen dagiti kameng ti klase a tuladenda ti pagwadan da Daniel, Sidrac, Misac, Abdenago, Ester, ken Mardoqueo.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a panangidatag iti adalen. Mabalina a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Dagiti kangrunaan a bendision ti natured a panagtungpal

- Ania ti pagpapadaan da Daniel, Misac, Abdenago, Ester, ken Mardoqueo? (Addaanda amin iti tured a mangaramid iti rumbeng, uray pay no ti panangaramid iti daytoy ket mangpapeggad iti biagda.) Ania dagiti kasasaad a nakaipasanguanyo a nasken a mangikeddengkayo no itakderanyo man wenno saan ti ammotayo a rumbeng?

Paneknekan a bayat ti panagkagumaantayo nga agtungpal kadagiti bilin, bendisionannatayo ti Apo. Nupay kasta, saan a kanayon a dagus a mailasin dagiti bendision nga awatentayo. Tapno mailadawan dagitoy, mabalín a kayatyo nga ilawlawag dagiti pannubok nga inibturan dagiti sumaganad a tattao:

- a. Saan a naaddaan iti annak ni Sara agingga a di nagtawen iti 90 (Genesis 17:15–17; 21:1–2).
 - b. Inlako dagiti lallaki a kakabsatna ni Jose ket idi agangay naibalud ni Jose gapu iti krimen a dina inaramid (Genesis 37:27–28; 39:7–20).
 - c. Liniputan ti maysa a gayyem, nausig ti Mangisalakan a di mayannurot iti linteg, ken nailansa iti krus (Juan 18–19).
 - d. Nakabkabil ni Nephi ket kalpasanna pinungo iti lubid dagiti kakabsatna (1 Nephi 3:28; 18:10–11).
 - e. Napilitan da Alma ken Amulek a nangbuybuya kadagiti babbai ken ubbing a maur-uram gapu iti pammatida (Alma 14:8–11).
 - f. Naibalud ken napapatay ni Joseph Smith (DkK 135).
- Apay iti panagkunayo nga impalubos ti Apo nga agsagaba dagitoy a tattao kadagiti kasta a pannubok? Apay iti panagkunayo a nabelanda nga inibturan dagitoy a pannubok? Ania ti masursurotayo manipud kadagiti pagariganda?

2. Panangsalaknib iti kinapudno

Payakem kadagiti kameng ti klase ti nadumaduma a kasasaad a pagkasapulanda a mangsaluad iti no ania ti ammoda a rumbeng. Mangpanunot kadagiti pasamak a mayaramat kadagiti kameng ti klase. Mabalín a makatulong dagiti sumaganad a singasing:

- a. Tagibassiten ti maysa a gayyem ti maysa a tao ket allukoyennakayo a mangaramid met iti kasta.
- b. Isingasing ti maysa a tao a dumngegtayo iti sumagmamano a musika nga ammoyo a saan nga umisu.
- c. Idawat kadakayo ti maysa a tao a mapan iti restoran iti Domingo kalpasan ti misa.
- d. Idiyaannakayo ti maysa a tao iti makabartek nga inumen wenno sabali pay a sustansia a maisupiat iti Nainsiriban a Balikas.

“Maysa a Pagarian a Kaano man Dinto Madadael”

Adalen
46

Daniel 2

Panggep Tapno papigsaen ti pammaneknek dagiti kameng ti klase maipapan iti naisubli a Simbaan ni Jesucristo ket allukoyen ida a tumulong a mangbangon iti pagarian ti Dios iti daga.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Daniel 2:1–23. Nagtagtagainep ni Ari Nabucodonosor ket binilinna dagiti mamalbalakadna a mangiladawan ken mangipatarus iti daytoy (2:1–13). Nakipagkararag ni Daniel kadagiti gagayyemna, ket impakaammo ti Dios kenkuana ti tagtagainep ken ti pakaitarusan daytoy (2:14–13).
 - b. Daniel 2:24–49. Imbutaktak ni Daniel nga isirmata ti tagtagainep ni Ari Nabucodonosor ti panagdur-as ken pannakarebba dagiti dadakkel a pagarian ti daga ken ti panagballigi ti pagarian ti Dios iti amin a dadduma pay a pagarian iti ud-udina nga aldaw.
2. Mainayon a basaen: Doktrina ken Katulagan 65.
3. Awisen ti dua wenno tallo a kameng ti klase nga agsagana a mangiburay iti ababa a pammaneknekda maipapan iti kinapudno ti Simbaan.
4. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangidrowing iti tsart iti baba daytoy a panid iti paskil wenno iti pisarra sakbay ti rugi ti klase.
5. No aramatenyo ti dayagram iti “Tagtagainep ni Nabucodonosor” (kitaen ti panid 218), idrowing daytoy iti maysa a paskil wenno iti pisarra sakbay ti klase. Saan nga isurat ti nagnagan dagiti pagarian agingga a diyo mapaglilinnawagan ti dayagram iti klase.
6. No adda magun-od a ladawan nga Impatarus ni Daniel ti Tagtagainep ni Nabucodonosor, mabalin a kayatyo nga aramaten daytoy bayat ti adalen (62531 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 115).

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Iturong ti imatang dagiti kameng ti klase iti tsart nga insuratyo iti paskil wenno iti pisarra.

	6 Abril 1830	1880	1930	1980	1995
	6	133,628	670,017	4,639, 822	9,340, 898
	1	10	16	44	98
	0	23	104	1,218	2,150
	0	10	30	188	307
	0	1	7	19	47

- Ania ti panagkunayo ti ibagian dagitoy a bilang?

Ikkan dagiti kameng ti klase iti sumagmamano a minuto a mangisingasing kadagiti sungbat iti daytoy a saludsod. Kalpasanna kumpletuen ti tsart kas naipakita iti baba:

	6 Abril 1830	1880	1930	1980	1995
Dagiti kameng ti Simbaan	6	133,628	670,017	4,639, 822	9,340, 898
Dagiti pagsasao nga addaan naipablaak nga edision ti Libro ni Mormon	1	10	16	44	98
Dagiti istaka	0	23	104	1,218	2,150
Dagiti Mision	0	10	30	188	307
Dagiti templo a maar-aramat	0	1	7	19	47

(Masarakan dagiti agdama nga estadistika iti kallabes nga isyu ti *Liahona* iti Hulio ken ti isyu ti sapsap a komperensia iti Abril, iti Report iti Estadistika. Mabalín a kayatyo ti mangnayon iti dasig tapno iraman dagita nga estadistika.)

Awisen dagiti kameng ti klase a mangted iti masao maipapan iti alisto a panagdur-as ti Simbaan. Ilawlawag nga isalaysay daytoy nga adalen ti maipapan ken ni Daniel, nagkauna a propeta a nangsirmata iti panagballigi ti pagarian ti Dios iti daga—ti Ti Simbaan ni Jesucristo dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Immawat ni Daniel iti paltiing a nakaiparangaran kenkuana ti tagtagainep ni Ari Nabucodonosor ket naikkan iti pakaitarusanna.

Isuro ken paglilinnawagan ti Daniel 2:1–23.

Naaddaan iti nariribuk a tagtagainep ni Ari Nabucodonosor iti maysa a rabii. Sinubokna dagiti mamalbalakadna babaen ti panangibagana kadakuada a nalipatannan daytoy ket binilinna ida a mangibutaktak iti daytoy ken ipatarus daytoy (Daniel 2:2–5). Idi kunada a saanda a mailadawan ti tagainep, imbilin ni Nabucodonosor ti panangpatay iti amin a masisirib a lallaki ti Babilonia, a pakaibilangan ni Daniel ken dagiti gagayyemna (Daniel 2:10–13).

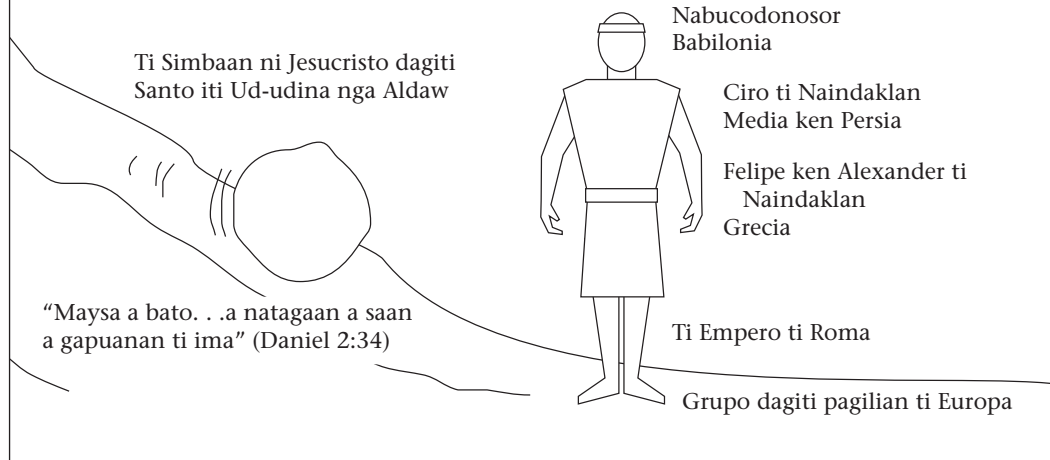
- Kasano a nagsagana ni Daniel tapno ipatarusna ti tagtagainep ti ari? (Kitaen ti Daniel 2:17–18. Indawatna kadagiti gagayyemna a makipagkararag kenkuana.) Kasano a nakatulong kadakayo dagiti kararag dagiti kameng ti kaamaan ken gagayyemyo?
- Kasano a nasungbatan dagiti kararag ni Daniel ken dagiti gagayyemna? (Kitaen ti Daniel 2:19, 27–28.) Ania ti inaramid a dagus ni Daniel kalpasan ti pannakaawatna iti parmata maipapan iti tagtagainep ti ari? (Kitaen ti Daniel 2:20–23.) Ania ti ipalgak dagiti balikasna maipapan iti riknana iti Dios? Apay a napateg nga ipakitatayo ti panagyamantayo iti Apo? Kasano ti panangipakitatayo kenkuana iti panagyamantayo?
- Pagdasigen dagiti pamataudan iti tulong nga inasitgan da Daniel ken Nabucodonosor idi nagdawatda iti sungbat dagiti saludsod. (Kitaen ti Daniel 2:2, 19–23, 28.) Ania dagiti mapagduaduaan a pamataudan iti tulong nga asitgan dagiti tao no kasapulanda ti tulong iti panangsungbat kadagiti narikut a saludsod wenno panagaramid kadagiti pangngeddeng? Ania ti manglapped iti adu a tao iti panagkiddawda iti pannarabay ti Dios kadagita kasta a kasasaad?

2. Inladawan ken impatarus ni Daniel ti tagtagainep ni Nabucodonosor.

Isuro ken paglilinnawagan ti Daniel 2:24–49.

- Kasano nga inladawan ni Daniel ti dakkal a ladawan a nakita ti ari iti tagtagainepna? (Kitaen ti Daniel 2:31–33. Itudo ti ladawan nga Impatarus ni Daniel ti Tagtagainep ni Nabucodonosor wenno iti indrowingyo a dayagram a naipakita iti baba.)

Ti Tagtagainep ni Nabucodonosor (Daniel 2:31–45)

- Ania ti ibagian ti nadumaduma a paset ti ladawan? (Kitaen ti Daniel 2:36–43. Isimbolo dagiti paset ti nadumaduma a pagarian nga agbibinnaliginto iti tunggal maysa kas bileg ti lubong.)

Isurat ti nagnagan dagiti pagarian iti dayagram bayat ti panangsubliyo a mangadal iti sumaganad a patarus manipud ken ni Presidente Spencer W. Kimball:

- a. Ti ulo a balitok ibagianna ni Nabucodonosor ken ti pagarian ti Babilonia.
 - b. Ti barukong ken dagiti takiagna a pirak ibagianda ni Ciro ken ti pagarianna a Media ken Persia.
 - c. Ti tian ken dagiti luppona a suer ibagianda da Felipe ken Alexander ken ti Griego wenna pagarian a Macedonia.
 - d. Dagiti gurong a landok ibagianna ti Impero ti Roma.
 - e. Ti saksaka a landok ken damili ibagianda ti grupo dagiti pagilian a Europa. (Iti Conference Report, Abr. 1976, 10; wenna *Ensign*, Mayo 1976, 8.)
- Iti tagtagainep ni Nabucodonosor, ania ti nangdadael iti ladawan a nangibagi kadagiti naindagaan a pagarian? (Kitaen ti Daniel 2:34–35.) Ania ti ibagian ti “bato. . . a natagaan a saan a gapuanan ti ima”? (Kitaen ti Daniel 2:44–45; DkK 65:2.)

Insuro ni Presidente Kimball: “Naisubli ti Simbaan ni Jesucristo dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw idi 1830. . . . Daytoy ti pagarian, a binukel ti Dios ti langit, a dinto kaano man madadael wenna masukatan, ken ti bato a natagaan iti bantay a di gapuanan ti ima nga agbalinto a dakkal a bantay a mangpunno iti sibubukel a daga” (iti Conference Report, Abr. 1976, 10; wenna *Ensign*, Mayo 1976, 8–9).

- Ania ti impadto ni Daniel maipanggep iti Simbaan iti ud-udina nga aldaw? (Kitaen ti Daniel 2:34–35, 44.)

Mabalina a kayatyo nga ilista dagiti sumaganad a padto iti pisarra. Impadto ni Daniel a ti Simbaan:

- a. Agbalinto a “natagaan a saan a gapuanan ti ima” (Daniel 2:34).
 - b. Agbalinto a “dakkel a bantay ket [punnuenna] ti amin ‘toy daga” (Daniel 2:35).
 - c. “Kaano man dinto madadael” (Daniel 2:44).
 - d. “Dinto met [maited] iti sabali nga ili (tattao) (Daniel 2:44).
 - e. “Ibusennanto ti amin [a dadduma pay] a pagpagarian” (Daniel 2:44).
 - f. “Agtalinaedto iti agnanayon” (Daniel 2:44).
- Ania ti kaipapanan a ti bato agbalinto a “natagaan a saan a gapuanan ti ima”? (Kitaen ti Daniel 2:34. Saanto nga aramid ti tao.) Kasano a mayasping ti naisubli a Simbaan ni Jesucristo iti maysa a bato a natagaan a di gapuanan ti ima?

Kinuna ni Elder Joseph B. Wirthlin: “Ti Apo ken Mangisalakantayo ti agtaktakder iti ulu daytoy a Simbaan ket iturturongna daytoy babaen dagiti katulonganna. Daytoy ti Simbaan ti Apo; saan a Simbaan ti tattao daytoy” (iti Conference Report, Okt. 1993, 4; *Ensign*, Nob. 1993, 5).

- Kasano a maipatpatungpalen ti padto ni Daniel a ti Simbaan “punnuenna ti sangabukel a daga” ket “kaano man dinto madadael”? (Mabalin a kayatyo nga ibatay iti maikadua a tsart iti aramiden a pangawis iti panagdengngeg.)

Impaneknek ni Presidente Gordon B. Hinckley: “Pudno daytoy a Simbaan. Masarkedanna ti tunggal bagyo a bumusor iti daytoy. Marimbawanna ti tunggal mangdillaw a tumaud a manglais iti daytoy. Impasdek daytoy ti Dios nga Agnanayon nga Amatayo para iti bendision dagiti annakna a lallaki ken babbai iti amin a kaputotan. Ik-ikutanna ti naganna nga Isu nga agtaktakder a pangulona, a kas ken ni Apo Jesucristo, ti Mangisalakan ti lubong. Maiturayan ken matignay babaen ti bileg ti kinasaserdote. Mangted iti lubong iti sabali pay a saksi iti kinadios ti Apo. Agtalinedkayo a napudno gagayyemko. Agbalinkayo a matalek. Agbalinkayo a mapagtalkan iti dadakkel a banag ti Dios a naipalgaken iti daytoy a dispensasion” (“Keep the Faith,” *Ensign*, Sept. 1985, 6).

- Ania ti maaramidtayo tapno makiramantayo iti panangbangon iti pagarian ti Dios iti pagtaengantayo, iti komunidadtayo, ken iti intero a lubong?

Awisen dagiti natudingan a kameng ti klase a mangiburay iti ababa a pammaneknek maipapan iti kinapudno ti Simbaan.

Panangigibus

Panekneknan a ti Ti Simbaan ni Jesucristo dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw ti pagarian ti Dios iti daga ken ni Jesucristo ti mangidadaulo iti daytoy. Allukoyen dagiti kameng ti klase a makiraman iti panangbangon iti pagarian ti Dios iti daga.

Panggep

Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase a mangbangon iti Sion ken mangipakita iti ayat a kas ken ni Cristo kadagiti mangsuppiat iti aramid ti Apo.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti sumaganad a nasantuan a kasuratan:
 - a. Esdras 1–6. Nabasa ni Ari Ciro ti naganna kadagiti padto ni Isaias ket napnuan iti tarigagay a mangaramid iti pagayatan ti Apo. Winayawayaanna dagiti Judio a nagbalin a balud iti Babilonia ket inawisna ida nga agsubli iti Jerusalem ket bangonenna manen ti templo (Esdras 1). Indauluan da Zorobabel ken Jesua ti mapattapatta a 50,000 a tattao nga agturong nga agsubli iti Jerusalem, ket rinugianda a binangon manen ti templo (Esdras 2–3). Saan a naawat ti indiaya a tulong dagiti taga Samaria nga agrabaho iti templo, ket naggandatda a pasardengen ti aramid, nagsardeng ti panagbangon (Esdras 4). Kalpasan ti sumagmamano a tawen, ginutugot da propeta Haggeo ken Zacarias dagiti Judio a mangileppas iti templo; nagtultuloy a sinuppiat dagiti taga-Samaria daytoy (Esdras 5; kitaen met ti Haggeo 1). Pinabaro ni Ari Dario ti bilin ni Ciro a mangbangon manen iti templo, ket nalpas ket naidaton daytoy idi agarup a 515 S.C. (Esdras 6).
 - b. Esdras 7–8. Nasurok a 50 a tawen kalpasan ti pannakaidaton ti templo, immawat ni Esdras iti pammalubos manipud ken ni Ari Artaxerxes ti Persia tapno mangidaulo iti sabali pay a grupo dagiti Hudio nga agsubli iti Jerusalem. Nagayuno ken nagkararag ni Esdras ken dagiti taona, ket sinaluadan ida ti Apo iti panagdaliasatda.
 - c. Nehemias 1–2; 4; 6. Iti pannakaammona a dagiti Judio a nagsubli iti Jerusalem ket “addada iti dakkel a pannakaparigat ken pannakaumsi,” immawat ni Nehemias iti pammalubos manipud ken ni Ari Artaxerxes a mapan iti Jerusalem tapno bangonen manen dagiti pader ti ciudad (Nehemias 1–2). Ginandat dagiti kabusor dagiti Judio a manglapped kadakuada a mangbangon manen kadagiti pader. Inarmasan ni Nehemias dagiti trabahador ket pinagtultuloyna a dumur-as ti aramid agingga a naileppas dagiti pader (Nehemias 4; 6).
 - d. Nehemias 8. Kalpasan a nabangon manen dagiti pader iti aglawlaw ti Jerusalem, imbasa ni Esdras dagiti nasantuan a kasuratan kadagiti tao. Idi mangngegda dagiti balikas ti linteg, nagsangit dagiti tao ket nagtarigagayda nga agtungpal kadakuada.
2. Mainayon a basaen: Haggeo 1, ‘ “Esdras,” Pangiwanwan iti Nasantuan a Kasuratan; “Nehemias,” Pangiwanwan iti Nasantuan a Kasuratan.’
3. Mabalina a kayatyo nga awisen ti maysa a kameng ti klase nga agsagana a mangted iti ababa a pakagupgopan ti nagtaudan ti pakasaritaan a naited iti rugi ti umuna a pakaammo iti nasantuan a kasuratan.
4. No adda magun-od a ladawan a Dagiti Templo a Maar-aramat iti Un-unana, mabalina a kayatyo nga aramaten daytoy bayat ti adalen (62300 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 118).

**Maisingasing a
Panangidatag iti
Adalen**

Aramiden a
Pangawis iti
Panagdengngeg

Mabalin a kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenno maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Pabasa iti maysa a kameng ti klase ti sumaganad nga adaw manipud ken ni Elder Dallin H. Oaks:

“Mabalin. . . a masarakantayo dayta nalawag a bersikulo ti nasantuan a kasuratan a naisawang iti naisalsalumina a panggep ti naan-anay a naidumduma a panawen ket, babaen ti matarusan a pangaring ti Espiritu Santo, mangted kadayo iti personal unay a mensahe a maibagay kadagiti personal a kasapulantayo iti agdama. . . . No kalikagumantayo nga aramaten dagiti nasantuan a kasuratan kadagiti bukodtayo a kasasaad, ‘tapno agbalinda koma a pakairamanan ken pagadalantayo’ (1 Nephi 19:23), maaramat dagitoy ti naayat nga Ama iti langit a mangbendision kadayo kadagiti nangangato a wagas” (*Studying the Scriptures* [debosional a naited iti Tabernakulo ti Salt Lake, 24 Nob. 1985]).

- Nabasayo kadin dagiti nasantuan a kasuratan ket nariknayo a ti maysa a binatang ket makisasao a direkta kadakayo? (Awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay iti padpadasda.) Kasano a nakatulong dagiti nasantuan a kasuratan a mangted pangiturong nangnangruna iti biagyo?

Ilawlawagyo a dagiti pasamak a nailawlawag iti daytoy nga adalen ket inrugi ti maysa a tao a nakatakuat a ti maysa a binatang ti nasantuan a kasuratan a naisurat 150 a tawen sakbay ti pannakayanakna ket nakisao kenkuana iti personal—kinapudnona, dinakamatna isuna babaen ti naganna.

Panaglilinnawag
ken Panangyaramat
iti Nasantuan a
Kasuratan

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Pinalubosan ni Ari Ciro nga agsubli dagiti Judio iti Jerusalem tapno bangonenda manen ti templo.

Isuro ken paglilinnawagan ti Esdras 1–6.

Idatag (wenno paidatag iti natudingan a kameng ti klase) ti ababa a pakagupgopan ti sumaganad nga impormasion iti pakasaritaan:

Idi 721 S.C., idi ti pagarian ti Israel (ti Akin-amianan a Pagarian, wenno ti sangapulo a tribu) ket pinarmek ti Asiria ti imperio ti Asiria, ti kadakkelan iti lubong. Nupay kasta idi 612 S.C., dinadael dagiti Babilonian ti imperio ti Asiria. Babaen ken ni Ari Nabucodonosor, inturayan ti Babilonia ti kaaduan a daga a pinarmek dagiti Asirio. Nagpaut ti panangparmek ti Babilonia iti pagarian a Juda (ti Akin-abagatan a Pagarian) manipud 605 S.C., idi innalada a balud ti adu a Judio, agingga iti 587 B.C., idi dinadaelda ti Jerusalem.

Kalpasan ti ipapatay ni Nabucodonosor idi 562 B.C., napardas ti panagkapsut ti bileg ti Babilonia. Idi 539 S.C., natnag ti Babilonia iti Medo ken Persia, a nagkaykaysa babaen ti panangidaulo ni Ciro. Saan a kas ken ni Nabocodonosor,

a nangtrato iti kinaranggas kadagiti baludna, maysa a nasayaat nga agturay ni Ciro. Babaen ti panangtratona iti kinaasi kadagiti nabalud a tattao ken panangdayaw kadagiti relihionda, naala ni Ciro ti panagtalek dagiti inturayanna.

Iti nabiit kalpasan ti pannakaparmek ti Babilonia, imbilin ni Ciro a nasken a mabangon manen ti templo iti Jerusalem. Inawisna dagiti Judio iti imperiona tapno agsublida iti Jerusalem ket bangonenda manen ti templo, ket insublina dagiti al-alikamen a balitok ken pirak a tinakaw dagiti bunggoy ni Nabucodonosor manipud iti templo. (Kitaen ti 2 Cronicas 36:22–23; Esdras 1:1–3, 7.) Ti padto ni Jeremias a nadakamat kadagitoy a bersikulo ket isu ti panagsubli dagiti Judio iti Jerusalem kalpasan ti 70 a tawen a pannakaparmek iti Babilonia; kitaen ti Jeremias 25:11–12; 29:10.)

- Apay nga imbilin ni Ciro a nasken a mabangon manen ti maysa a templo iti Jerusalem? (Kitaen ti Esdras 1:1–2.) Kasano a naammuan ni Ciro a tinarigagayan ti Apo nga aramidenna daytoy? Dagiti balikas ni Ciro a naisurat iti Esdras 1:2 ket maibatay iti maysa a padto iti Isaias 44:28 a dinakamat ni Ciro iti nagan (kitaen met ti Isaias 45:1–5; ilawlawag a nupay immay ti estoria maipapan ken Ciro sakbay ti libro ni Isaias iti Daan a Tulag, nagbiag ni Isaias iti agarup 150 a tawen sakbay a nayanak ni Ciro). Impadamag ti nagkauna a mannalaysay a Judio a ni Flavius Josephus a nabasa ni Ciro ti naganna kadagiti padto ni Isaias, sinagid ti Espiritu ti Apo, ket nagtarigagay a mangipatungpal iti nakasurat (*The Works of Flavius Josephus, Antiquities of the Jews*, impatarus ni William Whiston [awan petsana] libro 11, kapitulo 1, parapo 1–2).
- Ania ti mariknayo no basbasaenyo dagiti nasantuan a kasuratan ket mabasayo iti maysa a padto a nangted iti naganyo ken nangiladawan kadagiti nalawag a banag nga aramidenyo?

Idi indauluan da Zorobabel ken Jesua ti umuna a grupo dagiti Judio nga agsubli iti Jerusalem, nasarakanda dagiti taga Samaria idiay. Mabalin a kayatyo nga ilawlawag a dagiti taga-Samaria ket kaputotan dagiti Israelita a nakalibas iti panawen ti pannakabalud ken nakiasawada kadagiti kolonista ti Asiria ken Babilonia nga imbaon dagiti ari a mangsakup iti daga.

- Ania ti kiniddaw dagiti taga-Samaria kadagiti agsubsubli a Judio? (Kitaen ti Esdras 4:1–2.) Kasano ti isusungbat dagiti Judio iti kiddaw dagiti taga Samaria? (Kitaen ti Esdras 4:3. Nagkedked dagiti Judio nga agpatulong kadagiti taga Samaria a mangbangon manen iti templo gapu ta mariknada a saan a pudno nga Israelita dagiti taga Samaria.) Ania ti inaramid dagiti taga Samaria idi agkedked dagiti Judio a patulongan kadakuada? (Kitaen ti Esdras 4:4–7, 11–24. Pinadasda a pinasardeng ti pannakabangon ti templo babaen ti panagreklamoda kadagiti ari a nangsukat ken ni Ciro.)
- Nagsardeng iti kamaudianan ti aramid a panangbangon iti templo. Ania ti nangtignay kadagiti Judio a mangituloy iti aramidna kalpasan ti sumagmamano a tawen? (Kitaen ti Esdras 5:1–2; Haggeo 1. Nangted da propeta Haggeo ken Zacarias iti naparegta a pannarabay.) Ania ti imbaga ti Apo, babaen ken ni Haggeo, kadagiti Judio iti Jerusalem maipapan iti templo? (Kitaen ti Haggeo 1:3–4, 7–8.) Ania ti ugali dagiti Judio a manglapped iti pannakabangon manen ti templo? (Kitaen ti Haggeo 1:2.) Ania dagiti ugali a manglapped kadayo iti kanayon a panagdaydayaw ken panagserbi iti templo?

- Pinadas manen dagiti taga Samaria a pasardengen ti pannakabangon ti templo idi naituloy ti pannakaipatakder. Ngem inlawlawag dagiti Judio ti bilin ni Ari Ciro, ket impalubos ni Ari Dario a maituloy ti aramid (Esdras 5–6). Ania ti inaramid dagiti Judio idi malpas ti templo? (Kitaen ti Esdras 6:15–22.)

2. Indauluan ni Esdras ti sabali pay a grupo dagiti Judio nga agsubli iti Jerusalem.

Isuro ken paglilinnawagan ti Esdras 7–8.

- Kas iti panangtignay idi damo ti Apo iti puso ni Ari Ciro a mangwayawaya kadagiti Judio, tinignayna ti puso ni Ari Artaxerxes a mangpalubos iti grupo dagiti Judio ni Esdras nga agsubli iti Jerusalem (Esdras 7:27–28; kitaen met dagiti bersikulo 11–26). Ania dagiti sumagmamano a pagarigan ti Apo a mangpalukneng iti puso dagiti dadaulo iti gobierno iti Simbaan kadagiti ud-udina nga aldaw? (Kitaen, kas pagarigan ti pagarigan ni Thomas T. Monson, iti Conference Report, Abr. 1989, 65–69; wenko *Ensign*, Mayo 1989, 50–53.) Ania ti maaramidtayo a pangallukoy iti puspuso dagiti dadaulo ti gobierno iti Simbaan? (Mabalin nga ibilang a sungbat ti panagtungpal kadagiti linteg ti daga, panagaramid iti nasayaat, panagsagana a mangisuro iti ebanghelio iti intero a lubong, ken panangikararag iti Apo a paluknengenna koma ti puspuso dagiti dadaulo. Kitaen ti DkK 58:21, 27; 98:4–6.)
- Ania ti inaramid ni Esdras tapno mangpennek a masaluadan ti grupo dagiti Judio nga ipanna ti Jerusalem? (Kitaen ti Esdras 8:21–23, 31.) Kasano a nabendisionankayo, ti kaamaanyo ken dadduma pay nga am-ammoyo babaen ti panagayuno?

3. Napan ni Nehemias iti Jerusalem ket indauluanna dagiti tao iti pannakabangon manen dagiti pader a mangsaluad iti ciudad.

Isuro ken paglilinnawagan ti Nehemias 1–2; 4; 6. Mabalin a kayatyo nga ilawlawag a ni Nehemias ti agiggem iti kopa ni Ari Artaxerxes ti Persia. Maysa a takem daytoy nga addaan dakkal a panagtalek ken pagrebbengan, a nagkasapulan ken ni Nehemias tapno penkenna a natalged ti taraon ken inumen ti ari. Nupay adda napateg a saad ni Nehemias iti Persia, impategna dagiti taona iti Jerusalem ket kinalikagumanna a tulongan ida idi mangngegna dagiti pagrigatanda.

- Ania ti inaramid ni Nehemias iti nangngegna dagiti pagrigatan dagiti taona iti Jerusalem? (Kitaen ti Nehemias 1:4–11; 2:1–5.) Kasano a simmungbat ni Ari Artaxerxes iti kiddaw ni Nehemias? (Kitaen ti Nehemias 2:6–8. Pinalubosan ti ari ni Nehemias a mapan, inikkanna kadagiti mangbantay ken mangkadua kenkuana tapno masaluadan, ken pinalugodanna nga aramaten ti kayo manipud iti kabakiran a pangbangon kadagiti pader ti ciudad.) Ania ti masursurotayo manipud ken ni Nehemias a makatarabay kadayo no mariribukantayo kadagiti panagsagaba dagiti dadduma?
- Kasano nga inallukoy ni Nehemias dagiti tao a mangbangon manen kadagiti pader iti lawlaw ti ciudad? (Kitaen ti Nehemias 2:17–18.) Apay iti panagkunayo a ti panangipaneknek iti kinapudno ken panangisalaysay kadagiti naespirituan a padpadas ket adda kasta a bilegna a mangparegta iti dadduma nga agaramid iti nasayaat? Kasano a pinaregtanakayon dagiti pammaneknek ken naespirituan a padpadas dagiti dadduma?

- Ni Sanballat ti gobernador ti Samaria, ket isu ken dagiti taona ti kabusor dagiti Judio a nagsubli a kaduada ni Zorobabel. Ania ti reaksion ni Sanballat kadagiti plano a mangbangon manen kadagiti pader ti siudad? (Kitaen ti Nehemias 2:10, 19; 4:1–3, 7–8, 11.) Kasano ti isusungbat dagiti Judio kadagitoy a panagkalikagum a mangpasardeng iti pannakaipatakder dagiti pader? (Kitaen ti Nehemias 4:9, 13–15.)
- Ania ti inaramid ni Nehemias idi kiniddaw ni Sanballat kenkuana nga isardengna ti agtrabaho ket makipagkita kenkuana? (Kitaen ti Nehemias 6:1–4.) Kasano a padasen ti sumagmamano a tao a mangsinga kadagiti kameng ti Simbaan iti aramid ti Apo iti agdama? Kasano ti nasken nga isusungbattayo kadagiti kasta a pannakasinga?

Imbalakad ni Elder Marvin J. Ashton: “Adda sumagmamano a tattao ken timpuyog a manggargari kadatayo iti pannakisuppiat babaen dagiti palso a padamag a pangdadael iti dayaw, panagpangpangngeg, ken biddut wenno palso a panagilasin. Anian a kinamaag kadatayo iti agdama a kagimongan a mangpalugod iti bagbagitayo nga agpungtot, mapaay, wenno mapasakitan gapu ta kasla agragsak dagiti dadduma iti panagsasaoda maipanggep iti kasasaad wenno pannakiramantayo. Dagiti pagbatayan wenno pagrukodantayo ket saan a nababbaba ngem dagitoy gapu kadagiti sasao nga insawang dagiti agtarigagay a makiringgor. Pagrebbengantayo ti mangilawlawag iti sasaadentayo babaen ti panagrason, naingayyeman a panangallukoy, ken awan biddutna a kinapudno. Pagrebbengantayo ti mangitakder a natibker saan a sumuko maipapan kadagiti isyu iti aldaw a mainaig iti kinadalus ti dayaw ken dagiti agnanayon a pagbatayan ti ebanghelio, ngem saan a makisuppiat iti asino man a tao wenno timpuyog. . . . Pagrebbengantayo ti mangngegan ken mangisuro. Pagrebbengantayo saan laeng a mangliklik iti pannakisuppiat, no di ket pay kitaentayo nga awan ti panagsisinnuppiat” (iti Conference Report, Abr. 1978, 10; wenno *Ensign*, Mayo 1978, 8).

4. Nagrag-o dagiti tao bayat ti panangibasa ni Esdras kadagiti nasantuan a kasuratan kadakuada.

Isuro ken paglilinnawagan ti Nehemias 8.

- Kalpasan ti panangileppas dagiti tao iti panangbangonda manen kadagiti pader ti siudad, ania ti kiniddawda ken ni Esdras? (Kitaen ti Nehemias 8:1–2. Laglagipen a kaaduan kadagiti Judio ti nagbalin a balud iti nabayag a panawen ta dida kaano man nangngegan wenno binasa dagiti nasantuan a kasuratan.)
- Kasano ti kabayag a nagbasa ni Esdras kadagiti tao? (Kitaen ti Nehemias 8:3, 17–18.) Kasano ti isusungbat dagiti tao? (Kitaen ti Nehemias 8:3, 6, 9, 12.) Kasano a makapagbalintayo a napasasnek bayat ti panangbasatayo kadagiti nasantuan a kasuratan? (Paglilinnawagan no kasano nga agbalin a napasasnek kadagiti nasantuan a kasuratan mismo ken kadagiti arasaas ti Espiritu a sumangbay no basbasaentayo dagiti nasantuan a kasuratan.) Kasano ti panangpadur-astayo iti kita ti ragsak para kadagiti nasantuan a kasuratan nga adda kadagitoy a tattao?
- Ania ti inaramid ni Esdras a makatulong kadagiti taona a makaawat kadagiti nasantuan a kasuratan? (Kitaen ti Nehemias 8:8.) Ania ti nangtulong kadakayo kadagiti panagkagumaanyo a mangawat kadagiti nasantuan a kasuratan ken makatulong iti kaamaanyo a mangawat kadagitoy? (Mabalina a kayatyo nga

awisen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti nalawag a banag nga inaramidda a nangpasayaat iti bukod ken sangakaamaan a panagadalda iti nasantuan a kasuratan.)

- Ania ti kinuna ni Esdras ken dagiti dadduma pay a dadaulo idi rinugian dagiti tao ti agsangit idi nangngeganda dagiti nasantuan a kasuratan? (Kitaen ti Nehemias 8:9–11.) Kasano a naparagsaknakayo dagiti nasantuan a kasuratan?

Panangigibus

“Ti pigsa, kabaelan, saan a managimbubukod a panagayatna iti paglianna, ken bukod nga integridad ti nangisangbay iti baro, naregta a Juda a dumur-as manen. Ti pannakaisubli ti Jerusalem, a nagtalinaed a nadadael iti las-ud ti maysa a siglo ket kagudua, ket nairugin. Nakitinnulong ni Esdras, maysa a nalinteg ken napasnek a padi, ken ni Nehemias iti daytoy nga aramid, ket agpadada a nagballigi iti panangpasublida manen iti maysa a komunidad dagiti Judio iti Jerusalem” (*Old Testament Student Manual: 1 Ar-ari–Malakias* [1982], 314).

Ilawlawag a kas iti kaadda iti pagrebbengan dagiti Judio a mangbangon manen iti Jerusalem, addaan met dagiti Santo iti Ud-udina nga Aldaw iti pagrebbengan a mangbangon iti Sion iti intero a sangalubongan. Tapno matulongantayo a mangaramid iti daytoy, masapul a surotentayo dagiti pannursuro kadagiti nasantuan a kasuratan ket makiraman iti aramid iti templo. Paneknekan ti maipapan iti kinapudno dagiti nasantuan a kasuratan ken ti pateg ti aramid iti templo.

Ipalagip kadagiti kameng ti klase a sumagmamano a tao ti aggandat a mangpasardeng iti aramid ti Apo. Nasken nga ipakitatayo kadakuada ti ayat a kas ken ni Cristo ngem ditayo ipalubos a singaendatayo iti panagkagumaantayo a mangbangon iti pagarian ti Dios.

Dagiti Mainayon a Kapanunotan iti Panangisuro

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalina kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. “Ti aramid dakkel ken atiddog, ket masinasinatayo” (Nehemias 4:19).

“Bayat ti panangbangonda manen iti pader iti lawlaw ti Jerusalem, pinagsinasina dagiti Judio ti bagbagida tapno makapagtrabahoda nga aggigiddan iti sabasabali a paset ti pader (Nehemias 3; 4:19). Masansan nga agiinnaddayoda, ngem nagtrabahoda amin nga addaan maymaysa a panggep a tun-oyen, ken babaen ti panagtrabahoda a sangkamaysa naileppasda ti pader. Ipalagip kadagiti kameng ti klase a ti Simbaan ket nabingaybingay iti nadumaduma a yunit (kas kadagiti kaamaan, purok, sanga, istaka, distrito, ken korum) iti intero a lubong. No dadduma mabalina a kasla adayo ti maysa a yunit kadagiti dadduma a yunit. Ngem agtartrabaho dagiti Santo iti maymaysa a panggep a tun-oyen, ken no sipapasnek nga agtrabaho ti tunggal tao ken tunggal yunit, agtultuloy a dumur-as ti sibubukel a Simbaan.

2. “Agpaay dagiti Templo kadagiti Agnanayon a Katulagan”

No adda a magun-od ti *Family Home Evening Video Supplement 2* (53277), mabalina kayatyo nga ipabuya ti “Temples Are for Eternal Covenants,” innem a minuto a paset, kas paset ti panaglilinnawag maipapan iti kinapateg dagiti templo.

“Dakkel ken Nakakikigtot nga Aldaw ni Jehova”

Zacarias 10–14; Malakias

Panggep Tapno allukoyen dagiti kameng ti klase nga (1) agsagana para iti Maikadua a Yaay ni Jesucristo, (2) agbayad iti napudno nga apagkapullo ken nawadwad a daton, ken (3) mangpadas kadagiti bendision a sumangbay gapu iti pangilantip a bileg ti kinasaserdote.

Panagsagana

1. Sikakararag nga adalen dagiti binatang manipud iti Zacarias 10–14 ken Malakias a mailawlawag iti daytoy nga adalen.
2. Mainayon a basaen: Doktrina ken Katulagan 45.
3. Mabalina kayatyo nga isurat ti sumagmamano a reperensia iti nasantuan a kasuratan manipud iti umuna a paset ti adalen kadagiti naisina a panid ti papel tapno ibunong kadagiti kameng ti klase.
4. No aramatenyo ti aramiden a pangawis iti panagdengngeg, mangala iti ladawan a Ti Maikadua a Yaay (62562 864; Pakete ti Ladawan iti Arte ti Ebanghelio 238).
5. Mangala iti kopia ti *Pangiwanwan iti Panagadal ti Kameng ti Klase iti Baro a Tulag* (31392 864) a saggaysa dagiti kameng ti klaseyo. (Nasken a nakiddawen ti purok dagitoy a pangiwanwan iti panagadal kas paset ti panagkiddaw ti tinawen a kurikulum; nasken nga ited ti kameng ti pagobispuan dagitoy iti panguluen ti Pagadalan iti Domingo.)

Maisingasing a Panangidatag iti Adalen

Aramiden a Pangawis iti Panagdengngeg Mabalina kayatyo nga aramaten ti sumaganad nga aramiden (wenna maysa a bukodyo) a pangirugi iti adalen.

Mangipakita iti ladawan ti Maikadua a Yaay. Kalpasanna damagen dagiti sumaganad a saludsod:

- Ania dagiti mariknayo no mangngeganyo dagiti balikas kas iti *Maikadua a Yaay, dagiti maudi nga aldaw*, wenna *dagiti pagilasinan ti panawen?* Dakamaten dagiti nasantuan a kasuratan iti Maikadua a Yaay kas “dakkel ken nakakikigtot nga aldaw” (Malakias 4:5). Kasano nga aggidan daytoy?

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson, “Ti yaay [ti Mangisalakana] ket agpadanto a nadayag ken nakaam-amak, segun iti naespirituan a kasasaad dagiti agtalinaed” (“Prepare Yourself for the Great Day of the Lord,” *New Era*, Mayo 1982, 49).

Ilawlawag nga iraman daytoy nga adalen dagiti panaglilinnawag maipapan kadagiti (1) impadto da Zacarias ken Malakias maipapan kadagiti maudi nga aldaw ken (2) ti panagsaganatayo para iti Maikadua a Yaay.

Bayat ti panangisuroyo kadagiti sumaganad a binatang iti nasantuan a kasuratan, ilawlawag no kasano a mayaramat dagitoy iti inaldaw a panagbiag. Allukoyen dagiti kameng ti klase a mangisalaysay kadagiti padas a mainaig kadagiti pagbatayan iti nasantuan a kasuratan.

1. Impadto da Zacarias ken Malakias maipapan iti adu a pasamak iti ududina nga aldaw.

Paglilinnawagan ti sumagmamano kadagiti sumaganad a padto manipud kada Zacarias ken Malakias, a mangiladawan kadagiti pasamak iti maudi nga aldaw. No mangisaganakayo kadagiti panid ti papel nga adda dagiti reperensia iti nasantuan a kasuratan a nakasurat kadagitoy, ibunong dagitoy kadagiti kameng ti klase. Pabasa kadagiti kameng ti klase ti tunggal binatang ket ibaga no ania ti isuro daytoy. No mangted ti binatang iti impormasion a makatulong kadayo nga agsagana para iti Maikadua a Yaay, paglilinnawagan no kasano a mayaramattayo daytoy.

Dagiti padto a naipatumngpal kas panagsagana para iti Maikadua a Yaay

- a. Malakias 3:1. Impadto ni Malakias nga isagananto ti mensahero ti dalan para iti yaay ti Apo. Insagana ni Juan Bautista ti dalan para iti panagserbi iti daytoy a biag ti Apo, ni Joseph Smith ti mensahero a nangisagana iti dalan para iti Maikadua a Yaay (kitaen ti Mateo 11:10; Joseph Fielding Smith, *Doctrines of Salvation*, comp. Bruce R. McConkie, 3 vols. [1954–56], 1:193–95, 3:10–14).
 - b. Malakias 4:5–6. Impadto ni Malakias nga agsublinto ni propeta Elias sakbay ti Maikadua a Yaay tapno mangisubli iti puspuso dagiti amma kadagiti annakda ken ti puspuso dagiti annak kadagiti ammada. Naipatumngpal daytoy a padto idi nagpakita ni Elias ken ni Joseph Smith iti Templo ti Kirtland, a nangisubli kadagiti tulbek ti pangilantip a bileg (DkK 110:13–16). *Posible a panangyaramat*: Nasken a sukisokentayo dagiti nagnagan dagiti kapuonantayo ket annongentayo dagiti ordinansa para kadakuada iti templo (mailawlawag daytoy iti ad-adda a nabinsabinsa iti udi ti adalen).
- Apay a makatulong a maammuan a naipatumngpalen ti sumagmamano kadagiti padto maipapan iti Maikadua a Yaay?

Dagiti padto a maipatumngpalto pay laeng sakbay ti idadateng ti Mangisalaman

- a. Zacarias 10:6–8. Maummongto dagiti tao da Juda ken Jose, ket agbalinto a maingel dagiti tao ni Efraim. “Sultipanto,” wenna awaganto ti Apo dagiti taona ket ummongenna ida. *Posible a panangyaramat*: Makatulongtayo iti daytoy a panaguummong iti panangibinglay iti ebanghelio kadagiti dadduma.
 - b. Zacarias 12:2–3, 8–9. Dakkel a gubat ti pagrarangetanto iti uneg ken ruar ti Jerusalem, ngem mangibabaetto ti Apo ket isalakanna dagiti agindeg ti Jerusalem manipud iti pannakadadael. *Posible a panangyaramat*: Nasken nga agtalektayo iti Dios a mangsalaknib kadagiti taona iti panawen dagiti rigrigat kadagiti maudi nga aldaw.
 - c. Zacarias 14:8. Agayusto dagiti sibibiag a danum manipud iti templo iti Jerusalem ket paimbagennanto ti Natay a Baybay ken ti let-ang iti Judea (kitaen met ti Ezekiel 47:1, 8–9).
- Adu kadagiti padto kadagiti maudi nga aldaw ti mangiraman kadagiti trahedia kas iti gubat, didigra, ken nasaknap a kinadangkes. Kasano a mapagtalinaedtayo ti namnama no mangngegtayo dagitoy a padto ket masaksiantayo ti pannakaipatumngpalda? (Kitaen ti DkK 38:28–30.)

Dagiti padto a maipatungpalto no dumteng ti Mangisalakan

- a. Zacarias 14:3–4. Agtakderto ti Mangisalakan iti rabaw ti Bantay dagiti Olivo, ket mapisinto iti dua ti bantay (DkK 45:48).
 - b. Zacarias 12:10; 13:6. Dagiti tao a Judio nga agbibbiag iti panawen ti pannakaisalakan ti Jerusalem ket makitadanto ni Jesucristo ket agladingitdanto gapu ta kas tattao dida inawat isuna a kas Mesias (kitaen ti DkK 45:51–53).
 - c. Zacarias 13:2. Madadaelto dagiti sinsinan didiosen, narugit nga espiritu ken falso a propeta.
 - d. Zacarias 14:5. Agtalawto dagiti nalinteg a sibibiag iti daga a sumabat iti Mangisalakan. Agungarto dagiti nalinteg a natayen ket agtalawdanto met a sumabat kenkuana (kitaen met ti DkK 88:96–98).
 - e. Zacarias 14:9. Agbalinto nga ari ti Apo iti intero a sangalubongan ket agturayto bayat ti Milenio.
 - f. Zacarias 14:12–13; Malakias 3:13–18; 4:1–3. Madadaelto dagiti nadangkes, ket maispalto dagiti nalinteg (kitaen met ti 1 Nephi 22:15–17, 19).
- Apay iti panagkunayo nga impalgak ti Apo dagitoy a padto maipapan kadagiti maudi nga aldaw, ti Maikadua a Yaay, ken ti Milenio? (Kitaen ti DkK 45:34–44.) Kasano a makapagsaganatayo para iti Maikadua a Yaay ti Mangisalakan? (Kitaen ti DkK 45:56–57.)

Kinuna ni Presidente Ezra Taft Benson: “Bayat ti panagtungpaltayo kadagiti bilin ti Dios, mabalintayo a pasungadan nga addaan panangnamnama ti maikadua a yaay ti Apo Jesucristo ken maammuan a babaen dagiti aramid a panagkagumaantayo maikaritayo, a kadua dagiti patpatgentayo, a makipagindeg iti sidongna para iti amin a kinaagnanayon. Awan duadua nga awan ti narigat unay tapno gun-oden daytoy dakkel a panggep a tun-oyen. Ditayo kumapsut iti apagkanito. Nasken a paneknekantayo, iti inaldaw a panagbiagtayo, a natallugodtayo a mangaramid iti pagayatan ti Apo—a mangisaknap iti naisubli nga ebanghelio, mangiburay iti pammaneknek iti lubong, mangibinglay iti ebanghelio kadagiti dadduma” (*The Teachings of Ezra Taft Benson* [1988], 341).

- Kasano a nangtulong kadakayo a mangammo nga iti kamaudianan agballiginto ti kinalinteg a maibusor iti kinadakes?

2. Isuro ni Malakias ti maipapan kadagiti bendision a sumangbay kadagiti agbayad iti apagkapullo ken datonda.

Isuro ken paglilinnawagan ti Malakias 3:8–12.

- Kasano a dagiti tao “takawanda ti Dios” babaen ti saan a panangbayad kadagiti daton ken apagkapullo?
- Ania ti kayat a sawen ti agbayad iti naan-anay nga apagkapullo?

Dinakamat ti Umuna a Panguluen: “Ti kalakaan a sao nga ammotayo ket ti sao mismo ti Apo a dagiti kameng ti Simbaan ket nasken a bayadanda ti ‘apagkasangapulo ti amin a pamastrekan iti tinawen,’ a maawatan a kaipapananna a natgedan. Awan ti maited a gapu iti panangaramid iti ania man a sabali pay a sao no di daytoy” (surat ti Umuna a Panguluen, 19 Mar. 1970; kitaen met ti DkK 119:1–4).

- Ania dagiti bendision nga inkari ti Apo kadatayo no bayadantayo ti apagkapullo? (Kitaen ti Malakias 3:10–12.) Kasano a binendisionannakayo ti Apo bayat ti panagbayadyo kadagiti apagkapullo ken daton?

- Ania koma ti nasken a mangguyugoy kadatayo iti panagbayadtayo kadagiti apagkapullo ken daton?

Kalpasan ti panangdakamatna kadagiti bendision nga ited ti Apo kadagiti agbaybayad iti apagkapullo, kinuna ni Presidente Gordon B. Hinckley:

“Ita, didak pagbiddutan. Saanak nga immay ditoy tapno sawek a no agbayadkayo iti napudno nga apagkapullo matungpalto ti arapaapyo a maaddaan iti napintas a balay, nangina a kotse, ken kondominium idia Hawaii. *Ti Apo luktannanto dagiti tawtaw ti langit a maibatay iti kasapulantayo ket saan a maibatay iti kinamanagimbubukodtayo.* No agbaybayadtayo iti apagkapullo tapno bumaknang, ar-aramidentayo daytoy para iti di umisu a gapu. Ti kangrunaan a panggep para iti apagkapullo ket tapno mangted iti Simbaan kadagiti kinabaknang a kasapulan iti aramid ti Apo” (iti Conference Report, Abr. 1982, 60; wenno *Ensign*, Mayo 1982, 40).

- Apay a no dadduma maysa a karit ti agtungpal iti linteg ti apagkapullo? Ania ti maaramid tapno marimbawan dayta a karit?

3. Impadto ni Malakias ti panagsubli ni Elias iti daga a mangisubli kadagiti tulbek ti pangilantip a bileg.

Isuro ken paglilinnawagan ti Malakias 4:5–6.

- Impadto ni Malakias nga umayto ni Elias iti daga sakbay ti Maikadua a Yaay ti Apo (Malakias 4:6). Kasano a naipatungpal daytoy a padto? (Kitaen ti DkK 110:13–16. Nagpakita ni Elias iti Templo ti Kirtland ket insublina ken ni Joseph Smith dagiti tulbek ti pangilantip a bileg.) Ania ti kayat a sawen ti “mangisubli iti puso dagiti amma kadagiti annak, ken ti puso dagiti annak kadagiti ammada”? (Kaipapananna ti mailantip kadagiti amin a kapuonantayo—dagiti “ammatayo”—ken iti amin nga an-annabotayo—dagiti “annaktayo”—nga agnanayon. Gapu iti bileg a mangilantip ti kinasaserdote ken dagiti ordinaransa iti templo para kadagiti natay ken sibibiag, mabalin a mabegkes dagiti kaamaan a sangkamaysa para iti kinaagnanayon.)
- Ania ti nariknayo a naisubli ti pusoyo kadagiti kapuonanyo bayat ti panangaramidyo iti pakasaritaan ti kaamaan ken aramid iti templo para kadakuada? Kasano ti panangisubli iti pusoyo dagiti kari dagiti katulagan iti templo kadagiti nagannak, asawa, ken annakyo?
- Maisuro ti mensahe iti Malakias 4:5–6 iti tunggal maysa kadagiti pagrukodan a libro ti nasantuan a kasuratan (Lucas 1:17; 3 Nephi 25:5–6; DkK 2:1–3; Joseph Smith—Pakasaritaan 1:37–39). Apay iti panagkunayo a maulit a masansan daytoy a mensahe?

Panangigibus

Iburayyo ti pammaneknek maipapan kadagiti banag a napiliyon a pangilawlawag iti adalen. Kas panggibus iti daytoy a kurso ti panagadal ti tawen, mabalin a kayatyo met a yebkas ti panagyamanyo gapu kadagiti pannursuro iti Daan a Tulag.

Ikkan a saggaysa dagiti kameng ti klase iti kopia ti *Pangiwanwan iti Panagadal ti Kameng ti Klase iti Baro a Tulag* (31392 864; kitaen ti “Panagsagana,” panid 225). Ilawlawag a ti Baro a Tulag ti sumaruno a kurso ti panagadal iti umay a tawen. Allukoyen dagiti kameng ti klase a rugianda nga aramaten ti pangiwanwan iti panagadal tapno makapagsaganada para iti adalen iti sumaruno a lawas ken tapno maadalda ti Baro a Tulag a kadua ti kaamaanda.

**Dagiti Mainayon a
Kapanunotan iti
Panangisuro**

Pangnayon ti sumaganad a material iti naisingasing a balabala ti adalen. Mabalín a kayatyo nga aramaten ti maysa wenno ad-adu pay kadagitoy a kapanunotan a kas paset ti adalen.

1. Dagiti naipadto a panagparang ti Mangisalikan

- Nasirmata iti nasantuan a kasuratan ti pito a panagparang ti Mangisalikan iti ud-udina nga aldaw. Mano kadagitoy ti mailasinyo?

Makatulong ti sumaganad nga impormasion a mangsungbat iti daytoy a saludsod:

- a. Iti Propeta a ni Joseph Smith iti Umuna a Parmata (Aramid 3:19–21; Joseph Smith—Pakasaritaan 1:15–17).
- b. Kadagiti templo iti ud-udina nga aldaw (Malakias 3:1; DkK 133:1–2).
- c. Iti tanap ti Adam-on-di-Ahman (DkK 116; Daniel 7:13–14, 22; kitaen met ti DkK 107:53–56, a mangiladawan iti napalabas a taripnong iti Adam-on-di-Ahman a mayasping iti taripnong a maaramidto idiyay).
- d. Iti Jerusalem bayat ti binnalubal iti sapisap a lubong a maawagan a kas gubat ti Armageddon (Ezekiel 38–39; Zacarias 12–14; Apocalipsis 11; DkK 45:47–53).
- e. Iti ciudad ti Baro a Jerusalem, iti Independence, Missouri (3 Nephi 21:24–26).
- f. Kadagiti nalinteg iti panawen ti Maikadua a Yaayna (Zacarias 14:5; 1 Taga Tesalonica 4:16–17; DkK 88:96–98).
- g. Kadagiti nadangkkes (DkK 133:42–51).

2. Kaano a mapasamak ti Maikadua a Yaay?

Inlawlawag ti Apo a kabayatan ti pudno a yaayna manen, awan tao a makaammo ti umisu nga oras (DkK 39:20–21; 49:7).

Kinuna ni Elder Richard L. Evans: “Sumagmamano kadagiti kakabsat a lallaki. . .ti immasiddeg ken ni [Presidente Wilford Woodruff] ket. . .nagdamag kenkuana no kaano a mariknana ti kanibusanan—no kaanonto ti yaay ti Maestro? Dagitoy, panagkunak, ket saan nga umisu a balikasna, ngem mangisingasingda iti espiritu ti naipadamag a sungbatna: ‘Agbiagak a kastoyto met laeng inton bigat—ngem agmulmulaak pay laeng iti kayo ti *cherry*! Panagkunak awatentayo daytoy a sao ket ipakattayo koma iti bukodtayo a biag ket agbiagtayo a kasla inton bigaten ti kanibusanan—ket agmulmulatayo pay laeng iti *cherry*! Iti panagdandanag maipapan kadagiti banag iti masakbayan a narigat a ragpaten, nasken a ditayo maliwayan dagiti gundaway a kadua dagiti kaamaan ken gagayyemtayo; iti panagdandanag maipapan kadagiti banag a mabalín a mapasamak iti masakbayan a nasken a ditayo baybay-an dagiti banag a masapul a mairingpas ditoy ken ita, ken dagiti banag a kabaellantayo a ragpaten” (iti Conference Report, Abr. 1950, 105–6).